

Selvitystyö intiimikohtausten tekemisestä kameratyöskentelyssä

Saara Kotkaniemi

Selvitystyön ohessa on julkaistu Ohjeistus intiimikohtausten tekemiseen kamera-työskentelyssä. Ohjeistus on saatavilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi Suomen elokuvasäätiön verkkosivuilta (ses.fi).

Kirjoittaja: Saara Kotkaniemi
Julkaisija: Suomen elokuvasäätiö
Paino: Tikkurilan paino

Kuvat: Unsplash / Womanizer Wow Tech (kansi, luvut 26, 36), Oleg Ivanov (Johdanto), Ava Sol (luku 1), Chirag Saini (luku 1), Darius Bashar (luku 4), Vidar Nordli Mathisen (luku 5), Dainis Graveris (luvut 6, 19), Leo Abdelnaby (luku 6), We Vibe Wow Tech (luku 8), Mike Palmowski (luku 10), Annie Spratt (luku 12), Gabrielle Henderson (luku 14), Mimi Thian (luku 16), Priscilla du Preez (luku 17), Neonbrand (luku 20), Diego Lozano (luku 23), Hisu Lee (luku 24), Sam McGhee (luku 28), Meital Anlen (luku 29), Sharegrid (luku 31), Dessidre Fleming (luku 36)

Lokakuu 2020

Saara Kotkaniemi

Selvitystyö intiimikohtausten tekemisestä kameratyöskentelyssä

SISÄLLYSLUETTELO

SAATESANAT	7
JOHDANTO	8
YLEISESTI INTIIMIKOHTAUKSISTA	
1) Suhtautuminen intiimikohtauksiin	11
Näyttelijät	11
Ohjaajat	18
2) Intiimikohtausten tarpeellisuus	22
Onnistuneet ja epäonnistuneet intiimikohtaukset	24
3) Koulutus	29
Näyttelijät	29
Ohjaajat	32
4) Ensimmäiset kokemukset	34
Näyttelijöiden ensimmäiset kokemukset	34
Näyttelijöiden positiiviset ensimmäiset kokemukset	35
Näyttelijöiden negatiiviset ensimmäiset kokemukset	37
Ohjaajien ensimmäiset kokemukset	40
Ohjaajien positiiviset ensimmäiset kokemukset	40
Ohjaajien negatiiviset ensimmäiset kokemukset	44
5) Positiiviset kokemukset	46
Näyttelijät	47
Ohjaajat	51
6) Negatiiviset kokemukset	54
Näyttelijät	54
Ohjaajat	64
Kokemusten arviointi	69
7) Raiskauskohtaukset	73
8) Suutelu kohtaukset (näyttelijät)	78
9) Näyttelijöiden ulkonäköpaineet ja -vaatimukset	83
Ulkonäköön liittyvät muutokset	84
Ulkopuolelta tulevat muutosvaatimukset	86
ENNEN KUVAUKSIA	
10) Käsikirjoitusvaihe (ohjaajat)	90
Intiimikohtausten tarpeellisuuden pohtiminen	90
Intiimikohtausten ratkaiseminen	92
Ylempien tahojen painostus intiimikohtausten suhteen	96
Final cut -oikeus	97
11) Koekuvaukset	100
12) Töistä kieltäytyminen	103
Reaktiot kieltäytymisiin	105
13) Intiimikohtausten poistaminen tai muuttaminen ennen kuvauksia	107
Reaktiot näyttelijöiden poisto- tai muutosehdotuksiin	108

14) Työsopimukset (näyttelijät)	111
Tuottajien vaatimat lisäykset	111
Näyttelijöiden omat lisäykset	112
15) Tieto intiimikohtauksista	115
Ohjaajat	115
Näyttelijät	117
16) Intiimikohtauksista keskusteleminen ennen kuvauksia	120
Aloite keskusteluun	123
Keskustelun puute ja sen seuraukset	126
17) Intiimikohtausten harjoittelu ennen kuvauksia	130
TUOTANTO	
18) Closed set	134
19) Koreografia intiimikohtauksissa	139
Läheisyyskoreografi	145
20) Kvasuunnitelma intiimikohtauksissa	146
21) Intiimisuojat	149
22) Bodydouble intiimikohtauksissa	155
23) Erektion saaminen kuvaustilanteessa (näyttelijät, laajempi aineisto)	157
Erektion pelko	157
Keskustelut aiheesta	158
Reaktiot erektioon	160
Toimenpiteet	161
Kielteiset vastaukset	162
Muita kyselyssä ilmi tulleita asioita	162
24) Näyttelijöiden kokemukset ohjaajista	164
Ohjaustavat	164
Ohjaajien suhtautuminen intiimikohtauksiin	168
Hyvä ohjaaja intiimikohtauksissa	171
Huono ohjaaja intiimikohtauksissa	174
25) Ohjaajien työtavat	177
Miltä intiimikohtausten ohjaaminen tuntuu?	177
Ohjaajien työtavat intiimikohtauksissa	179
Yksilöllisiä työtapoja	182
26) Näyttelijöiden kokemukset vastaanäyttelijöistä	184
27) Ohjaajien kokemukset näyttelijöistä	190
Ammattinäyttelijät	190
Harrastajanäyttelijät, avustajat ja alaikäiset näyttelijät	192
Intiimikohtausten muuttaminen näyttelijöiden toiveesta kuvaustilanteessa	194
28) Kokemukset työryhmistä	196
Työryhmän ohjeistaminen intiimikohtauksissa	200
29) Epäasiallinen käytös ja seksuaalinen ahdistelu	203

KUVAUSTEN JÄLKEEN

30) Kokemuksen purkaminen kuvausten jälkeen	210
Näyttelijät	210
Ohjaajat	213
31) Materiaalin suojaaminen kuvauksen jälkeen (ohjaajat)	216
32) Materiaalin tarkastaminen kuvauksen jälkeen	217
33) Leikkausvaihe	220
34) Materiaalin leviäminen julkaisun jälkeen	223
35) Intiimikohtauksista syntyneet mediakohut	226
36) Kehitysehdotuksia työtappoihin	230
Kehitysehdotuksia omiin työtappoihin	230
Kehitysehdotuksia alan työtappoihin	231
LOPUKSI	239
KIITOKSET	240
LIITE 1: Näyttelijöiden haastattelukysymykset	241
LIITE 2: Ohjaajien haastattelukysymykset	243
LIITE 3: Erektiokyselyn kysymykset	245

SAATESANAT

Kun Me Too -keskustelu rantautui syksyllä 2017 Suomeen, monet naisnäyttelijät nostivat kätensä pystyyn ja sanoivat: “Kyllä, minuakin on ahdisteltu”. Alastamme paljastui epämiellyttävä piirre, joka toki oli jo monien tekijöiden tiedossa: näyttelijät ovat työpaikallaan alttiita häirinnälle ja seksuaaliselle ahdistelulle.

Kävin #Metoo:n aikana läpi omaa uraani ja tulin siihen tulokseen, etten ollut kameratöissä kohdannut selkeää ahdistelua tai seksuaalista häirintää. Olin kuitenkin useammin kuin kerran joutunut epämiellyttäviin tilanteisiin intiimikohtauksia tehdessäni.

Oli esimerkiksi äänimies, joka kehui alusvaatteisiin puettua vartaloani mikrofonialla laittaessaan ja amatööri näyttelijä, joka ilmoitti kuvauksiin tullessaan, että “panemaanhan tänne on tultu” ja kieltäytyi suojaamasta alastonta vartaloaan kuvien välillä. Molempien käytös oli tökeröä, mutta tietoisesta häirinnästä ei ollut kysymys: äänimies kuvitteli todennäköisesti olevansa kohtelias ja amatööri näyttelijä purki hermostustaan omituisella tavalla. Tekojen tahattomuus ei kuitenkaan poistanut tilanteiden ahdistavuutta: kuvauspäivien jälkeen oloni oli likainen ja loukattu.

Uraani läpikäydessä totesin, että minulla oli intiimikohtausten tekemisestä myös paljon positiivisia kokemuksia ja parhaimmillaan seksikohtausten tekeminen oli ollut hauskaa ja vaivatonta. Jäin pohtimaan mitkä tekijät vaikuttivat

onnistuneiden kokemusten muodostumiseen ja tulin siihen tulokseen, että oleellisinta on asioiden tarkka sopiminen ja yhteiset pelisäännöt. Jos äänimiestä ja amatööri näyttelijää olisi ohjeistettu korrektiin käyttäytymiseen intiimikohtauksissa, olisi ikävät tilanteet luultavasti voitu välttää.

Tajusin myös, että onnistuneet kokemukseni intiimikohtausten tekemisestä olivat kaikki tuoreita, ja viimeisissä töissäni olin osannut itse vaatia tiettyjä asioita tilanteen turvallisuuden ja mukavuuden takaamiseksi. Olin siis oppinut tekemään intiimikohtauksia, mutta oppimiskokemus oli tapahtunut ikävien kokemusten kautta sen sijaan, että olisin saanut aiheeseen opetusta tai saanut harjoitella intiimikohtausten tekemistä turvallisissa olosuhteissa. Tuntui omituiselta, että intiimikohtausten kuvaustilanteiden turvallisuus oli niin sattumanvaraista eikä yhteisiä pelisääntöjä intiimikohtausten tekemiseen oltu Suomessa luotu.

Päätin laatia pelisäännöt itse, jotta alalle tulevien tekijöiden ei tarvitsisi enää oppia intiimikohtausten tekemistä “kantapään kautta”, kuten olin itse joutunut tekemään. Alalle laadittavaa ohjeistusta varten minun oli kuitenkin saatava enemmän tietoa intiimikohtausten tekemisestä, joten ryhdyin haastattelemaan tekijöitä ja tekemään haastattelumateriaalin pohjalta aiheesta selvitystyötä.

Saara Kotkaniemi
Helsingissä 21.8.2020

JOHDANTO

Tätä selvitystyötä varten olen haastatellut 60 elokuva-alan ammattilaista vuoden 2018 aikana. Olen jakanut haastatellut ohjaajiin ja näyttelijöihin, vaikka osa haastatelluista harjoittaa molempia ammatteja. Haastatelluista 40 on haastateltu näyttelijöinä ja 20 ohjaajina, ja haastateltujen sukupuolijakauma on 50/50.

Olen pyrkinyt haastateltavien valinnassa mahdollisimman laajaan ikäjakaumaan ja siihen, että kaikilla haastatelluilla olisi kokemusta intiimikohtausten tekemisestä. Kaikki haastatellut ovat työskennelleet ammateissaan päätoimisesti ja suurimmalla osalla on alan korkeakoulutasoinen koulutus.

Haastatellut aakkosjärjestyksessä:

Milka Ahlroth, AJ Annila, Laura Birn, Saara Cantell, Samuli Edelmann, Tommi Eronen, Mi Grönlund, Alli Haapasalo, Minna Haapkylä, Kristiina Halkola, Ulla Heikkilä, Matti Ijäs, Jonna Järnefelt, Inka Kallén, Elina Knihtilä, Tommi Korpela, Krista Kosonen, Mikko Kouki, Mika Kurvinen, Matleena Kuusniemi, Iina Kuustonen, Maarit Lalli, Elena Leeve, Mikko Leppilampi, Heidi Lindén, Tiina Lymi, Laura Malmivaara, Malla Malmivaara, Taru Mäkelä, Inari Niemi, Jarkko Niemi, Teemu Nikki, Mikko Nousiainen, Lauri Nurkse, Miikko Oikkonen, Matti Onnismaa, Marja Pyykkö, Saara Saarela, Joonas Saartamo, Aleks Salmenperä, Esko Salminen, JP Siili, Anu Sinisalo, Oskari Sipola, Petteri Summanen, Martti Suosalo, Lauri Tanskanen, Ville Tiihonen, Lauri Tilkanen, Pamela Tola, Alina Tomnikov, Kai Vaine, Samuli Valkama, Jussi Vatanen, Samuli Vauramo, Pihla Viitala, Ilkka Villi, Ville Virtanen, Johanna Vuoksenmaa ja Maria Ylipää

Haastateltujen vastaukset ovat selvityksessä muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta nimettömiä, ja anonyymeissa vastauksissa on tunneisteina ainoastaan haastatellun ammatti, sukupuoli ja ikäluokka¹. Nämä tiedot ovat olleet haastateltavien itse määriteltävissä.

¹ Haastatellut jaettu ikäluokkiin vuoden 2018 joulukuussa.

Sukupuolen merkitys korostui useissa haastateluissa ja siitä syystä sukupuoli on mainittu vastausten tunnisteissa. Jotkut vastaukset myös purkavat alallamme vallitsevia sukupuolioluksia ja siitäkin syystä pidin haastateltujen sukupuolen näkyvyyttä oleellisena. Sukupuolijakauma on binäärinen, sillä muunsukupuolisia tai sukupuoleettomia tekijöitä on kameratöitä tekevien näyttelijöiden ja ohjaajien joukossa vielä niin vähän, että pelkäsin, ettei haastateltavien anonymiteettiä olisi voitu selvityksessä tarpeeksi hyvin taata. Ratkaisuni kuitenkin sulkee selvitystyön piiristä pienen joukon tekijöitä ja olen siitä pahoillani. Toivon, että tulevissa selvityksissä ja tutkimuksissa kiinnitetään huomiota myös monimuotoisempiin näkökulmiin.

Ohjaajilla tunnisteiden ikäluokat ovat 29–40-vuotiaat, 41–50-vuotiaat ja yli 50-vuotiaat ja näyttelijöillä vuorostaan alle 40-vuotiaat, 40–50-vuotiaat ja yli 50-vuotiaat. Ikäluokat eroavat haastatteluryhmillä toisistaan, jotta haastatellut jakautuisivat ikäryhmiin mahdollisimman tasaisesti ja anonymiteetti olisi helpompi taata. Anonymiteetin varmistamiseksi olen häivyttänyt vastauksista henkilöiden ja tuotantojen nimet ja tunnistamista helpottavat yksityiskohdat. Haastatellut ovat halutessaan saaneet myös tarkistaa vastauksensa.

Aihe oli monelle arkaluontoinen ja jotkut

pelkäsivät asianomaisten reaktioita tai sitaateistaan mahdollisesti syntyviä mediakohuja, joten muutamia vastauksia on muokattu haastattelujen toiveiden mukaan tunnistamattomampaan suuntaan. Tuloksia ei ole muokkauksista huolimatta vääristelty, ja suurin osa sitaateista on nauhalta litteroitua suoraa lainausta.

Selvitystyön haastattelumenetelmäksi on valittu henkilökohtaiset haastattelut, koska haastattelut valikoimalla oli mahdollista kontrolloida vastaajien sukupuolta, ikäjakaumaa ja määrää. Anonyymien kyselyn vastausmäärä olisi saattanut jäädä pieneksi eikä lisäkysymyksiä olisi voitu esittää. Henkilökohtaisella haastattelumetodilla sain mahdollisuuden esittää lisäkysymyksiä ja tarkastuttaa sitaatteja jälkeinpäin. Haastattelijana minua velvoitti vaitiolovelvollisuus ja haastattelut ovat olleet tietoisia vastausten anonymiteetistä lopullisessa selvitystyössä. Kaikki haastattelut ovat antaneet haastattelumateriaalin käyttämiseen myös kirjallisen luvan.

Koin, että haastattelut vastasivat kysymyksiin erittäin avoimesti ja rehellisesti, mutta on kuitenkin mahdollista, että jotkut haastattelut ovat jo haastattelutilanteessa sensuroineet vastauksistaan kaikkein henkilökohtaisimmat tai arkaluontoisemmat asiat.

Haastattelut tehtyänä huomasin, että erektion saaminen intiimikohtauksessa oli aihe, jonka olivat ottaneet puheeksi vain naisnäyttelijät, joten päätin toteuttaa aiheesta anonyymien internetkyselyn. Kyselylinkki toimitettiin Näyttelijäliiton kautta sähköpostitse kaikille Näyttelijäliiton miesjäsenille. Lisäksi jaoin itse linkin Facebookissa Suomen Näyttelijäliiton Jäsenet- sekä Helsingin Freelancenäyttelijät -jäsenryhmiin sekä sähköpostitse haastattelemilleni miesnäyttelijöille. Kyselyyn oli mahdollista vastata kahden viikon ajan touko-kesäkuussa 2019.

Vastauksia toivottiin vain alaston- tai seksi-kohtauksia kameran edessä tehneiltä miesnäyttelijöiltä, mutta osallistumiskynnyksen madalta-

miseksi kyselylinkki oli avoin, joten teoriassa on mahdollista, että vastauksia on tullut myös muilta kuin kohderyhmään kuuluvilta. Pidän tätä kuitenkin epätodennäköisenä, koska kyselylinkkiä ei jaettu muualla kuin näyttelijöille tarkoitetuissa foorumeissa. Vastauksia saatiin 61 kappaletta, joten aineisto on tarpeeksi kattava analysointiin. Kyselyn tuloksia on avattu [luvussa 23](#).

Selvitystyö on jaettu neljään osaan: ensimmäisessä osiossa käydään läpi haastateltujen kokemuksia ja suhtautumista intiimikohtauksiin, toisessa osassa keskitytään intiimikohtausten suunnitteluun ja toimenpiteisiin ennen kuvauksia, kolmannessa osiossa käsitellään kuvaustilannetta ja yhteistyötä eri ammattiryhmien välillä ja neljännessä osassa keskitytään toimenpiteisiin kuvaustilanteen jälkeen ja haastattelut jakavat ehdotuksia toimintakulttuurin parantamiseksi intiimikohtauksissa.

Intiimikohtauksilla tarkoitetaan kohtauksia, jotka sisältävät yhden tai useamman henkilön seksuaalista toimintaa tai alastomuutta. Haastattelumateriaalissa on mukana kokemuksia myös kohtauksista ja kuvaustilanteista, joissa näyttelijä on joutunut olemaan alasti, mutta alastomuus on rajattu lopullisesta kuvasta tai kohtauksesta pois.

Lopuksi on todettava, että tämä selvitys ei ole tieteellinen tutkimus. Haastattelut on toteutettu henkilökohtaisesti ja ilman tarkempia kyselykaavakkeita, joten olen haastattelumateriaalia purkaessani joutunut tekemään tulkintoja haastateltavien vastauksista ja siksi virhetulkintojen mahdollisuus on olemassa. Joissakin prosentiosuuksissa voi olla vääristymää, koska toiset haastattelut ovat vastanneet kysymyksiin laveammin kuin toiset. Materiaalin tarkempi analysointi ja huolellisempi editointityö olisi varmasti ollut tarpeen, mutta resurssit eivät riittäneet työn tarkempaan viimeistelytyöhön. Prosenttiosuuksien sijaan selvitystyön ansio on mielestäni siinä, että tekijät pääsevät ääneen aiheessa, josta on av-alalla keskusteltu aivan liian vähän.

YLEISESTI INTIIMI- KOHTAUKSISTA

1) Suhtautuminen intiimikohtauksiin

Haastatellut näyttelijät ja ohjaajat suhtautuivat intiimikohtauksiin pääosin samalla tavalla: niiden tekeminen on luonnollinen osa omaa työtä kohtausten ollessa hyvin perusteltuja. Intiimikohtausten perustelut vaikuttivat suhtautumiseen jopa 63,3 prosentilla vastaajista.

Myös alastomuuden ja seksin määrä intiimikohtauksissa askarrutti molempia haastatteluryhmiä. Näyttelijä esiintyy kameran edessä omalla ruumiillaan ja siksi alastomuuden rajojen määrittely on tärkeää. Ohjaajilla alastomuuden ja seksin määrä intiimikohtauksissa liittyy pikemminkin taiteellisiin ratkaisuihin, ja ohjaajat pohtivat paljon sitä, mikä on kokonaisuuden kannalta tarpeellista. Haastatelluilla näyttelijöillä suhtautumiseen vaikuttivat lisäksi omat negatiiviset kokemukset intiimikohtausten tekemisestä ja monet kertoivat suhtautumisen muuttuneen uran varrella.

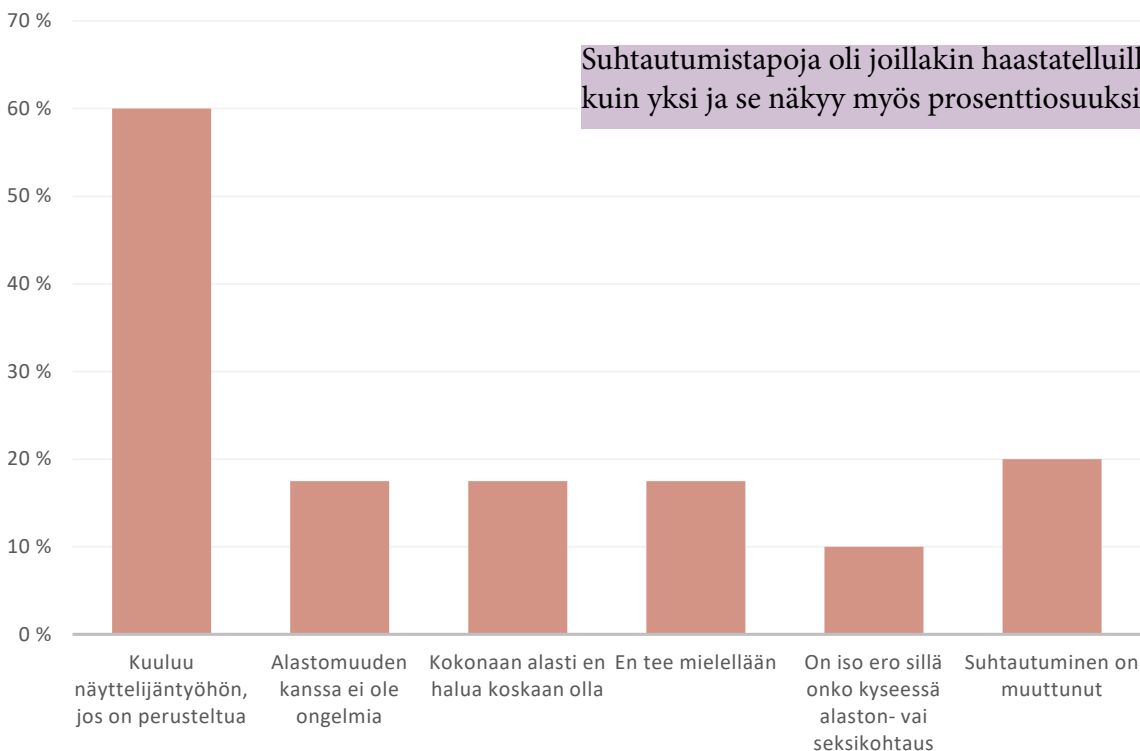
Useampi ohjaaja kertoi suhtautuvansa intiimikohtauksiin varovaisesti ja piti tärkeänä sitä, että intiimikohtausten tekeminen on kaikille osapuolille turvallista. Jotkut ohjaajat kokivat kohtaustyyppin haastavana ja toivoivat löytävänsä uusia lähestymistapoja intiimikohtausten ratkaisemiseen.

NÄYTTELIJÄT

60 prosenttia haastatelluista näyttelijöistä kertoi pitävänsä alaston- ja seksikohtauksia luonnollisena osana näyttelijäntyötä niiden ollessa hyvin perusteltuja.

“Mua ei jostain syystä oo koskaan pistänyt ne silmään tai jännittänyt, kunhan se on perusteltua. Riippuu toki miten se on kirjoitettu, mihin se projekti on tarkoitettu ja kuka sen ohjaa. Mut muuten on tosi neutraali suhtautuminen.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Miten suhtaudut intiimikohtausten tekemiseen? (näyttelijät)

Suhtautumistapoja oli joillakin haastatelluilla useampi kuin yksi ja se näkyy myös prosenttiosuuksissa.

“Mun mielestä näyttelijäntyöhön kuuluu kaikki ihmiselämän aspektit ja siksi myös alastomuus ja seksuaalisuus. Jos ne kohtaukset vaan on perusteltuja ja suhteessa aiheeseen. Itsetarkoituksellisia sellaisia pidän tosi vastenmielisinä. Siis tirkistelytarkoituksessa tehdyt kohtaukset. Että kuinka likaiset rinnat naisella mahtaakaan olla kun niitä pestään suihkussa niin huolella.”
-näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Kukaan haastatelluista näyttelijöistä ei myöntänyt varsinaisesti pitävänsä intiimikohtausten tekemisestä. Monet suhtautuivat intiimikohtausten tekemiseen pakollisena pahana: hyvin perusteltuina ne ovat kokonaisuuden kannalta oleellisia, mutta tekeminen voi siitä huolimatta olla ikävää tai kiusallista.

“Lähtökohtaisesti kielteisesti, mutta kyllä mä koen et ne on myös tarpeellisia ja puolustavat paikkaansa. Sanomattakin on selvää, että niiden pitää olla perusteltuja. Että tukevat jollakin tavalla sitä henkilöä, henkilön kehitystä, käännteitä tai roolin luonnehdintaa tms. En voi sanoa olevani innossani kun luen, et näitä on käsiksessä. Varmaan liittyy henkilökohtaiseen häpeäntunteeseen tai kiusallisuuteen. Vaikea kuvitella, et kukaan nauttisi täysin siemauksin siitä, et saa heittää vaatteet pois ja mennä toisten ihmisten eteen demonstroimaan seksin harrastamista.”
-näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Onhan ne vähän sellasta pakkopullaa ainakin suuremaksi osaksi ollu. Ne on pakko tehdä, muuten se teos jää vajaaksi. Sit on yrittäny itteensä suostutella niihin se teos edellä. Mut ei ne oo lähtökohtaisesti sellasii, et niihin haluis hirveesti, kyl se tunkkaselta on tuntunut.”
-näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Intiimikohtausten tekeminen oli haastateltujen näyttelijöiden mielestä usein kiusallista, falskia, haastavaa tai jännittävää ja moni koki, että seksi ja alastomuus on tuotannoissa harvoin tarpeeksi hyvin perusteltua.

“Onhan ne aina vähän kiusallisia ja niihin pitää asennoitua ja psyykata itseään. Ryhmän edessä alasti oleminen, kylpytakista riisuutuminen ja reippaan esittäminen on tietenkin oma haasteensa. En voi sanoa, että olisin niistä nauttinut, toisin kuin vaatteet päällä muuten näytellessä voisi. Alaston- ja seksikohtaukset on olleet enemmän sellaisia pakollisia pahoja.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Ei ne miellyttäviä kohtauksia oo sen falskiuden takia. Niissä joutuu näyttelämään eniten ja se on vähän tylsää tekemisessä.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Ne on haastavia ja vaikeita lähtökohtaisesti aina. Mä en usko, että olisin ikinä yltänyt seksikohtauksissa oikeaan intiimiyteen, et olis ollu siinä tilanteessa oikeesti läsnä. Vähän epäreilu se tilanne on aina, riippumatta siitä miten ihmiset ympärillä suhtautuu. Sä oot ihan suojaton siinä ja se on iso tilanne vaikka olis miten sinut asioiden kanssa. Se on häkellyttävää ja jännittävää joka kerta.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Aina jos luen, että käsiksessä on seksikohtaus ni se aiheuttaa mussa pienen jännityksen. Yritän muodostaa itse jonkun käsityksen kohtauksesta ennen kuin sitä mennään kuvaamaan, yritän miettiä onko kohtaus tarpeellinen ja mitä se tuo juttuun.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Hirveen harvoin on niin, et olis elimellisesti näytettävä tätä seksiä tai tissiä tässä. Tai tuntuu, et on hirveen harvoin olennaista, et se näkyy se perse. Se on sit jonkun muun efektin takia, hätkähdytyselementti tai joku sellanen. Tai et annetaan kuva, et ollaan tosi rohkeita. Tai halpa keino vaikuttaa siltä, et oltais avoimempia tai aidompia. Et ollaan kirjaimellisesti paljaita tässä. Mut näyttelijälle se menee sit usein toiseen suuntaan, on paljon helpompi olla auki jos ei oo paljaana katseen alla. Tai et on helpompi paljastaa itseään kun on verhottu. Se on aina vähän sellanen epätila kun se ei oo siinä kohtaa luonnollista, ollenkaan niinku saunassa tai ittekseen tai kumppanin kanssa himassa. Se on ihan eri kun siinä on se koko remmi ja sit se laitetaan nauhalle ja sillä sun ruumiilla väitetään jotain ohjaajan haluamaa asiaa.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Suhtautuminen alastomuuteen on ihmisillä hyvin yksilöllistä: toiset näyttäytyvät alastomina vain perheen kesken, kun taas toisille riisuutuminen on helppoa myös tuntemattomien edessä. Kameran läsnäolo voi tehdä alastomuudesta vaikeaa myös niille, joille alastomuus muuten on luontevaa. 17,5 prosentille haastatelluista näyttelijöistä alastomuus kameran edessä oli kuitenkin helppoa.

“Mä suhtaudun tosi avoimesti ja mul ei oo alastomuutta mitään vastaan. Ehkä se kertoo siitä millanen oon ite ihmisenä, et mulle se on tosi luonnollista enkä oo koskaan kokenut sitä ongelmaksi. Enkä voi sanoa, et mua jännittäis tai ahdistais semmoset.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Se on mulle vähän niinkuin saunassa käyminen, ei oo mikään ongelma mulle. Mä otan sen vähän niinku lapsekkaasti, näissä kohtauksissa ei oo ollu mitään likaista, joten niitä on ollu helppo tehdä lapsenomaisesti. Yritän tehdä tilanteen vastaanäyttelijän kanssa mahdollisimman mukavaksi, se on sellaista pelleilyä, et se rentoutuu se tilanne. Jos on alastonkohtaus ni mä en pidä niitä housuja jalassa ees siellä väliajoilla. Mä palloilen siellä ja sillä tavalla mä

oon niinku saunassa, mä pääsen sen yläpuolelle. Oon tehnyt sitä näyttämöllä myös niin paljon, ettei se oo mikään ongelma. Peittely on kuitenkin se mikä kiinnostaa, ei se alastomuus sinällään.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Joskus mä koen, et on paljon intiimimpää, jos mä joudun näyttää itestäni jotain tunteita kuin nusasenks mä jotain jossain vessassa vähän. Se riippuu varmaan myös siitä mikä on suhde omaan kehoon, joillekin se alastomuus on sellanen asia, et ei missään nimessä halua et mitään näkyy. Rakasteluhohtaus on tilanteena mahdollisimman epäintiimi, ne on usein tosi teknisiä. Paljon intiimimpää voi olla joku dialogihohtaus.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

17,5 prosentilla haastatelluista omat rajat alastomuuden suhteen olivat tiukat eikä intiimiosia haluttu kameran edessä paljastaa. Intiimiosien näyttäminen tuntui turhalta, ja omaa yksityisyyttä haluttiin suojella. Myös median ja tuttujien reaktioita pelättiin, ja jotkut pelkäsivät materiaalin vuotamista internetiin. Täysalastomuudesta kieltäytyneet näyttelijät kokivat, että heidän rajojaan oli kunnioitettu pääasiassa hyvin ja intiimikohtaukset oli pystytty ratkaisemaan niin, ettei omista periaatteista ollut tarvinnut joustaa. Joissakin tapauksissa rajojen kiinni pitämisestä oli kuitenkin pitänyt käydä tiukkaakin keskustelua.

“Mul on ollut linjana se, et mä en oo munasillaan niin et se näkyis. Kaikki muu voi näkyä. Tää linjaus on ollut mulla aina. Jossain leffoissa on ollut aika ronskejakin seksikohtauksia, mut ohjaajat on pitäny huolen siitä, että mun rajoja kunnioitetaan. Tai sit ohjaajat ei oo muutenkaan halunnut näyttää liikaa, ettei huomio mee väärään paikkaan. Mä oon ihan ekstrovertti, ei se oo ollu mulle kynnyskysymys, mut mä oon ehkä vähän liikaakin ajatellut, et mitä muut ajattelee. Sama ku en puhu yksityisasiosta julkisuuteen, pidän sen linjan etten kommentoi seurustelusuhhteita yms. Usein se on myös turhaa paljastelua vain siks, että saatais alastomuutta.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Oon tarkka siitä mitä näkyy ja suojelen itseäni. Mä yleensä lähden siitä, et mä pidän alushousut jalassa. Läh- tökohtaisesti ei tarvii näyttää rintoja, mut jos joku vilah- ttaa ni en oo hysteerinen. Yleensä pyrkii siihen, et kamera on sellaisessa suunnassa tai on asettautunut sellaseen asentoon, että ei tarttis mitään näkyä.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Mä luen sen käsikirjoituksen ja sen jälkeen keskustelen ohjaajan kanssa, että millä tavalla se on ajatellut sen toteuttaa. Jos siinä vaaditaan totaalia alastomuutta ni sit mä yleensä kieltäydyn. Mut aina on pystytty kuvaamaan kohtaus niin, että mä oon voinu ne tehdä. En halua olla

niin, että kaikki näkyisi. Tein sen päätöksen ennen kuin ensimmäistä elokuva rupesin kuvaamaan ja oon pysynyt siinä. Se syntyi varmaan hirveästä ahdistuksesta, musta se oli kauhistuttava ajatus et mä olisin jossain alasti ja kaikki muut katselis. Ei siihen varmaan liittynyt muuta ihmeempää. Silloin ei ollut vielä niin voimakasta nettikult- tuuria, mutta se on tullut myöhemmin ja on tajunnut, että ne on kaikki tuolla pysäytyskuvina ja muuta. Varmaan se liittyy mulla osittain myös omiin itsetunto-ongelmiin, en itse kestäisi katsoa itseäni, jos olisin alasti. En koe sitä myöskään mitenkään tarpeelliseksi. Olisi eri asia, jos elokuva kertoisi jostain nudistileiristä, mut sit mä vaan kieltäytyisin siitä roolista.” (...)

“Jotkut kollegat on ollu sitä mieltä, et tällasia rajoituksia ei vois tai sais olla, et se vähentäis työmahdollisuuksia jotenkin, mut mä oon toiminut tällä alalla aika pitkään eikä se oo mun mielestä vaikuttanut sillä tavalla. En oo koskaan suoraan, et ‘en tee mitään’, koska kysehän ei oo siitä ettei vois tehdä seksikohtauksia tai alastonkohtauksia. Mut mä haluan vaan tehdä niitä tietyin ehdoin.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Se sama porukka jatkoi elokuvien tekemistä ja halus edelleen tehdä elokuvia mun kanssa ni mä sanoin, et ‘joo, mut mä en sit näyttele yhtään alasti enkä puolia- lasti enkä mitään’. Sitä viikkoja vatvottiin. Mä sanoin, et mä en tee sitä elokuvaa, jos ne ei suostu. Sit mä muis- tan sellasen kokouksen, siellä oli tuottajia ja ohjaaja ja ne sanoj, et ‘voisitsä määritellä mitä saa näkyä ja mitä ei saa näkyä?’. Mä olin niin väsynyt ja nuori ja rupesin melkeen itkemään, et mä en jaksata tätä, et mun pitää ruveta puhumaan, et näkyys mun rinnat tai näkyys mun sukupuolielimet. Ja sit mä sanoin, et jos ei muuta ni tuokaa tänne paperi ni mä piirrän teille. Ja sit mä piirsin. ‘Tässä teille nainen ja tässä on tällanen kohta ja tässä on tällanen kohta. Ei tää teille oo mitenkään epäselvää mitä mä tarkotan.’ ‘Joo, mut me tiedetään sit tarkkaan’. Ne suostu kun ne tajus, et mä en tee sitä elokuvaa muuten ja ne oli laskenut kaiken sen varaan, et mä teen kun ne tajus et sillä voi tehdä rahaa kun edellinen elokuva oli niin suosittu. Ja niin me tehtiin se elokuva, jossa on rakasteluhohtaus sängyssä ja mulla on yöpuku päällä. Ja sen jälkeen mä oon enimmäkseen pitänyt tän linjan.”

- näyttelijä, nainen, 50+

Muutammat täysalastomuutta välttäneet eivät pitäneet mahdollisena siihen suostumisesta, jos perustelut intiimiosien paljastamiselle olisivat tarpeeksi hyvät.

“Mun alapää ei oo koskaan kuvissa näkynyt ja siihen pitäis olla tosi hyvät perustelut. Mut ei se oo niin, et niin ei vois ikinä tehdä. Ei oo koskaan vaan kukaan ehdottanut sellaista.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“En ole koskaan ollut täysin alasti, mutta ei sitä ole pyydettykään. Mieltäisin tosi tarkkaan kyllä jos pyydettäis ja haluaisin tietää tarkkaan miksi se on tarpeellista, ei se olis

mulle ongelmaton asia. Oon sitä mieltä, et kun sukupuolielimet näkyy ni huomio menee siihen ja illuusio menee.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Osa haastatelluista oli tehnyt päätöksen täysalastomuuden välttämisestä jo uransa alkuvaiheessa, toiset olivat tiukentaneet rajojaan vasta myöhemmin. 20 prosenttia haastatelluista näyttelijöistä kertoi suhtautumisensa intiimikohtauksiin muuttuneen vuosien varrella. Uran alussa ei oltu välttämättä osattu kyseenalaistaa kohtausten tai alastomuuden tarpeellisuutta eikä perusteluja oltu uskallettu vaatia. Monet olivat kokeneet nuorempana tarpeen tai paineen olla rohkea alastomuuden suhteen ja omia rajoja oli opittu suojelemaan vasta kokemuksen kartuttua. Ikävä kyllä useampi näyttelijä oli oppinut niin sanotusti “kantapään kautta” eli ikävät kokemukset olivat muuttaneet suhtautumista intiimikohtauksiin.

“Alkuaikoina en suhtautunut mitenkään, en välittänyt yhtään ja koin että koko ruumiini on taiteen käytössä. Sitä on halunnut rikkoa alastomuuden tabuja eikä oo pelottanut olla sillä tavalla rohkea taiteen tarpeissa. Edelleenkin ei oo mitään ongelmaa alastomuuden kanssa, se ei tunnu alentavalta tai väärältä itseäni kohtaan. Nykyään kuitenkin jos jossain progiksessa tulis tilanne, et pitäis olla alasti ni haluaisin hyvät perusteet sille. Se on vahvistunut, ennen alastomuuden saattoi nähdä vaan rohkeutena tai hyvänä provokaationa. Nykyään en halua, että väärin asioihin kiinnitetään huomiota, että paljaat ruumiit olisi tarinassa väärässä kohdassa. Haluaisin, että leffan paketti olisi niin hyvä, että tehdään perinteistä vastaan ja halutaan tehdä vähän erilaista. Peruspaneminen on niin nähty ja koettu. Jos mä luen käsiksen ja tällaisille kohtauksille on uusi kulma ja se herättää mielenkiintoa ni sit mä ostan sen. Mut jos siihen on ulkokohtaisista syistä vaan istutettu sellainen kohtaus ilman et se tois tarinaan tai henkilöille mitään lisäarvoa ni mä nykyään ehkä sanoisin et valitsen olla ottamatta vaatteita pois.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Mulle alastomuus on osa ihmistä ja rakastelukohtaukset on osa elämää, jos tarina sen perustelee hyvin. Jos alastomuus on kohtauksen kannalta perusteltua ja välttämätöntä ni mä en näe siinä ongelmaa. Mä luulen, et mä oon nykyään 10 vuotta alalla olleena tiukempi kuin silloin osasi olla kun alotti. Mä oon ruvennu kieltäytymään useammin, et ‘täs ei tarvii näkyy tissi, täs voi ihan hyvin olla peitto päällä’. Sitä ajatteli ehkä silloin aikasemmin, et näyttelijän kuuluu uskaltaa antaa itsestään kaikki ja olla rohkea, et se on osa sitä et sä pystyt heittäytymään ja taide vaatii sitä. Mut sen voi kuitenkin tosi monella eri tavalla näyttää. Ollis monta alastonkohtausta voinu jättää tekemättä, jos olis tienny enemmän. Mulle se, et näkykö se tissi vai eikö näy ei oo se kauheen kiinnostava asia, mut jos kohtauksen fokus menee siihen tissiin ni sit se on

väärin. Jos ei mee ni sit se on fine. Paljon oon ruvennu tekee sitä, et ‘ei tartte’ eikä kukaan siitä jää jankkaamaan, et ‘tarttehan’. Se kyseenalaistus on tullu kokemuksen kautta, koska noitten kohtausten tekeminen on aina vähän epämiellyttävää. Ni sit on ruvennu miettii, et tarviiko sen olla epämiellyttävää. Tajunnu, et ei oo mitään painoarvoa sillä näkykö tässä telkkariohjelmassa tissi.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Siinä on ollu erilaisia vaiheita. Nuoruudessa sitä halus enemmän olla rohkea ja kokeilla rajoja, monella muullakin tavalla kuin alaston- tai seksikohtauksissa. Mä en kyseenalaistanut mitään, mä vaan tein. Mä luulen, et se oli enemmän siinä ajassa ja mussa itsessäni olevaa, et ‘nyt mennään kaasu pohjassa ja tehdään mitä vaan ja kokeillaan rajoja’. On ollu oma vaihe päällä, joka sit muuttui yhden elokuvan jälkeen. Omat rajat tuli vastaan. Tuli sellanen olo, et mä en enää halua näyttää muniani ilman mitään perusteluja. Sen jälkeen tehdyt kohtaukset on mennyt tosi hyvin. Mä oon sanonut, et ‘mä en sit haluu et mun munia näkyy’. Ja sit on sanottu, et ‘ei tietenkään näy’. Ohjaajat on kunnioittanu niitä omia rajoja ja silti siinä on säilynyt se URST² ja energia, sen saa ihan vaikka ei mitään näkyiskään. Se intohimo ja energia silti välittyy sieltä kankaalta. Se, että on rajoja on tehnyt mulle mukavammaksi ne tilanteet. En sano, et ne olis ollu epämukavia ennenkään, aika oli erilainen ja mä olin erilainen. Mä olin ollut alasti monta kertaa eikä se ollut vaivannut mua.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Olin Scott Millerin kurssilla ja se sanoi hienon lauseen: ‘You can’t practice experience’. Tietyt asiat vaan tulee kokemuksen kautta. Pitää aina hyväksyä se tilanne missä on, et nyt harjotellaan tätä mitä me ei vielä osata. Siks se kokemus on usein, et ‘vitsi mä en osaa’. Nyt sillä kokemuksella mikä mulla on ni osaisin paremmin kyseenalaistaa ekosten seksikohtausten toteutustapaa ja ratkaisuja. Ja nykyään osaan paremmin pitää huolta omista rajoista. Jos ei ohjaaja oo ottanut asiaa puheeksi, ni osaan kysyä itse, et ‘mites me sit tehdään tää panokohtaus?’ Että tietää sen mitä itse tarvii tietää. Jos on epämääräinen olo, ni sit ne asiat pitää selvittää. Jotkut ohjaajat ei vaan oo ajatellu tai niillä on kiire tai ne ei osaa kommunikoida sitä asiaa.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Ennen mä oon suostunut kaikkeen ja luullut, et pitää suostuu ja olla rohkea ja peloton ja joustava tuotannon takia. Nykyään mä haluan käydä etukäteen läpi mitä tapahtuu ihan tosi hyvissä ajoin ja sopia jotkut rajat. Sit mua ei mietitytä se. Oon oppinut, että mun pitää suojella itseäni niissä työtilanteissa, koska mä ajattelen et se kaikki materiaali mitä silloin annetaan on menetettyä. Sen jälkeen ei oo mitään tehtävissä. Mun kokemuksen mukaan yleensä aina kaikki alastomuus mitä annetaan ni se käytetään. Et jos ajattelee, et ‘ehkä tätä ei näytetä’ ni mä en luota siihen. Se ei oo edes ohjaajasta välttämättä kiinni. Esimerkiksi yhdessä elokuvassa, jossa oli naisohjaaja ni kun me tehtiin seksikohtausta ni se oli sanonut etukäteen, et mitään ei sit riisuta ja sit siinä tuoksinassa alettiin jotain

2 URST eli unreleased sexual tension

paitaa kuitenkin ottaa pois ni se huusi 'poikkipoikkipoikki', koska se ei halunnut sellasta matskua, jota joku muu vois sit myöhemmin käyttää. Ja näin olis ilmeisesti käynytkin ja siitä oltiin kuulemma (tuotantopuolella) aika pettyneitä sitten myöhemmin, et siellä ei ollu mitään materiaalia mitä olis voitu käyttää. Se on ihan mahtavaa, et ei herutella sellassessa. Se oli hyvä oppikokemus siitä, et se on hyvä rajata siinä työtilanteessa. Ja nykyään mulla on selkeät rajat mitä mulla ei ollu aikasemmin: nykyään mä ajattelen, et mä en halua näyttää itse asiassa mitään, en rintoja enkä persettä. Yritän olla näyttämättä mitään, jos vaan pystyy asiat ratkasemaan niin. Ja kun mä oon sanonut sen ni kaikki on kyl kunnioittanut sitä täysin. Jos rooli vaatis sitä ni sit ehdottomasti voisin jotain näyttää, mut yleensä se ei oo ikinä tarpeellista. Jos se olis jollain tavalla oikeesti perusteltua. Mä oon luullu, että pitää olla alasti ja kroppa on instrumentti ja se kuuluu tähän työhön. Et se ei oo mun vartalo vaan sen roolihenkilön. Mut kun niitä aina käsitellään kuitenkin mediassa ja netissä ei todellakaan roolihenkilön vartalona vaan mun ja mä koen, et mä oon saanu niin paljon takkiin siitä, et jos mä oon ottanu vähänkin vaatteita pois ni se on aina nostettu mediassa niin, et se koko fokus siitä koko työstä ja kaikesta mitä mä oon tehnyt ja antanut sille roolille ni ketään ei kiinnosta se vittuakaan, kaikkia kiinnostaa vaan se paljas pinta. Se vesittää sen mun koko työn. Ni siks mä ajattelen, et jos mä riisun ni mä vedän maton koko sen mun työn alta. Se on sillä tavalla suojaamista myös. Ei tarvii ees välttämättä näyttää tissejä, ne nostetaan niin pienistä asioista, et saadaan vaan ne klikkausotsikot. Sen takia ne on niin tarkat ne rajat mulla nyt. Jos olis tilanne, et sä et saa tätä roolia, jos sä et riisu ni kyllä kysyisin perusteluja. Et mitä siinä pitäis riisua ja minkä takia. Mut ei oo ollut sellasta tilannetta, yleensä ne on aina tullu vastaan vasta kuvauksissa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Haastateltujen näyttelijöiden rajat alastomuuden suhteen olivat muuttuneet tiukemmiksi negatiivisten kokemusten lisäksi esimerkiksi lastensaamisen tai kehon vanhenemisen myötä. Muutamat haastatellut kokivat tehneensä urallaan jo riittävästi intiimikohtauksia ja suhtautuivat kyseisiin kohtauksiin siitä syystä kielteisemmin. Eräs näyttelijä oli alkanut vanhemmiten vierastaa läheistä fyysistä kontaktia intiimikohtauksissa ja se oli muuttanut suhtautumista kriittisempään suuntaan.

“Nykyään suhtaudun niihin huomattavasti harkitsevammin, johtuen jo ihan siitä et on saanut lapsen. Jotain kohtauksia mitä oon tehnyt en enää samalla tavalla tekisi, ne on ollut niin rohkeita juttuja ja ite on ollut niin nuori, et ei oikeen osannut sanoa missä menee omat rajat. Se pitää etukäteen miettiä ja jos on juttu, joka on selkeästi ja perustellusti seksuaalinen ni totta kai siinä tulee myös olemaan seksiä. Mutta sen pitää olla hyvin perusteltua. Se riippuu myös siitä miten sitä kehoa näytetään ja se on hirveen paljon kontekstista kiinni. Joskus on perus-

teltua näyttää myös raiskaus, se riippuu sit siitä miten se ratkaistaan. Mut ei voi sanoa kategorisesti, että jotain ei saa koskaan näyttää. Kyl mä huomattavasti enemmän jo kokemuksen kautta kyseenalaistan sitä et tarviiko ja missä yhteydessä. Jos henkilö on esim. jo valmiiksi töissä jossain mihin liittyy jotain seksuaalista ni sit ei halua et siihen tulee tårta på tårta vaan sit alastomuutta on vähemmän.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Se mitä saa näkyä on projektikohtaista, mutta kyllä mä oon nykyään tarkempi omista rajoista ku mitä mä oon ollu. Ihan jo senkin takia, et mun keho ei oo enää kaksikymppinen tai kolmekymppinen, et on häpeäkohtia mitä ei halua näyttää monelle sadalletuhannelle ihmiselle.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Suhtautuminen on muuttunut, mutta en koe niitä kauheen ahdistaviksi. Nuorempana sitä ei oikein ajatellut, niihin suhtautui tosi rennosti, mut nyt vanhemmiten oon ruvennut miettimään enemmän. Joistakin jutuista kuulee vieläkin 10 tai 15 vuoden jälkeen, et 'sä olit siinä alasti ja sä aina kaikissa leffoissa masturboit' vaikka todellisuudessa oon masturboinut kahdessa tai kolmessa jutussa. Siks sitä ajattelee, et en mä ehkä enää halua ainakaan sellasia kohtauksia tehdä. Ehkä niitä juttuja ei enää jaksa kuulla, mä oon osani tässä genressä suorittanut. Mut normaalit seksikohtaukset on asia erikseen.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Mä mietin, et koska nää mun osalta loppuu nää kohtaukset. Mitä vanhemmaksi mä tuun ni mä huomaan, et oon hirveen allerginen tällasille kohtauksille. Et vieras ihminen koskee mua. Mä en vaan jotenkin jaksa, on kauheen korkea kynnys ruveta vierasta ihmistä koskemaan. Et 'me ollaan kaks tuntia tunnettu ja mä makaan tässä alasti sen vieressä ja mun rinnat koskettaa sen kylkee'. Et 'mä ymmärrän tän kaiken', mut huomaa et oma suhtautuminen on muuttunut. Se oli jossain vaiheessa helpompaa ja nyt tulee koko ajan tarkemmaksi ja vaativammaksi niiden suhteen.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Haastatelluista ohjaajista muutamat kokivat alastomuuden olevan miesnäyttelijöille helpompaa, mutta haastattelumateriaalin mukaan sukupuolen perusteella ei voida tehdä oletuksia siitä, miten näyttelijä intiimikohtausten tekemiseen tai alastomuuteen suhtautuu. Miesten ja naisten keskuudesta löytyi lähes yhtä paljon niitä, joille alastomuus tuntui luontevalta ja niitä, joilla rajat alastomuuden suhteen olivat tiukemmat. Myöskään haastateltujen ikä ei ollut merkittävä tekijä suhtautumisen eroissa. Erot ovat yksilöllisiä ja suhtautuminen omaan alastomuuteen voi muuttua uran varrella. Miesnäyttelijöille kynnyksen rajojen ilmaisemiseen voi olla korkeampi, jos yleisesti oletetaan alastomuuden kameran edessä olevan miehille ongelmatonta.

“Alastomuuden suhteen oon 70-luvun teini ni musta tuntuu, et oon enemmän ollut nuoruudessa alasti kuin vaatteet päällä. Näyttelijän ammatissa kroppa on samalla tavalla rooliasu kuin puvustus. Sillä miltä näyttää alasti voi kertoa paljon, häpeäkö vatsaansa vai ei, onko pienimunakompleksi tms. Mä en koe mun alastomuutta intiimiksi. Mä luulen, et se on ainakin mun sukupolven miehille eri asia kuin naisille. Kyl mä miehenä oon tietoinen, et vaik mä oon alasti ni mulle ei voi kuka tahansa tehdä mitä vaan. Mä en menetä siinä sellasta suojaa. Se on toki hyvin yksilöllistä.”
- näyttelijä, mies, 50+

“Alunperin harrastajanäyttelijänä, jos on saanut mahdollisuuden tehdä jonkun roolin, mutta on selvinnyt että siihen liittyy alastomuutta, ni se tuntui mulle ihan mahdolliselta. Mut Teakissa³ alusta asti aisti, et me ollaan semmosessa porukassa, jossa toimintaan liittyy rohkeus ja sen osoittaminen niin, et uskaltaa repiä itsestään kaikki tunteet ja fyysisistä asioista se, että ollaan kovakuntoisia, kyvykkäitä, taitavia ja motorisesti kehittyneitä. Ja alastomuus liittyy totta kai myös siihen, et on halu näyttää itselle ja muille et on rohkea ja piittaamaton suhteessa pikkuasioihin kuten häveliäisyys tai kehoon liittyvä häpeä tai varovaisuus.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Mä en oo koskaan ollu sellanen, et mä haluisin kauheesti näyttää. Siinä pitää tehdä aina joku henkinen päätös, et nyt mä astun sen yli ja täl ei oo merkitystä, tää ei tuu näkymään. Vaikka mä oonkin silleen, et mä vähän jännitän ni silti mä haluan olla helppo. Mä tiedän mihin mä oon ryhtynyt ja mun valinta on ollut se, etten halua aiheuttaa vaikeuksia. Sitä ajattelee, et mitä helpompi ja yhteistyökykyisempi on, niin sitä enemmän ihmiset haluaa tehdä sun kaa töitä. Mulle tärkeempää on ollut se, et mä loisin hyvää ilmapiiriä ja tuun ihmisten kanssa toimeen. Ei oo sellasta, etten mä osaa pitää omia puoliani pelätesäni etten saa töitä, mut jossain alitajunnassa se kuitenkin on. Etten oo ainoa, joka sanoo etten oo alasti. Et mä oon saunassa ainoa kundeista, joka haluaa pitää pyyhkeen päällä. Toistaiseksi se on ollut niin, et ohjaaja on itse halunnut ettei munat näy.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

kin on. Etten oo ainoa, joka sanoo etten oo alasti. Et mä oon saunassa ainoa kundeista, joka haluaa pitää pyyhkeen päällä. Toistaiseksi se on ollut niin, et ohjaaja on itse halunnut ettei munat näy.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Kolme haastateltua näyttelijää oli kokenut markkinointikoneistojen käyttävän intiimikohtausta hyväkseen ja se oli tehnyt suhtautumisesta intiimikohtauksiin kriittisempää tai varovaisempaa. Kahdessa tapauksessa kokemuksista oli jo pidemmän aikaa eikä vastaavia esimerkkejä tullut Suomesta enää lähivuosilta vastaan.

“Se oli sääntö siihen aikaan, että jokaisessa leffassa ollaan alasti. Yhden tuottajan iskulause oli, et ‘suomalaisessa leffassa täytyy nussia’. Se oli myyvää siihen aikaan.”
- näyttelijä, mies, 50+

“Näyttelijähän suhtautuu omaan kroppaansa niin, että se on työväline. Niinku luonnollisesti. Mutta tässä markkinatalousmaailmassa ne kääntyy niin pääläelleen ja niitä käytetään ihmistä itseään vastaan. Ja tuottajat käyttä sitä markkinointivälineenä mitä suurimmissa määrin. Se vääristää. Mä en halunnut ruveta siihen, et mua markkinoidaan seksitähdenä.” (...)
“Siinä tehdessä se ei välttämättä oo niin vaikeeta, jos on hyvä ja turvallinen olo ja pieni porukka, mutta sit se muuttuu kun sä huomaat, että se materiaali muuttuu markkinatavaraksi.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Kuulin, että amerikkalainen televisiosarjojen sisäänos-taja oli sanonut, että hänellä on kaksi määrettä, joiden perusteella hän valitsee projekteja. Pitää olla scifi-elementti ja näkyä tissit. Tämän kuuleminen herätti siihen, että se osa-alue missä näyttelijä tai tarinankertoja työskentelee on todella pieni suhteessa siihen miten iso se teollisuudenala on. Ja miten paljon alastomuudella myydään. Sen jälkeen mä oon alkanut vaatia sopimuksiin sellaisen pykälän, että kaikki alastonkohtaukset neuvotellaan käsikirjoitusvaiheessa ja myös kuvauspäivänä mikäli kuvaustilanne muuttaa kohtausta.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Intiimikohtauksen tyyli tai tyyppi vaikutti joidenkin haastateltujen suhtautumiseen. Kahden haastatellun näyttelijän mielestä vakavien intiimikohtausten tekeminen oli komediallisia haastavampaa. Neljällä näyttelijällä suhtautuminen vaihteli sen mukaan oliko kyseessä seksi- vai alastonkohtaus. Toisille alastonkohtausten tekeminen oli seksikohtauksia helpompaa ja jotkut kokivat päinvastoin. Eräs haastateltu oli kokenut, että intiimikohtauksiin suhtauduttiin hyvin eri tavoin eri maissa.

³ Teak eli Teatterikorkeakoulu

“Hankaluus on, jos se on tosi lemmekäs rakkauskohtaus, sitä asiaa pitää miettiä tarkemmin ettei se tunnu vasta- näyttelijästä ahdistavalta. Ettei se muutu liian intiimiksi. Mitä vakavammaksi se kohtaus menee ni sen hienovä- raisemmaksi ja intiimimmäksi se muuttuu. Siinä ei voi huumorilla pelastaa sitä.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Alastonkohtauksessa pystyy helpommin ulkoistaa itsensä, vaikka oliskin jotain ruumiinkuva-asioita päivästä riippuen. Alastonkohtauksissa on kuitenkin usein vaan paljas ruumis, seksikohtausasioissa pitäis olla paljaana monella muullakin tapaa, niin intiimisti. Mut kukapa ei olis perseitä nähny. Ainoo mikä on ärsyttävää on kekka- loida setissä munasilleen, en mä siitä välitä hirveesti. Mut sekin on vähän päivästä riippuvaista, jos on nukkunu hu- onosti ja menee huonosti ni sit kaikki näyttää vääraltä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Eri asia on, jos joutuu olemaan ainoana ihmisenä alasti kuvausryhmän edessä. Se on tosi ahdistavaa vaikka mitä yrittäis väittää.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Oon tehnyt useammassa maassa ja kuvauskulttuurissa näitä kohtauksia ja se ero on ollut jännä huomata. Suo- messa alastomuus nähdään mm. saunakulttuurin takia toisella tavalla kuin esimerkiksi Amerikassa, jossa se on kielletty hedelmä, tabu.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Myös henkilökohtaiset kokemukset voivat vai- kuttaa siihen miten näyttelijä intiimikohtauksiin suhtautuu. Esimerkiksi syömishäiriö, seksuaali- sen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin etsiminen, seksuaalinen kokemattomuus tai koettu seksuaalinen väkivalta voi tehdä intiimi- kohtausten tekemisestä näyttelijälle haastavaa tai jopa ahdistavaa, eikä vaikeista kokemuksista välttämättä haluta työkontekstissa avautua. Moni löytää omista ongelmista tai kokemuksista huoli- matta tavan työskennellä intiimikohtauksissa.

“Nuorena mulla on ollut syömishäiriö ja mulla on ollut hirveitä itseinhon tunteita omaa krooppaani kohtaan. Oon vihannut itseäni, pitänyt itseäni rumana ja läskinä ja sitä kautta on ehkä ollut sellainen kompleksinen suhde. Itseinhosta ja tanssijaminuudesta mä pääsin näyttelijä- minuuteen, jossa ei ollu itseinhoa niin paljoa. Mä niinku kelpasin kehollisesti näyttelijänä paljon paremmin. Siinä tulee vähän se olo, et menee itsensä viereen. Lavalla alastomuus on musta tosi epämukava ajatus, mutta kuvissa ei. Mä oon ollu ehkä eniten järkyttynyt siitä miten helppoa mun on riisua ventovieraiden ihmisten edessä loppujen lopuksi. Ehkä siinä on se, et mä tykkään siitä et ollaan yhtäkkiä niinku saunassa. Siinä tapahtuu jotain kun ollaan ilman vaatteita, myös näyttelijöiden ja ryhmän kesken, siinä tapahtuu joku sellanen tiivistyminen siinä

tunnelmassa. Kaikki on yhtäkkiä tosi tietoisia asiasta eikä siinä oo mitään ylimalkaista. Ja sit siinä tapahtuu joku sellanen järkyttävä kontaktinhaku toiseen näyttelijään, et sitä keskittyy vaan olennaiseen. Se on musta hirveen kiinnostavaa.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“On hirveen tärkeä muistaa, että henkilön omat kokemuk- set ja historia vaikuttaa siihen miten näyttelijä suhtautuu tiettyihin kohtauksiin, mut se ei tarkoita sitä, et se olis yleinen mielipide tai tunne tai asia. Mulla on esimerkiksi henkilökohtaisessa elämässä ollut seksuaalista väkival- taa ja ahdistelua. Ei voi olettaa, että kenelläkään ei oo ongelmia.”

- näyttelijä, nainen, 50+

Osa näyttelijöistä toivoi, että intiimikohtauksista keskusteltaisiin enemmän ja perusteellisem- min. Kommunikaation puute jättää näyttelijät yksin pohtimaan kohtauksen toteutusta ja rajoja ja kohtaukset saattavat muuttua ahdistaviksi. Intiimikohtausten mystifointia pidettiin myös ongelmallisena.

“Välillä tuntuu, että niistä ei puhuta tarpeeksi ja jää liian paljon tilaa mun olettamuksille tai ajatuksille siitä mitä se saattaa olla. Joidenkin ohjaajien kanssa on ollut koko ajan selkeää, mutta toisten kanssa se on sellainen mörkö.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Seksikohtauksissa ja intiimeissä kohtauksissa on sel- lasta rajankäyntiä, koska niistä ei ikinä kunnolla sovita. Et kuinka voi antautua tähän, imutellaanko tässä ihan huolella vai esitetäänkö et nää suutelee. Siinä tilanteessa vähän mennään ja katotaan ja musta tuntuu, et kummal- lakin on aina sellanen olo, et ‘voiks näin tehdä, onks tää ok’. Ne jää aina vähän epämääräsiks.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Rupeen heti miettimään, et mitenköhän se toteutetaan, millainen se tilanne tulee olemaan ja kuka on vastaanytte- lijä. Ja miten paljon alastomuutta pitää olla mukana. Mä toivoisin, et kysymyksiin tulisi hyvät vastaukset ja ohjaa- jalla olisi kohtauksiin hyvä idea. Sen pitäisi olla koreogra- fiaan pohjautuva suoritus, jossa käsiteltäis enemmän sitä mitä niiden ihmisten välillä tapahtuu, ei niinkään sitä et tää on seksikohtaus, jotenkin irrallisena asiana. Joskus harvoin käy niin, että käsikirjoituksessa siihen ei kiinnitä mitään huomiota, on niin hyvin osa sitä tarinaa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Musta tuntuu, että me suhtaudutaan niihin usein vähän mystifioiden, sekä kameran takana että edessä. Silloin ne on ongelmallisia. Niistä pitäisi oppia puhumaan muutenkin kuin sankaritekoina tai jotenkin häpeällisinä kokemuksina, että ‘tällasenko jouduin tekemään’. Siihen luodaan oudolla tavalla sellainen tunnelma, et siellä muka oikeasti tapah- tuisi jotain seksiä. Se on kummallista mystifointia. Kaikkia nolottaa setissä ja siitä näyttelijälle tulee entistä enemmän

sellainen tunne, että siinä on jotain todella kiusallista mitä ollaan tekemässä. Sen purkaminen, et siinä on kyse koreografiasta ja kuvakompositiosta ja sellaisesta. Ainakaan mä en oo kokenut, että siellä olis jotain oikeeta erotiikkaa. On hassua, että meillä suomalaisilla pitäisi saunakulttuurin takia olla paljon streitimpi suhde alastomuuteen ni sit yhtäkkiä me aletaankin mystifioimaan sitä kuvaustilanteesta. Yks Ruotsissa työskennellyt kollega sanoi, että siellä kaikki intiimikohtaukset lähtien suutelemisesta puhuttiin auki, miten ne tehdään ja puhuttiin koreografiasta. Ilman, että kukaan oli nolostunut tai häpeissään tai anelemassa, että 'suostutsä?' Tää on myös sitä mystifiointia, et 'suostutsä mitenkään?', et 'anna nyt'. Siinä on joku yhteys pillunvokaamisen kanssa ja mä luulen, et se kohdistuu useammin naisiin ku miehiin. Se kertoo siitä, et katse on miehen määrittelemää ja nainen on subjektina siinä."

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Useamman näyttelijän suhtautuminen intiimikohtauksiin riippui kohtauksen toteutustavasta ja kuvaustilanteesta. Luottamus, kommunikaatio, kontakti, työtapa ja työryhmän käytös vaikuttivat kokemusten laatuun ja sitä kautta myös suhtautumiseen. Moni oli kohdannut luottamusta ja rajojen kunnioittamista intiimikohtauksissa ja siksi suhtautuminen oli positiivisempaa.

"Riippuu tosi paljon siitä miten niistä puhutaan ja mikä on se kontakti ohjaajaan. Et jos on oikeesti sellanen tosi luottava ja avoin kontakti ni siinä ei oo mitään. Mut jos sitä ei oo ni voi jäädä sellainen olo, et ei antaudu sille niin kokonaan vaan on tietoinen itsensä suojaamisesta siinä tilanteessa. Se ei näytellessä oo ehkä se ideaalitalanne."

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

"Sitä pitää miettiä koreografiana, ei voi lähteä improvi-soimaan. On tosi tärkeetä tietää miten kohtaus kuvataan. On myös tosi tärkeetä, että pukutiimi on valmistautunut kunnolla."

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

"Se on monesti kiinni siitä miten ne tehdään. Mutta tähän mennessä ei oo tullut vastaan mitään, missä se ei olisi tarpeellista. Mä en oo koskaan jännittänyt näitä kohtauksia, mua jännittää ihan toiset asiat. Varmaan myös siksi, ettei oo koskaan ollut mitään ikäviä oloja näissä kohtauksissa. Luottamus on aina ollut tosi hyvä ohjaajaan ja vastaanäyttelijään."

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

"Mua on aina kunnioitettu niissä. Et jos on käsikirjoituksessa ollu jotenki niin, et 'ottaa rajusti takaapäin ja tissit heiluu' ni mä oon ihan sillee, et 'ei tehä tätä' ja sit sitä ei tehä. Mul ei oo ollu sitä, et jotain ei saa näkyä, ei mulla oo sillee väliä, mut mä en oo halunnu, et se kohtaus on vaivaannuttava ni siksi niistä on aina keskusteltu paljon ohjaajan kanssa, et miten se tehdään, mitä näkyä ja mitä on tarkoitus näkyä."

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

"Rajoja kunnioitetaan aina, niin mä oon valtaosin kokenut. Valtaosin oon kokenut hyviä asioita."

- näyttelijä, nainen, 50+

OHJAAJAT

Haastatelluista ohjaajista jopa 70 prosenttia piti intiimikohtausten suhteen oleellisimpana sitä, että ne ovat hyvin perusteltuja ja kokonaisuuden tai tarinan kannalta tarpeellisia. Moni vieroksui seksillä mässäilyä ja viihteellistä alastomuutta, mutta intiimikohtauksia pidettiin kuitenkin tärkeinä ihmisten elämää ja ihmissuhteita kuvatessa.

"Jos ei ole ehdottoman hyvää perustetta tehdä ni sit ei tehdä. Ihan vaan sen vuoksi, että elokuvissa 'kuuluu' olla seksiä tai alastomuutta niin sen takia en suostu niitä tekemään. Sellaiset karsin käsikirjoituksesta pois, se on sitä tirkistely- ja viihdeperinnettä."

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

"Sitä miettii tosi tarkkaan milloin se on tarpeellista ja milloin pelkkää kuorrutusta. Alastomuus ja seksi on tärkeä osa ihmisten elämää ja ihmisyyttä, joten jos ihmisten elämää haluaa rehellisesti kuvata niin sitä on oltava mukana. Silti täytyy olla tosi tarkka siitä miten siihen suhtautuu, mikä on elokuvan teema ja miten teema on suhteessa alastomuuteen tai seksiin. Mitä voi jättää näyttämättä ja mitä taas on näytettävä jotta teema tulee esiin."

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

"Alastomuus tai seksi pitää olla perusteltua. Sen pitää esittää jotain oleellista roolia siinä tarinankerronnassa tai sen hahmon osalta. Yleensä ne kohtaukset syntyvät käsikirjoitusvaiheessa tarpeesta, et tässä kohdassa on oltava joku seikka mitä ei voi kiertää toista kautta. Et on pakko käyttää alastomuutta tai seksuaalista kanssakäymistä jollain tavalla, kerronnan työkaluna."

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

"Sehän lähtee käsikirjoituksesta, samalla tavalla kuin kaikilla kohtauksilla ni sillä pitää olla funktio sillä kohtauksella. Joko se kertoo jotain siitä hahmosta, sen tavasta olla maailmassa tai hallita maailmaa tai sit se on juonellinen elementti. Sillä täytyy olla joku funktio. Sitä on muuttunut kriittisemmäksi, et miksi tää on tässä, mihin tää liittyy tää asia. Ei välttämättä liittyen alastomuuteen tai seksiin vaan johtuen siitä, et näyttelijä kysyy aina, et 'mihin tää liittyy'. Ja on ollut tilanteita missä mä en oo osannu ite perustella ja sit tulee tosi tyhmä olo ohjaajana. Se pitää sit käsitellä se asia. Mun täytyy ymmärtää mihin se liittyy ja miksi se on ja sit mä voin lähteä keskustelemaan näyttelijöiden kanssa. Mut mun mielestä alastomuus ja seksuaalisuus liittyy elämään ja kanssakäymiseen, ne on yks osa siinä missä riiteleminen tai keskusteleminen ni ei sitä myöskään pidä välttää."

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

*“Jos tarinassa on kohtauksia, joissa on alastomuutta tai seksiä ni sen pitää kuulua siihen tarinaan. Seksikohtauksen pitää viedä tarinaa eteenpäin siinä missä ns. tavallisen dialogikohtauksenkin. Ylipäättään en haluaisi niin hirveästi niitä erottaa. Sanon, et ‘tavallinen kohtaus’ mut en haluaisi ajatella niin, et on ns. tavallisia kohtauksia ja erityiskoh-
tauksia. Vaan elokuvassa on kohtauksia ja niissä tapahtuu elämän eri asioita. Kaikessa yksinkertaisuudessa se on noin, mut myös ymmärrän et ne on tavallaan problema-
tisoituja ne kohtaukset ja ne ihmisiä hirveesti kiinnostaa. Siitä johtuen ajattelen, et niissä on ratkaistavana asioita, joissa pitää ottaa ihan uudella tavalla yleisö huomioon.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias*

Useampi haastateltu ohjaaja kertoi suhtautu-
vansa intiimikohtauksiin varovaisesti ja pohti-
vansa tarkkaan alastomuuden ja seksin määrää
intimikohtauksissa. Toisille oli selvää, ettei
kaikkea ole tarpeellista näyttää, jotkut kokivat
tyylilajin määrittävän alastomuuden ja seksin
määrän ja muutamissa ohjaajissa aihe herätti
ristiriitaisia ajatuksia.

*“Seksiä ja aktia ei oo pakko kuvata kertoakseen sitä
tarinaa mitä haluaa kuvata. Vaikka kertois seksistäkin
sinänsä. Se on valinta kuinka paljon näyttää, enemminkin
tyylivalinta. Mun mielestä kaikkein eroottisinta on se
jännite, mut on eri asia, et yritetäänkö kuvata erotiikkaa,
seksiä vai minkälaista.” - ohjaaja, nainen, 50+*

*“Pyrin suhtautumaan niihin samalla tavalla kuin kaik-
kiin muihinkin kohtauksiin, mutta toki ne vaatii erillistä
huomiota näyttelijän kannalta. Huomasin uran alkuvai-
heessa, et rupesin tekemään kaikkia alastonkohtauksia
niin, että mun ei tarttis näyttää mitään vaikka itse asiassa
olisi ollut duunin edun mukaista et näkyy jotain. Yritin löy-
tää diskreettejä tapoja tehdä kohtaukset, kunnes tajusin
et tarinan tai projektin sisällön kannalta juttu olis se, että
jotain näkyy.” - ohjaaja, mies, 29–40-vuotias*

*“Jos on elokuva, jossa kohtauksen merkitys on se, että
näiden ihmisten suhde vaan meni siihen, et nyt ne pani
keskenään ni mulle riittää yleensä se, et mä nään vähem-
män. Suudelma on yleensä paljon tehokkaampi kuin se
paneminen, siinä panemisessa ei oo mitään kauheen
ihmeellistä. Siinä on ne tietyt kuvakulmat mistä sitä voi-
daan kuvata ja ihmiset päästelee tietynlaisia samanlaisia
ääniä. Ellei sit oo niin, et sillä seksikohtauksella on joku
erityisempi merkitys. Yhdessä mun elokuvassa oli oleel-
lista, että on kyse väkivaltaisemmasta seksistä. Sillä oli
juonen kannalta isompi merkitys ja se piti näyttää. Siinä-
kään mä en halunnut, että näkyy liikaa. Mä oon miettinyt,
et jos mä tekisin elokuvan joka käsittelis seksiä, et se seksi
olis jotenkin oleellinen juttu ni sit mä tekisin sen niin, et
kun mä rupeisin hakemaan näyttelijöitä ni ensimmäi-
nen asia mitä mä sanoisin olis et ‘tässä elokuvassa on
alastomuutta’. Et ennen kuin ne lukis käsistä tai mitään
ni mä sanoisin, et tähän elokuvaan kuuluu alastomuus ja
seksikohtaukset, koska tämä käsittelee jotain semmosta*

*asiaa missä se on oleellista.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias*

*“Mun yhdessä elokuvassa oli kaks miestä saunassa ja mä
näytin offline-versiota kollegoille ja rahoittajille ja yks kol-
lega sano, et hän ei haluais miettiä homopornoa näissä
saunakohtauksissa, et ‘siellä on muutama kuva rajattu
niin, et niissä melkein näkyy näyttelijöiden pippelit’. Ja
kuulemma kun se alkaa häilyä niillä rajoilla ni katsoja
jotenkin hakee silmillä sitä. Mun mielestä se oli varottava
esimerkki siitä, miten tarkkana sen kanssa pitäisi olla.
Vaikka sanotaan, että alastomuus ei oo tabu niin se on
kuitenkin monelle katsojalle tabu ja ne voi ajautuu miettiä
ihan väriä asioita kun ‘niitä juttuja’ leffassa näkyy. Siks
sen pitäis olla ainakin perusteltua, et se alastomuus on
olennainen osa tarinaa. Ja sen jälkeen mä suhtaudun sii-
hen varovaisesti. Sen jälkeen kun joku ottaa vaatteet pois
ni me mennään sellaselle intiimille alueelle, et sen täytyy
olla tosi diskreetti ja kunnioittava hetki. Ja sen täytyy olla
hirveen selkeätä, et mitä siinä tapahtuu.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias*

*“Alastomuuteen suhtaudun hyvin ristiriitaisesti, koska
tavallaan haluisin käyttää sitä hyvin, mut se on tosi
vaikeeta. Mä huomaan, et mua ärsyttäs se ajatus, et mä
rajaan kuvia silleen et jotain naisen osia ei näkyis ja kat-
soja ajattelis, et toi on nyt rajattu just niin, ettei se nänni
näkyis. Tai et nyt toi peitto sattuu just olemaan niin, ettei
se perse näy vaikka kuitenkin ihmiset sellasissa tilanteissa
kun ollaan alasti ni vaan rötköttää. Mut mä huomaan, et
samalla naisen rinnat esimerkiksi on sellaset, et käy-
tännön tilanteessa mä en hirveesti haluu niitä nännejä
sinne kuvaan. Jos ollaan vaikka puolilähikuvassa ja se
on rajattu niin, et rinnat on siinä kuvassa ni mulle tulis
ainakin katsojana sellanen olo, et ‘ja siihen lävähti’. Mut
mä kauheesti mietin sitä ja yritän haastaa itseäni. Et jos
mä nyt rajaan tätä näin ni johtuaks se vaan siitä, et mä
pelkään jotain. Et ‘käytinkö naisen kehoa?’”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias*

Kolme haastateltua ohjaajaa suhtautui mutkatto-
masti intiimikohtausten tekemiseen ja kyseiset
kohtaukset tuntuivat luonnolliselta osalta omaa
työskentelyä ja teoksia.

*“Ihan luonnollisesti, se on ihan luonnollinen osa elämää.
Mä oon tullut sen verran vanhempana tälle alalle ni mulle
ei alastomuus tai seksi ylipäättään oo ollut mikään juttu.
Totta kai joka kohtauksessa pitää olla hienovarainen ja
kuunnella ihmisiä koko ajan ja näissä kohtauksissa pitää
olla pikkasen enemmän tuntosarvet pystyssä. Ja totta kai
kaikesta pitää sopia.”
- ohjaaja, nainen, 50+*

*“Suhteellisen mutkattomasti. Tää kulttuuri, jossa me
eletään on aika vapautunut suhteessa alastomuuteen ja
seksuaalisuuteen. Ja sitä kautta siihen liittyy vähemmän
tabuja ja vähemmän häiriöitä kuin monessa muussa
kulttuurissa. Mä oon kokenut, että tän suomalaisen kult-
tuurin heijasteena näitä asioita on luontevaa käsitellä ja*

näyttää ja toteuttaa myös visuaalisissa tuotannoissa. En oo kokenut niissä mitään mega-ongelmia ja ajan myötä on kehittynyt jonkunäköinen järjestelmällisyys niiden tekemisessä, että ne tulee tehdyksi niin, että ihmisillä on mahdollisimman hyvä fiilis niihin mentäessä ja hyvä fiilis kun ne on tehty. Jos on mahdollista, et niitä tehdessäkin on kivaa ni sekin on hyvä.”

- ohjaaja, mies, 50+

Jotkut ohjaajat pitivät intiimikohtausten kuvaamista haastavana kohtaustyyppin konventionaalisuuden takia. Uusien kulmien ja kuvaamisen tapojen löytämistä pidettiin vaikeana etenkin seksikohtauksissa. Muutamilla haastatelluilla ohjaajilla oli intiimikohtausten tekemisessä selkeä tavoite tai haaste: seksikohtauksiin pyrittiin saamaan lisää huumoria, seksiä ja alastomuutta haluttiin esittää positiivisemmassa valossa ja naisten esineellistämistä pyrittiin välttämään.

“Seksiin suhtaudutaan liian vakavasti tässä maassa, olen yrittänyt tehdä seksikohtauksista hauskeempia ja tuoda ilmi sitä kömpelyyttä mikä niihin liittyy. Seksikohtaukset on mielenkiintoisempia kuin alastonkohtaukset, koska niihin usein liittyy tirkistelyä, joka ei mua hirveesti kiinnosta. Seksikohtauksissa on se ongelma, että kuvakulmat on niin jyysetetty läpi. On vaikea löytää uusi tapa kertoa se.”

- ohjaaja, mies, 50+

“Tekijänä en tykkää alastomuuden tai seksin kuvauksesta, joka on aggressiivista tai negatiivissävytteistä. Pyrin aina siihen, et se näytettäis jotenkin positiivisessa valossa, koska sitä aina kaipaa ite katsoessa. Aina se ei oo tari-nankerronnassa mahdollista, mut mun pyrkimys on siihen suuntaan.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Mulle itelleni on isoin haaste seksikohtauksissa ollut se, et kenen kokemusta me kuvataan, kuka on kohde ja kuka on kokija, kenen mukana me ollaan siellä. Elokuvasa on pitkät perinteet siihen naisen esineellistämiseen, se on se kaunis nainen esineenä siellä ja me ollaan niin sokeita sille kun se on se meidän konventio. Sitä on tullu tietoseksi ite jo aika kauan aikaa sitten siitä, et miten vaikea on samaistua elokuvien seksikohtauksiin, koska se nainen on aina vaan toisen halua varten. Ohjaajana mulle on haaste se, et miten kuvata sellasta kuin rakastelu, joka on kauheen kokonaisvaltainen ja ei itsessään kauheen visuaalinen kokemus. Et miten tavoittaa se miltä se tuntuu, ei se miltä se näyttää. Ohjaajana on kauheen tietonen niistä konventioista ja kliseistä, et miten sitä yleensä kuvataan ja pitää miettiä, et miten tän vois kuvata toisin tai millon olis syytä kuvata toisin.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Useampi haastateltu ohjaaja piti intiimikohtausten tekemisen suhteen tärkeimpänä sitä, että näyttelijöiden turvallisuudesta pidetään huolta ja asioista sovitaan yhteisesti. Monet rinnastivat intiimikohtaukset toiminta- tai stuntkohtauksiin, joissa turvallisuudesta huolehtiminen, koreografia ja tarkka sopiminen on myös välttämätöntä. Ohjaajat kokivat, että näyttelijöiden on oltava tietoisia siitä mitä kohtauksessa tehdään ja siksi esimerkiksi intiimikohtausten improvisointiin suhtauduttiin kielteisesti.

“Ohjaajana ajattelen, et jos aiheuttaisin jollekin näyttelijälle traumaattisia kokemuksia ni mä olisin huono ihminen ja arvomaailmani olisi tähän ammattiin sopimaton. En halua kenellekään koskaan aiheuttaa sellaista kokemusta. Näyttelemineen vaatii turvallisen olon, vaikka onkin turvatonta hommaa kun pitää uskaltaa mennä mukavuusalueen ulkopuolelle ja ylittää häpeän kynnyksen, mutta silti sen olosuhteen pitää olla turvallinen. Et mä oon tällasessa karsinassa, jossa voi riehua vaikka kuinka paljon, koska tässä on pehmustetut laidat. Ja se ohjaaja luo ne laidat. Pragmaattiselta kannalta ajateltuna, jos itse ohjaan näyttelijää ni en halua lukita häntä, koska tekisin siinä myös itselleni hallaa. Jos nöyrytetään ihmistä tiedostaen tai tiedostamatta tai järjestämällä olosuhteet päin persettä tai olemalla epäsensitiivinen toisen tunne-elämästä tai ajatuksista ni siinä tapahtuu niin, et näyttelijä ei enää oo roolihenkilö vaan omana itsenään pelkävä ja suojaava ihminen ja se joutuu käyttämään kaiken energiansa itsensä suojaamiseen sen sijaan, et se olis siinä roolissa ja eläytyis siihen rooliin ja kalkulois mitä se rooli vaatii. Tavallaan siinä riisuu siltä kokonaan pois sen tekniikan, koska näyttelijä joutuu hätätilaan, jos sitä nöyrytetään omana henkilökohtaisena itsenään. Mä tekisin dokumentteja, jos olisin kiinnostunut siitä miltä ihminen henkilökohtaisena itsenään näyttää paniikissa. Jos mä teen fiktiota ni mä haluan sen roolihenkilön.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“On tärkeitä, et poistetaan kaikkien osapuolten epävarmuuksia ja näyttelijä tietää mitä tehdään ja minkä takia. Useimmiten näyttelijöiden kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta löydetään tapa tehdä kohtaaminen oikein. Tapa käydä dialogia voi vaihdella paljonkin kun ihmiset on niin erilaisia, mutta se dialogi on silti jotenkin käytävä. Muuten voi tulla traumoja, ne on todella sellaisia paikkoja missä ei kannata leikkiä. Vähän niin kuin stunttijuut, ethän sä lähde tekemään vaikeeta stunttijuutua ilman et sä käyt tosi tarkkaan läpi mitä siinä tapahtuu.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Mä suhtaudun niihin kuin vaikeisiin toiminnallisiin kohtauksiin. Tekemättä siitä liian isoa asiaa kenellekään, koska siinä täytyy totta kai olla myös rento luottamus siihen koko juttuun. Mut siihen pitäis suhtautua vähän niinku stunt-temppuun siinä mielessä, et me ei haluta et se menee pilalle se hetki. Et se hyppy osuukin 3 metriä vinoon. Me ei haluta tehdä sitä uudestaan kun se on kuitenkin aika diskreetti prosessi päästä siihen tilanteeseen, et kaikki on rauhallista ja kenellekään ei oo sellasta oloa, et nyt on jonnekin kiire. Ei saa olla sellanen olo, et nyt yhen kerran tän on pakko onnistua ja sit vaan mennään eteenpäin, et ‘pussatkaa ja pankaa’. Vaan siinä pitäis olla sellanen olo, et kun siihen päästään siihen tilanteeseen ni sit siinä on aikaa ja rauhaa. Mut ei sitä kukaan halua

mennä 17 kertaa uudestaan. Se vaatii valmistelua, se vaatii tarkkaa suunnitelmaa. Ja se vaatii sen, et joka ikinen ihminen joka siinä huoneessa on tietää sen suunnitelman.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Mä suhtaudun siihen tekemiseen sillä tavalla, et ensinnäkin sitä ei improvisoida. Väkivalta ja seksi on kaksi asiaa, joita koskaan ei improvisoida, oli sit kyseessä kuvaus tai harjoitus tai koekuvaus. Pitää olla niin, et kaikki tietää mitä ollaan tekemässä ja mitä tullaan kuvaamaan. Varsinkin naisnäyttelijät kysyy hyvin varhaisessa vaiheessa, et millon se tehdään ja miten se tehdään, koska ne ne on vähän huolestuneita, et niitä voi käyttää hyväkseen. Mut mä aukasen sen, et miten se tulee tapahtumaan. Jos mulla ei oo niitä kuvia vielä ni mä aina sanon, et ‘no hätä, et joudu mihinkään paskarakoon, trust me’. Ja mun mielestä ihmisen sanaan pitää voida luottaa. Et jos mä oon jotain luvannu ni kyl mä sen pidän. Näyttelijät haluaa tietää, et pitääkö niiden olla kokonaan alasti ja ne kyselee sitä, miehetkin kyselee. Varsinkin, jos alastomuutta tai yhdyntää on kirjoitettu jo käsikirjoitukseen. Sit ne usein puhuu siitä pukusuunnittelijan kanssa ja usein ne on ratkassu sen jo. Ja se on mulle fine, ne ratkasut on aina hirveen hyviä.”

- ohjaaja, nainen, 50+

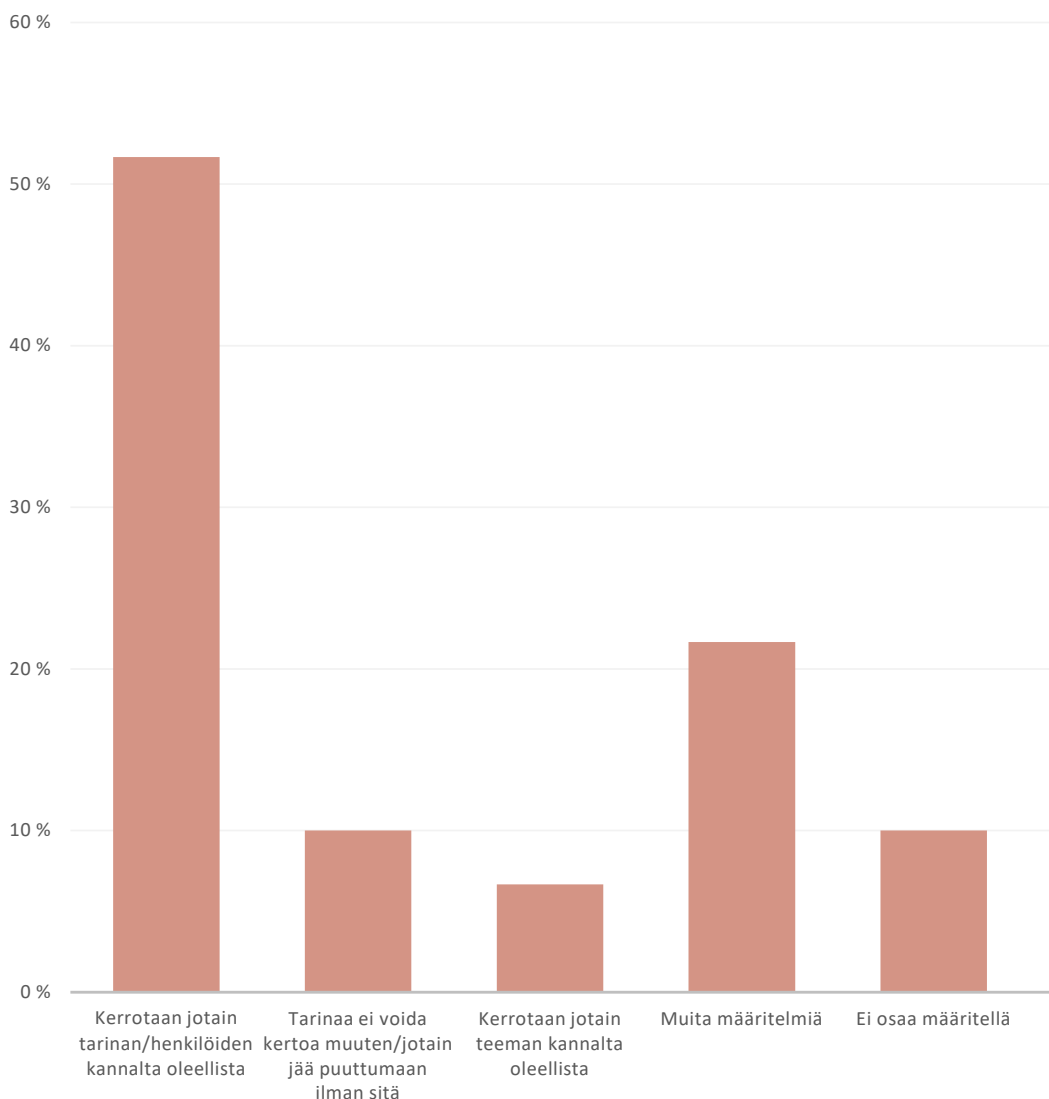
2) Intiimikohtausten tarpeellisuus

Kuten edellisestä luvusta käy ilmi, molemmat haastatteluryhmät pitivät hyvin tärkeänä sitä, että intiimikohtaukset ovat hyvin perusteltuja. On kuitenkin mahdotonta yksiselitteisesti määrittellä milloin seksin tai alastomuuden näyttäminen on elokuvassa tai tv-sarjassa tarpeellista. Tehtävän vaikeudesta huolimatta pyysin vastaa-jia kertomaan oman määrittelynsä intiimikohtausten tarpeellisuuteen. Yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että intiimikohtaukset ovat tarpeellisia niiden kertoessa jotain henkilöiden tai tarinan kannalta uutta tai oleellista.

“Sellanen, joka on välttämätön sen tietyn tarinan kertomisen kannalta sen tietyn henkilön piirtämisen tai sen tietyn tilanteen kuvaamisen kannalta.”
- ohjaaja, nainen, 50+

“Jos se on tarinan kannalta perusteltua. Jos kahden ihmisen jännite on esimerkiksi se, et ne haluais olla intiimisti keskenään ja sit kun loppujen lopuksi juoni tai heidän omat halunsa siihen vie, ni sithän se tekee siitä vaan aidomman ja kauniimman ja koskettavamman siitä hetkestä. On hyvin ihmeellistä katsoa kohtauksia missä pitkän linjan jälkeen kaksi ihmistä päätyy rakastelemaan ja sit sen rakastelun jälkeen ne on vaatteet päällä. Silloin puhutaan jostain tabusta mihin ei oo uskallettu koskea. Eiköhän me kaikki

Milloin intiimikohtausta on tarpeellinen? (näyttelijät ja ohjaajat)

haluta olla täysin alasti sit kun tällasia tapahtuu.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Jos se on tarinan ja roolihenkilöiden kannalta tärkeää ni sit sille on paikkansa. Kun kaksi ihmistä asettautuu toistensa eteen alasti ni sehän on niiden ihmisten kannalta hyvin intiimi hetki. Silloin niihin roolihenkilöihin voi saada syvennystä, sellainen mahdollisuus on olemassa.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

10 prosenttia haastatelluista piti intiimikohtauksia tarpeellisina silloin, kun ne ovat kokonaisuuden kannalta välttämättömiä eikä samaa asiaa voida kertoa muilla tavoin. Kyseessä voi olla esimerkiksi merkittävä käänne tarinassa tai henkilön katharsis.

“Jos on alastonkohtaus ni siinä täytyy kertoa jotain mitä ei voi kertoa millään muulla tavalla. Se ei riitä, et tää sopii tähän, vaan sen täytyy olla erityisen hyvin perusteltua.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Jos ilman sitä kohtausta jää jotain puuttumaan. Joskus on tarinassa tarpeellista kasata henkilölle vastoinkäymiä, jotta siinä tapahtuu muutos. Et tää on vietävä tappiin, muuten tää draamallinen efekti ei oo riittävän voimakas tai se stoori jää jotenkin vajaaksi. Usein sellaseen lopputulokseen päästäis myös vähemmällä, ei oo tarpeen näyttää kaikkea. Joskus seksi voi olla koko homman juu ja jos se siivottais kokonaan pois ni sit ei tietäis mistä se juttu kertoo.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Esimerkiksi seksikohtauksissa usein joku asia, jota on kasvateltu ja kehitetty ja se purkautuu. Jonkinlainen käännepaikka. Ne voi olla käytössä joko niin, et niissä näkyy hellyyden tai rakastamisen määrä tai sit ne on tunnekuohuissa ja tietynlainen purkupiste, jossa voi purkaa sisäisiä paineita tai tarpeita jollakin muotoon. Tai jos se on negatiivisella puolella ni yleensä niin, et on kasautuneita ahdistavia tunteita tai aggressiivisia tunteita ja sen voi sitä kautta näyttää purkupisteenä. Usein niillä on käännekohdan tarkoitus ja liittyy useimmiten parisuhteeseen tai henkilökohtaiseen elämään.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Jos on tosi hyvin pedattu lataus ja eroottista eikä sitä seksiä näytetäkään, ni mä oon ihan, et ‘whaat, mitä, seksi takas’. Jos mä oon 45 minsaa leffaa katsoessani jännittänyt, et päätyyks noi panemaan ja sit se onkin vaan, et ‘verho heiluu tuulessa’. Et jos elokuvan jännite pitkälti pohjautuu siihen, et on joku halu ja jännite, et ‘päätyykö noi yhteen’. Et jos se tavallaan on se katharsis mitä sitä on katsojana odottanut ni en mä tiedä tarviiko sille aina olla sitä isompaa perustelua.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Neljä haastateltua piti intiimikohtauksia tarpeellisina niiden liittyessä oleellisesti teoksen

teemaan, kuten esimerkiksi seksuaalisuudesta kertovissa teoksissa.

“Jos elokuva käsittelee seksiä, ni sit se on perusteltua. Niin ku vaikka Lars von Trierin Nymphomaniac.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Tv:ssä tällaisen kohtauksen pitää olla temaattisesti todella oleellinen ja aikuisyleisölle suunnattu. Onko alastomuus ja seksi sidoksissa teemaan niin, että ne on sen teeman paljastamista? Jos näin on, niin silloin sille on selkeä tilaus ja se on tarpeellista. Jos se ei ole teeman kannalta oleellista, niin silloin pitää tosi tarkkaan miettiä mikä on vain visuaalista fiilistelyä ja mikä on oikeesti tarinan kerronnan kannalta oleellista. Tuntuu, että poliisisarjoissa tuntuu tarpeettomalta ja alleviivaavalta miten paljon löytyy alastomia ruumiita koko ajan. Harvoin ruumiin alastomuus on tarpeellista, tärkeämpää pitäisi olla löytäjien reaktiot tai rikospaikatutkinta.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Haastatellut antoivat paljon hyviä vastauksia intiimikohtausten tarpeellisuuteen liittyen, mutta suurin osa määrittelyistä ei ota kantaa alastomuuden määrään intiimikohtauksissa. Alastomuuden määrän tarpeellisuus määrittyy monilla ohjaajilla projektikohtaisesti, mutta usein kysymys on myös makuasioista: joillekin intiimiosien näkyminen tuntuu aina ylimääräiseltä, kun taas joidenkin mielestä rohkeatkin kohtaukset voivat olla perusteltuja ja tarpeellisia.

Osa tekijöistä oli sitä mieltä, että alastomuuden määrässä on tärkeää ottaa huomioon uskotavuusasiat. Rintaliiveissä rakastelua pidettiin epäuskottavana ja yleisesti ajateltiin, että ihmiset saunovat alasti. Näissäkin tapauksissa voidaan kuvan rajauksella jättää intiimiosat kuvan ulkopuolelle. Alastomuuden määrään liittyvät kuvaratkaisut on aina tehtävä näyttelijöiden rajoja kunnioittaen.

“Jos näytetään seksikohtaus, ni mua häiritsee kyllä, jos jollain on rintsikat päällä. Sit mä mietin, et ‘okei, joo, miksi?’ Mä ite teen sen niin, et mä kuvaan sen niin että niitä ei näy. Ratkaisen sen kuvallisesti niin, ettei siitä jää kuvallisesti kiinni. Peittoa päälle tai jotain, ja olkaimetomat rintsikat.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Jos ollaan saunassa ni on ymmärrettävää, et ne on siellä alasti. Mut se mitä niistä näkyy on siltikin eri asia. Asian voi perustella monella tapaa, mut sen pitää olla perustelu, jonka se ihminen joka sen kohtauksen tekee jollakin lailla ymmärtää ja uskoo ja ottaa vastaan.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Esimerkiksi sairaalassa leikkauskohtauksessa ei tarvii aina näyttää sitä kun se tekee sen haavan, jotta se efekti saadaan aikaseksi. Sama intiimikohtauksissa. En mä sano, et aina olis joku kiertotie, mut tosi usein tulee katsojana sellanen olo, et “en mä tiedä tarvittiinko tätä nyt tässä” vaikka olis kuinka hyvin tehty ja mässäilemättä.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“On eri asia mitä näytetään. Mulle se ongelma on se, et vaikka kuinka ollaan saunakansaa, ni mulle se alastomuus melkein aina hyppää sieltä ja se kiinnittää huomion väärään asiaan. Ni mä en oo halunnut harrastaa sitä mun leffoissa, mulle on ollut tärkeää kaikissa saunakohtauksissa ja kaikissa, et ihmiset voi olla sellasissa asennoissa, ettei tarvii näyttää rintoja tai mitään. Jos me nähdään osa ihmisruumiista ni me kuvitellaan loput. Mä luulen, et mistä tahansa käsiksestä näkee, et onks tää nyt päälleliimattua, et halutaanko tässä vaan saada seksiä ja paljasta pintaa vai onko tää tarinan kannalta niin, et tässä vaiheessa ihmiset on näin.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Silloin ei oo perusteltua, jos sen voi tehdä myös vaatteet päällä. Kamera rakastaa naisten rintoja, mutta harvemmin siellä miehen munia näytetään. Siinä kohtaa usein tapahtuu sit se kyseenalaistaminen. Miehen ylävartalo paljaana ei oo mitään, sitä voi olla vaikka grillaamassa. Nainen grillaamassa ylävartalo paljaana ei oo ihan perusleiri. Vaiston pitäisi olla mukana aina, et esimerkiksi seksin jälkeen sängyssä makoillessa ei oo mitään syytä olla näiden ihmisten alasti tässä, jos niiden suhde toisiinsa on jollain tavalla jännitteinen tai ne eivät tunne toisiaan.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Jotkut haastatellut ottivat puheeksi seksuaalisuuden kuvaamisen tärkeyden ja esittivät toiveen siitä, ettei Me too -keskustelu tekisi tekijöitä liian varovaisiksi seksin tai alastomuuden kuvaamisen suhteen.

“Jos ne on taiteellisesti kiinnostavia, kuuluu siihen sisältöön ja kertoo jotain maailmasta, ni totta kai seksi on tosi kiinnostavaa ja se on tärkeä aihe. Siitä voi toki myös kertoa näyttämättä itse seksiä, mut mä ajattelen, et seksuaalisuus on yksi isoimmista ihmisyyden voimista ja mun mielestä sitä pitää siksi voida myös elokuvassa käsitellä. Niin kuin elokuvissa käsitellään kaikkia muitakin ihmisyyden voimia. Mut jos se on siellä vaan koristeena tai syistä joita en itse ymmärrä, ni sit mun on sitä vaikea tehdä.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

“Jos kerrotaan ihmisten välisistä suhteista, ni kyllähän seksi on tosi oleellinen asia, ja se kertoo ihmisestä tosi paljon miten suhtautuu seksiin tai omaan seksuaalisuuteen. Se on itse asiassa aika kiinnostava aihe, mut eri asia on se miten sitä näytetään.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Seksuaalisuus on yksi elämän osa-alue. Sillä alueella ovat ongelmat, onnistumiset ja hyvät kokemukset vaikut-

taa ihmisen elämään paljon. Mä en haluaisi, että Me too -keskustelun takia kävisi niin, että seksiä tai alastomuutta ei voi kuvata ollenkaan. Koska se todellakin puolustaa paikkaansa, jos kuvataan elämää. Se on myös komediassa mahtava keino.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

ONNISTUNEET JA EPÄONNISTUNEET INTIIMIKOHTAUKSET

Intiimikohtausten tarpeellisuuden lisäksi pyysin haastateltavia pohtimaan mikä tekee intiimikohtauksesta onnistuneen tai epäonnistuneen. Kysymys on haastava, koska maku on jokaisella henkilökohtainen, mutta samat nimittäjät toistuivat silti haastateltujen vastauksissa. Haastattelumateriaalin perusteella onnistunut intiimikohtaus kertoo uusia asioita henkilöistä, vie tarinaa eteenpäin, herättää tunteita ja on orgaaninen osa kokonaisteosta. Epäonnistunut intiimikohtaus on vuorostaan turha, epäuskottava, kiusaantuttava, alastomuudella mässäilevä ja katsojan teoksen maailmasta pudottava.

Onnistuneita intiimikohtauksia kuvailtiin hyvin samalla tavalla kuin tarpeellisia intiimikohtauksia ja siksi keskityn käsittelemään tarkemmin lähinnä epäonnistuneita intiimikohtauksia.

20 prosenttia haastatelluista piti onnistuneina intiimikohtauksia, jotka vievät tarinaa tai henkilöitä eteenpäin tai kertovat jotain elokuvan sisällön kannalta uutta tai oleellista.

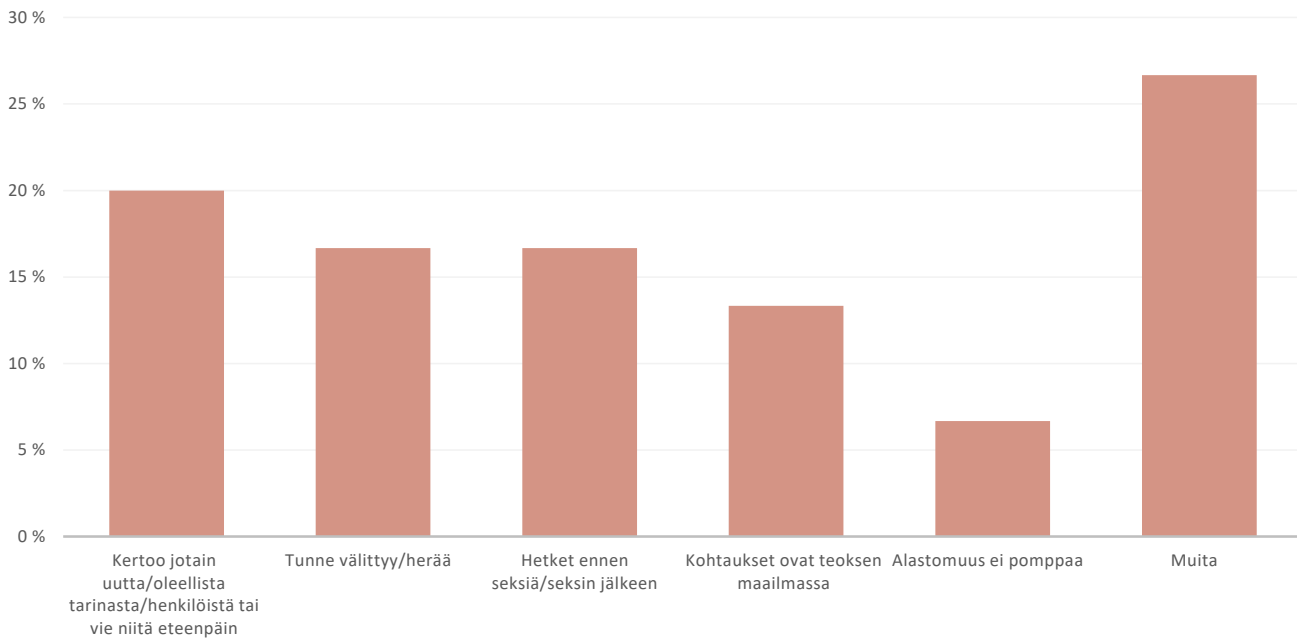
Viidesosa haastatelluista tekijöistä halusi intiimikohtauksen liikuttavan katsojaa ja herättävän tässä tekijöiden tavoitteleman reaktion tai tunteen. Onnistuneen kohtauksen ansiosta katsoja voi elokuvan tyylilajista ja kohtauksen funktiosta riippuen esimerkiksi kiihottua, nauraa, pelätä tai tuntea häpeää, surua tai kuvotusta.

“Semmonen, joka herättää jonkun tunteen. Se saattaa herättää surua, huvittuneisuutta, terapeutista tunnistamista, kauniin muiston tms. Mut et se herättää katsojassa jotain.”

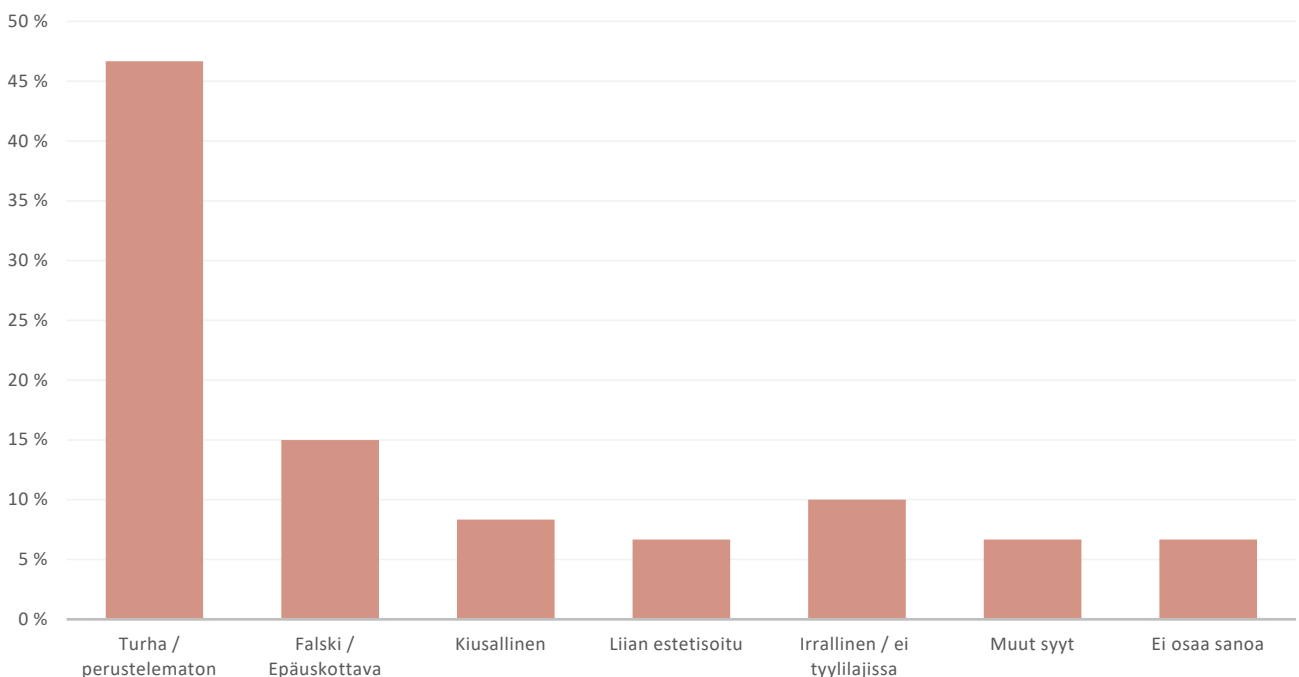
- ohjaaja, nainen, 50+

“On elokuvia, jotka vaatii panokohtauksia ja raiskauskohtauksiakin, mut se miten ne tehdään on se pointti. Pitäis koko ajan miettiä, et mitä mä haluan herättää tällä, miten mä vetoan tunteeseen. Ei sitä, et miltä se näyttää vaan se miltä se tuntuu. Ohjaajalla on valtava määrä keinoja käytettävissä ja ne on kaikki taiteen keinoja.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Millainen on mielestäsi onnistunut intiimikohtaus? (näyttelijät ja ohjaajat)

Millainen on epäonnistunut intiimikohtaus? (näyttelijät ja ohjaajat)

16,7 prosenttia haastatelluista piti parhaimpina intiimikohtauksia, joissa jätettiin varsinainen akti näyttämättä ja fokuoitiin hetkiin ennen tai jälkeen seksin. Vastaajat olivat sitä mieltä, että itse aktin näyttäminen on monesti turhaa, purkaa jännitteitä eikä kerro henkilöistä mitään uutta. Tapahtumien jättäminen katsojan mielikuvituksen varaan oli useamman haastatellun mielestä toimivampi keino. 13,3 prosenttia haastatelluista antoi arvoa intiimikohtauksille, jotka

kuuluvat orgaanisesti teokseen ja pysyvät tyyli-lajissa tai teoksen maailmassa ilman, että katsoja “putoaa kyydistä”.

“Hyvä seksikohtaus on vähän niinku hyvä erotuomari jalkapallomatsissa, et sitä ei näy ja se ei pomppaa sieltä. Harmonisesti kokonaisuuden kanssa ja tuo siihen jotain.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Jos on tehty helvetin hyvin eikä sitä ajattele miten ne on rakentanu tai tehny sen. Ja sit vasta myöhemmin miettii,

et olipa hieno kohtaaus. Että se palvelee sitä kokonaisuutta ja orgaanisesti kuuluu siihen kokonaisuuteen. Et tää on totta, liittyy tähän elokuvaan.”

- näyttelijä, mies, 50+

Lähes puolet kaikista haastatelluista (46,7 %) piti epäonnistuneimpina turhia ja perustelemattomia intiimikohtauksia. Turha intiimikohtaus ei liikuta katsojaa tai kerro henkilöistä ja tarinasta uusia asioita ja usein se saa pohtimaan miksi kohtaaus on tehty. Kohtaus saattaa tuntua tarpeetomalta esimerkiksi huonon käsikirjoituksen, kohtauksen pornografisuuden tai alastomuudella mässäilyn vuoksi. Turhan alastomuuden koettiin vievän katsojan huomiota väärin paikkoihin (eli näyttelijöiden intiimiosiin) juonenkuljetuksen tai henkilöiden sijaan. Intiimikohtausten toivottiin olevan paremmin perusteltuja.

“Siitä tulee vaivaantunut olo, et minkä takia toi oli tossa kun se ei mihinkään liittynyt. Et minkä takia normaalissa elokuvassa pitää olla pornoa.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Sellainen kuin Kummeli-sketsissä, et ‘eihän tää oo leffa eikä mikään, jos ei tässä oo tissejä’. Vielä jos on väärät painopisteet ja jäädään väärällä tavalla hekumoidaan sen äärelle. Seksin pitää aina olla jonkun kokemus, et se tapahtuu jollekin. Eikä niin, et se on vaan esittelyä.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Seksin jälkeen on rajattu se kuva niin, et keskustelu käydään niin, et naisen paljaat tissit on kuvassa. Ei siinä voi katsoa mitään muuta kuin niitä tissejä, ei voi ymmärtää miksi se on rajattu niin. Pitää olla tietoinen valinta, et mitä siinä halutaan kertoa. Jos sä haluat kertoa seksin jälkeisestä tilanteesta, ni älä näytä niitä tissejä, muuten sä kerrot vaan niistä tisseistä. Ihminen on lapsellinen ja katsoo sitä kaikista kiinnostavinta asiaa siinä kuvassa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Vastaajat epäilivät, että turhilta tuntuvien intiimikohtausten tarkoitus on tuoda teokselle shokkiarvoa, auttaa markkinoinnissa tai osoittaa tekijöiden uskallusta. Joskus vaatimus seksikoh- tausten tekemiseen tulee ylempiltä tahoilta ja lopputuloksessa näkyy, että kohtaaus on tuntunut turhulta myös tekijöille. Eräs haastateltu uskoi tekijöiden lisäävän seksikoh- tauksia rakkaustarinoihin todistaakseen henkilöiden tunteiden aitoutta tai suhteen voimasuhteita, mutta tässä harvoin onnistutaan.

“Sen näkee niin helposti, jos on haluttu vaan tuoda alastomuutta sen takia, et se olis rouheempi tai roh- keempi elokuva. Yritetään antaa sillä joku lukuohje sen

elokuvan muusta tyylistä ja alleviivata sitä, et tää ei oo meille mikään ongelma. ‘Me ollaan niin naturaa tässä.’ Mut se ei sillä yhdellä kohtauksella synny. Perusteeton alastomuus, paneminen, rakastelu: ne on ihan yhtä huonoja kuin kaikki muutkin perusteettomat kohtaukset.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Se, et sä et ymmärrä miks mulle näytetään tätä. Et tekijät ajattelee, et tää et tissit heiluu ja huohotetaan olis jotenkin itsessään arvokasta sisältöä. Ne on yleensä niin helvetin yllätyksettömiä ne seksikoh- taukset ja se tekee niistä jo järjestään epäonnistuneita. Harvoin tulee mitään oivalluk- sia tai mitään oikeeta ihmistä tai sielua. Se on usein joku todistus, et nyt teidän pitää uskoa et nää on rakastunu kun nää on pannu. Tai sit ajatellaan, et se on todistusvoimaisin tapa kuvata kahden ihmisen voimasuhteita. Usein eloku- vantekijät olettaa, et tietyillä kohtauksilla saadaan tietyt asiat aikaan, eikä niin oikeastaan käy.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Epäuskottavuus tai falskius tekee intiimikoh- tauksesta epäonnistuneen 15 prosentille haas- tatelluista. Katsoja ei usko kohtauksen sisältöön tai henkilöiden nautintoon. Epäuskottavuuden syynä oli useimpien mielestä huono käsikirjoitus, mutta falskius voi olla seurausta myös kohtauksen asetelmallisuudesta, huonosta näyttelijäntyöstä tai näyttelijöiden estoista. Näyttelijöiden liian vir- heettömät vartalot tekivät kohtauksesta epäuskot- tavan muutamalle haastatelluista.

“Seksikoh- taukset joissa mennään suoraan suudelmasta penetraatioon ja nainen saa orgasmin, koska sellasta ei oikeesti juuri tapahdu ni mä en ymmärrä miks valkokan- kaalla pitäis väittää et niin tapahtuu.”

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

“Mua ärsyttää, et ihmisten seksi olis sellasta, et naiselta vaan vedetään housut alas ja sit siihen tunkeudutaan ja se on ihanaa. Ja mä oon niin, et toi ei melkeen ikinä toimi noin, et miks ei tässä kukaan mieta ees vähän jotain esileikkityypistä. Tai jotain. Se ei oo totta. Musta olis kiinnostavaa se, et ‘ai tää ei meekään’, sit oltais jossain ytimessä.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Mulle on vaikeita näissä nordic noir -sarjoissa nää palotellut prostituoidut. Et se alaston naisen keho on se lähtökohta niille tarinoille. Ja sit kun sillä ei oo mitään tekemistä minkään todellisuuden kanssa. Ne on mulle tosi vaikeita. Ei kaiken tarviikaan olla todellisuuden kanssa tekemisissä, mut miten se nordic crime voi koko ajan perustua siihen yhteen asiaan, et on se pilkottu nuori kaunis tyttö. Et ‘se on niin kaunis ja viaton, mut samaan aikaan se on kuitenkin vähän huora’. Siinä on myös jotain pedofiilistä ja pimeätä. Se on kummallinen kuvasto ja klisee ja sisällöllisesti köyhää.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Et näkee, et noi tekee niin teknisesti, et vaan demonstroidaan. Jos kosketaan tai suudellaan, ni sen pitää näyttää oikealta, ei simuloidulta. Vanhan liiton elokuvapusut, joissa ei ees huulet koske ni niiden aika on ohi, jos ei sit oo tyylilajikysymys. Katsojan pitää pystyä samaistumaan ja ajatella, et toi tapahtuu oikeesti.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Komediaorientoituneena ihmisenä mä löydän tosi paljon tapoja pilata hyvä seksikohtaus. Yks on se, et se pari joka siinä on on ihan eri taajuuksilla, niillä on ihan eri käsitys siitä mitä ollaan tekemässä. Jos toinen on performatiivinen ja tekee klassisia eleitä ja asioita, joiden kokee olevan hirveen eroottisia ja toinen taas pyrkii olemaan luomu ni se jo näyttää siltä, et ne ei oo samassa tilanteessa. Tollanen vois toimia, jos olis prostituoidun ja asiakkaan välinen kohtaus. Et pitää osata tehdä se sama analyysi, miks henkilöt tekee jotain ja miten.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Kolme haastateltua piti ongelmallisena intiimikohtauksen irrallisuutta tai tyylilajiin sopimattomuutta. Intiimikohtauksiin toivottiin myös lisää kulmaa ja käänteitä, jotta ne tuntuisivat kokonaisuuden kannalta perustellummilta. Viisi haastateltua piti huonoina intiimikohtauksia, jotka saavat katsojan kiusaantumaan. Kiusaantuminen liittyi esimerkiksi kohtauksen tarpeettomuuteen, liialliseen alastomuuteen tai siihen, että katsoja samaistuu näyttelijän vaivaantuneisuuteen tai alisteiseen asemaan.

“Sä kiusaannut niiden kollegojen puolesta, et ’miten ne nyt on joutunu tollasta tekee’. Sitä näkee silloin vaan ne kollegansa ja miettii miten ne on tehny tän.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“On aika paljon sellaista alastomuutta tai seksikohtauksia, et mulla on kiusallinen olo sen naisnäyttelijän puolesta. Koska tuntuu siltä, et on haluttu vaan paljasta pintaa ja esitellään vaan naiskuvaa ja sit mua katsojana on vaan ahdistanut ja ällöttänyt. En tiedä liittyykö niihin mistä tulee kiusaantunut olo se, et yleisö aistii, et näyttelijä on vaivaantunut. Vai onks se vaan omaa näkemyseroa siitä. Ehkä se on enemmän sitä, et samaistuu itse siihen et naisnäyttelijä on alistettu siihen jollain tavalla.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Intiimikohtausten liiallinen estetisointi häiritsemi neljää haastateltua, varsinkin ohjaajia. Raiskauskohtausten tai väkivaltaisen seksin estetisointia pidettiin erityisen haitallisena ja ongelmalliseksi koettiin myös raiskauskohtausten kiihottavuus. Useampi tekijä koki, että raiskauskohtausten kuvastoa pitäisi kyseenalaistaa, jotta nainen olisi niissä kokijana eikä uhrina tai miehisen katseen kohteena. Naisen asettaminen raiskauksen uhrin

asemaan on pornoteollisuudesta tuttua kuvastoa ja se pitäisi tekijöidenkin tiedostaa.

“Mulla ei oo mitään vastaan kaunista valaistusta tai ihmisten kauniita vartaloita, mut jos se menee sellaiseksi hidastetuksi musavideoestetiikaksi eikä se oo muuten sen homman tyylilaji, ni se on vähän ysärii.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Yleensä ne on estetisoivia, et ohjaaja ja kuvaaja haluaa kaunista kuvaa, et kamera liikkuu ihon pinnalla sillee levottomasti. Ne on mun mielestä aika pitkästyttäviä.”

- ohjaaja, mies, 50+

“Jos tuntuu, et sillä ei oo mitään tekemistä sisällön kanssa, se on venytetty ja väärin kuvattu, esimerkiksi väkivaltainen seksi, joka on silti estetisoitua.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Hirveen harvoin nainen on näissä itse kokijana. Se on enemmän kohteena. Ja sit kärjistäen se, et jos ei pysty näkemään onko kyse rakastelusta vai hyväksikäytöstä ni sit ollaan tosi ongelmassa. Sen pitäisi ainakin olla hirvittävän selvää. Kaikkein vaarallisimpia on sellaset, jos ohjaaja tekee hyväksikäyttö- tai raiskauskohtauksen, mut sit samalla kuitenkin vielä esineellistää sen naisen niin, et se on kaunis ja haluttava. Sit pitäis mun mielestä olla munaa sanomaan, et ’raiskaus on musta kiihottavaa’. Mut ei voi samaan aikaan väittää, et ’kauheeta mitä tää on’, mut tehdä sitä estetisoiden. Luulen, et sitä paljon tapahtuu myös siksi, että me ollaan niin sokeita sille kuvastolle kun sitä ei oo kyseenalaistettu. Et en mä väitä, et miesohjaajat jotka tekee näitä on piiloraiskareita kaikki.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Sit raiskauskohtaukset, joissa lähinnä näytetään raiskattavan naisen itkuinen naama, koska sehän on se asia minkä raiskaaja haluaa raiskatessa nähdä. Vaikka moni ajattelee, et nyt ollaan uhrin näkökulmassa, mut eihän me olla vaan me ollaan siinä sen raiskaajan näkökulmassa. Pelko ja uhrina oleminen on siinä se kiihottavuus, ni en ymmärrä miksi sitä pitää näyttää. Usein raiskauskohtaukset on tehty niin, et ne onnistuu olemaan jotenkin kiihottavia ja sitä mä vastustan.”

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Eräs haastateltu ohjaaja kertoi vierastavansa estetisoitujen intiimikohtausten sijaan liian rumia kohtauksia. Intiimikohtausten vastenmielisyyden tavoittaminen ja ruman maailman esittely on kyseisen ohjaajan mielestä liian helppoa ja epäeettistä.

Seksikohtausten maskuliininen katse, naisen halun puuttuminen ja seksin ongelmallisuus häiritsemi osaa haastatelluista. Seksikohtausten toivottiin myös olevan tasapuolisempia sukupuolten välillä.

“Maailman rumuuden ja liian tursottaminen katsojan päälle ja tilanteiden vastenmieliseksi tekeminen on mun mielestä niin helppoa, et oman taiteilijuutensa valjastaminen sellaiseen kerta toisensa jälkeen on mun mielestä kuolettavan tylsää ja epäeettistä. Jos siis haluaa vain osoittaa omaa lahjakkuuttansa visualisoimalla huippuunsa tällaista rumuutta. Silloin mun sisäinen moralisti miettii, et miks mä katon tätä ja silloin mä oon pudonnut tarinan kyydistä jo aikaa sitten eikä se siksi palvele tarkoitusta. Joskus ajattelen, et oonko liian herkkis, koska maailmassa kuitenkin on törkyä ja pahuutta, mutta tuntuu että sen esittely on joku trendi.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Se katse on aika maskuliininen. Miten sitä vois muuttaa sitä kuvastoa? Me ollaan opittu katsomaan sitä kuvaa siitä miehen näkökulmasta. Miten oppis analysoimaan sitä et miten se vois olla muu se katse?”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Aika monta vuotta sitten tajusin mikä on pielessä kun hirvein harvoin vakavissa elokuvissa pystyy samaistumaan

rakastelukohtauksiin: naisen halu heteroseksissä loistaa poissaolollaan. Romanttinen komedia on lajityyppi, jossa aika paljon muita lajityyppejä aikasemmin jätettiin pois naisen halun kyseenalaistaminen. Niissä on toki roskansa, mut usein niissä naisen halua ei kyseenalaisteta, sitä ei moralisoida ja siitä ei seuraa pahaa. Se on ollut musta kiinnostavaa. Varsinkin nuorten naisten seksi on draamaelokuvissa usein tosi ongelmallista ja hyväksikäyttöä. Onko meillä ollut draamaelokuvissa viimeiset 10-15 vuotta sellanen viesti, et seksi on naiselle vahingollista? Mä tykkään sellasista missä on mutkaton suhde seksiin.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Jos miettii turhaa seksiä tai turhaa alastomuutta, ni se on usein sitä, et se kertoo miehestä jotain, mut se nainen on siinä vaan sillee, et ‘minua pannaan’. Ja vaikka se ei kertois miehestä mitään muuta kuin vaikka eksistentiaalista ahdistusta, ni sit kuitenkin sillä miehellä se seksi ilmentää jotain, mut onks sillä naisella siinä mitään tarinaa siinä? Et miks se nainen sit sitä tekee?”

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

3) Koulutus

Haastatelluista näyttelijöistä 95 prosenttia ja haastatelluista ohjaajista 75 prosenttia on saanut koulutuksen ammattiinsa, mutta ammattiaan opiskelleista näyttelijöistä vain neljä ja ohjaajista hieman alle puolet kertoi koulutuksen tarjonneen työkaluja intiimikohtausten tekemiseen kameratyöskentelyssä.

Etenkin näyttelijöiden kohdalla aiheen koulutusta saaneiden osuus on erittäin pieni ja se todistaa, että näyttelijät ovat tähän mennessä saaneet tietoa intiimikohtausten tekemiseen liittyvistä käytännöistä pääasiassa kokemuksen kautta. Tämän selvitystyön tarkoitus on kerätä tietoa intiimikohtausten tekemiseen liittyvistä käytännöistä ja saattaa se tekijöiden saataville, jotta ”kantapään kautta oppiminen” intiimikohtausten suhteen vähenisi alalla edes hieman.

Suomalainen näyttelijäntöön koulutus on perinteisesti keskittynyt pääosin teatterinäyttelemiseen ja kameratyöskentelyä on opetettu huomattavasti vähemmän. Siitä syystä on ymmärrettävää, ettei kameran edessä tehtäviä intiimikohtauksia ole juurikaan näyttelijäntöön opetuksessa käsitelty. Tämä on kuitenkin hiljalleen muuttumassa, koska kameratöitä on nykyisin tarjolla yhä useammalle näyttelijälle ja Me too -keskustelu on saanut myös oppilaitoksia kiinnittämään enemmän huomiota turvallisuustekijöihin alallamme. Myös elokuvaohjaajien koulutuksessa on viime vuosina kiinnitetty enemmän huomiota intiimi- ja väkivaltakohtauksiin ja lisäksi on suunnitteilla oppilaitosten yhteisiä opintokokonaisuuksia aiheesta.

NÄYTTELIJÄT

Vain neljä haastateltua näyttelijää kertoi opiskelun antaneen suoraan eväitä intiimikohtausten tekemiseen kameratyöskentelyssä, mutta intiimikohtauksia käsittelevillä kursseilla ei opiskeluaikanaan ollut ollut näyttelijöistä kukaan. Intiimejä kohtauksia oli saatettu tehdä kameratyöskentelyn kursseilla, mutta kukaan haastatelluista ei muistanut saaneensa kamerakurssien opettajilta

näyttelijäntöön liittyviä ohjeita kyseisten kohtausten tekemiseen. Opetuksesta saadut työkalut intiimikohtausten tekemiseen kameran edessä olivat muiden kurssien opettajien yksittäisiä kommentteja ja ohjeita. Opiskelijoita oli muun muassa kehoitettu peittämään vastanäyttelijöiden intiimejä alueita intiimikohtauksissa, kyseenalaiseen alastomuuteen ja toimintoihin, suhtautumaan alastomuuteen luontevasti tai välttelemään improvisaatiota intiimeissä kohtauksissa.

”Tehtiin koulussa jotain lyhäreitä, joissa tehtiin jotain intiimejäkin kohtauksia. Ei niitä erikseen käyty läpi. Tuntuu, että yleensä kamerakursseilla opetettiin ohjaajia, jotka sit ohjas meitä niillä työkaluilla ja siinä sit opittiin yhdessä kaikki.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

”Ehkä se, että alastomuuteen suhtautuminen olis mahdollisimman luontevaa. Ja että pitää kysyä onko alastomuus tai kuvattu toiminta perusteellista tai tarpeellista näyttää. Mutta en muista onko sitä joku kysynyt vai onko se ollut osa opetusta.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

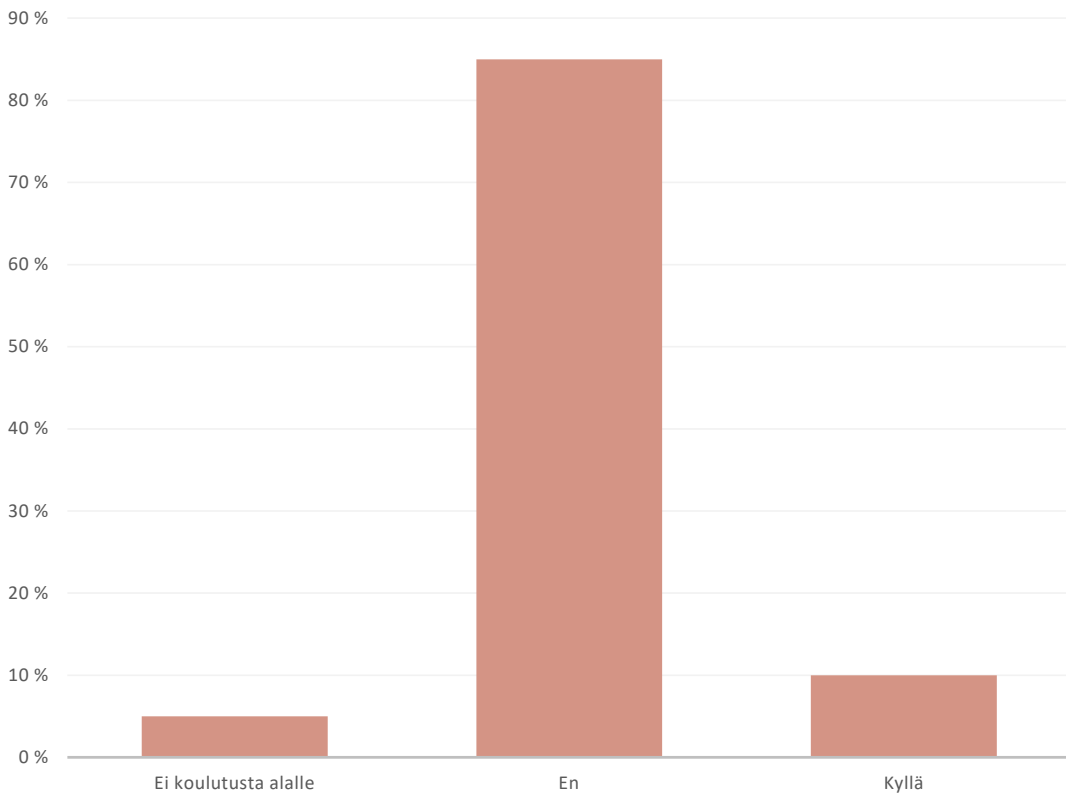
”Muistan, et yks miesopettaja opetti koulussa kurssin pojille, et ’näitä asioita ei käydä oikeastaan missään läpi, mutta on paljon asioita missä te voitte auttaa naisnäyttelijää. Se nainen on niin paljon paljaampana ja alastomampana siinä, sillä on paljon enemmän paikkoja mitä pitäis peittää kun meillä miehillä on vaan tää yks, joka on paljon helpommin peitettävissä eikä sitä edes näytetä yleensä. Te voitte tehdä tosi paljon siinä, et annatte myös tuotannolle enemmän materiaalia ja autatte samalla naisnäyttelijää. Tietyillä asennoilla ja käsillä voitte hyvin peittää rinnat.’ Se oli tosi hienoo, et se sano sen. Mulle jäi myös ite mieleen se ja oon sanonut joillekin miesnäyttelijöille, et ’voitko laittaa käden niin, et se peittää rinnat’. Monet miesnäyttelijät sel-lasen tajuukin. Muuten en muista, et olisin saanut mitään apua koulusta näihin kohtauksiin.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

”Muistan, että yks opettaja kerran sano, et ’ei mitään tarvii sit oikeesti näyttää’. Ja sen tiedon mä sain kans koulusta, et mitään seksi- ja väkivaltakohtauksia ei tarvii improta. Sit se tuntuu niin hämmäntävältä, et kun joutu työkentälle, ni sit niitä yhtäkkiä improtaankin. Mä luulin, et se on jo koulussakin opetettu sääntö, et niin ei tehdä. Mut ei kaikki oo käyny sitä samaa koulua.”

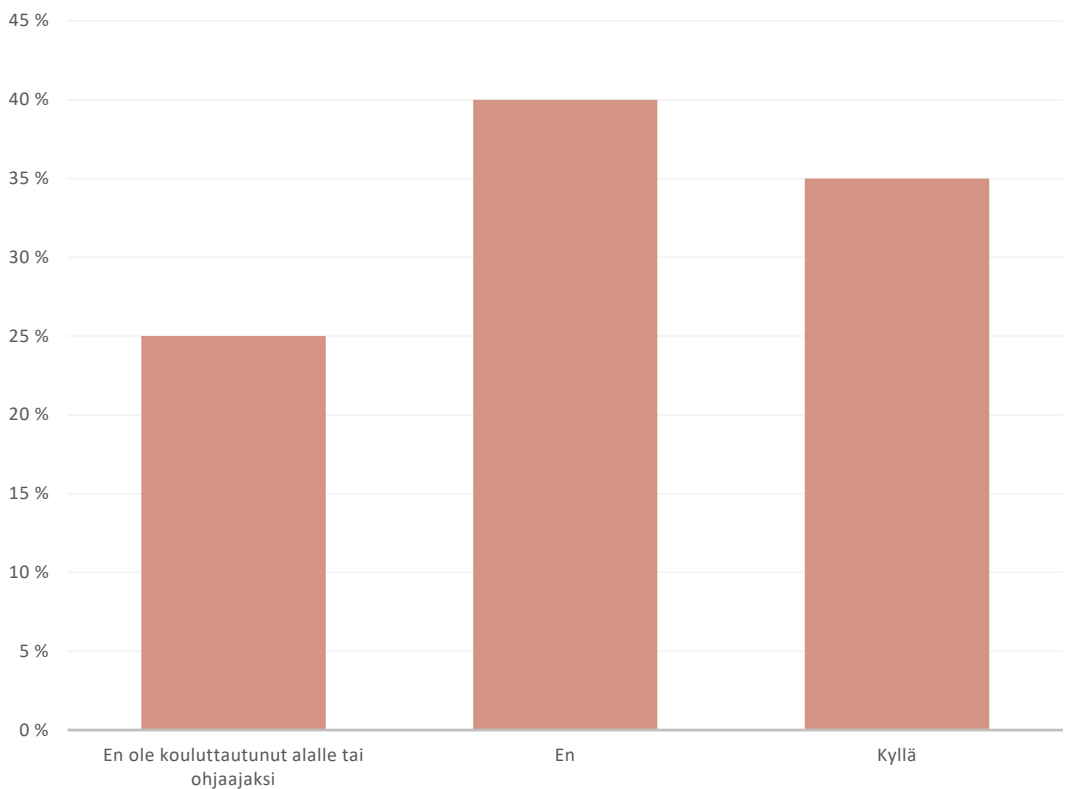
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Oletko saanut koulutuksessasi jotain työkaluja intiimikohtauksiin? (näyttelijät)

Näyttelijäksi kouluttautuneita 38 haastatelluista, ohjaajaksi kouluttautuneita 15.

Oletko saanut koulutuksessasi jotain työkaluja intiimikohtauksiin? (ohjaajat)

Lähes 90 prosentille koulutuksen saaneista näyttelijöistä opinnot eivät olleet tarjonneet mitään varsinaisia työkaluja intiimikohtausten tekemiseen kameratyöskentelyssä. Jotkut epäilivät sen liittyvän kameratyöskentelyn opetuksen vähyyteen, mutta toisaalta aihetta ei oltu käsitelty myöskään kameratyöskentelyn kurseilla. Joidenkin opiskeluaikana edes alastomuudesta ei oltu keskusteltu. Muutamat haastatellut kokivat, että näyttelijäkoulutus itsessään valmentaa intiimikohtaussissa tarvittaviin taitoihin kuten vastanäyttelijän huomioimiseen, fyysisyyteen ja esilläoloon. Myös näyttelemiseen liittyvä asennekoulutus oli auttanut suhtautumaan intiimeihin kohtauksiin.

“Teakissa oppi siihen, et suutelemisen ainakin pitää olla helppoa ja koskettamisen pitää olla helppoa. Siellä istuttiin syllykään välitunneilla ja suukoteltiin, se oli osa sitä et ’näin välittämiä ja estottomia me ollaan kun ollaan Teakkilaisia’. Vähän sellasta show-offia.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“En varsinaisesti, sellaista kurssia ei järjestetty, mut ehkä sellaista asennekoulutusta, et ’sit kun tehdään ni tehdään ja yritetään tehdä täysillä’.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“En muista, et erityisesti tällasiin kohtauksiin, mut tietosuus siitä, et samanlaista näyttelemistä se on kuin muissakin kohtauksissa.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Kaksi haastateltua näyttelijää kertoi soveltaneensa intiimikohtausten tekemiseen näyttämötaistelun ja stunttikohtausten kurseilta saamiaan neuvoja. Väkivalta- ja intiimikohtauksissa onkin paljon samaa, koska molemmat vaativat koreografiointia ja vastanäyttelijän rajojen kunnioittamista.

“Ehkä niitä näyttämötaistelun sääntöjä on voinut soveltaa myös tällasiin kohtauksiin. Että kaikilta muilta kysytään saako koskettaa paitsi rekvisiitalta, ja vastanäyttelijää ei pidetä rekvisiittana.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Jotkut haastatellut näyttelijät kertoivat Jouko Turkan⁴ tai ns. “jälkiturkkalaisen” ajan teatterikoulutuksen seksuaalisesta lähestymistavasta näyttelijäntöyhyöhön. Eräs Turkan koulun käynyt oli saanut lähestymistavasta paljon eväitä omaan näyttelijäntöyhyöhönsä, mutta muille seksuaaliset harjoitteet olivat olleet lähinnä kiusallisia ja ahdistavia.

⁴ Jouko Turka toimi Teatterikorkeakoulun näyttelijäntöyhyön professorina 1981–1988, joista rehtorina 1982–1985, ja ohjaajantöyhyön professorina 1985–1988. (Wikipedia)

“Mä oon Turkan koulutuksen käynyt eikä siellä muusta puhuttukaan kuin eroottisista asioista sen 4-5 vuotta. Himon ja hekuman läsnäolo oli siinä koulutuksessa joka-päiväistä, kaikki perustui ihmisen seksuaalisuuteen ja sen löytymiseen ja sen peittämiseen ja ennakkoimattomaan voimaan kaikissa muissakin kohtauksissa. Se iskostettiin meihin niin vahvasti, että se on kaikissa sen ajan koulun käyneissä läsnä. Se tekee meistä taiteilijoina arvaamattomia ja vaarallisia sitä kautta. Se on sellainen voimavara, joka meissä on ja se tekee esiintyjästä toisenlaisen kuin se katsoja on. Se esiintyjä saattaa tehdä mitä vaan, se pohjautuu tähän seksuaalisuuteen ja sitä kautta pulppua-vaan energiaan. Se ei näy pintatasolla mitenkään, mutta se on löydettävissä. Se pitää sisällään mahdollisuuden tehdä ihan mitä vaan, mä en mee sinne esittelemään mun hyvää käytöstä. Ja myös siksi se puistotäti eli tuottaja pitää olla siellä kuvauksissa valvomassa. Ohjaajissa ja näyttelijöissä on se puoli, että pitää tuottaa kaikenlaisia mielikuvia ja jos ne alkaa riistäytyä käsistä, ni pitää jonkun ulkopuolisen olla sanomassa, että nyt riittää.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Mun koulu-aika oli sellasta, et se ei kestäisi minkäänlaista päivänvaloa. Oli harjoitteita, et kävellään silmät sidottuina ja sit joku naksauttaa sormia ja lähimmän tyyppin kanssa vedetään hirveitä kielareita. Alastomuutta ja seksiä ja kaikkea. Nää kohtaukset on tuntunu niin kevyiltä sen jälkeen.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Kiusallisimpia hetkiä koulussa oli joku tunti, jolle tuli jotain opiskelijoita katsomaan. Ja se tunti oli just sellanen, jolla opettaja halusi et me kaikki hierotaan jalkojamme ja saadaan muka orgasmeja. En tiedä mitä sillä haettiin. Ehkä jotain, et ylitetään rajoja ja uskalletaan.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Ennemmin mun aikana oli niin, et sitä heittäytymistä pidettiin suotavana. Se oli vähän sellasta jälkiturkkalaista, et lähestulkoon kaikkeen piti heittäytyä ja antaa tunteen viedä. Sellainen kyselijä ei ollut hyvä rooli.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Anna Paavilaisen *Play rape* -esitys toi esille teatterikoulutuksen raiskausharjoitteet ja niistä mainitsi myös muutama haastateltu. Muutamat haastatellut kertoivat harjoitelleensa raiskattavana oloa koulussa, mutta sitä ei oltu pidetty hyödyllisenä kameran edessä tehtävien seksitai raiskauskohtausten kannalta. Raiskauksen näyttelemisen tuttujen kanssa oppitunnilla ei valmenna kuvaustilanteeseen, jossa joutuu olemaan alastomana tuntemattomien ihmisten ympäröimänä. Onneksi raiskausharjoitteita ei enää ainakaan korkeakoulutasoisessa⁵ näyttelijäkoulutuksessa Suomessa tehdä.

⁵ Teatterikorkeakoulu ja Tampereen Yliopiston Teatteritöyhyön tutkinto-ohjelma eli Näty

“Raiskattavana oloa on harjoiteltu koulussa. Ei siitä kyllä hyötyä ollut, sillä se ei ole samanlainen tilanne kuin kuvauksissa. Ei oo se, et tuttu ja turvallinen kurssikaveri siinä vähän hassuttelee. Vaan siel on tuntemattomia ihmisiä ympärillä ja sä oot alasti. Ei me niitä koulussa alasti treenattu.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Opetuksen vähyyden vuoksi suurin osa haastatelluista kertoi oppineensa intiimikohtausten tekemistä vasta ammatissa ja kokemuksen kautta. Muutama haastateltu näyttelijä oli hankkinut intiimikohtausten tekemiseen koulutusta omatoimisesti harjoittelemalla kurssikavereiden kanssa tai hakeutumalla aihetta käsitteleville kursseille opiskelujen jälkeen.

“Hakeuduin itse Taikin⁶ kurssille, jossa oli vetäjinä Jarmo Lampela ja Kristo Salminen. Siellä käytiin läpi ja tehtiin väkivalta- ja intiimikohtauksia. Mukana oli Elon⁷ opiskelijoita ja näyttelijöitä. Oltiin täysin vaatteet päällä koko ajan, asioita käytiin leikin kautta. Puhuttiin siitä mitä voi näyttelijänä vaatia tällaisissa kohtauksissa. Sellaiselle kurssille olisi hyvä päästä uudestaan tällä kokemuksella mikä mulla nyt on.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Ilmaisuverstaan kautta Mari Rantasilan Rakkautta kame-ralle -kurssi, jossa Elokvataiteen laitoksen kuvaaja ja ohjaajia myös mukana. Siinä oli mukana rakkaus ja seksi ja näistä asioista keskusteltiin paljon.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

OHJAAJAT

Ohjaajakoulutuksen saaneista ohjaajista noin 47 prosenttia kertoi saaneensa koulutuksessaan työkaluja intiimikohtauksiin liittyen. Kuitenkin vain kaksi haastateltua ohjaajaa oli ollut mukana intiimikohtauksia käsittelevillä kursseilla. Kursseilla olleet haastatellut ovat nuoremman polven ohjaajia, joten aiheeseen liittyviä kursseja on järjestetty ilmeisesti vasta 2010-luvun puolella. Ohjaajat olivat olleet samalla Lukas Moodyssonin mestarikurssilla, jossa aiheena olivat seksi- ja väkivaltakohtaukset. Toinen ohjaajista oli lisäksi osallistunut Mari Rantasilan pitämälle kurssille, jossa keskityttiin myös väkivaltaan ja seksiin. Haastateltujen kokemukset näistä kursseista olivat hyvin positiivisia ja ohjaajat kokivat saaneensa kursseilta arvokkaita työkaluja molempiin kohtaustyyppiin.

6 Taik eli Taideteollinen korkeakoulu, joka on nykyisin osa Aalto-yliopistoa.

7 Elo eli elokuvataiteen ja lavastustaiteen laitos.

“Lukas Moodyssonin kurssi. Kurssin nimi oli Sexuality & Violence. Fundamentaalin just siinä, et ohjaajan pitää aina kohdata se oma epämukavuusalue ja sieltä löytyy ongelmat, ei muualta. Harvoin käsiksessä kerrotaan tarkkaan millaista väkivaltaa tai seksiä on. Kurssilta sai hyviä työkaluja.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Viimeisenä opiskeluvuotena Lukas Moodysson tuli pitämään kolmen kuukauden masterclassin, jolla tehtiin kaksiosainen harjoitus, jossa ensin tehtiin väkivaltakohtaus ja sitten seksikohtaus. Niissä haettiin nimenomaan poikkeuksellista kulmaa tällaisiin kohtauksiin. Kohtaukset piti itse kirjoittaa ja sitten ohjata, näyttelijöinä oli Teatterikorkeakoulun maisteriopiskelijoita.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Tokana vuonna elokuvakoulussa Mari Rantasila tuli pitämään seksikohtaus-workshopin, joka pidettiin ammattinäyttelijöiden kanssa. Se oli myös heille ilmaisuverstaan täydennyskoulutusta. Eli ohjaajaopiskelijat, kuvaajaopiskelijat ja ammattinäyttelijät teki yhdessä ja Mari aloitti workshopin puolen päivän seksikohtausten myyttien tuuletuksella. Ruvettiin tekemään erilaisia kohtauksia övereimmästä pieneen ja peitettyyn. Ensimmäisessä kohtauksessa Mari ohjasi näyttelijöitä tekemään övereimmät feikkiorgasmit ja me junnut opiskelijat katsottiin vieressä. Päästi nopeasti aiheen äärelle. Jos koko workshopin tarkoitus oli riisua myyttiä ja tehdä asiasta ei ehkä arkisempaa, mutta luontevampaa, niin siinä kyllä onnistuttiin. Siinä myös kuuli miten ammattinäyttelijät suhtautuivat näihin kohtauksiin ja sekin on ollut hyvä työkalu, ei ole tarvinnut arvailla.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Loput koulusta työkaluja aiheeseen saaneet ohjaajat kertoivat saaneensa intiimikohtauksiin liittyviä yksittäisiä neuvoja muita aiheita käsittelevien kurssien yhteydessä. Nämä neuvot liittyivät intiimikohtausten ja alastomuuden määrän tarkempaan pohtimiseen ja kyseenalaistamiseen, ohjaajan rohkeuteen työtilanteessa sekä työryhmän läsnäolon rajaamiseen. Myös yksittäisistä intiimikohtauksiin liittyvistä neuvoista ja ohjeista oli ollut hyötyä tekijöille.

“Slawomir Idziak piti kurssia ja se oli aika sellanen kontroversiaali hahmo, mut se oli hirveen hyvä kun meillä oli workshop ja se teetti meille leffakäsikirjoituksesta kohtauksia. Se anto aina meille kotiläksyksi, et meidän piti kirjottaa kohtaus kuviksi ja seuraavana päivänä kaikki kävi läpi ne. Se oli hyvä kurssi. Siinä oli joku sellanen kohtaus, jossa oli miehen ja naisen ensimmäinen yö ja sit se seuraava aamu, joka oli ihan arkinen. Mä olin ajatellut, et se nainen aamulla herää ja nousee sängystä ja sit se opettaja kysy multa, et ‘mitä sillä on päällä’ ja mä sanoin, et se on alasti. Sit se sano mulle, et ‘sun pitää nyt miettiä, et ootsä ihan tosissas, sun pitää ottaa huomioon katsojat, ne voi lukea sen tilanteen ihan väärin, jos sä laitat siihen

naisnäyttelijän pyörimään ihan alasti'. Ja sit se vielä sano mulle, et 'mä tiedän, et sä oot suomalainen ja sä ajatlet tän eri tavalla, koska te pyöritte muutenkin koko ajan alasti, mut ota huomioon, et tää on elokuvaa ja tällä on yleisö'. Ne on ollu itse asiassa hirveen hyviä siemeniä, et miten tää menee. Et se on sen kertojan vastuu. Ja sit kun siinä oli rakkauskohtaus ja meillä oli erilaisia ratkasuja ja jollakin oli hirveen selkeesti se rakastelukohtaus siinä. Ni sit se kysy, et 'miten se sit toteutetaan ja millanen se on hengeltään?' Kun nuori ihminen toistaa geneerisesti niitä esimerkkejä mitä on. Joku sit ehdotti jotain ihan villiä hienoa seksiä ja se oli et, 'ootekste ajatellu, et ei toi pidä paikkaansa. Sehän on aina niin, et jos ihmiset tapaa toisensa eikä tunne kauheen hyvin, ni se on aina se ensimmäinen yhdyntä hirveen nolo ja vaivaannuttava ja häpeällinen. Et mistä te ootte saanu päähänne, et se olis villiä ja hienoa?' Mut se on ihan Platonin luolavertaus, et kaikki vaan toistaa sitä varjokuvaa ja on kilometrien päässä siitä todellisuudesta."

- ohjaaja, nainen, 50+

"Sen oon saanut joltain, et closed set kannattaa olla. Oisko se ollut kuvauksen opettaja. Varmaan käsikirjoitus-opetuksessa on ollut jotain liittyen siihen, et ei kannata kirjottaa turhia kohtauksia. Siihen liittyy se oppi, et jokaisen kohtauksen pitää kuljettaa mielellään useampaa asiaa eteenpäin."

- ohjaaja, nainen, 50+

Kaksi haastateltua ohjaajaa oli saanut intiimikohtauksiin liittyviä neuvoja ja oivalluksia opettajien sijaan muilta tahoilta: toinen taiteilijavieraan luennolta ja toinen kurssilla mukana olleelta näyttelijältä. Nämä oivallukset liittyivät seksikohtausten kerronnalliseen voimaan ja näyttelijöiden rajojen kunnioittamiseen.

"Ang Lee oli puhumassa yhden päivän omasta työstään. Se sano, et sen elokuvan (Lust, Caution) tekeminen oli niin hirveetä, et aina kun se meni niiden rakastelukohtausten jälkeen kotiin, ni se vaan oksensi. Sen mielestä se oli ihan hirveetä. Mun mielestä se on hieno se ajatus mikä sillä on, et se kertoo sitä tarinaa sen seksin kautta. Se jää kyllä silti vähän semi-teoreettiselle tasolle, rakastelun kautta ei sit kuitenkaan voi ihan hirveesti kertoa tarinaa. Sä voit kertoa jonkun yksinkertaisen asian, esimerkiksi just avautumisesta tai sulkeutumisesta tai kontaktin löytymisestä tai sen häviämisestä, mut sä et oikein voi kertoa sen suurempia asioita."

- ohjaaja, nainen, 41–50 -vuotias

"Jollain kurssilla millä oltiin yhdessä näyttelijöiden kanssa ja oli joku harjoite, että näyttelijöiden piti suudella, ni naisnäyttelijä otti sen tilanteen haltuun ja sanoi, et 'hetkinen, ei tästä ihan noin mennä, et voidaanko halata ensin'. Se on mulle jäänyt sellasena hyvänä opetustilanteena. Et ei voi ihan noin vaan pyytää näyttelijöitä suutelemaan."

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Monet ohjaajat toivoivat saaneensa enemmän intiimikohtauksiin liittyvää opetusta opiskeluaikanaan. Eräs ohjaaja myös kertoi opiskeluaikana vallinneesta harhakäsityksestä, jonka mukaan kohtausten harjoittelu vaikuttaisi lopputulokseen haitallisesti. Tällaista opetusta ei kuitenkaan tullut ilmi enää nuorempien tekijöiden kohdalla.

"Mun koulutusaikana oli hyvin vahva myytti, et elokuvissa ei saa harjoitella. Se oli se totuus. Et seksikohtauksissa menee kemia, jos harjoitellaan."

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

4) Ensimmäiset kokemukset

Kuten edellisestä luvusta käy ilmi, vain hyvin pieni osa haastatelluista oli saanut spesifisti intiimikohtausten tekemiseen liittyvää opetusta. Tekemiseen liittyvät käytännöt olivat siis tulleet suurimmalle osalle haastatelluista tutuiksi vasta kokemuksen myötä. Pyysin haastateltuja jakamaan ensimmäisen kokemuksensa intiimikohtausten tekemisestä ja määrittelemään oliko kokemus ollut positiivinen vai negatiivinen. Arvelin, että kokemattomuus ja koulutuksen puute oli tehnyt ensimmäisestä kokemuksesta monelle jännittävän tai vaikean.

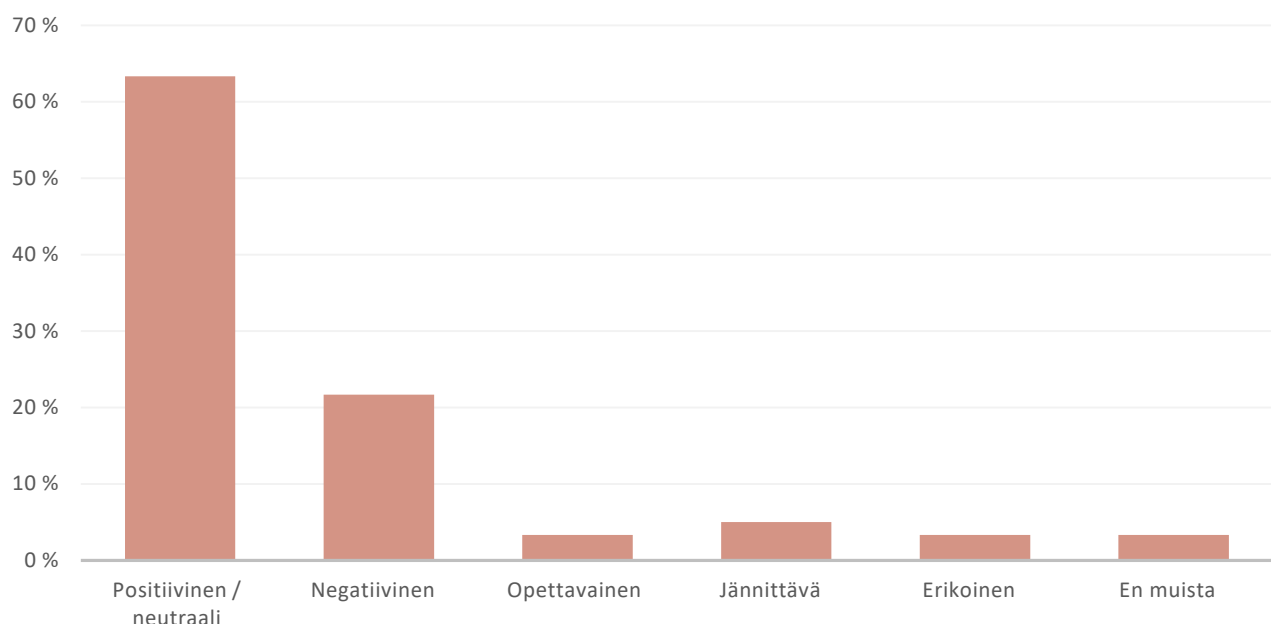
Oletukseni osoittautui vääräksi, sillä suurimmalle osalle haastatelluista tekijöistä ensimmäinen kokemus intiimikohtausten tekemisestä oli ollut positiivinen (63,3 %). Vain 21,7 prosentille kokemus oli jättänyt negatiivisen muistijäljen. Osalla haastatelluista ensimmäisen intiimikohtausten tekemisestä oli kuitenkin niin paljon aikaa, että kokemuksen laatua oli vaikea tarkemmin määritellä. Kaksi haastateltua ohjaajaa ei muistanut ensimmäistä kokemustaan intiimikohtausten tekemisestä lainkaan.

NÄYTTELIJÖIDEN ENSIMMÄISET KOKEMUKSET

Haastateltujen näyttelijöiden ensimmäiset kokemukset intiimikohtausten tekemisestä olivat olleet pääosin positiivisia (60 %). Todella positiivisena ensimmäistä kokemustaan piti jopa 15 prosenttia haastatelluista ja ihan hyväksi kokemuksen määritteli 45 prosenttia haastatelluista. Negatiivisia kokemuksia ensimmäisen intiimikohtausten tekemisestä oli 27,5 prosentilla haastatelluista. Loput haastatelluista näyttelijöistä eivät osanneet määritellä kokemuksen onnistumista, mutta kokemuksia oli pidetty jännittävänä tai erikoisina.

35 prosenttia haastatelluista näyttelijöistä vasta opiskeli alaa ensimmäistä alaston- tai seksikohtausta kuvatessaan, ja neljä näyttelijää oli tehnyt ensimmäiset intiimikohtaustensa jo ennen opiskeluaikaa. Lisäksi kaksi haastateltua oli tehnyt intiimikohtausten kameran edessä ollessaan alaikäinen.

Millainen oli ensimmäinen tekemäsi alaston- tai seksikohtaus? (näyttelijät ja ohjaajat)

NÄYTTELIJÖIDEN POSITIIVISET ENSIMMÄISET KOKEMUKSET⁸

Ensimmäinen kokemus intiimikohtauksen tekemisestä oli ollut monelle näyttelijälle jännittävä, mutta jännityksestä huolimatta suurin osa vastaajista piti kokemuksesta positiivisena. Positiivisuuteen vaikuttavia tekijöitä olivat olleet esimerkiksi ohjaajan ammattimaisuus, luottamussuhde vastaanäyttelijään ja ohjaajaan sekä tarpeettomien ihmisten poistaminen kuvaustilanteesta.

“Ensimmäinen kokemus oli Teatterikorkeakoulun ensimmäisellä vuosikurssilla pitkässä elokuvassa. Olin hyvin valmistautunut ja kohtauksesta oli puhuttu paljon. Kohtaus oli hyvin perusteltu tarinan kaaren perusteella. Toki mua jännitti, että miltä tuntuu olla muiden edessä alasti. Urheilin enemmän ja jätin vähän syömättä muutamana päivänä, en halunnut et pelko siitä miltä mä näytän jotenkin kahlitsisi mua tilanteessa. Mulla oli luottamus juttuun, ohjaaja vei ylimääräiset ihmiset pois ja se hoidettiin ammattimaisesti.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

8 Selvitystyössä puhutaan positiivista kokemuksesta, mutta ilmaus pitää sisällään myös haastateltujen neutraaleina pitämät kokemukset. En kokenut tarvetta luoda neutraaleille kokemuksille omaa kategoriaansa, koska oleellisempaa on se onko kokemus jättänyt negatiivisen muistijäljen vai ei.

“Panokohtaus lyhytelokuvassa, tarpeettomat ihmiset lähti pois setistä, se oli kauheen hauskaa ja tosi teknistä. Ohjaajan ja vastaanäyttelijän kanssa oli hyvä tehdä töitä ja luottamus. Kohtaus oli aika kevyt ja sitä oli humoristista tehdä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

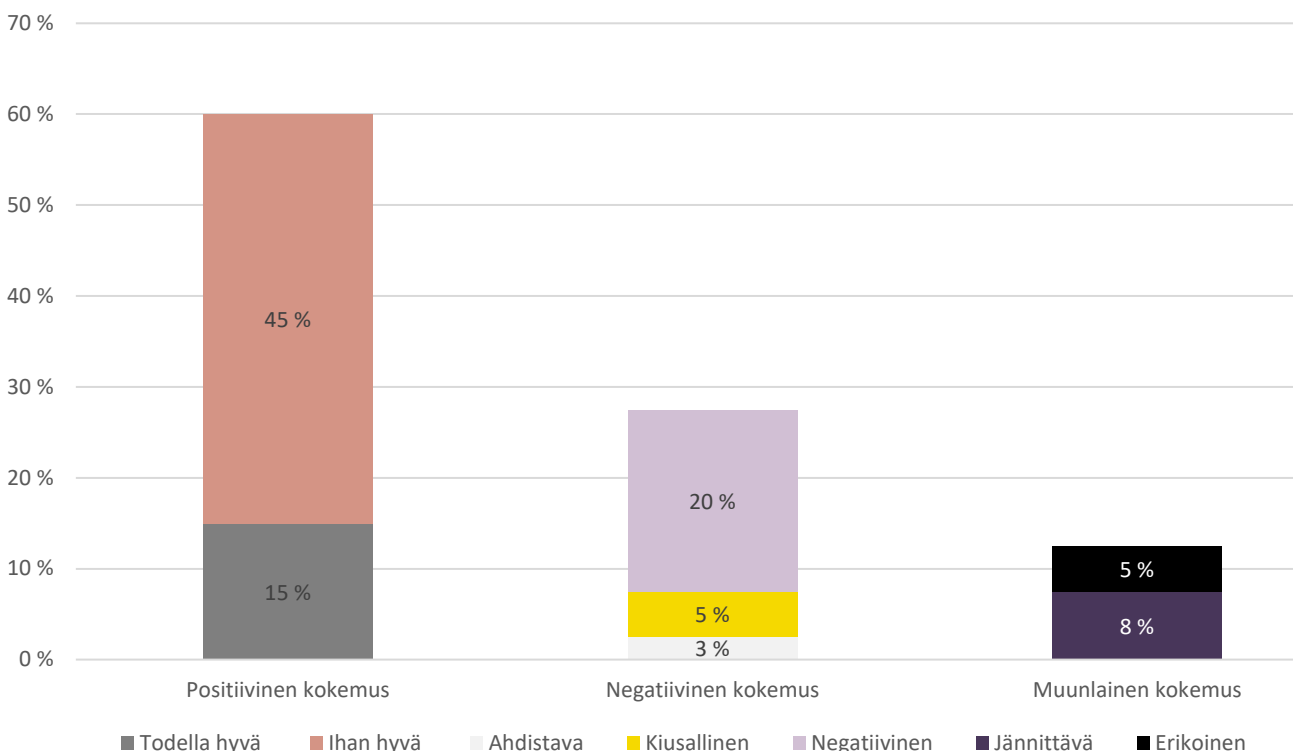
Jo alaikäisenä ensimmäisen seksikohtauksensa tehnyt naisnäyttelijä kertoi kokemuksen olleen uran positiivisimpia.

“Olin lukiossa vielä ja seksikohtaus hoidettiin ohjaajan puolelta tosi hyvin. Oli tosi pieni ryhmä, kohtauksista oli puhuttu etukäteen, ohjaaja puhui myös mun äidin kanssa ja varmisti vielä jälkikäteen, ettei mulle vaan tullut yhtään ‘Lolita-olo’. Ehkä vähiten kiusallinen seksikohtaus mitä on näyttelijänä tullut tehtyä. Ohjaaja oli kertonut kaikki kuvat meille tosi tarkkaan ja koko työryhmä oli tosi tietoinen siitä mitä tehdään. Eihän näyttelijälle tarvii jokaista kuvaa selittää, mutta tässä oli tosi hyvä olla tietoinen niistä, sitä tiesi aina mitä näkyy ja sai laittaa vaatteita päälle sinne mitä kamera ei näe.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Seksikohtauksissa vastaanäyttelijän ammattimainen käyttäytyminen on aina oleellista, mutta erityisen tärkeää se on silloin kun kanssänäyttelijä on intiimikohtausten suhteen kokematon. Kokeneempi vastaanäyttelijä voi opastaa teknisissä asioissa ja ottaa tarvittaessa myös vetovastuun tilanteesta.

Millainen oli ensimmäinen tekemäsi alaston- tai seksikohtaus? (näyttelijät)

“Olin teatterikoulussa ekalla ja mun opettaja oli mun vastaanäyttelijä. Se oli seksikohtaus, mut siinä ei ollu alastomuutta. Vastanäyttelijä suhtautui mun tosi kunnioitavasti, samalla kuin oppilaaseen ja kolleegaan. Se oli hyvä kokemus, se vastanäyttelijä auttoi mua siinä tilanteessa, joka oli tosi outo: just vasta alottanu koulussa ja heti päätyy opettajan kanssa tekemään seksikohtausta. Se varmaan jotenkin briiffas mua siitä miten tollasia kohtauksia tehdään ja hauskuutti myös ja rentoutti tunnelmaa. Ja se otti vastuun siitä hommasta, mun ei tarvinnu niinku tehdä mitään. Se oli outoa ja kiusallista niinku ne yleensä on, mutta vastanäyttelijä hoiti sen niin hyvin kuin sen voi.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Muutaman näyttelijän ensimmäiset kokemukset intiimikohtauksista olivat tapahtuneet opiskelujen yhteydessä: kurssilla tai oma-aloitteisesti opiskelukaverien kesken. Intiimikohtausten harjoittelu opintuympäristössä tuttujen ihmisten kanssa oli tuntunut turvalliselta.

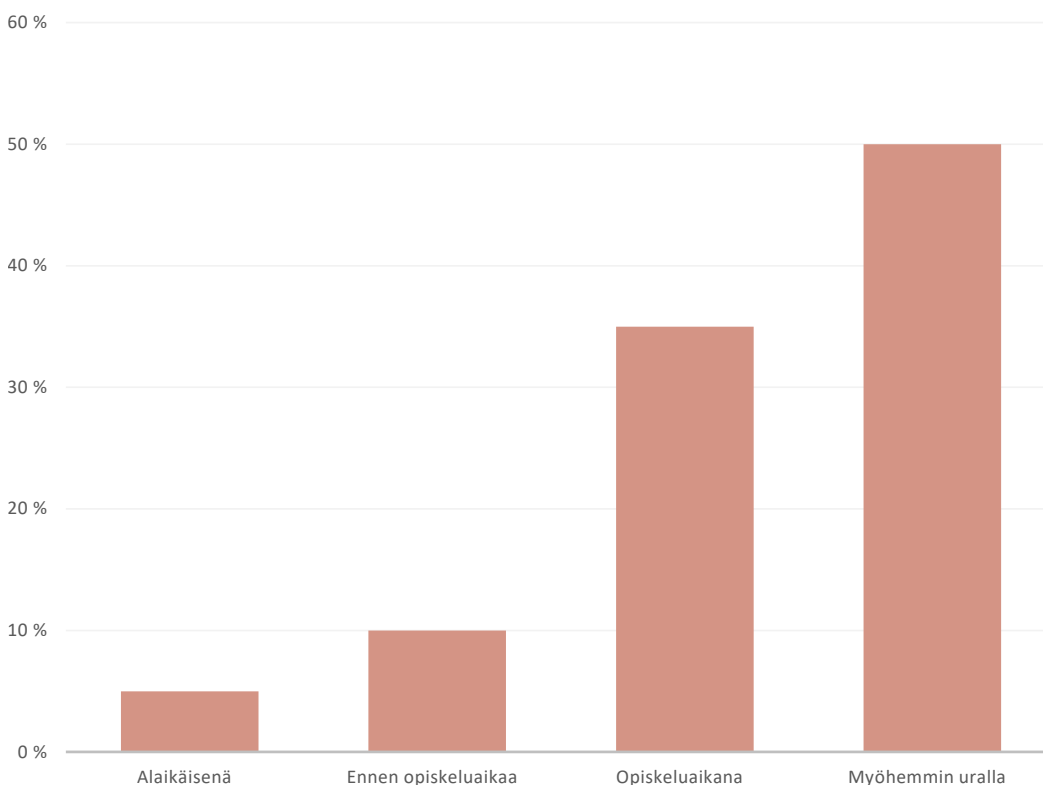
“Tehtiin oma-aloitteisesti opiskeluaikana kohtausharjoituksia, joissa harjoiteltiin seksikohtauksia. Tuntui, että tätä ei oltu harjoiteltu ja pitäisi jotenkin tajuta, et miten tää menee.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Tehtiin rakastelukohtaus kurssilla. Muistan, et mua jännitti jonkun verran, mut se meni kauheen hyvin ja siitä tuli hyvää palautetta. Se oli eka kerta kun tein seksikohtausta kameran ja muiden ihmisten edessä. Jännitin, että miten siinä olen ja millaista ääntä pidän. Intiimin tilanteen avaaminen muille tuntui jännittävältä. Olin myös silloin vielä seksuaalisesti tosi kokematon, sekin toi epävarmuuden tunteen kun en ollut yhtään omalla alueellani. En voinut sanoa siitä kenellekään, sellaisesta ei halua puhua. Vastanäyttelijä oli näyttelijänä kokematon ja sitäkin selvästi jännitti.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Intiimikohtauksia tehdessä näyttelijöistä on aina pidettävä huolta ja olosuhteet on luotava turvallisiksi, mutta erityistä tarkkaavaisuutta tulisi osoittaa nuorten tai kokemattomien näyttelijöiden kanssa työskennellessä. Muutaman haastattelun tapauksessa työryhmän suojele ja varovaisuus oli kuitenkin mennyt liian pitkälle. Liiallisesta varovaisuudesta huolimatta kokemuksia oli pidetty positiivisina.

“Tosi kiltti rakastelukohtaus, jossa ei näkynyt mitään. Oltiin peiton alla ilman paitoja, mutta alaosat sai olla. Siitä tehtiin numero, kaikki käskettiin pois ja oltiin tosi

Missä vaiheessa uraa olet tehnyt ensimmäisen intiimikohtauksesi? (näyttelijät)

varuillaan meidän kokemuksen suhteen. Jopa niin paljon, et mua nauratti kun se oli niin suojeleva se suhtautuminen. Jälkeenpäin ajateltuna tosi ihanaa, et se oli hoidettu niin suojellen. Kyl mä varmaan jännitin, mut ei se ollut mitenkään ahdistavaa kun mulle oli etukäteen sanottu, et mitään ei tuu näkymään. Vastanäyttelijä oli myös tuttu, siihen ei liittynyt mitään jännitystä. Onhan se erilaista ottaa vaatteet pois julkisessa tilanteessa, se ei oo luonnollista käyttäytymistä. Mut tosi kiva ja hyvä kokemus.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Yhdessä mun ekoista elokuvista oli useampia tällasia kohtauksia. Mä en muista jännittäneeni niitä, mut se johtu myös siitä, et mulla oli tosi hyvät vastanäyttelijät, joiden kanssa oli helppo tehdä niitä. Mä luotin niihin ja se merkitsi paljon. Muistan sieltä sen outouden, joka laskeutui työryhmään, et ‘tänään tehdään alastonkohtauksia’. Mua peiteltiin koko ajan jollain kylpytakeilla ja mä olin sillee, et ‘tää on ihan sairaan rasittavaa, pliis olkaa normaalisti, tää on mun työ. Mä oon nyt täällä alasti, mut kestää se’. Siellä niinku luimistellaan ja mä sanoin, et ‘te voitte tulla säätää niitä lampuja, mulle tulee vaivaantuneempi olo, jos te kaikki ootte sairaan vaivaantuneita, et pliis lopettakaa’. Mut muuten oli ihan hyvä kokemus, oli nimenomaan se tunne, et keskusteluyhteys vastanäyttelijän ja ohjaajan kanssa säilyi koko ajan. Me oltiin puhuttu kaikista kohtauksista ja treenattu, tosin vaatteet päällä, mut mä tiesin mitä me ollaan tekemässä.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Eka seksikohtaus oli mun roolihahmon ensimmäisenä kuvauspäivänä, mutta onneksi tunsin muut näyttelijät ja ohjaajan. Mikit oli jätetty huoneeseen ja paikalla oli vaan kuvaaja ja vastanäyttelijä. Se oli jopa liian hyvin järjestetty, tuli sellainen olo et en mä näin paljoo tarvi tilaa. Jos olisin itse ohjannut sen ni mä olisin ollut siinä lähempänä, jotta oisin voinut ohjata tarkemmin. Nyt sitä jätettiin vähän yksin vaikka se olikin ohjaajan taholta kohteliaisuutta.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Kahden haastatellun näyttelijän kohdalla ensimmäisen intiimikohtauksen tekemiseen oli vaikuttanut se, ettei kohtauksia oltu harjoiteltu. Toisessa tapauksessa näyttelijät olivat epämääräisyydestä huolimatta pystyneet nauramaan tilanteelle, mutta toisen näyttelijän tapauksessa harjoittelemattomuus oli vaikuttanut huonolla tavalla kohtauksen lopputulokseen ja se oli jäänyt harmittamaan. Kokemuksista ei ollut kuitenkaan jäänyt negatiivisia muistoja.

“Se oli ihan hauska kohta, vahinkopano, mut kuitenkin vähän kiusallinen kun sen piti olla vähän hätäinen ja vaivalloinen. Sitä ei harjoiteltu juuri lainkaan, vähän teknisesti et ‘tää ottaa tästä ensin tän vyön pois’. Sit siitä tuli sellanen oikeesti nuhjunen sen takia kun sitä ei oltu harjoiteltu, se vaikutti vaan siltä, et se on oikeesti kiusal-

lista ja vaikeeta. Sen idis ei mun mielestä toteutunut. Kyllä se mielen päällä oli ennen sitä kun se oli loppupäässä päivää. Et ‘ainii tänään on se’. Ja varsinkin siks kun siitä ei oltu aikasemmin puhuttu mitään tai käyty sitä läpi vaan se käytiin vasta just siinä ennen. Se kokemus oli hyvä siinä mielessä, et vastanäyttelijä ja ohjaaja oli tuttuja, se oli nastaa. Mut se kohta jäi vajaaksi kun se vähän juosten kustiin. Se näytti siltä, et se on tehty hutiloiden vaikka siinä piti antaa se kuva, et ne ihmiset hutiloi siinä. Tuli myös vähän sellanen olo, et ‘huh, nyt se on tehty’. Joku sellanen, et ‘it can be done’.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Vastanäyttelijä oli alle 18-vuotias ja oltiin sovittu kaikki tosi tarkkaan ja etukäteen puhuttu. Mut sitä ei oltu etukäteen harjoiteltu yhtään. Mä huomasin et sitä ohjaajaa jännitti tosi paljon kun tuli se kuvaustilanne. Se meni ihan neuroottiseksi. Oltiin kolmistaan sellasessa harjoittelutilassa kuvauspaikan lähellä ja siinä oli patjat hommattu meille ja me kysyttiin, et ‘miten sä haluat et nää olis tässä’ ja se ohjaaja sano vaan, et ‘miten sitä nyt ollaan, mies on päällä ja nainen alla’. Se oli meistä näyttelijöistä tosi hauskaa kun se ohjaaja oli niin neuroottinen.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

NÄYTELIIJÖIDEN NEGATIIVISET ENSIMMÄISET KOKEMUKSET

Yhdellätoista haastatellulla näyttelijällä oli negatiivinen kokemus ensimmäisen intiimikohtauksen tekemisestä, ja lisäksi 5 näyttelijää piti ensimmäistä kokemustaan jännittävänä tai erikoisena. Tässä osiossa käsitellään kaikkia näitä kokemuksia, koska erikoisina ja jännittävinä pidetyt kohtaukset eivät suuresti eroa negatiivisista kokemuksista vaikka haastatellut eivät itse niitä negatiivisiksi luokitelleetkaan.

Useampi haastateltu oli ollut ensimmäistä intiimikohtausta tehdessään kokematon kameralähtötyöskentelyssä, ja eräs haastateltu oli jopa tehnyt intiimikohtauksen ensimmäistä kertaa kameran edessä esiintyessään. Kokemattomalle näyttelijälle ensimmäisen intiimikohtauksen tekeminen voi olla hyvin ahdistava ja pelottava kokemus ja siksi työryhmän ja ohjaajan tuella on tilanteessa suuri merkitys.

“Uran ensimmäinen elokuvassa tekemäni kohta oli suoraan seksikohtaus. Se oli outoa. Olin 18 ja tosi kokematon seksuaalisesti, tapasin vastanäyttelijät vasta kuvauspäivänä eikä sitä kauheesti ohjattu. Kuvauspäivän jälkeen iski fiilis, että ‘mitä mä oon mennyt tekemään, oon tehnyt nyt jotain peruuttamatonta’. Tiesin kyllä, että sellaisia kohtauksia tulee ja kohtauksista oli puhuttu etukäteen, mutta puun takaa tuli se, että elokuvan ensimmäinen

kohtaus oli seksikohtaus eikä mukana ollut tuttuja näyttelijöitä. Ohjaajalla oli ehkä sellainen ajatus, että hoidetaan pois alta vaikeimmat kohtaukset, ettei se ole joku mörkö joka odottaa. Mun on vaikea sanoa oliko se traumaattinen kokemus ja siinä hetkessä en osannut sanoa oliko se negatiivinen vai ei. Se vaan tuntui ahdistavalta kun mulla ei ollut kokemusta seksikohtausten tekemisestä.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Ensimmäinen alastonkohtaus oli henkisesti tosi nöyryyttävä. Mulla ei ollut tietoa mistään käytännöistä enkä tiennyt miten mikään menee. Muistan, että setti tyhjennettiin. Mun piti seistä alasti miehen edessä. Mun piti näyttellä, että tilanne on epämiellyttävä ja se tuli tilanteessa ilmaiseksi. Sain onneksi vähän peitellä itseäni, mutta mun piti olla kuitenkin täysin alasti kun kuvattiin takaapäin. Varmasti sitä kysyttiin onko se ok, mut en mä osannut siinä sanoa muuta kuin et totta kai on. Kuvaa mun alastomasta ruumiista leikattiin myös mukaan rahoitusmateriaaliin. Se kaikki tuntui häpeälliseltä. Pukusuunnittelija ja maskeeraaja olivat onneksi tukena, tarjosivat ihonvärisiä alushousuja silloin kun rajattiin pelkkään yläkroppaan.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Jännitys voi olla ensimmäisessä alaston- tai seksikohtauksessa lamauttava tekijä ja jättää ikäviä muistoja kuvaustilanteesta. Jotkut näyttelijät kertoivat esittäneensä tilanteessa tynempää ja itsevarmempaa ja yrittäneensä siten peittää jännitystään. Jännityksen peitteleminen voi kuitenkin aiheuttaa sen, että näyttelijä jää tilanteessa yksin ja vaille tarvitsemaansa tukea.

“Jännitin sitä ihan fyysisesti, tärisin ja yritin keskittyä siihen ettei kukaan huomaisi jännitystä. Olin tehnyt jo näyttämöllä alastonkohtauksia, mut se ei ollut sama. Se oli häkellyttävä se reaktio. Jännitin varmaan sitä, että tulee nähdyksi, että joku väline tallentaa mut ulkoapäin.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Vielä kuvausta edeltävänä päivänä kysyin, että onko ihan pakko olla alasti vai voisiko olla vaikka aamutakki päällä. Tehdessä se ei tuntunut yhtään tärkeältä elokuvan kannalta, en ymmärtänyt miksi teen sen. En ehkä ollut omaan kehoon tyytyväinen ja sitä mieltä miltä se näyttää kuvissa. Tänä päivänä on tosi erilaista olla alastomana kuin kaksikymppisenä. Olin tosi hermostunut kuvaustilanteessa eikä siellä ollut ketään, joka olisi tukenut mua tilanteessa. Ehkä sitä myös esitti vähän coolimpaa sen asian suhteen. Tilanne hoidettiin kyllä ihan hyvin, mulle näytettiin miltä kuva tulee näyttämään ja kohtaus käytiin koreografisesti läpi. Keskustelu ei kuitenkaan ollut sellaista, että olisi tullut täysi luottamus ja turva, vähän sitä jäi omaan paniikkiinsa ja yksin. Voitin kuitenkin pelkoni siinä tilanteessa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Kaksi haastateltua näyttelijää oli pitänyt ensimmäisen intiimikohtauksen tekemistä kiusallisena ja nolona. Eräälle haastatellulle näyttelijälle kiusallisimmalta oli tuntunut intiimikohtausten suuri määrä tuotannossa.

“Siinä mentiin kalsareilla peiton alle, ei siinä hirveesti mitään näkyntä. Kyllä se kiusallista oli. Jotenkin sitä yritti selviytyä siitä, et miten tän saa taitettua, et pitääks tää tehdä? Eiks tää oo aika noloo kaikille? Noi kattoo ja tässä on tuntematon ihminen, oltiin tehty varmaan muutama kohtaus alle sen vastaanäyttelijän kanssa. Aika vähän siinä on varsinaisesti näyttelämisestä kyse kun haetaan sellasta autenttista ja realistista kuvaa. Et missä vaiheessa se sun taide on siinä? Se on aika liukas ja kalteva pinta. Niistä jäi sellanen olo, et ‘joo, näistä selvi’, mut ei sellanen, et ‘jes, todella kiva, näitä lisää’. En muista et olis puhuttu niistä sen jälkeen, ei ollu siitä keinoja sanallistaa sitä hämmennystä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Ensimmäinen seksikohtaus oli elokuvassa, jossa oli paljon seksiä. Meillä oli aika pitkä harjoitusjakso sitä ennen ja muistan, että puhuttiin ainakin jotain seksikohtauksia läpi. Miten ne vois mennä ja miten ohjaaja haluaa ne kuvata. Mä en musta jännittänyt kohtauksia, mutta kun niitä oli leffassa niin paljon, ni muistan, että jossain vaiheessa kuvauksia se alko mennä niin yli, et tuli ihan fyysinen ja henkinen pahaolo siitä. Tuli sellanen olo, et mä en mitään muuta tee ku makaan alasti täällä sängyssä. Se ei tuntunut enää kauheen kivalta. Mun muistikuvan mukaan ne työtilanteet oli ihan ok, se kiusallisuus oli enemmän siinä määrässä. Sen tuotannon jälkeen tuli negatio näihin kohtauksiin, et en todellakaan halua tehdä niitä, on tullut tehtyä jo ihan tarpeeksi.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Ahdistusta ja epämukavuutta haastateltujen ensimmäisiin kokemuksiin oli aiheuttanut muun muassa koreografian puuttuminen ja ohjeiden epämääräisyys kuvaustilanteessa.

“Mun ensimmäinen iso ulostulo oli sellainen, jossa oli vähän häkellyttävä rakastelukohtaus. Se oli aika naturalistisesti kuvattu juttu. Se oli aika karua touhua. Ei mitään sellasta, et ‘mä haluan näyttää sen tai sen asian’ vaan mä muistan, et siinä oli jotain sellasta, et ‘ottakaa vaan nyt vaatteet pois ja menkää tohon’. Mä muistan, et olin yhden kohtauksen jälkeen vähän shokissa, koska siinä pyydettiin kokopitkää harjoitusta yhdynnästä ihan kelteisillään. Et ‘simuloikaa yhdyntä’. Mä muistan kysyneeni, et ‘mitä siinä niinku tapahtuu, et loppuiks se johonkin?’ Ja mä muistan jotain ylimalkaista puhetta, et ‘te molemmat nautitte’. ‘Mee sä siihen päälle ja sä siihen alle ja olkaa sillee puoliks koholla’. Mut ei mitään tarkempaa. Ja sit mentiin ja sänky ryskyy. Sen jälkeen oon ollu monessa tilanteessa ja nyt mä tiedän miten silloin olis pitäny toimia, mutta en mä silloin ajatellut sitä niin. Ajattelin vaan, et mä haluan tehdä parhaani ja tää nyt on tällanen elokuva. Ja aika oli myös

sellanen, kaheksankytluvulla kaikki oli munasillaan joka toisessa jutussa. Se ei ollu mikään iso juttu.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Bilekohtaus, missä kundit päätyy jatkoille selvästi alakäisen näköisten mimmien kanssa, joiden kaa niillä on känniorgiat. Koht ne on alasti ja painaa pitkin kämppää. Se oli aika raisua meininkiä. Ennakkokeskustelut oli asiallisia ja kohtaus suunniteltiin hyvin, tehtiin koreografia koko kohtaukseen. Mimmit ei ollu ammattinäyttelijöitä, mutta jotain kokemusta niillä oli tämmösestä ja hyvin estottomasti ne oli siinä mukana. Kuvauksen loppupuolella mukaan tuli kuitenkin improvisaatiota, ei enää ollut niin tarkkaa koreografiaa ja saatiin ohjaajalta ohjeita lennosta. Mä taisin hieroa margariinia omiin genitaaleihin. Se oli sellanen kohtaus, et piti ite painaa jo jarruakin, tais liittyä erektion toiveeseen. Siinä tuli jo privaattitason vastaus, et ei kai nyt sentään. Kaikki oli ammattimaista, mut sen tilanteen synnyttämä vapautuminen tai luisuminen ei ollu mun mielestä mielekästä. Oma filis oli vähän sekotus sitä, et ‘kyllä täältä lähtee’ ja toisaalta, et ‘on tää hullua’. Koska se oli käsiksessäkin jo raju kohtaus. En mä semmosesta oo koskaan nauttinut.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Se oli jo kouluaikana ja mua jännitti tosi paljon, et miten mä suoriudun siitä. Vastanäyttelijä oli aika voimakas hahmo ja sillä meni sen ohjaajan kanssa sukset ristiin. Se ohjaaja hoiti sen klassisen huonosti, sano tyyliin, et ‘te tiätte mitä teette ja nyt nautiskelkaa, pannaan vaan rullaamaan’. Sit me alettiin tekee vähän epä tietoisina ja mä en pystynyt sitä tilannetta mitenkään rentouttamaan tai ylipäätään puhuu mitään. Se vastanäyttelijä oli rintaliivisillään siinä ja sit tuli ohjaajan pää ovenraosta ja sano, et ‘siinäkö kaikki? Et mitä lähtee?’ Ja se tarkotti vaatteita ja sit se vastanäyttelijä poltti pinnan ja lähti ovet paukkuun ulos siitä ja mä jäin kalsarisilleni siihen. Se oli huono kokemus, koska siinä ei sovittu mitään vaan ohjaaja sano mun mielestä just, et ‘nautiskelkaa ja antakaa tilanteen viedä’. Mä ujona kaverina istuin jossain ja oottelin, et ne selvitteli välejä ja siinä meni varmaan tunti. Sit se tuli ja ne oli tehny jonkun ratkaisun, jossa oli päädytty siihen, et siinä näky mahdollisimman vähän mikä oli sit tietysti mullekin helpottavampaa.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Muutama näyttelijä oli kohdannut ensimmäisiä intiimikohtauksia tehdessään häiritsevää tai epäasiallista käytöstä. Jälkimmäinen esimerkki näyttäytyy tänä päivänä ohjaajan epäasiallisena käytöksenä, mutta kyseisen tapauksen aikaan alkoholinkäyttö työaikana oli tavallisempaa.⁹

“Lyhärissä oli kamera-assarina opiskelija. Siinä oli rakastelu kohtaus, jossa piti olla alasti ja kamera oli siinä ihan vieressä. Kaikki oli sovittu etukäteen ja muuten ei ollut mitään ongelmaa, mutta se kamera-assari oli siinä ihan

vieressä ja sen katse oli epäasiallinen. Tää on sellanen asia mihin on tosi vaikea puuttua, mutta oli tosi vähällä etten pyytänyt saada tätä tyyppiä poistetuksi setistä. Hänen läsnäolonsa häiritsi ja mun mielestä se tuijotti väärällä tavalla ja vaan seisoi siinä. Olisin toivonut, että joku olisi pitänyt huolen, ettei paikalla oo yhtään sellaista tyyppiä joka ei tee mitään. Tän kokemuksen jälkeen olen osannut vaatia sitä. Muuten juttu hoidettiin tosi hyvin. Mutta yksikin epämiellyttävä tekijä riittää pilaamaan kokemuksen. Se katse esti mua olemasta vapaana.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Ensimmäinen oli silloin kun olin vähän päälle kahdenkymmenen. Filmin ohjaaja/tuottaja juotti näyttelijätärtä känniin, jotta se olis kohtauksessa alasti. Oltiin meren rannalla ja sillä tuottajalla oli pullo, josta se lorotti näyttelijän kuppiin niin paljon, et se oli jo aika sumussa ja sit vaatteet veke ja mereen. Mäkin yritin mennä oman mukini kanssa ja mulle sanottiin vaan, että ‘ei, ei’. Se näyttelijätär sanoi, et kun hän tuli ylös sieltä merestä ni työryhmän jätkiä oli maastoutunu kivien taakse tsiigailemaan. Se oli niin kova juttu siihen aikaan alaston nainen. Kyllä sille näyttelijälle oli sanottu, että pitää olla alasti, se juottaminen oli vaan sitä, että estot pois. Nythän se tuntuis ihan hirveeltä, jos ohjaaja rupeis juottaa nuorta naisnäyttelijää, mutta ei sitä silloin kukaan ihmeteltyt. Mä luulen, että siinä oli joku yhteisymmärrys, ettei se uskaltanut tehdä sitä kohtausta ilman alkoholia.”

- näyttelijä, mies, 50+

Kahdella haastatellulla oli ensimmäisten intiimikohtausten tekemisestä traumaattisia kokemuksia. Näissä kokemuksissa oli paljon yhteneväisiä tekijöitä: molemmissa tuotannoissa oli ollut useita intiimikohtauksia, ohjaajien työtapa oli ollut autoritääriäinen, näyttelijöiden oli pitänyt olla työryhmän edessä alastomana myös kuvien välillä ja näyttelijät olivat kokeneet olonsa kuvaustilanteissa turvattomaksi. Molemmat

⁹ Epäasiallista käytöstä on käsitelty tarkemmin [luvussa 29](#).

näyttelijät olivat olleet kokemattomia kamera-työskentelyssä eivätkä siksi osanneet kyseenalaistaa ohjaajan tai tuotannon toimintatapoja. Traumaattiset kokemukset olivat jättäneet syvät jäljet ja kokemukset vaikuttivat siihen miten kyseiset näyttelijät olivat myöhemmin intiimikohtauksiin suhtautuneet.

“Ensimmäinen kokemus oli elokuva, jossa oli paljon seksiä. Se kuvattiin kun olin nuori ja uran alkuvaiheessa. Siihen aikaan otettiin klaffikuvat polaroidkameralla, ja kun koko ajan joku räpsi kuvia ni mä en ees käsittänyt, et joku ottikin yhtäkkiä markkinointikuvia. Ja sit tuli valtava kuva, jossa olen alasti jossain lehdessä ja samoin juliste eikä kukaan oo kysynyt multa siihen lupaa. Se oli hyvin shokeeraavaa enkä mä osannut pitää siitä ite huolta, koska se oli eka kerta kun mä olin ylipäättäen kameran kanssa missään tekemisissä. Olin suurimman osan aikaa vaan pihalla, häpeissäni ja ihmeissäni siellä. Se ei todellakaan mennyt niin kuin olis pitänyt ja oli niin kova koulu, et oon tullut tosi varovaiseksi sen jälkeen. Mut edelleen ajattelen kuitenkin, et alastomuus kuuluu näyttelijäntyöhön. Jälkikäteen mua käy sääliksi oma itseni niissä tilanteissa, se oli traumaattinen kokemus. Esimerkiksi yhdessä kohtauksessa olin alastomana sängyssä ja kun vaihdettiin lampua tai linssiä ni mä en saanut poistua siitä vaan makasin alastomana, kukaan ei tuonut mitään millä olisin voinut itseäni peittää. Jossain vaiheessa paikalle tuli jotain ulkopuolisia ihmisiä. Kukaan ei tehnyt asialle mitään ja mä menin ihan lukkoon. Tän kokemuksen jälkeen multa odotettiin, että mä näyttelisin jotenkin briljantisti. Enhän mä kehdannut sanoa mitään, mulla tuli vaan vedet silmiin ja mä ajattelin et ’tällaista tän varmaan kuuluu olla’. Ja: ’en mä tiedä haluanko mä olla näyttelijä, jos tää on tällaista, tähän on ihan kauheeta’. Koko kuvaus hoidettiin käytännössä näin, mitään ei suunniteltu, mulle ei kerrottu mitä kuvia tullaan tekemään vaan sanottiin vaan et ’mee tonne, kävele tosta ja voihi jollain tavalla’. Se oli mun nähdäkseni kaukana näyttelijäntyöstä. Tässä ei kuitenkaan ollut kysymys siitä, et ohjaaja olis ollu joku demoni, joka nöyryyttää tai piiskaa näyttelijää, mä olin enemmän joku esine ja äijät siinä puuhastelee ja sanoo mitä pitää tehdä.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

*“Mun ekassa elokuvassa oli useita alaston- ja seksikoh-
tauksia. Mun piti olla työryhmän edessä paljon alasti, esimerkiksi kun kohtausta valmisteltiin, se ohjaaja riisutti mua tosi paljon ja sitä monet työryhmäläiset ihmetteli, ne ei koskaan ymmärtäny sitä mun mielivaltaista riisuttamista. Ne oli tehny muitakin tuotantoja ni ne tiesi jo miten alastonkohtauksia pitäisi tehdä. Mulle se oli ensimmäinen elokuva ni en mä tienny mikä on normaalia ja mikä ei. Se vaan tuntu oudolta ja oli tosi kylmä. Se perustelu ohjaajalla oli, et ’mun pitää tottua olemaan katsottavana’. Sit oli yks kohta, jossa mun hahmo tarjos toiselle henkilölle itseään. Muistan, et sillä henkilöllä oli sormus ja kun se löi mua ni mun otsa aukes. Mut sit vaan aina jatkettiin. Mun elämän paras roolisuoritus on ehkä oikeesti se miten mä*

oon teeskennellyt, et ei tunnu missään nää jutut. Se on ollu mun ainoa suojamekanismi vaikka mä itkinkin ihan mielettömästi niissä tilanteissa. Se oli niin hurjaa kun se oli eka leffa ni se periaatteessa loi sen pohjan. Se oli hämmäntävää. Et ’kaikenhan mä jo näytin siinä ekassa ni mitä mä tässä nyt enää’. Et onks varaa sanoa enää mitään.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

OHJAAJIEN ENSIMMÄISET KOKEMUKSET

Myös ohjaajilla kokemukset ensimmäisistä intiimikohtauksista olivat pääosin positiivisia (70 %), ja vain kahdella haastatellulla ohjaajalla ensimmäinen kokemus oli ollut negatiivinen. Lisäksi kaksi ohjaajaa oli kohdannut ensimmäistä intiimikohtaustaan ohjatessa haasteita, mutta niiden ansiosta kokemus oli ollut opettavainen. Ohjaajien negatiiviset ensimmäiset kokemukset liittyivät molemmat seksikohtauksiin, ja monet ohjaajista pitivät alastonkohtausten ohjaamista yksinkertaisempänä kuin seksikohtausten.

40 prosenttia ohjaajista oli tehnyt ensimmäiset intiimikohtauksensa jo opiskeluaikana, joko koulutöissä tai koulun ohessa. Uransa alkuvaiheessa ensimmäisen intiimikohtauksensa oli ohjannut 20 prosenttia vastaajista, ja 30 prosenttia oli päätenyt intiimikohtausten pariin vasta myöhemmin urallaan. Kaksi haastateltua ei pystynyt palauttamaan mieleensä ensimmäistä kokemustaan. Ohjaajien kokemuksista puhuttaessa on hyvä muistaa, että kyseessä on vain ohjaajan oma kokemus ja näyttelijöiden kokemus samasta tilanteesta on voinut olla hyvinkin erilainen. Toki havainnoiva ohjaaja panee merkille myös näyttelijöiden suhtautumisen ja se voi vaikuttaa ohjaajan omaankin kokemukseen.

OHJAAJIEN POSITIIVISET ENSIMMÄISET KOKEMUKSET

Suurin osa ohjaajista piti ensimmäistä kokemustaan intiimikohtauksen ohjaamisesta positiivisena. Moni oli tehnyt ensimmäiset intiimikohtauksensa jo opiskeluaikana, mutta ohjaajien kokemattomuudesta huolimatta kokemukset olivat olleet pääosin positiivisia. Ohjaajat olivat keskustelleet kohtauksista ja niiden toteutuksesta näyttelijöiden kanssa ja alastomuuden rajat oli sovittu yhdessä.

“Ensimmäinen alastonkohtaus oli yhdessä koulutyössä. Nainen päätyy alasti seisomaan kalliolle talviseen metsään. Paikalle tulee palomiehet. Oli sovittu näyttelijän kanssa, et se nähdään laajassa kuvassa kahdesti, jotta tulee todistettua että hän seisoo alasti siellä ja sit tehdään tiiviimmissä kuvissa loput niin, että voi olla ihonväri-nen toppi. Mä luulen, et siinä meni kaikki tosi hyvin. Se oli logistisesti tosi haastava ja kaikki oli vaan foku-soituneita omaan tekemiseensä ja turvallisuuteen. Siinä tekemisessä oli niin paljon kaikkea mistä piti huolehtia, etten muista sitä alastomuutta kauheesti siinä miettineeni. Muistan, et olin huolissani siitä ettei näyttelijä jäädy. Kuvarajasta juostiin valtaviin toppatakien kanssa heti kun se oli mahdollista. Mutta ihan hyvä kokemus se oli.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

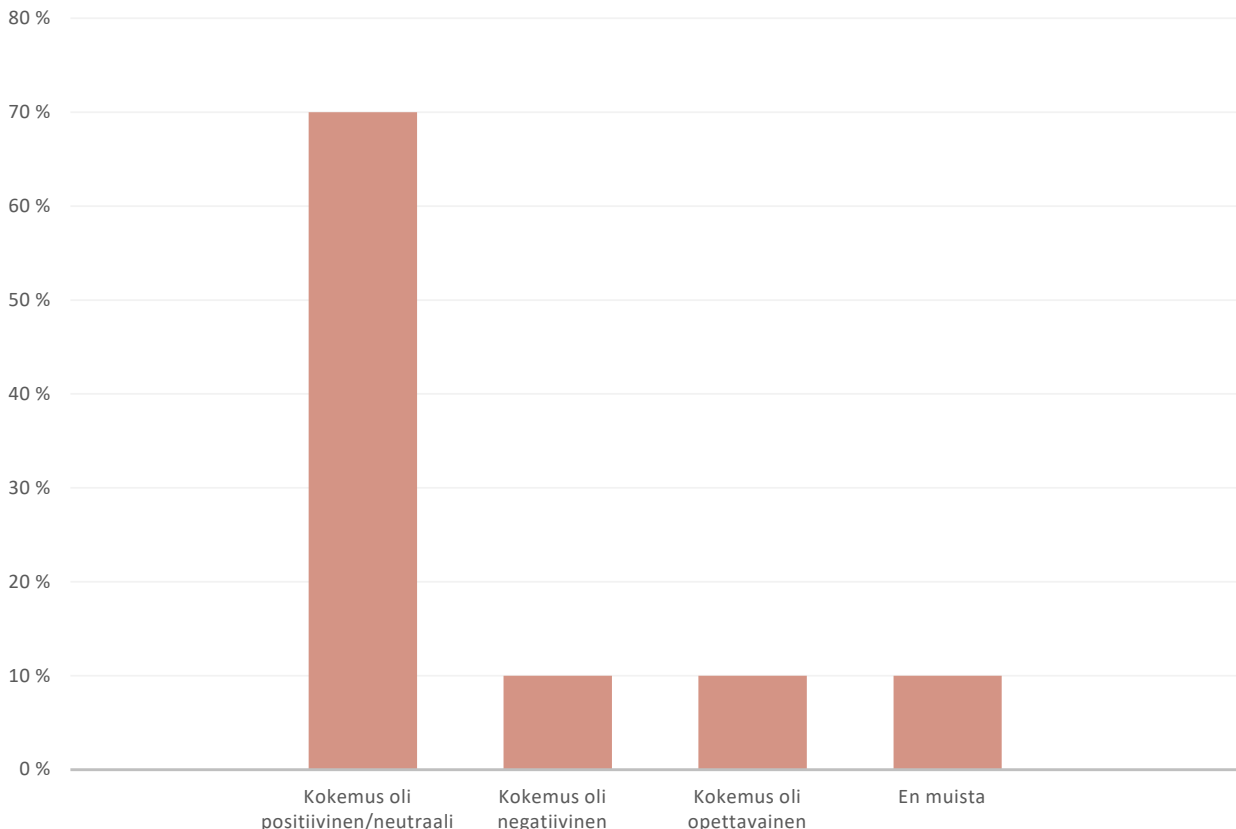
“Uinti-/saunakohtaus lyhytelokuvassa, käytiin kohtausta läpi nuorten näyttelijöiden kanssa tarkkaan etukäteen. Käytiin läpi missä kamera on, mitä näkyy, mihin pääsee suojaan ja että itse voi vaikuttaa siihen mitä näkyy. Yksi näyttelijä ei halunnut olla alasti, joten hän sai pitää uimapuvun päällä. Se oli ok kohtausten kannalta, koska ihmisillä on oikeassakin elämässä eri suhtautumisia intiimiyteen.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Opiskeluaikana mun eka oma lyhytelokuva käsitteli pariskuntaa, jonka seksielämä on lapsen saamisen jälkeen väljähtynyt, ja joka yrittää erilaisia fantasioita seksielämän piristämiseksi. Se koko elokuva tapahtui oikeastaan

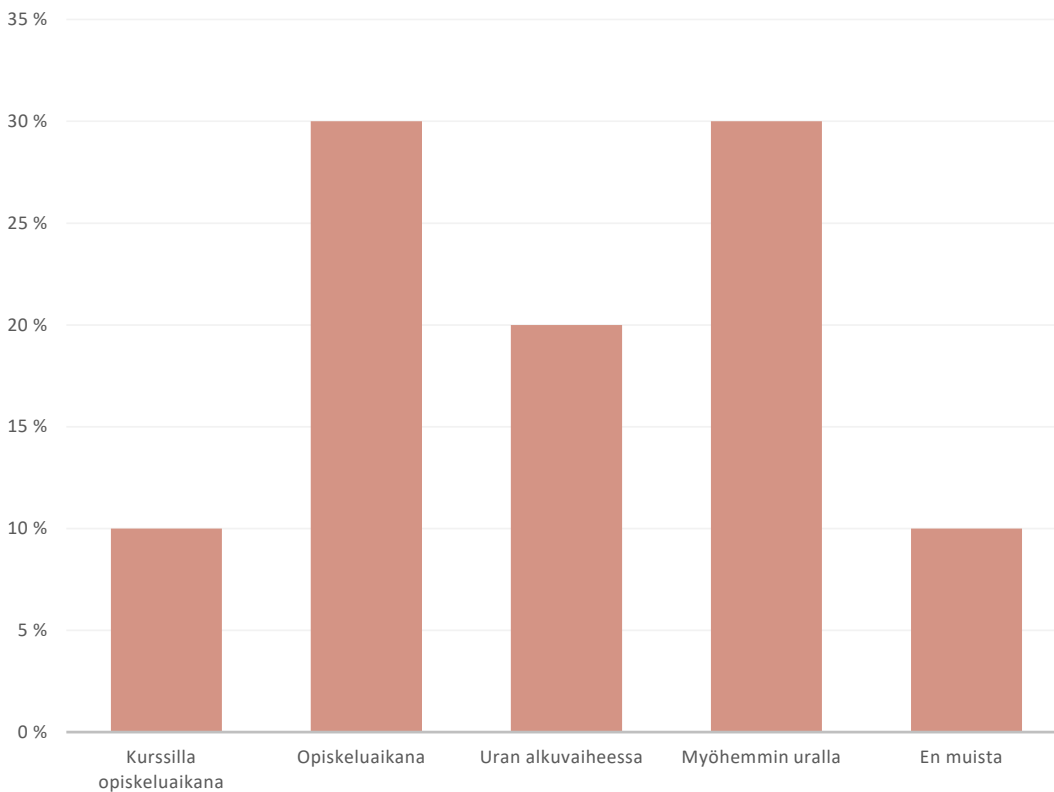
sängyssä, ja se oli tavallaan kokonaan yksi seksikohtaus. Yks syy miks mä sen leffan kirjotin oli se, et ne kohtaukset, joita elokuvissa ja tv:ssä näki ni ne ei vastannu mun kokemusta pienten lasten äitinä. Ja ne ei ollut komediallisia. Ni lähtökohta oli jo se, et mä halusin toisenlaisen näkökulman seksiin elokuvissa. Et se ei oo se, et on kaksi öljyttyä kehoa, joiden ympäri kamera kiertää. Siinä leffassa oli jo ensimmäinen avainkuva sellanen, et mä keskustelin näyttelijöiden kanssa, et ’onko teille ok, et mun mielestä olis hauska jos me näytettäis teidät kokokuvassa alasti ja nahkoinen, niin että sen jälkeen se tirkistelyaspekti olis poissa’. Ja sit sen jälkeen me ei nähty paljoa paljasta pintaa. Mut se oli vähän niinku sellanen valistuskirjan kuva, et ’tässä on mies ja tässä on nainen’, ei mitään kiihottavaa vaan vaaleeta lakanaa vasten kaks kalvakkaa kehoa. Siitä avauskuvasta keskusteltiin, et vietäis siltä tirkistelevältä katsojalta ase. Sama kun sitä ajattelee, et jos on avoin ja ite paljastaa omat heikot kohtansa ni kukaan ei pääse tökkimään niitä. Et tältä me näytetään alasti ja sit ruvetaan kertoa sitä tarinaa. Sit sitä tarinaa kertoessa huomio ei syrjäänny siihen, et näkykö nänni vai ei.” - ohjaaja, nainen, 50+

Monet haastatellut kokivat, että hyvä kommunikaatio näyttelijöiden kanssa ja koreografian läpikäyminen oli helpottanut ensimmäisen intiimikohtauksen tekemistä. Näiden toimenpiteiden koettiin poistavan jännitteitä ja rentouttavan kuvaustilannetta.

Millainen oli ensimmäinen tekemäsi alaston- tai seksikohtaus? (ohjaajat)

Missä vaiheessa uraa olet tehnyt ensimmäisen intiimikohtauksesi? (ohjaajat)

“Ensimmäinen seksikohtaus oli tv-sarjassa. Pari harrasti seksiä autossa. Kovin lyhyt, kauheen nätti ja siisti kohtaaminen mielestä. Siis K7 sisältö, ei juurikaan alastomuutta. Koko sarja käsitteli aihetta ja ikäraja oli tiedossa ni oli paljon keskusteltu siitä mitä näytetään ja mitä ei. Ja näyttelijöiden kanssa oli puhuttu etukäteen. Tilanne meni niin, et naisnäyttelijä kysyi miten tää menee ja me miesnäyttelijän kanssa päätettiin, et me näytetään eteen se tilanne. Mä esitin naisen roolia ja mies omaansa ja me näytettiin se koreografia ja mitä missäkin kohtaa tapahtuu. Se oli varsin hauskaa ja vapauttavaa ja rentoutti kaikkien tunnelmaa. Se oli ihan hyvä kokemus ja koko tuotanto myös. Kun puhuu asioita auki ni sit se on yleensä aika helppoa.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Me pidettiin näyttelijöiden kanssa ennen kuvauksia kuvauspaikalla ‘tanssiharjoitukset’, joissa käytiin läpi koreografiaa ja pohdittiin yhdessä millaisia asentoja voisi olla, ja käytiin myös seksin keskellä olevaa dialogia läpi. Se vei siitä turhan jännitteen pois ja sitä kautta se oli kuvauksissa kaikille iisimpää. Kohtauksia oli elokuvassa aika paljon, joten niiden tekemisestä tuli kohtuullisen luontevaa aika nopeasti eikä alastomuutta tarvinnut enää niin paljon miettiä, ja tekeminen oli rennompaa.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Kahden haastatellun ohjaajan uran ensimmäinen intiimikohtaus oli ollut miesnäyttelijöiden alastonkohtaus, ja se oli haastateltujen mukaan

yksinkertaistanut ja helpottanut tekemistä. Miesnäyttelijän alastomuutta pidettiin luonnollisena sekä työryhmän että näyttelijän näkökulmasta. Näyttelijöiden haastattelumateriaalista käy ilmi, että miesnäyttelijöidenkin keskuudessa esiintyy paljon alastomuuteen liittyvää jännitystä ja jopa ahdistusta, joten ohjaajien ei sovi olettaa, että alastomana oleminen olisi miesnäyttelijöille mutkatonta.

“Ensimmäinen alastonkohtaus oli kohtaaminen, jossa alaston mies kävelee järveen. Alaston mies setissä ni sehän ei oo mitään. Mies munasillaan on saunakulttuurin maassa sellainen asia, et ei oo käsitystä, et siitä olis häiriintynyt näyttelijä saati työryhmä.”
- ohjaaja, mies, 50+

“Mä tein alastonkohtauksen missä kaks miestä on saunassa ja mikään ei voisi olla sen luonnollisempaa ja helpompaa suomalaiselle miesohjaajalle. Siitä ei oikeastaan puhuttu koskaan, mut puhuttiin siitä, et näkykö kivekset ja kikkeli ja sovittiin, et ei oo mitään tarkoitusta näkyä. Mutta laajoissa kuvissa emme sitäkään peittele.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Kaksi ohjaajaa oli ohjannut ensimmäisenä intiimikohtauksenaan komediallisen kohtauksen.

sen miesten välisestä seksistä. Kohtaukset oli toteutettu (ohjaajien oletuksen mukaan) heteronäyttelijöiden kanssa, ja sitä oli pidetty sopivasti todellisuudesta vieroittavana ja siten tekemistä helpottavana tekijänä. Myös komediallisen tyyllilajin koettiin helpottaneen tekemistä. Haastattelumateriaalin perusteella monet ohjaajat pitivät haastavimpina intiimikohtauksia, joissa pitää luoda illuusio todellisesta läheisyydestä tai romantiikasta.

“Mun yhdessä lyhytelokuvassa oli seksikohtaus kahden miehen välillä. Me kirjotettiin se käs ja mä yritin saada ensin siihen näyttelemään paria mun kaveria, jotka ei ollu näyttelijöitä. Mä en tuntenut juurikaan näyttelijöitä siinä vaiheessa enkä mä uskaltanut pyytää ketään. Sit mun kaverit sano, et ne ei suostu siihen, koska internet ja jos tää joskus tulee julki. Ja sit mä mietin, et mitä mä teen ja soitin yhdelle näyttelijälle jonka etäisesti tunsin. Ja se sit lähti mukaan ja mä sanoin, et ‘voitsä lukea käsiksen ennen ku lupaat’. Ja se luki ja sano, et tottakai hän lähtee ja sano sit, et hänellä on vastanäyttelijäkin mielessä. Mä muistan, et niille miehille se ei ollut mitään, niillä oli vaatteet pois päältä ennen kuin mä ees pyysin asiaa. Sit me ruvettiin kuvaamaan ja mua hävettää ja naurattaa niin paljon, et mun pitää purra mun nyrkkiä koko oton ajan. Se näky oli sellanen mitä mä en ollut koskaan aikasemmin nähnyt ja mä olin tavallaan hämmentynyt siitä, et tää on kaikki mun aiheuttamaa ja sit mä myös uskoin kaiken minkä mä näin siinä. Mut mä olin siinä tilanteessa ehkä kaikkein kokemattomin tällaisten kohtausten kuvaamiseen. Ohjaajahan on usein työryhmästä se, joka on vähiten ollut kuvauksissa. Siinä oli yks kohta, jossa mä sanoin toiselle näyttelijälle, et ‘hei sun munat näkyy’ ja se oli, et ‘pitäiskö mulla seistä?’ Mä sanoin, et ‘ei sulla tarvii seistä, mut mä ajattelin vaan et onks se ok’. Ei se siis meinannut, et se olis erektion hankkinut itselleen tai ollut huolissaan siitä et munat näkyy vaan se mietti sitä, et onko epäuskottavaa, jos ei oo erektiota. Kaiken kaikkiaan se oli positiivinen kokemus.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Kohtaus oli elokuvan kannalta todella perusteltu. Tyyllilaji oli komedia ja kyseessä oli kahden miehen seksikohtaus, joten kaikki pystyi asettumaan itsensä ulkopuolelle sopivasti kun se ei ollut liian totta. Se oli hauskaa.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Kysymys ei ollut oikeasta läheisyydestä, joten kokemus oli helpompi. Mulle kiusaannuttavampaa on, jos pitää yrittää luoda oikeasti romanttinen kohtaus. Silloin pitää paljastaa jotain itsestään.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Ensimmäisten intiimikohtausten tekemistä oli myös jännitetty. Haastateltujen ohjaajien jännitys oli usein kaikonnut tekemisen myötä tai

jännityksestä huolimatta tilanteessa oli pystytty toimimaan. Eräs jännityksestä kärsinyt miesohjaaja kertoi jännittäneensä keskustelua naisnäyttelijän kanssa niin paljon, että oli siitä selviytyttyään unohtanut keskustella miesnäyttelijän kanssa aiheesta. Näyttelijöiden haastattelumateriaalissa tuli ikävä kyllä ilmi useita tapauksia, joissa keskustelua intiimikohtauksesta oli käyty vain naisnäyttelijän kanssa ja kommunikointi miesnäyttelijän kanssa oli joko unohdettu tai sitä ei oltu pidetty tarpeellisena.

*“Ensimmäinen rakastelukohtaus oli vasta myöhemmin uralla ja sen mä muistan tosi hyvin. Näin jälkikäteen mä oon tosi tyytyväinen siitä, että naisnäyttelijä sano, meidän ensimmäisessä puhelussa kun me puhuttiin leffasta, että hän ei sit oo alasti siinä kohtauksessa. Et se on hänelle semmonen no-no, et olisko mulle ok et hänellä olis alusvaatteet päällä. Mun mielestä alastomuus ei liity sen kohtauksen toimivuuteen millään tavalla, joten se oli mun mielestä erittäin hyvä ajatus. Oli hyvä, et se tuli heti naisnäyttelijän puolelta ilmi ni mun ei tarvinnut jännittää ja ottaa sitä asiaa puheeksi. Sen elokuvan myötä musta on tullut ohjaaja, joka on liiallista suunnitelmallisuutta vastaan, et mä en haluu jakaa liian tarkkaan kuvaideoita, joita mä nään päässäni, jotta me oltais valmiita yllätyksille. Mut mitä lähemmäs me tultiin sitä rakastelukohtausta niin mä koin, et mä en halua tulla yllätetyksi siinä kohtauksessa enkä uskonut, että näyttelijätkään haluaa. Ni se oli ainoa kohtaus, jonka mä päädyin piirtämään storyboardiksi, jonka sit kävin läpi näyttelijöiden ja kuvaajan kanssa. Aika yksityiskohtasesti, et se kuva rajataan näin. Et tossa ei näy miehen pyllyä ja tossa käsi liikkuu kuvarajan ulkopuolelle. Mä en kannusta suurempaan improvisointiin siinä vaiheessa. Näyttelijät oli jotenkin hirveen onnellisia, et se oli piirretty läpi. Ne oli ainoot piirroket mitä ne näki koko leffasta. Itse tekeminen oli todella hyvä kokemus. Me oltiin puhuttu siitä niiden suhteesta paljon ja päädytty siihen, et kaikkein tärkeintä kohtauksessa on se, et ne kattoo toisiaan silmiin. Siinä on mulle (jos pitää hakea mustavalkosuutta) intiimin rakastelukohtauksen ja ei-intiimin rakastelukoh-
tauksen ero. Se on ihan sama mitä kaikkialla muualla tapahtuu, te voitte panna ihan miten vaan te halutte, mut jos te katotte toisianne silmiin samalla kun se tapahtuu ni se on intiimi kohtaus. Mut jos sitä pakenee tyynyyn ähkimään ni sit se kohtaus kertoo jotain ihan muuta. Mä jännitin sitä aika paljon, koska se oli mun ensimmäinen. Tokkopa mä sellasia enää niin paljon jännittäisin. Mua jännitti ehkä myös siks, et mä olisin ite aivan puissa, jos mun pitäis riisua itseni alasti ja mennä tohon muka-panemaan tohon sänkyyn. Se menee sille samalle rohkeuden ja tunteen ja kropanhallinnan tasolle mille menee moni muikin näyttelijäntyön mysteeri mihin mulla ei oo kosketuspintaa. Jos mua rupee itkettää ni en mä pysty lopettamaan itkemistä kolmessa sekunnissa, mut ammattinäyttelijä pystyy jos tarve vaatii. Ni siinä on jotain samanlaista. On tiettyjä vaikeita asioita, joista leffaproduktioissa puhutaan ja loppukädessä se on kuitenkin se näyttelijä, joka joutuu sen*

tekemään. *Mä en mee sieltä kalliolta hyppäämään vaan hänen täytyy hypätä sieltä. Ni sithän se mun työ on sitä, et yrittää kuunnella mitä hän tarvitsee, jotta hän voi rohkeasti hypätä siitä kalliolta. Ja mitä hän tarvitsee, jotta hän pystyy käymään tunnetasolla tuolla ja jos tarve vaatii ni tulla sieltä kolmessa sekunnissa takasin. Sit kun hän kertoo mitä hän tarvitsee ni sit mun työtä on vaan tuottaa se hänelle.*
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Mä olin etukäteen vähän jännittynyt, et ’ää, tänään kuvataan seksikohtaus’ ja sit loppujen lopuksi mä olin vaan, et ’tää on ihanaa, mä rupeen ohjaa pornoa, tässä on niin paljon vähemmän asioita mistä pitää huolehtia’. Sillee, et kun mulla on aina aika tarkat visiot replikoinnista ja tietty tyyli mistä mä tykkään ja ne on vaikeita ohjatessa, jos tuntuu, et jonkun näyttelijän kanssa mä en saa välitettyä sitä miten mä haluisin et ollaan. Ni sit noissa seksihommissa harvoin puhutaan mitään, se on mulle vähän sellasta lomaa, ettei tarvii hinkata niitä dialogeja. Se on suoraviivaisempaa ja mulla on ollut aika hauskoja ne seksipäivät. Ehkä jengi myös keskittyy niissä enemmän.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

“Muistan hyvin sen keskustelun minkä kävin naisnäyttelijän kanssa etukäteen. Et missä asennossa ollaan ja miten ollaan. Sanoin, et mä en haluu näyttää rintoja, mut haluisin et se mimmi on siinä päällä, koska se on se joka määrää sen tahdin. Ja olis luontevaa, et se mimmi olis yläosattomissa, et se nauttii siitä eikä oo häpeilevä, mut me ei näytetä niitä rintoja vaan kuvataan se selän takaa. Voidaan teipata nännit piiloon. Mä jännitin sitä keskustelua ja mä änkytin ja se mimmi oli ihan sillee, et se on ihan fine. Ja mä vaan jatkan sitä, et ’me voidaan...’ ja se sano vaan, et se on ihan fine jos ei oo tarkoitus näyttää hänen rintojaan. Mut mä en muistanut keskustella sen kundan kanssa tästä asiasta ollenkaan. Siitä ei tullu mitään ongelmaa, mut mä tajusin vasta siinä kuvaustilanteessa, et mä en oo puhunu sen kundan kanssa tästä mitään. Se oli yläosattomissa siinä myöskin. Se meni kyl ihan hyvin.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Erään ohjaajan ensimmäisen seksikohtauksen kuvaustilanteessa työryhmän jäsenen nauru oli aiheuttanut vaikean tilanteen. Kyseessä oli opiskelijatyö, jossa ei ollut apulaisohjaajaa, joka olisi hillinnyt työryhmän jäsenen käytöstä, joten ohjaaja joutui tilanteessa haastavaan asemaan. Onneksi apulaisohjaaja on nykyään opiskelijatöissäkin itsestänselvyys, joten vastaavia tilanteita tuskin enää syntyy. Kokemus oli ollut ohjaajalle kaikista huolimatta positiivinen.

“Kahden naisen kanssa kohtaus, jossa ei kyllä varsinaisesti näytetty mitään. Kuvauksissa kävi sellanen tilanne, et muu ryhmä oli monitorin äärellä katsomassa ja siinä oli joku ihan älytön tilanne, et jotain oli ruvennu hihityttää siinä monitorilla ja kun se oli koulutyö ni ei ollut varsinaista

apulaisohjaajaa, joka pitäis tilanteen kasassa. Toinen niistä näyttelijöistä on sellanen, et se tarvii tosi paljon sitä keskittymisrauhaa ja sitä häiritsi ihan hirveesti se, et tollasessa kohtauksessa joku tirskuu siellä tukahdutetusti. Ja mä olin ihan raivona siitä ja siinä on se ristiriita, jos suuttuu ohjaajana tilanteessa, et miten sen sanoo kun ei haluu purkaa sitä huutamalla, et suojelis niitä näyttelijöitä ja sit ite joutuu vaan olee sen kanssa. Mut se olis voinut tulla ehkä muussakin intiimissä tilanteessa, et se ei liittynyt vaan siihen et ne oli alastomina sängyssä, mut se oli herkkä hetki. Se oli kokonaisuudessaan ihan positiivinen kokemus.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

OHJAAJIEN NEGATIIVISET ENSIMMÄISET KOKEMUKSET

Negatiivisia kokemuksia ensimmäisen intiimikohtauksen ohjaamisesta oli vain kahdella haastatellulla, mutta lisäksi kaksi ohjaajaa kertoi kohdanneensa opettavaisia haasteita kohtausten tekemisessä. Haasteet oli saatu ratkaistua eikä kohtausten tekemisestä ollut jäänyt negatiivisia muistoja. Toinen ohjaaja oli saanut hyvän opetuksen kommunikaation tärkeydestä intiimikohtauksissa ja toinen ohjaaja oli ymmärtänyt, että ohjaajan on tiedostettava omat epävarmuutensa ja varottava, ettei niistä vahingossa seuraa näyttelijöitä loukkaavaa käytöstä.

“Ensimmäinen alastonkohtaus oli varmaan koulutyö, jossa oli alastomia hahmoja. Projekti oli ihan hyvä koulu siitä miten paljon pitää puhua asioita auki. Kun ihan ekaa kohtausta tehtiin ni vaikka oli käyty läpi millasia nää hahmot on ja oli maskeerattu ja tehty maskitestejä ja muuta ni sit kuitenkin niille tanssijoille, jotka niitä rooleja teki tuli sellanen pelko ja yks heistä halus kieltäytyä siitä tilanteesta. Vaikka se oli käyty läpi ni tajus, että se kommunikaation määrä pitää olla aika konkreettinen ja se tilanne pitää olla käyty läpi tosi konkreettisesti. Vaikka kohtauksesta oli puhuttu ni ei selvästikään tarpeeksi. Ja kun ihmiset näkee ekan kerran, et ’täällä me ollaan ja mun pitäis oikeesti tehdä tää’ ja paikalla on 20-30 ihmistä ympärillä ni se on ihan eri asia kuin mitä ollaan pöydän ääressä käyty läpi tai mitä käsiksessä lukee. Se oli se oppi mitä on yrittänyt viljellä eteenpäin, et yks kerta puhumista ei riitä eikä toinenkaan kerta riitä vaan pitää olla eri vaiheita missä käydään läpi ja jutellaan keskenään, et mihin on valmis. Ja pitää käydä koreografia ja kuvasuunnittelu läpi. Kyl se loppua kohti meni ihan hyvin ja saatiin tehtyä kaikki mitä piti. Ainakin välttämän mukaan kaikki oli ihan sinut sen tekemisen kanssa ja tyytyväisiä siihen mitä tuli lopputuloksesta.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Lukas Moodyssonin kurssilla kouluaikana kirjoitettiin itse seksikohtauksia ja pohdittiin sitä miten aihetta käsitellään. Kun alettiin ohjata kohtauksia niin kohdattiin

enemmän ohjaajan epävarmuuksia kuin näyttelijöiden. Halusin tehdä Moodyssonin vaikutuksen ja kirjoitin aika raffin kohtauksen. Kun laitoin kohtauksen ekan kerran poikki, ni mä naurahdin siellä monitorin takana purkaakseni jännitettä ja yrittäessäni luoda näyttelijöille positiivisen fiiliksen raffista kohtauksesta huolimatta. Moodysson vei mut nurkan taakse ja veti litsarin ja sanoi, et 'Tajuutsä mitä sä teet? Ensimmäinen asia mitä näyttelijät kuulee tosi vaikean kohtauksen jälkeen on se, että sä naurat siellä monitorin takana.' Se oli ensimmäinen kerta kun sitä rupes toden teolla ajattelemaan, et mitkä on ohjaajan epävarmuuksia ja mitä mä oikeasti välitän toiminnallani. Nauru oli multa alitajuinen reaktio, ei mitään tahallista, mutta siinä ymmärsi sen ohjaajan vastuun, et sä et voi olla se sama jäbä mikä sä oot missä tahansa kadulla tai frendien kanssa. Se on rooli missä sun pitää kantaa vastuu ihan eri tavalla. Tää pätee toki muihinkin kuin alaston- tai seksikohtauksiin. Kaikessa on kuitenkin lopulta kyse siitä, et onko työskentely näyttelijän kanssa kunnioittavaa. Epäkunnioittavuus monilla ohjaajilla ei synny siitä, et ne halua olla epäkunnioittavii, ne on vaan ihan kujalla siitä mitä ne ite niistä kohtauksista ajattelee. Se epävarmuus heijastuu usein toista kautta, rehvakkuudella tai naureskelulla. Valtarakenne tekee sen, et näyttelijän on tosi vaikee mennä sanoo ohjaajalle, et 'nyt sä taidat olla vaan niin epävarma, et sä käyttäydyt tolleen'. Meidän pitäis päästä kauemmas näistä egokysymyksistä, ohjaaja on se tyyppi joka pyörittää settiä ja jolla on visio, mut ei se tarkoita sitä, et tarvii olla vääränlaista auktori-teettiiohjaamista."

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Kaksi ohjaajaa piti ensimmäistä kokemustaan intiimikohtauksen ohjaamisesta negatiivisena. Toinen negatiivinen kokemus liittyi ohjaajan kokemattomuuteen ja ohjaustilanteessa tarvittavien työkalujen puuttumiseen. Ohjaajista alle puolet kertoi saaneensa koulutuksessaan opetusta intiimikohtausten tekemiseen¹⁰ ja siksi on ymmärrettävää, ettei kaikilla ohjaajilla ole ollut tarpeeksi työkaluja ensimmäisiä intiimikohtauksia tehdessään. Toivottavaa on, että ohjaajaopis-

10 Koulutusta on käsitelty tarkemmin [luvussa 3](#).

kelijat pääsisivät vastaisuudessa kokeilemaan intiimikohtausten tekemistä turvallisessa opiskeluympäristössä. Jos siihen ei ole mahdollisuutta, tulisi kokemattoman ohjaajan työpariksi tuotantoon palkata läheisyyskoreografi.¹¹

"Tv-sarja, jossa oli sänkykohtaus. Siinä kohtauksessa oli jotain vaaran ja intohimon välistä sekotusta, mut yläosat näky vaan. Me oltiin käyty se jotenkin läpi, mut ei me oltu sitä ees harjoteltu. Tai ainakaan mitenkään fyysisesti. Jälkeenpäin kuulin naisnäyttelijältä, et se oli ollut tosi ahdistavaa ja epämiellyttävää ja mä en tajunnut sitä siinä tilanteessa ollenkaan. Oli ollut jotain epäasiallista käytöstä työryhmän puolelta eikä ollut oikein selvää, että mitä siinä oikein tehdään, ja mä en ollut tarpeeksi hyvin selittänyt työryhmälle mikä on sen kohtauksen luonne. Mä halusin tehdä sen niin, et siitä ei tehdä numeroa, et mennään ja tehdään eikä jotenkin hyssytellä. Mut mä en tullut myöskään kysyneeksi miten näyttelijät olis halunnut sen tehdä. Se tekeminen oli epäuskottavaa, ei niin et näyttelijät olis ollut epäuskottavia, mut et mä en saanut ite siitä oikein mitään tai ymmärtänyt miksi se kohtaus on siinä tai miks mä sen tein niin kuin mä tein. Mun ohjaajantaidot ei jotenkin riittänyt siihen, et mä olisin ollu oikeesti läsnä siinä vaan se tehtiin hyvin ulkokohtaisesti. Nyt mä tekisin sen hyvin toisella tavalla."

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Ohjaajaopiskelijoita ei tulisi koulussakaan päästää tekemään intiimikohtauksia ilman aiheeseen liittyvää opetusta. Toinen negatiivinen ensimmäinen kokemus liittyi kurssilla tehtyyn raiskauskohtaukseen. Ohjaajaopiskelijat oli laitettu tekemään kohtauksia yhdessä näyttelijäopiskelijoiden kanssa, mutta haastavan kohtaustyyppin tekemiseen ei oltu erityisemmin ohjeistettu ja se oli tuntunut kyseiseen tilanteeseen joutuneesta ohjaajasta hyvin ahdistavalta. Kokemus on purettu tarkemmin raiskauskohtauksia käsittelevässä [luvussa 7](#).

11 Läheisyyskoreografien työtä on käsitelty [luvussa 19](#).

5) Positiiviset kokemukset

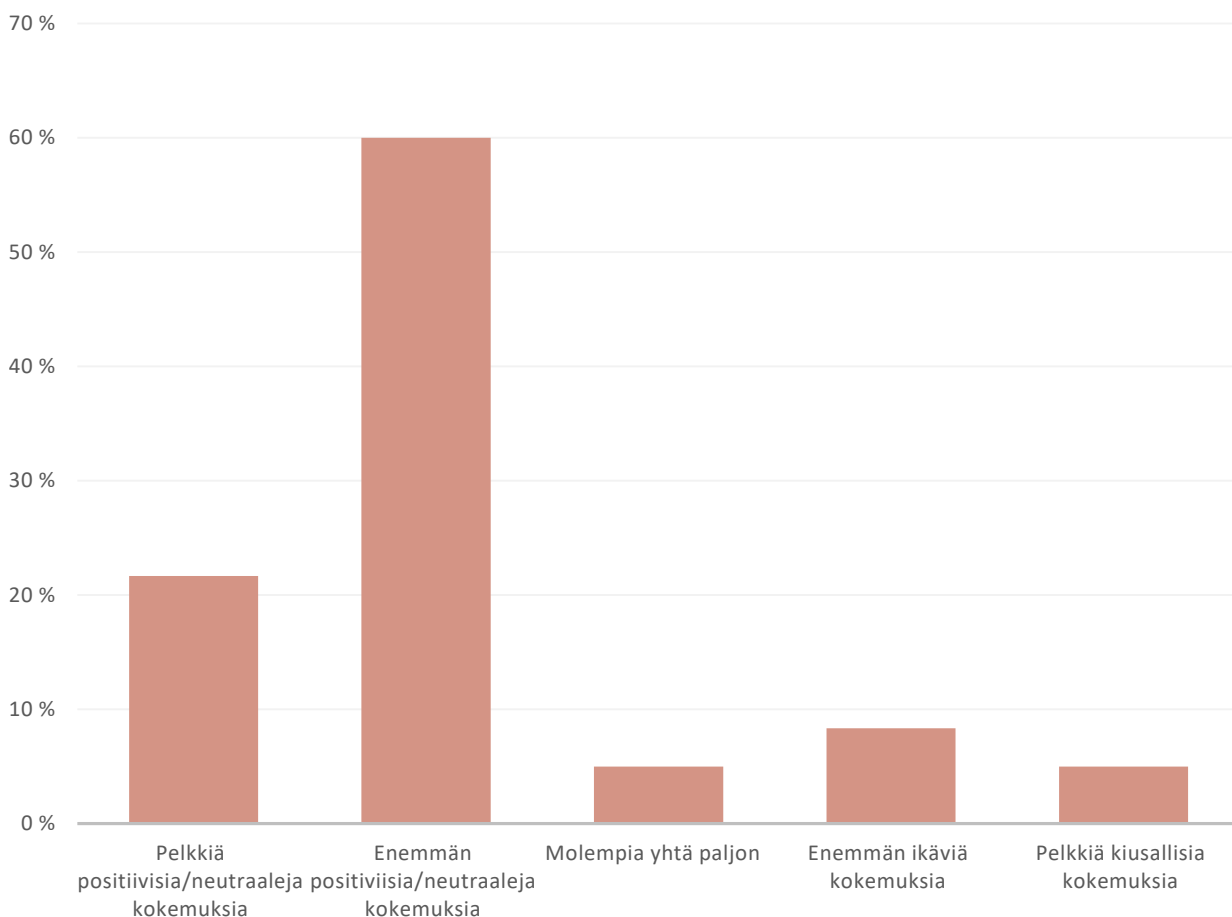
Mediassa nostetaan tämän tästä esiin elokuvien “rohkeat kohtaukset” ja toimittajat kyselevät aiheesta kyllästymiseen asti, mutta alan sisällä intiimikohtausten tekemisestä on puhuttu varsin vähän. Ennen selvitystyön tekemistä kollegoilta kuultujen tarinoiden ja omien kokemusteni valossa oletin, että negatiivisia kokemuksia intiimikohtausten tekemisestä olisi tekijöillä paljon. Lukuisia ikäviä kokemuksia tulikin haastattelumateriaalissa ilmi, mutta oli ilo huomata, että tekijöiden kokemukset intiimikohtausten tekemisestä olivat pääosin positiivisia.

60 prosenttia kaikista haastatelluista kertoi uralleen osuneen enemmän positiivisia kuin negatiivisia kokemuksia, ja 21,7 prosentille

vastaajista kaikki kokemukset intiimikohtausten tekemisestä olivat olleet positiivisia. Näin ollen jopa 81,7 prosentilla haastatelluista oli pelkästään tai pääosin positiivisia kokemuksia intiimikohtausten tekemisestä.

Pyysin haastateltavia kertomaan uransa positiivisimmat ja negatiivisimmat kokemukset ja pohtimaan mitkä tekijät olivat tehneet intiimikohtausten tekemisestä positiivisen tai negatiivisen. Molemmissa ammattiryhmissä positiivisiin kokemuksiin eniten vaikuttaneita tekijöitä olivat tekijöiden välinen hyvä kommunikaatio, luottamus ja yhteistyö sekä konkreettiset toimet, kuten kohtauksen harjoittelu, koreografian luominen kohtaukseen ja ylimääräisten ihmis-

Kokemusten laatu (näyttelijät ja ohjaajat)

ten poistaminen kuvaustilanteesta. Positiiviseen kokemukseen vaikuttaneita tekijöitä oli yleensä useita ja tämä näkyy myös prosenttiosuuksissa.

NÄYTTELIJÄT

Tärkeimpiä positiiviseen kokemukseen vaikuttavia tekijöitä intiimikohtauksissa on haastattelumateriaalin perusteella tekijöiden keskinäinen kommunikointi. Perusteelliset keskustelut olivat oleellinen tekijä positiivisen kokemuksen muodostumisessa jopa 40 prosentissa tapauksista. Kohtauksen kuvaamista ennen oli esimerkiksi puhuttu tarkkaan läpi mitä tullaan tekemään, ohjaaja oli perustellut kohtauksen tarpeellisuutta, oli sovittu mitä kohtauksessa saa näkyä ja näyttelijä oli ollut tietoinen kuvan rajoista. Joskus keskustelut oli käyty jo hyvissä ajoin ennen kuvauksia ja toisinaan vasta ennen kuvaamista.

“Ohjaaja oli sellanen, et sen kanssa pystyi keskustelemaan, hirveen hienotunteinen ohjaaja. Se fiilis koko studiossa ja kohtauksen kanssa oli sellanen, et se oli suojeltu, oli suljettu setti ja se kohtaus oli motivoitu.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Ohjaaja kysyi suhtautumista alastomuuteen jo pyytäessään rooliin. Se selitti heti mitä tullaan kuvaamaan ja mitä näkyy ja onko se ok.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Olin alaikäinen, mutta ei ollut yhtään sellainen olo et multa pimitettäisiin tietoa. Ohjaaja kertoi kaiken tosi tarkkaan. Kohtaus oli pienessä pukukopissa eikä siellä ollut ketään muita kuin minä ja vastaanäyttelijä ja kamera. Se oli hoidettu tosi diskreetisti, koreografia oli tarkka ja ohjaaja ohjasi toimintaa tarkasti. Mua on aina helpottanut se, että se on teknisesti tosi selkeä tilanne ja se jatkuu just sen ajan kuin sen pitääkin jatkua, ei niin et kameran annetaan pyöriä ja odotettais jotain improa siihen. Mitä vähemmän ne on improvisoituja ni sitä parempi.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Se oli perusteltua, ohjaajan ja vastaanäyttelijöiden kanssa käytiin todella tarkkaan kaikki kohtaukset ja meillä oli yhteinen konsensus siitä mitä näytetään. Me tehtiin koreografiat niihin. Se oli niin kauniisti ja kunnioittaen tehty, ja seksikohtaukset oli tyylikkäästi toteutettuja.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Vastanäyttelijä oli alaikäinen, mikä teki tilanteesta haastavan jo etukäteen, mutta se hoidettiin tosi tyylikkäästi. Ohjaaja kutsui meidät harjoitukseen, jossa vain keskusteltiin siitä kohtauksesta. Kuvauksissa oli suljettu setti, ei muita paikalla kuin ohjaaja (joka operoi kameraa) ja pukusuunnittelija. Kaikesta oli puhuttu etukäteen ja sovittu sekä jaettu kokemuksia tällaisista kohtauksista ja elämästä

muutenkin. Vastanäyttelijä kysyi myös tosi rohkeasti miehen anatomiaan liittyviä kysymyksiä, esimerkiksi et voiko miehelle tulla erektio siinä tilanteessa. Kerroin, että todennäköisesti niin ei käy, tilanne on niin keinotekoinen, mutta jos niin käy ni älä ajattele siitä mitään ja toivottavasti se on ok. En ollut koskaan aikaisemmin käynyt tällaista keskustelua ja se oli hirveen hyvä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Jos se on selkeä mitä tehdään. Aina kun puhutaan asioista konkreettisesti ja suoraan ni se on hyvä. Et ‘nyt teette näin ja näin ja sit me leikataan tästä, kuvaraja tulee olemaan tää’. Se on musta hyvä kertoa myös mitä näkyy. Ja et kysytään, et onks sulle ok, et näkyy vaikka nänniä. Sit jos ei oo ni rajataan kuva niin, ettei näy.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Konkreettiset toimet intiimikohtauksen kuvaustilanteessa olivat vaikuttaneet kokemuksen positiivisuuteen 37,5 prosentissa tapauksista. Kohtauksen kuvaustilanteesta oli esimerkiksi poistettu ylimääräisiä työryhmän jäseniä¹², kohtaukseen oli luotu koreografia, näyttelijöille oli tuotu kylpytakit aina kuvien välissä tai monitorit oli suljettu kohtauksen kuvaamisen ajaksi.

“Se riippuu tosi paljon siitä mitä ohjaaja selittää, et millanen se kuva on. Yks ohjaaja näyttää omalta monitorilta, et miltä se kuva näyttää: ‘kato, tää on hieno kuva, mä toivoisin et mä saisin tämmösen’. Se ikään kuin kysyy multa lupaa, et onko tämä ok. On closed set ja joku pitää huolen siitä, et kun kohtaus on ohi ni saa itelleen pyyhkeet ja muut.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Se oli yksi tuotannon viimeisistä kuvauspäivistä ja tuntui, että ohjaajakin oli jo rentoutunut seksikohtausten suhteen. Sattumalta oli myös suht samalla tavalla seksikohtauksiin suhtautuva vastaanäyttelijä. Koreografia luotiin vastaanäyttelijän kanssa yhdessä hyvässä yhteistyössä eikä kohtaus mennyt niin pitkälle, että olisi tarvinnut riisua alusvaatteita. Kuvaajan kanssa oli myös käyty tarkasti läpi miten juttu kuvataan. Oli täysi luotto vastaanäyttelijään ja tiesin myös, että tilanne on puhtaasti ammatillinen. Suoritus oli tekninen ja se toi turvaa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Useampi haastateltu kertoi pitävänsä teknisestä lähestymistavasta intiimikohtauksissa. Tekijöiden välisen luottamuksen merkitys mainittiin 40 prosentissa tapauksista.

“Mä oon ottanut nää aina tosi teknisesti, on vähän huvittavaakin kun se on niin teknistä. Siinä ei todellakaan oo kokonaisvaltaisesti mukana. Omat kokemukset on aina olleet sellaisia, että kohtausta on pidetty erityislaatu-

¹² Niin sanottu closed set.

sena ja annettu rauha sen tekemiseen. On aina puhuttu kohtaukset läpi, ettei tuu mitään yllätyksiä ja sit kaikki tehdään yhdessä sovitusti, kontrollissa. Luottamus on niin iso asia, et on keskinäinen luottamus, tarkat suunnitelmat, tiedetään mitä tehdään eikä tuu mitään yllätyksiä ja myös kunnioitetaan näyttelijää: jos ei halua et näkyy mitään ni sit ei tarvii näkyä. On tosi henkilökohtaista miten alastomuuteen suhtautuu, itse oon sellainen nudisti mut en silti halua, et alastomuus on itsetarkoituksellista.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Yleensä kaikki ne, jotka on tehty niin, et mulla on ollu turvallinen ja luottamuksellinen olo mun vastaanäyttelijän kanssa ni ne sujuu ihan hyvin. On paljonkin hyviä kokemuksia niistä tilanteista, joissa mua ei oo yritetty jollakin tavalla paineistaa tai pakottaa. Mut yleensä se on sitä, et saa olla jotain suojaa, ettei tarvii ajatella, et näkyyks musta nyt jotain. Tai sit et jos jotain näkyy ni tietää, et sä saat nähdä sen materiaalin.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Ainahan se on jotenkin kiinni siitä, et sitä jotenkin pysähdytään siihen hetkeen. Et se ei oo vaan kohtaus call sheetissä muiden joukossa vaan sitä jotenkin suojellaan sitä kohtausta tai sitä tilannetta. Et sille hetkelle annettais joku erikoisarvo. Se liittyy siihen, et se on kuitenkin kiusallista ja sitä luottamusta pitää kasvattaa. Uskon siihen, et jos näyttelijällä on hyvä ja luottavainen olo kameran edessä ni se jälki on parempaa. Ainahan sitä voi vaan tehdä, sit tulee jotakin, mut jos ei oo luottamusta näyttelijöiden ja ohjaajan kesken ni tilanne voi olla tosi epämiellyttävä. Toki myös kuvaajan ja työryhmän kesken.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Yhteistyön merkitys mainittiin 22,5 prosentissa positiivisista kokemuksista. Erityisesti hyvää yhteistyötä vastaanäyttelijän kanssa pidettiin oleellisena. Näyttelijät voivat parhaimmillaan auttaa toisiaan vaikeassa kuvaustilanteessa ja luoda turvaa toisilleen. Ohjaajan ja vastaanäyttelijän lisäksi myös muun työryhmän käytöksellä voi olla merkitystä positiivisen kokemuksen muodostumisessa.

“Kyl se kans tosi paljon riippuu siitä, et jos sä tunnet sun vastaanäyttelijän ja sit sovitaaan yhdessä. Ne jotka on tehny paljon tietää miten käsillä voi suojata esim. rintoja.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mulla on ollut hyviä vastaanäyttelijöitä ja siksi kokemukset on olleet yleensä hyviä vaikka ohjaaja olisikin hoitanut asioita huonosti. Tärkeetä on se, että kohtaukset tehdään yhdessä.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Mulla on ollut onni siinä, et mulla on ollut niin hyviä vastaanäyttelijöitä aina. Mul on ollut ainakin sellanen tunne, et me ollaan onnistuttu keskenämme hoitamaan se niin, et me ollaan samalla levelillä, tiedetään missä kumman-

kin rajat menee eikä kumpikaan mee toisen intymiteettisuojan yli. Sen luottamuksen joutuu tosi usein näyttelijät keskenään synnyttämään.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Paljolti se on kiinni sellasesta, et onko vastaanäyttelijän kanssa keskinäinen luottamus, ettei tarvii hetkeäkään mieltä et mitä saa tai ei saa tehdä. Tai soljuuko ja tuleeko toinen mukaan. Et siitä tulee jopa ihan nautittavaa, ei tarvii teknisesti näytellä vaan se on kivaa ja on joku yhteys. Jos on tuttu ihminen ni se on helppoo. Tai jos tykkää siitä tyyppistä, on oikeestikin jotain molemminpuolista fiilistä, kyl sekin helpottaa.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Yks juttu, jossa oli ihana apulaisohjaaja. Ohjaaja mystifioi sitä koko ajan, et ‘illalla tehään sit se rakkauskohtaus’, mut sit apulaisohjaaja (joka oli nainen) demystifioi sitä sillee, et “millos me kuvataan se kohtaus, jossa kuvataan se mikä on kaikkein kauneinta elämässä?” Et vitsillä sisään. Siinä oli sen mystifioinnin ja huumorin sekoitus ja sit siinä oli se, et ohjaaja komensi kaikki ylimääräiset ulos, siellä ei ollu ku ohjaaja, kuvaaja ja äänittäjä ja sit minä ja vastaanäyttelijä. Vastanäyttelijä oli vielä sellanen, et aina oton jälkeen se nousi ylös ja kääntyi hienotunteisesti, vielä perse minuun päin niin et se peitti itsensä minulta ja minut kuvausryhmältä. Ja sit pukuihminen oli heti laittamassa jo aamutakkia. Se vastaanäyttelijän hienotunteisuus oli mulle uus kokemus, et hän ei ajatellut itseään vaan ajatteli mua.”

- näyttelijä, nainen, 50+

Kolmessakymmenessä prosentissa tapauksista kokemuksen positiivisuuteen oli vaikuttanut kohtauksen tekemisen ilmapiiri. Tekeminen oli ollut selkeää, ilmapiiri oli ollut hyvä, turvallinen ja kunnioittava, ja kohtauksen haastavuudelle tai kiusallisuudelle oli voitu yhdessä nauraa.

“Elokuvassa oli pitkä panokohtaus eri asennoissa. Roolin luonteesta kerrottiin jo rooliin pyydetäessä ja sanottiin, ettei tarvitse olla kokonaan alasti. Sanoin, että mulla ei oo väliä sillä, että se usein hankaloittaa sitä tilannetta jos yritetään kaikin mahdollisin keinoin peittää, ettei näkyisi mitään. Se oli todella mahtava kuvauspäivä. Alettiin tehdä sitä niin, että alusvaatteet oli päällä, mutta sit ohjaaja sanoi, et ne näkyy ja pyysi ottamaan ne pois. Otettiin ne pois ja oltiin ilman suojauksia. Se on siinä mielessä kaikkein rohkein mitä mä oon tehnyt, periaatteessa ainoo miten se eroo oikeasta rakastelemisesta on se, ettei oo yhdyntää. Mut olin koko ajan ihan tosi hyvillä fiilikillä ja koin, että mua kunnioitettiin paljon, koko ajan oli puvustajat tuomassa kylpytakkia. Ja vastaanäyttelijän ja koko työryhmän puolelta koin, että ne suhtautui tilanteeseen tosi kunnioittavasti. Ne oli ehkä jopa vähän yllättyneitä, että tässä mennään näin pitkälle. Tekotavasta ei oltu puhuttu etukäteen, mutta tiesin rooliin suostuessani mihin ryhdyn. Ehdotin kuvaustilanteessa asentoja ja oli tosi hauska päivä, jäi hyvät fiilikset.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Ilmapiiri on luotu sellaiseksi, että siinä on hyvä olla. Yhdessä jutussa oli seksikohtaus ja rajauksen piti olla sellainen, että voin pitää kalsarit jalassa. Sit ne muuttikin sitä ennen kuin ruvettiin kuvaamaan ja kalsarit pitikin ottaa pois. Mut kaikki oli oikealla tavalla herkillä ja huomaavaisia sen tilanteen suhteen, joten se ei tuntunut yhtään pahalta. Mä olin ihan, et ‘totta kai, otetaan, perse vilkkumaan vaan’. Viimeisimmässä työssä ohjaaja piti tosi hyvin huolta siitä, ettei kellään vaan oo kiusallista tai tunnu väärältä mikään. Varmaan siihen vaikuttaa myös ne ihmiset siinä ympärillä ja vastaanäyttelijät, jotka ei oo menny jumiin tai ollu mitenkään kireitä, et se tilanne on ollut rento. Kaikki tietää, et ‘tää on osa duunia, tää on tehtävä, miten tää nyt tehdään?’”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Se meni hysteeriseksi kun apulaisohjaaja jotenkin häpesi tilannetta ite. Ne muuttu niin koomiseksi ne sen sanomiset ‘olkaa hyvä’, ‘sitten vaan kun teistä siltä tuntuu’ ja ‘omaa tahtiin’. Kaikki vaan kumuloitui. Se kertoo siitä, et on herkillä. On ohjaajia, jotka sanoo, et ‘nyt hei oikeesti lopettakaa toi’, et ne niinku murskaa sen tunnelman eikä tajuu sanoo, et ‘pitäkää toi herkkyys, mut koittakaa olla putoomatta, koska nyt tapahtuu’. Jos sen pitää sen kutinan, mut säilyttää sen ilmaisen ni siitä tulee jotain poikkeushyvää yleensä.”

- näyttelijä, mies, 50+

Intiimikohtauksen luonne oli vaikuttanut positiiviseen kokemukseen 25 prosentissa tapauksista. Kohtaus oli ollut hyvin perusteltu, komediaalinen, tai siinä oli ollut kiinnostava kulma ja tarpeeksi näyteltävää.

“Kohtauksiin liittyy pohjustus ja siinä oli kauniita hetkiä, ei mitään sellasta et leikataan suoraan asiaan ja aletaan vaan jyyttää. Oli aina joku kaari. Niissä oli myös mulle helpottavaa, et niissä oli joku koominen ulottuvuus ja kulma ja ristiriita mulla. Siinä leffassa ne oli myös äärimmäisen perusteltuja kaikki ja harvoin törmää siihen, et siinä on tollanen kulma, et sulla on koko ajan näyteltävää siinä tehdessä. Muutakin kuin olla kiihkoissas tai mieltää miltä sä näytät.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

12,5 prosentissa tapauksista kokemuksen onnistumiseen oli vaikuttanut ohjaajan toiminta. Ohjaaja oli esimerkiksi tehnyt hyviä ratkaisuja kohtauksen suhteen tai luonut näyttelijälle luottamuksellisen olon. Eräällä haastatellulla oli positiivisia kokemuksia ohjaajan vaivaantumisesta ja sille yhdessä nauramisesta.

“Oli kirjoitettu kohtaus, et henkilö on suihkussa ja olin kuvitellut sen mielessäni sellaseks aika stereotypiseksi, et se on sellanen seksikäs suihkukohtaus varmaan. Mut ohjaaja sano jo etukäteen mulle, et siinä ei sit tuu näkymään mitään. Ja sit se tehtiin sellasessa lokaatiossa, et

musta näkyi vaan nilkka ja mun jalalle valutettiin vettä ja mä tepastelin siinä. Se oli mahtavaa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Sillon kun tietää, että ohjaaja on näyttelijöiden puolella. Se on varmaan myös sitä, et ohjaaja uskaltaa tulla tarpeeksi lähelle. Se lunastuu jo aikasemmin, et tulee kokemus et toi niinku näkee. Se on monen asian summa.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Olin sopinut etukäteen, että voin olla täysin alasti, mut niin ettei pimppi saa näkyä ja tissit saa vain vilahtaa. Mut muuten kaikki saa näkyä. Ohjaaja sai vielä vakuudeksi final cut -oikeuden alaston- ja seksikohtauksiin vaikka muuten se oli tuottajalla. Siten pystyin varmasti luottamaan siihen, ettei lopputuloksessa näy mitään mitä ei oltu sovittu. Kuvaustilanne oli järjestetty hyvin diskreetisti ja siel oli tosi vähän ryhmää paikalla. Olin pyytänyt tarkkaa kuvasuunnitelmaa, mutta tuotannossa oli ilmeisesti niin kiire, ettei sellaista ollut. Luotin kuitenkin ohjaajaan ja vastaanäyttelijään. Ohjaaja oli vähän epävarma siitä miten homma hoidetaan, mutta vastaanäyttelijä vapautti tilanteen ottamalla ohjat käsiinsä koreografian suhteen. Ohjaaja tajusi olla puuttumatta nähdessään, että vastaanäyttelijä otti ohjat. Kokemus oli todella positiivinen ja lopputulos hyvä.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Yks ohjaaja, jonka kanssa oon tehny näitä ehkä eniten on niin sairaan vaivaantunut niissä tilanteissa, et se meinaa ihan kuolla. Ja se tekee hauskan niistä tilanteista, koska se ihan kiemurtelee häpeästä. Siitä tulee sen kautta niin koominen siitä kohtauksesta, se jollain tavalla vapauttaa tunnelmaa. Se ei voi sanoa esimerkiksi nänni. Sille piti sanoa, et ‘tehääks me esimerkiksi näin?’ ja sit se sanoo, et ‘joo’. Ja se tuo todella paljon julki sen, että sitä ahdistaa, jo etukäteen, et ‘mä tuun sit kuolee kun tätä kohtausta kuvataan.’”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Kolmessa tapauksessa positiivinen kokemus oli seurausta intiimikohtauksen harjoittelemisesta. Harjoituksilla oli saavutettu tekijöiden keskinäinen luottamus ja saatu selvyyttä siihen mitä ollaan tekemässä.

“Fyysinen tekeminen on tosi luontevaa, jos on tanssinut paljon. Kehollisen luottamuksen saaminen on näissä kohtauksissa tosi tärkeä, koen vaikeena lähteä näihin kohtauksiin jos sitä ei oo. Pelkkä henkinen luottamus ei riitä. Jos koen, että oon turvallisissa käsissä kehollisesti vastaanäyttelijän kanssa ni sit näitä on tosi helppo tehdä, silloin ei oo mitään siinä välissä. Mut jos ei oo ollu treenejä ni se on vaikeempaa. Yhden naisen kanssa oli tosi helppoa ja luontevaa tehdä kun molemmilla on tanssitaustaa ja oltiin treenattu leffaa varten. Se ei silloin tunnu seksikohtauksen tekemiseltä vaan se tuntuu siltä, et me kerrotaan jotain fyysisesti. Tässä jutussa oli myös sitomista ja siihen valmistauduttiin hyvin. Oltiin treenattu etukäteen ja valittu mitä juttuja käytetään kuvauksissa,

alan ammattilaiset oli mukana kuvauksissa ja aina varmistettiin että vastaanottelijän kanssa on luottamus. Rankatkin jutut voi olla superhauskoja tehdä, jos vaan on hyvin sovittu, hyvin treenattu, tiedetään mitä haetaan ja mitä kuvataan, mitkä on suunnat ja jännitteet.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Me treenattiin yks päivä vaan kaikkia koreografioita, tiedettiin tasan tarkkaan mitä tullaan tekemään ja se oli ihan hirveen keveetä ja lepposaa, ei ollu mitään kiusallista tai rajoja ylittävää. Se oli tosi hauskaa, ei mitään defensinauruu edes vaan oikeesti sairaan hauskaa. Siinä pysty olemaan niissä kohtauksissa myös tuottamassa matskua, saatiin harjotella ja kehitellä niitä yhdessä. Mikä ilmentäisi mitä, mitä eri vääntöä voisi olla jne. Se oli kiinnostavaa. Ja ne kohtaukset oli perusteltuja.” (...)

“Toinen hyvä kokemus oli sellanen missä oltiin kahden naisen kanssa kolmistaan. Se tuntu kyl aika rajulta, sovittiin missä järjestyksessä riisutaan ja kaikki riisu alasti. Sit oli tarkka koreografia ja ihan tiukka meno. Mut vastaanottelijöiden kanssa oli niin hyvä meno muuten ja kuvaaja oli hyvä ni siinä pidettiin hyvää huolta. Ja se oli hyvä, et maltettiin myös harjotella se, koska siinä oli vähän se, et ‘Kolmisteen? Miten tää nyt taittuu tästä?’ Kaiken avain on mun mielestä se, et harjotellaan ja sovitaan tarkkaan mitä tehdään, ihan samalla tavalla ku mikä tahansa muukin kohtaus. Sit sä voit ruveta lyömään sinne väleihin sitä miten sä näyttelet missäkin kohtaa, mut jos se on vaan sitä, et ‘tehkää nyt se ja katotaan muualle’ ni sit se on kiusallista ja paineista.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Kolmen haastattelun mielestä intiimikohtauksia oli ollut helpompaa tehdä naisohjaajan tai samaa sukupuolta olevan näyttelijän kanssa.

“Mulle on lähtökohtaisesti helpompaa kun ohjaaja on nainen. Se tavallaan näkee sen naisen paremmin.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“On erilaista tehdä tällasia kohtauksia naisen kuin miehen kanssa. Naisen kanssa se oli kauhean helppoa ja luontevaa. Miehillä tilanne on hankalampi, koska fyysiset reaktiot näkyy selkeämmin. Naisella ei oo sitä ongelmaa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Ideaalitapauksessa kohtauksen tekemisessä yhdistyvät kaikki mainitut positiiviset tekijät: kohtaus on perusteltu hyvin, kommunikointi on perusteellista, yhteistyö hyvää, konkreettisista asioista pidetään huolta, tilanteessa vallitsee luottamus ja tekeminen on hauskaa.

“Yhdessä tuotannossa oli isoja seksikohtauksia ja ohjaaja oli perustellut ne tosi hyvin ja kertonut miks ne vie tarinaa eteenpäin ja miten niissä nähdään sen suhteen muutos. Se oli miettinyt tosi tarkkaan miks se haluaa et ne kohtaukset on siellä, se kysy tosi tarkkaan meiltä mikä tuntuu mukavalta ja me saatiin myös itse vaikuttaa asioihin. Mietittiin

kuvaajan kanssa etukäteen, harjoiteltiin ja koreografioitiin kohtaukset tosi tarkasti. Ohjaaja myös näytti erilaisia seksikohtauksia ja ohjaaja kertoi mitä se tunnelma vois olla ja minkälaiset asiat siitä on tosi sensuelleja tai eroottisia. Se oli tosi hyvä, koska niistä asioista on kiusallista puhua ja sanat tarkoittaa eri asioita eri ihmisille. Ni sit kun sä näät sen mitä toinen tarkoittaa ni se helpottaa. Sit kuvauksissa oli tosi rento tunnelma, naureskeltiin yhdessä sille kiusallisuudelle, mutta samaan aikaan oli tosi kunnioittava ja keskittynyt ilmapiiri sen tekemisen ympärillä. Ja mulla oli ihan 100% luotto siihen, et ohjaaja ei tee mitään mikä voisi olla meille nöyryyttävää tai ikävää.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Siitä keskustellaan niin kuin mistä tahansa muusta kohtauksesta: teknisesti, käydään läpi mitä kuvia otetaan, mihin kosketaan, millä tavalla ja missä kamera on. Setissä toimitaan diskreetisti, mut inhoon myös sitä, jos setissä huudetaan radiopuhelimeen, et ‘closed set, näyttelijä alasti’, ei siitä pidä tehdä liian isoo numeroo. Sit pitää tiedostaa mistä kohtaus kertoo ja miksi juuri nämä henkilöt paneskelevat. Ja nimenomaan, et nämä henkilöt (ei näyttelijät) panee ja miten ne panee. Kuvaustilanne ei saa aiheuttaa yhtään sellaista oloa, että tässä harjoitetaan jotain voyeurismia. Niin kuin muutenkin näytellessä ni mä haluan tietää mitä kuvia tehdään. On täysin vastuutonta tehdä sellaista, et ‘antakaa mennä, hässikää ja sit kamera vaeltaa ja me otetaan täältä matskua’. Se ei saa mennä niin, ohjaajan velvollisuus on miettiä nimenomaan tällasissa vaikeita asioita sisältävissä kohtauksissa etukäteen mitä kuvia tullaan tekemään ja mitä kuvia mä tarviin tähän kohtaukseen. Jos näyttelijöiden pitää tällasessa kohtauksessa improta ni sithän niiden pitäisi periaatteessa panna oikeesti, koska sä et voi viedä sitä miimiä pidemmälle.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

OHJAAJAT

Haastatellut ohjaajat korostivat näyttelijöiden tavoin kommunikaation merkitystä positiivisten kokemusten muodostumisessa. Peräti 70 prosentilla ohjaajista uran positiivisimpaan kokemukseen liittyi se, että kohtauksesta oli keskusteltu näyttelijöiden kanssa ennen kuvauksia.

“Rehellisyys on oleellisin asia. Ohjaaja tietää toiminnan ja kuvakoot ja jos ne kerrotaan näyttelijöille ni siitä tulee huomattavasti helpompaa. Oleellista on se, että mennään näyttelijän ehdoilla esim. tyhjennetään settiä näyttelijän toiveesta.”

- ohjaaja, mies, 50+

“Sanoin etukäteen, että sanokaa heti, jos joku asia tuntuu kiusalliselta tai väärältä. Ja sit mä vielä varmistin, että jos ei kehtaa mulle sanoa ni sit voi puhua apulaisohjaajalle. Ja jälkikäteen kysyin, ettei vaan jäänyt mistään huonoa fiilistä. Se oli kaikkiaan tosi rento ja kiva tilanne ja näyttelijät ties tarkkaan mitä mä oon tekemässä. Näyttelijät myös tunsivat toisensa hyvin ja mut myös. Lähinnä ongelmana oli, ettei pokka meinannut pitää millään.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

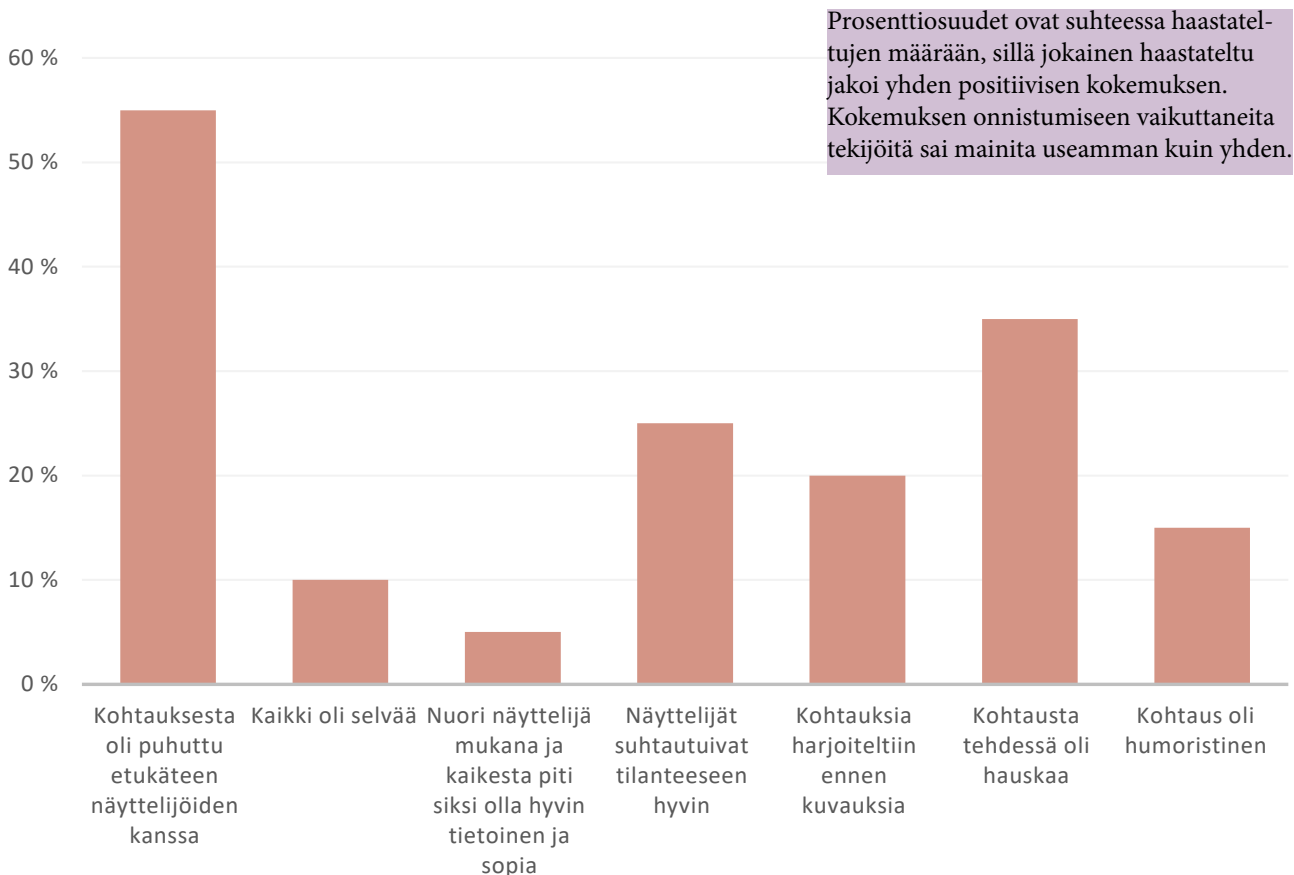
“Siihen vaikutti ihmisten ammattitaito, se että oltiin keskusteltu tosi tarkkaan kaikesta ja kaikki ties mistä on kyse. Ja varmaan sekin auttoi kun sanoin heti alkuun, et 'mä en tarvii yhtään aktia eikä tarvii näyttää mitään mitä ei halua.'”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Oli sisällöltään vähän rankempi seksikohtaus ja se meni todella mukavasti. Kaikki tuli käytyä läpi selkeästi jo etukäteen. Käytiin kummankin esittäjän kanssa tosi tarkkaan läpi miks se kohtaus on siellä, mitä se kertoo tarinasta ja hahmoista ja miksi se kohtaus on syytä tehdä. Sit puhuttiin siitä alastomuuden määrästä ja kuvaustavasta, mikä on kenellekin ok, miten sen voi toteuttaa, ja onko jotain mihin haluaa vaikuttaa toteutustavassa. Ja sit kuvauspaikalla tehtiin se koreografia niin, et meillä oli harjoitusvaatteet päällä ja käytiin eka koreografia tiettyyn matkaan asti läpi kameroineen näyttelijöiden kanssa. Laskettiin käytännössä kuin tanssia, et mitä missäkin vaiheessa tapahtuu ja miten se tehtiin. Tää tehtiin kaikki niin, et oli vaatteet päällä ja ryhmä ympärillä. Ja sit kaikki ylimääräiset ulos ja tehtiin kohtaus. Se oli yllättävänkin rentoa se tekeminen kaiken kaikkiaan.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Positiivisten kokemusten syyt (ohjaajat)

Etukäteen käydyissä keskusteluissa oltiin käyty läpi käytännön asioita kuten kuvarajoja, näyttelijöiden toiveita ja koreografiaa, mutta myös intiimikohtauksen perustelemista pidettiin kokemuksen onnistumisen kannalta tärkeänä. Näyttelijöiden koettiin olevan motivoituneempia kohtauksen tekemiseen kun sisältö oli kaikkien osapuolten mielestä perusteltua.

“Mä puhuin sen näyttelijän kanssa alastomuudesta hyvissä ajoin ja juurta jaksan eikä se sille mitenkään ongelmatonta ollut. Mut se oli hänelle tekijänä tärkeetä se sisältö siinä ja musta tuntuu, et se oli se avain siihen miks se meni niin hyvin. Et se katteli sitä sellasesta teki- jäpositiosta ja sen kokonaisuuden kannalta. Mä en usko, et sille tuli missään vaiheessa sellasta oloa, et se uhraa oman kehonsa jonkun toisen taiteen tähden.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Viidesosa ohjaajista koki keskustelun lisäksi kohtauksen harjoittamisen vaikuttaneen kokemuksen onnistumiseen.

“Esikoiselokuvassa oli useampi intiimikohtaus ja ne olivat mielestäni teeman kannalta tosi oleellisia. Halusin tehdä elokuvan, joka on visuaalisesti kaunis kuvaus nuoresta ihastumisesta ja himosta. Puhuin näyttelijöiden kanssa asiasta jo koekuvauksissa ja näytin referenssipätkiä muista elokuvista samalla teemalla. Ennen kuvauksia harjoiteltiin kohtauksia perusteellisesti vaatteet päällä koreografioiden kuin tehtäisiin tanssikohtausta tai väkivalta-kohtausta. Kuvauksissa oli pieni ryhmä ja tehtiin rauhassa ajan kanssa, jotta näyttelijät pääsi vaikuttamaan siihen miten sitä tehdään. Mun fililis on tosi positiivinen ja näyttelijät on puhuneet samaa. Oli tavoitteet siitä miltä sen pitää näyttää ja miltä sen pitää tuntua tehdessä ja musta tuntuu, että päästiin molempiin tavoitteisiin.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Suurimman osan oon kokenut aika hyvinä just siksi, että on ollut tuttuja näyttelijöitä ja ollaan harjoiteltu paljon. Yhdessä projektissa oli hyvä kun naispääosan esittäjä oli niin nuori niin sitä oli extratietoinen siitä, et kaikesta pitää puhua ja sopia. Silloin kun on kokeneet aikuisnäyttelijät ni sitähan helpommin ajattelee, et ‘tähän on niille niin arkipäiväistä ja ne on jo tehnyt tän’.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Tein komediasarjan, jossa kaksi miestä näytteli pariskuntaa. Harjoittelin näyttelijöiden kanssa tässä tuotannossa vähän enemmän kun tavallisesti. Käytiin kohtauksia suusanallisesti läpi, mutta harjoituksissa ei suudeltu, sitä näyttelijät eivät halunneet tehdä, vaikka sanoin että se kyllä kuuluu juttuun ja sellaista tullaan näkemään. He vakuuttivat, että kyllä onnistuu, mutta jätetään se kuvauksiin. He pääsivät harjoituksissa sellaiseen kosketuskontaktiin ja olivat sujut ja sinut siinä, että läheisyyttä ja koskettelua ei tarvinnut jännittää. Luulen, et sillä oli

paljon tekemistä sarjan onnistumisen kanssa, koska pari toimi kaiken kaikkiaan hyvin ja luontevasti.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Intiimikohtauksen komediallisuus oli tehnyt kokemuksesta positiivisen 15 prosentilla ohjaajista. 35 prosentissa tapauksista tekeminen oli ollut hauskaa ja siksi intiimikohtauksen kuvaamisesta oli jäänyt hyvä muisto.

“Monessa hetkessä mä kuulen päässäni sellasen iloisen naurun ja sen, et ‘pitääkö mun nyt näyttää eteen’. Ja koska se on hämmentävää ni se naurattaa. Huvittavampia eteennäyttämiskohtauksia on ollut sellanen, jossa oli mies joka käyttäytyi kuin koira. Ja sit oli kohtaus, jossa mies tuli saunasta ja meni maahan istumaan ja alkoi nuolla itseään ja ajaa takaa munaansa niin kuin häntäänsä. Ni sit mä näytin eteen miten mies ajaa munaansa takaa niin kuin koira häntäänsä. Se oli ehkä tällainen eteennäyttelemismaksimi.”
- ohjaaja, nainen, 50+

“Mä en oo doloristi, mä en hae sitä tuskaa. Mä luulen, et se liittyy kans siihen, et kokemukset on ollu pääsääntöisesti hyviä. Sally Potter, englantilainen elokuvaohjaaja, on tehnyt hirveen hyvän kirjan, jossa se haastattelee näyttelijöitensä. Siinä on yks jakso alaston- ja seksikohtauksista ja siinä se korostaa sitä, et just alaston- ja seksikohtauksen tekemisen pitää olla rentoa ja hyvin hauskaa. Siinä huumori on se vastapaino millä pääsee kaikista asioista yli. Mä pyrin siihen tehdessäni mitä tahansa kohtauksia.”
- ohjaaja, nainen, 50+

“Seksikohtauksista ei oo hyviä kokemuksia, mut alastonkohtauksia yhdessä lyhytelokuvassa oli aika hauska tehdä, se oli aika voimaannuttavaa. Siinä oli sellanen läpinäkyvä mekko ja samasta kankaasta oli olemassa myös paita ni se näyttelijä vaati, että mä pidän kuvauksissa päällä sitä paitaa. Mulla oli rintsikat kyllä, mut vaan rintsikat. Me oltiin molemmat vähän läävästi puolialasti siellä. Se oli musta tosi hyvä, mua hävetti totta kai kun ryhmässä oli myös ihmisiä joita en tuntenut, mut se koko asia unohtu hyvin nopeasti ja musta tuntu, et se jotenkin rentoutti ja humorisoi sitä tunnelmaa siellä kuvauksissa.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Näyttelijöiden mutkaton asenne intiimikohtauksen tekemiseen ja ohjaajan hyvä ja luottamuksellinen työsuhte näyttelijöiden kanssa oli vaikuttanut positiivisen kokemuksen muodostumiseen 25 prosentilla ohjaajista.

“Naisnäyttelijän asenne oli todella rento ja hän riisui vaatteensa setissä niin nopeasti, että meidän puomimies meinasi pudottaa mikillä lampun katosta. Se oli koomista.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Molemmat näyttelijät suhtautuivat fysiikkaansa mutkattomasti ja heillä oli hyvät energiat keskenään. Myös

roolihenkilöiden suhteet toisiinsa olivat mutkattomat, ei tarvinnut laittaa kohtaukseen ylimääräistä painolastia.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Tv-sarjassa kohtaus, jossa oli tutut näyttelijät ja tosi hyvä työsuhde, pystyttiin käsittelemään sitä asiaa samanaikaisena kuin mitä tahansa muuta kohtausta.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Haastattelumateriaalissa kävi ilmi, että monet ohjaajat jännittävät intiimikohtausten kuvaustilanteita. Jännityksestä huolimatta ohjaajien tulisi aina käydä intiimikohtauksista keskustelua näyttelijöiden kanssa jo hyvissä ajoin ennen kuvauksia. Avoin keskustelu purkaa jännityksiä ja tekee kuvaustilanteesta rennomman kaikille osapuolille.

“Mä jännitin aika paljon sitä seksikohtausta etukäteen. Halusin, et siitä tulis tosi hyvä, ja ahdisti vähän et mun pitää pyytää näyttelijöitä käytännössä hieromaan alasti

itseään toista vasten. Mä olin jutellut naisnäyttelijän kanssa enemmän ja niiden molempien kanssa vähän, mut mä ajattelin, et sen todella kokeneen miesnäyttelijän kanssa en kyllä ala tätä tarkemmin analysoimaan. Se tuntu itse suhtautuvan siihen sillee superlungisti, et ‘on nää mun munat nähty jo viiskyt kertaa’, et sillä ei selkeesti ollut mitään, et ‘mites tää nyt kuvataan’. Ja sit sen naisnäyttelijän kanssa oltiin enemmän analysoitu sitä vaan sen roolin kannalta. Sit ennen sitä kuvauspäivää oli ollut just jotain vaikeuksia, toinen näyttelijä kipeenä ja vähän jotenkin hermona. Ja mietin et vaikuttaakohan se lähestyvä alastonkohtaus, ja puhuinkin sit siitä varovasti sen kanssa. Mietin, et siitä kohtauksesta voi tulla vaikeeta, jos näyttelijällä on joku ahdistus tai epävarmuus. Mut sit kun me ruvettiin kuvaamaan sitä ni molemmat näyttelijät olikin vaan selkeesti, et ‘ei tässä mitään ja nyt vaan tehdään eikä hössötetä tästä’. Meillä oli closed set ja etukäteen pidin sitä tosi tärkeänä, ettei mistään tulis näyttelijöille jotenkin epämukava olo. Mut ei siinä ollut mitään sellasta, et ois pitänyt jotenkin hipsiä ja varoa sen asian ympärillä. Se meni hyvin ja meillä oli tosi hauskaakin.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

6) Negatiiviset kokemukset

Haastatelluilla ohjaajilla ja näyttelijöillä oli intiimikohtausten tekemisestä pääosin positiivisia kokemuksia, mutta 73,3 prosentilla oli myös ikäviä kokemuksia, ja vain 21,7 prosenttia haastatelluista oli kokonaan välttynyt negatiivisilta kokemuksilta. Näyttelijöillä negatiivisia kokemuksia oli huomattavasti ohjaajia enemmän, ja vain 17,5 prosentilla ei ollut lainkaan negatiivisia kokemuksia. Monelle näyttelijälle intiimikohtausten tekeminen on ammattiin liittyvä ”pakollinen paha”, ja negatiiviseen suhtautumiseen vaikuttavat varmasti myös uralle sattuneet huonot kokemukset.

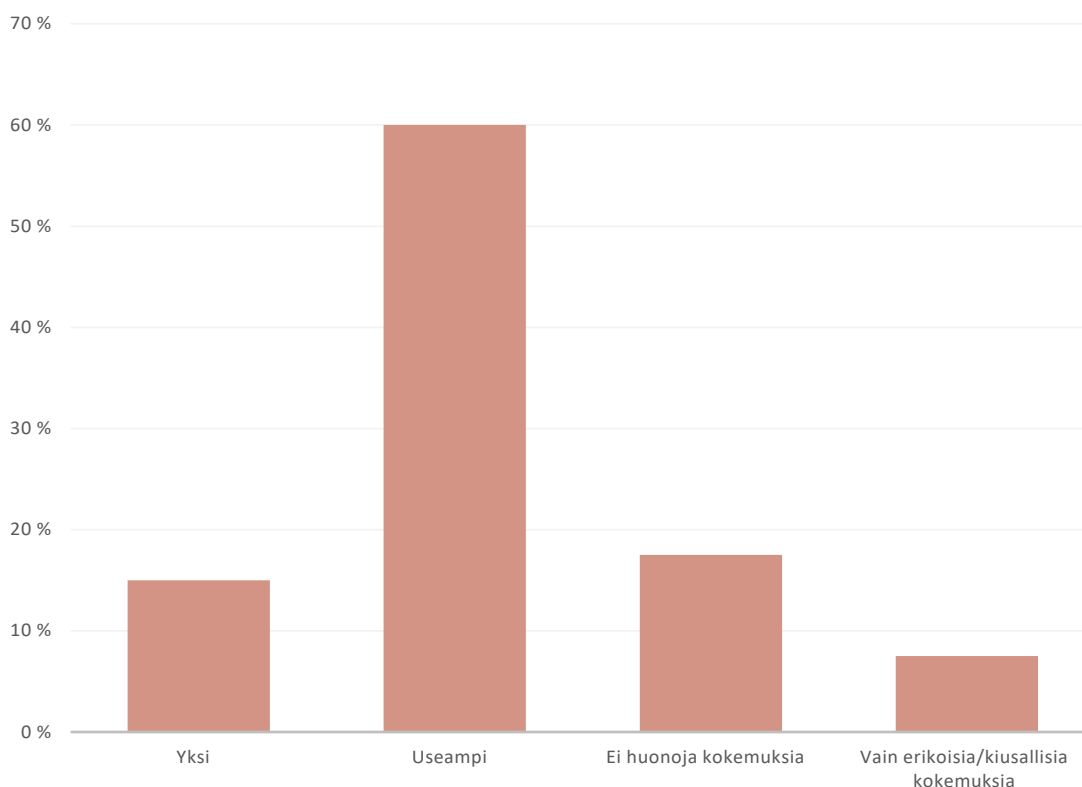
Tämän selvitystyön tarkoitus on lisätä tietoisuutta intiimikohtausten tekemisestä, ja selvitystyön perusteella laadittu ohjeistus toivon mukaan selkeyttää ja parantaa alan käytäntöjä intiimikohtausten tekemisen suhteen. Olen

varma, että alalla olevat tekijät haluavat oppia aikaisempien tuotantojen virheistä, ja siksi negatiivisiin kokemuksiin perehtyminen on tärkeää. Jokaisesta ikävästä tapauksesta on syytä oppia, jotta intiimikohtauksia voidaan jatkossa toteuttaa turvallisemmin.

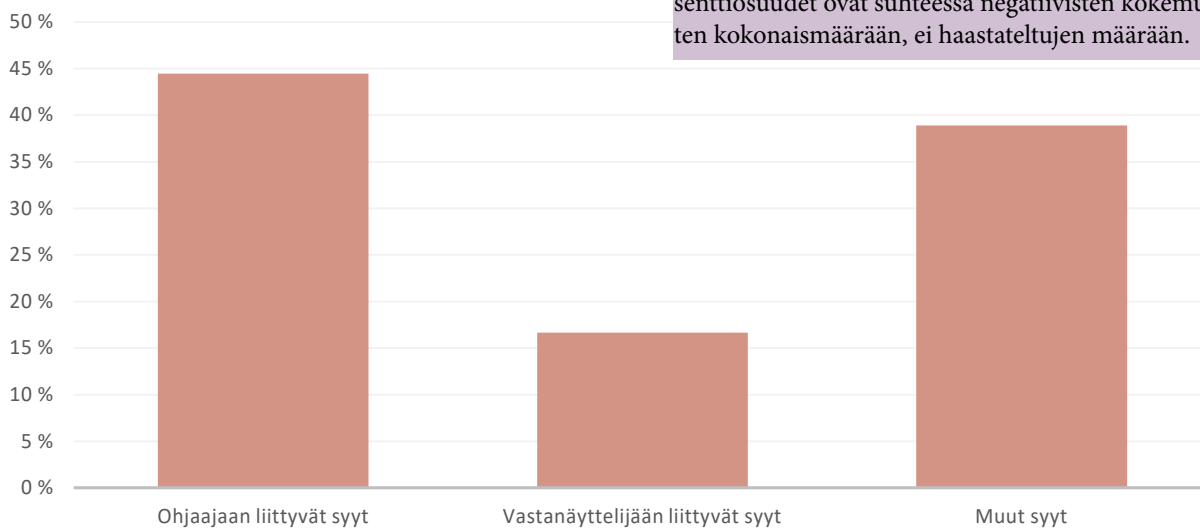
NÄYTTELIJÄT

Haastatelluista näyttelijöistä 17,5 prosentilla oli intiimikohtausten tekemisestä pelkkiä positiivisia tai neutraaleja kokemuksia, ja kolmella haastatellulla oli useita kiusallisia tai erikoisia kokemuksia, mutta niitä ei haluttu luokitella negatiivisiksi. Negatiivisia kokemuksia intiimikohtausten tekemisestä oli 75 prosentilla haastatelluista näyttelijöistä: 15 prosentilla ikäviä kokemuksia oli tullut uran aikana vastaan vain

Negatiivisten kokemusten määrä (näyttelijät)

Negatiivisten kokemusten syyt (näyttelijät)

Haastatellut näyttelijät jakoivat yhteensä 54 negatiivista kokemusta intiimikohtausten tekemisestä. Prosenttiosuudet ovat suhteessa negatiivisten kokemusten kokonaismäärään, ei haastateltujen määrään.

yksi ja 60 prosentilla useampia. Negatiivisia kokemuksia tuli esille myös muiden haastattelukysymysten yhteydessä, mutta ne on käsitelty omissa luvuissaan eikä näiden kokemusten syitä ole laskettu mukaan prosenttiosuuksiin. Tässä luvussa ei ole myöskään mukana niitä negatiivisia kokemuksia, jotka on käyty läpi jo ensimmäisten kokemusten yhteydessä.

Haastateltujen negatiiviset kokemukset olivat hyvin erilaisia ja syitä tuli ilmi lukuisia. Suurin osa tapauksista (44,4 %) liittyi jollakin tapaa ohjaajan työtapaan, käytökseen tai toimintaan intiimikohtausten kuvaustilanteessa. Intiimikohtauksista keskusteleminen osoittautui tärkeäksi tekijäksi haastateltujen positiivisia kokemuksia tarkasteltaessa, joten on luonnollista, että sama tekijä nousi esiin myös negatiivisten kokemusten kohdalla.

9,3 prosenttia näyttelijöiden negatiivisista kokemuksista liittyi kommunikaation ja tiedonkulun ongelmiin näyttelijän ja ohjaajan välillä. Näyttelijät olivat kokeneet ahdistaviksi tilanteet, joissa ei ollut tiedossa mitä tullaan tekemään tai mitä kuvataan. Muutamilla haastatelluilla oli kokemusta siitä, ettei ohjaaja ollut uskaltanut tai halunnut kommunikoida kohtauksesta lainkaan, ja erään näyttelijän tapauksessa ohjaaja oli jopa kokonaan poistunut kuvaustilanteesta.

“Kuvattiin jossain studiossa, päivä oli sekava eikä kukaan oikeen kertonut mitään, et mitä kuvataan. Tiesin, et seksikohtausta kuvataan ja mua jännitti se, mut ei oltu puhuttu

mitään, et mitä vääntöä siinä tulee ole. Mä olin kylpytakki ja munasuojus päällä ja pyörin siellä tuntitolkulla ilman mitään tietoa oikein mistään. Sit loppujen lopuks mä makasin vastanäyttelijän päällä ja ohjaaja huutaa erilaisia tahteja ‘kovempaa, hitaammin’ tai jotain.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Kun oltiin tehty alastonkohtauksesta pari ottoa niin tajusin, että mun edessäkin oli pimeässä kamera. Siitä ei oltu kerrottu ja siitä tuli outo olo.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Ohjaaja oli ujo eikä tullut puhumaan kohtauksista etukäteen ja aina sai arvailla, et miten tää toteutetaan. Puvuston ja pukusuunnittelijan kautta meni kaikki viestit, ei koskaan suoraan ohjaajalta. Mullekin oli kyhätty joku kalukukkaro yhteen kohtaukseen ja jossain vaiheessa puvustaja tulee sanomaan, että ohjaaja on sanonut, että suojat näkyä ja ne pitäisi ottaa pois. Tällaisen viestin haluaisi kuulla mieluummin suoraan ohjaajalta. Kohtaus vielä jatkui niin, että siihen tuli paljon muuta toimintaa seksin jälkeen ja jouduin olemaan tosi pitkään alasti. Mun mielestä on aina nihkeetä olla ainut alaston huoneessa, jos on useampia ni sit se ei samalla tavalla haittaa.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Yks kohtausta tuntemattomamman näyttelijän kanssa, puhuttiin muutama minuutti sen auton ruosteauriosta ja tutustuttiin siinä ja sit menttiin settiin. Ohjaaja sanoi, et hän ei pysty tällasta kattamaan ollenkaan, et hän menee muualle ja sano kuvaajalle, et ‘hoidetaan homma purkkiin’. Jotenkin kaadut siitä vaan ja kyl sä tiedät, meet huulille’. Ei oltu oikeesti montaa sanaa [vastanäyttelijän kanssa] puhuttu, maalivaurioista vähän ja sit se otti multa jo muka poskeen siinä. Siinä tuli jonkun verran repeilyä kyllä, sit kun se nousi siitä ni ei pysynyt pokka kyllä millään. Pystyhän sen naureskelee, mut aikamoinen kokemus. Et ohjaaja

menee pois ja sano, et 'mä en tätä kato'. Se on varmaan tuottajan kanssa väentänyt, et ei se haluis tehdä tällasta ollenkaan. Ni sit se 'ei mahtunu' sinne settiin."

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Hyvä kommunikaatio ja alastomuuden rajojen läpikäynti ohjaajan kanssa on välttämätöntä myös silloin, kun näyttelijän suhtautuminen alastomuuteen on rento ja yksityiskohdat tuntuvat etukäteen selkeiltä. Eräs haastateltu kertoi olleensa mukana ulkomaisessa tuotannossa, jossa näyttelijän alastomuudesta ei oltu tarkemmin sovittu ja näyttelijästä luontevalta tuntuvaan alastomuuteen oli reagoitu työryhmässä voimakkaasti.

"Yhessä ulkomaisessa tuotannossa oli kohtaus, jossa mun henkilö herää muutama tunti seksin jälkeen sängystä ja piti ruveta pukemaan päälle. Mulle oli jotenkin selvää, et se olis alasti siellä sängyssä. En sanonut siitä mitään. Mul oli roolibokserit jalassa, mut kun menin peiton alle ni otin ne pois. Ruvettiin kuvaamaan ja nousin sängystä alasti ja rupesin pukemaan. Hyvin pian pistettiin poikki ja ohjaaja sanoi 'kiitos' ja 'closed set'. Kaikki ylimääräiset ihmiset käskettiin pois. Heidän näkökulmastaan mä improvisoin alastonkohtauksen, joka ei ollut käsikirjoituksessa. Heti tultiin sanomaan, et 'kai sä ymmärrät et tää on nyt sun valinta' ja sit lopullisesta jutusta se leikattiin pois. Siellä vältetään sitä mahdollisuutta, että vois tulla jotain sanomista. Jos sitä ei oo ollu käsikirjoituksessa ni ei voi ruveta lisäilemään, ettei joku tuu sanomaan, et 'mikä juttu tää on, miks täs on tällanen?' Olin tosi yllättynyt reaktiosta, koska Suomessa tollanen olis tosi normaalia, siinä ei näkynyt mitään. Mutta ne sanoi, et siitä tajus sen verran et se henkilö on täysin alasti ja se oli liikaa."

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

13 prosentissa tapauksista huono kokemus oli syntynyt siksi, että ohjaaja oli yrittänyt saada kuvauspäivänä kohtaukseen lisää alastomuutta tai seksiä. Erityisen ikäviä tällaiset kokemukset olivat olleet silloin, kun ohjaaja ei ollut itse tullut kommunikoimaan asiasta vaan alastomuuden lisäämistä oli pyydetty välikäsien kautta.

Jotkut näyttelijät peräänkuuluttivat myös näyttelijän omaa vastuuta ja aloitteellisuutta asioiden sopimisessa, koska ohjaajat eivät välttämättä ehdi tai kehtaa käydä intiimikohtauksiin liittyviä yksityiskohtia läpi ennen kuvauspäivää. Kun näyttelijää askarruttavat asiat, kohtauksen sisältö ja alastomuuden rajat on käyty läpi jo ennen kuvauspäivää, on näyttelijän usein kuvaustilanteessa helpompi puolustaa rajojaan ja kieltäytyä alastomuuden tai seksin lisäämisestä. Näyttelijän alastomuuden rajoista tulisi vastaisuudessa sopia useammin myös työ sopimuksessa ja erityisen

tärkeää kirjallinen sopiminen on silloin, jos näyttelijä pelkää ohjaajan suunnalta tulevaa painetta rajojen ylittämisen suhteen.

"Ei ole traumaattisia kokemuksia, koska olen aina joko kieltäytynyt sellaisista tai lopettanut. Yhdessä sarjassa oli kohtaus, jossa piti nousta paljasta ja mennä saunaan. Oltiin sovittu, että mulla on kohtauksessa uimapuku. Tahti oli todella kova ja ohjaaja lähetti puvustajan kautta viestin, että ohjaaja haluaisikin että nousen paljasta alasti. Sanoin, etten missään nimessä suostu ja puvustaja vielä sanoi, että ohjaaja todella toivoo tätä. Ihmettelin vaan, että minkä takia hän ei sit tule kysymään sitä henkilökohtaisesti. Et mun pitäisi olla alasti, mut ohjaaja ei edes uskalla kysyä sitä suoraan. Asiaa käytiin kysymässä välikäsien kautta useaan kertaan, mutta en suostunut. Aistin ohjaajan suunnalta nyreyttä siitä etten suostunut."

- näyttelijä, nainen, 50+

"Oltiin ohjaajan kanssa ennen leffan kuvauksia keskusteltu seksikohtauksista ja ohjaaja oli sanonut, ettei näytetä seksiä tai paljasta pintaa. Olin ohjaajan kanssa ihan samaa mieltä siitä, et se on tarpeetonta. Ei oltu kuitenkaan tarkkaan sovittu miten kohtaukset toteutetaan. Sit kun tulin sinä päivänä kuvauksiin niin ohjaaja oli muuttanut mieltään ja halusikin näyttää seksiä. Mä yritin vielä keskustella siitä, mut ohjaaja oli jo tehnyt sen päätöksen. Ja sit mä suostuin siihen, mut mulla oli tosi paha olo koko sen päivän. Ajattelin kuitenkin, et se oli ohjaajan päätös ja luotin sen visioihin koko ajan, joten mulla oli sellanen olo, et en voi ruveta nyt kyseenalaistamaan sitä. Et jos mä olisin kieltäytynyt ni sit mä olisin vieny pohjaa siltä meidän yhteistyöltä. Et mihin mä sit luotan, jos mä en voi luottaa ohjaajaan? Nyt kun mä jälkepäin ajattelen ni mun olis pitäny siinä tilanteessa ottaa aikaa sille vaikka tunti että jutellaan asia kunnolla läpi. Mut sitä haluaa usein olla vaan se reipas näyttelijä."

- näyttelijä, nainen

"Mä peräänkuulutan myös näyttelijän vastuuta, et kun sä luet sen käsikirjoituksen ja sä näät siellä, et täällä on kohtaus joka mua arveluttaa tavalla tai toisella ni se kissa pitää nostaa pöydälle. Se voi koskea mitä tahansa asiaa. Mulla oli esimerkiksi yhdessä tuotannossa, et 'hyppää näyttävästi pää edellä mereen'. Sit mä sanoin heti, et 'mä en osaa hypätä, miten tää tehdään?' Sit siihen oli järjestetty mulle kouluttaja. Siinä mulle tuli yllätyksenä, et siellä oli alastomuuteen liittyviä parenteseja, et kun se ui meressä ni parenteseissa lukee, et se on alasti. Ja sit kuitenkin mulle ohjaajan läsnäollessa sovittiin uimapuku, jolloin mä elin siinä oletuksessa, et mä uin uimapuvussa. Ja sit yhtäkkiä sinä kuvauspäivänä mulle tullaankin sanomaan, et uikkarit pois. Mulle tuli sellanen olo, et se ohjaaja ei uskaltanu sanoa mulle mitä se haluaa. Ei se ollu mikään ongelma, mut mä vaan hämmennyin. On aina parempi, jos tietää asioista ja niistä sovitaan etukäteen."

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Neljän haastattelun näyttelijän kohdalla ohjaaja oli antanut alastomuuden lisäämiseen liittyviä ohjeita kesken intiimikohtauksen kuvaamisen. Näyttelijöillä on usein todella korkea kynnys laittaa kuvaustilannetta poikki ja siksi sovitusta poikkeavien ohjeiden antaminen kameran jo käydessä asettaa näyttelijän vaikeaan asemaan. Erään haastattelun kohdalla näyttelijä oli yllätetty tilanteessa eli häntä oli riisuttu kohtauksessa vastaanäyttelijöiden toimesta ilman, että siitä oli erikseen sovittu. Kyseiseen kokemukseen liittyi myös muuta vallankäyttöä ohjaajan puolelta. Tilanteiden epämukavuudesta huolimatta kukaan näyttelijöistä ei ollut keskeyttänyt kuvaustilannetta.

“On sovittu, et kuva menee poikki niin, et ei oteta rintsikoita pois ja sit ohjaaja huutaakin kameran käydessä, et ‘ota nyt ne rintsikat pois’. Oon ottanut, mutta siitä on jäänyt vähän erikoinen olo. Siinä oli sellanen, et ne päätyy panemaan ja paita lähtee pois molemmilta, mut on sovittu, et laitetaan poikki ennen kuin rintsikat lähtis pois. No siinä mä sit jo alan tehdä sellaista elettä, et alan avaamaan rintsikan hakasta, et tähän se nyt varmaan katkastaan, mut sit tuleekin se ohjaajan pyyntö sieltä ja sit kun kamera käy ni sitä urpona vaan ottaa ne pois vaikka sellaisesta ei oltu sovittu. Se tuntuu tosi kiusalliselta, et kameran annetaan pyöriä ja tulee sellainen olo, et sitä odotetaan et nyt ne näyttelijät intoutuu tekemään tän itsestään. Se on varmaan sitä, et ohjaaja on halunnut, et kohtaus menee pidemmälle, mut se ei oo jostain syystä osannut sanoa sitä ja sit kun kamera käy ni se on ajatellut, et tossa ne nyt vois viedä ton tilanteen pidemmälle. Mut kun siitä ei oo puhuttu etukäteen ni se on outoa. Eli enemmän ohjaajan huonoa kommunikaatiota.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Kesken kohtauksen kuvaamisen ohjaaja sanoi, että ‘paidat pois’. Sen olisi voinut puhua etukäteen, mut kyl mä toisaalta olin sen jo tajunnut kun mulle oli annettu roolirintsikat. Periaatteessa olisin voinut sen keskeyttää, mut en sit viittinyt.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Tehtiin kohtausta, jossa mun henkilö ja mies kävelee ja rupee rakastelemaan. Paikalla oli kokemattomia tuottajia katsomassa miten elokuvaa oikein tehdään. Ohjaaja huusi kesken kuvien, että ‘noniin, käykää nyt siihen kalliolle, ruvetkaa nyt rakastelemaan’ ja huutaa mun vastaanäyttelijälle, että ‘riisu nyt sitä’. Mä mietin, että tätäkö tää näyttelijäntyo on. Mut en alkanut sit kesken kuvauksen siitä huutamaan. Mä kuiskasin vastaanäyttelijälle, että ‘tee vaan niin, mut makaa mun päällä niin ettei musta näy mitään’. Ja näin me tehtiin. Se peitti selällään mut kokonaan.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Yhdessä jutussa oli sellanen kohtaus, jossa mun vaatteet leikattiin. Oli kirjoitettu käsikirjoitukseen, et mä oon ambulanssissa, mut ei oltu mitenkään eritelty, et mitä siinä tapahtuu. Ohjaaja mm. huusi täysiä mulle sillon ambulanssin ulkopuolella, että ‘mene sinne autoon!’, kun yritin kysyä mitä seuraavassa kuvassa tapahtuu. Mun piti esittää tajutonta ja mulle tehtäisiin jotain toimenpiteitä, se oli se ohjeistus. Yritin kysyä, että mitä toimenpiteitä kun en ole oikeasti tajuton, pitäs tietää et osaan varautua etten esim. säpsähdä kun muhun kosketaan. Ohjaaja huusi: ‘kaikki tehdään niin kuin oikeasti’. En siis tiennyt, et aikooko joku tunkea mulle jotain letkuja johonkin vai mitä tapahtuu. Mulla oli silmät kiinni, enkä oikeasti tiennyt mitä siinä oton aikana mulle tultaisiin tekemään. Ja sit ne leikkas mun vaatteet ja mulla oli vaan yhet vaatteet ni sitä ei voitu kuvata uudestaan. Ja mulla oli siellä alla sellanen pieni musta toppi ja ohjaaja oli sen jälkeen aika vihanen kun ne ei sit leikannu sitä toppia. Ne oli oikeita ensihoitajia ni ne ties, ettei sitä tarvinnut leikata ja ohjaaja oli aika vihanen siitä. Se oli turvattomuutta tuottavaa kun ei tiennyt mitä tapahtuu. Et esittää tajutonta ja sit tajuaa, et ‘mitä ihmettä, nyt mun vaatteita leikataan ja en voi keskeyttää tätä ottoa kun mulla on vaan nää yhet vaatteet’. Käsiksestä ei mitenkään voinut päätellä, että vaatteita leikattaisiin. Mä en tienny siinä kun multa leikattiin ne vaatteet, et onks mulla leikattu kaikki vaatteet vai ei. Sit vasta oton jälkeen katoin, et okei se toppi jäi. Mut oton aikana luulin, et kaikki näkyi kameralle. Mä olin aika hämmentynyt kun mä olin nimenomaan puhunut sen ohjaajan kanssa ja oltiin oltu tosi samaa mieltä, et hänkin oli sanonut, ettei missään nimessä halua sellasia kohtauksia kuvata. Mut sit kun tällasiin tilanteisiin kuitenkin jouduttiin ni se oli aika yllättävää. Mä selvisin siitä ansaviidakosta ja voi olla, et ne ei olis voinu mitään käyttääkään, jos mulla oli kerta sopimuksessa joku maininta siitä. Tässä ei mun mielestä ollut kyse mistään sovitusta ohjaamisen tyylistä, sillä tällaisesta ei ollut koskaan mitään puhetta aiemmin, eikä tilannetta koskaan purettu tai selvitetty mitenkään. Ohjaaja ei koskaan kysynyt mun vointia tai mitään.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Edellisen kokemuksen lisäksi myös kolme muuta tapausta oli seurausta ohjaajan huonosta tai epäasiallisesta käytöksestä.¹³ Kaksi ohjaajaa oli tehnyt asiattomia kommentteja tai kysymyksiä liittyen näyttelijän vartaloon tai suoritukseen kohtauksessa, ja eräs ohjaaja oli kuvannut materiaalia itselleen kysymättä siihen erikseen lupaa.

“Oli yks rakastelukohtaus, jonka jälkeen ohjaaja sanoi mulle, et ‘sä voisit harkita pornonäyttelijän uraa’. Se oli varmasti kohteliaisuus, et kaikki muut oli menny paskasti mut tää oli menny hyvin.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

¹³ Epäasiallista käytöstä ja seksuaalista häirintää on käsitelty laajemmin [luvussa 29](#).

“Kerran yks ohjaaja soitti ennen kuvauksia, esitteli itsensä ja kysyi sitten, et onks mulla isot tissit. Sit mä kieltäydyin roolista, se oli ihan yhden päivän rooli, mutta tuotantoyhtiöstä soitettiin et ‘lue käsis, siinä ei oo siinä roolissa mitään sellasta, sen roolin nimi vaan on ex-missi, mut siinä ei oo mitään’. Sit mä luin sen eikä siinä ollut mitään, se oli vaan dialogia. Mut kun mä meen sinne kuvauksiin ni sit ohjaaja sanoo, et ‘hei voiks noille tehdä mitään, onks sulla mitään silikonitoppauksia mitä tonne voi laittaa?’”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Yhen leffan rakastelukohtauksessa ulkomaalainen ohjaaja, nainen, kuvasi sitä materiaalia kuvaajan vieressä jotenkin itelleen. Siinä vaiheessa mä sanoin mun vastaanäyttelijälle, et eihän tää oo normaalia, et mitä helvettiä. Se on vähän sama ku tehtäis making offia kun rakastellaan. Se ei kertonu mihin se sitä käyttää, mut se oli vähän pimee muutenkin. Sit kun kuvattiin leffan toista rakastelukohtausta ni me sanottiin, et se ei saa olla ees samassa huoneessa missä me kuvataan.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Ohjaajan hermostuminen kohtauksen kuvaustilanteessa oli aiheuttanut ikävän kokemuksen kahdelle haastatellulle näyttelijälle. Ohjaajan hermostuminen intiimiä kohtausta kuvatessa voi olla näyttelijöille todella nöyryyttävää ja pahimmillaan näyttelijä rikkoo omia rajojaan hermostumisen seurauksena. On ymmärrettävää, että esimerkiksi tiukat aikataulut aiheuttavat stressiä, mutta valta-asemassa olevien työryhmän jäsenten tulee ymmärtää omien tunteenpurkaustensa mahdolliset seuraukset ja kyetä hillitsemään mielialojaan.

“Ohjaaja hermostui kun vastaanäyttelijän kanssa repeiltiin sitä tehdessä. Meillä oli ihonväriset suojat ja olin pyytänyt niitä kun mulle oli sanottu, ettei ne näkyisi. Sit tehdessä koko ajan sanottiin, et laita niitä alemmas, ne näkyy. Jossain vaiheessa tajusin, et jos ne suojat näkyy ni sithän meistä näkyy jo enemmän kuin oltiin sovittu. Sit se ohjaaja hermostui siitä ja sit vastaanäyttelijä myös turhautui tilanteeseen ja oli sillai et ihan sama sitten, kuhan tehdään tää pois. Sit me otettiin suojat pois. Tuntui, että olin tehnyt mitä oli sovittu, mutta musta tehtiin siitä tilanteessa hankala.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Oli alastonkohtaus, jossa me syötiin ja mulle jäi ruokaa kurkkuun. Mul oli yks repla enkä mä pystynyt sanoo sitä. Ohjaaja sai sellasen kohtauksen, kukaan ei oo koskaan huutanu mulle niin paljoo, et ‘sano se repla, tää on filmii, tää maksaa’. Se oli varmasti kallista, en epäile, mut se nöyryytyksen multiplioiminen oli älytöntä. Se oli päivän vika kuva ja mä sanoin sen replan jotenkin hammasta purren ja sit mä suutuin ja menin puhumaan sen ohjaajan kanssa. Me juteltiin varmaan kaks tuntia, mut en saanut vastauksia siihen minkä takia se mua niin nöyryyttävästi kohtelee.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Muita ohjaajan toimintaan liittyviä kokemuksia oli 9,3 prosenttia negatiivisista tapauksista. Näyttelijöitä oli häirinnyt esimerkiksi ohjaajan kyvyttömyys ottaa tilanteesta vastuuta, ohjaajan näyttelijää nöyryyttävä käytös, kuvaustilanteen huono hoitaminen tai ohjaajan käytös kuvaustilanteen jälkeen.

“Yhdessä tuotannossa oli tosi hc seksikohtaus ja sitä ennen oli tehty vastaanäyttelijän kanssa useampia intiimejä kohtauksia. Kuvaustilanteessa ohjaaja ei osannut ottaa vastuuta ja mä jouduin esimerkiksi vaatimaan, että huone tyhjennetään ja sinne jää vaan kamera ja ohjaaja. Se meni ihan hyvin, mutta ei varmasti olisi ollut niin haastavaa, jos mulla olisi ollut tunne, että mukana on joku joka on mun itseni yli vastuussa siitä hommasta. Mä koin, että olin itse eniten vastuussa ja ainoa, joka sanoi kunnolla asioihin vastaan.”

- näyttelijä mies, alle 40-vuotias

“Ohjaaja selitti miten tehdään ja näytti tarkasti mitä teen ja mihin pitää koskea. Sit kun mä alan lähestyä näyttelijää niin kuin se on ohjeistanut, ni ohjaaja siinä ryhmän ja kaikkien edessä sanoo, et ‘wou, rauhotu vähän, venaa’, ikään kuin olisin omasta aloitteesta lähestynyt. Mulle tuli siitä tosi häpäisty olo, koska mä tein mitä se oli tehnyt sitä ennen. Tavallaan työtapa oli oikea, tarpeeksi mekaaninen, mut ohjaaja nolas mut siinä tilanteessa tai sellainen olo mulle tuli. Sen olis voinut hoitaa myös niin, et olis sanonut, et sitä ei tarvii nyt harjoitella. Olin tosi nuori ja se jännitti, joten tein vaan sen mitä se pyysi mua tekemään.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Tehtiin leffassa kohtausta, jossa mun henkilö tulee sisään huoneeseen, jossa pannaan ja mä menin sisään tietämättä, miten tilanne on ratkaistu. Astuin suljetun oven takaa sisään huoneeseen ja mun edessä avautui seuraava näky: naisnäyttelijä oli alasti kontillaan sängyllä ja hänen takanaan riehui amatöörinäyttelijä. Molemmat olivat täysin alasti ja amatöörinäyttelijän genitaalit heilui

vasten naisnäyttelijän genitaaleja, miehen 'pannessa täysillä' takaapäin. Mitään suoja ei ollut. Näky ei eronnut pornoelokuvasta millään muulla tavalla, kuin että elimet eivät menneet sisäkkäin. Ohjeet tuli vain amatöörimiehelle, joka eläytyi hikiseen rooliinsa täysillä. Tilanteen annettiin jatkua hyvin kauan. Ohjaaja pyysi kohtauksen jälkeen työryhmää antamaan isot aplodit takaapäin panevalle miehelle. Se on yks väärimpiä tilanteita missä oon ollut paikalla."

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

"Yhdessä ulkomaisessa tuotannossa tehtiin seksikohtaus, joka koreografioitiin tosi tarkkaan. Kun ajettiin pois kuvauspaikalta ohjaajan ja vastaanäyttelijän kanssa ni ohjaaja sai puhelun ja koki jostain syystä tarpeekseen kertoa kuinka oli just kuvannut panokohtauksen. Me vastaanäyttelijän kanssa käännyttiin katsomaan toisiamme takapenkillä ja nainen pyöritteli päätään. Kyseessä oli vanhempi miesohjaaja, mainio henkilöohjaaja, mut sit kun tuli tollanen tilanne ni se koki tarpeeksensa kertoa panokohtauksesta. Vähän niinkuin se olis ollut mageeta. Se impulssi tehdä se oli yllättävä, kenelle piti todistella ja mitä. Tai sit se ei vaan ajatellut, et me kuultais se."

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

16,7 prosenttia näyttelijöiden negatiivisista kokemuksista liittyi jollain tavalla vastaanäyttelijään, useimmiten vastaanäyttelijän olemukseen tai käytökseen tilanteessa (11,1 % kaikista tapauksista). Muutamia oli häirinnyt vastaanäyttelijän krapula tai henkilökohtaisen hygienian laiminlyönti, ja joillakin oli huonoja kokemuksia vastaanäyttelijän epävarmuudesta tai hermostuneisuudesta, jonka takia tilanteessa ei oltu pystytty kohtaamaan tai luomaan luottamuksellista ilmapiiriä.

"Krapulaiset miesnäyttelijät, jotka on ollu ihan pelti kii edellisenä iltana ja ne vapisee kun ne syleilee sua, ja sä pelkää, et ne hajoo kun sä otat niistä kiinni. Se on ihan kamala kokemus."

- näyttelijä, nainen, 50+

"Vastanäyttelijä haisi hirvittävän pahalle."

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

"Yhtä elokuvaa tehdessä vastaanäyttelijä oli kauheen ahdistunut ja mulla meni paljon energiaa siihen, et mä psyykkasin sitä, et 'me ollaan nyt tässä ja me ei voida tälle mitään, tää pitää nyt tehdä, kun me ollaan kuitenkin allekirjoitettu nää sopimukset'. Se vei energiaa kun piti esittää reipasta."

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

"Yhdessä jutussa oli seksikohtaus vanhemman naisnäyttelijän kanssa. Yleismeno oli sellanen, et ei oo ite ollut siinä ihan messissä. Mun näkökulmasta se oli sitä, et vastaanäyttelijä oli hermostunut eikä halunnut ottaa mua siihen juttuun mukaan tasavertaiseksi tekijäksi. Sitä vaan mielti, et miks tää on näin hermostunut, miks ei me

voida vaan kohdata tässä."

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

"Yks ulkomainen näyttelijä, isompi stara, joka oli omasta mielestään ehkä vieläkin isompi. Hän oli ainoa, jota piti varjella ja saneli tosi tarkkaan mitä kaikkea ei saa koskea. Kaikki piti olla peitettyä tosi tarkkaan ja mulle tuli tosi varovainen olo ja fiilis et ei voi tehdä mitään. Kuvien välissä kysyin onko kaikki ok ja se vaan tokas, et 'hmm, yeah'. Ei ollut keskinäistä luottamusta ja flowta. Epävarmuudessa tulee hyökättyä, ni se oli selvästi häneltä hyökkäys, ettei kukaan tuu näkemään mitään. Kohtauksen tekeminen oli vaikeeta kun ei tiennyt mitä saa tehdä. Se meni jotenkin oudoksi."

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Kahden näyttelijän negatiivinen kokemus liittyi intiimikohtaukseen, jossa vastaanäyttelijänä oli ollut amatöörinäyttelijä.¹⁴ Amatöörinäyttelijöille intiimikohtauksen kuvaaminen voi olla hyvin hämmentävää ja se voi aiheuttaa kohtauksen tekemiseen omituisen tunnelman tai valta-asetelman. Vastuuta amatöörinäyttelijän ohjeistamisesta tai intiimikohtauksen toteutuksesta ei saisi koskaan jättää ammattinäyttelijän harteille. Eräs haastateltu oli tavannut vastaanäyttelijänsä vasta kuvauspäivänä ja se oli tuntunut kummalliselta.

"Mun roolihenkilö oli huorissa ja mä jouduin sellasta alastonta avustajaparkaa rynkyttää takaapäin. Se oli tosi kiusallista. Mä yritin olla jotenkin ystävällinen ja kysyä, et 'voinko koskea tästä' kun se oli vaan komennettu konttilleen siihen sänkyyn. Lähinnä hänen puolestaan tuli tosi kiusallinen olo. Ja itellä oli myös todella epäkiinnostavaa tekemistä siinä, piilotella kalsareita ja näytellä jurrista hässimistä. Mut eniten harmitti sen tytön puolesta. Tuotannollisesti se hoidettiin tosi teknisesti, oli closed set. Luulen, et olis voinu olla helpompaa, jos se olis ollu näyttelijä, koska se olis handlannu ees teoriassa sen mitä on tekeillä. En oo aina ihan varma, et onks avustajille aina ihan selvää mitä heiltä odotetaan tai miksi he on tekemässä just sitä mitä ovat tekemässä. Se on enemmän niin, et he on ihmiskulisseja ja siitä kohtauksesta tuli vielä karkeella tavalla sellainen olo."

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

"Tv-sarjassa oli panokohtaus, joka tuntui käsiksessä ihan hauskalta. Mulla oli vaatteita päällä kohtauksessa ja kohtaus oli lyhyt. Vastanäyttelijänä oli amatööri ja jälkeenpäin olen tajunnut, että tyyppi oli myös mun fani. Sen piti olla tilanteessa päällä ja tosi aktiivinen. Miesohjaaja suhtautui seksikohtausten kuvaamiseen vähän ylivarovaisesti ja hyssyttellen ja olisin ehkä toivonut häneltä vähän suorempaa otetta, varsinkin kun vastaanäyttelijäkin oli amatööri. Tuntui, ettei tilanteessa voi olla kolmatta varovaista ja mä jotenkin otin sen vastuun tilanteessa. Pyysin tyynyä väliin, jotta homma toimisi paremmin ja jouduin

¹⁴ Aiheesta lisää [luvussa 26](#).

kuvatessa itse kannattelemaan tunnelmaa kun vastaanäyttelijä oli niin varovainen. Tajusin jälkeensä, että olisin toivonut ohjaajan ottavan ohjat käsiinsä tilanteessa, ettei mun olisi tarvinnut.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mun ensimmäinen kohtaus tuotannossa oli seksikohtaus enkä ollut koskaan tavannut vastaanäyttelijää ennen sitä. Se oli tosi kummallista ja tuntuu siltä, et se tapaaminen olisi jotenkin pitänyt järjestää ennen kuvausta.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Muutaman haastattelun kohdalla intiimikoh-
tauksen tekemiseen oli vaikuttanut negatiivisella
tavalla sekä ohjaajan että vastaanäyttelijän jänni-
tys tai toiminta kuvaustilanteessa.

“Yksi ohjaaja oli tilanteessa niin vaivaantunut, et pyrki
vaan hoitamaan kohtauksen mahdollisimman nopeasti
pois alta. Ei tullut konkreettisia ohjeita ollenkaan. Vasta-
näyttelijä oli myös ihan paniikissa ja selvästi myös jännitti
sitä mitä tyttöystävä tilanteesta ajattelee. Mieleton joku
pelon ilmapiiri oli läsnä ja sitä vaan mielti, et miks nää
edes harrastaa seksiä kun tää näyttää siltä, ettei kukaan
halua. Ja sit siitä tuli vaan sellaista epämääräistä ja köm-
pelöä köyrintää ilman kunnon sisältöä ja fiilis oli jälkikä-
teen kuin perseeseen pantu. Sitä mieltii, et tässä hukaa-
taan kaikki potentiaali ja tehdään mua kohtaan paskasti.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Vastanäyttelijällä oli vaikeuksia kohtauksessa, en
tiedä oliko siitä epämukavaa tehdä tällaisia kohtauksia.
Varmaan jännityksestä johtuvaa myös. Tuntuu, ettei
siitä saatu hirveen hyvää materiaalia. Näihin pitää mun
mielestä heittäytyä vähän tanssijan näkökulmasta, et se
on fyysistä toimintaa. Ja sit jos halutaan jotain fiiliksiä
oikeesti ni sit täytyis ottaa lähikuvia ja olla kontaktissa
kuin yrittää tehdä sitä siinä aktin lomassa. Tässä tilan-
teessa ei musta saatu tehtyä sitä niin kun haluttiin eikä
ratkaistu sitä toisin ja siitä jäi vähän kurja olo, et ei
onnistuttu siinä mitä haettiin. Mun mielestä ohjaajan olis
pitänyt siinä tilanteessa olla herkempi ja huomata, että
tässä on toisella näyttelijällä kurja olla, et otetaan jotain
vaihtoehtoista kuvaa et saada se asia kuitenkin kerrot-
tua. Nyt sitä ei tehty.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Turhien tai huonosti perusteltujen intiimikoh-
tausten tekeminen oli aiheuttanut negatiivisen
kokemuksen kuudelle näyttelijälle (11,1 % tapa-
uksista). Jotkut haastattelut olivat tajunneet koh-
tauksen turhuuden jo tehdessä, mutta yleensä
häpeä perusteettomien kohtausten tekemisestä
oli iskenyt vasta kuvausten tai tuotannon julkai-
sun jälkeen.

“Panokohtaus, jossa ei ollut mitään sisältöä. Sitä mielti
tehdessä vaan, et miltä tää tulee näyttämään mun
kannalta, et tää on mulle näyttelijänä tosi huono juttu.
Mut siinä vaiheessa ei ollu enää vaihtoehtoo. Ei myöskään
puhuttu siitä miten kohtaus tehdään, siihen ei luotu mitään
jännitettä tai tilannetta. Siitä tulee se nöyryyttävyys kun
tajuua, et näyttelijänä oon toteuttamassa vaan tätä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Yhdessä elokuvassa oli täysin perusteeton saunakohtaus
ja sitä tosi paljon pohdittiin kuvauspäivänä ja mä yritin
kysyä ohjaajalta, et ‘miten sä motivoit tän?’ Mut sehän
ihan pakotti sinne saunaan, sinne sit mentiin. Mä tunsin
sen ohjaajan ja tiesin, et sille on ihan mahdoton sanoa
ei. Ni sit mä ratkasin sen niin, et mä vaan istun niin et
musta ei näy mitään. Pyysin maskeeraajaa katsomaan
freimiä niin et mitään ei näy kun mä en näe missä kamera
menee. ‘Jos jostain kohtaa näkyy ni tuu sanoo, et kättä
vähän alemmas.’”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Joitakin kohtauksia olen jälkikäteen hävennyt, että miksi
mun piti olla siinä alasti. Ne on tuntuneet tosi turhilta.
Mulle on tosi ominaista innostua kaikesta ja ymmärtää
kaikkia ihmisiä ja nyt vasta viime vuosina olen oppinut
kyseenalaistamaan. Voi olla, että olen vain aina perustel-
lut kohtaukset itselleni.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Tein uran alussa tv-sarjan, jossa mun henkilö oli seksu-
aalisesti tosi aktiivinen. Mä koin sen todella ahdistavana,
en sitä tekemistä vaan sitä kun se sit julkastiin. Mä pidin
sitä jotenkin naurettavana sitä koko juttua ja mä muistan,
et mä häpesin sitä. Siinä oli niin paljon niitä seksikoh-
tauksia vielä, et se oli musta tosi ahdistavaa. Mä olin niin
noviisi vielä ja siinä oli paljonkin eri partnereita.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Mä tein jotain tv-sarjaa ja mä oon jälkeensä mieltinyt,
et ‘miks mä oon tässä alasti, miks mulla ei oo pyyhettä
päällä?’ Se ei oo yhtään perusteltua. Mitä järkee on
näyttää alastonta naista, jos sillä ei oo sisällön kannalta
mitään merkitystä? Siinä vaiheessa mä rupesin olee siitä
aika tietonen, siitä ruvettiin puhumaan enemmän. Et se
semmonen ylpeys siitä, et mä uskallan alko taittuu siihen,
et ‘miks mä olisin tässä alasti, sehän antaa vaan runkka-
reille matskuu’. Kaikki muut on vaan kiusaantuneita ja
hyvä juttu menee pilalle.”

- näyttelijä, nainen, 50+

Haastattelumateriaalin perusteella useampi
näyttelijä pelkää saavansa hankalan maineen
kyseenalaistaessaan ohjaajan tai käsikirjoittajan
ratkaisuja. Kyseenalaistaminen on näyttelijöille
helpompaa kun kohtauksista ja ratkaisuksista
käydään perusteellisia keskusteluja jo ennen
kuvauksia ja ohjaaja on avoin kuulemaan näyt-
telijöiden mielipiteitä. Jos ohjaaja olettaa näytte-

lijöiden olevan rajattomia ja valmiita kaikkeen, on keskustelulle vähemmän sijaa. Muutamien haastateltujen mukaan miesnäyttelijöiden rajattomuutta alastomuuden suhteen pidetään usein itsestäänselvänä ja siksi kohtausten tai alastomuuden kyseenalaistaminen voi olla miesnäyttelijöille erityisen vaikeaa.

“Se mikä voi olla vaikeaa tai tuntua kiusalliselta on se, et sitä ajatellaan et miehet haluaa olla alasti ja se olis niille jotenkin helpompaa. Et ‘mikäs tossa, ota nyt vaatteet pois ja tee se’. En väitä, etteikö se voisi jollekin olla helpompaa, mut mä en kyllä koe sitä omana, varsinkin jos se on oletusarvo et ‘sen ku meet ja teet’. Se on ärsyttävää. Mä oon sen verran kiltti näyttelijä, et en oikeen osaa kyseenalaistaa niitä tilanteita tai sanoa vastaan. Nykyään ehkä joo, mut pitkään sitä teki vaan sen mitä käskettiin ja ajatteli, et tää on yhteiseksi hyväksi. Yhessä komediajutussa mun piti olla kohtauksessa alasti ja mä mietin, et onks tää ees hauskaa, mut tein sen kuitenkin. Siitä jäi väärä fililis jälkeensä, mun olis pitäny saada siinä hetkessä suu auki. Siinä tilanteessa oli jotain, et en uskaltanut kyseenalaistaa sitä. Monesti myös luotan ohjaajaan niin paljon, et en lähde kyseenalaistamaan. Jollain tavalla rohkeus ja rajuus kuului miesten näyttelijäntöyöhön silloin ku oon ite valmistunut.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Tuotannon kiireen tai kaoottisuuden takia intiimikohtauksen tekeminen oli ollut haastavaa tai ikävää kolmelle haastatellulle näyttelijälle. Kaikissa tapauksissa intiimikohtaukseen oli liittynyt monimutkaisempaa koreografiaa tai väkivaltaa. Tekijöiden turvallisuuden takaamiseksi väkivaltaisissa intiimikohtauksissa tulisi olla paikalla stuntkoordinaattori ja läheisyyskoreografi, ja tällaiset kohtaukset pitäisi aina harjoitella etukäteen. Kohtausten tekemiseen tulisi myös varata tarpeeksi aikaa. Kahdessa jälkimmäisessä tapauksessa kohtausten tekemiseen oli liittynyt muitakin negatiivisia tekijöitä.

“Tehtiin rakastelukohtausta ja kun harjoiteltiin ja tehtiin sitä ni oli kauhee kiire. Siinä mun hahmo oli aika maskuliininen, ja kun kiireessä tehtiin ni mä olin liian kovaotteinen. Me ollaan puhuttu vastaanäyttelijän kanssa se läpi eikä siitä jäänyt mitään, se oli lähinnä humoristinen kokemus. Mutta aikaa olis pitänyt käyttää enemmän aran kohtauksen tekemiseen.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Tilanteista ei tehty kauheen kivoja, varmaan se oli ohjaajan kokemattomuutta. Ei rauhoituta hetkeen eikä olla riittävän intiimejä vaan häselletään ja kaikki juoksee eestaas tilassa. Molemmat kohtaukset jutussa oli aika vaikeita, toisessa oli paljon haastavaa koreografiaa. Se oli tosi kiusallista kun tilanne ei ollut riittävän kiva. Oli kuitenkin treenattu, oli koreografia ja mietitty kamerakulmaa, mut

se liittyy just tuotannon kaoottisuuteen. Huumori oli härskiä ja sekin varmaan vähän vaikutti, ei voinut olla varma kuittaileeko joku jotain ja siitä tuli mulle epävarma fililis. Komediasahan on aina se, kun sä et tiedä naurako noi mulle vai mun kanssa, ja olla alasti sellasessa tilanteessa lisää mahdollista häpeän määrää siinä.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Oli yhden päivän keikka, johon mua oli suositeltu. Pesutilassa tapahtuva tappelu kohtaus ja kun mä tuun maskibussiin ni mä tajuan kuinka paljon ihmisiä kohtauksessa tulee olemaan, ja et se onkin alastonkohtaus. En ollut saanut mitään ilmoitusta asiasta etukäteen, käsiksestä ei voinut lukea, et olis oltu alasti. Sit tulee ohjaaja ja kysyy, et ‘miten sä ajattelit, et tää tappelu vois mennä?’ Mä sanoin, et ‘en mä oo ikinä suunnitellut tappelua, mä en osaa näitä yhtään.’ Sit se on ihan pettynyt, et ‘ajaa, mut sä oot tehnyt näitä?’ Ja sit loppujen lopuksi mä suunnittelin sellasen pienen mylläkän suihkutilassa. Ne kaikki tauot olin koko ajan munasillaan siinä. Ei mitään päällä, se oli ihan kauheeta, ihan ku painajaisuni. Se meni kaikkien rajojen yli, tuntui et olin myös vastuussa siitä, ettei tappelussa käy mitään, kun on liukas suihkun lattia. Olin aika yksin siinä koneistossa. Ja porukka oli kuvannut jo pitkään, oli muodostunut selkeä työryhmä. Se oli kaikilla tavoilla niin kiusallista, ja sitä vaan mietti, et koska tää on ohi. Siihen ei liittynyt mitään pahaa tahtoa, se oli vaan kiirettä, huonoa suunnittelua, tahdittomuutta. Se oli monien asioiden summa. Olo oli se, että tässä käveli armeijan verran ihmisiä mun yli. Mä en ollu millään tavalla varautunut. Mut onko siinä ison koneiston keskellä pienessä roolissa kuvaustilanteessa mahdollisuutta pistää peliä poikki, onko sellaista hetkeä et pääsis ees käymään läpi intiimisti ja huolella sitä kohtausta?”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Kaksi haastateltua piti epämiellyttävänä kohtauksia, joissa näyttelijä oli joutunut olemaan yksin alastomana. Kyseiset näyttelijät kokivat, että yksin alasti ollessa näyttelijän oma ja työryhmän huomio kiinnittyy liiaksi alastomuuteen, kun taas rakastelukohtauksissa huomio jakaantuu ja tilanteen kiusallisuutta voi myös vastaanäyttelijän kanssa purkaa. Eräs näyttelijä oli joutunut tekemään myös seksikohtauksia ilman vastaanäyttelijää ja se oli tuntunut hämmentävältä.

“Vaikeimmat on ollut sellaisia, joissa on pitänyt yksin kävellä alasti jossain. Ne on olleet epämiellyttäviä kokemuksia kun sitä on niin esillä eikä oo mitään näyteltävää toisen kanssa. Sitä on niin tietoinen omasta alastomuudestaan. Vastanäyttelijän kanssa kun on joku panokohtaus ni sitä voi purkaa jännitystä puhumalla toisen kanssa.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Oudot kokemukset on liittynyt enemmän siihen alastomuuteen ryhmän edessä, ei niinkään rakastelukohtauksiin. Et seis siinä keskellä pihaa munasillaan ja kaksataa avustajaa siinä.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Tapahtu monta kertaa niin, et päästettiin vastaanäyttelijät pois kun niille tuli päivä täyteen ja mä jatkoin sen B-ryhmän kanssa. Meillä piti olla vastaanäyttelijän kanssa rakastelukohtaus ja se piti päästää pois ja mä tein sen sit ilman vastaanäyttelijää. Nussin sit sohva ja niillä oli tiivis kuva siitä. Muistan, et multa kysyttiin et ‘onks ok?’ ja mä olin ihan, et ‘joojoo’. Se oli hämmentävää.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Kahden haastatellun näyttelijän negatiiviset kokemukset liittyivät intiimikohtauksista otetuihin still-kuviin ja niiden käyttämiseen tuotannon markkinoinnissa.

“Mulla on periaate, että still-kuvia ei oteta sänkykohtauksissa. Yhdessä jutuissa olin sanonut tän periaatteen ohjaajalle, mutta silti kuvaaja tuli kuvaamaan. Sanoin asiasta uudestaan ja kuvaaja poistettiin, mut jälkeensä mua harmitti etten vahtinut kuvien deletointia, koska kuvat etenivät markkinointiin asti.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Suurin oppi oli siinä kun mä ymmärsin miten sitä markkinoidaan ja myydään, ja miten minusta alettiin tekemään seksitähteä. Räikein esimerkki oli se, että yhdestä kohtauksesta oli otettu kuvia, joita käytettiin markkinoinnissa vaikka mä olin sanonut, että paikalla ei saa olla yhtään still-kuvaajaa. Sen mä osasin. Se ryhmä oli niin pieni silloin ja kaikki tunsivat toisensa. Paikalla sai olla vain se porukka mikä tarvitaan sen leffan tekemiseen. Ja kielsin still-kuvaamisen kunnes tajusin, et ne ottaa filkasta kuvia. No sit elokuvaa mainostettiin näillä filkasta otetuilla kuvilla ja niitä mainoksia oli lehdissä ja yhdessä elokuvateatterissa, joka oli nimeltään ‘pornoteatteri’. Meidän elokuvaa mainostettiin näillä kuvilla siellä pornoteatterin aulassa. Sitä ei esitetty siellä, mut ne oli laitettu sinne täkyksi. Kun mä sen näin ni mä soitin yhdelle niistä tuottajista ja sanoin, että ‘jos ne ei oo huomiseen mennessä lähteny sieltä ni mä tuun ja poltan sun talon’. Se oli tuottajista kiltein ja se otti mut tosissaan. Niin ne lähti ne kuvat sitten. Mulla on vähän tällainen maine, et mä saatan suuttua. Oon kyllä kärsinyt siitä maineesta, musta sanotaan, et mä oon hankala vaikka mä en mielestäni oo yhtään hankala. Mä huudan vaan, jos ei pidetä kiinni sopimuksesta. Siinä oli sovittu, ettei still-kuvia oteta näistä kohtauksista.”
- näyttelijä, nainen, 50+

Muita syitä näyttelijöiden negatiivisille kokemuksille oli 14,8 prosenttia. Muita tekijöitä olivat esimerkiksi kohtauksen tekemiseen liittyvät tekniset asiat tai vaikeat olosuhteet, työryhmän jäsenten huono huumori ja naisnäyttelijän sivuuttaminen työtilanteessa.

“Me kirjoitettiin itse sellainen juttu, jossa oli järjetön määrä sketsejä, joissa kaikki on alasti. Aika hepposin perustein oli kirjoitettu sitä alastomuutta, mut sitä tajus siinä kuvaustilanteessa, et nää on meidän kirjottamia ja nää on nyt vaan

tehtävä. Ja sit oli yks studiopäivä ja oltiin koko ajan ilki-lasti. Siinä on jo se haaste, et mihin mikrofonit laitetaan. Loppujen lopuksi äänimies joutu teippaamaan tyyliin mun perseeseen sitä lähetintä. Mut siinä ei voinu syyttää kuin itseään, mehän ne kirjoitettiin. Siks kannattais lukea sitä käsikirjoitusta ja kysyä etukäteen. Monta kertaa näyttelijät pelkää kysyy ja ne pelkää, et tästä tulee se kynnyskysymys esimerkiksi sille, et saanko mä tätä roolia vai en. Mä oon ehkä itsekin pikkuhiljaa oppinu kysymään.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Negatiiviset kokemukset liittyy sellasiin ulkosiin seikkoihin, ei ohjaajan ja näyttelijän väliseen kommunikaatioon. Kuvattiin kohtauksia, jossa mut ammutaan alasti maahan ja mä kuolen. Siinä oli kaikkee epämiellyttävää, et miten voi kuolla alasti? En mä voi kuolla ketarat levällään, et mun pitää kuolla jotenki sillee siveesti. Mä halusin kuolla vähän niinku kyljelleen, et miten mä voin kuolla niin, et kaikki ei näy? Et mä en haluu maata tässä niin kun tohon tulee ne vastaanäyttelijätkin näyttelemään mun alastoman ruumiin äärelle. Mä joudun ole siinä alasti ja ne tuijottaa. Se oli vaivaannuttavaa kun muilla on vaatteet ja mä oon ainoa, joka on alasti. Vaikkei siihen liittyny mitään seksuaalista. Ja sit siellä oli ihan saatanan kylmä, pakkasta, ja mä jouduin makaa siellä alasti enkä voinu mennä mihinkään saunaan kun muuten mulla olis höyryny iho. Löysin sit jonkun vähän siveellisemmän asennon, mä sitä harjoittelin verkkarit jalassa, et miten mä kuolen tänne näin.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Se äijäkerho on ollut se voimakkain, et ne keskenään tekee ja niillä on oma huumori. Sit kun sä naisena yrität sanoa jotain siihen väliin ni ne on sillee, et ‘älä sä nyt’. Sit mennään ihan tasa-arvokysymyksiin tai tasaveroisuusky-symyksiin ehkä lähinnä. Se on siinä mielessä kimurantti asia, koska kaikilla on tarve kuulua joukkoon ja puhaltaa yhteen hiileen. Vaikka sä tietäisit, et juttu on ihan paska ni sä puolustat sitä ja sä haluat kuulua siihen porukkaan ja sun täytyy kuulua, jotta sä pystyt tekemään sen työn. Ja se aiheuttaa sen vaikeuden siihen miten näihin reagoidaan. En sano, ettei myös miehet tuntis tätä samaa. Naisesta tulee usein jätkä muiden jätkien kanssa ja sä unohdat sen oman naiseutes ja feminiinisyytes ja sun oman arvon ja se onkin jo paljon laajempi kysymys.”
- näyttelijä, nainen, 50+

17,5 prosentilla haastatelluista näyttelijöistä oli pelkästään positiivisia tai neutraaleja kokemuksia intiimikohtauksen tekemisestä. Ihmiset reagoivat tilanteisiin hyvin eri tavoin, ja jotkut näyttelijät kokevat negatiivisina tilanteet, joihin toiset suhtautuvat neutraalisti tai huumorilla. Oma suhtautuminen voi myös muuttua vuosien varrella. Useampi näyttelijä kertoi olleensa nuorempana rajattomampi intiimikohtauksen suhteen eivätkä hurjatkaan kokemukset olleet nuorempana tuntu-neet ikäviltä. Jotkut näyttelijät kokivat osanneensa

suojella itseään intiimikohtauksissa eikä negatiivisia kokemuksia siksi ollut tullut vastaan.

“Oma rajattomuus nuorempana on aiheuttanut sen, että ei oo negatiivisia kokemuksia. Mut enää mä en kokis niitä tilanteita niin, koska omat rajat on muuttunut.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Mä olin erilainen ihminen silloin, nyt mä ajattelen et voi naisparkaa, mut silloin mä en ollut sitä mieltä. Mä ajattelin silloin, et kyl mä nyt tän osaan. Et täähän on maailman luonnollisin asia. Olin hyvässä parisuhteessa eikä mulla ollut yhtään sellasta tunnetta, et mä olin jotenkin turvaton. En oo kokenut, et mun yli olis ajettu kokonaan sillonkaan. Koska mä en ollut yksin vaan oltiin molemmat samassa tilanteessa vastaanäyttelijän kanssa, ja tulee ehkä sellanen olo, et ‘I was young, I needed the money’. Mut en mä enää sellaseen suostuisi.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Mä oon osannu suojata itse itseäni kun oon tiennyt, et joku ohjaaja on tietynlainen, et sen elokuvissa on tosi paljon rajuja seksikohtauksia. Oon sopinut etukäteen maskeeraajan ja puvustajan kanssa, et mitään ei näy mitä ei oo sovittu. Et ei vaan heittäydy luottavaisena. Oltiin sovittu ohjaajan kanssa mitä tulee näkymään, mulla oli suojat ja maskeeraaja ja puvustaja oli tosi läsnä siinä. Mut ne meni tosi hyvin kun olin valmistautunut eikä multa vaadittu mitään sellaista mistä ei oltais sovittu. Yhdessä kohtauksessa oltiin sovittu miten tehdään ja mihin se loppuu ja kun siinä vaiheessa ei tullutkaan kiitosta ni mä ite lopetin. Et en tee enää tästä eteenpäin kun siitä ei oo sovittu. Mut nää on tullu myöhemmin uralla, et oon jo tiennyt mitkä on mun oikeudet.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Kolmen haastatellun näyttelijän uralle ei ollut sattunut negatiivisia kokemuksia, mutta sen sijaan erikoisia ja kiusallisia kokemuksia oli tullut vastaan useampia. Erikoista tunnelmaa tai kiusallisuutta oli aiheuttanut esimerkiksi intii-

mialueiden maskeeraus, entinen puoliso vastaanäyttelijänä, kohtauksen tekemisen omituisuus ja tuntematon vastaanäyttelijä. Haastatellut olivat kaikesta huolimatta kyenneet nauramaan erikoisille ja kiusallisille tilanteille.

“Yhdessä leffassa oli saunakohtaus ja fyysinen estetiikka oli sitä, et nuoret näyttää hyvältä ja iho näyttää hyvältä ni meille vedettiin manuaali bodypaintti, ja sit me ollaan siinä saunan kuistilla kylpytakit auki ja meille suputetaan sitä maalia joka puolelle. Munasillaan seistään rivissä ja maskiassarit laittaa väriä tonne, et iho näyttää hyvältä saunassa. Olin sen ikänen ja siinä vaiheessa, et eihän mua silleen haitannut, se oli vaan ‘just another day at the office’. Mut sitä mielti jälkikäteen, et ei varmaan Hollywoodissa ihan näin.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“On ollu tällanen tilanne, et vastaanäyttelijänä tällaisessa kohtauksessa on exä. Siin on aina vähän sellanen, et hei mä tunnen tän ja mä oon tän ihmisen kanssa tehny tätä ihan muutenkin kuin töissä, me ollaan erottu. Kyllähän se emotionaalisesti muuttaa sitä tilannetta. Vähän naureskeltiin siinä tehdessä, joten tavallaan oli ihan kivakin tehdä kun oli jo tuttu, mutta erikoista se oli.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Ehkä omituisinta on, jos kohtausta pedataan liikaa. Se kohtaus hehkui jo sieltä käsiksestä alusta lähtien, et tässä on sellainen kohtaus joka on poikkeuksellinen ja erityinen suhteessa kaikkiin muihin kohtauksiin. Siinä on pariskunnan hellyyden osoitus, rakkauden ja kiintymyksen kautta tapahtuva rakastelu kohtaus. Ja se jotenkin kummitteli siellä siihen päivään asti kun se kuvattiin. Siinä on itselle tuttu näyttelijätär, jonka kanssa näytellään alasti rakastelu kohtaus. Ja vaikka siihen tehdään koreografia ja kuvaustilanne on hirveen rauhoitettu ja eristetty ni silti se tuntu tosi erikoiselta ja kuumottavalta. Ja sit vielä kun sitä kuvattiin niin, et taustalle laitettiin soimaan kappale, joka edusti sen elokuvan henkeä ja sitä tunnetta, joka pariskunnan välillä on. Se ei tehnyt sitä tilannetta yhtään helpommaksi vaan vielä omituisemmaksi, et pannaan biisi soimaan ja sit tehdään sitä uudestaan ja uudestaan sitä juttua. Se oli tosi kuumottavaa ja sen aistii vastaanäyttelijästä kans, et ei tää oo vaan tavallinen dialogikohtaus. Muistan, et sen jälkeen oli ihan puhki vaan pelkästään siitä stressaavuudesta. Mut helpotuksen kautta: ei jääny sellasta oloa, et tää ammatti on paskaa ja mun pitää lopettaa tää. Kyl siinä naureskeltiin, et on tätä lähetty aikamoiseen tivoliin, et tällasta tuli tehtyä. Mut en voi sanoa, et siihen vois suhtautua niin, et tää on vaan tätä työtä ja tää tästä rullautetaan läpi. Siitä tuli sellanen olo, et nyt on vähän erikoista. Ohjaaja oli niin hyvin ottanut huomioon sen, et se oli putsannut koko ryhmän pois ja paikalla oli vaan kuvaaja. Sit pannaan soimaan biisi, johon kaikilla on ihan omat suhteensa ja sit siihen vastaanäyttelijä, jonka kanssa ollaan tosi kuumasti. Tän ohjaajan tapa nähdä kokonaisuudet ja kunnioittaa näyttelijöitä on ihan suvereeni enkä oo koskaan kokenut et olis esineellistetty tai kohdeltu huonosti, siinä ei oo

mitään sellasta, mutta ehkä tollanen on vähän too much.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Hirvee kiire aikataulu ja panokohtaus ja ohjaaja sanoo, et ‘Mee tonne sänkyyn nyt, tää pitää tehdä’. Mä kysyn, et missä se on se mun vastanäyttelijä ja ohjaaja sanoo, et ‘Se on tulossa, mee tonne sänkyyn nyt makaa’. Mä kysyn, et miten tää tehdään ja apulaisohjaaja sanoo, et ‘se tulee tähän päälle se nainen ja sit rynkytätte siinä ja yks kuva missä panet sitä takaapäin’. Ja sit mä kysyn, et ‘Missä se mun vastanäyttelijä on, olis ihan kiva tavata se’ ja mulle sanotaan vaan, et kyllä se kohta tulee. Ja sit se tulee sieltä se avustaja kylpytakki päällä ja esitellään itsemme ja sit vaan hirveellä kiireellä tehdään ja se lähtee pois, ei vaihdettu oikein mitään sanaakaan siinä. Se oli jotenkin koomista, et vaan liukuhihnalta siihen tulee päälle joku tyyppi ja vähän pomppii ja sit mennään jo eteenpäin. Mut ei siinä ollu mitään, tuntui et se nainen oli tosi sujut sen asian kanssa ja sille oli kyllä kerrottu mitä se on tulossa tekemään. Hauskaa siinä mielessä, et yhdessä toisessa leffassa oli kans panokohtaus ja siinä oli sama tyyppi vastanäyttelijänä. Sit oltiinkin jo tuttuja.”
- näyttelijä, mies, 50+

“Osa kiusallisuudesta tulee siitä venaamisesta, et sitä on siinä puolipunnerrusasennossa vastanäyttelijän jalkojen välissä ja kysyy, et ‘voiks tässä pitää pikkarit päällä’. Sit voi pitää ja asettuu siihen vastanäyttelijän päälle ja häpykummut on vastakkain ja vena, et se kuva tulee valmiiksi. Siinä naurattaa ja on erikoista ja vähän hävettää ja miettii, et puhutaanks tässä nyt arkisia juttuja vai ollaanko tässä roolissa, miten pitkään tässä kestää ja kannattaako tästä nousta pois. ‘Ei, skarpit on ihan puolen sentin tarkkuudella.’ Ja sit siinä vaan maataan päällekkäin.” (...)
“Yhdessä kohtauksessa ooteltiin vastanäyttelijän kanssa niin, et hän istui mun päällä ja sit häneltä alkoi suihkuta maitoa rinnoista kun hän oli synnyttänyt muutamia kuukausia aikaisemmin. Ja mä oon sit siinä hänen allaan ja maitoa tulee rinnoista. Ja vastanäyttelijä on vaan, et ‘tällasta tää on’ ja mä oon sillee, et oo mä tiedän, meil on kans lapsi’. Sit hän käy pumppaamassa välillä ja sit taas jatketaan. Mun mielestä se meni ihan naurulla läpi, mutta olihan se aika erikoista.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

OHJAAJAT

Haastatelluista ohjaajista kolmellakymmenellä prosentilla ei ollut lainkaan negatiivisia kokemuksia intiimikohtausten tekemisestä. 70 prosenttia ohjaajista kertoi kohdanneensa vaikeuksia intiimikohtauksia tehdessään, mutta suurimmalla osalla ikäviä kokemuksia oli vain yksi tai muutama.

Näyttelijöiden tavoin myös monilla ohjaajilla negatiiviset kokemukset liittyivät ohjaajan omaan toimintaan (44,4 % tapauksista). Kom-

munikaation puute oli yleisin tekijä ohjaajien toimintaan liittyvissä negatiivissa kokemuksissa. Haastattelumateriaalin perusteella yksityiskoh- taisempi keskustelu intiimikohtauksesta käydään usein vasta kuvauspäivänä. Tällainen menettely voi aiheuttaa kuvaustilanteeseen ikäviä yllätyk- siä, etenkin jos alastomuuden rajoja ei ole käyty läpi etukäteen. Alastomuuden rajat on hyvä käydä näyttelijöiden lisäksi läpi myös pukusuun- nittelijan ja kuvaajan kanssa.

“Se mikä voi tehdä kokemuksesta negatiivisen on se, jos siihen liittyy mitään yllätyksellisyyttä. Etenkin tällaisissa kohtauksissa missä näyttelijän pitää paljastaa itsensä niin sen pitää hyvin tarkkaan tietää etukäteen mitä se sisäl- tää, mitä se tarkoittaa, mitä häneltä edellytetään ja mihin hän voi vaikuttaa.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Yleensä negatiivisempi fiilis tulee siitä, et ei tiedetä ihan tarkkaan mitä tullaan tekemään ja sit mennään vaan tekemään ja näyttelijälle tulee yllätyksiä.”
- ohjaaja, mies, 50+

“Negatiivisemmat jutut on tullut sellaisissa tilanteissa, joissa ei oo tajunnut briiffata muuta työryhmää. On saattanut tulla jännitteitä, omituisia kommentteja tai suoranaisia ristiriitoja. Esimerkiksi yhdessä elokuvassa oli käsikirjoitettu alastonkohtaus ja näyttelijän kanssa oli sovittu siitä etukäteen. Jostain syystä pukusuunnittelija oli lukenut sen niin, ettei se ole alastonkohtaus ja oli pukenut näyttelijän kohtaukselta varten alusvaatteisiin. Tästä tuli konflikti pukusuunnittelijan kanssa, koska hän oli ajatel- lut kohtauksen eri tavalla kuin käsiksessä luki. Näyttelijä joutui erilaisten odotusten ristituleen mikä teki tietysti tilanteesta hänelle ikävemmän.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Muita ohjaajan toimintaan liittyviä tekijöitä olivat esimerkiksi ohjaajan kokemattomuus sekä harjoitusajan tai tarkkojen suunnitelmien puut- tuminen. Eräs ohjaaja tunsu huonoa omaatuntoa siitä, ettei ollut nähnyt toisen näyttelijän pahaa oloa kohtauksessa vaan oli kuullut siitä vasta jälkikäteen.

“Piti tehdä herkkä kohtaus kahden naisen välillä ja siinä tunsin olevani aika ulalla. Siitä tuli liian siloiteltua ja liian eteeristä, se jäi kamera-asettelun ja valo-asettelun van- giksi se kohtaus.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Jälkikäteen koin epäonnistuneeni yhdessä kohtauksessa, koska kohtauksen lopputuloksesta on luettavissa suos- tumuksen puutetta vaikka se ei ollut missään nimessä tarkoitus. Tämä johtui siitä, että mulla ei ollut työkalut vielä siinä vaiheessa niin hyvin hallussa, että olisin tiennyt

tarpeeksi tarkkaan mitä teen.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

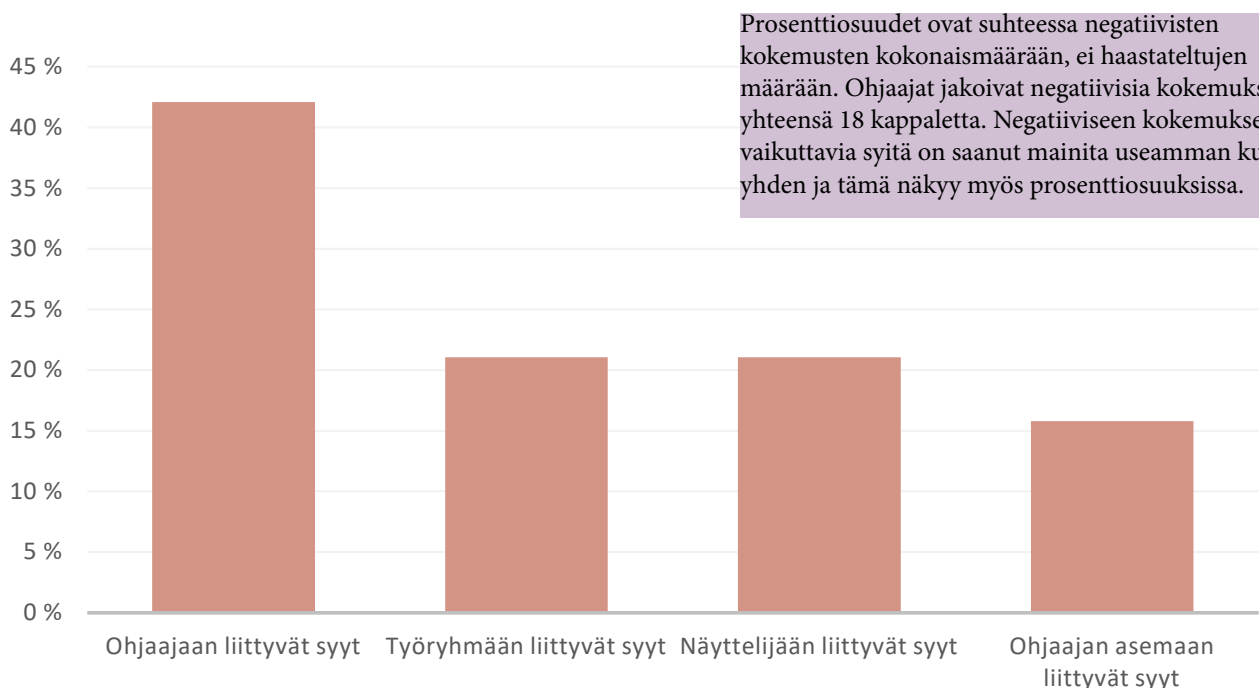
“Oltiin muuten harjoteltu aika tarkkaan, mut en tiedä miks tätä kohtausta ei oltu harjoiteltu. Kohtauksessa mies raivoaa naiselle ja loppujen lopuksi vähän uhkaa seksuaalisesti. Jostain syystä me tehtiin improten eri versioita kuvauksissa ja miesnäyttelijä sanoi jossain vaiheessa, et nyt olis hyvä saada päätöksiä, et ’ohjaa pliiis’. Tajusin ohjattaessa, et tää ei oo mulla hallussa. Ohjaajan tärkein tehtävä on mun mielestä se, et tietää mistä kohtauksessa on kyse ja mihin siinä pyritään. Tajusin, et ’nyt mä vaan kerään materiaalia siinä vaiheessa kun pitäisi olla selvillä nämä asiat’. Ja sit jälkepäin mietin, et oliko yks syy siihen et sitä ei oltu harjoiteltu se, et mä suojelin nuorta naista sellasilta kohtauksilta. En tiedä. Siinä tuotannossa oli tuotannollisia tekijöitä, joiden takia olin kuvauksissa aika loppu enkä aina parhaimmillani. Jälkeen päin ajattelee, et pitäisi sanallistaa asioita enemmän. Ja tunnistaa sellasia, et ei tuu yllätyksenä, jos joku sanoo, et ’tää tuntukin vähän hämmentävältä tää kohtausta’. Mut se kaikki liittyy siihen, et se harjotusaika on niin tärkeä. Kuvauksissa ohjaajan tehtävä on luoda se kiireettömyyden ilmapiiri ja apulaisohjaaja on tosi tärkeä siinä, mut faktahan on, et ei siellä sitä aikaa oo. Harjotuksissa pitäis olla se vaihe kokeilla ja kysenalaistaa ja puhua ja tollaset kohtaukset erityisesti.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Mä tein ohjatessa sellasen ratkasun, et mä en jotenkin käyny sitä läpi niiden näyttelijöiden kanssa. Kyl me puhuttiin niistä, mut sit sen tilanteen tullen kun oli vähän aikaa ni mä sit vaan päätin, et tää nyt vaan makaa tässä ja sä oot tässä päällä ja sit te käännytte. Se oli hyvin sellasta

ulkokohtasta ja vaikka se ihan meni ja se oli ihan ok, ni ei siitä kauheen hyvä kohtausta tullut kaiken kaikkiaan. Ja sit kun mä vielä kuulin naisnäyttelijältä jälkepäin, et se ei ollut mennyt ihan niin kivasti kuin mitä mä olin kuvitellut. Et mä en ollut nähnyt sitä siinä tilanteessa. Sillä miesnäyttelijällä ei ollut mitään, he olivat aikaisemminkin näyttelleet keskenään ja tunsivat toisensa, ei ollut mitään sellasta, mut mua harmitti et mä en ollut pystynyt näkemään sitä, et se oli kuitenkin ollut hankala se tilanne. Nää kohtaukset oli käsikirjoituksessa ja ne liitty tarinaan, mut kun en ehkä ollut itsekään siihen niin harjaantunut eikä ne kohtaukset myöskään ehkä kiinnostanut niin kauheesti ni sitä ei ollut tarpeeksi miettinyt.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Näyttelijöiden käytös tai suhtautuminen kohtauksen tekemiseen oli ollut oleellinen tekijä 22,2 prosentissa ohjaajien negatiivisista kokemuksista. Näyttelijän jännitys, epävarmuus tai tiukat rajat alastomuuden suhteen voivat asettaa ohjaajalle haasteita kohtauksen toteutuksen suhteen. Ohjaajat pitivät näyttelijöiden tuntemuksia kuitenkin hyvin ymmärrettävinä, ja haasteiden ratkaisemisen koettiin olevan ohjaajan vastuulla. Näyttelijöiden olisi tärkeää artikuloida omat rajansa ja estonsa ohjaajalle jo hyvissä ajoin ennen kuvauksia, jotta ohjaajalla on aikaa tarvittaessa muuttaa suunnitelmiaan ja kohtauksiin voidaan löytää näyttelijöiden rajoja kunnioittava toteutustapa.

Negatiivisten kokemusten syyt (ohjaajat)

“Kerran tein kohtausta, jossa oli nuorten välinen intiimi kohtaaminen ja se me tehtiin niin, et me katottiin yhdessä mihin saakka me edetään. Se jännitti, koska siinä oli nuoria eikä ne ollut näytellyt ennen, ni sellanen hetki on niille totta kai melkein kuin oikee. Jännitin, et kuinka kauan noi kestää tai jaksaa. Se meni hyvillä fiiliksillä, mut oli sitä vähän vaikea tehdä. Siinä oli näyttelijöiltä ujoutta, et mihin voi koskea ja mihin käsi menee. Ni sit se oli vähän sellaista kädestä pitäen neuvomista ja silloin totta kai lähtee se fiilis siitä, et se ei näytä oikeelta. En saanut siitä ihan kokonaista ja se jäi pois elokuvasta.”
- ohjaaja, nainen, 50+

“Sellaset, jotka on mulle vaikeita on enemmän alastonkohtauspuolella. Ei ole sellaista, et paljastuis näyttelijälle vasta kuvauksissa, et tässä on paljasta pintaa. Pysin sen roolitusvaiheessa tekemään selväksi, et tässä on tällanen ja tällanen kohtaaminen ja onhan tää sulle ok. Mut ehkä ne hankalat tilanteet on niitä, jos on sellanen näyttelijä, joka ei oo sinut oman kehonsa kanssa ja sit kuvaustilanteessa iskee sellanen epävarmuus siitä, että mitä saa näyttää ja mitä ei saa näyttää. Toki niistä tilanteista sit päästään yli sillä tavalla, et mä meen retkottaa sinne sänkyyn tai lattialle, vaatteet päällä tosin, ja sanon, et ‘kamera on täällä ja tän verran näkyy’. Mut joskus on sellasta, et ‘mä en halua, et mun reidet näkyy’ tai ‘mä en halua et mun polvet näkyy’. Ja sit se alkaa määrittää sitä kuvakerrontaa kun aletaan kätkeä asioita. Esim. jos ois joku käsivarakoreografia missä saattaa vaikka ne reidet näkyä ni niitä ohimeneviä hetkiä väistäen pitäis sit laittaa yöpaita päälle. Ei siitä auta sit kun vaan puhua. Ajat on siinä muuttuneet alku-urasta, et sitä ajatusta ei voi enää soveltaa, et ‘näytetään kaikki ni sit ei voi enää tirkistellä’. Kun kaikki materiaali on digitaalisena ni sieltä voi joku ottaa kuvakaappauksen siitä kuvasta missä sä oot kokonaan alasti ja siihen voi zoomata, se on korkea-resoluution kuvaa. Mut sillon kun kuvattiin filikalle ni se ei ollut mahdollista, se mahdollisuus kuvallisen materiaalin väärinkäyttöön oli silloin vähäisempi. Tottahan se on, et jos tissit vilahtaa jossain käsivara-ajossa ni vaikka se jossain mun vanhanaikaisessa päässäni voi olla puoli sekuntia, mut jos joku haluaa sen pysäytyskuvan ja jakaa sen ni onhan se mahdollista. Mä koen, et tää on vaikuttanut. Ite ei oo ollut siitä niin tietoinen, sen on ymmärtänyt vasta nuorempien tekijöiden kautta, jotka on enemmän tekemisissä välineen kanssa ja myös googlailevat itseään ja sitä kautta törmäävät sellaseen hyvinkin random-materiaaliin itsestään, joka on irrotettu alkuperäisteoksestaan. Ni siksi koen, et nuorempi sukupolvi on vähän enemmän varuillaan alastomuuden kanssa ja varmaan ihan syystäkin, mut se vähän vaikeuttaa perustyötä.”
- ohjaaja, nainen, 50+

“Jos näyttelijä on todella tarkka siitä mitä saa näkyä tai traumatisoitunut tällaisista kohtauksista niin haluan tietenkin olla todella reilu ja kunnioittaa hänen toiveitaan, mutta samaan aikaan se aiheuttaa haasteita kohtauksen kuvaamiselle. Miten saada kohtaaminen näyttämään hyvältä ilman, että mietin koko ajan mikä näkyy ja mitä kuvia voin käyttää. Se on teknisesti tosi paljon haastavampaa, jos pitää koko ajan miettiä mikä saa näkyä. Silloin joudun

koreografioimaan kameran liikettä paljon ja se vaikeuttaa ajattelua. Mulla ei kuitenkaan ole tarkoitus näyttää ketään liikaa tai heikkeitä alastomuudella, mutta jos sitä koettaa väistää niin se rampauttaa ajattelua. Esimerkiksi todella pienessä kuvauslokaatiossa miten saan kohtauksen kuvattua kun jo lähtökohtaisesti kuvakulmia ei ole montaa. Jos mun ei tarte välittää tällaisista asioista, kohtauksen tekeminen menee MULLE helpommin kun kuitenkin sisimmässäni tiedän, ettei mulla oo tarvetta esitellä kenenkään asioita. Toisaalta tiedän, että aina jos vaikka nänni on siellä niin joku sen hidastaa ja suurentaa ja runkkaa, mutta kyseessä ei ole mun nänni, joten olen vapaa tällaisesta pohdinnasta. Monitasoinen juttu.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“On ehkä ollu sellasia epävarmuustekijöitä, jotka purkautuu kuvaustilanteessa. Esim. näyttelijän suhde omaan kehoon ja miten se näyttäytyy. Tai epävarmuus siitä, et jos on sovittu, et tässä ei näy mitään, mut näyttelijä kokee kuitenkin, et ‘kamera kuvaa mun rintoja’. Ni se luottamus siihen, et ‘mä tiedän, et sä saat materiaalia missä mä oon alasti’. Et ‘miks sä kuvaat tällasta, jos sä et tarvii tätä, miks kamera on tossa ja mä oon alasti tässä jos sitä ei tarvita?’ Ni sit se kysymys on saattanut purkautua epävarmuutena ja mä en oo välttämättä osannut siinä tilanteessa tulkita sitä vaan oon kokenu sen vaan sen näyttelijän ‘äksyilyä’ vaikka se on ollut epävarmuutta. Ja toisaalta sitä ei oo osattu verbalisoida. Se ei välttämättä oo ratkennut suoranaisesti mitenkään, on vaan menty eteenpäin. Ehkä mä oon jotenkin verbalisoinu sen, et ‘mä en käytä tätä mäs-kua, mä otan hetken sieltä ja toisen täältä, mut edelleen se sopimus pitää et mitään ei tulla näkemään mitä ei oo sovittu’. Ja sit siitä on päästy eteenpäin. En kyl tiedä onko siitä jääny trauma, en oo palannu niiden ihmisten kanssa niihin tilanteisiin. Ja pystyn seisomaan sen takana, et ei oo näytetty mitään mitä ei oo sovittu.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

22,2 prosentissa tapauksista negatiiviset kokemukset liittyivät työryhmän jäsenten käytökseen intiimikohtauksessa. Ikäviä tilanteita oli aiheuttanut esimerkiksi työryhmäläisen tarpeeton kommentointi ja työryhmän jäsenen odottamaton vaihtuminen intiimikohtausten kuvauspäivänä. Yhdessä tapauksessa oli kyse erittäin epäsovinnasta ja epäammattimaisesta käytöksestä, mutta kokemuksesta oli jo pidemmän aikaa. Haastattelumateriaalin perusteella haastatellut tekijät ovat olleet pääsääntöisesti tyytyväisiä työryhmien käytökseen intiimikohtausten kuvaustilanteissa, ja työryhmään liittyviä negatiivisia kokemuksia tuli koko aineistossa vastaan vain vähän.¹⁵

“Oli seksikohtaaminen ja ne kuvat mitä me tehtiin oli tosi hienoja, ja kaikki meni tosi hyvin. Mut sit kun me oltiin

¹⁵ Aiheesta lisää [luvussa 28](#).

onnistuttu tosi hienosti yhdessä kuvassa ja mä sanon kiitos ni mä kuulen kuinka yksi työryhmäläinen sanoo kovalla äänellä, et 'ai ai kun täti tykkää'. Se oli näyttänyt tosi hyvältä ja seksikkäältä, mut se oli mun mielestä ihan mielettömän ahdistava kommentti, koska ensinnäkin mä suhtaudun tosi defensiivisesti siihen, et kukaan kommentoi näyttelijän suoritusta millään tavalla, liittyy se sit isoihin ajatuksiin tai vaikka johonkin pieneen, et 'oli hauska miten sä heilautit tukkaas'. Mä en tykkää mistään tommosesta kommentoinnista, se ei musta kuulu kellekään. Mut tossa tilanteessa se oli ihan erityisen ikävää, koska mä rupeisin ainakin näyttelijänä miettimään, et näytänks mä nyt tosi himokkaalta panijalta tai jotain. Mut se ei oo sen kohtauksen pointti, me ei olla tekemässä mitään pornoa. Ja vaikka sen oli tarkoitus näyttää siltä, et siinä on kiihkoa ni en mä silti halua tollasia reaktioita. Kävin sit heti kuiskaamassa, et 'ei mitään kommentointia' mut en ottanut sitä sit myöhemmin puheeksi hänen kanssaan, toisin kuin olis pitänyt."

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

"Oli seksikohtaus, jossa oli pienempi ryhmä paikalla. Mulla oli järjettömän hyvä skarppari, mut sinä aamuna sillä oli lääkärikäynti ja sinne tuli sen tuuraaja, joka on varmasti kans tosi hyvä. Mut mä näin heti sen työssä eron ja jossain kohdissa musta se mihin se skarppas oli ihan eri kuin mihin se toinen olis skarpannu. Ja noissa se on mun mielestä oleellista, koska sä yrität luoda sen tunnelman nimenomaan runollisilla kuvilla eikä sillä, et 'näytelkää et te panisitte ja me kuvataan'. Tai mä en tee niin, sellasta dokumentaarista kuvausta, vaan se on tosi koreografioitu. Just siiks, että siellä tarttis tehdä mahdollisimman vähän sellaista mikä olis kiusallista tai vaikeeta. Ja sit toisekseen ei oo ok, et jos meillä on suljettu setti ni sit sinne tuleekin uus ihminen ryhmän ulkopuolelta just sinä päivänä. Jos mä olisin näyttelijä ni se ei olis musta miellyttävää yhtään. Ja sit sitä ei oltu multa tarkistettu. Me olis potentiaalisesti voitu vaihtaa esim. kuvausjärjestystä, jos mulle olis kerrottu. Siitä ei onneksi aiheutunut mitään, mun mielestä naisnäyttelijä tunsikin sen toisen skarpparin, mut mulle se oli just sellaista vääränlaista toimintaa."

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

"Yhdellä naisella oli yhdessä kohtauksessa sellaset dominavaatteet. Sit se kohtaus ei niinku millään valmistunut, et aina piti ottaa uudestaan ja aina oli jotain teknisiä ongelmia. Ja sit kuvaaja tuli jossain vaiheessa sanomaan, et 'tää on nyt tää fönstertittare' ja sit mä vasta tajusin, et se kameraryhmä halus niihin dominavermeisiin puettua näyttelijätärtä tuijotella ja tirkistellä. Ja sen takia tää maailman yksinkertaisin kuva ei onnistunut. Eli ne keksi jotain teknisiä ongelmia. Mä menin sit, et 'tää on hyvä kuva, mennään tällä'."

- ohjaaja, nainen, 50+

"Oltiin sovittu tosi tarkkaan se mitä näkyy ja jotta me toistettais sitä toimintaa mahdollisimman vähän ni me sovittiin, ettei harjotella hirveesti alasti. Et voidaan harjotella vaikka kameralle paita päällä ja sit kun kuvataan ni sit vasta otetaan paita pois. Ja sit yhdessä otossa kuvaaja kerran vahingossa meni operoidessaan niin, että rinta

näkyi kuvassa vaikka ei pitänyt. Ja kun kuva on ohi niin pukusuunnittelija pamahtaa paikalle ja sanoi, että rinta näkyi. Mä en tiedä oliko ne sopinut näyttelijän kanssa, et se tulee sanomaan jos jotain näkyy. Mä en ollut ehtinyt sanoa ees kiitoksen jälkeen mitään, et 'hei, älä näytä rintaa vaan mee olkapäästä kasvoinhin'. Ni sit kun se asia oli nostettu, et 'noni, nyt siellä näkyy rinta' ni sit siitä tulee helposti sellanen olo, et ikään kuin mä en olisi aikonut sanoa siitä. Sit mä sanoin heti vaan et 'ei torikokouksia' ja pukusuunnittelija loukkaantui siitä tosi paljon ja mä jouduin käydä pyytämässä anteeksi. Mun mielestä nimenomaan näistä kohtauksista ei pidetä torikokouksia vaan rauhassa keskustellaan. Jos siitä tehdään hirvee numero ni sit siitä tulee hirvee numero. Eri asia olis ollut, jos en olisi puuttunut siihen, että rinta vahingossa näkyy. Se olisi ollut epärehellistä toimintaa ja semmonen on ihan täysin 'no-no'. Mä jäin myös miettimään, et oliko naisnäyttelijä pyytänyt pukusuunnittelijaa tarkkailemaan mitä näkyy ja kokiko se, et sen täytyy pyytää. Ja jos näin on ni se olis musta tosi hirveetä. Se naisnäyttelijä on sanonut, et sen oli tosi helppoa tehdä niitä kohtauksia ja mäkin koen ja uskon niin, mut onks kuitenkin niin, et kun niihin usein liittyy kaikkee nihkeetä ni ennen kuin me oltiin tehty ni se on silti pyytänyt backuppina pukusuunnittelijaa kattoon, vaikka se luottikin muhun? Se on ihan ymmärrettävää, jos tuntuu siltä et pitää pyytää, mut toivottavasti lopputulema oli kuitenkin se, että se koki et ei tarvii pyytää vaan se voi luottaa muhun siinä."

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Näyttelijöiden haastattelumateriaalissa tuli ilmi tapauksia, joissa ohjaaja oli jännityksen tai muun syyn vuoksi ulkoistanut keskustelua intiimikohtauksista esimerkiksi pukusuunnittelijalle. Tällainen toimintatapa on monella tapaa ongelmallinen ja voi tuntua näyttelijästä jopa loukkaavalta, joten ohjaajan tulee käydä keskustelu näyttelijöiden kanssa aina henkilökohtaisesti. Joskus televisiotuotannolla voi kuitenkin olla useampi ohjaaja tai sisällöstä vastaava ohjaaja¹⁶, joka ei ole aina läsnä kuvauksissa ja silloin kommunikaatiosta tulee monimutkaisempaa. Ratkaisu kommunikaation ongelmiin voi tällaisissa tapauksissa olla tuotantoon palkattu läheisyyskoreografi. Eräällä haastattelulla oli kokemuksia asemasta sisällöstä vastaavana ohjaajana. Asetelma oli aiheuttanut haasteita intiimikohtausten suhteen.

"Oon toiminut sisällöstä vastaavana ohjaajana ja se on työnkuva, jota ei juurikaan muutoin Suomessa käytetä."

16 Sisällöstä vastaava ohjaaja on päävastuussa televisiosarjan tuotannollisesta ja taiteellisesta puolesta, mutta ei ohjaa itse kaikkia sarjan kohtauksia tai jaksoja. Usein sisällöstä vastaava ohjaaja on toiminut myös konseptin luojana ja käsikirjoittajana. Työnkuvasta voidaan käyttää myös englanninkielistä termiä showrunner.

Siinä järjestelyssä keskustelu on polveutettu. Joskus on tullut ikäviä tilanteita tai yllätyksiä kommunikaation kulkemisesta. En osaa ihan tarkkaan sanoa, et miten ne vois estää paremmin.” (...)

”On castaajan kanssa jo sovittu etukäteen, et pitää kertoa tarkkaan jo castatessa, et minkälaiseen rooliin castataan ja mitä se rooli sisältää. Ja käsikirjoitukseen yritän kirjoittaa mahdollisimman tarkkaan, jos on alastomuutta tai seksiä tai jotain muuta vastaavaa sukupuolista kanssakäymistä. Siinä vaiheessa kun castataan ni näyttelijät käy mun kanssa läpi sen sisällön, mut silti kun ei oo ohjaajana siellä kentällä eikä puvuston tai kuvauksen puolella ni sit sieltä saattaa tulla yllätyksiä. Et se kommunikaatio ei oo menny kaikkialle perille ja jotain voi tulla yllätyksenä. Kun en ole itse tekemässä kuvasuunnitelmaa ni en voi vastata etukäteen muuta kuin, et ’mun toive on et tää sisältö saatais tehtyä’. Ja sit on tietysti ohjaaja, jonka täytyy käydä omalta osaltaan läpi, et ’tämä sisältö olisi tarkoitus tehdä tällä tavalla, tällasella toiminnalla ja näillä kuvilla’. Mä tiedän sen suunnitelman, mut se jää ohjaajan harteille käydä se läpi. Ja siinä saattaa tulla joskus ristiriitoja, mut ne ristiriidat tulee mun syliin kun ohjaaja on tekemässä tilaustyötä tietyllä tavalla, tiettyä sisältöä eikä ite oo ratkaisemassa sisältöä. Ni sit on tullut kolhuja, joita on miettinyt jälkikäteen, et miten ne vois välttää. Tyyppiesimerkki on, et on esimerkiksi ruumis, joka löytyy ja jonka pitäisi olla osittain alasti. Ja siitä on puhuttu ja on castatessa puhuttu mitä se on. Mut sit käy just tää, et kun näkee paikan päällä koko ison koneiston ni sit alkaa jännittää kamalasti ja alkaa kysellä, et voisko tän tehdä jotenkin toisin kun en haluaisikaan tehdä tätä tällä tavalla. Ja sit siellä paikan päällä on henkilö, ei edes ohjaaja, joka sanoo kiivaasti, et ’sä oot lupautunut tähän asiaan ja sun pitää tehdä tää asia ja meillä on kiire’ ja sit mulle soitetaan, et ’täällä on tällanen tilanne käynnissä’. Ja sit kun mä käyn puhelimessa sitä läpi, et mikä se kohtauksen tarve on ja voisko asento olla joku toinen ni samaan aikaan mä kuulen sieltä taustalta, et ’me ollaan nyt jo puol tuntia myöhässä, voisko jotain tapahtua’. Sitä käytiin kyllä jälkikäteen läpi, mut on hirveen vaikea keksiä keinoja miten pystyisi purkamaan tällasia tilanteita.” - ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Kahdella haastatellulla ohjaajalla oli negatiivisia kokemuksia samasta aiheesta, mutta toisesta näkökulmasta. Ohjaajat olivat olleet mukana tuotannoissa, joissa he eivät olleet itse vastanneet sisällöstä ja muiden kirjoittamat intiimikoh-
taukset olivat tuntuneet perustelemattomilta. Ylemmältä taholta oli kuitenkin tullut vaatimus, että kohtaukset on toteutettava käsikirjoituksen mukaan. Ohjaajien oli vaikea perustella kohtauksia näyttelijöille ja se aiheutti haasteita kuvaustilanteisiin. Toiselle haastatelluista kokemus oli pelkästään ikävä, mutta toinen ohjaajista oli lopulta löytänyt kohtauksiin oman kulman ja se oli helpottanut tekemistä.

”Mä oon kerran ohjannut kohtauksen, joka ei ollut mun kirjottama. Muistan, et naisnäyttelijä tuli kysymään multa, et ’miten me tehdään tää?’ Mä sanoin, et ’mä en oikein tiedä, tehdään tää niin et me lopetetaan se kuva ennen kuin mitään alkaa tapahtua. Et suutelette ja koskettelette toisianne ja annetaan ymmärtää, et tästä mennään eteenpäin’. Me kuvattiin se pariin kertaan ja sen mä muistan, et mulle jäi paska fiilis ja mä oon ihan varma, et näyttelijöillekin jäi. Se johtu mun mielestä siitä, et mä en ymmärtänyt motiivia sille kohtaukselle ja mä olin tekemässä sitä palkollisena ohjaajana. Mä rupesin miettimään, et ’tää pitää tehdä kun tää nyt on tässä kokonaisuudessa läsnä’. Mut siitä jäi paska fiilis ja mä muistan, et mä yritin jotenkin keventää sitä tilannetta jollain vitsillä, jonka jälkeenpäin tajusin et oli ihan tosi sovinnistinen ja kaikkea muuta kuin hauska. Yritin sanoa, et se näytti uskottavalta, mut kun keski-ikäinen miesohjaaja sen sanoo ni sitä voi mennä samalla ampuu itseensä päähän.” - ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

”Olin töissä yhdessä tv-sarjassa, jota kirjoitettiin tosi nopealla aikataululla, joten ei jääny kauheesti aikaa keskusteluille käsikirjoittajien, ohjaajan ja näyttelijöiden välille siitä mikä olis ok tai mitä me halutaan tehdä. Oletamus oli, et näyttelijät tekee mitä vaan mitä niille kirjoitetaan, mikä on vähän epänormaali asetelma. Mut pyydettiin siihen vähän hätäpaikkaamaan yhtä toista ohjaajaa suoraan kuvauksiin, ja lähdin tekemään sitä ilman että mulla olis ollut mahdollisuutta vaikuttaa käsikseen ja ilman, että olin vielä sitä edes lukenut. Matkalla kuvauksiin tulee tuotantotaholta viestiä, et ’kai sä tiedät, et sulla on sit kaks seksikohtausta?’ Mä luin sit sen käsiksen, ja mä en ymmärtänyt yhtään miksi siinä oli ne seksikohtaukset ja ne oli muutenkin oudosti kirjoitettu. Sit mä saan tietää, et naisnäyttelijät ei oikein haluais tehdä niitä seksikohtauksia ja on niistä näreissään. Naisnäyttelijöille oli ehkä just ja just nimet annettu niiden hahmoille, mut eipä juuri muuta. Niiden tehtävä siinä käsiksessä oli mun näkökulmasta se, et ne on pantavina. Ymmärsin tosi hyvin heidän näkökulmansa ja vastustuksensa tähän. Ja sit mun tehtävä on tavallaan puhua näyttelijät ympäri tekemään ne seksikohtaukset. Mä olin ihan, et ’jes, sairaan kiva juttu’ ja mä päätin, et mähän nyt sit vaan puhun ne ympäri. Siinä ei ollu mitään aikaa ruveta sitä käsistä isommin muuttamaan ja mä huomasin, et nää nyt pitäis vaan saada tehtyä. Ja näyttelijät ei ollu missään vaiheessa sanonut ihan kategorista eitä vaan ne oli vaikeina. Menin sit juttelemaan kaikkien näyttelijöiden kanssa ja ne kysy, et ’mitä näistä nyt näytetään’ ja ’meille sanottiin, et sitä näytetään vaan sitä miestä kun tää kertoo sen himosta’. Mä sanoin, et ’ei todellakaan näytetä, toihan on vielä hirveempää. Nyt tehdään niin, et nää molemmat naishenkilöt rakastaa seksiä ja se on niille tärkeetä ja ihanaa ja tää on niiden yhteistä seksiä ja se himo on yhteistä. Eikä sen miehen.’ Ja sit me tehtiin niin, et me tavallaan vaan seksualisoitiin niitä naishenkilöitä. Ja sit se toinen näyttelijä kysyi, et ’onks tää sit tosi tiiviissä kuvissa’ ja mä sanoin, et ’ei, tää on komedia ja mun mielestä seksi on hauskaa vaan laajoissa kuvissa kun se näyttää niin tyhmältä’. Sit kun oli päätetty et näin tehdään ja näillä mennään ni sit se oikeastaan helpottu se tekeminen siitä,

sit me puhuttiin tosi teknisesti keskenään, et mitä kelläkin on päällä. Et ton jälkeen se meni ihan ookoosti. Toisesta seksikohtauksesta jäi kyllä sellainen olo, etten ehkä osannut auttaa sitä naisnäyttelijää parhailla mahdollisilla tavoilla. Se oli eka joka kuvattiin ja se varmaan jännitti mua sen verran ja varmaan myös mussa alko olla sellasta ahdistusenergiaa. Helposti käy myös niin, et asia joka pitäisi hoitaa tosi pragmaattisesti (kun sehän ei oo seksuaalinen tilanne) ni jos siihen tulee ohjaajasta pintaan yhtään sellasta häpeää tai ahdistusta ni se tavallaan seksualisoi sen tilanteen tai stigmatizoi tai muistuttaa, et me tehdään nyt jotain väärää. Ja se menee sit helposti vähän hysteriseksi, et 'kai tää on nyt ookoo, kai tää on ookoo'. Ja musta tuntuu, et sen näyttelijän kohtauksen kanssa mä olin ehkä vähän hysterinen. En mitenkään pahasti, mut mä muistan et mussa on ollu sellanen pieni hysterinen energia. Mut sen toisen näyttelijän kanssa kun tehtiin ni me ruvettiin vähän dekonstruoimaan sitä asiaa ja lopulta meillä olikin sit tosi hauskaa ja siitä tuli ihan hyvä siitä jutusta. Ehkä se karnevalisointi keksittiin vähän liian myöhään, se olis varmaan auttanut sitä ekaakin kohtausta jos siinä olis voinu pelleillä. Plus se oli vähän vaikeempi se kuvauspaikkakin."

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Kuudella ohjaajalla ei ollut negatiivisia kokemuksia, mutta muutama kertoi kohdanneensa intiimikohtauksia tehdessään haasteita, joista oli lopulta selvitty. Toisella ohjaajalla kokemus liittyi alaikäiseen näyttelijään ja kohtauksen aiheuttamaan jännitykseen. Kuvaustilanne oli mennyt hyvin perusteellisten ennakkovalmistelujen ja harjoitusten ansiosta. Toinen ohjaaja oli joutunut tilanteeseen, jossa näyttelijät tapasivat toisensa ensimmäistä kertaa intiimikohtauksen kuvaustilanteessa. Tilanteen absurdiudelle oli pystytty yhdessä nauramaan eikä kokemus ollut muodostunut negatiiviseksi ainakaan ohjaajalle.

Muutamilla näyttelijöillä oli vastaavia kokemuksia ja joillekin intiimikohtauksen tekeminen tuntemattoman vastaanäyttelijän kanssa oli tuntunut ahdistavalta. Tuottajien olisi hyvä ottaa tämä huomioon ja pyrkiä siihen, ettei intiimikohtauksia aikatauluteta ensimmäisille kuvauspäiville. Jos tämä on mahdotonta, tulee näyttelijöille järjestää edes lyhyt tapaaminen ennen kuvauspäivää, esimerkiksi harjoitusten merkeissä.

"Hirveän jännittäviä ne saattaa olla ja vaikeitakin, mutta niistäkin on selvitty ilman negatiivisia kokemuksia. Sarjassa oli yksi kohtaus, missä piti tehdä salakuvaa keski-ikäisestä miehestä harrastamassa seksiä alaikäisen kanssa. Siinä piti sit tehdä paljon pidempi dialogirundi kun piti puhua alaikäisen näyttelijän vanhempien kanssa. Sanoin heille suoraan, että mua jännittää ja tää on vaikein kohtaus mitä oon ohjannut. Kohtaus piti myös perustella itselleen tosi

paljon paremmin kun se piti pystyä perustelemaan myös alaikäisen näyttelijän vanhemmille. Kokemus oli kuitenkin tosi hyvä vaikka luulen, et jännitin enemmän kuin kukaan muu. Alaikäinen näyttelijä otti koko jutun ihan leikin kannalta ja vastaanäyttelijä oli todella ammattimainen vaikeasta roolistaan huolimatta. Meillä oli suljettu setti, jossa oli kameran ja näyttelijöiden lisäksi vain minä ja naispuolinen pukusuunnittelija, jotta alaikäiselle naiselle olisi mukana joku naispuolinen luottohenkilö."

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

"Mulla ei oo seksi- tai alastonkohtauksista yhtään huonoa muistoa itselläni. Kömpelöin tapahtuma oli yhdessä produktiossa, jossa oli seksikohtaus vaatteet päällä ja se oli näyttelijöiden ensimmäinen yhteinen kohtaus. Kohtaus oli myös ensimmäinen kerta kun näyttelijät tapasivat. Ei voitu aikataulusyistä järjestää harjoituksia heidän kanssaan kuten mun tapana yleensä on. Vaan se oli niinku kättely ja 45 minuuttia myöhemmin näytellään yhdyntää. Se on päällimmäinen muisto siitä miten ei soisi asioita hoidettavan. Itse olin kiusaantunut siitä, että jouduin tilanteeseen, jossa asiat ovat sillä mallilla, että toisilleen tuntemattomat joutuvat tekemään intiimin kohtauksen. Mutta muistaakseni se meni naureskellen läpi, koska se oli niin absurdi kohtaus ja tilanne. Ja toisaalta se oli toteutukseltaan varsin yksinkertainen, ei ollut mitään venytettyä aktia ympäri huoneistoa tarve tehdä sillä kertaa siinä tilanteessa."

- ohjaaja, mies, 50+

KOKEMUSTEN ARVIOINTI

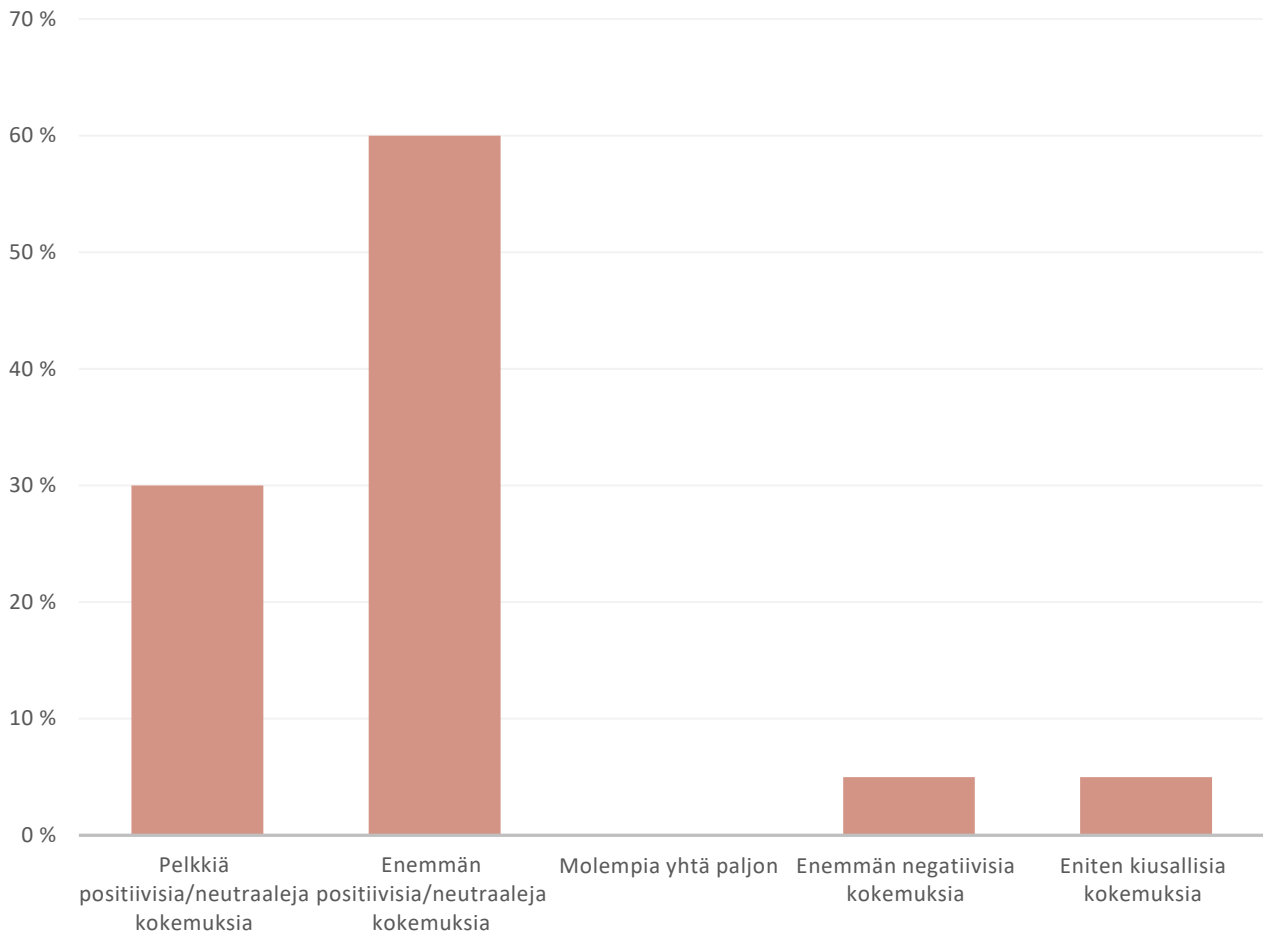
Positiivisten ja negatiivisten kokemusten jakamisen lisäksi pyysin haastateltuja arvioimaan oliko uralle sattunut enemmän positiivisia vai negatiivisia kokemuksia. Tulokset olivat huojentavia, koska pääosin tai pelkästään positiivisia tai neutraaleja kokemuksia oli yhteensä 81,7 prosentilla haastatelluista. Erityisen hyviä kokemukset olivat olleet haastatelluilla ohjaajilla: 30 prosentilla oli pelkkiä positiivisia tai neutraaleja kokemuksia ja 60 prosentilla hyvät kokemukset olivat enemmistössä.

"Enemmän positiivisia, mutta en oo jäänyt myöskään jauhamaan tällaisia kohtauksia, ne on suunniteltu jo niin, et mä en joudu kiusalliseen tilanteeseen ja niistä ei tehdä numeroa. Niissä ei lähdetä millään tavalla shokeeraamaan alastomuudella tai dramaattisuudella. Ne on enemmän lakonisia tai koomisia."

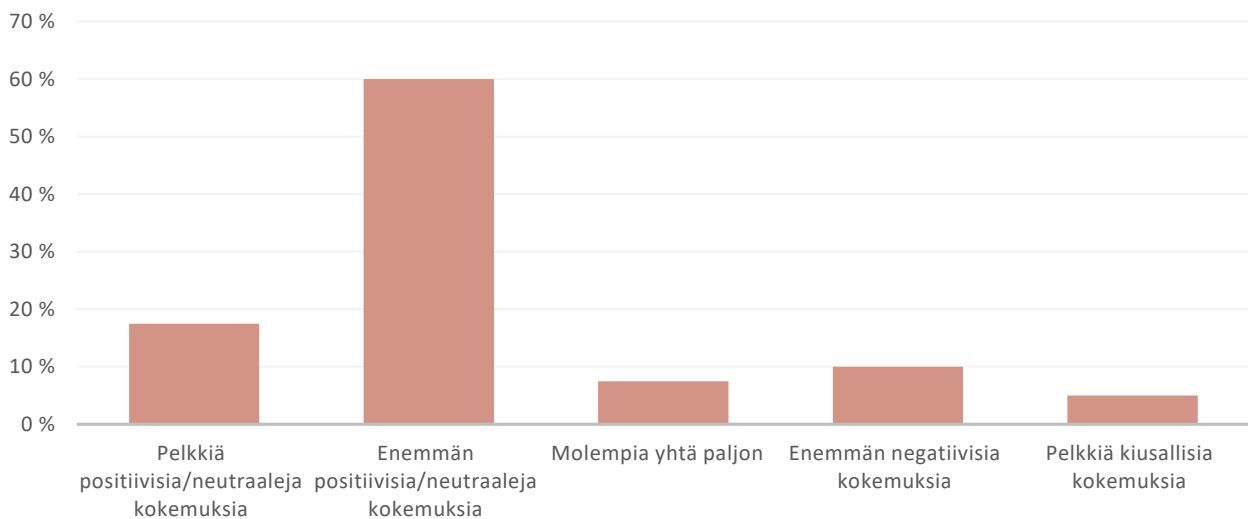
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

"Luulen, et se liittyy siihen, et niistä on keskusteltu etukäteen. Koen, et ei oo tullu mitään yllätyksenä. Musta olis hirveetä, jos mä olisin näyttelijänä ja mulle yhtäkkiä ilmoitettais et tässä pitää olla alasti, et 'voit riisuutua'. Se olis hirveetä. Jos on tiedossa, et vaatii alastomuutta ni se on aina puhuttu etukäteen. Huomaan, et ne menee hyvin jos niihin suhtautuu toisen huomioiden, mut ilman et

Onko sinulla ollut enemmän positiivisia vai negatiivisia kokemuksia intiimikohtausten tekemisestä? (ohjaajat)

Onko sinulla ollut enemmän positiivisia vai negatiivisia kokemuksia intiimikohtausten tekemisestä? (näyttelijät)

niistä tekee liian isoo numeroa, varsinkin jos se tilanne on sellanen et mitään ei tulla näyttämään, ja jos mä tunnen sen näyttelijän etukäteen.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Mulla on ohjaamisesta muutenkin positiivisia kokemuksia. Se ei oo mulle tuskaa enkä mä pyri tekemään sitä sillee, et se olis kenellekään tuskaa. Se on musta kauheen hauskaa ja mukavaa jo ihan työnä, tehään sit mitä tahansa.”

- ohjaaja, nainen, 50+

Näyttelijöillä pelkkiä positiivisia tai neutraaleja kokemuksia oli 17,5 prosentilla, ja pääosin hyviä kokemukset intiimikohtausten tekemisestä olivat olleet 60 prosentilla näyttelijöistä.

“Mulla on kauheen traumaton ura. Osa on varmaan myös sitä miten ite suhtautuu, en oo hirveen herkkä ja mulla on aika ronski huumorintaju. Ei oo sellasta, et olis jälkikäteen jäänyt huono fiilis, koska mä ajattelen, et mua ei oo mihinkään huijattu. Mä oon menny ja nyt tajuaa, et toteutustavat ei oo ollu niin hyviä. Mut melkeen aina jutut on hoidettu hyvin.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Moni puhuu siitä kiusaantuneisuudesta, mut mä haluaisin mieluummin siteerata Meryl Streepiä, joka sanoo, et se on ‘benefits of work’. Et saa kohdata hurmaavia vastaanäyttelijöitä. Sehän on parhaimmillaan lahja. Et sä saat vilauksen ihmisen jostain puolesta mitä sä et oo aikasemmin nähny ja hän saa sinusta. Mielikuvillahan me leikitään koko ajan. Siinä tulee sellasia kohtaamisia, jotka on unohtumattomia. Näitä hetkiä muistellaan sit keinutuolissa.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Koen, et oon saanut enimmäkseen tehdä töitä sellaisten ihmisten kanssa, jotka on suhtautunut näihin kohtauksiin oikealla tavalla ja vakavuudella.”

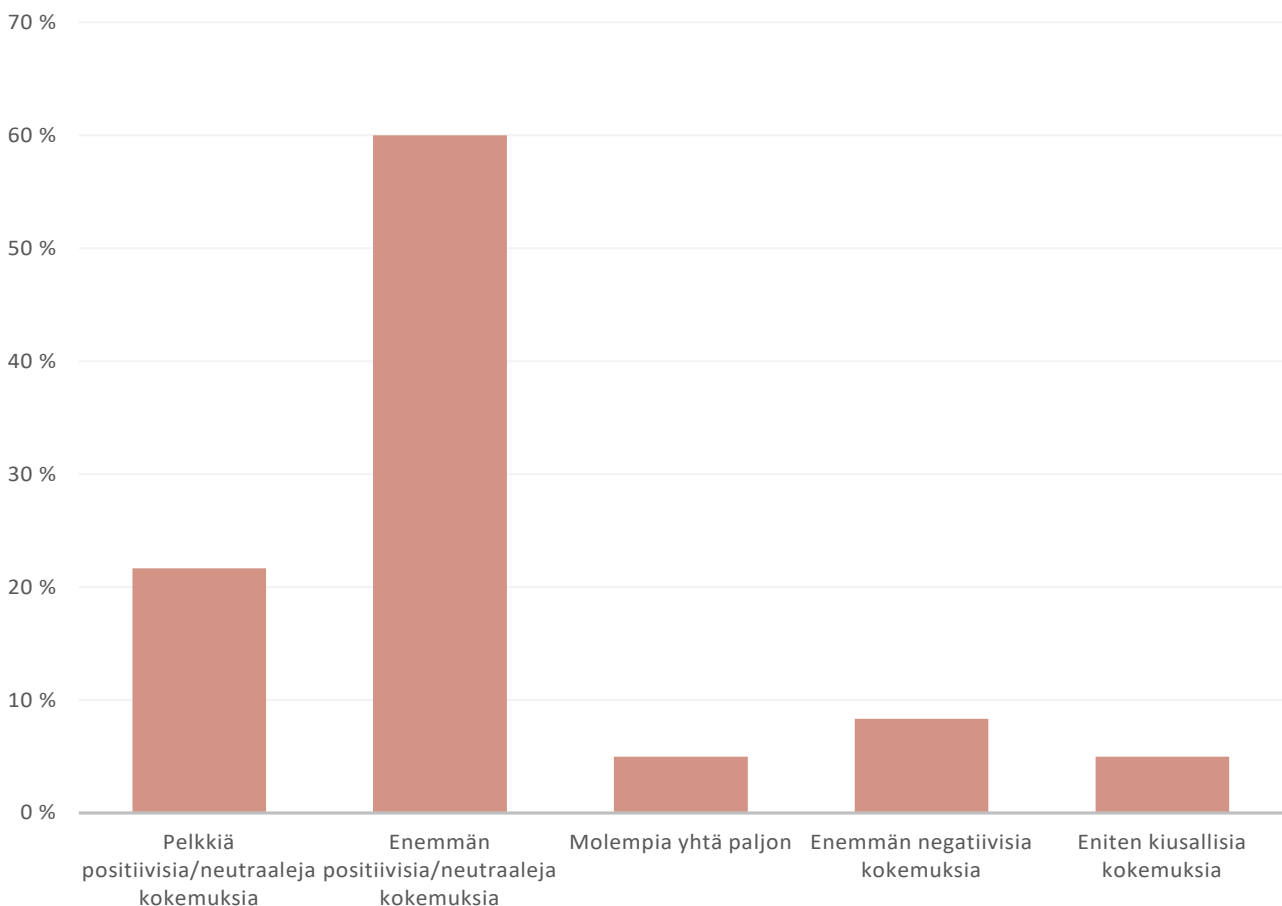
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Yhden negatiivisen kokemuksen jälkeen mä en oo mistään kohtauksesta ollut ahdistunut tai lähtenyt itkien pois. Ne on mennyt ihan jees, mut täytyy myös myöntää, et mä oon tehnyt niitä sen verran, et mun toleranssi on varmaan kovempi ja mä ehkä siedän enemmän. Pystyn keskustelemaan niistä ja ehdottamaan asioita.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Ne on tehty motivoitusti ja niitä on tehty sellaisten ohjaajien tai näyttelijöiden kanssa, joille se on ongelmatonta. Se riippuu myös hirveästi vastaanäyttelijöistä, tiedän et Suo-

Onko sinulla ollut enemmän positiivisia vai negatiivisia kokemuksia intiimikohtausten tekemisestä? (yhteensä)

messa on sellaisia miesnäyttelijöitä, jotka saattaa käyttää sitä tilannetta hyväkseen. Se miten se toinen suhtautuu siihen tilanteeseen on oleellista, en ole onneksi kokenut sellaista. Mä oon aina onnistunut tekemään näitä kohtauksia sellaisten ihmisten kanssa, jotka on olleet hyviä. Toisaalta uran alun kalabaliikin takia muhun ei oo myöskään suhtauttu niin, että mä tekisin mitä vaan.”

- näyttelijä, nainen, 50+

Jotkut näyttelijät olivat sitä mieltä, että “laatu korvaa määrän” eli vaikka positiiviset kokemukset olisivatkin enemmistössä, voi yksikin huono kokemus tehdä intiimikohtauksiin suhtautumisesta negatiivissävytteistä.

“Määrällisesti enemmän hyviä kokemuksia, mutta se huono kokemus uran alussa oli niin voimakas ja traumaattinen, että se edelleen vaikuttaa.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Hallitseva on aina se huono kokemus. Jos sulla on yks huono kokemus versus 10 hyvää ni silti voi olla sellanen olo, et olen selviytynyt. Se yksikin voi olla niin hallitseva. Mut tilastollisesti on ollut enemmän positiivisia. Ja kun on enemmän tehnyt ni on oppinut vaatimaan ja tietää jo rajansa. Tai osaa pyytää making of- tyyppit ja stillkuvaajat pois setistä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Viimeinen negatiivinen kokemus aiheutti sen, että se meni miinuspuolelle koko homma. Mut ei muuten oo mitään kovin traumaattista. Pikemminkin naurettavuus voi nousta niissä kokemuksissa pintaan.”

- näyttelijä, mies, 50+

Näyttelijöistä hyvin harva nauttii intiimikohtausten tekemisestä, joten moni vierasti määritelmää “positiivinen kokemus”. Kokemukset määriteltiin positiivisiksi tai neutraaleiksi silloin kun tekeminen oli ollut turvallista eikä mitään ikävää ollut tapahtunut. Kohtausten tekeminen oli silti saattanut olla kiusallista ja vaikeaa.

“Ei oo varmaan yhtäkään todella KIVAA kokemusta. Tuskin se voi olla niin, et ’mulla oli niin ihana rakastelukohtaus’. Mä en usko, et se on mahdollista. Mut hauskaa voi olla, muuten ne on sellasii, et ’nyt kestetään tää’.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Onhan niissä aina vähän kiusallinen filis, mut kun on ollu niin ettei tarvii näyttää mitään ni ne on ollu yleensä turvallisia kokemuksia ja neutraaleja.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Enemmän on niitä kokemuksia, et ohjaaja on ollut läsnä ja sitä on tullut kuulluksi, mutta ei se sitä poista et aina ne on kiusallisia tai epämurkavia kokemuksia.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Ne on yleensä aina ihan semi ok, mut kyllähän se kiusallista on. Sitä ei poista, et kyllähän sitä miettii sitä kohtausta etukäteen ja sit on suuri huojennus kun se on tehty.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Viidelle prosentille haastatelluista intiimikohtausten tekeminen oli ollut aina pelkästään kiusallisia. Kolmen haastatellun näyttelijän uralla positiivisia ja negatiivisia kokemuksia oli ollut yhtä paljon.

“Musta ne hoidettu ammattimaisesti ja on ymmärretty se, et niihin liittyy näyttelijöiden kohdalla sellasta herkkyyttä, et on suojeltu ja otettu huomioon. Onks sillä mitään väliä kuka on vastaanäyttelijänä? Tietysti on, Suomessa on niin pienet piirit et usein on tuttuja näyttelijöitä ja mullakin on ollut paljon samoja vastaanäyttelijöitä näissä. Siin on omalla tavalla se, et ollaan just puhuttu perheestä ja keikoista, ja sit heitetään vaatteet pois ja ruvetaan esittämään rakastelemista ni kylhän se aina vähän naurattaa. Mut en oo koskaan pystynyt kääntää sisimmästäni pois sitä, et kylhän se tuntuu vähän erikoiselta. Kroppa ja pää on ihmeissään eikä toivo sen jatkuvan hirveen pitkään. Kyl se on enemmän sitä, et ’saittehan te jo kaiken?’ Eli kaikki kokemukset on ollu vähän kiusallisia. Varmasti aika moni kytkee tietynlaisen vaihteen päälle, et ’hoidetaan nää nyt pois alta.’”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Kiusallista se on aina. Välillä on ollut kiva kun on löytynyt joku huumori niiden ihmisten kanssa, jotka on sitä mukana tekemässä. Mutta lähtökohtaisesti ne on aina kiusallisia.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Yhdellä ohjaajalla ja neljällä näyttelijällä oli intiimikohtausten tekemisestä enemmän negatiivisia kokemuksia (yhteensä 8,3 % haastatelluista). Toivoa sopii, että Me too -keskustelun ja esimerkiksi tämän selvitystyön yhteydessä julkaistavan ohjeistuksen myötä intiimikohtausten tekemisestä tulisi tekijöille helpompaa ja turvallisempaa ja negatiiviset kokemukset jäisivät vastaisuudessa kaikilla tekijöillä vähemmistöön.

7) Raiskauskohtaukset

Anna Paavilaisen vuonna 2014 ensi-iltansa saanut näyttämöteos *Play rape* toi ilmi näyttämöraiskausten ahdistavuuden näyttelijöille ja siksi halusin selvittää onko raiskauskohtausten toteuttaminen näyttelijöille ahdistavaa myös kameratyöskentelyssä. Lisäksi halusin saada selville kuinka paljon raiskauskohtauksiin liittyvään väkivaltaan kiinnitetään kuvauksilanteessa huomiota, ja myös ohjaajien näkökulma raiskauskohtauksiin oli selvityksen kohteena.

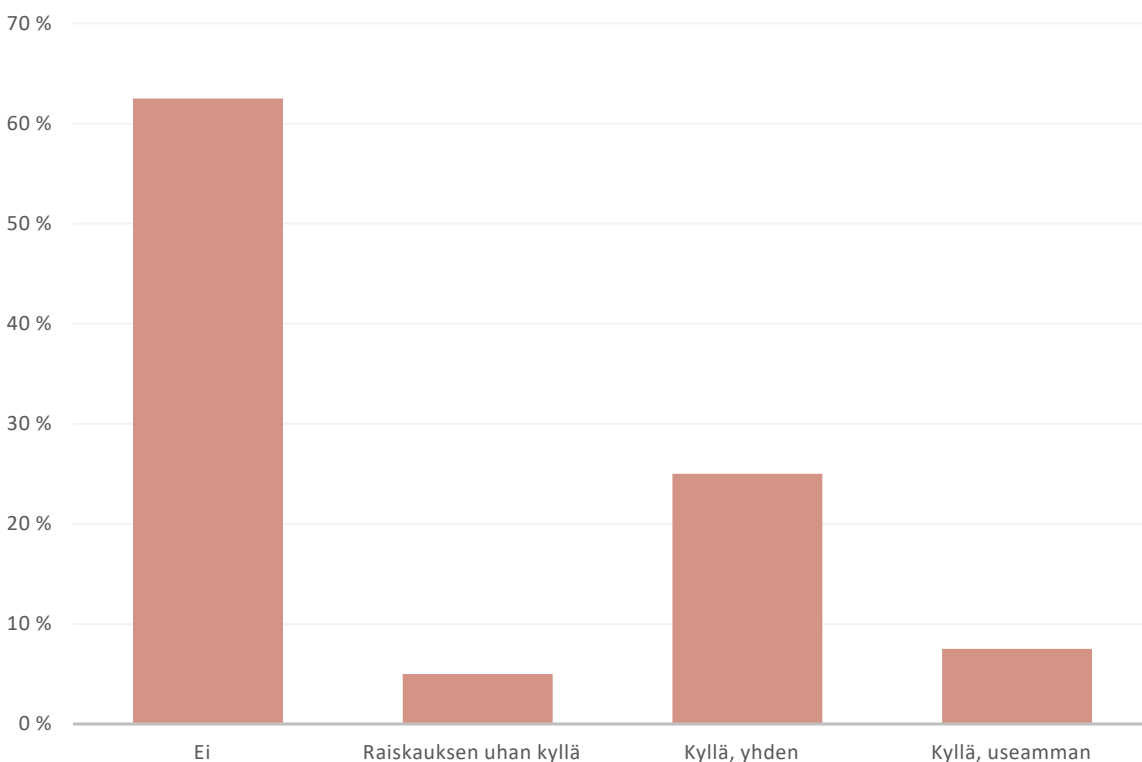
Suurin osa haastatelluista (n. 73 %) ei ollut koskaan tehnyt raiskauskohtauksia kameratyöskentelyssä. Vain kolme haastateltua ohjaajaa (15 %) oli ohjannut raiskauskohtauksen, ja näyttelijöistä raiskauskohtauksia oli tehnyt 32,5 prosenttia. Kaikki raiskauskohtauksia tehneet ohjaajat ja suurin osa näyttelijöistä oli tehnyt urallaan yhden raiskauskohtauksen ja vain kolme haas-

tateltua näyttelijää (7,5 % kaikista haastatelluista näyttelijöistä) kertoi tehneensä useamman.

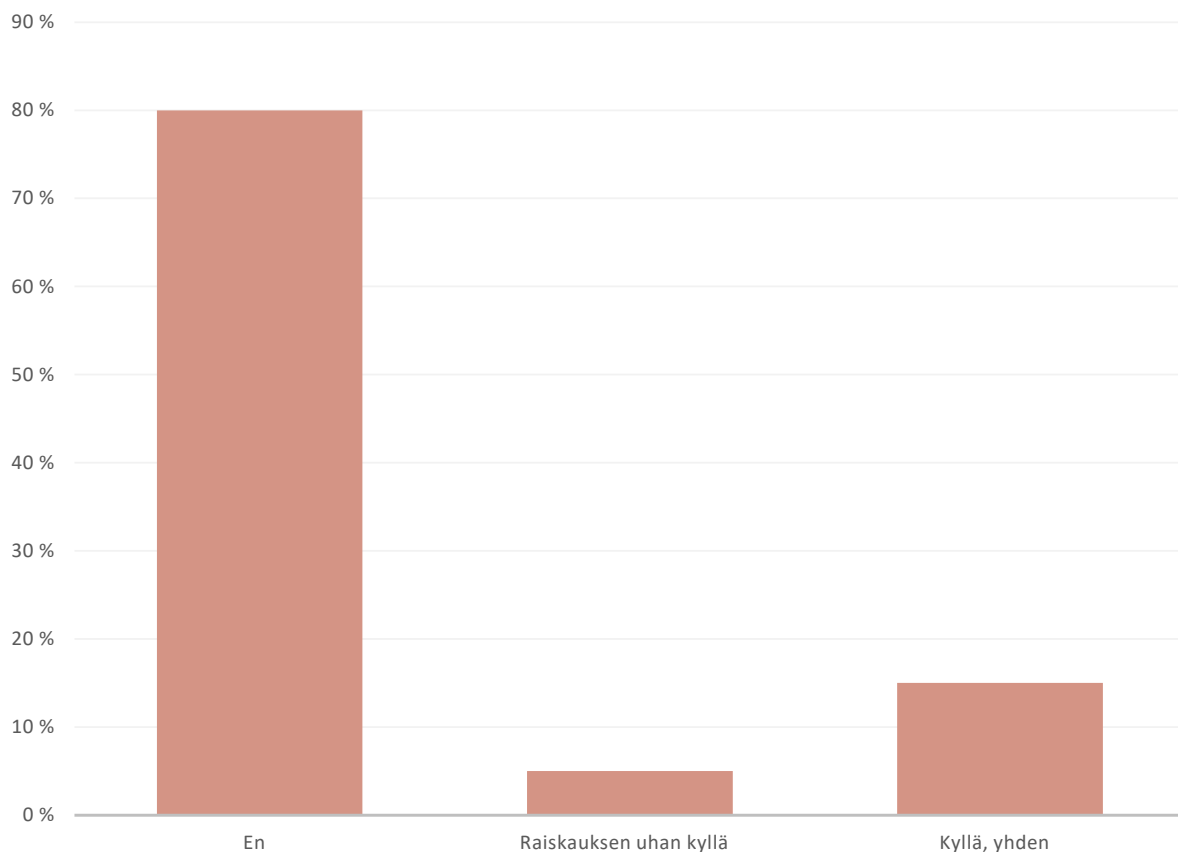
Kokemukset olivat olleet haastatelluille näyttelijöille useimmiten ahdistavia tai muulla tapaa negatiivisia (n. 73 % näyttelijöiden kokemuksista). Raiskauskohtauksen tekeminen oli saattanut olla ahdistavaa vaikka kohtauksen toteutus olisikin ollut turvallinen. Ahdistavuus ei rajoittunut vain raiskattavana olevan rooliin, vaan myös jotkut raiskaajan roolia näytelleet olivat pitäneet raiskauskohtauksen tekemistä ahdistavana. Myös raiskauksen uhan näytteleminen oli saattanut ahdistaa.

“Ihan sairaan ahdistava raiskauskohtaus, musta pidettiin tosi hyvää huolta ja oli stuntti-ihmiset ja kaikki, mut se oli vaan niin raju kohtaus, et sitä oli tosi ahdistava tehdä. Vastanäyttelijät oli pääasiassa avustajia, mutta suhtautuivat kyllä tosi kunnioittavasti. Se on ainoa kerta kun

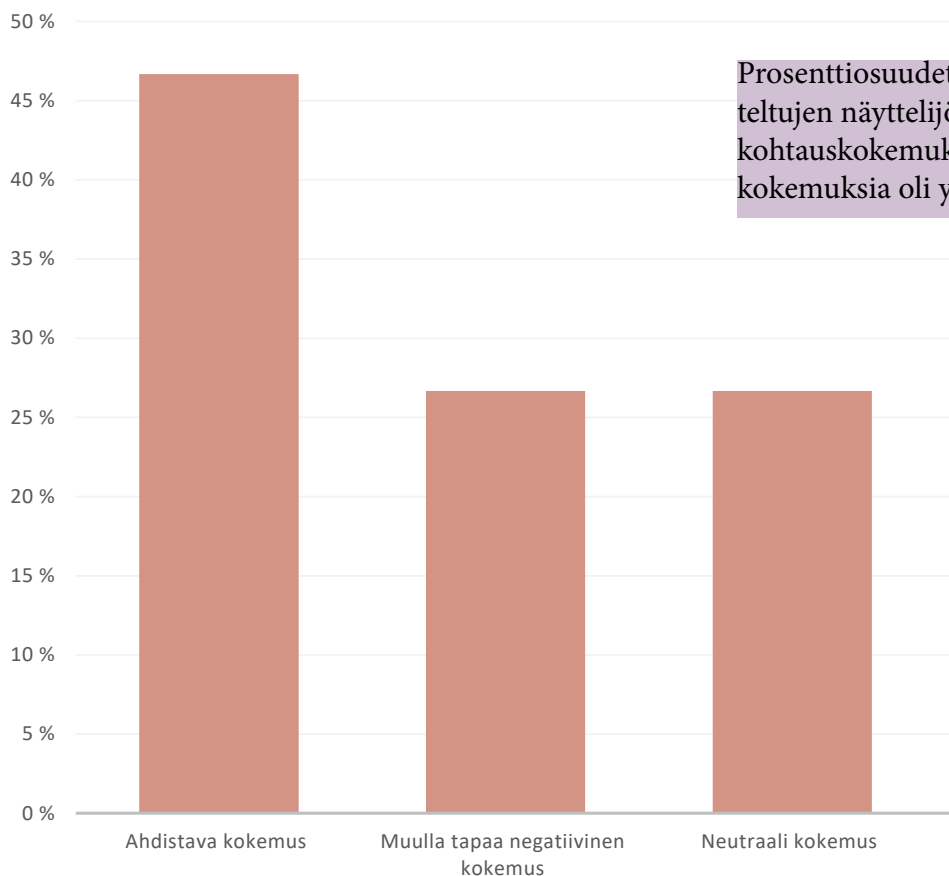
Oletko tehnyt urallasi raiskauskohtauksia? (näyttelijät)

Oletko tehnyt urallasi raiskauskohtauksia? (ohjaajat)

Miltä raiskauskohtauksen näytteleminen tuntui? (näyttelijät)

Prosenttiosuudet ovat suhteessa haastateltujen näyttelijöiden jakamien raiskauskohtauskokemusten määrää. Jaettuja kokemuksia oli yhteensä 15.

on jäänyt kuvauksen jälkeen tosi ahdistava olo. Se yllätti mut, koska kohtaukset oli perusteltuja ja olin valmistautunut henkisesti etukäteen. En oo myöskään kauheen herkkä kantamaan murheita ja oon tehnyt vaikka minkälaisia kohtauksia. Se ahdistus meni ohi parissa päivässä.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Huomasin sen millaista se oli vasta jälkeenpäin. Sitä kuvauksissa vaan tekee niin kuin kohtauksessa sanotaan. Mun päällä kävi vaatteet päällä useampi mies ja sitä piti kyllä työstää jälkeenpäin, pikkusen siitä jäi likainen olo.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Yhdessä leffassa oli joukkoraiskauskohtaus, jossa ei näytetty paljonkaan, vain alku, mut se oli tosi ahdistava kohtaus. Se on ollut ainoa kerta kun oon juossu kuvauspaikalta cateringii ja keräilly itseäni 45 minsaa, koska se oli niin hirveetä. Hirveys oli enemmän tunnelman ja verbaalisuuden tasolla, toimintaa ei ollut niin paljon. Kohtausta ei käyty sen kummemmin läpi etukäteen.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias (raiskaajan roolissa)

Ohjaajista raiskauskohtauksen tekeminen oli tuntunut ahdistavalta vain yhdelle haastatellulle. Kyseinen ohjaaja kertoi ohjanneensa raiskauskohtauksen jo opiskeluaikanaan opettajien antamasta tekstistä. Ohjaaja kertoi ihmetelleensä tekstivalintaa ja erityisesti sitä, ettei opettajien puolelta annettu mitään ohjeistusta haastavan kohtauksen ohjaamiseen. Ilmeisesti vastaavalta kurssilta oli ikävä kokemus myös yhdellä miesnäyttelijällä. Näiden kokemusten valossa suositellen opettajia harkitsemaan hyvin tarkkaan raiskauskohtausten teettämistä opiskelijoilla.

“Kurssilla raiskauskohtaus. Annettiin ehkä kolme tekstiä ohjattavaksi kurssilla ja totta kai yks niistä oli raiskauskohtaus. Näyttelijöiden kanssa oli vaikea löytää yhteisiä aikoja, joten näyttelijät tuli sit aikaisin aamulla mun luo himaan ja me kuvattiin se mun sängyssä. Se oli outo se ohjaustilanne. Mulla oli silloin jo ihan hyvä ohjaajan itsetunto, mut siinä hetkessä se oli niin, et ’mulla ei oo mitään kontrollia tähän ohjaustilanteeseen, mä en tiedä mitä mun pitäis tehdä ja tää hävettää mua tosi paljon’. Ja kaikki on tosi kohteliaita ja hissun kissun eikä siinä näy mitään paljasta pintaa, hyvin ollaan peittojen alla ja näin, mut eihän siinä tekemisessä myöskään mitään järkeä ollut kun ei meistä kukaan oppinut siitä mitään. Mä olin niin jotenkin paineessa siitä tilanteesta, et en ihan hirveesti ohjannut niitä tai pystyny keksii mitään backstorya tai ketä nää ihmiset on, miks ne on tässä tilanteessa. Ni siitä jäi tosi outo olo, et ’me tavallaan nyt vaan tehtiin tää ja kuvattiin tää raiskaus ja that’s it’. Ja sit siellä kurssilla kun katottiin ne ni sitä ei mun mielestä mitenkään käsitelty sitä asiaa eikä etukäteenkään oltu sanottu mitään. Edes et ’tää on aika rankka tää teksti, miettikää miten teette tän mahdollisimman mukavasti kaikille’. Edes tota pienintä mahdollista määrää ei tullu. Mä ajattelin jälki-

käteen, et mä oon tosi huono ohjaaja, et mä en pystynyt tekemään kiinnostavaa tai hyvää kohtausta. Soimasin siitä itseäni enemmän kuin siitä mitä tehtiin. Vasta Play rapen jälkeen aloin miettiä, et tää oli aika erikoista, et miks meitä tällasta laitettiin tekemään. Ei ihme, että siitä jäi vähän outo fiilis.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

“Kamerakurssilla kouluaikana tehtiin jotain ihan lyhyitä pätkiä. Ne oli opettajien antamat matskut, joiden pohjalta tehtiin ne kohtaukset. Mut en muista oliko se suoranaisesti siinä materiaalissa vai indikoiko se siihen päin, et saattais olla kyse raiskauksesta. Se oli mun mielestä jotenkin ilmassa ja jotkut pääty siihen, et se näytetään. Se oli mälsää. Jos lähetään itsekäästi miettimään ni mä en löydä itsestäni raiskaajaa. On mälsä kaivella tollasia itestään, varsinkin kun tehdään sitä kohtausta ja toinen näyttelee tosi hyvin sitä uhria. Siitä tulee karsea olo. Siitä tulee vielä karseampi olo kuin siitä, jos vaikka näyttelee hakkaavansa jonkun, koska raiskauksen esittämisessä häilyy joku raja. Kun näytellään väkivaltaa ni se on monesti selkeemmin tiedossa katsojalle, et tässä presentoidaan väkivaltaa, kun taas seksuaalisessa väkivallassa se raja vähän häilyy, kun se on samalla myös intiimiä. Väki-valta on teknisempää ja selkeemmin joku stuntti tai koreografia. Raiskaus myös yleensä kuvataan niin, et tullaan enemmän iholle ja lähemmäs ihmistä. Se ikuisuuskysymys on peruskatsojalla seksikohtauksissa se, et ’duunaskohan noi oikeesti?’ ja sit spekuloidaan, et ’ainakin ne on pannu’. Mut sitä harvemmin spekuloidaan, et ’onks noi lyöny oikeesti toisiaan?’”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Kahdelle muulle raiskauskohtauksia ohjanneelle ohjaajalle tilanne ei ollut tuntunut ahdistavalta, mutta raiskauskohtausten toteutustapaa oli pohdittu tarkkaan. Ohjaajat pitivät raiskauskohtauksissa ja väkivaltaa sisältävissä seksikohtauksissa toimivana teknistä lähestymistapaa. Tekninen lähestymistapa oli tuntunut hyvältä myös väkivaltaa sisältävissä intiimikohtauksissa.

“Ratkaistiin se oikeastaan vaan lähikuvilla ja kädet on se millä se näytetään. Näytetään näyttelijöiden kasvoja ja sit niitä käsiä. Oltiin harjoiteltu sitä ja mun mielestä se meni ihan hyvin kun se oli niin selkeä. Kun ollaan vaan käsissä, ni se on aika teknistä ja osa siitä on sellasta, et ’liikuta viis senttiä tonne ja kipristele näin’. Se on huvittavaa ohjaamista.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Oli seksikohtaus, jossa oli mukana kuristamista. Harjoiteltiin etukäteen, koska piti kattoa et miten se pystytään tekemään. Tyhmää oli se, että se oli ensimmäisen kuvauspäivän kohtauksia kun kukat oli kuolemassa ja meidän piti saada niitä kuviin. En oo jutellut kummankaan kanssa siitä sen jälkeen, mutta en usko että siitä jäi mitään huonoja fiiliksiä. Oli vähän noloa kuvata se kun oltiin ulkona ja lapsiperheiden ääniä kuului kauempaa ja

kaikkia jännitti kun oli ensimmäinen kuvauspäivä. Sit kun mä leikkasin sen ni mä tajusin, et se ei näytä tarpeeksi hurjalta. Meillä oli yks 2nd unit -päivä ni mä tajusin, et meidän pihalla kasvaa vähän niitä kukkia. Se naisnäyttelijä meni siihen makaamaan ja me kuvattiin jälkikäteen kohtaukseen lähikuvia sen kasvoista ilman vastaanäyttelijää. Sitä kuristamisesta tulevaa punaa on vaikea saada ite aikaiseksi ni sit mä kysyin näyttelijältä, et 'onks ok jos meidän äänittäjä pitää kädellä sun kurkusta ja äänittää samaan aikaan'. Se oli ihan ok ja sit me tehtiin se niin ja mä vielä otin sitä jaloista ja tein sen liikkeen, et sitä niinku pantais siinä. Se lopullinen kohtaaus on kasattu tosi monesta otosta.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Yksi iso ongelma raiskauskohtauksissa liittyy väkivaltaan ja kivun ja hädän näyttelemiseen: vastaanäyttelijän ja muun työryhmän voi olla mahdotonta erottaa näyteltyä hätää oikeasta hädästä. Tällaisia kokemuksia oli kahdella näyttelijällä ja jälkimmäisessä tapauksessa tilanne oli ollut todella vaarallinen.

“Keskusteltiin vastaanäyttelijän kanssa ja vastaanäyttelijä sanoi, että luottamusta on. Et voi vetää täysii. Mut sit kun toinen näytteläe ihan täysii ni sulle tulee tehdessä sellanen fiilis, et onks tolla kaikki hyvin. Ja sit kun kysyy kuvan jälkeen ni sillä on ja sitä vaan sanoo, et 'vitsi sä näyttelit hyvin'. Kun molemmat vetää täysii ni se tuntuu pahalta niin kuin periaatteessa pitääkin, jos se on aito.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Yks pelottava raiskauskokemus mulla on. Me oltiin harjoteltu sitä uimahallissa avoaloin, mut sit kun mentiin kuvauspaikalle ni mulla oli kumisaappaat jalassa. Kukaan ei ollu ottanu huomioon sitä, et kun kumisaappaat täytyy vedellä ni ne on kuin betonia, sä et saa niitä pois jaloista enkä mä pystyny juoksemaan ne jalassa. Eli mä en päässy pakoon niin kuin oli suunniteltu ja mun vastaanäyttelijä oli ihan tilanteessa, ei tajuu ja tulee päälle kuin yleinen syyttäjä. Ihan vitun pelottavaa ja mä luulin, et mä hukun. Sit turvasana ei toimi, mä meen veden alle ja mä en saanu sitä kunnolla sanottua. Kukaan ei tajuu, et mä oon oikeesti pulassa, koska tilanne on se, et me näytellään sitä, et mä oon pulassa. Ja pelastussukeltaja on kahen metrin päässä kuvan ulkopuolella. Sit kun se tilanne oli poikki ni mä sanoin, et mä en tee tätä enää. Mä pelästyin niin paljon. Muistaakseni mä vähän itkinkin siinä. Mun mielestä se on siinä leffassa mukana se kohtaaus, mut se ei näytä miltään, koska se ei oo semmosta Hollywood-hukkumista kun ihminen on oikeesti hukkumassa.”

- näyttelijä, nainen, 50+

Väkivaltaa sisältävissä intiimikohtauksissa tulisi olla paikalla stuntkoordinaattori ja läheisyyskoreografi ja lisäksi käytössä pitäisi olla turvasana, mutta pahimmillaan nämäkään toimenpiteet eivät estä vaaratilanteita. Siitä syystä kaikki väki-

valtaa sisältävät kohtaukset pitäisi koreografioida ja harjoitella teknisesti etukäteen ja mieluiten oikeissa olosuhteissa, jos niillä on merkitystä kohtauksen turvallisuuden kannalta, kuten edellisen näyttelijän kokemuksessa.

Hukkumiskokemus osoittaa myös, ettei näyttelijäntyö parane vaikka vaaratilanne olisi aito. Jotkut ohjaajat toivovat saavansa näyttelijöiltä aidompia reaktioita, jos näyttelijä yllätetään tai koreografia jätetään sopimatta, mutta sillä harvoin päästään hyvään lopputulokseen. Väkivaltaisten intiimikohtausten teknisempi toteutustapa, tarkka koreografia ja harjoittelu tuo näyttelijöille turvaa ja voi vähentää kohtauksen ahdistavuutta. Jos ohjaaja väkivaltaa sisältävässä intiimikohtauksessa kieltäytyy harjoittelusta tai sopimasta toimintoja tarkemmin eikä ammattiapua ole saatavilla, suosittelen näyttelijöitä toimimaan kuten seuraavan tapauksen näyttelijät.

“Kuvattiin aika rajua raiskauskohtausta. Siinä oli väkivaltaakin. Ohjaaja ei halunnut harjoitella sitä ollenkaan etukäteen edes koreografian puolesta, se halus et se tapahtuu siinä tilanteessa. Se ehkä halus, et siinä tapahtuu jotain yllätyksiä ja reaktioita. Mä yritin puhua siitä, et se pitäis harjoitella kun se on ihan stuntkohtausta ja siinä on väkivaltaa, mut ohjaaja ei kuunnellut. Sit puhuin tuottajan ja vastaanäyttelijän kanssa ja me tehtiin niin, et harjoiteltiin se salassa ja koreografioitiin se täysin. Mä olin siinä vaiheessa jo sen verran kokenut, et osasin sanoa, et ei tätä näin tehdä ja siks me ohitettiin ohjaaja ja tehtiin se vastaanäyttelijän kanssa yhdessä. Oikein kukaan ei myöskään ollut pitänyt huolta siitä, et naisnäyttelijälle olis ollut intiimisuojat tai meille polvisuojia tai mitään kun kohtaauks kuvattiin luonnossa. Itse kuvaustilanne meni tosi hyvin, paitsi et settiä on paljon vaikeempi sulkea kun kuvataan luonnossa. Iso hatunnosto tuottajalle, joka kävi käskenässä making of-kuvaajan pois. Ei kerrottu ohjaajalle, et oltiin harjoteltu, ja ohjaaja oli tosi tyytyväinen kohtaukseen kun koki, että oli itse saanut sen aikaan, vaikka todellisuudessa hänellä ei ollut mitään tekemistä asian kanssa.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Edellisen tapauksen kaltainen ohjaajan selän takana toimiminen tuskin juolahtaisi mieleen uraansa aloittelevalle näyttelijälle. Kahden naisnäyttelijän kohdalla ensimmäinen raiskauskohtausta oli ollut myös uran ensimmäinen seksikohtausta ja kokemukset olivat olleet todella epämiellyttäviä. Toisessa tapauksessa raiskauskohtausta ei oltu kirjoitettu käsikirjoitukseen eikä toteutuksesta oltu puhuttu tarpeeksi tarkasti ennen kohtauksen kuvaamista. Toisen näytteli-

jän tapauksessa todella raju ja väkivaltainen kohta-
taus oli toteutettu ilman stuntkoordinaattoria, ja
näyttelijä koki olonsa turvattomaksi tilanteessa.

*“Ensimmäinen rakastelukohta-
us tais olla yksi raiskaus-
kohta-
us. Se ei ollut käsikirjoituksessa. Täm-
mönen idea tuli ohjaajalle, et jos tää
yks henkilö huumais ja raiskais tän
mun henkilön. Ja sit se tehtiin ja tästä
on hyvinkin eriäviä mielipiteitä, et
miten tää kohta-
us on menny. Jotkut sanoo, et housut
oli jalassa ja oma kokemukseni on, et ei
mitään housuja ollut jalassa. Sain roolin
koekuvausten kautta ja sit sain käsik-
sen, jossa oli paljonkin alastonkohta-
uksia. Muun muassa sellainen, et ‘ui
alasti vedessä’. Varmaan ainakin kolme
alastonkohtausta. Sit kun olin lukenut
sen ni mä tapasin tän ohjaajan ja
sanoin sille, et ‘oon tosi mielelläni
mukana, mut mulla on tällasia rajoiteita,
et en haluais tehdä tällasia totaali-
alastonjuttuja. Et voidaanko me elää
sen kanssa ja keksiä jotain muuta?’
Mä en oo ihan varma, mut mä luulin,
et se luki sopimuksessakin, ettei saa
olla totaali-
alastomuutta. Koin tai luulin siis
olevani turvassa, mutta sitten me
tehtiin niin, et siinä raiskauskohta-
uksessa mulla oli toppatakki päällä ja
housut piti laskea alas ja vastaanäyt-
telijä pani mua takaapäin ja muistan,
että sen elimet osu muhun, mun
takapuoleen. Muistan ajatelleeni, et
onhan tää aika omituista ja jopa, et
voiko tässä jotkut sukupuolitaudit
tarttua. Mä en tien-
nyt, että on olemassa intiimisuojia.
Se oli vähän erikoista ja epämiel-
lyttävää, mut mä ajattelin, et tällasta
tää nyt on. Sen tilanteen kiusallisuus
ei johtunut mistään mitään vastaanäyt-
telijä teki vaan siitä, että sitä ei
ollut käsik-
sessä eikä kuvaa oltu suunniteltu
tehtäväksi, kuulin siitä samana
päivänä juuri ennen kuin se tehtiin.
Sen jälkeen se vielä jatkui niin, et
mut oli siinä raiskattu ja vastaanäyt-*

*telijä lähti pois siitä ja kamera kävi
koko ajan ja ohjaaja huusi mulle
ohjeita, et ‘mene lattialle istumaan’.
Ja mä muistan, et mulla oli ne housut
kintuissa ja mä istuin siinä lattialle
niin, et mun alapää näkyi sinne
kameraan. Ja mä istuin siinä tosi
pitkään, se oli sellanen sen jälkeinen
tila mitä kuvattiin. Mä muistan
ajatelleeni, et nyt mun alapää
näkyi tohon kameraan, et keskeyt-
tänkö mä tämän kohta-
uksen. Ja sit mä olin vaan, et okei
mä voin nyt tehdä tämän. Sitä ei
tietenkään oo siinä elokuvassa.”*

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

*“Se oli mun eka tai toka kuvaus-
päivä ensimmäisessä pitkässä
elokuvassa ja se oli joukkoraiskaus-
kohta-
us. Se oli ratkaistu niin, et siinä oli
7–10 miestä. Mua vedettiin eka
hiuksista, roikoteltiin sillee, et multa
lähti hiuksia päästä. Se oli koreogra-
fioitu, mut ei meillä mitään stunt-
koordinaattoria ollu paikalla. Mulla
oli stringit päällä ja 10 miestä
rynkyytti mua niin, et mulle tuli
mustelmia. Nuoret pojat ei pysty-
ny kattoo mun naamaa. Sitä tehtiin
tosi pitkään ja se oli tosi ahdistavaa
ja mä muistan kun päivä oli ohi ni
mua itketti aika paljon, ja sit
puvustaja ja ohjaaja tulee siihen ja
mä sanoin, et ‘toi oli aika paha’ ja
ohjaaja vähän hymyili ja sanoi, et
‘hyvinhän se meni’ ja kuiskas korvaan,
et ‘jotenkin toi joukkoraiskaus
sopii sulle’. Siitä alko mun elokuvan-
tekeminen. Otettiin luulot pois.
Mulla ei ollu mitään kokemus-
pohjaa siihen miten tollasista pitäis
puhua. Kyl mä tiesin, et on joukkorais-
kauskohta-
us. Mut ei oltu siitä puhuttu tarkem-
min, en ainakaan muista. Muistan,
et ohjaaja kysy ennen kuvauksia, et
onks alastomuus mulle ongelma ja
mä vastasin, et ei oo. Sen takia sen
ei oo tarvinnu perustella, et mikä
näkyi ja mikä ei, koska mä olin itse
siihen suostumukseni antanut.”*

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

8) Suutelukohtaukset (näyttelijät)

Suudelmia näkyy elokuvissa ja tv-sarjoissa huomattavasti alaston- tai seksikohtauksia enemmän, joten ennen selvitystyön aloittamista ajattelin, että kameran edessä suuteleminen on näyttelijöille suhteellisen mutkatonta. Haastatelluista suurimmalle osalle suuteleminen olikin luonnollinen osa näyttelijäntyötä. Vain kolmella haastatellulla näyttelijällä oli negatiivisempi suhtautuminen suutelukohtauksiin.

20 prosenttia haastatelluista näyttelijöistä piti suutelemista kameran edessä helppona, ja jotkut jopa laskivat suutelukohtausten tekemisen näyttelijänammattin hyviin puoliin.

“Mulle se on tosi miellyttävää, se on normaalia roolihenkilöiden elämää ja kuuluu ammattiin. Jos näytellään roolihenkilöiden elämää ni olis hassua, jos ei sitä osaa olisi. Siksi se on luonnollista.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mä lähtökohtaisesti tykkään suudella, se on musta kivaa ja on kivaa, et sitä saa tehdä muittenkin kuin puolison kanssa sallitusti. Se on ollu musta aina positiivinen asia, jos on kiva vastaanäyttelijä.”

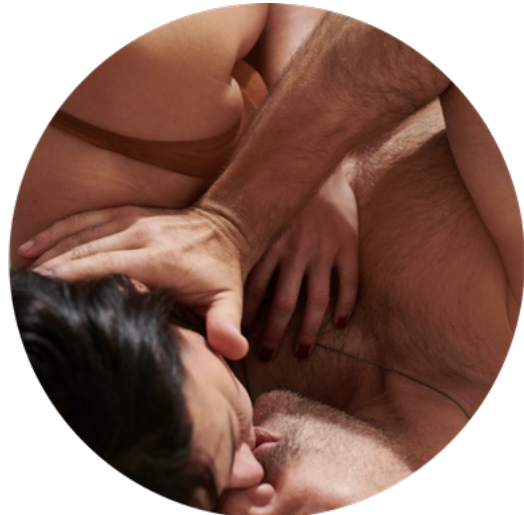
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Haastatelluista näyttelijöistä 12,5 prosenttia oli sitä mieltä, että suutelukohtaukset ovat seksikoh-
tauksia intiimimpiä. Joidenkin mielestä suudellessa raja oman persoonan ja roolihenkilön välillä hämärtyy, toisin kuin teknisiksi koetuissa seksikoh-
tauksissa. Muutamat haastatellut olivat kokeneet jopa syyllisyyttä, jos suuteleminen kameran edessä oli ollut liian mukavaa. Vastanäyttelijällä on toki suuri merkitys suutelemisen miellyttävyyden kannalta.

*“Siinä häilyy se raja näyttelijän ja ihmisen välillä, et suutele-
lenko mä nyt tän ihmisen kaa vai tän roolihenkilön kaa. Kyl
mä tiedän, et jos mä näytelen sun kaa ja sä oot vihanen,
ni et sä oo mulle välttämättä oikeesti vihanen, mut suutele-
misessä menee aina joku semmonen, et ‘suudellaanko me
tässä nyt’. Se on intiimimpää kuin seksikoh-
tauksissa.”*

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

*“Joskus on tullut syyllinen olo suutelukohtauksesta, et
tähän oli aika mukavaa ja sitä miettii heti, et en mä saa
ajatella näin. Suuteleminen on jotenkin paljon intiimim-*

*pää kuin seksikoh-
tauksia, jotka on niin teknisiä.”*

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

*“Suuteleminen saattaa olla ihan sietämättömän rajoilla,
et onks se enää ok. Se on niin intiimiä. Et jos toi ees hipa-
see mua kielellä ni mä kuolen. Et ei saa kiusata ihmistä.
Et joko se on niin mukavaa, et siitä tulee liian kivaa, et
sitä punastuu kun sanotaan kiitos. Tai sit se on niin, et ‘jos
tää ällötys tekee edes eleen siihen suuntaan, et tää olis
privaattia ni mä vetäsen sitä kuonoon’.”*

- näyttelijä, nainen, 50+

*“Kun näyttelee rakastunutta johonkin ni mä koen, et on
laitettava itsensä alttiiksi sille ja se on sallittua rakastua
oikeesti. Se tapahtuu nimenomaan sen kameran edessä
eikä se kuulu kenellekään muulle kuin meille, se on mei-
dän alue. Mut sit pitää olla selkärankaa sen jälkeen kun
sanotaan kiitos, et se jää tohon. En käytä sitä työkalua
työajan ulkopuolella, ni sit mä pystyn säilyttämään hyvän
työsuhteen ja hyvän ystävyysuhteen. Se on mahdollista.
Ei oo kiellettyä pitää suutelemista miellyttävänä.”*

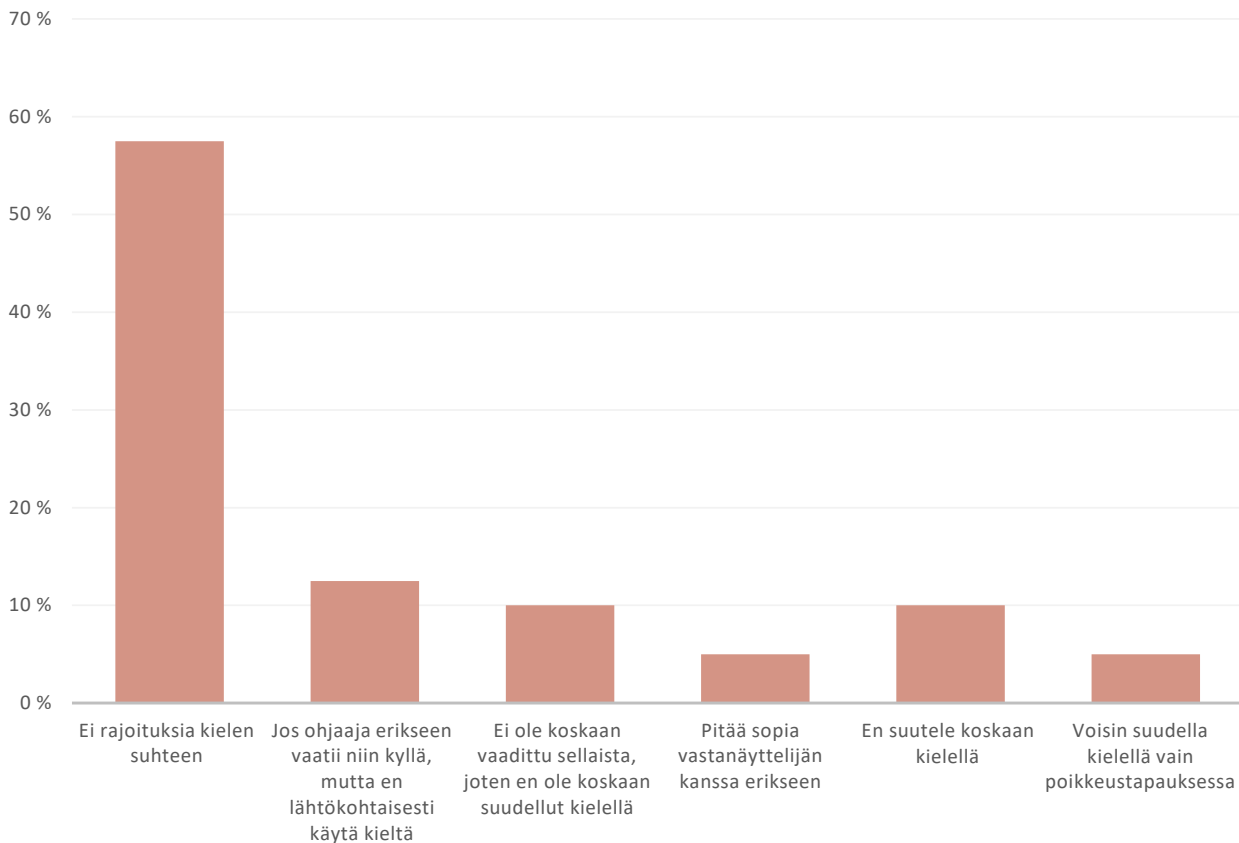
- näyttelijä, mies, 50+

Monet pitivät näyttelijöiden välistä kemiaa oleellisena suutelukohtauksissa. Eräs haastateltu oli kuitenkin sitä mieltä, ettei suutelukohtausten onnistumista voi laskea vain kemian varaan, vaan kohtaaminen on aina myös puhuttava läpi.

*“Tässäkin tullaan kahden ihmisen välisiin kemioihin, et
mitä niiden välillä tapahtuu myös henkilökohtaisella
tasolla. Se määrittelee myös paljon sitä mitä siinä kame-
ran edessä tapahtuu.”*

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Miten suhtaudut kielisuudelmiin kameratyöskentelyssä? (näyttelijät)

“Oon ollu jossain produutioissa missä ei oo koekuvattu ja sit on tullu suudelmakohtaus. Jos sitä ei oo mitenkään puhuttu tai harjoteltu ni yllättäen onkin käynyt niin, et se ei toimi. Kysymys on kuitenkin kahden työtätekevän ihmisen kontaktista ja sit siinä pitäisi olla kuitenkin joku kemia. Mä väitän, et jos sitä ei oo millään tavalla käsitelty tai rakennettu ni kokemus voi olla omituinen. Pitäis ennemminkin katkaista mystiset siivet ja miettiä, et miten me saadaan tällä aikaan se mitä halutaan. On ohjaajia, jotka pelkää et jos sitä käydään läpi ni siitä katoaa jotain. He ehkä pelkää ite, et siitä lähtee joku taika. En tarkoita, et pitäis olla mitään pusutreenejä, mut pitäis puhua siitä mitä sillä halutaan kertoa. Siksi sitä ei voi vaan juosta ohi. Mun tapa on se, että yritän enemmänkin tehdä (suutelu- ja seksi-) kohtauksista niin tylsiä ja teknisiä kuin mahdollista, jotta tulee vapaus keksiä asioita. En näe henkilökohtaisen jännityksen ylläpitämistä mitenkään hyödyllisenä.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Merkittävin näyttelijöiden mielipiteitä jakava ero suutelemiseen liittyen koskee kielen käyttöä suudeltaessa. Tässä asiassa on selvästi kahta eri koulukuntaa: niitä, joilla ei ole rajoituksia kielen suhteen (57,5 % haastatelluista näyttelijöistä) ja niitä, jotka eivät koskaan tai ainakaan lähtö-

kohtaisesti käytä kieltä suudellessaan kameran edessä (42,5 %).

10 prosenttia vastaajista kieltäytyy täysin suutelemasta kielellä, 17,5 prosenttia kertoi käyttävänsä kieltä vain ohjaajan erikseen niin vaatiessa tai muussa poikkeustapauksessa, 10 prosenttia ei ollut koskaan suudellut kielellä, koska sitä ei oltu vaadittu ja kaksi haastateltua näyttelijää kertoi suutelevansa kielellä vain, jos siitä on vastaanäyttelijän kanssa erikseen sovittu. Monet haastatellut olivat sitä mieltä, että alalla on yhteinen kirjoittamaton sääntö, jonka mukaan kieltä ei suutelukohtauksissa käytetä. Kielisuutelemista pidettiin turhana, koska ero ei haastateltujen mielestä näy lopputuloksessa.

“Jos pitää suudella ni sit suudellaan. Jos on kaksi ammattilaista siinä suutelemassa ni eiköhän siinä oo joku raja olemassa. Sellainen kirjoittamaton sääntö pitäisi olla.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Jos pidetään kirjoittamattomista yhteisistä säännöistä kiinni, ni suuteleminen on tosi ok.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Eihän siellä tarvii mitään kielareita tehdä. Vaikka oon intohimoisestikin suudellut kameran edessä ni en muista koskaan, et olis tehty kielaria. Kyl se ihan automaattisesti tulee, et ei siinä kieltä käytetä kun ei se näy missään. Joku ohjaaja joskus sanoi, et se kyllä näkyy ja sit mä sanoin, et mä teen joo sit niin. En tehnyt ja se meni läpi. Mun mielestä sen voi kyllä näytellä, sitä ei tarvii tehdä.”
- näyttelijä, mies, 50+

“Pari kertaa on pitänyt suudella kameran edessä intohimoisesti, mutta en missään nimessä silti työnnä kieltä toisen kurkkuun. Kukaan ei onneksi ole sitä tehnyt myöskään mulle.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Kirjoittamaton sääntö on ongelmallinen, koska se ei välttämättä päädy kaikkien tietoon. On yleistä tietoa, ettei näyttämösuudelmassa lähtökohtaisesti käytetä kieltä, mutta kamerasuudelmia koskeva kirjoittamaton sääntö ei ollut selvästikään tavoittanut kaikkia haastateltuja, ja yli puolet haastatelluista kertoi suutelevansa kielellä kohtauksen niin vaatiessa. Jotkut pitivät suutelemista hyvin henkilökohtaisena asiana ja kokivat, että kameran edessä suudellaan yleensä niin kuin itsekin suutelisi, ja toiset taas kokivat kielen käytön tarpeellisena vain poikkeustapauksissa. Monille kohtauksen vaatimukset määrittivät suutelemisen laatua enemmän kuin omat rajat tai säännöt.

“Ei oo rajoituksia. Jos on kiihkeä rakastelukohtaus ni kyl mä yritän suudella niin ku mä suutelen oikeastikin ja toivon, että mua suudeltais himokkaasti eikä jotenkin kuivasti. Mun mielestä se on hyvää näyttelystä, et suutelee niin kuin se kohtaus vaatii.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Ei sitäkään halua pitää itsestäänselvytenä, ettei koskaan olis kieltä, jälleen kerran roolihenkilöt ja niiden motiivit edellä. Jos koetaan, et se olis tärkeetä ni en näe mitään ongelmaa siinä.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Joskus kieli voi palvella vaikka komiikkaa aivan hyvin.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Koskaan ei oo suudelmista puhuttu tarkemmin, luulen et vastaanäyttelijät on suudellu niin ku suudellaan. Siin käy vähän sillai, et jos sä hyppäät kypmistä ni kyl sun pitää hyppää kunnolla eikä vähän astuu sieltä, muuten siinä käy hassusti ja sä löyt selän siihen hyppylautaan ja tuut sieltä alas ihan miten sattuu. Jos hyppää reippaasti ni sit se vie mennessään, mut muuten se on kitkasta ja sä mietit koko ajan liikaa.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Jos suutelemisen tavasta ei sovita etukäteen, voi koulukuntaero kielen käyttämisen suhteen aiheuttaa ahdistaviakin kokemuksia. Jotkut haastatellut olivat pohtineet suutelemisen rajoja erityisesti Me too:n jälkimainingeissa.

“Kyl suutelemisessa on tietyt säännöt, et kieltä ei kauheesti oikeestaan käytetä. Oon mä tehny jotain kohtauksia, joissa vastaanäyttelijä on työntäny kielen kurkkuun asti ja se on ollut ällöttävää. Mä koen, että sä voit silti suudella intohimoisesti toisen kanssa vaikka et käytä kieltä. Mä en tarkoita, et se olis sellasta pussailua vaan kyl sitä voi ihan suudella.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Sä voit yhtä lailla rikkoa intimizeettirajoja suudellessa. Esim. jos toinen työntää kielen sun nieluun. Mut sit on vaikee tietää, et onko se sen tapa ylipäättään suudella.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Ei kieltä. Mun mielestä se on ollu aina sellanen ammatilaisten ja amatöörien ero. Totta kai jos se näkyy se kieli ni se on perusteltua. Mut yleensä se on sellasta, et ‘mitä vittuu toi tunkee tota kieltä mun suuhun, eiks se tiedä et sääntöjen mukaan se ei oo ok’. Mun mielestä se on niin, et toisen suuhun ei tunkeuduta. Pitäis varmaan tehdä testi kameran edessä, et näkykö kieli. Aika usein se on mun mielestä turhaa.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Oon Me too:n jälkeen miettinyt, että onko mennyt joskus överiksi tai astunut jonkun rajojen yli tässä suhteessa. Mulla ei oo koskaan tullut ees mieleen, et jos hahmot suutelee keskenään ni se pitäisi tehdä jotenkin teknisesti eikä silleen miten se siinä tilanteessa menee. Mutta kukaan ei oo tähän mennessä mulle valittanut tai huomauttanut. Toivoisin, että siitä olisi sanottu.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Toisaalta tahattomia tai tahallisia rajanylityksiä saattaa suutelukohtauksissa tapahtua myös ilman kielen käyttöön liittyvää koulukuntaeroa.

“Tahatonta rajanylittämistä on käynyt, et miesnäyttelijä tunkee kielen mun kurkkuun ja mä oon ihan järkyttynyt. Ja kaikki näkee, et mä oon järkyttynyt eikä sitä enää kuvattu sen jälkeen. Eikä kohtausta myöskään käytetty. Mun tulkinta siitä oli se, et vastaanäyttelijä oli niin paniikissa tilanteessa, ettei tiennyt miten pitäisi toimia. Ja sen seurauksena mä meinasin tukehtua sen kieleen. Se oli traumaattinen kokemus vaikka olikin tahaton. Kyllä voin suudella kielelläkin, mutta ei koskaan kukaan muu oo työntäny kieltä tolleen kurkkuun.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Oon kohdannu myös sitä, et miehet on käyttäny hyväksien sitä tilannetta. Sekä seksikohtauksissa että suutelukohtauksissa. Mä oon tuntenut sen. Kohtausten pitäis

olla selkeästi rajattuja ja koreografioituja, sitä on helppo käyttää hyväkseen, jos ei oo.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Kerran ennen suutelukohtausta vanhempi vastaanäyttelijä alkoi kertoa kuinka sen pojat kuolee kotona kateudesta kun isä pääsee suutelemaan mua ja mökin vessan seinälläkin on mun kuva. Mä menin totaalisen lukkoon, näin itseni seksisymbolina, jota nuoret pojat kattoo vessan seinällä. Ja nyt heidän isänsä on tässä ja pitäisi suudella. Mä olin vähän aikaa ihan kipsissä ja siitä ei ollut aloittajaksi. Mä en viittinyt sanoa, että toi on huono lause. Hän luuli sillä purkavansa tilanteen, mutta siinä mentiin ojasta allikkoon.”

- näyttelijä, nainen, 50+

Väärinymmärrysten välttämiseksi kannustan teki-
jöitä aina keskustelemaan suudelmien laadusta ja
teknisestä toteutuksesta ennen kuvausta. Jotkut
näyttelijät olivatkin jo toimineet tällä tavalla.

“Tosi paljon mietin sitä, että se näyttäisi aidolta ja uskot-
tavalta, mutta toisaalta myös etten antaisi väärää kuvaa
itsestäni eikä kukaan ajattelisi, että käytän tilannetta
hyväkseni. Tunnen, että miesnäyttelijöillä on sellainen
paine olemassa, et helposti se tulkitaan niin. Yritän siksi
puhua tosi paljon ääneen näitä, et onko millainen suu-
delma.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Yleensä kielen käyttö on sovittu vastaanäyttelijän kanssa
mun alotteesta. Mä yleensä aina rupeen puhumaan
kaikesta kun mua vaivaannuttaa, ettei niistä puhuta. Ni
sit mä rupeen höpöttelee sitä kohtausta auki sillee hys-
teerisesti, mä en voi olla hiljaa. Et 'aiotko sä tunkee sun
kieles mun suuhun? Se on ihan ok, jos sä aiot, mut mä
haluan tietää sen. Voidaanko suudella kokeeks?' Niinku
tämmöstä. Sen auki puhumista, koska se on mun mielestä
piinaavaa se hiljaisuus, et kaikki vaan odottelee ja toivoo
et joku tekis jotain. Yleensä se vapauttaa ohjaajia ja
vastaanäyttelijöitä, et mä otan sen vastuun siitä ja rupeen
puhuu sitä auki. Ne on suhtautunu usein naureskellen.
Oon yleensä kysynyt vastaanäyttelijältä, et voidaanko
suudella vähän ennen, et voidaanko harjotella ja jokainen
on aina suhtautunut positiivisesti. Kun täytyyhän sitä
totutella, et miten se menee. Et miten nenät ja muut,
ettei se oo sellasta kömpelön näköstä. Se on tietty eri
asia, jos se on eka suudelma. Mut silti sitä voi olla hyvä
treenata, koska vaikka tehtäis tahallaan jotain, et se on
kökköä ni sekin on hyvä mieltii, et miten se tehdään. Har-
voin sellanen täysin sponttaani vaivaantuneisuus näyttää
kivalta vaivaantuneisuudelta leffassa. Yleensä siitä tulee
vain kiusallinen olo kaikille. Me voidaan sit rakentaa se, et
'tehään tää nyt niin, et nää olis vähän niinku kiusaantu-
neita'. Mut et se olis todellista ni se ei musta toimi.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Oon pyrkinyt kysymään vastaanäyttelijältä miten suu-
teleminen toteutetaan, ettei se olis niin et toinen lähtee
nuolemaan toisen naamaa ja toinen on herkempi tai

intiimimpi siinä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Näyttelijöiden kokemuksen mukaan ohjaajat
olivat todella harvoin ottaneet puheeksi suudel-
mien laadun tai toteutustavan. Käsikirjoituksis-
sakaan harvoin määritellään suudelman laatua
tarkemmin.

“Yks Ruotsissa työskennellyt kollega sanoi, että siellä suu-
telemisestakin sovittiin, et käytetäänkö kieltä tai miten
pääät asetellaan. Nääkin jätetään meillä epämääräisiksi ja
siks ne näyttääkin sellasilta aroilta pusutteluilta kun niitä
ei oo sovittu. Se on usein vaan niin, et 'ja suutelevat'.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Mä en muista, et olis koskaan ollu sellaista, et ohjaaja
sanois millaisen suudelman se haluis ja siitä vois keskus-
tella, et miten se kuvataan ja tehdään. Hyvät näyttelijät
löytää niihin ite jotain variaatiota.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Joillekin haastatelluille näyttelijöille suudelmien
laadun tai toteutuksen puheeksi ottaminen
tuntui ongelmalliselta tai liian intiimiltä. Muu-
tammat pelkäsivät vastaanäyttelijän reaktiota tai
sitä miten keskustelu vaikuttaa työtilanteeseen.
Monet olivat ottaneet keskustelemisen sijaan
strategiaksi vastaanäyttelijän kuuntelemisen ja
vaistoamisen tilanteessa.

“Pitää todella hienovaraisesti keskustella niistä asioista,
jotta sä pystyt tekemään sen työn. Pitää olla todella
tarkka kun mennään niin ihmisten omaan paljauteen.
Et miten sä esität asian niin, ettei se loukkaa tai vaikuta
siihen tekemiseen.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Se on outo rajankäynti kun siitä ei ikinä oikeen sovita. Et
tehäätkö tässä all in -imuttelua vai onks tää enemmän
sellasta tapailua. Eikä niitä käydä koskaan läpi tai sovita
etukäteen. Ees et ollaanko samassa tyyliilajissa. Jos toinen
suhtautuu siihen toista varautuneemmin ihmisenä, ni
sit siitä saattaa tulla eri vibat niistä henkilöistä. Pitäis
etukäteen päättää, et mitä tässä näytellään ja ollaanko
samassa meaningissä. En oo koskaan kysynyt sitä, ehkä
siks et sekin tuntuu niin intiimiltä. Tekeminen on niin hek-
tistä, yleensä kaikki käydään niin nopeesti läpi ja kaikki
vaan nyökyttelee päätään ja yrittää muistaa repliikit. Se
ei aina tuu siinä kohtaa mieleen, et 'painetaas jarrua nyt
hetkeksi ja käydään läpi nää'.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Mä luulen kyl, et mä en oo ite ekana työntäny kieltä
suuhun, oon vähän iisimmin eka lähteny ja sit jos tuntuu,
et tää on ok ni sit. Mut joskus oon hätkähtänyt, jos kieli
on tullut samantien. Se on vähän sellaista tutkailua.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Siinä tilanteessa molemmat seuraa toisiaan. Oon niin arkajalka, et kyl mä seuraan toista enemmän. Se pelko on, et antaa väärää impulssia kun ollaan niin intiimillä alueella. Et toinen kokis et toinen menee liian pitkälle tai käyttäis tilannetta hyväks.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Muutammat toivoivat, että ohjaajat ottaisivat enemmän vastuuta suudelmien ohjaamisessa.

Eräs haastateltu peräänkuulutti myös näyttelijöiden vastuuta omien rajojen artikuloinnissa, niin suutelukohtauksissa kuin muissakin intiimeissä kohtauksissa.

“Ohjaaja on tässä tärkeä, et se sanoo et ‘Voitteko suudella intohimoisesti ja kunnolla, tää on lähikuva, et tässä myös näkyy’.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Ei voida tehdä sellaista yleistä sääntöä, jokaisella on omat rajat ja jokainen määrittää ne omat rajansa itse. Niitä rajoja tulee kaikkien kunnioittaa.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Näyttelijän velvollisuus on lukea käsikirjoitus ja käydä ohjaajan kanssa keskustelu, jossa se kysyy miten se haluaa kohtaukset toteuttaa. Ja jos on vaikka toiveissa järjetön kielari ni sit näyttelijän pitää sanoa, et mä en voi ottaa tätä roolia vastaan, jos se ylittää sen rajat. Ja niissä sovituisissa asioissa pysytään.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

9) Näyttelijöiden ulkonäköpaineet ja -vaatimukset

Viimeiset parikymmentä vuotta Hollywood-elokuvien intiimikohtauksissa esiintyvät näyttelijät ovat olleet pääsääntöisesti hyvin hoikkia ja vartaloiltaan virheettömiä. Monimuotoisempaa ruumiinkuvaa edustavia näyttelijöitä nähdään vähäpukeisina yleensä vain Hollywoodin komediaelokuvissa. Suomalaisissa kameratuotannoissa näyttelijöiden ruumiinkuva on ollut hie-man monimuotoisempi, mutta siitä huolimatta monet näyttelijät (sukupuoleen katsomatta) tuntuvat laihduttavan ennen intiimikohtausten kuvaamista.

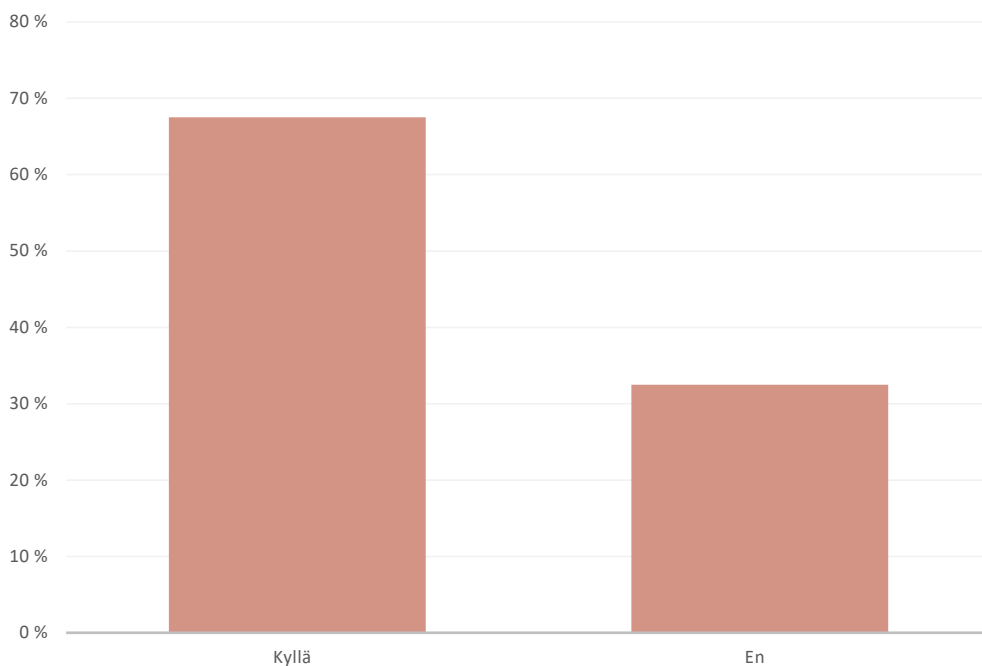
Halusin selvittää miten laajasti haastattelemani näyttelijät kärsivät ulkonäköpaineista intiimikohtausten suhteen ja ovatko paineet lähtöisin heistä itsestään vai ulkoa asetetuista vaatimuksista. Kysyin näyttelijöiltä myös ovatko he laihduttaneet tai urheilleet enemmän intiimikohtausten takia, ja onko kehon muokkaamista vaadittu esimerkiksi ohjaajan tai tuotantoyhtiön toimesta.

Suurin osa (67,5 %) haastattelemistani näyttelijöistä kertoi kokeneensa joskus tai jatkuvasti ulkonäköpaineita intiimikohtauksiin liittyen. Ulkonäköpaineita kokivat naiset ja miehet yhtä paljon ja monelle paineiden läsnäolo oli itsensänselvää. Syy ulkonäköpaineisiin oli monen haastatellun kohdalla tyytymättömyys omaan vartaloon. Omaan tyytymättömyyteen vaikutti myös totuttu kuvasto.

“Jokaisen kehossa on varmaan sellasia osia, jotka kokee kiusalliseksi. Niistäkin voi ohjaajan kanssa jutella, jos on luottamukselliset välit. Et ’jos on mahdollista ni en haluaisi tätä osaa näyttää koko Suomen kansalle’. Paitsi jos se on just se asia, joka projektiin tarvitaan.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Mä oon aina kokenut, et mä oon jotain liian vähän tai liian paljon. Ja nuorempana oon ajatellut, et on liian pienet tissit. Vaikka sillä ei pitäisi olla mitään merkitystä, sehän on just sitä pornokuvastoa, jossa on sellasella merkitystä. Mut kun kerrotaan ihmisistä ni senhän pitäisi olla ihan sama miltä näyttää. Nykyään voi näyttää ihan mitä vaan,

Oletko kokenut ulkonäköpaineita alaston- tai seksikohtausten takia? (näyttelijät)

Girls-sarja räjäytti potin sen suhteen. Kuvasto on meillä kuitenkin niin verissä, et sen pitää olla kaunista. Mut mitä vanhemmaksi tulee ni sitä vähemmän on komplekseja.”
- näyttelijä, nainen, 50+

Näyttelijän ulkonäköpaineet voivat tehdä intiimikohtausten tekemisestä epämurkkaa, ja kuvaustilanteeseen heittäytyminen voi olla itsekriittisyyden takia jopa mahdotonta.

“Se millaista alastonkohtausten tekeminen on riippuu tosi paljon itsetuntopäivästä: joskus voi olla hyvä päivä ja joskus huono. Se vaikuttaa hirveesti millanen olo on oman ruumiin kanssa. Se on musta jopa vähän säälittävää huomata itsestään, et se aiheuttaa tietynlaista painetta tai paineistusta se miltä näyttää. Oon melko sopusuhtainen ihminen, mut mä katon ihan eri tavalla omaa ruumista kuin muut. Itellä on hyvin kriittinen katse ja siks on hyvin vaikea olla luontevasti esillä kun ei koe, et on sellanen ruumis mitä nykyään kauheesti näytetään. Sellainen adonismainen. Kun ei oo niitä mittoja täyttävä ni siitä tulee kauheen tietoseksi. Samalla mä tajuun, et se on tosi dorkaa. Itsensä asettaa tarkkailtavaksi kun menee kameran eteen ilman vaatteita. Kyllä siinä on itestään aika kivuliaan tietoinen ja se on ihan perseestä, koska näyttelijänä mitä tietosempi sitä on siitä miltä näyttää tai siitä miten asettuu siihen kuvaan, ni se on aina veke siitä itse tekemisestä. Parhaimmillaan se on tiedostamatonta. Mä koen, et se näkyy lopputuloksessa, jos miettii väärää asioita. Mutta hyvinä itsetuntopäivinä se on ihan yhden-tekevää, sit se on enemmän niin, et ’otanko mä tässä vai tässä kohtaa paidan pois, ei mua kiinnosta.’”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Ulkonäköpaineita oli joillekin haastatetuille aiheuttanut myös ulkopuolinen arvostelu, netti-kirjoittelu sekä kuvatun materiaalin päätyminen internetiin.

“Tähän liittyy myös tää nykyajan nettikirjoittelu ja vihapuheen määrä. Sitä mä oon paljon miettinyt, et miten on mahdollista, et on tällanen foorumi olemassa missä voidaan puhua jotain näin sairasta mun kehosta kun mä harjoitan omaa ammattiani. Ne on ihan luokattoman hirveitä ne kirjoitukset siellä, jos on esiintynyt alasti. Kun näitä negatiivisia ja pelottavia puolia on niin paljon ni senkin takia sen pitäisi olla tosi perusteltua miksi se tehdään. Kun näyttelijä altistaa itsensä sellaiselle ni sitä pitäisi ohjaajan ja jokaisen työryhmäläisen kunnioittaa, et tää tehdään niin ammattimaisesti ku mahdollista.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Muutaman haastatellun rajat alastomuuden suhteen olivat tiukemmat omien ulkonäköpaineiden ja itsekriittisyyden takia.

“Varmaan se on myös osasy siihen minkä takia en oo ollu alasti. Et on joku ajatus, et mun pitäis näyttää joltain

tietyltä. Se tunne on varmaan lähtökohtaisesti omaa itsetuntoa ja vääristymääkin omasta kehosta, mut kyl mä myös ajattelen, et on joku sellanen, et pitäis näyttää hyvältä. Tietysti roolista riippuen, mut ne roolit mitä mä oon näytellyt, ni niissä ei oo ollu sitä, et ’mitä oudompi tai rumempi ni sitä parempi’. On ollu joku ajatus siitä, et tää pitäis näyttää hyvältä ja kivalta tässä. Mut se riippuu siitä millasessa roolissa sä oot. Jos näytelis keski-ikäistä kotirouvaa ni ei olis varmaan niin väliä miltä näyttää, mut jos sä näyttelet kaksikymppistä ylioppilasta romanttisessa komediassa ni se on eri asia. Varmaan se on paljon yleistä ajatusta siitä mikä on kaunista ja miltä pitäis näyttää.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

ULKONÄKÖÖN LIITTYVÄT MUUTOKSET

Jopa 45 prosenttia haastatetuista näyttelijöistä kertoi joskus omasta aloitteestaan urheilleensa enemmän tai laihduttaneensa ennen intiimikoh-tauksia. 45 prosenttia laihduttaneista tai urheil-leista oli miehiä ja 55 prosenttia naisia, joten isoa eroa sukupuolten välillä ei tässäkään suhteessa ollut. Monelle tällainen valmistautuminen oli normaali osa roolityötä ja teki oman olon mukavammaksi kuvaustilanteessa.

“Musta tuntuu, että jokainen ymmärtää et on kivempi olla hyvässä kunnossa tällaisissa kohtauksissa. Mä jollakin tavalla skarppaan aina ennen rooleja, et on itsevarmempi olo. En näe sitä kovin pahana asiana.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

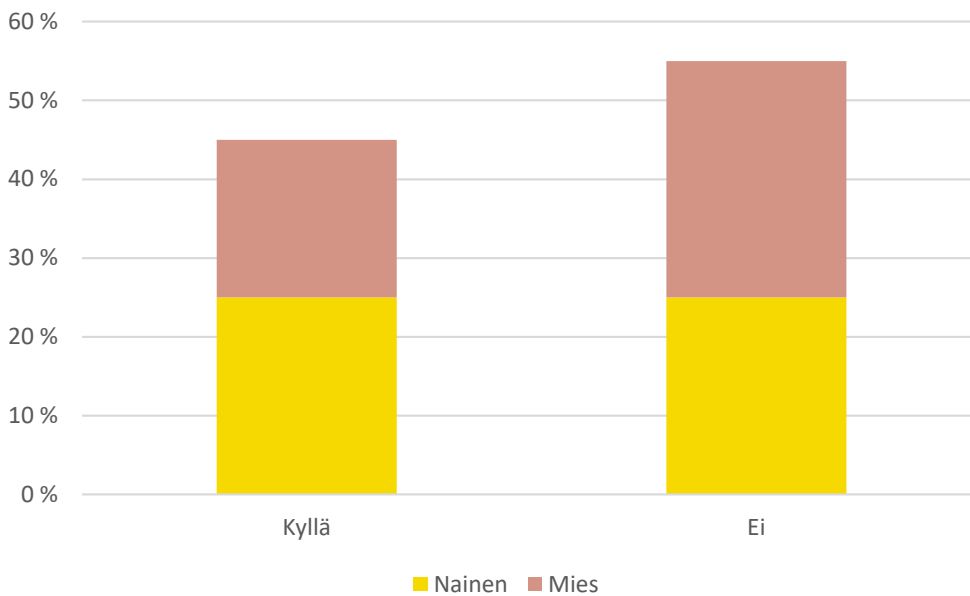
“Olen halunnut tehdä sellaista, jotta oma keho tuntuisi enemmän roolivaatteelta enkä paljastaisi sitä miltä mä oikeesti alasti näytän.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Jos on ollut niin sanottu ’rakastajan’ rooli ni oon ajatellut ehkä klassisesti tai yleisesti niin, et naisten mielestä olis mielekkäämpää, et voin heittää paidan pois ilman, et näkyy rölykkää. Sit toisaalta jos rooli on toisenlainen ni sit saa olla mahaa ja muuta iän tuomaa.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Oon laihduttanu ja lihottanu rooleihin, mut en oo koskaan miettiny noita. Kyl mä jonkunlaisen fyysisen prosessin aina laitan päälle mahdollisimman aikasessa vaiheessa. Mitä aikasemmassa vaiheessa mulla lähtee se roolin työstö päälle, ni sitä helpompi mun on siihen uida.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Omista ulkonäköpaineista huolimatta moni näyttelijä sanoi välttävänsä laihduttamista ja urheilemista, jos ei rooli sitä erikseen vaadi.

Oletko muokannut vartaloasi tällaisten kohtausten takia (ilman ulkopuolelta asetettuja vaatimuksia)? (näyttelijät)

“Ne tulee oman pään sisältä ne paineet olla tietyn näköinen, mutta oon tehnyt tietoisesti sen valinnan, etten suostu lähtemään siihen oman mielen nalkutukseen mukaan. Haluan valita toisin ja muistuttaa itseäni siitä, että oon hyvä tällaisena kuin oon ja mut on otettu tähän rooliin sellasena kun oon. Oon siksi yrittänyt välttää isompia toimenpiteitä sen suhteen, ehkä vähän oon kattonu, etten vedä mahaa täyteen edellisenä iltana.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Varmasti on käynyt mielessä, et tässä mä näyn alasti, nyt pitää olla hyvässä hapessa. Mut saman tien sen ajatuksen perään on tullut realismi siitä millainen rooliin pitää olla ja se on vaikuttanut enemmän. Et hei, tän tyyppin pitää olla enemmänkin bisseä pudotteleva sohvajäbbä, ei liian timmissä kunnossa. En todellakaan lähde egoistista syistä vain tekemään jotain muutoksia.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Kehoon kohdistuvia muutoksia voi olla vaikea toteuttaa, etenkin kun suomalaisissa tuotannoissa hyvin harvoin on rooliin valmistautumiseen tarpeeksi aikaa ja resursseja. Muutama näyttelijä kertoi pettyneensä itseensä, kun ei ollut saanut aikaiseksi tavoittelemaansa muutoksia kehossaan.

“Joskus on ollut pettymyksiä itsen suhteen, et on ajatellut et nyt mä laitan itseni sellaseen ja sellaseen kuntoon kuvauksia varten, mut ei oo kuitenkaan jaksanut tai viittänyt, ni sit on vihanen itelleen siitä ja sitä kautta on epävarma ja hämmentynyt. ‘Tän pitäis olla ammattiurheilija, et nyt koko pohja menee tältä hommalta.’”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Jälkeenpäin on saattanut miettiä, et rooliin olis pitänyt olla vielä laihempi. Mut ne on omia hienosäätöjä rooliin vaatimusten suhteen, ei koskaan ole tullut aiheesta mitään palauteryöppyä. Ne on vaan omaan perfektionismiin liittyviä juttuja.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Myös tervettä ja paineetonta suhtautumista omaan ulkonäköön haastateltavilla esiintyi. Muutaman kohdalla ulkonäköpaineiden välttämiseen auttoi se, ettei omia intiimikohtauksiaan katso jälkeenpäin.

“Mul on aina ollut tosi terve suhde omaan vartaloon ja mulla on vaihtunut tosi paljon paino roolien takia kun on pyydetty, että laihduta tai lihota. Mun mielestä se on ihan kivaakin muokata kroppaa. Mä koen, et mun ulkonen identiteetti on kadonnut niin pitkän aikaa sitten, ettei mulla oo tota ulkonäköpainejuttuu.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“En mä niitä kato, pidän oikeesti silmät kii, sitä kattoo omaa kroppaa niin kriittisesti.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Joillekin ikä tai lasten saaminen oli muuttanut suhtautumista omaan kehoon armollisemmaksi eikä laihdutus tai urheilu intiimikohtauksia varten tuntunut enää niin tarpeelliselta tai keinot olivat muuttuneet terveellisemmiksi.

“Lasten kautta on tullut myös etäisyyttä omaan kehoon, et se ei oo enää niin pyhä temppele. Mä tiedän millanen se on ja mihin se kykenee. Se itsevarmuus on myös aika

voimakkaasti tullut äitiyden kautta. Ja ihan sama, jos näkyy jotkut raskausarvet, tuskin ne mua tähän on ottanu sen takia, et mä oon neitsyt. Monesti kuvaajat on sen suhteen myös niin äärettömän hienotunteisia.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Varsinkin nuorempana aina kun oli joku rooli tulossa, ni mulla oli joku kuntokuuri. Ja monesti sellasta ihan tarjottiinkin, riippuen tietysti elokuvastakin, mut mulla on ollut paljon sellasia rooleja, et pitäis olla hyvässä fyysisessä kunnossa. Ihan mielellään niitä tekee, mut kyllä ne osaltaan pitää yllä sellasta, et pitäis olla joku tietynlainen. Nykyään tosi paljon vähemmän, sitä ei jaksa ajatella niin paljon eikä oo aikaakaan niin paljon.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Kouluaikana oli myös sellainen buumi, että syödään aika vähän ja sportataan paljon ja se tarttuu helposti. Nykyään se menee onneksi terveellisempää kautta, jos haluaa olla paremmassa kunnossa.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Useampi haastateltu naisnäyttelijä kertoi haluavansa tietoisesti vaikuttaa siihen millaista ruumiinkuvaa elokuvissa ja tv-sarjoissa esitellään. Laihuuden ihannointia ei saada yhteiskunnasta poistettua, jos kaikkien elokuvien ja tv-sarjojen näyttelijät edustavat laihaa vartalo-tyyppiä.

“Itseäni ainakin kiinnostaa katsoa ihmisiä, joissa näkyy elämä ja haluaisin myös itse ajatella niin, et elämän pitäisi voida näkyä myös itsessäni. Et tähän aikaan mahuu myös erinäköisiä ihmisiä ja kehoja. Et alastomuus ei itsessään tarkoita jotain tiettyä muuttia.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mä oon luvannu, et en koskaan rupea muokkaamaan itseäni, et olisin vaan miehen katseen takia jonkinlainen. Tai ees pikkutyttöjen katseen takia. Se on niillekin tärkeää. Et kestäkää nyt se, ettei mulla oo sikspäkkiä, mä oon silti gorgeous. Mun seksikkyyys ei oo kiinni kiloista. Totta kai jos alkais olla epätervettä, anorektinen tai sairaalloisen lihava, mut kaikki muu siltä väliltä ni lopettakaa. Niin kauan kun me ei ite pystytä sitä lopettamaan vaan annetaan sen hallita, ni niin kauan tää sama problematiikka tulee jatkumaan ja samat keskustelut käydään vielä 40 vuoden päästä. Meidän kiinnostavuus ei voi olla kiinni siitä, et ollaanko me syöty proteiinisheikkii.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

ULKOPUOLELTA TULEVAT MUUTOSVAATIMUKSET

Vartalon muokkaamista intiimikohtauksia varten oli agentin, tuottajan tai ohjaajan taholta vaadittu yhdeksältä haastatellulta näyttelijältä (22,5 %). Näistä vaatimuksista yli puolet (5

kpl) liittyi laihduttamiseen tai urheilemiseen, 3 lihottamiseen ja yhdeltä näyttelijältä oli vaadittu eri tuotannoissa molempia muutoksia. Vartalon muokkaamiseen liittyviä pyyntöjä oli esitetty vaatimuksia enemmän. Pyyntöt tai vaatimukset olivat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta tulleet ohjaajalta. Vartalon muokkaamiseen liittyvät muutospyyntöt ja -vaatimukset olivat tuntuneet näyttelijöistä roolin kannalta perusteluilta vain kahdessa tapauksessa.

Usein pyyntöjen ja -vaatimusten perustelut olivat jääneet näyttelijöille epäselviksi tai taustalla olivat olleet roolin vaatimusten sijaan esteettiset syyt.

“Yhteen rooliin piti lihottaa 10 kiloa kun mun piti mahtua ohjaajan alusvaatteisiin ja vaatteisiin. Ohjaaja halusi, että pidän niitä ja näytän erilaiselta.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Ohjaaja halus, että käydään salilla ja ollaan hyvässä kunnossa. Ja vaikka oltiin nuoria eikä lihavia, ni silti piti käydä siellä. Jotenkin sitä perusteltiin jollain takavalolla.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

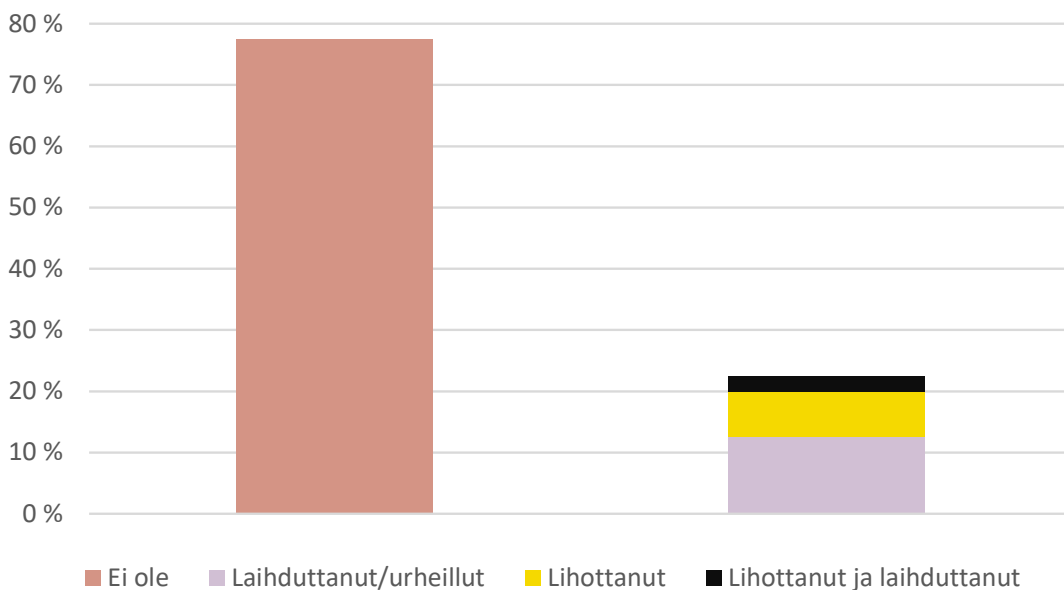
“Mua on pyydetty lihottamaan, mutta se ei onnistunut. Mä luulen, että mulle haluttiin isommat tissit.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Ohjaaja oli halunnut, että laihdutan roolia varten, mutta se ilmaisi sen niin, että ‘mä en halua et sä oot tässä roolissa pullavassa kunnossa’. Olen ymmärtänyt, että ohjaajalla on laihooden ihannointia. Olin lähdessä ulkomaanmatkalle ennen kuvauksia ja ohjaaja sanoi siihenkin, että ‘älkää menkö McDonaldsiin siellä.’”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Huonosti perusteltuja tai epärealistisia muutospyyntöjä tai -vaatimuksia oli myös kyseenalaistettu. Erityisesti lihottamista nopealla aikataululla vieroksuttiin, koska se voi olla terveydelle haitallista ja takaisin omiin mittoihin on usein vaikea päästä.

“Mun piti olla myös miestuottajan pyynnöstä ennen uintikohtausta 1,5 viikkoa proteiinisheikkidieetillä. Se kuulemma ‘vaan näyttää paremmalta kuvassa’. Ja mä olin sillon tosi hoikassa kunnossa. Se oli tosi outoo, teki mielen heittä ne sheikit sen naamaan kun se toi sen jenkeistä tilatun paketin. Must ne oli niin pahoja, et mä söin ehkä kaks ja päätin, et mä en näitä syö. Sit mä söin vaan vähän vähemmän, mieluummin mä syön salaattia ku jotain proteiinisheikkejä. En tykkää, et joku tulee määrittelee mitä pitää syödä.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Onko sinulta vaadittu vartalon muokkaamista intiimikohtausten takia? (näyttelijät)

“Olen usein myös kyseenalaistanut sitä mitä vaaditaan. Kerran treenasin kolme kuukautta roolia varten ohjaajan vaatimuksesta, kävin 6 kertaa viikossa salilla ja oli erityisruokavaliot ja kaikki ja sitten tajusin, että tälle roolihenkilölle ei sovi treenattu vartalo ja sanoin siitä ohjaajalle, joka myönsi että olen oikeassa. Sitten hirveällä kiireellä vedin kaiken lihasmassan pois aerobisella treenillä ja ruokavaliomuutoksella. Hirveä räähki kropalle. Treenattu vartalo haluttiin siis vain sen takia, että se olisi näyttänyt hyvältä. Se ei olisi sopinut roolihenkilölle sen historian tai henkilön olosuhteidenkaan takia.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“On joskus pyydetty lihottamaan, mutta mä sanoin et en lihota, en pysty syömällä itseäni lihottamaan. Sanoin ohjaajalle, että pystyn pullistamaan mahan ilmalla. Se meni sit läpi ja niin toimittiin. Olin irvokkaamman näköinen kuin mitä oikeesti olen. Joskus on ihan perusteltua lihottaa tai laihduttaa rooliin, mutta jenkeissä missä tätä enemmän tehdään on paljon enemmän rahaa käyttää sellaseen valmistelutyöhön. Prosessin pitää olla hidas, jos nopeesti lihotat ni sä et saa sitä koskaan pois. Kehon kanssa ei kannata ruveta leikkimään, pitää olla rahaa maksaa lihottaminen ja sit myös laihduttaminen ja roolien menetykset. Mut ei Suomessa oo sellaisia rahoja vaikka metodien pitäisi muka olla Hollywood-tasoa.”

- näyttelijä, mies, 50+

Tuottajien, ohjaajien ja agenttien laihuuden ihannointiin oli törmännyt useampikin näyttelijä. Näyttelijöiden täydelliseen ulkonäköön oli pyritty kuvamuokkauksella ja leikkauksella ja yhdessä tapauksessa näillä toimenpiteillä oli jopa

kerskailtu. Eräs haastateltu kertoi itseään suojelakseen välttelevänsä laihuusfiksaatiosta epäiltyjä ohjaajia. Yhdelle naisnäyttelijälle oli esitetty agentin puolelta täysin kohtuuton laihuuden ihannointiin liittyvä pyyntö.

“Tuottaja tuli jälkikäteen esittelemään mulle miten paljon mua on kavennettu ja laihdutettu julisteeseen ja se oli ikävää. Mulla ei ollu silloin maailman paras itsetunto ja se kuva oli musta tosi kaunis ja olin otettu siitä. Et ‘ai vitsi musta sai tollasen kuvan’. Sit tuottaja tuli esittelemään kuvaa ja näytti sen julisteen, et ‘me ollaan kavennettu sun selkä, me ollaan kavennettu sun käsivarret, suoristettu sun nenä ja poistettu sun pisamat’. Sit se oli ihan innoissaan, et ‘ajattele, jonain päivänä tän voi siirtää myös liikkuvaan kuvaan’. Mä sanoin sille, et ‘onneks mulla on ihan suht hyvä itsetunto’. Se on ollu kyllä uran isoin köökköys ja se ei tajunnut yhtään, se oli vaan niin innoissaan tekniikasta.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Kylhän sen aistii koko ajan, et vaikka perseen kokoa tarkkaillaan. Poistetaan kuvia tai sensuroidaan, jos joku kohta ei näytä hyvältä. Miks täytyy sensuroida ja luoda illuusio siitä et ihmiset on täydellisiä?”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Oon tietoisesti kiertänyt muutamia ohjaajia just sen takia, jos oon vaikka kuullut että jollain ohjaajalla on laihuusfiksaatio. Täytyy suojella itseään.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mulla oli vireillä yks ulkomainen duuni ja mä olin saanut tietää, et mä oon raskaana ni mun ulkomaalainen agentti

kehotti mua tekemään abortin. Mä sanoin, et ei missään nimessä. Sit se sanoi, et 'remember not to take any kilos during your pregnancy, my wife was eating only protein shakes and she didn't gain any kilos at all' ja sit se kysyi vielä, et 'could you give birth two weeks earlier 'coz you know that during the last couple of weeks you gain weight the most'. Ja sit se oli aina niin, et 'you have to look thin, you have to look thinner'. Sano mulle monta kertaa. Jos agentitkin tukee sellasta, et pitäis synnyttää kaks viikkoa aiemmin ja syödä proteiinipirtelöitä ni kuinka paljon tää ala kannustaa sellaseen vääristyneeseen naiskuvaan, josta me halutaan just eron. Se on vangitsevaa ja rajaa meitä ihmisinä tosi paljon. Niin kauan kun sitä kompataan ja se sallitaan ni niin kauan se tulee hallitsemaan.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Tuottajien, agenttien ja ohjaajien olisi tärkeää harkita tarkkaan ulkonäön muutokseen liittyviä pyyntöjä tai vaatimuksia. Niitä tulee esittää vain roolin niin erityisesti vaatiessa ja perustelut pitää kertoa myös näyttelijälle. Pyynnöt tai vaatimukset eivät saa olla epärealistisia ja niiden toteuttamiseen tulee olla varattuna tarpeeksi aikaa ja resursseja. Näyttelijöiden painoon tai vartaloon liittyvää kommentointia tulee välttää viimeiseen asti, koska se voi olla näyttelijälle hyvin loukkaavaa ja pahimmillaan aiheuttaa jopa sairaalloista käyttäytymistä. Erityisen haitallista näyttelijän vartalon kommentointi on intiimikohtausten kuvaustilanteessa.

ENNEN KUVAUKSIA

10) Käsikirjoitusvaihe (ohjaajat)

“Alastonkohtauksia ei olis vaikeeta kirjoittaa, koska esim. sauna tai uiminen. Mut seksikohtauksiin liittyy varmaan joku oma pieni vastustus. Varmaan se on keskenkasvuisuutta tai häpeää, mut ei se oo niin, et mä en kehtais kirjoittaa. Vaan se ajatus, et pitäis kirjoittaa yksityiskoh- taseesti, et miten ne panee tuntuu a.) jotenkin nololta ja b.) myös aika tylsältä. Ehkä jos keksis jonkun sellasen viisasten kiven, et miten sitä sais uudistettua sitä koko seksikohtausjuttua, tarkotan sillee esteettisesti ja funk- tioltaan, ni ehkä sitten, mut ei mulla muuten oo mitään varsinaista tunteen paloa siihen. Vaikka ihmissuhde-elo- kuvia todellakin teen muuten.”

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

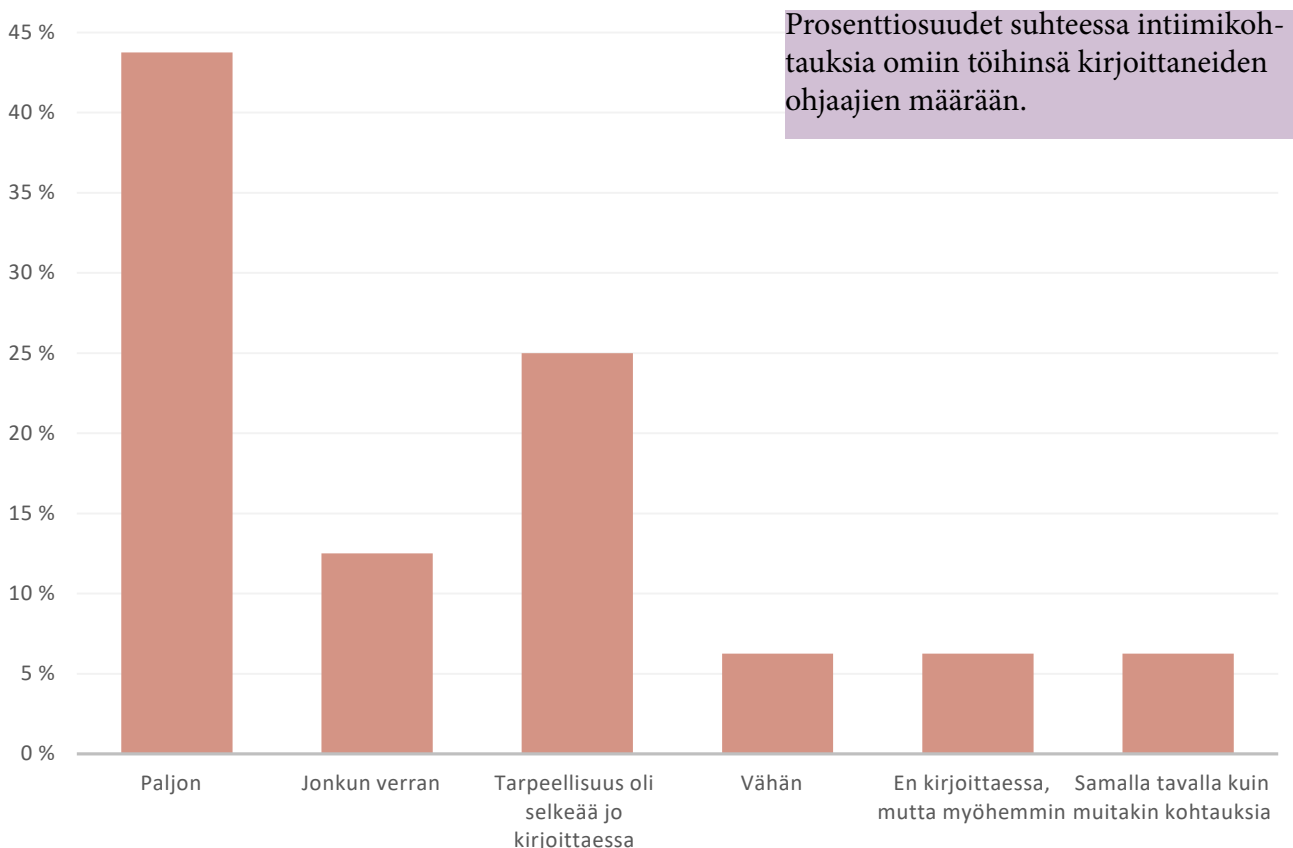
Kaikki haastattelemi ohjaajat ovat kirjoittaneet ohjaamiaan tuotantoja myös itse, joten halusin selvittää miten paljon he pohtivat intiimikoh- tausten tarpeellisuutta jo käsikirjoitusvaiheessa.

Minua kiinnosti myös tietää millä tavalla ohjaa- jat pohtivat intiimikohtausten toteutusta ennak- kosuunnitteluvaiheessa.

INTIIMIKOHTAUSTEN TARPEELLISUUDEN POHTIMINEN

Intiimikohtauksia omiin töihinsä oli kirjoittanut 80 prosenttia haastattelemistani ohjaajista ja heistä lähes puolet (n. 44 %) kertoi pohtineensa intiimikohtausten tarpeellisuutta paljon muita kohtauksia enemmän. Kaksi ohjaajaa kertoi poh- tineensa tarpeellisuutta jonkun verran enemmän ja yksi oli sitä mieltä, ettei pohdinnan määrä eronnut muista kohtauksista.

Miten paljon olet kirjoittaessasi pohtinut intiimikohtausten tarpeellisuutta? (ohjaajat)

*“Jos ne kirjoittaessa syntyy ihan samalla tavalla kuin muutkin kohtaukset ni sit on hyvä. Musta silloin on ongelma, jos sitä jälkepäin miettii, et ’oho, tänäänhän tuli kirjoitettua kaksi seksikohtausta’ et ne jotenkin hyp-
pää sieltä.”*

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

25 prosenttia intiimikohtauksia kirjoittaneista ohjaajista oli pitänyt intiimikohtausten tarpeellisuutta selvänä jo käsikirjoitusta kirjoittaessaan. Syitä kohtausten tarpeellisuuden selvytyteen oli useita. Yksi haastateltu ohjaaja koki, ettei tarpeellisuutta voi pohtia vielä käsikirjoitusvaiheessa, vaan kyseenalaistaminen tulee ajankoh-
taiseksi vasta siirtyessä kirjoittajaroolista ohjaajan rooliin. Eräs toinen ohjaaja määritteli itsensä funktionalistiksi ja piti siitä syystä käsikirjoitusta kirjoittaessaan selvänä, ettei materiaalissa mikään ole ylimääräistä.

“Kirjoitusvaiheessa pyrin olemaan kyseenalaistamatta kirjoittamaani, jotta en olisi liian kriittinen. Kyseenalaistaminen alkaa vasta kun kirjoittajanhattu vaihtuu ohjaajanhattuun. Mitä kirjoittaja on tänne laittanut, mikä on oleellista, miten tää toteutetaan, mitä ilman me voidaan elää (myös tuotannollisista syistä).”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Mun tapa kirjottaa on sellanen, et mä aika lailla kirjaan jo valmiin teoksen ylös ja sit se toteutetaan niin kuin mä oon sen nähnyt. Et en ikinä kirjota niin, et ’pannaas tähän väliin seksikohtaus’. Mä oon kaikessa kuvakerronnassa ja äänitöissä ja leikkauksessa julistautunut funktionalistiksi, et jokaisella kuvalla pitää olla joku syy olla olemassa. En tee esimerkiksi töitä sellasten kuvaajien kanssa, jotka haluu vaan jotain kaunist sinne väliin. Et jos se kaunis siellä välissä ei kerro mitään tai niille ei oo funktio siinä tarinassa ni sitä ei käytetä. Ni samalla tavalla mä ajattelen, et käsikirjoituksessa pyrkimys on siihen, et siellä on kaikki tarpeellinen, mut ei mitään ylimääräistä.”

- ohjaaja, nainen, 50+

Erään haastatellun ohjaajan kohdalla seksikohtausten konventionaalisuuden rikkominen oli ensimmäisiä ideoita elokuvan suhteen ja siitä syystä seksikohtaus tuntui alusta saakka tarpeelliselta.

“Mun ensisysäys koko juttuun oli se, et ’mä teen seuraavaks leffan, jossa on viiskymppinen nainen ja sen alastomuutta, jota ei yleensä haluta nähdä tai näyttää’. Et viiskymppisellä naisella on kuumaa seksiä, ei mitään, et ’ollaan oltu 30 vuotta avioliitossa ja nyt tässä jyytämme’ tai, että ’löysimme rakkauden ja nyt hellästi rakastelomme ja kyynel valuu poskelle’ vaan sellasta himoseksiä. Siinä mielessä mä en kauheesti ees joutunut ajattele-

maan, et onks tarpeellinen seksikohtaus tai näytetäänkö sitä kun sen koko leffan idea lähti siitä, et mä haluan tehdä leffan, jossa on kuuma seksikohtaus.”

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Intiimikohtausten tarpeellisuus elokuvassa voi olla selvää myös esimerkiksi silloin, kun käsikirjoitus perustuu romaaniin, joka sisältää paljon seksiä. Tällaisessa tilanteessa ollut ohjaaja oli kuitenkin pohtinut tarkkaan kohtausten tarpeellisuutta varmistukseksi, ettei seksikohtauksia olisi mukana ilman funktiota.

“Kirjoitin käsiksen kirjan perusteella ja siinä se on isosti läsnä. Mulla oli kirjoittaessa paine laittaa sinne tarpeeksi seksiä, jotta mua ei syytetä sievistelystä tai siveellisemmästä versiosta siitä ihmissuhteesta. Se kuitenkin sijoittuu aikaan, jolloin kirjan mukaan koettiin voimakasta seksuaalista vapautumista. Siksin sitä problematisoin kirjoitusvaiheessa, et vaikuttaako tää jotenkin silotellumalta. Tai että ajatellaan, etten mä uskalla laittaa niitä sinne tai tehdä niitä. Mietin myös tarkkaan sitä, et niillä kohtauksilla on dramaturgiset tarkoitukset. Se oli mulle selvää, et niitä ei laiteta sinne, et elokuva näyttäis seksikämmältä. Mä en ite ajattele myöskään, et seksi myy. Nykyään kun seksiä on joka paikassa niin tuntuu oudolta, et joku menis elokuviin katsomaan seksiä.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Muutama ohjaaja piti intiimikohtausten tarpeellisuuden pohtimista oleellisena siksi, että katsojat kiinnostavat niihin huomiota enemmän kuin muihin kohtauksiin. Siksi kohtausten on oltava hyvin perusteltuja.

“Ei niitä sinne turhaan laiteta. Ne on kumminkin sellasia kohtauksia, joihin katsojat joka tapauksessa kiinnittää huomiota. Jos ne tekee väärin ni se tulee aika nopeesti vastaan sieltä. Eli pitää olla joku peruste olemassa. Joskus silti tulee vastaananomista, se on sellainen aihe johon katsojat kiinnittää huomiota. Yhdessä tuotannossa laitettiin naishahmo kylpyammeeseen niin, että siitä tuli läpileikkaus ammeen läpi. Näytettiin, että se vajoaa sinne veden alle. Tarkoitus oli näyttää, että on tapahtunut rankkoja asioita just ennen ja se on ikään kuin kohtu jonne se menee rauhaan ja äänet katoaa. Vähän kuin metafora. Ja silti tuli kritiikkiä joiltakin katsojilta, et pakkoko oli näyttää alastomuutta. Et kyllä se on silleen arka aihe, et siitä kuulee. Vaikka kirjottajana sitä ajatteli, et se oli järkevä tapa purkaa se tilanne ja näyttää se toinen maailma.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Viimeisessä elokuvassa tosi paljon kun piti miettiä miten näyttää nuoren naisen halu ilman, et sitä esineellistetään. Siinä mä mietin näitä tosi paljon jo kirjoitusvaiheessa ja suunnitteluvaiheessa.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Erään ohjaajan mielestä intiimikohtauksia on käsikirjoitusvaiheessa hyvä kyseenalaistaa, vaikka kohtaukset vaikuttaisivat perustelluilta.

“On ennakkokäsityksiä eri genreistä ja ihmisryhmistä ja siksi on hyvä käsikirjoitusvaiheessa pohtia läpi omat vaikuttimet tällaisista kohtauksista, et miksi mä kirjoitin tän. Et yritetäänkö sitä apinoida jotain vai onko tässä joku oikea havainto jostain. Sitähän ei voi välttää etteikö alastonkohtaukset vaikka rikollisten maailmassa toisi myös maailmankuvaa. Toisaalta vähän liian helppo perustelu on, että tän elokuvan maailma vaatii tän kohtauksen.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Muutamit ohjaajat sanoivat pohtineensa intiimikohtausten tarpeellisuutta käsikirjoittaessa vain vähän. Enemmän oli pohdittu sitä mitä kohtauksissa näytetään ja miten ne toteutetaan.

“Samoin luonnollisesti, et seksi kuuluu normaaliin elämään. Mut sit sen elokuvan tyylin mukaisesti mietitään, et mitä näytetään.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Käsikirjoitusvaiheessa voi olla hyväkin, että ei liikaa sensuroi ja sit vasta ohjaussuunitelmaa tehdessä voi alkaa miettiä tarkemmin.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

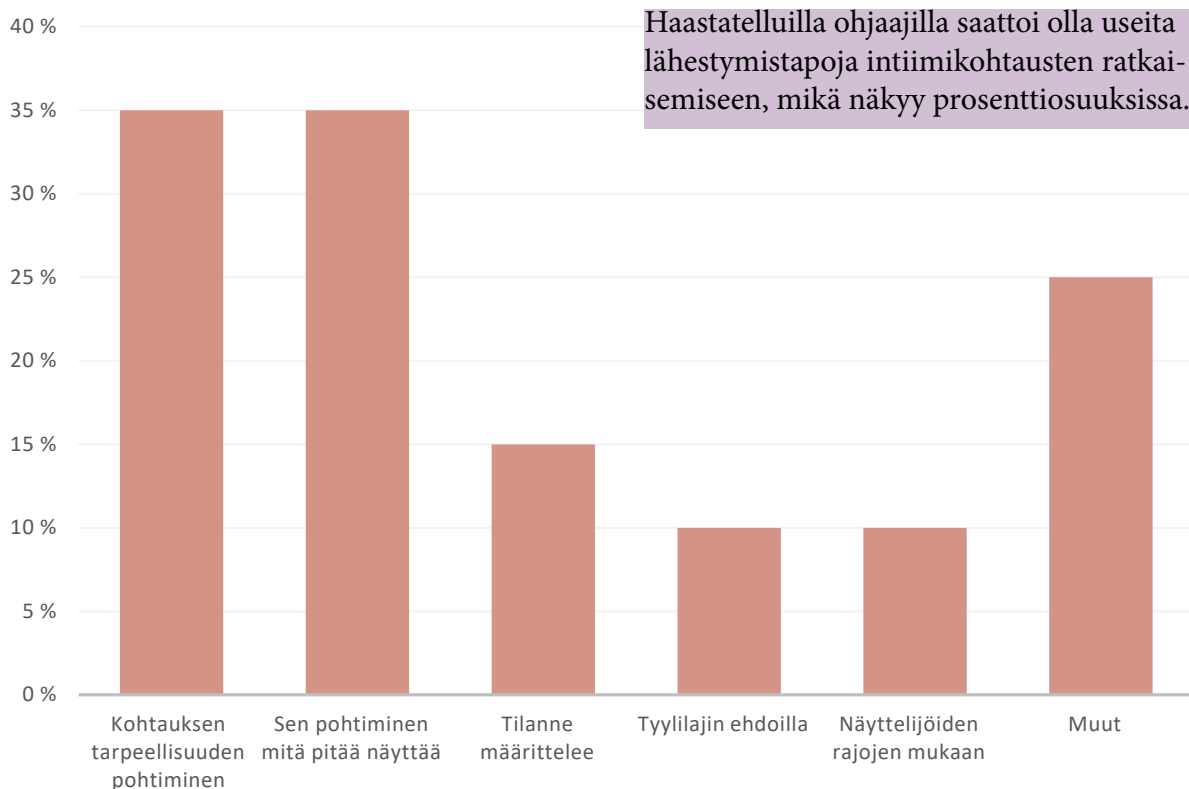
“En lähde kirjottamaan, et onks tää tarpeellinen vai ei vaan yleensä se liittyy sen jutun ilmapiiiriin. Sen jälkeen voin miettiä, et miten tää kuvataan ja mikä on oleellista tässä. Esim. yhdessä elokuvassa tuntui humoristiselta se, että alaston nainen suojaa miehen katseelta käsillään vain rintansa, ei häpyään. Kuvakoolla on paljon merkitystä huumorin kannalta.”

- ohjaaja, mies, 50+

INTIIMIKOHTAUSTEN RATKAISEMINEN

Kysyin haastattelemltani ohjaajilta millä tavoin he pyrkivät ratkaisemaan käsikirjoituksen intiimikohtaukset ja millaiset asiat vaikuttavat intiimikohtausten toteutukseen. Kohtauksen tarpeellisuuden pohtimisen lisäksi ohjaajat olivat pohtineet paljon sitä miten paljon kohtauksessa pitää näyttää (35 % haastatelluista ohjaajista). Alastomuudella ja seksillä mässäilyä karsastettiin ja intiimikohtauksia pyrittiin ratkaisemaan niin, ettei turha alastomuus veisi katsojien fokusta väärään paikkaan. Jotkut haastatellut halusivat minimoida alastomuuden määrän alastonmateriaalin väärinkäytön välttämiseksi.

Miten pyrit ratkaisemaan käsikirjoituksen intiimikohtaukset? (ohjaajat)

“Me yritettiin kuvaajan kanssa miettiä sitä, et mitä itse naiskatsojana haluaa nähdä ja mistä taas tulee se vieraantumisreaktio. Mä huomaan, et mulle tulee se aika helposti, jos mulle tulee yhtään se olo, et ’nyt toi näyttelijätär on joutunut seisomaan tossa tissit paljaana ja mä en nää mitään pointtia sille’. Sillon mä etäännyin heti siitä elokuvan taiaasta ja mä rupeen vaan miettiä sitä kuvausta ja saatan pudota siitä. Jos tulee olo, et on herkuteltu ilman, et sillä olis sille naishahmolle mitään oleellista sanottavaa. Et miten vois näyttää sen ilman, et näytetään, et ’he pussasivat’ ja sit leikataan aaltoon joka lyö rantaan. Vaan et sitä oikeesti näytettäis aika pitkälle. Me katottiin kuumia seksikohtauksia, et miten ne on koreografioitu, miten ne tehdään, mitkä itelle on, et ’toi on aika hyvä’ ja mitkä taas herättää sen vieraantumisen. Ja kyl me varmaan mietittiin myös, et mikä alastomuuden taso ja miten valaistaan. Mut enemmän vaan sitä koreografiallista, et mitä ne tekee ja miten se etenee.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

“Katsojana mulle se aina pompsahtaa jos näkyy alastomuutta. Ja sen takia myös omissa jutuissa sen täytyy olla perusteltua. Se ei saa heittäytyä katsojan silmille sieltä ja viedä liikaa huomiota. Ni siksi mulla on se periaate, et mitään ei näytetä. Et on alastomuutta, mut mitään ei näytetä. Ne kerrat kun on näkynyt alastomuutta ni sit on haettu jotain sellasta sen hahmon huolettomuutta tai itsevarmuutta tai sitä et on sinut itsensä kanssa. Mut mun täytyy pystyä perustelemaan se näyttelijälle. Mä pohdin myös sitä, et kun sitä alastomuutta kuvataan ja käytetään ni sit ne alastonkuvat on olemassa jossain ikuisesti ja ainiaan, jonkun pervon tietokoneella. En mä sano sille näyttelijälle tätä tietenkään, mut ite tiedostaa sen.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Voisko [seksikohtausta] kuvata laajastikin niin, et siinä ei tarttis näkyä niitä asioita, jotka netissä liikkuvaa runkkaria kiinnostaa. Se, et mä nään jonkun yksityiset osat, genitaalit tai rinnat ni se ei oo mulle henk. koht. mikään juttu, mut mä ymmärrän, et se on elokuvassa. Jos mä ajattelen vaan ohjaajana ja käsikirjottajana sitä kohtausta ni totta kai se voi näkyä, mut jos mä ajattelen sitä vaik iltapäivälehdessä tai tietosena siitä millasta jengistä on netissä, ni sit se on eri asia.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Useampi ohjaaja kertoi pyrkivänsä ennakkosuunnitteluvaiheessa poimimaan intiimikohtauksista oleellisen sisällön. Moni piti yhdynnän näyttämistä epäkiinnostavana seksikohtauksissa, joten intiimikohtaukset oli ratkaistu usein niin, että itse akti oli jätetty pois ja sen sijaan oli fokusoitu hetkiin ennen tai jälkeen seksin.

“Kuten kaikki kohtaukset, kannattaa aloittaa mahdollisimman myöhään ja lopettaa mahdollisimman aikaisin. Näissä kohtauksissa se on erityisen oleellista, koska ei kukaan jaksa tai halua katsoa kun ihmiset harrastaa seksiä sen normaalin vartista tuntiin. Mikä on oleellista,

onko joku tietty hetki, reaktio, ilme, katse, sanottu lause? Sit ottaa sen ja nopeasti seuraavaan.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Paras on sellanen kohtaus, jossa ihminen itse kuvittelee sen lopun ja se jää sen mielikuviin isommaksi. Ja sit se tajuua myöhemmin, et ei tässä elokuvassa näytetykään tällaista. Silloin se on onnistunutta. Mun mielestä seksikohtaukset voi tehdä tällä tavalla.”
- ohjaaja, nainen, 50+

“Aina mietti, et riittääkö tässä jos näytetään tilanne ennen tai jälkeen. Sille itse aktin kuvaamiselle pitää olla erityinen syy, siinä pitää tapahtua jotain erityistä, koska me aika hyvin pystytään kuvittelemaan mitä on tapahtunut, jos on tapahtumat jotka johtaa seksiin tai tapahtumat seksin jälkeen. Ni sitä ajatustyötä tekee, et mistä leikataan sisään ja mistä leikataan ulos.”
- ohjaaja, nainen, 50+

Jotkut haastatellut kertoivat vieroksuviivansa amerikkalaisten elokuvien tyyliä eli intiimikohtauksia, joissa rakastellaan rintaliivit päällä ja kietoudutaan lakanaan, jotta intiimiosat pysyvät varmasti piilossa. Liiallinen siveellisyys ei tuntunut uskottavalta ja siksi alastomuutta pidettiin tietyissä tapauksissa perusteltuna. Kuvauspaikka ja näyttelijöiden rajat alastomuuden suhteen vaikuttavat myös kohtauksen ratkaisuihin.

“Oltiin puhuttu, et missä kohtauksessa pitää näkyä jotain. Mä olin sanonut, et en haluu nähdä mihinkään jalkoväliin, mun mielestä se ei oo dramaturgisesti perusteltua. Musta se, et rinnat näkyy rakastelussa on perusteltavissa sillä, et mä en haluu et rintsikoissa rakastellaan. Mä oon aina pitänyt sitä jotenkin hassuna. Mä en oo ite kokenut että ihmiset rakastelee alusvaatteet päällä. Mut sit voi hyvin kysyä, et tarviiko rintojen näkyä vai voiko rajata olkapäistä. Jälkikäteen sanottuna mun mielestä vois hyvin aina rajata niin. Sillon mulla oli se paine, et mä en haluu olla se nössö naiseseisohjaaja, joka ei uskalla näyttää rintoja. Ja varsinkin kun mä oon ollu paljon Yhdysvalloissa, jossa nännit on pahempaa kuin sarjamurhaaja. Ni halusin tehdä myös sitä vastaan, koska mun mielestä rinnat on luonnollinen asia. Jälkikäteen voi miettiä, et olisiko ne voinu jättää näyttämättä, mut toisaalta laajan kuvan näyttämässä on pointtinsa myös. Et onks sulla rakastelussa vaan huohottavat kasvot vai onko siinä kauempaa näkyvä vartalo.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Välillä amerikkalaisissa leffoissa tuntuu siltä, et se ruumiinosien näyttämisen alasti tuntuu olevan niin varjeltua, et sekin tuntuu välillä hassulta. Et sitäköön ei voi luonnollisesti tehdä. Ei mulla oo sellasta suhtautumista alastomuuteen ollenkaan. Sit toisaalta se herättää just niitä kysymyksiä, et miksi, mikä se tarkoitus on. Mun mielestä iho on kaunista, mut tarviiko alastomuutta alastomuuden takia olla, ni niitä kysymyksiä yrittää omassa mielessä ratkoa, et mikä on mun mielestä oleellista. Sit kun nää

kaikki kysymykset on käynyt läpi päässään ja vastannut itselleen niihin kysymyksiin, ni sihän se rupee menee käytännön tasolle. Sit kun on näyttelijät ja kuvaaja ni sit voi yhdessä miettiä, et miten tän tekis.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Naisnäyttelijän kanssa oli sovittu, et alapää ei näy, mut miesnäyttelijän kanssa oli sovittu, et kohtauksessa, jossa mies esittää performanssia alasti yleisölle voi tulla kaukaa superlaaja kuva, jossa mies on alasti. Se sopi hänelle, mut hän ei ollut siitä missään vaiheessa mielissään ja jouduin vähän niinku pyytää, et voidaanko tehdä se näin. Et olis yks laaja kuva, joka todistais et se on ollut alasti. Mut sit mä ite peruin sen kun mä tajusin koreografioidessani sen performanssin kuvausta, et mä oon kusessa kameran kanssa jos mä joudun tekemään pitkän kohtauksen niin, et mä oon koko ajan lähikuvissa ja toisekseen siksi, et siinä ei oo mitään järkeä et se olis tehty laajasti kokonaan, koska kukaan ei sit kato muuta kuin sitä kikkeliä. Ni sit sillä oli lopulta housut jalassa ja se oli paljon parempi ratkaisu.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Yhdessä jutussa oli seksikohtaus, joka tehtiin pienessä tilassa. Mä tein valinnan, et naisnäyttelijällä oli paita päällä ja se mua just silloin vähän mietitytti, et ‘eikö muka olis ottanut tätä pois’, mut sit me oltiin kuvaamassa sitä niin pienessä tilassa, et laajin kuva mitä mä sain oli puolikuva. Mä ajattelin, et jos tää on laajin kuva mihin mä pääsen ni sit siinä olis käytännössä sen naisen rinnat saman kokoset ku sen pää. Ja mä olin, et mä en missään nimessä katsojana haluis nähdä sitä, se tiputtais mut heti tästä’ ja siksi se on siinä vaatteet päällä.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Jotkut ohjaajat kertoivat pohtivansa intiimikohtausten ratkaisuja eniten elokuvan tyylilajin ja tarinan ehdoilla. Toisille tärkeintä oli se, että kohtaus toteutetaan näkökulmahenkilön kautta tai että kohtaus kertoo henkilöistä jotain uutta.

“Olin miettinyt paljon sitä miten yhdessä elokuvassani kohtaukset ratkaistaan. Olin nähnyt juuri elokuvan,

jossa oli paljon seksiä, mutta ne oli aina kuvattu tosi varovaisesti. Et aina jos seksikohtaus alkoi, ni alettiin kuvata jotain muuta suomifilmihengessä. Ratkaisu tuntui elokuvan muun tyylin suhteen erikoiselta. Kohtausten pitäisi vastata elokuvan muuta sisältöä, jos on väärällä tavalla varovainen, niin se ei välttämättä ole uskottavaa.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Miten kerrotaan ratkee funktionaalisesti sen kautta mitä kerrotaan. Jos on kysymys siitä, et on ikävöity ja pitkästä aikaa kohdataan ni siinä ollaan aika paljon iholla, näytetään ihojen kohtaamista. Tai jos on kohtaus missä on joku voimakas henkinen yhteys, ni sit voi olla katsekontakti seksin aikana ja kuvataankin vaikka vaan kasvoja. Mutta sen tilanteen ja henkilöiden kautta, ei oo olemassa mitään yleistä reseptiä. Myös sen kuvaustavan pitää kantaa sitä tarinaa.”
- ohjaaja, nainen, 50+

“Se määrittelee paljon millainen akti on kyseessä, koska sitä on lukematon määrä seksikohtauksia: onko ensitapaaminen vai 156:s kerta, ne on niin erilaisia. Jutun tyyli laji määrittelee sitä plus niiden henkilöiden karaktääri.”
- ohjaaja, mies, 50+

“Mä ajattelen niitä kohtauksia dramaturgisesti täysin samoin kuin muitakin kohtauksia. Usein seksikohtaus ei liity pelkästään seksiin, vaan pohjalla on paljon juttuja ja se on paljon tärkeämpää. Mä mietin, et mistä se kohtaus kertoo ja mitä siinä pitää välittää ja se määrää sen missä kuvakoissa ja millaisilla kuvilla se kerrotaan.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Ensin mietin niiden henkilöiden kautta, et mitä sillä kohtauksella halutaan kertoa, minkä tyyppisestä kohtauksesta on kysymys. Onko hellä, onko raju, onko miellyttävä vai epämiellyttävä tilanne ja kumman kautta sitä katsotaan/koetaan. Nää on ne, jotka määrittelee sitä kuvaustyyliä ja kuvausta, et kummissa ollaan ja miten niitä asemoidaan suhteessa kameraan.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Pyrin aina ratkaisemaan nää kohtaukset näkökulmahenkilön kautta, et kenelle kohtauksessa tapahtuu. Kaikki kuvakoot ja alastomuus liittyy siihen miten pyritään välittämään katsojalla se mitä näkökulmahenkilön päässä tapahtuu. Jos se vaatii alastomuutta, et me ymmärretään mitä sen päässä tapahtuu ni sit sitä on oltava.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Monet haastatellut ohjaajat kertoivat pyrkivänsä ratkaisemaan intiimikohtaukset siten, etteivät ne olisi geneerisiä ja konventionaalisia. Uusien toteutustapojen löytämisen vaikeus tuli esiin monessa haastattelussa ja on ilmeisesti asia, joka ohjaajia intiimikohtausten suhteen usein mietityttää.

“Tosi helposti toi kuvasto näyttää geneeriseltä vaikka sä yrittäisit mitä, koska vatsalla ja kädellä on kuitenkin

vaikeampi näytellä kuin silmillä ja ajatuksilla.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Yhdessä jutussa me räjäytettiin pää, jolla me sit saatiin kuvattua orgasmi kiinnostavammin kuin huokailemalla.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Musta olis aina kiva sanoa näyttelijöille, et on joku muukin mitä siinä kuvataan kuin, et ‘nyt ne vaan panee’, et on joku pointti näyttää, jos siinä mennään pidemmälle ja sit mä siinä keksin, et sitä hetkeä harvemmin kuvataan kun nainen odottelee selällään kun mies käy laittamassa kortsun. Mä olin ilonen kun mä keksin siihen jonkun muunkin pointin kuin et ‘nyt ne vaan suutelee.’”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

“Musta tuntuu, et mä en uskaltanu lähteä tekemään tarpeeksi epäkonventionaalista seksiä. Kyseenalaistaisin sen nyt jälkikäteen, ne kohtaukset on tosi kilttejä. Ne toimii vaan dramaturgisessa mielessä eikä anna toista ulottuvuutta tai oo kohtauksina sellasia, et ‘wow’, et ne kertois oikeesti siitä sen pariskunnan intohimon pyörteestä.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Eräs ohjaaja piti ongelmallisena tarvetta “uuden kulman” löytämiseen ja koki hyvän käsikirjoituksen sekä henkilöiden emootioiden ja reaktioiden kuvaamisen riittävän hyvän intiimikohtauksen luomiseen.

“Sitä miettii tosi paljon, et miten näihin sais jotain sellasta mitä ei oo nähty. Ne on samassa kategoriassa kuin tappelekohtaukset tai takaa-ajokohtaukset tai räjäytykset. Ehkä ne pitäis saada sinne leffan muiden draamallisten kohtauksen kategoriaan. Mut se, et mitä kuvia täytyy ottaa ja miten tähän sais jotain uutta on ajatteluprosessina väärä. Jos on dialogikohtaus ni en mä sitä valmistaessa mieti sitä, et miten tähän dialogikohtaukseen sais uutta potkua vaan mä mietin mitä sanotaan ja miten reagoidaan. Ja mä haluan kuvata sitä. Se sama prosessi pitäis olla rakastelukohtauksissakin, miks mä kuvaisin mitään muuta kuin niiden ihmisten reaktioita ja emootioita? Kärjistään: miten sä tuot tähän jotain uutta? No kirjottamalla paremmin sen leffan. Jos sillä kohtauksella on pointti olla olemassa, ni sä kyl tiedät miten se kuvataan.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Seksikohtausten merkitystä kokonaisuudessa ja vaikutusta katsojiin pohdittiin myös paljon. Tarina ja elokuvan tyylilaji määrittelee vahvasti sitä minkälaisia tuntemuksia katsojassa halutaan intiimikohtauksilla herättää.

“Mä en tiedä tarviiko seksikohtauksen kiihottaa, mä en tiedä kiinnostaako mua sellasen seksikohtauksen tekeminen, jonka ainoa tarkoitus on kiihottaa. Sen pitäisi kertoa jotain muuta.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

“Kuvattiin vanhempia ihmisiä ja mä halusin ehdottomasti, et kohta on kuuma eikä vaan jotenkin hellyyttävä, et ‘nyt nää vanhat ihmiset nyt viimein’. Enkä halunnu, et se on myöskään mikään rakkauskohtaus, vaan et se on pelkkää seksiä. Ni kyl me mietittiin sitä tosi paljon, et miten sen vois kuvata niin, et katsoja haluis kattoo sitä ja se olis kiihottava ja sit se olis kuitenkin tyylikäs.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

“Tarinasta riippuen niillä kohtauksilla tietenkkin tavoitellaan erilaisia vaikutuksia katsojassa. Ja joku seksi- tai raiskauskohtaus voisi olla sellainen, että toivotaan ja rakennetaan sitä niin, että katsoja kokee inhoa, vihaa ja ahdistusta. Ja sit toisaalta voi olla seksikohtaus, jossa toivotaan, et katsoja toivoisi olevansa mukana siinä tai saa jotain nautintoa siitä tai kiihottuu. Se on tarina- ja tapauskohtainen ja sitä kautta on mahdotonta sanoa, että olis yhtä lähestymistapaa.”
- ohjaaja, mies, 50+

Kuten vastauksista käy ilmi, intiimikohtausten ratkaisuihin vaikuttavia seikkoja on lukuisia. Haastatellut ohjaajat käyttivät selvästi paljon aikaa ennakkosuunnitteluvaiheessa löytääseen kohtauksille parhaat mahdolliset ratkaisut. Resurssien niin salliessa on ennakkosuunnitteluun mahdollista ottaa mukaan myös näyttelijät.

“Kuvasuunnitteluvaiheessa kuvaajan kanssa keskustellaan siitä miten se tehdään. Kun se on niin usein toistuva kohtaustyyppi ni miten sen ratkasis niin, että se ei näytä samalta kuin aina ennenkin ja miten sen ratkaisee niin, et näyttää sellasia asioita, joihin katsoja voi samaistua ja miten sen ratkaisee niin, et ei näytä liikaa eikä liian vähän. Tai miten sen ratkasis niin, et siinä on oikee tunnelma. Kun jokaisessa seksikohtauksessa on oma ilmapiiri ja tunnelma. Mut siihen liittyy jo kuvakerronta ja valo ja tällanen. Ja niistä se sit oikeestaan koostuu. Ehkä sitä vaan yrittää lähteä sen tarinan henkilön ja sen tunteen kautta ratkasemaan. Ja vuorovaikutuksessa siihen kuvauspaikkaan, et mitä asioita ja elementtejä on tarjolla ja miten niiden käsitteleminen parhaiten palvelisi sitä kohtausta. Joskus se puoli tulee vasta kuvauspaikalla.”
- ohjaaja, nainen, 50+

“Yhdessä leffassa mietittiin ihan sikana kuvaajan kanssa sitä yhtä seksikohtausta. Varmaan 15–20 % kuvasuunnittelusta käytettiin siihen, et miten me se ratkastaan.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

“Sitä lähdettiin suunnittelemaan niin, et mietittiin mitä kohtauksella halutaan kertoa ja sit mietittiin, et mitkä kuvat sen asian kertoo, mitkä kuvat ja kuvakulmat ja valotilanne sopis siihen sitä luomaan. Tai mikä on kaikkein eniten siitä halutusta asiasta kertova fyysinen ele. Et kattooko silmiin vai ei, millaista kosketus ja kontakti on. Meillä oli isompi konseptuaalinen ajattelu, joka vaikutti tyyllillisiin ratkaisuihin isomminkin.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Edellisessä leffassa oli tosi tärkeessä asemassa kädet, et miten käsillä ja lähikuvilla kerrotaan. Mä tykkään tehdä kuvasuunnitelman niin, että kuvaaja on paikalla kun harjoitellaan näyttelijöiden kanssa. Koska heti jos ruvetaan laittamaan näyttelijöitä niihin valmiisiin kuviin, ni se on musta väärinpäin. Välillä on toki niitä, et me tarvitaan nyt tämä sinulle motivaationa siirtyä seuraavaan kuvaan, mut mun mielestä pitäis ensin harjoituksissa orgaanisesti löytyä se miten toiminta menee ja sit sen pohjalta tehdä se kuvasuunnitelma.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

YLEMPIEN TAHOJEN PAINOSTUS INTIIMIKOHTAUSTEN SUHTEEN

Tuottajilla, kanavilla ja rahoittajilla voi olla etenkin suuremmissa tuotannoissa paljon määräysvaltaa esimerkiksi käsikirjoituksen, roolivalintojen ja markkinoinnin suhteen.

Halusin selvittää onko ylemmiltä tahoilta pyritty vaikuttamaan myös intiimikohtausten laatuun tai määrään. Haastatelluista ohjaajista suurin osa (80 %) oli saanut toteuttaa taiteellista visiotaan intiimikohtauksissa. Neljä haastateltua ohjaajaa (20 %) kertoi ylempien tahojen halunneen jollain tavalla puuttua tuotannon alastontai seksikohtauksiin. Vain kahden haastatellun ohjaajan kohdalla oli kyse vaatimuksesta saada elokuvaan lisää alastomuutta tai seksiä. Toisessa tapauksessa vaatimuksen esittivät tuottajat, toisessa ulkomaalainen levittäjä.

“Elokuva siirtyi aika myöhäisessä vaiheessa pienestä tuotantoyhtiöstä isompaan, joka tunnetaan elokuvista joissa on paljon seksiä ja sillä markkinoinnista. Me naisnäyttelijän kanssa heti puhuttiin, et tää ei saa vaikuttaa seksikohtauksiin. Naisnäyttelijä sanoi silloin mulle, et ‘mä luotan suhun ja mä tiedän, et sä et tee tän takia mitään muutoksia’ ja mä lupasin ja se oli mulle ihan selvää, et en tietenkään tee. Ainoa palaveri, johon executive tuottajat halusivat mut oli palaveri, jossa he halusivat tietää vain sen, että näkykö elokuvassa alastomia ihmisiä. Se syy miksi heitä kiinnosti tämä oli se, että heillä oli ollut edellisen elokuvan kanssa iso riita aiheesta, kun ohjaaja ei ollut halunnut näyttää mitään. Se riita oli ollut iso ja siksi tuotantoyhtiön oli varmistettava, että tässä elokuvassa olisi myös alastomuutta. Se oli heille tosi tärkeitä. Mä olisin ollut tosi nihkeässä tilanteessa, jos olisin etukäteen päättänyt, et elokuvassa ei oo alastomuutta. Silloin siitä olisi tullut ihan hirveä kriisi. Nyt mä olin helpossa tilanteessa, koska mun vastaus oli, et ‘kyl tässä on alastomuutta, mut ei koskaan silloin kun se ei oo perusteltua’. Se oli ihan ok tilanne, mut epämiellyttävä siinä mielessä, et ne kaikki kolme miestä tuottajaa vitsaili mulle mun periaatteesta, etten halua tehdä ‘alastomuutta alastomuuden vuoksi’. Ne teki mut naurunalaiseksi sen asian suhteen. Siihen aikaan kaikki tällaiset asiat vaan nileskeltiin ja mentiin eteenpäin. Ja sit tästä asiasta kysyttiin

vielä monta kertaa, se keskustelu ei loppunut vaan sitä varmisteltiin usein esituotannon aikana. En tiedä miksi ei ne luottanut siihen.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Meillä on ulkomaalaisia jakelijoita meidän leffoille ja kerran me pitchattiin niille meidän seuraavaa leffaa ja yks ranskalainen sanoi, et ‘there must be one sexy-scene in the film’. Sitä me ollaan naureskeltu, siinä ei ollut niinkään mitään et millanen kohtaus, mut yks on oltava. Ne leffat mitä se kyseinen levittäjä myy on pitkälti genreleffoja ja mä luulen, et seksi ja väkivalta on tavallaan sen myyntivaltteja asiakkaille. Ja mä ihan ymmärrän hänen puoleltaan sen, et jos siinä on seksiä ni sit se on hänen tuotteensa. Jos ei ole ni sit ei oo.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Erään ohjaajan tapauksessa tuottajan vaatimus oli liittynyt alastomuuden lisäämisen sijaan alastomuuden minimoimiseen.

“Yhdessä komediaelokuvassa oli ihan tuottajan kanssa yhteinen ajatus siitä, et mitään ei näytetä ja jätetään katsojan mielikuvituksen varaan. Tuottaja halusi, ettei elokuvassa ole paljaita rintoja. Se ei sen mielestä siihen tyyliin sopinut.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Yhden ohjaajan kohdalla joltakin ylemmältä taholta tuli ennen kuvauksia vaatimus tv-sarjan käsikirjoituksen tarkasta toteutuksesta. Vaatimus aiheutti päänvaivaa, koska näyttelijät olivat hyvin vastentahtoisia intiimikohtausten toteutukselle eikä ohjaaja voinut muokata tekstiä näyttelijöille mieluisampaan suuntaan.¹⁷

“En tiedä mistä se vaatimus tuli. Siinä ei määritelty sitä mitä näkyy, mutta haluttiin, et se käsis tehdään niin kuin se on kirjoitettu.”

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Haastatelluissa tuli ilmi vain vähän vaatimuksia intiimikohtauksiin liittyen, mutta 30 prosenttia ohjaajista mainitsi keskustelleensa aiheesta tuottajan, rahoittajan tai jonkun muun ylemmän tahon kanssa.

“Ne on tyypillisesti sellasia kohtauksia, joista jonkin verran keskustellaan, enemmän kuin muista kohtauslajeista. Muita keskusteluun nousevia kohtauslajeja on väkivaltakohtaukset. Ne on sellasia, joihin kyllä erityistä huomiota kiinnitetään. Useammin on pyrkimys ollut minimoida itsetarkoituksellisen seksin tai väkivallan läsnäolo. Useammin niin päin kuin sen lisääminen tai maksimointi. Mut niinkin voisi olla.”

- ohjaaja, mies, 50+

¹⁷ Tätä tapausta käsitellään tarkemmin [luvussa 6](#).

Puolet keskusteluista olivat liittyneet seksin tai alastomuuden määrään suhteessa tuotannon ikärajoihin ja esitysaikaan. Ikärajat olivat vaikuttaneet myös intiimikohtausten käyttämiseen markkinointimateriaalissa.

“Esimerkiksi Ylen kanssa kun puhutaan ikärajoista tai lähetysajoista, ni ne voi automaattisesti sulkea pois alastomuuden.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“On puhuttu tuottajan kanssa siitä miten paljon näitä kohtauksia voi laittaa trailereihin tai muuhun markkinointimateriaaliin. Mitä voidaan käyttää kun kuitenkin halutaan luoda rehellinen kuva elokuvasta. Markkinointihenkilöillä on mielessä se, että yleisö menee katsomaan seksiä, et miten me tuodaan traileriin se filis, että tässä on seksiä. Toisaalta traileriiden pitää olla ikärajattomia, joten siinä tanssitaan kapealla nuoralla sen suhteen mitä siihen laitetaan.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Alastomuuden laatuun ja määrään oli otettu tuottajien puolelta kantaa myös muista kuin ikärajoihin liittyvistä syistä.

“Pikkasen sellaiseen törmää tuotantoyhtiöiden puolelta, että nudity-meininkiä pyydellään.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Tuottaja tuli kesken kuvausten sanomaan, että executive tuottaja oli sanonut, et yhden kohtauksen materiaali on ‘harlekiini-kioskiromantiikan näköistä’.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Tuottaja on kysynyt onko tarinassa homoseksuaalisuutta ja on ollut selvästi helpottunut, kun sellaista ei ole ollut mukana.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Erään ohjaajan tapauksessa tuottajien kanssa oli tullut riitaa intiimikohtausten toteutustavasta vasta kuvausten jälkeen. Keskustelua tuottajien kanssa voi olla hyvä käydä jo etukäteen, mutta tapaus osoittaa, että joskus etukäteiskeskustelu kannattaa vaatimuslistan välttämiseksi jättää tekemättä.

“Osa tuottajista oli yhtäkkiä kuvausten jälkeen ihan järkyttyneitä siitä, että leffassa ei ollutkaan alastomuutta. Nousi aika mittava tissi-gate. Mä tajusin, et jos mä olisin kuvannu ne tissit sinne, ni mulla olis tässä kohtaa todelinen vääntö, koska niillä on final cut. Ja niitä varmaan vaan vituttais enemmän joku ‘feministinä mulle on tärkeetä, että...’ -argumentointi. Ne oli siis sitä mieltä, et sen yhden näyttelijän tissit olis tuonu niin paljon enemmän katsojia. Kuulin useampaan kertaan siellä sen ‘faktan’, et olis tullu 100 000 katsojaa lisää, jos olis näkyny tissit.

Mua kutsuttiin nunnaohjaajaks, kun mä oon niin siveä, et mä en pysty näyttämään tissejä elokuvassa. Me ei oltu millään tasolla puhuttu alastomuuden määrästä etukäteen, osa tuottajista oli kai vaan olettanut et sitä tulee olemaan. Käsiksessä ei lukenut mitään spesifimmin, mut ehkä sen saattoi lukea niin, et siinä olis enemmän sellasta. Mut en mä ollut tajunnut et niillä oli niin vahva oletus siitä. Olin loppujen lopuks kyllä tosi helpottunut, et ne ei ollut kysynyt sitä etukäteen. Vaikka yleensä on tietysti huono homma, jos ohjaaja ja tuottajat ei oo ‘tekemässä samaa leffaa’. Mut mä olin et ‘no nyt mä kärsin tästä vittuilusta, mut tein jo leffan, ja ne ei voi enää siihen vaikuttaa’. Mä luulen, et se ‘nunnaohjaaja’ on jäänyt sillee kyl elämään, et ei mua sellasiin projekteihin sieltä enää kysyttäis. En kyl itsekään haluaisi viedä sinne mitään projektia, jossa vois olla risteäviä intressejä.”

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Vaikka intiimikohtauksiin liittyviä vaatimuksia ei haastattelumateriaalin perusteella esitetä kovin usein, on ohjaajien hyvä miettiä etukäteen millaisista asioista on valmis joustamaan. Kaikkiin vaatimuksiin ei kannata suostua vaikka kompromisseja saattaakin joutua elokuvanteossa tekemään.

“Tajuan kyllä, että monessa asiassa pitää tehdä kompromissi. Mä tajuan ne rajat ja esimerkiksi sen, että mainstream -elokuvassa pitää olla yksi stara ja sit sä käyt kauppa sen kanssa, et mä otan tän ja sit mä voin ottaa tän. Mut sit on tiettyjä juttuja, jotka ylittää mun rajat. On ohjaajana myös tärkeetä tiedostaa ne omat rajat. Et jos tää haiskahtaakaan tällaselta, ni sit mä oon väärä ohjaaja tähän.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

FINAL CUT -OIKEUS

Final cut -oikeuden jakautuminen määrittää, kuka saa päättää elokuvan lopullisesta leikkauksesta ja muodosta ja siitä on useimmiten maininta ohjaajien ja tuottajien välisissä sopimuksissa. Usein suomalaisissa tuotannoissa final cut -oikeus on jaettu tuottajan ja ohjaajan kesken, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että osapuolet yrittävät päästä yhteisymmärrykseen tai kompromissiin elokuvan lopputuloksesta. Joskus final cut -oikeus on yksin tuottajalla ja tästä ovat seurauksena maailmalla nähdyt elokuvien Director's cut -julkaisut eli ohjaajien omat versiot lopullisesta elokuvasta.

Näyttelijät sopivat intiimikohtausten yksityiskohdista (kuvan rajat, mitä näytetään yms.) suomalaisissa kameratuotannoissa useimmiten suullisesti ohjaajan kanssa, ja kirjallisen sopi-

muksen puuttuessa tieto sovituista voi jäädä osapuolten väliseksi. Pahimmassa tapauksessa voidaan leikkausvaiheessa joutua tilanteeseen, jossa tuottaja final cut -oikeuden nojalla vaatii ratkaisuja, jotka rikkovat ohjaajan ja näyttelijän välistä suullista sopimusta. Tällaisia tapauksia ei tullut aineistossa ilmi, mutta final cut -oikeuden väärinkäyttöä ei voida haastattelumateriaalissa esiin tulleiden tapausten perusteella pitää täysin mahdottomana.

Neljäsosa haastatelluista ohjaajista kertoi final cut -oikeuden olevan yleensä kokonaan tuottajalla, ja jaettu final cut -oikeus oli yleensä 45 prosentilla ohjaajista. 65 prosenttia haastatelluista ohjaajista veloitettiin siis neuvottelemaan lopullisen version muodosta tuottajan kanssa. Ohjaajalla itsellään final cut -oikeus oli 15 prosentilla vastaajista, ja 15 prosenttia sanoi tuottavansa elokuvansa itse, joten final cut -oikeuden jakautumisesta ei tarvinnut huolehtia. Final cut -oikeus koskee yleensä koko tuotantoa, mutta erään haastatellun ohjaajan sopimuksessa final cut -oikeus oli ollut tuottajalla intiimikohtauksia lukuun ottamatta. Ohjaaja oli halunnut säilyttää hallinnan intiimikohtauksiin voidakseen taata

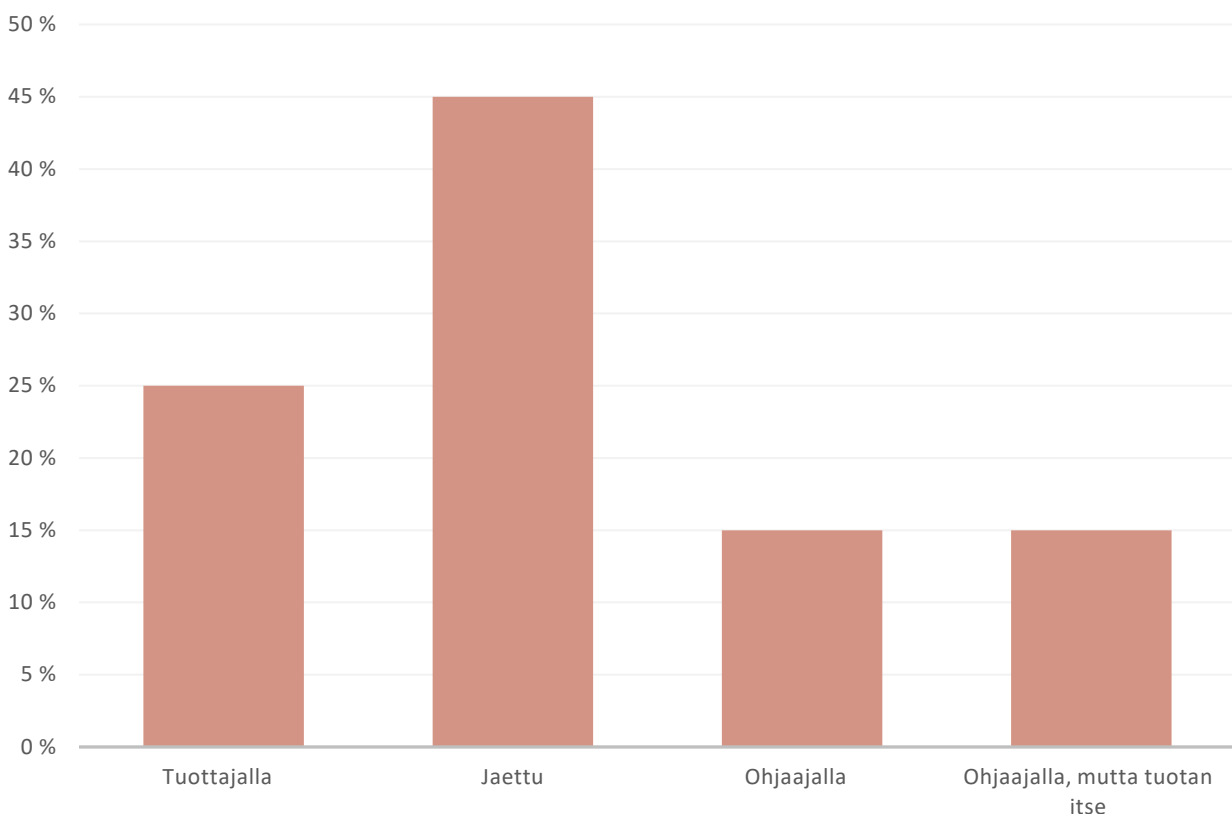
näyttelijälle, että yhdessä sovituista asioista pidetään kiinni. Menettely oli ollut helpottava sekä ohjaajalle että näyttelijälle.

“Yhdessä jutussa mietin tosi paljon sitä alastomuushommaa ja naisnäyttelijän kanssa puhuinkin siitä. Sain puhutua soppariin sen, et mulla oli seksikohtaukseen final cut ja se näyttelijä sanoi sen jälkeen, et ‘no eihän tässä sit mitään’. Se tuntu olevan sille helpottava asia. Kun mä ajattelin, et jos mä haluan kuvauksissa kuvata kaikkennäköstä sinne ni mä en haluu, et kun se matsku on olemassa ni sit joku muu saa päättää mitä käytetään. Mut ei me sit ees kuvattu niitä tissejä sinne. Mä oon ajatellut, et otan sen jatkossa aina. Mulla pitää olla näyttelijöiden luottamus, mutta tuottajilla ei välttämättä oo sitä. Jos mä pyydän näyttelijöitä luottamaan mun ja tekemään jotain asioita, ni sen tulee olla minä joka siitä lopputuloksesta pystyy päättämään. Mua vituttaa muutenkin niin paljon toi final cut -homma, minusta se kuuluisi taiteilijalle. Aina mä siitä väännän, mä haluan aina ilmottaa tuottajalle, et mun mielestä se kuuluis mulle.”

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Final cut -oikeudella ja sen jakautumisella ei pitäisi olla merkitystä, jos ohjaajan ja tuottajan välinen yhteistyö sujuu moitteetta eikä näkemyseroja ole. Tuottaja on parhaassa tapauksessa tärkeä keskustelukumppani ja auttaa saamaan

Kenellä on final cut -oikeus töitteesi suhteen? (ohjaajat)

aikaiseksi parhaan mahdollisen lopputuloksen. Haastatteluaineistossa ei tullut esiin yhtään tapausta, jossa tuottaja olisi halunnut muokata intiimikohtausten lopputulosta final cut -oikeuteensa vedoten.

“Se on samanlaista sisällöllistä kommentointia, mut on ollut joskus sellasta, et tuottaja on sanonut, et ‘voisko ton kuvan jättää pois’ tai ‘miettikää tätä vielä’ ja sit me leikkaajan kanssa mietitään. Mut kyllä se sisällöllinen final cut on kuitenkin mulla. Et jos pyydetään tekemään muutoksia ni sit me tehdään, mut ei niitä kukaan sanele. Mutta otan vastaan palautetta.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Ei oo ollut koskaan ollut sellasta kokemusta, et tuotantoyhtiö olis puuttunut siihen tai vaatinut niitä enemmän/poistettavan suhteessa näihin kohtauksiin.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Etenkään uuden tuottajan kanssa yhteistyön sujumista ei voi tietää etukäteen ja siksi final cut -oikeuden jakoa kannattaa uuden tuottajan kanssa työskennellessä tarkkaan pohtia. Näyttelijöiden luotto saavutetaan final cut -oikeutta helpommin intiimikohtausten tarkemmalla kirjallisella sopimisella.

“Mun vakiolause tuottajalle on, et ‘mulla on vaikee luoda luottamuksellista suhdetta näyttelijöihin esimerkiksi suhteessa alastomuuteen, jos mä en pysty kontrolloimaan sitä materiaalia’. Ni siks löysimmillään mulla on sellanen, et se on yhteistyössä tuottajan kanssa, mut sellaseen en oo sitoutunut, et mulla ei ois ollenkaan tai tuottaja päättäis sen lopullisen muodon. Koska sit mä en pysty perustelevaan näyttelijöille niitä valintoja. Tai et se materiaali olis turvassa.” - ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

11) Koekuvaukset

Me too -keskustelun myötä julkisuuteen tuli useita kokemuksia, joissa näyttelijöitä oli pyydetty riisuutumaan tai simuloimaan seksiä koekuvaustilanteissa. Haastattelemistani näyttelijöistä kahdeksan (20 %) kertoi kokeneensa vastaavaa. Näyttelijöiden tapauksista viisi oli miesten kokemuksia, joista kahdessa näyttelijä oli ollut koekuvauksissa ilman paitaa ja kahdessa yläruumis oli riisuttu selftapea varten. Eräs miesnäyttelijä oli riisuutunut selftapea varten omasta aloitteestaan.

“Jossain selftapessa se on ollut pyyntö tai on ilmaistu niin, et ‘where we can see his physique clearly’. Tai että roolihenkilön kuvauksessa on kuvailtu vaateesta ja siitä on käynyt ilmi, että ei ole paitaa. Kerran olen päättänyt olla itse ilman paitaa kun olen kokenut, että roolin saamiseksi saattaisi olla hyötyä siitä, että näyttää fyysiikan.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Vaatteet päällä kiehnäämistä on joskus ollut. Kerran Roolituspalvelu laitto viestii, et olis rooli, joka panee päähenkilöä vessassa. Ni siinä oli ihan rehellisesti, et ‘otas paita pois ja pyöri siinä’. Ohjaaja ei ollut ite paikalla. Ne otti sit siihen jonkun bodarin.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Kolme haastateltua naisnäyttelijää kertoi riisuutuneensa koekuvauksissa. Heistä yksi oli ollut koekuvauksissa alusvaatteisillaan, yksi joutunut näyttämään paljaat rintansa ja yksi oli tullut vastaanäyttelijän riisumaksi kesken kohtauksen. Naisnäyttelijöiden tapauksista oli kulunut aikaa yli kaksikymmentä vuotta eikä tuoreempia tapauksia naisten kohdalla tullut ilmi.

“Rooli oli iltalehden bikinimallityttö, joten oli perusteltua olla alusvaatteissa. Toisaalta tollanenkin tyttö voi olla monen näköinen ja olisihan sen voinut päätellä vaatteet päälläkin.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Olin tosi nuori ja kävin koekuvauksissa yhteen juttuun. Siellä oli sellanen luukku ja toisella puolella oli kamera ja siinä piti näyttää rinnat. Silloin en ollut edes koulussa vielä. Haluttiin nähdä kaikkien koekuvauksiin tulevien rinnat.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Koekuvauksissa multa otettiin paita pois päältä. Vastanäyttelijä oli jo valittu rooliin ja hänelle annettiin tehtäväksi vietellä mut. Vastanäyttelijä otti multa paidan pois päältä ja mä annoin hänen tehdä sen ja siinä vaiheessa kun vastaanäyttelijän käsi oli menossa mun housuihin ni ohjaaja laitto poikki. Mä sit sain sen roolin.”
- näyttelijä, nainen, 50+

Haastatelluista ohjaajista kukaan ei ollut pyytänyt näyttelijöitä riisuutumaan tai simuloimaan seksiä koekuvaustilanteessa. Yksi ohjaaja kertoi kuitenkin koekuvanneensa näyttelijöitä vähäpukeisina. Naisohjaaja oli koekuvannut miesnäyttelijöitä ilman paitaa, mutta se oli tapahtunut erään näyttelijän aloitteesta.

“Koekuvauksissa oli suihkukohtaus ja ensimmäinen koekuvattava otti itse paidan pois, joten mä sit sanoin niille jotka tuli sen jälkeen, et ‘sori, mun täytyy rehellisyyden nimissä sanoa, et ensimmäinen otti paidan pois. Et mä en tiedä vääristääkö se kilpailutilannetta. Jos haluatte ni voitte ottaa paidan pois’. Ja mä ajattelin, et nyt tästä tulee tietysti se, et tää ohjaaja käskee riisumaan paidan kuvauksissa. Mut ne kaikki riisu sen paidan pois. Eli mä olen sit kolme miestä koekuvannut paidatta.”
- ohjaaja, nainen, 50+

Suurin osa haastatelluista ohjaajista ja näyttelijöistä suhtautui koekuvauksissa tehtyihin alusvaate-, alaston- tai seksikohtauksiin kielteisesti ja syitä niiden tarpeellisuuteen oli vaikea keksiä.

“Mä en ymmärrä miten sellaisen jälkeen voisi vielä pystyä nousemaan johonkin järjelliseen yhteistyöhön.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Mä en voi keksiä mitään syytä miks pitäis nähdä joku alasti tai alusvaatteissa koekuvauksissa. Kyllähän sitä vaatteet päälläkin näkee, et onko jollain isot tissit tai ei, jos se olis roolin kannalta jostain syystä tosi oleellista. Sen mä ymmärrän, et joku voidaan ottaa rooliin siksi, et se on vaikka tosi laiha tai todella lihava tai todella isorintainen, et se liittyy jollain tavalla siihen komediaan tai tragediaan, mitä kohtauksessa haetaan. Vaik, et henkilö on menossa rintojensuurennusleikkaukseen ja se näkee ympärillä ihmisiä, joilla on kaikilla isot tissit. Ni sit sinne on pakko ottaa ihmisiä, joilla on isommat tissit, et se korostuu se ero siinä. Mut en näe, et pitäis olla alusvaatteisillaan koekuvauksissa.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“En oo tainnu koskaan tehdä sellasta koekuvausta, että olisin testannut et osaaks nää nussia tai näyttääks tää uskottavalta tää heidän olemisensa. Ajattelen, et se on biologisesti vaan fakta, että se sujuu. Illuusio siitä kyllä syntyy. Enkä oo riisuttanut ketään koekuvauksissa, en oo sitä tietoo tarvinnut.”

- ohjaaja, mies, 50+

Koekuvaustilanne mahdollistaa äärimmäistä val-lankäyttöä, koska näyttelijät ovat usein valmiita antamaan kaikkensa roolin saadakseen. Ohjaa-jan kyseenalaistamiseen voi olla koekuvauk-sissa todella korkea kynnyks, joten näyttelijä voi pahimmassa tapauksessa rikkoa omia rajojaan ohjaajan vaatimusten edessä.

“Ne on niin häilyviä usein ne tilanteet, mielivaltaisen oloi-sia muutenkin. Et mitä siellä tehään ja katotaan.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Mua pyydettiin koekuvauksiin. Mä en tienny yhtään mistä on kysymys. Tulin paikan päälle ja siellä on toiseen rooliin pyrkivä naisnäyttelijä, joka lukee sitä kohtausta. Nään sen kasvoista, et tää on tosi vaivaannuttavaa ja se on ihan laikuilla. Vastanäyttelijän piti lähteä aikasemmin muihin hommiin eikä me tehty mitään intiimiä yhdessä. Sen lähtö varmaan jotenkin turhautti ohjaajan. Mä jäin yksin sinne ja miesohjaaja pyysi mua koko ajan vähentämään vaatteita. Kai se oli vallankäyttöä. Sit se kysy, et ‘uskaltaisitko sä olla alasti kameran edessä? Uskaltaisitko olla alasti nyt?’ Mä olin alasti siinä sit, mut sitä ei kuvattu, paikalla oli ohjaaja ja kuvaussihteeri, joka luki repliikit, mutta meillä ei ollut minkäänlaista kontaktia. Sit sain laittaa alushousut jalkaan ja päädyin panemaan sohva yksinään. ‘Ja voitko päästellä jotain ääniä?’ Se oli täysin absurdi se tilanne. Jossain välissä ohjaaja kysyi olenko uimahyppäjä. Sanoin etten ole ja hän totesi, että ‘harmi’. Mun käyttövoima tuossa oli uhma. Etten anna periksi. Meen omien rajojen yli vaikka ennen kuin tuo ehtii edes sanoa. En alistu. Se tunneryöppy, häpeä ja syällisyys tuli jälkeensä. Kun mä pääsin sieltä pois ni suurinpiirtein jalat lähti alta, mä olin, et ‘tää ei oo todellista, mitä tossa äsken tapahtui?’ Se oli ihan epätodellista nöyryyttämistä ja alistamista. Siinä on se, et sä oot valikoitumassa johonkin ja siks se oli täydellistä vallankäyttöä. Sit ku se on mennyt jonkun rajan yli ni sit se menee jo. Pitäis kasvaa joku raivo, et ‘nyt vittu oikeesti’. Ja parasta oli, ettei mulle edes ilmoitettu etten tullut valituksi rooliin.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Jos näyttelijän hakema rooli edellyttää tiettyä fyysistä ulkomuotoa (esimerkiksi treenattua vartaloa), on näyttelijän riisuuttamista hygieenisempi keino kertoa roolin vaatimus suoraan näyttelijälle ja kysyä tämän mielipidettä asiasta. Näyttelijöiden rehellisyyteen pitäisi tällaisissa asioissa pystyä luottamaan. Arpia ja tatuointeja yms. on mahdollista saada maskeerauksella

piiloon ja usein näyttelijät ovat valmiita myös muokkaamaan kehoaan, jos siihen on tarpeeksi aikaa ja se on roolin kannalta perusteltua.

Ohjaajan on mahdollista saada selville yksityis-kohtia näyttelijän vartalosta myös esimerkiksi pukusuunnittelijan avulla. Pukusuunnittelijat ja maskeeraajat ovat yleensä jo lähtökohtaisesti näyttelijän iholla eikä pukusovituksessa ole koekuvauksiin verrattavaa valta-asemaa. Intiimeissä pukusovitustilanteissa ohjaajan ei kuitenkaan kannata olla läsnä vaan tietoa voi välittää esimerkiksi still-kuvien välityksellä.

“Ennen kuvauksia maskeeraaja kysyi olenko nähnyt naisnäyttelijän vartalon ja piti tärkeänä, että tiedetään, jos on jotain arpia tai luomia tai tatuointeja, jotka pitäisi ottaa huomioon. Pyysin, että he tekisivät sen kahdestaan ja näin toimittiin. Musta olisi tuntunut tosi oudolta mennä pyytämään näyttelijää ottamaan paita pois.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Pukusovituksessa olen joutunut katsomaan saako näyttelijän tissejä topattua tarpeeksi elokuvaan, koska elokuvan kannalta oli todella oleellista, että hänellä on isot rinnat. Siinä hetkessä huomasin, että se oli näyttelijälle vaivaannuttavaa, mutta se oli pakko tehdä jotta tiesi meneekö se läpi.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Me tehtiin leffaa ja pukusuunnittelija oli tehnyt aikasemmin vaan miesohjaajien kanssa. Siinä oli kohtauksia, joissa nainen tulee kotiin ja menee iltapesulle ja katsoo itseään peilistä ja sillä on alusvaatteet päällä. Sellasta sen elämän arkea. Ja sit kun sitä elokuvaa suunniteltiin ni se aina ja aina palas niihin kohtauksiin missä sillä naisella on ne alusvaatteet. Ja mä sanoin, et ‘kyllä sä tiedät millasia alusvaatteita tohon aikaan käytettiin’ ja sit se palas, että ‘niin, mutta niistä alusvaatteista’ ja mä en niinku tajunnut, et mikä on se ongelma. Ja sit se kysy multa, et ‘niin, mut etkö sä halua nähä niitä alusvaatteita’ ja mä kysyin, et ‘sähän sen teet tän pukusuunnittelun, minkä takia mun pitäis tulla, ei mulla oo aikaa sellaseen’. Ja sit sillä yhtäkkiä lokahti palat kohdalleen, et ‘ainii sua ei kiinnostaa! Anteeks kun mä oon tehnyt vaan miesten kanssa ni tää on aina se mihin menee kaikki aika kun kuvataan niin pitkään korsetteja ja sukkanauhoja.”

- ohjaaja, nainen, 50+

Kahden naisnäyttelijän tapauksessa ohjaaja oli halunnut tarkistaa näyttelijän vartaloon liittyviä yksityiskohtia kun näyttelijät oli jo valittu rooleihin. Ensimmäisessä tapauksessa näyttelijä oli ollut epävarma rintojensa koosta roolin suhteen ja ohjaaja oli ilmeisesti halunnut varmistaa, että rintoja voidaan elokuvassa myös kuvata. Toisessa tapauksessa näyttelijä oli hävennyt takapuoltaan

ja pyytänyt, ettei sitä kuvattaisi, jolloin ohjaaja oli pyytänyt näyttämään epävarmuuden aiheen. Ohjaajat ovat ilmeisesti halunneet hälventää näyttelijöiden epävarmuuksia, mutta toteutus-tapa on ollut molemmissa tapauksissa hyvin kyseenalainen. Näyttelijän ei tarvitse koskaan esitellä alastonta vartaloon ohjaajalle, etenkin kahden kesken.

“Mut oli valittu jo rooliin ja keskustelu oli harjoituk-sissa tällanen, et mä sanoin, et ‘sä et varmaan sit voi kuvata mun tissejä kun siinä lukee, et se on tiineenä’. Sen käsiksen mukaan sillä henkilöllä on tiineenä olevan rinnat, joka tarkoittaa sitä, et rinnat turpoo. Mä olin silloin tosi laiha ja sanoin, et ‘ei nää näytä tiineeltä’. Sit ohjaaja sanoi, et ‘näytäpäs millaset sulla on’. Sit mä näytin ja ohjaaja sanoi, et ‘se on ihan ok’. Me oltiin kahestaan silloin. Onhan se ollu outo tilanne.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Oon kerran sanonut ohjaajalle, et ‘en halua kulkea alasti tässä, mua hävettää mun takapuoli’. Ni sit ohjaaja on sanonut, et ‘no näytä mulle’. Sit mun on kuitenkin täytynyt mennä sen häpeän yli ja näyttää ohjaajalle mun takapuoli. Ohjaaja oli asiallinen ja koin, että tulin kuul-luksi. Outoa se kyllä oli.”
- näyttelijä, nainen, 50+

Jos näyttelijän vartalo on jostain syystä ehdotto-masti nähtävä alasti tai alusvaatteissa koekuvaus-vaiheessa, on äärimmäisen tärkeää kysyä siihen näyttelijän lupaa jo koekuvauksiin pyydetessä. Riisuutumista ei koskaan saa ehdottaa yllättäen eikä intiimikohtauksiin suostuminen koekuva-uksissa saa koskaan olla roolin saamisen ehtona, koska muuten näyttelijä voi rikkoa omia rajojaan.

Ulkomaisissa intiimikohtauksiin liittyvissä ohjeistuksissa suositellaan, että vähäpukeisuutta sisältäviä koekuvauksia varten tehdään näytteli-jän kanssa kirjallinen sopimus siitä ketä paikalla saa olla ja mihin materiaalia saa koekuvauksen jälkeen käyttää. Näyttelijä saa myös halutessaan ottaa paikalle tukihenkilön. Isoissa ulkomaisissa tuotannoissa näyttelijöiden ulkonäkövaatimuk-set ovat huomattavasti suomalaisia tuotantoja tiukempia, tuottajien kontrolli isompaa ja alasto-

muus isompi tabu, joten on ymmärrettävämpää, että näyttelijä saattaa ulkomailla joskus joutua vähentämään vaatetustaan koekuvaustilanteessa.

Suomalaisiin av-tuotantoihin tarkoitettua ohjeistusta laatiessani minun oli kuitenkin mah-dotonta keksiä tarpeeksi hyviä syitä näyttelijöiden riisuttamiseen tai seksikohtausten tekemiseen koekuvauksissa ja siksi ohjeistan suomalaisia teki-jöitä kokonaan luopumaan alaston-, alusvaate- ja seksikohtausten teettämisestä koekuvausvai-heessa. Myös suutelukohtausten tekemistä koe-kuvauksissa tulee välttää, koska sekin voi tuntua näyttelijöistä turvattomalta. Kun illuusion välit-täminen ei ole koekuvausmateriaalissa oleellista, voidaan suudelmat korvata esimerkiksi lähenty-misellä tai poskisuudelman. Näyttelijöiden välistä kemialla ja intiimiä olemista on mahdollista testata koekuvauksissa muillakin keinoilla kuin seksin simuloimisella tai suutelemisellä.

“Kerran oli koekuvauksissa kohtaus, joka oli kirjoitettu niin et kaksi henkilöä suutelee. Yleensä koekuvauksissa ei saa ohjeita ennen kuin ruvetaan tekemään ja tein kohtauksen niin, että suutelin vastaanäyttelijää. Se katsoi mua tosi kummastuneena ja on sanonut jälkikäteen, ettei missään tapauksessa oo perusteltua suudella koekuvauksissa. Mä oon siitä vähän eri mieltä. Se miten ohjaaja siihen tilantee-seen lähtee on oleellista ja näyttelijän pitäisi ehkä nykyään kysyä miten tällainen tehdään. Se voi olla vaikeeta, jos on paniikissa ja mieltii vaan sitä et saako roolin. Sit voi pahim-millaan tapahtua sellaista, et menee toisen rajojen yli.”
- näyttelijä, mies, alle 40 -vuotias

“On paljon sellasia, et mä oon etsinyt Tuhkimolle kenkää eli on toinen näyttelijä valmiina ja mä maistelen koeku-vaustilanteessa keskinäistä kemialla, koska se on musta asia joka näkyy siellä ruudulla. Ni mä oon käyttänyt siinä sellasia harjoituksia. Esim. että toinen näyttelijä saa pyytää, et ‘koske mua kädellä poskelle’, et millä koskee ja mihin. Et sitä fyysistä läheisyyttä on testattu sillee ja se on kestänyt aika pitkänkin aikaa. Tai sit sellanen, et on miehellä ja naisella kädet paljaana ja ne kommunikoi keskenään koskettelemalla niitä käsiä. Mä sanon, et ‘koet-takaa keskustella toisillenne niillä kosketuksilla’. Se oli aika paljastavaa, siitä välitty hyvin se kontakti ja se tuntu yllättävänkin intiimiltä se kuvaaminen.”
- ohjaaja, nainen, 50+

12) Töistä kieltäytyminen

“Sun pitää käsistä lukiessa sisäistä et nää [kohtaukset] tullaan tekemään. Et ne ei oo vaan sanoja paperilla. Herkästi ihmiset ajattelee, et ‘kylhän se sit hoituu’. Pitää sisäistä, et tää muuttuu mun tekemäksi kohtaukseksi, se nähdään valkokankaalla ja joku voi ostaa dvd:n vielä kymmenen vuoden päästä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Kysyin haastateltavilta olivatko he kieltäytyneet töistä niiden sisältämien intiimikohtausten takia. Näyttelijöistä peräti 40 prosenttia vastasi myöntävästi, mutta ohjaajista vain kaksi (10 %) kertoi kieltäytyneensä ainoastaan intiimikohtausten takia. Toisen ohjaajan tapauksessa kieltäytymisiä oli ollut vain yksi, mutta ohjaajista toinen kertoi kieltäytyvänsä kategorisesti paljon seksiä tai alastomuutta sisältävistä töistä, koska niiden ohjaaminen tuntuu liian vaikealta. Ohjaajista 15 prosenttia kertoi työstä kieltäytymiseen liittyneen intiimikohtausten lisäksi myös muita syitä, kuten huono käsikirjoitus.

“On lähetetty käsiksiä, joissa on paljon seksiä tai alastomuutta tai eritteitä ja olen vedonnut omaan vammaisuuteeni ja sanonut, etten pääse näiden asioiden yli. Että tää teema tuntuu olevan niin tiukasti liitoksissa näihin asioihin, jotka tuntuu mulle vaikeilta.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Olen joskus lukenut käsikirjoituksia, joita mulle on tarjottu ja joissa on ollut sellasia seksikohtauksia, joista mä oon ajatellut, et ‘no just’, mut se ei oo ollu ainoa syy miksi

oon kieltäytynyt. Se on ollu vaan käsikirjoitus, joka ei oo kiinnostanut.”

- ohjaaja, nainen, 50+

Näyttelijöillä syy roolista kieltäytymiseen oli useimmiten ollut se, että tuotannon intiimikohtaukset olivat tuntuneet turhilta tai mässäileviltä tai roolissa ei ollut intiimikohtausten lisäksi ollut muuta näyteltävää. Myös monilla näyttelijöillä roolista kieltäytymiseen olivat vaikuttaneet intiimikohtausten lisäksi muutkin asiat, esimerkiksi huono käsikirjoitus, epäkiinnostava naiskuva tai roolin yksiulotteisuus.

“Yhden komedian roolista kieltäydyin. En uskonu siihen käsikirjoitukseen ylipäätään ja siinä oli muutama vähän arveluttavakin kohta, jotka tuli mulle lukiessa yllätyksenä. Silloin mä koin, et se [alastomuus/seksi] oli shokkielementtinä siinä. Mut enemmän siinä oli se, et se ei ollut musta hauska. Jos se olis ollu helvetin hauska, ni se olis ollu ehkä eri asia.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Käsiksessä oli liikaa mässäileviä ja rajuja alastonkohtauksia. Käytiin läpi sitä ja mä sanoin, et en halua tehdä tällasia enkä ymmärrä mihin nää kaikki liittyy. Et sillä ehdolla, et nää lähtee pois tai nää muutetaan ni voin olla mukana. Sit mä sain uuden käsiksen ni niitä ei oltu muutettu, ja sit mä sanoin, et en voi olla mukana.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mä en oo nähnyt, et erotiikan tai seksin kuvaamisen tapa olis kiinnostava. Kerran kieltäydyin kun musta tuntui siltä, et koko leffa perustui sille lupaukselle, et siinä näkee seksiä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Olin elokuvan lukuharjoituksessa ja eteen tuli käsikirjoitus, jossa olikin lisäsivuja, joissa oli uusia seksikohtauksia. Kysymys oli vaan siitä, että nainen on seksiohjekti eikä roolissa ollut muuta sisältöä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Oon kieltäytynyt paljon rooleista sen takia miten niissä käsitellään naista. Et jos on vaan tyttöystävä, jota käydään panee. Mä en jaksa sitä näytellä. Mut se alastomuus ei oo koskaan ollu se issue, se ei liity suoraan niihin. Se ei oo koskaan ollu se ainoa syy, mä en vaan halua näytellä huonosti kirjoitettua naisroolia.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Olen perustellut kieltäytymisiä sillä, että en näe kohtaustuksilla merkitystä aiheen kannalta, mun mielestä ne on vaan itsetarkoituksellisia seksikohtauksia seksin vuoksi ja mä en oo kiinnostunut tekemään sellaisia. Olen väärä näyttelijä tekemään tätä, koska minusta saattaisi näkyä se, että olen vastentahtoinen tälle asialle.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Joillakin näyttelijöillä rajat alastomuuden suhteen ovat tiukemmat, joten töistä oli kieltäydytty liiallisen alastomuuden tai rohkeiden kohtausten takia.

“Oon kieltäytynyt muutamasta roolista, joissa vaadittiin liian rohkeita juttuja. Oon sanonut, et ’ei kiinnosta, ei tunnu oikealta’.”
-nainen, alle 40-vuotias

“Kyl mulle on joskus tarjottu jotain rooleja, et olis joku topless-kohtaus ni mä sanoin heti, et en ees tee koe-kuvausta. Mä tiedän heti sit, et tää ei oo se leffa mihin mun pitää mennä ja sit mä jätän vaan tekemättä. Ei niitä hirveen montaa oo ollut.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Kaksi haastateltua oli sitä mieltä, että näyttelijän habitus tai ohjaajan “leima” vaikuttavat siihen miten paljon intiimikohtauksia uran varrella tulee vastaan.

“Mä en lukeudu niihin näyttelijöihin, joille ensimmäisenä tarjotaan tällaisia rooleja. Mä oon ensimmäisen kunnan panokohtaukseni tehnyt lähemmäs nelikymppisenä. Mun habitus näyttelijänä ei oo sellanen, et mua haluttais hirveesti nähdä alasti. En oo koskaan tehnyt tyttöystävän tai rakastajan rooleja, sellasia ei oo ollu tyrkyllä.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“En varmaan oo se ohjaaja, jolle niitä tarjottaisikaan. Mulla on se käsitys, et Suomessa ohjaajilla on aika tietyt leimat.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Joillekin näyttelijöille intiimikohtauksia sisältäviä töitä oli tarjottu runsaasti ensimmäisten alaston- tai seksikohtausten jälkeen. Kaksi näyttelijää koki jossain vaiheessa uraansa profiloituneensa intiimikohtauksia sisältävien roolien tekijäksi ja he kertoivat pyrkineensä leimasta eroon kieltäytymällä seksiä tai alastomuutta sisältävistä töistä.

“Hetä sen jälkeen kun olin tehnyt ensimmäisen alastonkohtauksen ni mulle tarjottiin paria sellasta juttua, joissa mä juoksentelin alushousuillani jossain koivikossa. Onneks mulla oli teatteriduunia ni oli varaa kieltäytyä. Ne oli myös sellasia rooleja, ettei niissä ollut mitään näyteltävää, se liittyi vaan ulkonäköön ja et ’nyt löyty tollanen

näyttelijä, joka tekee tollasta.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Ekojen leffojen jälkeen mulle tuli ulkomailta elokuvatarjouksia sen ajan mittapuun mukaan puolipornoelokuviin. Yhteen ulkomaiseen leffaan pyydettiin ja olisi pitänyt olla kokonaan alasti. Mä sanoin, et ei todellakaan. Tuottaja sanoi, et jos sä teet tän ni on suunnitteilla, et sama ohjaaja tekee Shakespearen leffasovituksen ja sit sä pääsisit näyttelemään sen naispääroolin. Sit mä vaan nauroin, et ’jos se rooli tulee ni mietitään sitä sitten’. En mä uskonut, että sellasta roolia tulisi, mut vaikka olis tullutkin ni en mä silti alasti olisi ollut. Se oli aika halpaa kaupankäyntiä.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Sen ekan leffan jälkeen mulla meni maine ja sen jälkeen oon suojellut itteeni. Mä sain niin vahvan huoran leiman, että kieltäydyin kaikista rooleista, jotka jatkoi sitä huoran leimaa.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Kieltäydyin yhdestä oppilastyöstä, koska edellinen oppilastyö jonka tein oli sellainen, jossa olin koko ajan alasti. Jos-sain vaiheessa mua pyydettiin tosi paljon tällasiin rooleihin. Sit pari viikkoa tän roolin jälkeen mua pyydettiin juttuun, jossa piti olla yhdessä kohtauksessa koko ajan alasti. Silloin sanoin, et pyytäkää jotain muuta. Mulla on sellainen olo, että mä oon osuuteni tällaisissa tehnyt.”
- näyttelijä, mies, 50+

Muutammat näyttelijät kokivat, ettei elokuva-alan töitä ole Suomessa varaa valikoida, ja siksi etenkin uran alkuvaiheessa oli päädytty tekemään myös sellaisia töitä, joissa intiimikohtausten perustelut olivat olleet huonommat. Me too -keskustelun myötä jotkut näyttelijät olivat heränneet ajattelemaan roolien monimuotoisuutta tarkemmin ja sen arveltiin vaikuttavan valintoihin tulevien töiden suhteen.

“Uran alussa suostuin kaikkeen. Varmaan kaikki joutuu alottamaan siitä, et on yhen päivän kuvaukset ja oot tällanen huora, jota pannaan siivouskaapissa. Miks kaikki naisnäyttelijät joutuu alottamaan tällasista rooleista? Nykyään en enää suostuisi tällasiin, kattoisin et on jotain muutakin sisältöä, en menis vaan pantavaksi.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Ei ole tarjottu niin paljoa töitä, että olisi tarpeellista valikoida.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Varmasti Me too -keskustelujen myötä tulen kiinnittämään enemmän huomiota tällasiin kohtauksiin ja mieltäisin varmasti myös tarkemmin jutun sisältöä ja minkälaisia tarinoita haluan olla mukana kertomassa.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Kysyin haastateltavilta ohjaajilta oliko näyttelijä koskaan kieltäytynyt roolista intiimikohtausten takia. Kolme haastateltua ohjaajaa vastasi myöntävästi, mutta kahdessa tapauksessa kieltäytyminen oli tapahtunut jo koekuvavaiheessa. Vain yksi ohjaaja kertoi näyttelijän kieltäytyneen roolin vastaanottamisen jälkeen. Lisäksi eräs haastateltu oli toiminut tuottajana tuotannossa, jossa näyttelijä oli pitänyt vaihtaa tämän kieltäytyttyä roolin edellyttämästä vähäpukeisuudesta. Tämä esimerkki on hyvä muistutus siitä, että ohjaajan on hyvä tarkistaa näyttelijän rajat jo roolitusvaiheessa, eikä näyttelijän tulisi ottaa roolia vastaan ilman tietoa siitä, että roolin voi omien rajojen puitteissa toteuttaa.

“Koekuvavaiheessa oli kolme näyttelijää jäljellä rooliin ja yksi heistä vetäytyi kun oli ruvennut miettimään roolin sisältöä ja todennut, ettei halukaan tehdä alaston- ja seksikohtauksia.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Casting-prosessit on polveilevia ja vuorovaikutteisia, ni jos joku näyttelijä on jo koekuvavaiheessa sanonut, et ei halua tehdä tällasia kohtauksia ni se on saattanut vaikuttaa mun valintaan, mutta se ei oo sellasta aktiivista kieltäytymistä. Joskus joku on lukenut käsiksen ja kieltäytynyt. Mä oon varmaan sanonut, et ‘harmi, mutta ymmärrän’.”

- ohjaaja, nainen, 50+

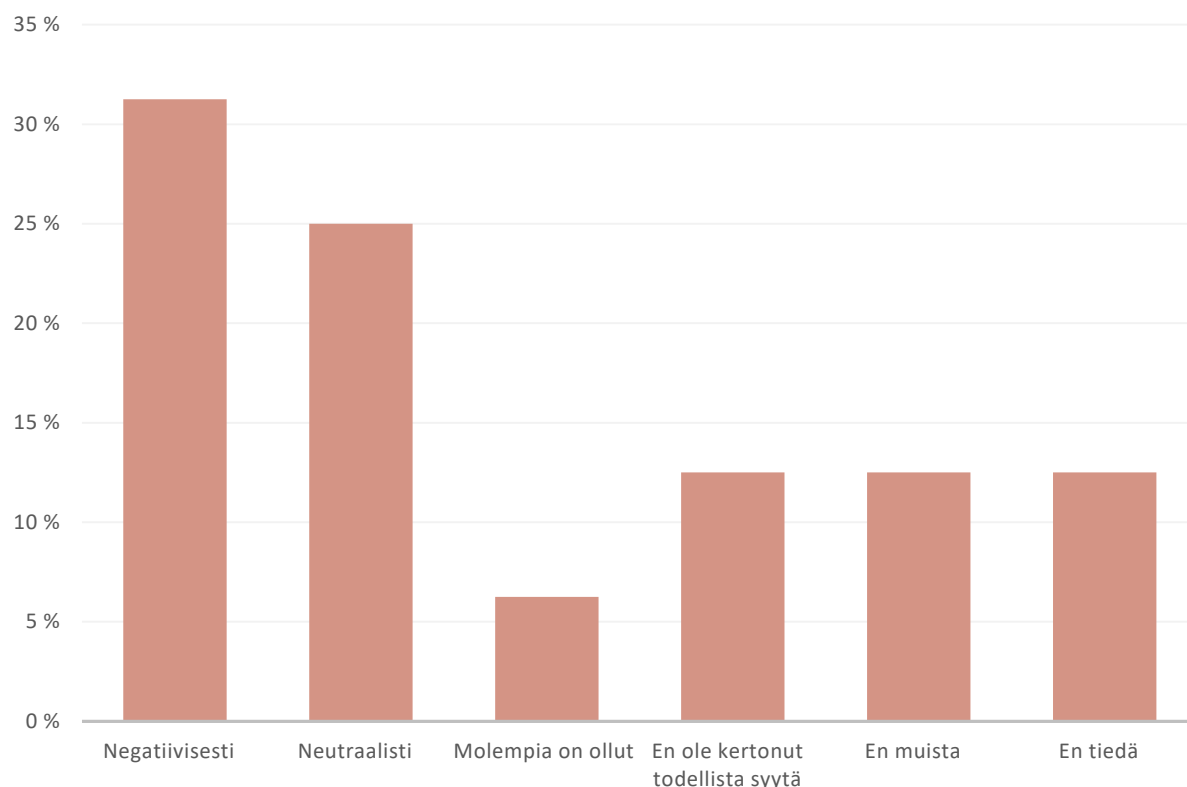
“Olin tuottamassa elokuvaa, joka käsitteli seksiä. Siinä oli yks näyttelijä, joka oli kiinnitetty siihen rooliin ja se oli lukenut käsikirjoituksen, tuli koekuvauksiin ja sai roolin ja sit ruvettiin tekee sopimusta ja yhtäkkiä se sano sopimusta allekirjoittaessa, et ‘mä en haluu olla sit alasti tässä elokuvassa’. Se oli hyvin hämmäntävä tilanne, koska siinä on tosi vähän mitään muuta siinä roolissa. Pointti ei ollu siinä, et se olis alasti, ei mun mielestä sen roolin tehny näyttelijä ollu yhtään alasti siinä, mut tää näyttelijä ei olis halunnu olla ees alusvaatteissa, et olis pitäny olla koko ajan vaatteet päällä. Ohjaaja kysyi, et ‘ootko sä luku tän käsikirjoituksen?’ ja sit se näyttelijä sanoi, et ‘oon, mut siitä mä haluan just puhuu.’ Ja ohjaaja kysyi, et ‘ymmärrätkö sä, et tää on seksistä koko leffa?’ Se oli iso väentö ja sit loppujen lopuksi se näyttelijä ei tullut siihen. Mä ajattelin, et miks me otettais se, siitä tulee vaan väentö kuvauspaikalla. Jos se on jo lähtökohtaisesti käsiksen luettuaan sitä mieltä, et hän ei aio olla alasti tai edes alusvaatteillaan ni mitä meillä sit on?”

- nainen, 41–50-vuotias

REAKTIOT KIELTÄYTYMISIIN

Rooleista tai ohjaustöistä kieltäytymisiin oli suhtauduttu vaihtelevasti. Rooleista kieltäytyneistä näyttelijöistä neljäsosa kertoi saaneensa kieltäytymiseen neutraalin reaktion. Myös kaikki ohjaajat, joilla oli kokemusta näyttelijän kieltäytymisestä intiimikohtausten takia kertoivat suhtautuneensa asiaan neutraalisti.

Miten työstä kieltäytymiseen on suhtauduttu? (näyttelijät)

Negatiivisen reaktion oli saanut osakseen hieman yli kolmekymmentä prosenttia roolista kieltäytyneistä näyttelijöistä. Jotkut näyttelijät kokivat, että ohjaajien ja tuottajien mielestä näyttelijöiden on otettava vastaan kaikki roolit ja roolista kieltäytymistä saatetaan pitää jopa loukkaavana. Osalle näyttelijöistä työnantajatahon reaktiot kieltäytymisiin olivat unohtuneet tai jääneet arvoitukseksi. Kaksi näyttelijää epäili saaneensa hankalan maineen kieltäytyttyään töistä.

“Usein reagoidaan ihmetellen, jos näyttelijä kieltäytyy yhtään mistään. Se on muka omituista.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Jos kieltäytyy roolityöstä niin, et synnä on mikä tahansa muu syy kuin liian tiukka aikataulu ni ohjaajat on usein tosi herkkiä, koska se on niiden projekti. Se ei liity vaan seksikohtauksiin, se on luonnollinen tila mun mielestä, et ohjaaja kokee sen kolaukseksi, jos joku ei halua lähteä sen taideteokseen mukaan.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Ei voi varmasti tietää, miten on reagoitu. Joskus oon kuullut, että oon huonontanut omia työmahdollisuuksia olemalla hankala, luultavasti just siksi että oon kieltäytynyt jostain. Oon muutenkin kuullut olevani hankala vaikka omasta mielestäni en ole yhtään hankala. Mun mielestä mä oon tosi kiva, mutta en vaan suostu tekemään näissä kohtauksissa sellaista mitä ei oo sovittu.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Kieltäytymisiin on reagoitu vaihdellen, ehkä vähän on kiristynyt äänensävy. Voi olla, että on tullut hankala maine ja jotkut ohjaajat ei oo tarjonnut töitä enää sen jälkeen. Mut en mä oo siitä sit välittänyt, oon ajatellut, ettei kaikkia voi miellyttää eikä kaikkien kanssa mee kemiat yhteen. Parempi toimii niin, et voi itse seistä tekemisiensä takana.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Muutamit rooleista kieltäytyneet näyttelijät paljastivat vedonneensa kieltäytymisissä aika-tilaongelmiin tai muihin syihin. Oli pidetty turvallisempina tai helpompana vaihtoehtona pitää kieltäytymisen todellinen syy salassa. Jotkut kokivat rooleista kieltäytymisen muuttuneen helpommaksi kokemuksen ja ammatillisen uskottavuuden myötä.

“Alaikäisenä oon kieltäytynyt juteltuani vanhempien kanssa. En tiedä kuinka paljon olisi ollut alastomuutta, mutta seksiä oli ja sen myötä varmaan alastomuuttakin. Vetosin kieltäytymisessä kouluun, muistaakseni sanoin, et rooli ei kiinnosta mua tarpeeksi, että viittisin olla koulusta pois. Jälkikäteen oon kuullut, että siitä mun vedosta ei oltu tykätty, mutta ne ei kuitenkaan tiennyt sitä mun oikeeta syytä.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mä oon muotoillut kieltäytymisen niin, et tän tyyppinen rooli ei mulle nyt sovi. Ei oo ollut negatiivista suhtautumista, mut se varmaan johtuu siitä, et oon saanut tehdä ja saavuttanut sen ammattimaisen aseman ja uskottavuuden, et ei ajatella et ‘kukas sä luulet olevasi’.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Kahden haastatellun kohdalla roolia tai ohjaustyötä tarjonnut taho oli itsekin tajunnut, ettei tarjous ollut houkutteleva.

“Joku on ollut kyllä samantien, et ‘Ymmärrän’ ja jopa nolona, et ‘Anteeksi kun edes kysyin’.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Ei ole erityisemmin reagoitu. Tuntuu, että tarjoaja on jo tiennyt, että käsis on ihan surkea ja kokeillut vaan kepillä jäätä.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Roolista kieltäytyminen ei onneksi läheskään aina ole näyttelijälle ainoa vaihtoehto, sillä usein roolia ja intiimikohtauksia voidaan muokata näyttelijän toiveiden tai rajojen mukaan.

“Siinä tilanteessa näyttelijä voi kyllä kieltäytyä olemasta alasti.”
- ohjaaja, nainen, 50+

“En oo joutunut kieltäytymään, koska aina kaikesta on voinut puhua.”
- näyttelijä, nainen, 50+

13) Intiimikohtausten poistaminen tai muuttaminen ennen kuvauksia

Etenkin suomalaisissa tv-tuotannoissa käsikirjoitukset valmistuvat usein hyvin myöhään ja siksi on tavallista, että käsikirjoituksia parannelaan viimeiseen saakka ja kohtauksia saatetaan muuttaa vielä kuvauspäivänäkin. Käsikirjoituksen parantamisen lisäksi kohtauksia saatetaan poistaa käsikirjoituksesta esimerkiksi resurssien puutteen tai kiireen takia.

Haastattelumateriaalin perusteella myös intiimikohtausten muuttaminen ja poistaminen on alalla suhteellisen yleistä. Haastatelluista ohjaajista 35 prosenttia kertoi joskus poistaneensa intiimikohtauksia ennen kuvauksia ja jonkinlaisia muutoksia kohtauksiin oli tehnyt vielä useampi. Kohtauksiin tehdyt muutokset olivat usein olleet kosmeettisempia, esimerkiksi dialogin tai koreografian muutoksia. Ohjaajien yleisin syy intiimikohtausten poistamiseen oli se, että kohtaus oli tuntunut turhalta.

“Olen poistanut leffasta kohtauksen, jossa oli eroottista vipinää (ei seksiä) kahden henkilön välillä. Tuntui, että kohtaus oli siellä vaan siksi, että se on kaupallisesti pätävää matskua.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Se oli luotaantyöntävä ja särähti sieltä silmille. En osannut perustella miksi se on siinä. Mä en uskonut, et se henkilö olisi tehnyt siinä tilanteessa niin. Sen poistamista ei protestoitu.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Toiseksi yleisin syy intiimikohtausten poistoon oli haastatelluilla ohjaajilla ollut se, että kohtauksen sisältö oli voitu kertoa myös toisin. Yksi ohjaaja sanoi poistavansa ja muuttavansa intiimikohtauksia täysin samalla tavalla kuin muitakin kohtauksia.

“En sen enempää kuin mitä tahansa muitakin kohtauksia. Käsikset kuitenkin elää, versioita tulee ja menee ja kaikki asiat on valinkauhassa niin pitkään kunnes leffa on leikattu. Mä en oo kokenut itse, että seksikohtaukset olis sen enempää tai vähempää tai sen merkityksellisemmässä roolissa siinä muutosprosessissa kuin muut kohtauslajit.”

- ohjaaja, mies, 50+

Haastatelluista näyttelijöistä 40 prosenttia oli pyytänyt tai vaatinut poistoja tai muutoksia intiimikohtauksiin ennen kuvauksia. Suurin osa näyttelijöistä ei ollut pitänyt muutosten tai poistojen vaatimista tarpeellisena. Eräs haastateltu näyttelijä oli kokenut, että intiimikohtaukset oli aina pystytty ratkaisemaan kaikkia osapuolia miellyttävällä tavalla, eikä muutosehdotuksia tai poistoja ollut siksi tarvinnut esittää.

Joidenkin näyttelijöiden mielestä muutosehdotuksia on käsikirjoituksen perusteella vaikea tehdä, koska intiimikohtaukset ovat usein suurpiirteisesti kirjoitettuja. Muutamat olivat jättäneet muutosehdotuksensa artikuloimatta jännittäessään ohjaajan reaktiota asiaan.

“Ne on usein niin ympäröitynä ilmastu käsikirjoituksessa, siellä on kaks hassuu riviä parenteesissa ja niillä kuvaillaan se koko akti, joka tehhänkin sit kolmella kameralla joka suunnasta. Siihen on vaikee useimmiten pyytää mitään muutosta kun se on niin epämääräistä. Et mitä siinä sit muuttais.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Eräs näyttelijä kertoi ratkaisevansa intiimikohtausten ongelmia itsenäisesti, käymättä asiasta keskustelua ohjaajan kanssa. Tapa oli ollut toimiva kyseiselle näyttelijälle, mutta tällainen toimintatapa voi johtaa myös konfliktiin, joten muutosehdotuksista pitäisi pystyä keskustelemaan ohjaajan kanssa ennen kuvauksia.

“Mä lähtökohtaisesti suhtaudun niin, et ei kannata aina kertoa muutoksista kenellekään. Joskus on helpompi näyttelijöiden sopia keskenään tai tehdä vaan. Käsikset on usein niin keskeneräisiä. Kerran tein yhtä leffaa, jossa ei ollut käsistä ja sit tuli tieto, et seuraavassa kuvaussessiossa sulla olis sit seksikohtaus. Tollastahan ei voi tietää kun ei oo käsistä. Me neuvoteltiin siitä sit ja ohjaaja toivoi, et mä tekisin sen ilman paitaa, mut sit mä vaan jätin paidan päälle eikä se uskaltanut sanoa siitä mitään.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Lähes kaikki näyttelijöiden muutos- tai poistotoiveet liittyivät alastomuuden määrän vähentämiseen. Usein alastomuus oli tuntunut turhalta tai näyttelijä oli halunnut pitää kiinni omista rajoistaan alastomuuden suhteen.

“Kerran piti olla yksin alasti kohtauksessa ja kyseenalaistin sen, koska mielestäni huomio olisi kohtauksessa kiinnittynyt vain alastomuuteen. Ohjaaja oli samaa mieltä ja niinpä sain pitää housut jalassa.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Monessa käsikirjoituksessa on ollu lähtökohtaisesti jotain alastonkohtauksia tai seksikohtauksia, mut sit mä oon niistä puhunu ja kysyny, et ‘voidaanko me tää jotenkin ratkaista niin, ettei tarttis näkyä mitään intiimiosia’. Ja sit niitä on ratkaistu. Joskus enemmän yhteistuumin ja joskus vähemmän yhteistuumin, mut kuitenkin ne on saatu sillä tavalla tehtyä, et mulla on itelläni sellanen olo, et mun ei oo tarvinnut tehdä mitään sellasta mikä mua jälkikäteen harmittais.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Muutamassa tapauksessa intiimikohtauksia tai alastomuutta oli myös lisätty. Eräs ohjaaja oli halunnut lisätä käsikirjoitukseen seksikohtauksen, koska kohtauksen seuraukset olivat niin merkittävät, ja yksi näyttelijä oli halunnut kohtaukseen lisää alastomuutta komediallisuuden korostamiseksi. Kahden näyttelijän tapauksessa vastaanäyttelijä oli ehdottanut kohtaukseen lisää alastomuutta kysymättä asiasta kollegalta. Näyttelijän ei pidä intiimikohtauksissa koskaan ehdottaa ohjaajalle vastaanäyttelijän toimintaan liittyviä muutoksia, koska pahimmillaan ohjaaja tarttuu ehdotukseen ja toisen näyttelijän rajojen yli kävellään ilman, että siihen uskaltaa puuttua.

“Oli kirjoitettu kohtaus niin, et tyypit suutelee ja kun mietittiin miten se tehdään ni vastaanäyttelijä ehdotti, et ‘tää vois mennä alas ja vetää ton housut alas’. Se oli tosi mukava ihminen, et se ei ollu sen puolelta mitenkään ahdistavaa, mut mä sanoin, et mä en haluu olla tässä pilusilleni. Ja ohjaaja vaivaantui ja sanoi, et ei tietenkään.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

REAKTIOT NÄYTTELIJÖIDEN POISTO- TAI MUUTOSEHDOTUKSIIN

Poisto- tai muutosehdotuksia tehneistä näyttelijöistä yli puolet koki, että pyyntöihin oli reagoitu pääosin positiivisesti. Monelle kohtausten sisällöstä keskusteleminen ja muutosehdotusten tekeminen oli tavallista myös muissa kohtauksissa, joten intiimikohtauksista keskustelemista ei pidetty poikkeuksellisenä.

“Mä tein joskus rahapulassa yhden leffan, jossa varmaan joka kohtauksessa oli tällasia, et ‘heittää vaatteet pois’. Mä sanoin, et ‘mä voin tehdä tän, mut mä en oo alasti yhdessäkään kohtauksessa’. Ja se oli ok. Oli joku hetki, et puvustaja tarjos mulle jotain vähän läpinäkyvää alusha-

metta ja mä sanoin vaan, et ei. Et ‘tällasessa elokuvassa mä en oo’. Mulla ei oo koskaan ollu mitään ongelmaa sanoa, jos joku ei oo mulle ok.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Keskustelin aika pitkään ohjaajan kanssa tietyistä kuvaratkaisuista. Käsiksessä oli alunperin niin, että kun mun henkilö masturboi, ni se näytettäis, mut mä sanoin, et ‘mä en suostu sellaseen touhuun, se täytyy pystyä tekemään jollakin toisella tavalla’. Ja ohjaaja sanoi, et ‘tottakai’. Mun mielestä näyttelijän ja ohjaajan pitää pystyä keskustelemaan miten joku kuva tehdään, varsinkin tällasissa tapauksissa.”
- näyttelijä, mies, 50+

“Joskus jos seksikohtauksia on ollu useampia ni mä oon ollu sillee, et ‘eiköhän nyt yks riitä, musta tuntuu et nää muut vois poistaa täältä’. Ja sit ne on aina poistettu. Et vähän ku olis kokeeks laitettu, et monta toi kestää. Mun on aina annettu lukuharjoituksissa käydä läpi se, et mikä on tarpeellista ja mikä ei. Ja sen lisäksi oon pyytänny rajauksia siihen mitä näytetään.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Varmaan se on niin, et jos jollain on joku visio ollut jo pitkään, ni sen pitää hyväksyä se, et se visio ei välttämättä toteudu. Mut suurin osa ohjaajista tietääkin sen, et ohjaaminen on tosi paljon luopumista ideoista ja niiden ideoiden muuttamista toisiksi. Se on ammattiohjaajan taito, säilyttää tarina kiinnostavana vaikka joku asia muuttuukin.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Yhtä paljon positiivisia ja negatiivisia reaktioita oli saanut osakseen neljäsosa muutoksia tai poistoja ehdottaneista näyttelijöistä. Muutama näyttelijä koki, että kunnioitus näyttelijöiden mielipiteitä kohtaan oli kasvanut vuosien varrella. Tämä saattaa johtua siitä, että autoritäärisen ohjaustavan ihannoiti on vähentynyt ja kommunikaatio ja yhteistyö ohjaajien ja näyttelijöiden välillä parantunut parin vuosikymmenen aikana. On toki myös mahdollista, että haastattelemani näyttelijät ovat jo saavuttaneet urallaan aseman, jossa kyseenalaistaminen on mahdollista, ja suhtautuminen uraansa aloittelevien näyttelijöiden muutos- tai poistoehdotuksiin on penseämpää. Uskon kuitenkin, että hyvät ohjaajat kuuntelevat näyttelijöiden ehdotuksia ja mielipiteitä näyttelijän uran pituudesta tai asemasta riippumatta.

“Kuvauksissa oon vasta puhunut. Yhdessä jutussa mä puhuin ohjaajan kanssa tosi tarkkaan omista fyysisistä rajoitteista ja hän kunnioitti niitä. Lopputuloksessa mun takapuoli näky siinä etualalla, ni siihen oli kauniisti laitettu tyynty eteen. Kaikkea ei tarvii näyttää, ei olla

tekemässä aikuisviihdettä kuitenkin. Mä oon kokenut kyllä sen kunnioituksen, varsinkin näin vanhemmalla iällä. Nuorempana sitä ei tullu ajateltu samalla tavalla eikä näistä asioista puhuttu. Ei ollu todellakaan aina silloin kunnioitusta läsnä.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Joskus kohtaukset on poistettu kun oon sanonut, että mä en niitä sillä tavalla tee. Mut yleensä ne on voitu tehdä niin, ettei tarvii näyttää. Mut paljon niistä on kyllä keskusteltu. Koen, että pääsääntöisesti niihin pyyntöihin on suhtauduttu ihan positiivisesti.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Omat poisto- tai muutosehdotukset kannattaa ottaa puheeksi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja ne kannattaa perustella hyvin, joko omien henkilökohtaisten rajojen tai roolihenkilön kautta. Hyvien perustelujen edessä ohjaajien on vaikeampi suhtautua muutoksiin kielteisesti. Joskus muutosehdotukset menevät helpommin läpi, jos näyttelijät tukevat toisiaan tilanteessa tai jos näyttelijä ehdottaa vaihtoehtoja toteutustapaa kohtaukselle.

“Kaikki poistot tai muutokset pitää perustella aina roolihenkilön kautta, sä et saa mitään läpi jos sä sanot vaan, et ‘mä en haluu tehdä näin montaa seksikohtausta’.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Kerran vastaanäyttelijä ei ole halunnut olla alasti ja se oli myös mun näkemys. Ei ollut mitään tarvetta olla täysin alasti ja sit meillä oli alusvaatteet molemmilla päällä. Ohjaaja pyys vielä toiseen kertaan, et voisko sen kuitenkin tehdä ilman vaatteita. Se oli yllättävää, koska se ei tuntunut tarpeelliselta eikä alastomuus olisi tuonut siihen enää mitään lisää. Sillä oli ohjaajalle kai vaan kuvakerronallista lisää, et asiat menee hurjemmaksi tai jotain. Tai sit se ajatteli, et miten kukaan olisi pukenut vaatteita päälle heti seksin jälkeen.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Kerran olen sanonut, että en halua tehdä kohtausta ohjaajan pyytämällä tavalla vaan ehdotin vaihtoehtoja tapaa. Ohjaajan ehdotus vei mun mielestä väärään suuntaan sitä mitä halusin roolihenkilöstä siinä kohtauksessa kertoa. Se oli kahden miehen välinen kohtaaminen ja ohjaajalta tuli vaan kysymys, et ‘voiks se ees toimii noin’ ja mä sanoin et ‘totta kai voi’ ja niin tehtiin.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Vain yksi muutos- tai poistoehdotuksia vaatineista näyttelijöistä oli kokenut pääosin negatiivista suhtautumista ehdotuksiin, mutta yksittäisiä negatiivisia reaktioita muutos- tai poistopyyntöihin oli tullut vastaan useammalle haastatellulle. Joissain tapauksissa näyttelijöiden

muutostoiveet oli kokonaan torpattu. Näissä tapauksissa ei näyttelijän ja ohjaajan välille ollut muodostunut hyvää keskusteluyhteyttä tai keskustelu kohtauksen toteutuksesta tai rajoista oli käyty liian myöhään.

“Jotain oon yrittäny saada pois, et pitääkö näyttää näin paljon. Ja sit on sanottu, et ‘kyl tän pitää näkyä vaan’.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Jotkut näyttelijät kokivat leimautuneensa hankaliksi pitäessään kiinni omista rajoistaan alastomuuden suhteen. Muutamassa tapauksessa rooli oli jäänyt saamatta tai yhteistyö ohjaajan kanssa päättynyt näyttelijän asettamien rajojen seurauksena. Ohjaajan tai tuottajien painostuksesta huolimatta näyttelijän kannattaa aina pitää kiinni omista rajoistaan. Pahimmillaan omien rajojen rikkominen voi jättää hyväksikäytetyn olon.

“Oon keskustellut niiden tarpeellisuudesta ja kuvaustilanteessa keskustellut aina et mitä näkyä ja tarvitseeko tilanteessa olla oikeasti alasti. Niissä hetkissä usein tulee sellainen olo että hankaloitan prosessia ja tilannetta. Tai etten ole vapautunut ja heittäytyjälunonne.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Olin kuukausipalkkainen elokuvanäyttelijä ja mulla oli muutama leffa sopimuksesta vielä tekemättä. Tuottaja soitti ja sanoi, että nyt olisi yks elokuva, mutta siinä pitäisi olla alasti. Mä sanoin, että voin tehdä elokuvan, mutta en oo alasti ja tuottaja sanoi, että ‘aha’. Ja sit mä en tehnyt sitä enkä muitakaan elokuvia sille tuotantoyhtiölle. Sit ei tarvinnut enää kieltäytyä kun ei kukaan enää tarjonut mulle rooleja. Mua harmittaa koko juttu siksi, että mä rakastan elokuvien tekemistä ja mä olin just vasta oppinut lisää ja päässyt tekemään vähän erilaisia rooleja. Se on niinkuin sä veisit maalarilta pensselit pois. Mut mä tiesin, että niitä ei enää tuu, muut tuottajat oli enimäkseen kans sitä mieltä et mä olin hankala niskottelija. Onneksi pääsin tv:n puolelle ja takaisin kameratyöskentelyn pariin.”

- näyttelijä, nainen, 50+

Kahdessa tapauksessa seksikohtausten toteutuksesta ja näyttelijöiden rajoista ei oltu keskusteltu tarpeeksi ajoissa ja siksi ohjaajan reaktio oli ollut negatiivinen näyttelijöiden ilmaistessaan toiveensa kohtauksista. Ikävimmässä ilmi tulleessa tapauksessa näyttelijän ja ohjaajan välille syntyi konflikti näyttelijän kieltäytyessä joustamaan rajoistaan alastomuuden suhteen. Kyseinen näyttelijä joutui käyttämään äärimmäisiä keinoja pitääkseen kiinni omista rajoistaan, mutta lopputulos oli ilmeisesti kelvannut myös ohjaajalle.

Vastaavien tapausten välttämiseksi näyttelijöiden olisi hyvä kertoa omat rajansa alastomuuden suhteen jo hyvissä ajoin ennen kuvauksia ja ohjaajien kannattaa jakaa näkemyksensä intiimikohtausten toteutuksesta näyttelijöille mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Näyttelijän ei kannata olettaa, että intiimikohtausten voi tehdä pukeissa eikä ohjaajan tulisi pitää itsestäänselvyytenä sitä, että näyttelijä suostuu alastomuuteen. Jos omista rajoista kiinni pitäminen tuntuu näyttelijästä haastavalta, voi alastomuuden rajoista pyytää maininnan myös sopimukseen.¹⁸

“Tein elokuvaa yhden miesohjaajan kanssa. Oltiin tehty leffasta sellanen demo aikasemmin ja siinä mun tissit näkyi, en tiedä mistä syystä olin suostunut siihen. Varmaan kun oli sovittu, ettei sitä näydetä missään ja se on vaan demo. Olin todella ahdistunut siitä. Demosta ei ollut mitään sopimusta tms. tehty koskaan eikä oltu sovittu, et leffassa tehdään kuin demossa. Mut sit kun sitä itse leffaa tehtiin ni päivää ennen kuin rakastelukohtaus piti kuvata me menttiin yhdessä vastaanäyttelijän kanssa ja sanottiin ohjaajalle, että meillä on molemmilla tosi kiusallinen olo ja me ei haluttais tehdä tätä niin, et me ollaan täysin alasti ja et näkyy, et me ollaan täysin alasti. Me uskotaan, et tää voidaan tehdä niin, että tästä tulee silti se sama fiilis. Me oltiin kaikki yhdessä sovittu, että se kohtausta tehdään, mutta ei oltu puhuttu tarkemmin, et mitkä ne rajat on ja millä tavalla se kuvataan ja mitä kuvakulmia tai -kokoja siitä kohtauksesta käytetään, se kuitenkin tosi paljon ratkasee. Et kun aletaan riisua ni voidaankin olla lähikuvassa. Mulle on aina ollut sekin ok, et näydetään vaan takaa, mut edestäpäin en halua et näkyy. Mä muistan, et ohjaaja oli tosi pettynyt ja harmissaan, koska hän vihas sellasia kauniit ja rohkeat -sänkykohtauksia, et ollaan peiton alla ja mitään ei näydetä. Hän halus ’aitoa tuntua’. Me luvattiin hänelle, et kyl me saataan tehtyä sellanen ilmankin et tissit ja intiimiosat näkyy. Mä taisin olla siinä niin, et mulla oli alkkarit jalassa, et kyllä se aika intiimiä oli. Se lopputulos näyttää kyllä tosi intiimiltä, mut se tehtiin niin, et meillä oli molemmilla turvallinen olo. Sen ohjaajan kanssa oli muitakin haasteita ja mä tiedän, et se kohtausta harmitti sitä jälkikäteen kun sillä oli varmaan joku oma mitä hän halusi siitä. Ehkä olla jotenkin rohkea ohjaaja. Mut en usko, et se kaatu siihen se juttu.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Kerran oli vähän vaikeempikin vääntö. En muista mitä siitä oli sovittu alunperin, mut oli sellanen rakastelukohtausta. Mä menin mun vastaanäyttelijän kanssa puhumaan ohjaajalle, et mua ahdistaa tää kohtausta, et voitasko tää käydä läpi ja ratkaista sillä tavalla, ettei tässä tarttis olla alasti. Se keskustelu päättyi niin, et se ohjaaja suuttu siitä ja sanoi, et hän ei tästä keskustele, et hän kuvaa tän niinku häntä huvittaa. Ja sit mä olin, et ei tää tällä tavalla

mee, et täällä ihan mitä vaan kuvaillaan. Sit se lopulta meni niin, et mulla alko menkat ja mä ajattelin, et kukaan ei voi pakottaa mua laittamaan tamponia ja menemään alasti jonkun päälle ja sit mä vaan sanoin, et mä en voi käyttää tamponia. Mä vaan päätin, et mä en oo mikään marionetti eikä mun sopimuksessa lue, että ’suostuu täysalastomuuteen’ eikä siitä oltu juurikaan puhuttu etukäteen. Ei oltu käyty läpi miten se kuvattais ja mä olin olettanut, et sen voi kuvata niin, ettei tarvi kaikkea näyttää. Miks tarviis kun se ei oo kuitenkaan se pointti? Yritin kysyä ohjaajalta etukäteen, et kerro ne kuvakulmat ja voitaisko me asetella tää niin, ettei näkyis mitään. Mä sit provosoiduin aika paljon siitä ohjaajan suhtautumisesta ja sit mä sanoin pukusuunnittelijalle, et hankkii sellaset nänniteipit. Ja sit mä laitoin ne nänniteipit ja alkkarit ja siteen ja mä sanoin ohjaajalle, et mul on nyt nää ja te voitte kuvata vapaasti ihan mistä kulmasta vaan halutte, mut mulla on nää eikä nää lähe pois. Sit se kuvattiin niin, et se on mun mielestä ihan tosi toimiva ja ajaa asiansa. Mut ei näy pillua eikä tissejä ja mulla oli se olo, et mä pystyin hallitsemaan sitä tilannetta ja meillä näyttelijöillä oli hyvä ja kiva tunnelma, lopputuloksessa ei todellakaan näy että mulla oli alkkarit jalassa, ihan täydestä menee. Sen ohjaajan keskustelu yritti tavallaan alistaa mua siihen, et mä olisin tehnyt sen niin kuin se halus, mut kun mä olin tehnyt itseni kanssa tän diilin jo aikasemmin ni mä ajattelin, et en mä tämmöseen lähe. Et tulkoon tästä sit vaikka se, ettei enää koskaan tehdä yhteistyötä. Siinä vaiheessa tajusin, et kaikki nää asiat pitäis käydä läpi HETI kun saa sen käsikirjoituksen. Ei niin, et olettaa, et kyl me varmaan saadaan tää sovittua. Voi olla, et me käytiin joku keskustelu ja mä joskus aikasemmin kysyinkin vielä, et pitäiskö puhua tästä, mut se on kiusallista ja ahdistavaa ja näyttelijänä sitä toivoisi, että ohjaaja ottais sen puheeksi. Mun mielestä ei voi olettaa, että näyttelijä suoraan suostuu kaikkeen vaikka se ottaiskin sen roolin vastaan. Rakastelukohtausta ei suoraan mielestäni tarkoita totaalia alastomuutta kun kuvat voi rakentaa niin että kaiken ei tarvitse näkyä katsojalle. Mut jos käsiksessä ei oo tarkkaan kuvailtu mitä siinä näkyy eikä oo sovittu, että ’suostun täysalastomuuteen’, niin tarkka toteutus ja toiveet esim. siitä et intiimiosat näkyy tulisi käydä näyttelijän kanssa läpi ohjaajan toimesta varhaisessa vaiheessa. Se pitää tehdä tosi selväksi, koska asiat voi kuvata niin monella eri tavalla. Mä oon tehny paljon rakastelukohtauksia eikä todellakaan oo tarvinnut näyttää mitään. Kyl tehtiin sit yhteistyötä sen ohjaajan kanssa sen jälkeenkin. Mä koin, et siitä tuli hyvä kohtausta ja mä oon aina sanonut myös etukäteen, et mä teen kaiken, et se kohtausta onnistuu. Ja silloin kun mulla on turvallinen olo ja intiimisuojat ja mä tiedän, et mikään ei näy ni sit mulla on hyvä fiilis ja mä pystyn näyttelee sitä intohimoa tai kiihkoa tai mitä vaan. Mä yritän aina ymmärtää mitä se ohjaaja hakee ja lupaan vastata siihen kunhan mä saan ne omat turvat. Mut tästä tuli hyvä kohtausta ja se ohjaaja oli tyytyväinen kuitenkin.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

¹⁸ Aiheesta lisää [luvussa 14](#).

14) Työsopimukset (näyttelijät)

Suomessa näyttelijöillä ei ole av-tuotannoissa yleissitovaa työehtosopimusta¹⁹, joten sopimuskäytännöt vaihtelevat todella laajasti tuotantoyhtiöittäin ja työsopimukset pitävät yleensä sisällään enemmän työntekijöiden kuin työnantajan velvollisuuksiin liittyviä pykäläitä. Näyttelijäagentuurien vähäisen määrän takia suurin osa näyttelijöistä neuvottelee itse sopimuksistaan ja siksi uusien pykälien saaminen sopimukseen voi olla haastavaa. Halusin selvittää miten paljon näyttelijöiden työsopimuksissa on ollut mainintoja intiimikohtauksiin liittyen. Kysyin myös olivatko näyttelijät itse vaatineet intiimikohtauksiin liittyviä lisäyksiä sopimukseen vai olivatko tällaiset pykälät olleet tuottajien laatimia.

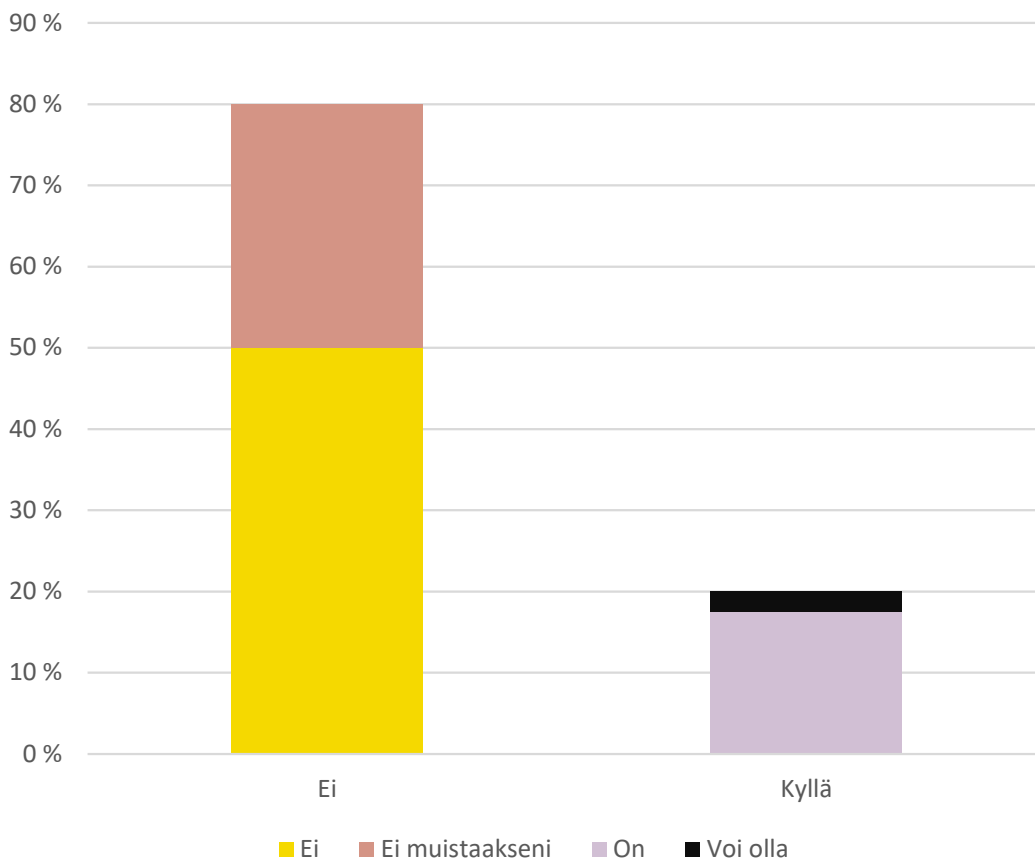
¹⁹ Elokuussa 2020.

TUOTTAJIEN VAATIMAT LISÄYKSET

*“Mä en oo varmaan lukenut yhtään työsopimusta.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias*

Näyttelijät muistivat huonosti työsopimustensa sisältöjä ja eräs näyttelijä jopa myönsi, ettei yleensä edes lukenut työsopimuksiaan. Vain 20 prosentilla haastatelluista näyttelijöistä oli varmuudella tai todennäköisesti ollut joskus työsopimuksessa jonkinlainen maininta intiimikohtauksiin liittyen. Lähes kaikki intiimikohtauksia koskevat maininnat liittyivät alastomuuden määrään tai sitten sopimuksella oli varmistettu, että näyttelijä oli lukenut käsikirjoituksen ja oli valmis toteuttamaan käsikirjoituksen vaatimat

Onko tuottajan laatimassa työsopimuksessa ollut koskaan mainintaa intiimikohtauksista? (näyttelijät)

asiat. Tällaisella sopimisella voidaan välttyä ikäviltä yllätyksiltä kuvausvaiheessa puolin ja toisin.

“Sopimuksessa luki, että elokuva sisältää alastomuutta/seksiä.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Taiteellisessa lopputuloksessa tullaan näkemään alastomuutta tai intiimejä osia.’ Niitä on, varsinkin jos on rankempi aihe. Aika usein ne siellä lukee tavalla tai toisella.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Usein se on niin, että ‘suostuu tekemään käsikirjoituksessa olevat asiat’ ja sit siinä lukee se käsikirjoitusversio mikä mulle on lähetetty. Tai että alaston- ja seksikohtaukset harjoitellaan ja sovitaan etukäteen ennen kuvaustilannetta.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Intiimikohtauksiin liittyviä pykäläiä oli ollut erityisesti ulkomaisten tuottajien työsopimuksissa. Suomessa tarkempaa sopimista esiintyy intiimikohtausten kohdalla selvästi harvemmin.

“Ulkomailla on ollut joku ‘includes nudity’ ja piti jotenkin allekirjoittaa, et suostuu tähän. Olisko yhdessä jutussa määritelty, et ei oo full frontal -nudityä.²⁰”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Rooli sisältää alastomuutta’ tai ‘roolissa näkyy intiimiosia’. Ulkomaanjutut on ollu paljon tarkempia noissa säännöissä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Amerikkalainen tapa on se, et kaikki on viimeisen päälle. Hbo:lla kuulemma on kaikissa soppareissa, että näyttelijöiden pitää lähtökohtaisesti suostua ‘full frontal’ -alastomuuteen. Jossain vaiheessa on kuulemma ainakin ollut tällainen. Et vaikka sellasta ei olisi, ni jos se kirjetetaan ni sun pitää kuitenkin olla valmis tekemään sellaista. Tavallaan reilua, sit siihen ei painosteta vaan käsität jo lähtövaiheessa.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Intiimikohtauksiin liittyviä mainintoja oli haastattelumateriaalin perusteella tullut sopimuksiin Suomessa vasta viimeisen kymmenen vuoden aikana. Sanamuodot saattavat siis olla tuottajillekin uusia ja se voi aiheuttaa väärinkäsityksiä tai hämmennystä kuten kahdessa seuraavassa tapauksessa.

“Sopimuksessa luki ensin, että elokuvassa ei näytetä alastomuutta, kunnes tulikin tieto että sopimus pohja oli väärä. Uudessa sopimuksessa luki päinvastainen ilmaisu eli ‘näyttelijä sitoutuu olemaan alasti elokuvassa’.

Ohjaajan kanssa oli kuitenkin siinä vaiheessa jo puhuttu, ettei mitään tulla näyttämään. Otin yhteyttä tuottajaan ja ilmoitin, että tätä en tule allekirjoittamaan, mutta sen sijaan haluan sopimukseen pykälän, jossa määritellään tarkkaan mitä tulee näkymään.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Kerran oli sopparissa aivan käsittämätön maininta, et tyyliin ‘luovutan kaikki oikeudet’. Silloin oltiin molemmat vastaanäyttelijän kanssa et ‘mikä ihmeen pykälä?’ Sit kun haluttiin kohdata tuottaja ni tuli semmoinen olo, että se ei halunnut tai pystynyt puhumaan siitä ja pykälä otettiin vaan hiljaisuudessa pois ja sinne tuli joku täysin vastakkainen pykälä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Haasteita sopimiseen saattaa aiheuttaa myös se, jos käsikirjoitukset eivät ole valmistuneet ennen kuvausperiodin alkamista. Lain mukaan työsopimus on kuitenkin allekirjoitettava jo ennen kuvauksia, joten tällaisissa tapauksissa näyttelijän on järkevää sopia kirjallisesti alastomuuden reunaehdoista jo työsopimuksessa. Näyttelijän ei koskaan kannata allekirjoittaa sopimusta, jossa veloitetaan täyteen alastomuuteen, jos on valmis esiintymään vain alusvaatteissa.

NÄYTTELIJÖIDEN OMAT LISÄYKSET

Joka neljäs haastateltu näyttelijä kertoi joskus itse vaatineensa työsopimukseen lisäyksiä intiimikohtauksiin liittyen. Kuten tuottajillakin, myös näyttelijöiden vaatimat pykälät liittyivät enimmäkseen alastomuuden rajoihin. Sopimuspykälällä haluttiin varmistaa se, että omia rajoja kunnioitetaan eikä kuvaustilanteessa mahdollisesti syntyvään painostukseen tarvitse suostua. Eräs näyttelijä ehdotti näyttelijöiden sopimukseen lisättäväksi pykälää, jonka mukaan uusien alaston- ja seksikohtausten ei saisi tulla enää kuvauksissa.

“Jos on ollut alastomuutta ni nykyään mulla on sopparissa sellainen kohta, et ei täysalastomuutta. Totta kai mä voin siihen ite vaikuttaa, mut musta on ollut hyvä et se on, koska mä voin aina vedota siihen, et mun sopparissa lukee näin. Esim. on käynyt näin, et ohjaaja sanoo et olis parempi et sulla ei oo pikkareita vaikka me ei näytetä sun alapäätä, mut ihan vaan ettei ne vahingossa näkyis. Sellaisessa tilanteessa koen helpottavana, et voin sanoa et ei missään nimessä, mun sopparissa lukee, ettei oo kokoalastomuutta. Sain pitää ihonväriset alkkarit jalassa. Koen, että se on muiden tehtävä rajata se kuva silleen, ettei ne näy. Tämä lisäys soppariin on tullut agentin aloit-

²⁰ Full frontal = kehon etupuolen täysalastomuus

teesta. En tiedä miten siihen on suhtauduttu.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mä vaadin, et sopimukseen tulee: ‘tämä näyttelijä ei ole alasti yhdessäkään kohtauksessa tässä elokuvassa’. Ne oli eka siitä vähän nyreissään ja mä sanoin, et ‘tää on näin tai mä en tuu’. Ja silti kuvauspaikalla just ne ekat vaate-ehdotukset oli vähän läpinäkyviä. Et kyl sitä loppuun saakka yritettiin kuitenkin. Mut varmuuden vuoksi laitoin sen sopimukseen siks, ettei mulle vois yhtäkkii tuottaja sanoa, et ‘sun pitää tehdä tää kun sä oot allekirjoittanu sopimuksen’. Et ei oo sellasta mahdollisuuttakaan. Kaikissa tuotannoissa ei tarvii sopii tollasii, koska se luottamus on niin iso.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Pyrin siihen, et sopparissa lukee, et ‘ei sisällä totaaliaalastomuutta’ tai ‘ei sisällä alastonkohtauksia’. Jotenkin niin, tai sit et niistä neuvotellaan erikseen.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Se mitä voisi pyytää olisi, ettei kuvauksissa saa tulla ylimääräisiä alaston- tai seksikohtauksia. Mut mun mielestä se on niin pöyristyttävä ajatus, että niin tapahtuis, et en oo osannut kuvitellakaan et niin voisi tapahtua. Jos niin tapahtuisi kuvauksissa ni en kyllä suostuisi, kävelisin pois ja sanoisin, et soittakaa poliisit.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Työsopimuksella varmistetaan, että näyttelijät ovat antaneet suostumuksensa materiaalin käyttöön. Usein tuottaja vaatii kuvattuun materiaaliin kaikki oikeudet, mutta väärinkäsitysten välttämiseksi voi olla turvallisempaa eritellä materiaalin käyttötarkoitukset. Siksi kannustan tekijöitä sopimaan erikseen myös intiimikoh- tausten käytöstä markkinointimateriaalissa. Näyttelijä ei välttämättä sopimusta allekirjoit- taessaan tule ajatelleeksi, että alastonmateriaalia voi päätyä traileriin tai julisteeseen ja se voi aiheuttaa ikäviä yllätyksiä tai riitoja jälkikäteen. Jotkut näyttelijät olivatkin vaatineet markkinoin- timateriaaliin liittyviä pykäläiä sopimuksiinsa.

“Oon vaatinut, että markkinointimateriaalissa ei saa olla alastomuutta.” - näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Ettei alaston- ja seksikohtauksia käytetä markkinoin- nissa. Yhdessä tuotannossa tätä kierrettiin niin, että pää leikattiin irti vartalosta ja laitettiin julisteeseen. Sanottiin että koska pää on leikattu pois, ei kuva ole tunnistettava.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Yhtä elokuvaa markkinoitiin mun alastonkuvilla multa kysymättä. Mä menin kysymään, et miks mun alastonku- via on ympäri kaupunkia ja mulle sanottiin, et me markki- noidaan elokuvaa, ei sun sopimuksessa lue tästä mitään. Sen jälkeen on lukenut.”
- nainen, 40–50-vuotias

Suurin osa haastatelluista näyttelijöistä oli sitä mieltä, että intiimikohtauksiin liittyvistä asioista voidaan sopia suullisesti ohjaajan kanssa, eten- kin silloin kun ohjaajan ja näyttelijän välillä vallitsee luottamus. Eräs vanhempi näyttelijä huomautti, ettei kirjallisia sopimuksia ole aina edes tehty.

“Viimeisimmässä leffassa agentti kysyi, et haluunko mä sinne sellasen alastomuuspykälän ni mä sanoin, et ‘en, mä puhun ohjaajan kanssa’. Mun mielestä ne on sellasia mistä pystyy puhumaan, jos ollaan ammattilaisia. Mut eihän se aina ole niin ja ihan hyvin mä voisin vaatia, jos mulla olis sellanen olo. Nyt tän ohjaajan suhteen musta tuntui, et on parempi et niistä keskustellaan.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Enemmän se on ollut suullista sopimista, et en haluu et tää ja tää näky.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Suullisia sopimuksia siitä mitä saa näkyä ja ettei oteta still-kuvia alaston- tai seksikohtauksista. Siihen aikaan ei ollut kirjallisia sopimuksia juurikaan. Ne oli lähinnä talou- dellisia sopimuksia.”
- näyttelijä, nainen, 50+

Eräs haastateltu näyttelijä oli saanut sopimuk- seen lupauksen siitä, että kuvatun materiaa- lin saa tarkastaa leikkausvaiheessa. Tällainen sopimuspykälä voi olla tarpeellinen esimerkiksi silloin, jos yhteisesti sovittuun työtapaan kuu- luu improvisaatiota tai jos kohtauksesta otetaan useita erilaisia versioita. Oikeus tarkistaa leik- kausversio voi vapauttaa tekemistä kuvausvai- heessa, kun näyttelijällä on valtaa kohtauksen lopputulokseen. Pykälä voi kuitenkin olla myös ongelmallinen, koska näyttelijä voi leikkausver-

sion nähdessään katsoa itseään liian kriittisin silmin ja päätyä sensuroimaan vääriä asioita. Tällainen pykälä voi olla myös ristiriidassa ohjaajan ja tuottajan välisen final cut -oikeuden jaon suhteen.

“Tv-sarjassa oli aika paljon tällaisia kohtauksia ja saatiin toisen näyttelijän kanssa sopimukseen, et meillä on oikeus tarkistaa leikkausmateriaali seksikohtausten osalta.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Iso-Britannian näyttelijäliitto Equityn perussopimukset sisältävät näyttelijän suostumuksen rajat alastomuuden ja/tai simuloitun seksuaalisen sisällön osalta. Erillinen alastomuuden määrittelyyn käytetty nudity rider on osa SAG-AFT-RA:n²¹ näyttelijäsopimuksia Yhdysvalloissa. Siinä näyttelijä tai tämän edustaja määrittelee

21 The Screen Actors Guild - American Federation of Television and Radio Artists eli yhdysvaltalaisen näyttelijöiden ja esiintyjien ammattiliitto

mihin alastomuuteen tai seksuaaliseen sisältöön näyttelijä on kyseisessä tuotannossa suostuvainen. Nämä on voitu määritellä myös yksityiskohtaisemmin kohtaus kohtaukselta.

Nudity riderissa voidaan sopia muistakin intiimikohtauksiin liittyvistä asioista, kuten materiaalin käyttöoikeudesta (esim. ei still-kuvia tai markkinointimateriaalia intiimikohtauksista) tai suljetun setin kokoonpanosta. Haastattelujen tekemisen aikaan yhdelläkään näyttelijällä ei ollut omakohtaista kokemusta varsinaisesta nudity riderista. Toivottavaa on, että niitä alettaisiin vastaisuudessa laatia myös suomalaisissa tuotannoissa. Tämä edesauttaisi sitä, että intiimikohtauksiin liittyvät asiat tulee sovittua hyvissä ajoin eikä näyttelijöiden tarvitse arvailla intiimikohtausten sisältöjä tai jännittää sitä kunnioitetaanko omia rajoja kuvaustilanteessa.²²

22 Tämän kappaleen laatimisessa on auttanut läheisyyskoreografi Pia Rickman.

15) Tieto intiimikohtauksista

Yleensä näyttelijä saa tiedon rooliin liittyvistä intiimikohtauksista lukemalla käsikirjoituksen, ja ideaalitapauksessa käsikirjoituksen saa luettavaksi jo ennen koekuvauksia tai rooliin pyydettyä. Aina käsikirjoituksesta ei kuitenkaan tarpeeksi selvästi käy ilmi alastomuuden määrää, ja joskus etenkin tv-tuotantojen käsikirjoitukset saattavat valmistua vasta juuri ennen kuvauksia tai kuvausten ollessa jo käynnissä, jolloin näyttelijän on otettava rooli vastaan tietämättä mitä se pitää sisällään.

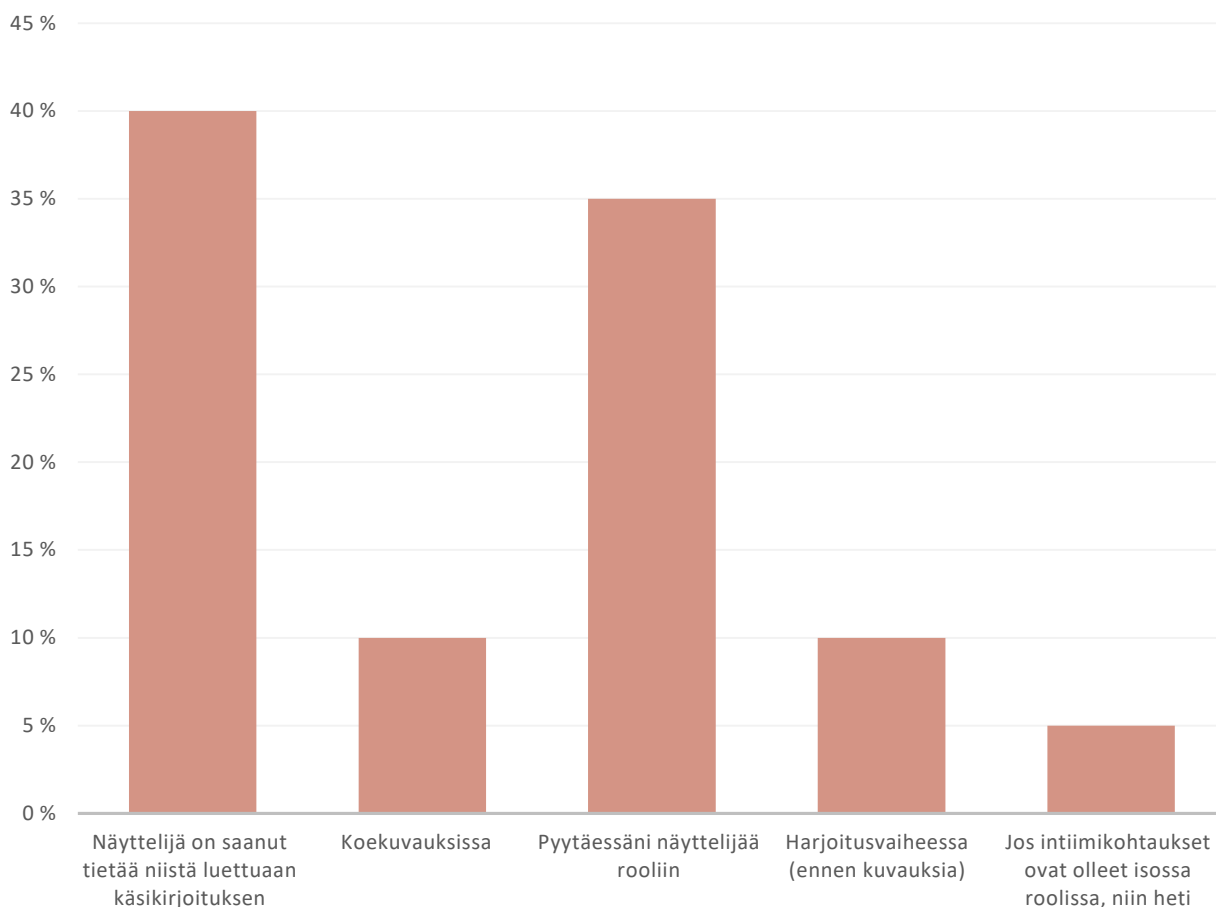
Välillä valmiista käsikirjoituksesta poiketaan, ja pahimmassa tapauksessa ohjaaja saattaa ehdottaa kuvauspäivänä toteutettavaksi ylimääräisiä intiimikohtauksia. Haastattelumateriaalissa tuli

esiin myös useita tapauksia, joissa yksityiskohdaisemmat keskustelut kohtausten toteutuksesta ja alastomuuden rajoista oli jätetty tekemättä ja kommunikaation puute oli aiheuttanut ikäviä yllätyksiä kuvaustilanteeseen.

OHJAAJAT

40 prosenttia haastatelluista ohjaajista sanoi näyttelijöiden saavan tiedon intiimikohtauksista yleensä lukemalla käsikirjoituksen. Ohjaajien mukaan näyttelijät olivat usein saaneet tiedon tuotannon intiimikohtauksista myös suoraan ohjaajalta harjoituksissa (10 %), koekuvauksissa (10 %) tai rooliin pyydettyä (35 %). Haastatel-

Missä vaiheessa olet yleensä informoinut näyttelijää roolin sisältämistä intiimikohtauksista? (ohjaajat)

lut ohjaajat pitivät tärkeänä sitä, että näyttelijöitä informoidaan roolin sisältämistä intiimikohtauksista mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

“Näyttelijät on saanu lukea käsiksen jo heti kättelyssä, rooliin pyydettyä. Ja yhdessä jutussa kysyin asiasta jo tosi hyvissä ajoin kun vasta suunnittelin projektia.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

“Olen joskus halunnut sanoa suoraan heti ekassa puhe- lussa, jos on ollut jotain alastomuutta, koska mä en halua et se asia tulee ilmi vasta sitä käsikirjoitusta lukiessa. Muuten mulle tulee sellanen olo, et se ajattelee, et mä koetan piilotella jotain.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Pyysin rooliin näyttelijää, joka oli amatööri ja todella kokematon. Istuttiin kahville ja avasin käsiksen ja me luettiin kaikki kohtaukset ja kerroin millaisia niistä tulee. Sanoin, että hänellä on viikonloppu aikaa miettiä halu- aako tehdä roolin. Hän myös ilmaisi halunsa puhua puoli- sonsa ja perheensä kanssa ja kysyä onko kaikki heille ok.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Muutama haastateltu ohjaaja toivoi, että näyttelijä lukisi käsikirjoituksen ennen roolin vastaan- ottamista aina kun se vain on mahdollista. Näin toimittaessa näyttelijä on tietoinen roolin vaa- timuksista ja käsikirjoituksen laadusta ja tietää mihin on sitoutumassa roolin vastaanottaessaan.

“Sanon usein näyttelijälle, että ‘lue käsiksen ennen kuin lupaudut mihinkään’. Mä en halua sellasta tilannetta, että joku lähtee mukaan ja sit vasta lukee käsiksen ja sanoo, et ‘hei mä en tykkääkään tästä käsiksestä’. Musta näyttelijän pitää saada lukea se mihin suostuu. Toisaalta Suomessa tehdään niin vähän elokuvia, et harvoin sitä näyttelijät sanoo, et ‘on niin paska käsiksen, et en lähde mukaan’.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Koekuvausten jälkeen kun näyttelijät on valittu rooliin, ni oon antanut käsiksen oletuksella, et ne ei mitä tahansa halua tehdä.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Aina intiimikohtausten sisältö tai alastomuuden määrä ei kuitenkaan käy selväksi käsikirjoituk- sesta eikä ohjaaja välttämättä tajua tai muista ottaa asiaa puheeksi näyttelijän kanssa tarpeeksi hyvissä ajoin. Tällaisissa tilanteissa voi tulla ongelmia, esimerkiksi näyttelijän rajojen tullessa kohtauksen toteutuksessa vastaan. Erään ohjaajan tapauksessa tällaiseen tilanteeseen oli kuitenkin löydetty molempia osapuolia tyydyttävä ratkaisu.

“Oli sellainen alastonkohtaus, jossa näyttelijä näyttää tissit ja sen mä jotenkin mogasin, et mä en silloin kun mä laitoin sen käsiksen tai soitin sitä ekaa puhelua ni mä en spesifioinut, et ‘täs on sit tällanen kohtaus ja se tehdään näin ja näin’. Et sit se tuli aika myöhään, tyyliin alle viikkoa ennen kuvauksia se kysymys, et ‘mites tää nyt teh- dään, et kuvataanks tää jotenkin takaapäin’ ja mä olin, et ‘ei’. Mä huomasin, et se oli sille selkeesti vähän vaikeeta, mut me puhuttiin, et keksitään siihen joku ratkaisu, et se on hänelle miellyttävää ja tietysti selitin sen miksi se teko on siinä. Et mä en mitenkään erityisesti halua näyttää tis- sejä, et se olis musta jotenkin kiinnostavaa itsessään. Ja sit se luki sen käsiksen ja ymmärsi sen tosi hyvin ja musta tuntuu, et se ei ollut ongelma. Soittelin pukusuunnittelijan kanssa ja sit sillä näyttelijällä oli kompromissina sellaset läpikuultavat rintsikat. Se mun mielestä toimii tosi hyvin.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Yksi haastateltu ohjaaja ei halunnut antaa näyt- telijöille keskeneräistä käsikirjoitusta luettavaksi, mutta oli silti informoinut näyttelijöitä roolin sisältämistä intiimikohtauksista jo hyvissä ajoin. Tällä tavalla tulisi toimia aina, jos käsikirjoitusta ei ole saatavilla näyttelijän ottaessa roolin vas- taan. Ohjaajan ei kannata koskaan olettaa, että näyttelijä on valmis kaikkeen.

“Käsistä ei koekuvauksissa välttämättä halua antaa kun se voi olla hyvinkin vaiheessa. Toisethan varmasti antaa- kin ja ihan hyvä niin. Kyllä mä oon mielestäni sanonut siinä vaiheessa kun oon tarjonnut sitä roolia. Et jos se on ollut oikeesti mahoton ajatus, ni sit siitä on voinut kieltäy- tyä. Ettei se oo ollu sellanen tilanne, et mä oon valinnut näyttelijät ja kaikki on jeesjees ja sit se tulee ilmi vasta myöhemmin.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Useampi ohjaaja vieroksui työtapaa, jossa käsi- kirjoituksesta poiketaan ja ylimääräisiä intiimi- kohtauksia ehdotetaan tehtäväksi vasta kuvaus- päivänä.

“Tuntuu, että aina tällaisten kohtausten pitäisi olla val- miiksi käsiksessä, en usko että niitä voi ainakaan ruveta prosessin aikana lisäilemään. Tuntuu perustellulta, että on pitkä aikaväli sen suhteen, et tässä on tällainen suun- nitelma ja tän mukaan mennään. Sellainen häilyväisyys kuvaustilanteessa, et nyt tähän tulikin nakuilukohtaus ei tuntuisi oikealta.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Ohjaajien kohdalla tuli ilmi muutama tapaus, joissa alastomuudesta oli päätetty vasta kuvaus- päivänä. Näissä tapauksissa ohjaajat olivat kokeneet, että muutokset oli tehty yhteisymmär- ryksessä ja näyttelijöillä olisi ollut mahdollisuus kieltäytyä muutoksista.

“Jossain jutuissa on kundien kanssa ollut niin, et ’oisko se hauskaa, jos se olis yläosattomissa’. Mut se on syntynyt siinä tilanteessa.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Kerran alastomuudesta päätettiin vasta kuvauksissa, mutta se oli näyttelijälle tosi ok. Oltiin puhuttu alastomuudesta muuten tosi paljon ja se syntyi orgaanisesti tilanteessa. Sitä ei kyllä sit näytetty lopullisessa versiossa.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

NÄYTTELIJÄT

Lähes kaikki haastattelemani näyttelijät (92,5 %) kertoivat saaneensa tiedon intiimikohtauksista yleensä lukemalla käsikirjoituksen. Kahdelle näyttelijälle intiimikohtauksista oli kerrottu pääsääntöisesti jo rooliin pyydettyä.

“Mun mielestä ylipäänsä näyttelijäntyössä on niin, et näyttelijä lukee käsikirjoituksen ja sit kun sä oot ottanut roolin vastaan ni sen jälkeen roolin vaatimat suoritukset, on ne sitten mitä tahansa, ni niistä ei sen jälkeen enää voi kieltäytyä. Työtilanteessa ei kuitenkaan saa tulla yllätyksiä, ohjaajan velvollisuus on kertoa miten kohtaukset toteutetaan ja käsikirjoituksen ulkopuolelta ei saa tulla sellaisia asioita, jotka tuntuu vaikealta tai pahalta. Käsikirjoitus on vähän niinkuin työ sopimus näyttelijälle, siitä se tietää mihin sitoutuu.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Joskus on käynyt niin, että on ilmoitettu jo koekuvauksiin pyydettyä ja joskus oon saanut kuulla tuottajalta jo ennen kuin oon lukenut käsistä. Mut monesti on niin, että sä oot jo saanut sen roolin ja sit vasta saat käsiksen.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“On ilmoitettu yleensä jo ensimmäisessä puhelussa, ensimmäisessä lauseessa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Välillä näyttelijä joutuu ottamaan roolin vastaan jo ennen kuin käsikirjoitusta on saatavilla. Jos näyttelijä suostuu rooliin tekstiä lukematta ja käsikirjoituksessa ilmenee myöhemmin jotain epämiellyttävää tai yllättävää, on hyvä olla heti yhteydessä ohjaajaan ja keskustella asiasta. Parhaimmillaan sisältöön tai toteutukseen voidaan vielä vaikuttaa niin, ettei ahdistuksen aihetta näyttelijälle jää.

“Harvoin niistä tietää etukäteen. En mä oo varmaan koskaan kuullu, et ’p.s. sisältää alastomuutta’ ennen kuin on lukenut käsiksen. Suurimman osan töistä mä oon ottanu vastaan lukematta käsistä, harvoin käsikset on valmiina siinä vaiheessa. Sillon ku kerrotaan, et ’tää on tällanen ja tällanen henkilö’, ni harvoin tuottaja siinä yhteydessä

kertoo, et ’tässä muuten muna heiluu koko ajan’.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Yhden roolin oon tehnyt, missä mun henkilöllä ei ollu juuri muuta virkaa kuin olla toisen päähenkilön pantavana ja huijata sitä. Mä olin suostunut siihen jo tietämättä mitä siellä on siinä käsiksessä, mut sit kun mä sain käsiksen, ni kyl mä kävin kaks tuntia metässä itkemässä, et ’miks tää näin menee, miksi minä?’. Varsinkin kun ne paranteesit oli aika ällöttävät. Mut sit mä soitin samantien ohjaajalle ja kysyin, et ’mites tää tehdään? Mä en aio näyttää tässä roolista itsestäni mitään, koska se on niin pieni ja sen tehtävä on vaan huijata.’ Mut se on ainoo kerta, ei mulle muuten oo tarjottu sellasia rooleja. Mä stressasin sitä, et ohjaaja sanookin kuvauksissa, et pitää riisua enemmän. Mut sit mä luotin, et ei niin voi käydä kun siitä oli sovittu. Mä stressasin sitä etukäteen paljon enemmän kuin sit kun me tehtiin se.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Neljäosalla haastatelluista näyttelijöistä oli kokemuksia myös siitä, että tieto intiimikohtauksesta tai kohtauksen sisältämästä alastomuudesta oli tullut vasta kuvauspäivänä. Suurin osa tapauksista liittyi ohjaajan yllättävään toiveeseen saada kohtaukseen lisää alastomuutta. Nämä kokemukset olivat lähes poikkeuksetta negatiivisia ja pahimmillaan näyttelijä voi tällaisen toiminnan seurauksena menettää luottamuksensa ohjaajaan.

“On tosi paljon sellaisia, missä yllättäen pyydetäänkin et riisuutuis. Tai et joku kohta halutaankin kuvata suihkussa, et käykö? Sit oon sanonut, et joo okei, mut silleen et mun selkä näkyy. Ja sit onkin haluttu, et mä pyörin siellä niin et muutakin näkyy ja sit oon kieltäytynyt. Tai kerran kun olin raskaana ni olis haluttu yllättäen, et oon alasti. Ohjaaja kysyi, et ’mikä tässä nyt on tää kynnyskysymys?’ Mä kieltäydyin ja ohjaaja sanoi, et yritetään sit rajata niin ettei mitään näy. En luottanut tilanteeseen, joten laitoin pyyhkeen ympärille ettei mitään voida käyttää.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Jotain sellasia on, et ’tässä tää hakkaiskin näitä halkoja ilman paitaa’. Tai ’voisitko sä sittenkin olla tässä niin, et silittäisit noita housuja eikä olis vielä housut jalassa’. Sit on tehty niin. Musta se on sillee mälsää, et näyttelijähän valmistaa sitä roolia koko ajan perustuen siihen käsikirjoitukseen ja keskusteluihin ohjaajan kanssa, jo ennen kuvauksia. Ni siks kaikki tieto mikä on saatavilla olis oleellista. Et jos lukee, et ’tässä kohtauksessa haravoidaan’ ni olis hyvä tietää mikä on harava. Silläkin voi keksiä näyttelijä jotain juttuja. Sama juttu, et jos ei oo paitaa ni siitä voi keksii jonkun jutun.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Oli kohta, jossa naiset menee saunaan ja mä sanoin ohjaajalle, et ’mites tää tehdään kun sähän tiedät, et mä en oo alasti’. Ohjaaja sanoi, että kuvataan se niin ettei

mitään näy. Sit kun sitä kuvattiin ni mä jätin tummat pikkuhousut jalkaan ja mentiin sinne saunaan ja ohjaaja huusi, että 'sun pikkuhousut näkyy'. Mä sanoin, että 'jos mun pikkuhousut näkyy ni sithän näkyisi jotain muutakin'. Sit mä vaan asettelin itseäni niin, ettei mitään näkynyt. Lopuksi sanottiin, että otetaan sellainen kuva, jossa kaikki naiset juoksee järveen. Mä en sanonut enää mitään, mutta mua potutti se tilanne kun olin just sanonut, etten tee sellaista. Kun kuvaustilanteessa tuodaan tällainen pyyntö tai vaatimus ni se on hirveen vaikeeta enää siinä vaiheessa kieltäytyä. Siinä meni luottamus lopullisesti siihen ohjaajaan."

- näyttelijä, nainen, 50+

Näyttelijät olivat usein suostuneet ylimääräisiin seksikohtauksiin tai alastomuuden lisäämiseen silloinkin kun ohjaajan pyyntö oli tullut vasta kuvauspäivänä. Monet kokivat, että tällaisista pyynnöistä on kuvauksissa hyvin vaikea kieltäytyä kun läsnä on koko työryhmä ja aikataulu on tiukka. Kaksi näyttelijää kertoi suostuneensa muutoksiin ohjaajan perusteltua ne tarpeeksi hyvin. Ohjaajan voi kuitenkin olla hyvin vaikea tietää suostuuko näyttelijä muutoksiin vapaaehtoisesti vai kokemansa paineen alla.

"On mulla jotain sellasia kokemuksia, et on menny kuvauksiin ja sit ohjaaja onkin sanonut, et 'voisko tää masturboida tässä' ja se on tullut mulle ihan yllätyksenä. En olis näyttelijänä ratkaissut sitä niin ja olin ajatellut henkilöstä eri tavalla, mutta sit se tehtiin niin."

- näyttelijä, mies, 50+

"Käsikirjoituksessa oli uhrin rooli. Kun tulin kuvauspaikalle ni ohjaaja tuli sanomaan, et 'Meil on tässä uus pieni kohtauspätkä' ja mä luen sen ni siinä lukee et 'repii paidan auki'. Ohjaaja kysyi 'onko mahdollista?' Suomessa mä olisin ehkä sanonut, et ei oo ok kun mulle on lähetetty eri käsis, mut kun tää oli ulkomailla ni mä en osannu oikeen sanoa. Sit kun me ruvettiin tekee ni tajusin, et siellä ollaan niin hysteerisiä siitä et mitään ei saa näkyy et mulla oli tuhannet eri nännilaput ja viistoista eri naista juoksemassa kuvan jälkeen peittämään mua. Ja kuva meni poikki ennen kuin näytettiin mitään."

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

"Kuvattiin ylimääräinen seksikohtaus siltä varalta, että sitä tarvittais leikkausvaiheessa. Et sillä on se sit käyttä. Mut se oli musta hyvä perustelu enkä mä ajatellut, et 'ei oltu sovittu tätä kohtausta etukäteen'."

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

"Yhdessä elokuvassa oli kohtaus, jossa mun henkilö tulee töistä kotiin ja heittäytyy sängylle makaamaan ja sit ohjaaja sanoi kuvaustilanteessa, et tehdäänkin niin et se riisuu kaikki vaatteensa matkalla ja menee sängylle makaamaan alasti. Sitä ei oltu sovittu eikä kirjotettu ja mä sanoin, et 'mua alko ahdistaa tää'. Ensin mä vastus-

tin ja mökötin hetken. Ohjaaja sanoi, et 'tehään niin, et kuvataan tää, mut sit leikkauspöydässä mä näytän sulle molemmat versiot ja sä saat päättää. Mun mielestä tää toimii paremmin, et se menee alasti.' Siinä ei ollu mitään eroottista. Mä sit luotin siihen ja molemmat versiot kuvattiin ja se näytti ne mulle. Ja sit mä olin sitä mieltä, et se on vaikuttavampi et se luopuu kaikista vaatteista ja se versio tuli siihen elokuvaan. Mut en tiedä mitä se olis sanonu, jos olisin sanonu, et otetaan se toinen versio."

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Joissakin tapauksissa näyttelijät olivat kieltäytyneet ohjaajan toiveista saada kuvauspäivänä kohtaukseen lisää seksiä tai alastomuutta. Yleensä ohjaajat olivat tällaisissa tapauksissa ratkaisseet kohtaukset näyttelijöiden rajojen mukaan. Yhden näyttelijän tapauksessa ohjaaja oli loukkaantunut näyttelijän kieltäytyttyä ylimääräisestä alastomuudesta, minkä seurauksena yhteistyö kyseisen ohjaajan kanssa oli päättynyt.

"Ohjaaja halus saunakohtauksia ja mä sanoin, et ei onnistu, mä en oo alasti. Et 'te pystytte kuvaamaan sen niin, että killuttimet ei näy'. En olis uskonut, että joudun käymään tollasta keskustelua. Varmaan naiset joutuu useamminkin."

- näyttelijä, mies, 50+

"Mulla ei oo mitään vaikeuksia sanoa kuvauspaikalla, et 'tää ei käy'. Mä oon lähtökohtaisesti heti, et 'ei' jos tulee joku lisäys mistä mulle ei oo kerrottu."

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

"Yhdessä jutussa oli kohtaus, jossa tytöt juoksevat uimaan. Kuvauspaikalla sit on yllättäen sanottu, että pitäisi juosta alasti. Oon ollut ensin se ainoa, joka on kieltäytynyt alastomuudesta. Sanoin ohjaajalle, että en missään nimessä ole alasti vaan jätän bikinit päälle. Ohjaaja oli tästä nyreissään. Muut tytöt oli avustajia maltiloimistosta ja ne oli suostumassa, mutta sit kun ne kuuli, et mä en aio riisutua ni nekin alkoi kieltäytyä. Heiltäkään ei oltu kuulemma kysytty asiaa etukäteen. He eivät olisi uskaltaneet kieltäytyä, jos en mä olis sanonut, että se on mahdollista. Tähän loppui yhteistyö tän ohjaajan kanssa ja loppui myös päivää sanominen, se ei enää voinut tervehdiä mua sen jälkeen."

- näyttelijä, nainen, 50+

Silloin tällöin kommunikaatio intiimikohtauksista on puutteellista eikä käsikirjoituksessa ole tarpeeksi selvästi kuvailtu kohtausten toimintoja tai vaatetuksen määrää. Tällaisissa tapauksissa tieto alastomuudesta tai seksistä voi tulla näyttelijälle kuvauksissa yllätyksenä. Näyttelijän kannattaa aina tarkistaa ohjaajalta kohtausten sisältö ja ottaa selvää puvustuksesta jo ennen kuvauksia, jos nämä asiat eivät käy käsikirjoituksesta

selvästi ilmi. Jos yllättäviä intiimikohtauksiin liittyviä ehdotuksia kuvauksissa tulee, näyttelijällä on aina oikeus myös kieltäytyä.

“Ehkä olin yllättynyt siitä, että olin lähes koko ajan vähissä vaatteissa. Käsiksessä ei ollut lukenut tarkkaan mitä mulla on päällä. Olisi pitänyt kysyä tarkemmin, mutta en osannut.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Yhdessä jutussa alaston- ja seksikohtaukset ei olleet kunnon kässärissä. Ne oli aina vähän sellaisia et päätyvät suutelemaan ja sit kohta loppuu. Sit vasta kuvaustilanteessa on tullut se tieto alastomuudesta.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mihinkään ei tarvii suostua, mitä ei oo sovittu etukäteen. Jos halutaan jotain muuta ni sit neuvotellaan, kuvaukset keskeytetään ja pitää saada miettimisaikaa, et onks tää ok. Koska ymmärrän kyllä, et joskus voi synty sellanen idea, et 'ota kaikki vaatteet pois', mut sit pitää olla sillä

näyttelijällä mahdollisuus sanoa myös ei. Mulla tulee sellanen paniikki-ei heti, koska se on yllättävää. Sit pitää antaa aikaa miettiä se. Siks ne kannattais ohjaajan aina tosi tarkkaan miettiä etukäteen kaikki kohtaukset, joissa voi olla alastomuutta, et ne olis ainakin puhuttu etukäteen. Et nyt näyttää siltä et ei, mut voikin olla et tässä kohtauksessa otattekin enemmän vaatteita pois.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

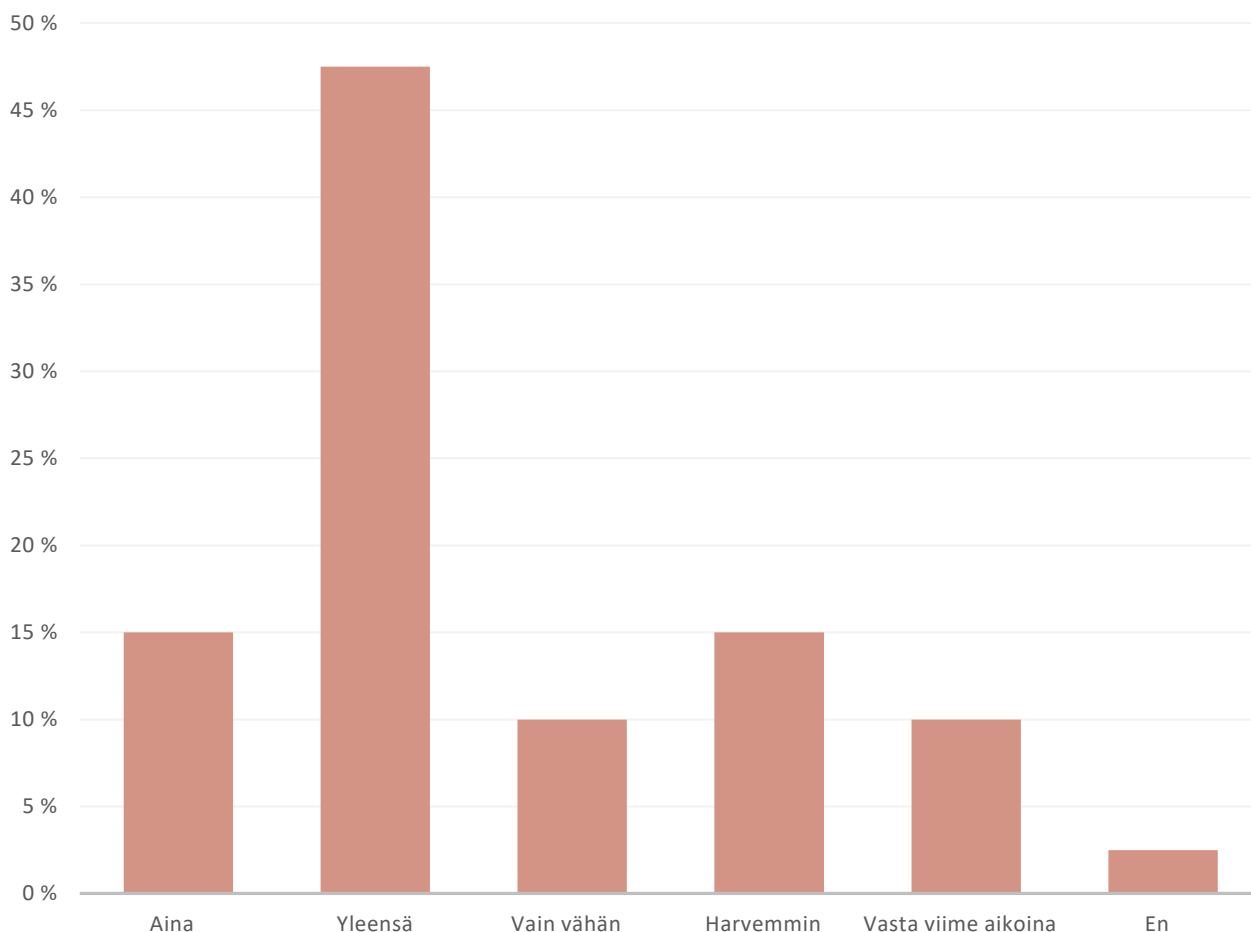
Eräs haastateltu näyttelijä kertoi itse ehdottaneensa kuvauspäivänä kohtaukseen lisää alastomuutta. Tällaisia ehdotuksia on mahdollista tehdä kunhan ne syntyvät näyttelijän omista lähtökohdista ja muutoksiin saadaan suostumus myös vastanäyttelijöiltä.

“Mä oon saattanut itse ehdottaa, et mun henkilö olis alasti. Et olisko hauskeempaa, et kun tää manspleinaa, et se olis kuitenkin alasti.”

- näyttelijä, mies, 50+

16) Intiimikohtauksista keskusteleminen ennen kuvauksia

Oletko keskustellut intiimikohtauksista ohjaajan ja/tai vastaanäyttelijän kanssa ennen kuvauksia? (näyttelijät)

Haastattelumateriaalin perusteella hyvin moni intiimikohtauksiin liittyvä negatiivinen kokemus olisi voitu välttää, jos tekijät olisivat keskustelleet kohtauksista ja niiden toteutuksesta perusteellisesti jo ennen kuvauspäivää. Erityisesti haastatellut näyttelijät kokivat, että intiimikohtauksista keskustellaan etukäteen aivan liian vähän.

Haastatelluista näyttelijöistä vain 15 prosenttia kertoi käyneensä keskustelun ohjaajan ja/tai vastaanäyttelijän kanssa aina ennen intiimikohtauksia, ja vähän alle puolet näyttelijöistä kertoi puhuneensa kohtauksista etukäteen useimmiten. Neljäsosa näyttelijöistä oli käynyt intiimikohtauksista keskustelua ennen kuvauksia harvem-

min tai hyvin vähän, 10 prosenttia näyttelijöistä sanoi keskustelujen tulleen tavaksi vasta viime aikoina ja eräs haastateltu näyttelijä ei ollut koskaan puhunut ohjaajan tai vastaanäyttelijän kanssa intiimikohtauksista ennen kuvauspäivää.

Haastateltujen ohjaajien kohdalla etukäteiskeskustelut olivat huomattavasti yleisempiä: 80 prosenttia kertoi keskustelleensa näyttelijöiden kanssa intiimikohtauksista aina ennen kuvauksia ja viidesosa ohjaajista oli toiminut näin yleensä.

Kaikki haastatellut tekijät pitivät etukäteen käytyjä keskusteluja tarpeellisina. Kuten aiemmin on jo mainittu, käsikirjoituksissa intiimikohtausten toiminnot on harvoin kirjoitettu auki tarpeeksi

selkeästi, joten tarkempi keskustelu kohtausten sisällöstä on usein tarpeen. Tekijöiden kannattaa puhua läpi myös itsestäänselviltä tuntuvat asiat.

“Nyt aikuisempuna sitä on tajunnut, että jos yhtään vaivaa ni näistä kannattaa puhua etukäteen. Usein ne on kirjoitettu niin, et sitä ei oikeen tiedä miten paljon näytetään ja mitä siinä halutaan. Mut jos kässärissä selkeästi lukee, et on seksiä tai alastomuutta, ni sit oon halunnut keskustella. Epäselvemmissä tapauksissa sitä on toivonut, et olisi keskustellut asiasta aiemmin. On kiva myös, jos lukuharkkavaiheessa jo puhkaistaan näitä epäselvyyksiä. Yhdessä kässärissä luki jo sulkeissa, et ‘emme halua näyttää alastomuutta.’”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Usein ne on luettavissa käsikirjoituksessa, mut mä pyrin aina tuomaan sen esiin jo casting-vaiheessa. Ja mä jonkun verran kirjoitan myös sillee, et se miltä asiat näyttää on nähtävissä. Et jos näyttelijä lukee käsikirjoituksen ni se tietää mitä on tulossa.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Alastomuutta tosi harvoin kirjoitetaan auki käsikseen ellei siihen oo jotain erityistä syytä. Yleensä kun on alastomuutta, ni se on otettu puheeksi lukuharjoituksessa. Et jos sitä ei lue käsiksessä ja mä tiedän et mun mielestä tää vaatisi sen, että annetaan katsojalle illuusio siitä et ollaan alasti, ni sit se keskustelu lähtee usein lukuharjoituksissa. Tai sit on tilanteita, joissa ihmiset luonnollisesti olis alasti. Sillon mä kans keskustelen siitä lukuharjoituksessa tai puhun sen etukäteen. Et ‘Meil olis tässä tää saunakohtaus ja musta olis luontevaa, et nää olis alasti tässä’. Meille kerrottiin koulussa kauhuesimerkki siitä mitä voi käydä, jos niin ei tee. Siel oli yks ylempiluokkalaisten leffa, joka sijoittui saunaan. Se kuvattiin Lapissa ja se oli ollut epäselvää nuorelle naisnäyttelijälle et ollaan alasti, ne ei ollu keskustellu sitä ja ohjaaja oli pitänyt sitä itsestäänselvänä. Ja kuvausamuna näyttelijälle kävi ilmi, et hänen oletetaan olevan alasti ja se ei ollut hänelle ok. Ne sit koetti väistellä sitä valaisulla ja pyyhkeillä ja kaikella muulla. Meille sanottiin, et teille itsestäänselvältäkin tuntuvat asiat pitää sanoa ääneen, koska se ei oo välttämättä toisille itsestäänselvää.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Intiimikohtauksista etukäteen käydyissä keskusteluissa oli useimmiten käyty läpi kohtausten toimintoja, koreografiaa ja kuvasuunnitelmaa, näyttelijöiden rajoja ja toiveita sekä kuvaustilanteeseen liittyviä yksityiskohtia kuten suljetun setin tai intiimisuojien tarvetta. Suurin osa tekijöistä koki, että perusteelliset keskustelut vähentävät epävarmuuksia ja tekevät olon työtillanteessa turvallisemmaksi.

“Kyllä ne läpi käydään, et kuinka paljon halutte et näkyy, mikä on ok. Ihan normaalia avointa keskustelua sen suhteen, et tietää miten toinen suhtautuu. Et tietää et

vastapuoli on asioista samoilla linjoilla. Siellähän saattaa olla sellaista, et jännittää tai ahistaa tai ei yhtään tykkää. Musta tuntuu, et se on ohjaajillekin ihan yhtä herkkä paikka. Ja siksi ne haluaa käydä asiat läpi. Harvemmin sitä vaan roiskitaan.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“On käyty yksityiskohtia läpi, asentoja ja missä kamera on. Tosi tarkastikin, ohjaaja on jopa näyttänyt eteen. Jos vaihtoehto on se, et ‘pannaan kamera tähän ja alkakaa nujuaamaan’, ni se on tosi kiusallista. Mä oon kokenut turvallisenä sen, että asioista on keskusteltu. Et miten kuvataan ja jopa miten suurinpiirtein tullaan leikkaamaan.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Omista toiveista ja rajoista kannattaa olla mahdollisimman selkeä, koska muuten tekijät saattavat tulkita toistensa toisiaan väärin ja se saattaa vaikuttaa lopputulokseen.

“Naisnäyttelijä kysyi jossain tapaamisessa, et ‘ei kai tarvii näyttää tissejä’ ja mä olin, et ‘ei todellakaan’. Tavallaan huomasin, et se vaikutti muhun, et kyl mä ajattelin, et ‘tää näyttelijä ei halua’ vaikka myöhemmin on selvinnyt, et ei se sille oo todellakaan mikään kategorinen päätös. Onneks mä en niitä siihen kaivannut, mut jos se olis ollu sellanen kohtaus, jossa mä olisin ajatellut, et ‘tässä olis tosi hyvä jos näkyis ne tissit’, ni sit mä olisin varmaan ollu ihan sillee, et ‘nyt se ei halua ja miten me nyt tää tehdään.’”

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Jotkut haastatellut näyttelijät toivoivat, että teknisten asioiden ja toteutuksen lisäksi keskusteltaisiin useammin myös intiimikohtausten merkityksestä, mitä sillä halutaan kertoa ja mitä näyttelijöiden tulisi ilmaista. Pelkän kiihkon näyttelemine oli näyttelijöiden mielestä harvoin kiinnostavaa ja siksi intiimikohtausten toivottiin sisältävän myös muuta näyteltävää ja oivalluksia henkilöhahmoista.

“Paras kokemus oli se kun yksi ohjaaja aloitti aina kohtauksesta keskustelun sillä, et ‘mikä tän kohtauksen tarina on’. Ei ainoastaan isommassa juoksussa tai kauden kaaressa vaan mikä nimenomaan kohtauksen tarina on. Se herätti itellä ihan uuden kelan myös näyttelijänä. Kokee ne ihmiset tietää miksi kohtaus on mukana, kokenut ohjaaja myös käyttää seksikohtauksen hyväksi, et sillä kans kerrotaan jotain.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Mä toivoisin aina koreografiaa ja että siihen päälle ympättäis tunteita ja sitä mitä näytellään, ei pelkkää seksiä. Mut tuntuu, et siihen asti ei koskaan oo päästy. Tosi harvoin oon tehnyt suutelu- tai seksikohtausta, jossa olisi keskusteltu siitä millainen näillä henkilöillä on se hetki.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Usein intiimikohtauksista oli keskusteltu tuotannon harjoituksissa. Nämä kokemukset koskivat enimmäkseen elokuvatuotantoja, koska tv-tuotannoissa on harvoin resursseja harjoitella tarpeeksi.

“Monesti on proggiksissa ollut se luksus, että on treenattu ja sit näistä kohtauksista on voinut keskustella etukäteen.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Yleensä niitä keskusteluja on käyty jo lukuharjoituksissa. Mä oon saattanu sanoo, et ‘mä en sit halua, et kaikki vai-vaantuu, et voidaanko puhuu tästä jo nyt, et mitä me tehdään. Kuinka kiihkeetä näiden seksi esimerkiksi on vai onks tää tuttua ja turvallista. Et miten se liittyy tähän tarinaan.’”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Muutama haastateltu ohjaaja kertoi näyttäneensä keskustelujen yhteydessä myös materiaalia muista intiimikohtauksista. Tämä voi olla hyvä tapa konkretisoida omia ideoita ja ajatuksia näyttelijöille ja muulle työryhmälle.

*“Alotettiin kattomalla muiden elokuvien rakastelukoh-
tauksia. Siellä oli kaikki hodi²³ ja näyttelijät.
Sit oltiin katottu niitä refejä ja tiedossa oli dramaturgiset
tavoitteet ja oli jotain kuva suunnitelmia. Sit harjoituksissa
puhuttiin kaikki kohtaukset läpi ja harjoiteltiin.”*
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

*“Yhdessä jutussa mä tein muista sarjoista kuvakollaasin,
jonka avulla käytiin läpi sitä minkä tasoista se alastomuus
tai seksikohtausten taso on, paljon näytetään ja paljon ei
näytetä. Näytin sen harjoitusvaiheessa. Se tuntui hyödylliseltä,
kun se oli niin konkreettista. Kaikkea voi jutella,
piirroksia voi näyttää, mut sit kun sä näet kohtauksen ni
se on eri asia.”*
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Jos harjoitusaikaa ei projektissa ole, voidaan keskustelut intiimikohtauksista käydä myös puhe-
limitse. Keskustelua on useimmiten tarpeellista käydä myös ennen kohtauksen kuvaamista.

*“Yleensä näyttelijä ottaa käsiksen luettuaan esille sen,
et miten sä oot ajatellut kuvata tän. Useimmiten siinä
vaiheessa en ole vielä ajatellut sitä ja voin vastata jotain
yleistä, mutta sen jälkeen asia tarkentuu. Kun mennään
kuvauksiin niin näyttelijä kyllä tietää mitä tehdään. Ker-
ron kuvakoon ja kuvien määrän, kuinka julkeaa seksiä tai
minkälaista alastomuutta on.”*
- ohjaaja, mies, 50+

*“Aina niistä näyttelijöiden kanssa puhuu, et näillä on
tällasia kohtauksia, tää on tällainen henkilö, tällä on*

*tällainen tapa jne. Näyttelijä voi olla usein se joka kysyy,
et ‘miten sä oot aatellu, et tää kuvataan’ ja sit mä sanon,
et ‘me ollaan kuva suunnittelussa mietitty, et siinä on
lähinnä käsi joka puristuu’ tai et ‘me rajataan tää näin’ tai
et ‘otetaan yks kuva täältä etupuolelta, mut voi olla et mä
en käytä sitä’. Nää täsmäkeskustelut käydään kuvaus-
paikalla, mut se tieto siitä, et tää henkilö on tällanen ja
hänen kanssaan on tän tyyppisiä kohtauksia ni sen mä
tuon ilmi jo casting-vaiheessa. Se menee usein niin, et
ennen koko kuvaus session alkua on keskusteltu siitä, et
tällaisia on, mut sit se miten ne toteutetaan keskustellaan
usein kuvauksissa.”*
- ohjaaja, nainen, 50+

*“Kaikki riippuu siitä, et sä puhut ihmisten kanssa etukä-
teen: niiden näyttelijöiden ja sen työryhmän. Ja on ihan
ehdotonta, et näyttelijöiden kanssa tulee se luottamus.
Me istutaan näyttelijöiden kanssa alas ennen kuvauksia ja
puhutaan ja puhutaan. Sit toinen keskustelu käydään vielä
kuvauspaikalla. Yhdessä elokuvassa käytettiin kuvauspäi-
vänä ehkä kolme tuntia siihen, et mietittiin tarkkaan mitä
tapahtuu ja missä kohtaa huonetta. Sit kun oltiin valmiita
ni sit kuvattiin. Siitä jäi kaikille hirveen hyvä mieli ja sit
kun tuli seuraavia sellasia kohtauksia ni ne myös tarkkaan
mietittiin. Vaikka menis aikataulussa kaks tuntia yli ni sit se
menee, se pitää se hyvä olo saada ennen kuin kuvataan.”*
- ohjaaja, nainen, 50+

Etukäteen tehdyistä suunnitelmista on joskus poi-
kettava, jos esimerkiksi lavastus tai kuvauspaikka
vaikuttavat kohtauksen toimintoihin. Näyttelijät
ovat yleensä valmiita pieniin muutoksiin myös
intiimikohtauksissa, mutta jos kohtauksen toteu-
tusta tai koreografiaa on tarvetta muuttaa enem-
mänkin tai muutokset vaikuttavat näyttelijöiden
rajoihin, on ohjaajan saatava muutoksiin näytte-
lijöiden suostumus. Näyttelijöillä on aina mah-
dollisuus kieltäytyä muutoksista eikä näyttelijöitä
tule koskaan painostaa joustamaan rajoistaan.
Vastuuta kohtauksen ratkaisemisesta ei saisi jättää
näyttelijöille, vaan tällaisessa tilanteessa ohjaajan
on kyettävä löytämään kaikkia osapuolia tyydyt-
tävä ratkaisu kohtauksen toteuttamiseen. Impro-
visointi tai lennosta ohjaaminen ei ole intiimikoh-
tauksissa sopivaa, jos ei poikkeavasta työtavasta
ole erikseen näyttelijöiden kanssa sovittu jo
hyvissä ajoissa ennen kuvauksia.

*“Kerron suunnitelmani etukäteen ja jos se suunnitelma
on kuvauksissa muuttunut ni mä kerron, että tällanen
olis, onko ok että tehtäis näin? Ja sit jos ilmenee jotakin,
että ‘olis hyvä, että me saadaan noi kädet tuolta vielä,
tehdään sellainen kuva josta ei oo puhuttu. Tää lähtis
teidän kasvoista ja tullaan sieltä selkää ja niskaa pitkin
ja päädytään käsiin, jotka puristaa pakaroita. Jos tää on
ok ni tehdään, jos ei oo ni voidaan tehdä eri tavalla tai
jättää kokonaan tekemättä.’ Se voi tulla myös näytteli-*

23 HOD = head of department eli työryhmän eri osastojen johtajat.

jöiltä, et voidaanko tehdä näin. Sovitut puitteet on sillä tavalla liputettu, että on veto-oikeus kaikilla osapuolilla, jos rupeaa menemään ohi sen mitä puhuttiin. Kun ne rajat on tarkkaan määritelty ni silloin jokainen on turvassa niiden rajojen sisällä ja minä tai muut tietää millon alkaa rajat kolistia. Ja silloin ruvetaan kysymään, et olisko ok jos näin. Mut siinä välissä toimittaessa ei tarvii kysellä.”
- ohjaaja, mies, 50+

“Tuottajan pitää tehdä tarkemmat sopimukset kuin mitä nykyään tehdään. Ei tietenkään ihan millintarkasti voi sopia, kuvaustilanteessa kaikki on mahdollista. Sit jos siitä poiketaan ni pitää mennä takaisin neuvottelupöytään ja neuvotella, et “sopiiko että tää kuvataankin toisella tavalla?”. Ja näyttelijällä pitää olla mahdollisuus kieltäytyä.”
- näyttelijä, mies, 50+

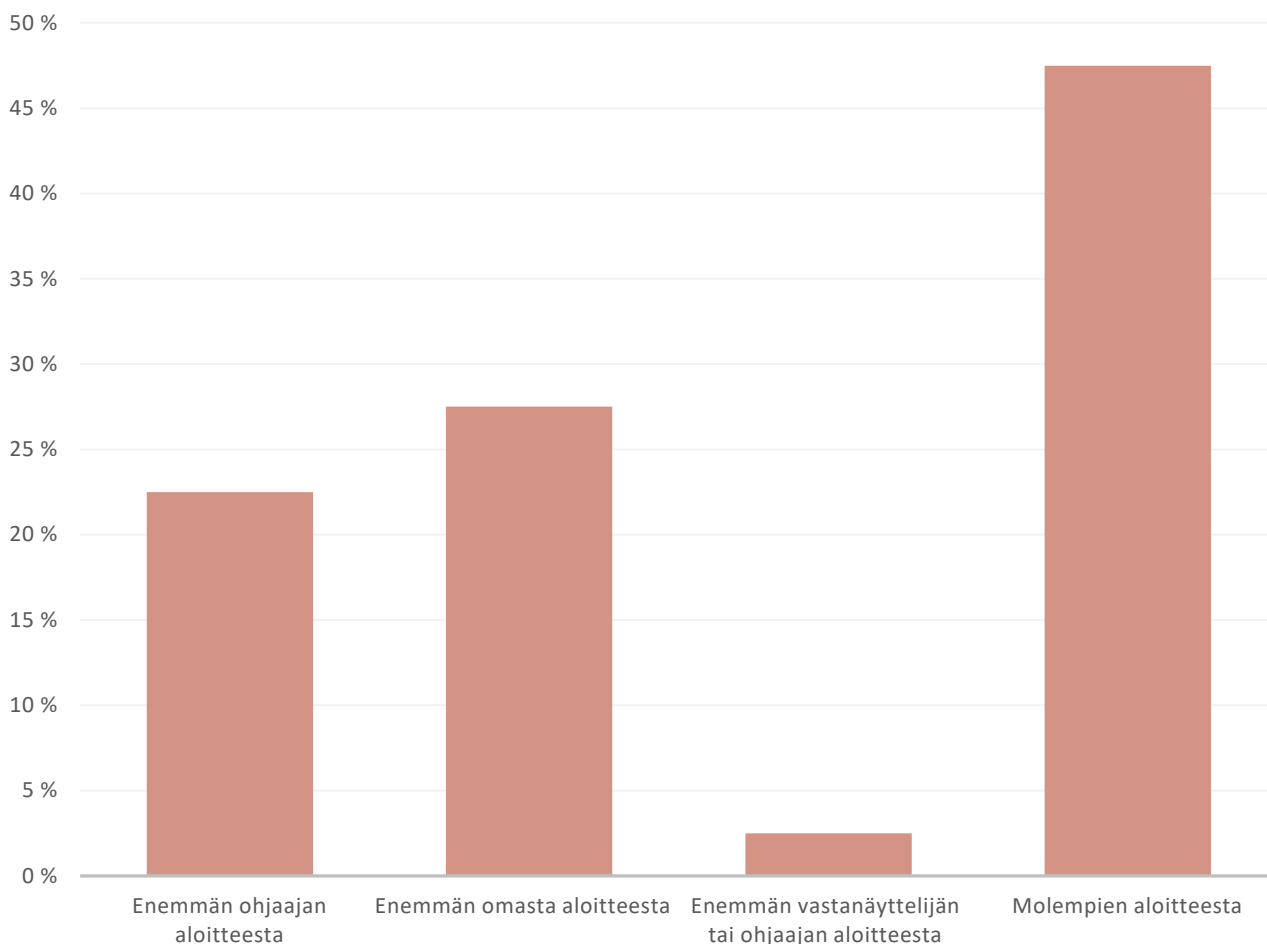
“Mä muutan käsistä usein lennossa, mut jos mä muutan ni mä en voi pakottaa ketään tekemään mitään. Mun pitää keskustella ja sopia se. Mä kerron aina näyttelijöille mun tavasta tehdä ennen kuin lähdetään tekemään. Sit kun ne tietää sen ni näyttelijät voi ennakoida sitä paremmin ja se on helpottanut.”
- ohjaaja, nainen, 50+

ALOITE KESKUSTELUUN

Näyttelijöiden mukaan aloite intiimikohtauksista käytyyn keskusteluun oli tullut pääosin organisaation ja yhteistyössä ohjaajan ja näyttelijöiden kesken (47,5 %). 27,5 prosenttia näyttelijöistä koki olleensa aloitteellisempi osapuoli yleensä itse ja 22,5 prosenttia oli käynyt keskustelua intiimikohtauksista enimmäkseen ohjaajan aloitteesta. Ohjaajista 60 prosenttia koki itse toimineensa aloitteentekijänä keskusteluissa kun taas loput ohjaajat kokivat aloitteen tulleen yhtä usein myös näyttelijöiltä.

Näyttelijät olivat käyneet keskustelua intiimikohtauksista ennen kuvauksia useimmiten vain ohjaajan kanssa. Vastanäyttelijöiden kanssa oli puhuttu etukäteen huomattavasti vähemmän. Eräs haastateltu miesnäyttelijä oli sitä mieltä, että aloite näyttelijöiden väliseen keskusteluun pitäisi tulla naisnäyttelijältä tai ohjaajalta, koska naisnäyttelijät saattaisivat reagoida negatiivisesti miehen aloitteeseen keskustella intiimeistä

Kenen aloitteesta keskustelut on yleensä käyty? (näyttelijät)

kohtauksista. Haastattelumateriaalissa naisten negatiivisia reaktioita miehen aloitteeseen ei kuitenkaan tullut ilmi, päinvastoin miesnäyttelijän aloitteellisuus oli voitu kokea helpottavana.

“Vastanäyttelijöiden kanssa en oo puhunut. Siinä on ollut sellanen olo, et jos mä nyt otan tällasen aiheen esille ni siitä tulee kiusallinen asia, et ‘mitä toi äijä nyt rupee näitä mun kanssa käymään läpi’. Mä en tiedä miks mä näin ajattelen, mut musta olis korrektia et se tulis naiselta se aloite. Et ‘nyt meillä on tää kohtaus’. Tai sit jos se tulis työnohjauksen kautta. Jos mä soittelen jollekin ennen kuvauksia ni sitä voi tulla outo filis, et mitä se nyt näistä kohtauksista mulle soittelee.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Yksi vastanäyttelijä soitti mulle ennen kuvauksia ja halusi jutella yhteisistä kohtauksista. Meillä ei ollut varsinaisia seksikohtauksia, mutta suutelua ja seksiin lähtöjä muutamia. Me tavattiin ja puhuttiin kohtaukset läpi. Kerroin hänelle, etten mielestäni ole kovin hyvä aloittamaan improamista, mut lähden kyllä mukaan sellaiseen. Sanoin myös, että hän voi tehdä kohtauksen sisällä mitä vaan, eikä tarvitse pelätä, miten reagoin. En ole sellaisen suhteen herkkä. Vastanäyttelijä on tosi kunnioittava ja kohtelias näyttelijänä, mutta tuli sellainen olo, että haluan vielä sanoa hänelle, että hän voi vapaasti elää hetkessä myös kosketuksen suhteen. Ja kun mä katon niitä kohtauksia jälkeensä, ni mun mielestä se näkyy niissä kohtauksissa se rentous ja vapaus. Mä kunnioitan tosi paljon sitä, että vastanäyttelijä soitti mulle. Se helpotti kuvauksia ihan hirveästi ja loi rennon tunnelman.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Muutamit näyttelijät pitivät oleellisimpana keskustelua juuri vastanäyttelijän kanssa. Näyttelijöiden välinen yhteistyö ja solidaarisuus intiimeissä kohtauksissa ja niistä keskusteltaessa koettiin tärkeäksi. Näyttelijät voivat tukea toisiaan esimerkiksi peittämällä toistensa intiimi-alueita, puolustamalla ohjaajan edessä toistensa rajoja tai kyseenalaistamalla kohtauksen ratkaisuja kokemattomamman tai ujomman vastanäyttelijän puolesta. Näyttelijöiden ei kuitenkaan kannata tehdä salaisia sopimuksia intiimikohtauksiin, sillä se saattaa syödä ohjaajan ja näyttelijöiden välistä luottamusta.

“Siinä vaiheessa kun kohtausta käydään läpi kuvaustilanteessa, ni on normaalia puhua vastanäyttelijän kanssa, et kuka peittää ja mitä: ‘siinä vaiheessa kun sä pyörähdät ni sä pystyt kädellä peittämään’ tms.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Tuntuu hyvältä tehdä vielä vastanäyttelijän kanssa omat säännöt kohtauksiin ja pitää huolta siitä, että luottamus on olemassa. Puhuminen myös helpottaa sitä painetta,

ettei tuu sitä ‘likainen miesnäyttelijä’ -fiilistä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Se keskustelu [vastanäyttelijän kanssa] on musta ollut tosi hedelmällistä. Miten kosketaan, miten sua voi lähestyä, mistä sä et pidä. Avoin keskustelu on mun mielestä aina ollut paras lähtökohta, haluan olla selkeä vastanäyttelijän kanssa siitä mitä me tehdään. Jos on yhtään intiimejä kohtauksia, ni mä yleensä kysyn vastanäyttelijältä, et ‘saanks mä koskea sua ensin, voidaanko me halata, et mä tavallaan tunnen sun kehon?’ Et tavallaan tiedetään kummatkin, et sä oot siinä ja mä oon tässä. Mä oon kokenut, et se on hyvä lähtökohta. Vaikkei se olis ees niin intiimi kohtaus, vaik se olis väkivaltakohtaus, ni mä usein kysyn, et voidaanko halata. Et tietää, että kumpikin on läsnä eikä halua ylittää mitään rajoja.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Monesti alalle tulevat näyttelijät eivät tunne käytäntöjä ja suostuvat kaikkeen. Olen joskus pyytänyt ohjaajaa tai kuvaajaa kuvaustilanteessa perustelevaan miksi rajaus on sellainen, että vastanäyttelijän tissit näkyvät. Vaikka vastanäyttelijä ei olisikaan sitä kyseenalaistanut, mutta itselle on tullut sellainen olo, että en ymmärrä alastomuutta.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Jos vastanäyttelijä ei oo kokenut ni sit mä otan vastuun siitä tilanteesta, et ‘puhutaan tää auki, tässä ei tapahdu mitään mikä on sun mielestä epämiellyttävää tai väärää’. Kaikki hyvät näyttelijät pitää yleensä huolta toisesta. Jos näkee et toisella on epämiellyttävää, ni se on helpompi mun viheltää peli poikki, et ‘nyt sovitaan millanen kuva ja miten tää tehdään’. Oma kontrolli pitää olla koko ajan vaikka kuinka antautuu tilanteelle. Voihan tietty olla niin fucked up -tyyppisiä, et ne menee niin tiloihin, et tarvii poliisia, mut mä vähän epäilen, et siinä on enemmän kyse siitä, et on tyyppisiä, jotka ottaa siitä tilanteesta hyötyä irti ja silloin se on paha juttu. Silloin on ohjaaja vastuussa, et se näkee.”

- näyttelijä, mies, 50+

Haastattelumateriaalin perusteella keskustelu vastanäyttelijän kanssa käydään usein vasta kuvauspäivänä ja monesti huumorin varjolla. Kiusallisuudesta huolimatta keskusteluja vastanäyttelijöiden kanssa oli pidetty tärkeinä.

“Vastanäyttelijöiden kanssa keskustelut on aina vähän koomisia, jotain jännityksen purkamista ja luottamuksellista. Oli naisnäyttelijä, joka sano, et ‘saat suudella mun rintoja’. Olis tosi vaikee tehdä sellasta ite, mut näyttelijä antoi niinku luvan.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Hyvin usein sen joutuu käymään vastanäyttelijän kanssa läpi äkkiä ennen kuin kamera käy. Se on aina ujo ja noloo, mut nykyään mä kyl puhun sen läpi ihan teininä. Siitä tulee hyvä energia ja matsku siihen kohtaukseen siitä ujoudesta, et jakaa sen oman häpeänsä vastanäyttelijän kanssa. Siitä tulee yhteinen salaisuus ja se tekee siitä

tietyllä tavalla meidän välisen ja intiimin, et se on puhuttu läpi.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Vastanäyttelijöiden kanssa oon käynyt koreografiaa läpi ja omaan tapaani vitsaillut asiasta. Mun mielestä se on pakko vitsailla vähän. Jos kauheen vakavasti jutellaan asiasta, ni se on jotenkin hassua kun tää on niin absurdi ammatti. ‘Tässä me nyt sit kosketellaan toisiamme ja se ei oo pettämistä ja me ei kuitenkaan halua oikeesti toisiamme.’ Mul on tarve purkaa sitä absurdiutta. Se helpottaa, sille on pakko pystyy nauraa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Huumori oli toiminut monelle näyttelijälle lähestymistapana, mutta sen kanssa on syytä olla varovainen, erityisesti jos vastassa on itselle tuntematon näyttelijä. Kommunikaatiossa voi muutenkin olla haasteita liikuttaessa intiimillä alueella.

“Pari vuotta sitten käsiksessä oli joku kohtaus missä mun piti tehdä jotain yhden tyyppin kanssa, ni mä heitin jonkun siivottoman läpän siitä asiasta maskibussissa, tyyliin ‘noni, kohta me päästään asiaan’. Mesnäyttelijä, jonka kanssa en ollu aiemmin tehny säikähti mun kommenttia. Se tuli yllätyksenä, et hän olikin niin herkkä. Se oli mulle opetus, että kaikkien kanssa ei voi heittää läppää.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Jotain sellasia on, et vastanäyttelijä on sanonut, ettei usko, et sen henkilöllä voisi olla seksiä mun henkilön kanssa. Ne on tuntunu joskus henkilökohtaisilta, et sä et nyt vaan halua tai pysty mun kanssa tekemään tällaista kohtausta. Se on ehkä enemmän sitä, et perustelee roolihenkilön kautta jotain mitä ei ite ylipäätään haluais tehdä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Yhdessä jutussa kysyin lukuharjoituksissa vastanäyttelijältä, et ‘missä sun rajat kulkee?’ Ja se oli ihan häkeltynyt eikä osannut vastata. Mietin, et ei se nyt niin vaikee kysymys ollut. Näistä puhutaan niin vähän suoraan, ne on niin yksinkertaisia kysymyksiä. Mä en kysynyt, et ‘millasesta seksistä sä pidät?’ Voisi sanoa myös, et ‘meillä on näitä suukkoja tässä, mut mä en sit halua et ne on mitään sellasia kielisuudelmia’. Kaikki tällaset asiat vois puhua läpi.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Suurin osa haastatelluista tekijöistä oli sitä mieltä, että intiimikohtausten puheeksi ottaminen kuuluu ohjaajan vastuulle. Konkreettista ja suoraa keskustelua suosittiin.

“Kun kohtauksia käydään läpi harjoitusvaiheessa niin yleensä kysyn näyttelijältä tällaisten kohtausten kohdalla ‘miten voin auttaa, mitä tarvitset?’ Tää liittyy erikoiskohtauksiin (alastomuus, seksi, stuntit) ja emotionaalisiin kohtauksiin. Ihan samalla tavalla kuin kysyn onko ajokorttia tai pelkäätkö korkeita paikkoja. Tai jos kohtauksissa pitää

saada itkuraivarit, niin kysyn miten voin siinä auttaa. ‘Mitä tarvitset?’ on hyvä kysymys, koska silloin tarjoaa näyttelijälle mahdollisuuden pyytää juuri sen avun mitä tarvitsee. Ihmisillä on monia erilaisia tarpeita, joita ei välttämättä tule itse ajatelleeksi. Enhän mä voi esimerkiksi tietää, jos jollain on vaikka arpia. On annettava näyttelijälle privaatisti ennen kuvauksia mahdollisuus sanoa tällaiset asiat. Kertaakaan en ole tällaisista kohtauksista puhuttaessa kuullut miesnäyttelijän sanovan muuta kuin ‘joo joo, selvä’. Naisnäyttelijät ovat yleensä sanoneet, että ‘mikäli se liittyy tarinaan, niin ei ole ongelmaa’. Ja itse olen sanonut, että: ‘Sun ei tarvii huolta kantaa, sun vartalon esittely ei ole mulle pääasia. Sano, jos joku sua ahdistaa, mutta tarkoituksena on tehdä tämän tyyppinen kohtaus, tämä on se pointti. Jos tarviit jotain tai sulla on jotain erityistoiveita, niin kerro ne mulle, mutta mä yritän tehdä sen sillä tavalla, että mulla on koreografiaehdotus, jonka sä joko hyväksyt tai et hyväksy.’ Mulla on aina joku ehdotus kohtaukseen.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Itse ohjaajana aloitan ne keskustelut, otan ne automaattisesti puheeksi. Et ‘tää tullaan tekemään näin, kysy mitä haluat, mä vastaan kaikkeen mihin kykenen.’ Joku asia saattaa olla vielä auki, jos ei oo lokaatiota vielä. Sit mä oon usein piirtänyt ne kuvat mun mahtavilla tikku-ukoilla ja kysynyt, että ‘jäikö joku asia epäselväksi, tuntuuko susta siltä et sä haluat tietää lisää, onko joku asia mitä et ymmärtänyt tai jotain mikä tuntui susta kurjalta?’”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Ohjaajan tulee ymmärtää auktoriteettiasemansa intiimikohtauksissa ja kunnioittaa näyttelijän rajoja kaikissa tilanteissa. Näyttelijän saattaa olla vaikea ilmaista rajojaan roolin menettämisen pelossa. Haastattelumateriaalin perusteella ohjaajat olivat onneksi yleensä ratkaisseet kohtaukset näyttelijöiden rajojen ehdoilla. Näyttelijöiden tulee ilmaista rajansa hyvissä ajoin ennen kuvauksia, jotta ohjaajalla on aikaa suunnitella kohtaus niiden mukaan.

“On myös hyvä ottaa huomioon kaksi asiaa, varsinkin jos puhuu nuoremman näyttelijän kanssa: ikä ja asema. Harva ihminen hahmottaa omaa asemaansa. Pitäisi ymmärtää, että asiat mitä mä sanon ni niillä on painoarvoa. Sen aseman kautta mulla on vastuu olla eksplöitaamatta ihmisiä. Ohjaajalla on pakko olla valta, muuten leffat ei valmistu, mut jos sä pyydät siinä asemassa näyttelijää tekemään jotain mistä sä näät, et se ei tunnu hyvältä ja sit painostat tai lupailt jotakin tai annat ymmärtää, et ‘jos sä kieltäydyt ni sitten jotain’. Se on sen vallan väärinkäyttöä ja äärettömään valtaan pitäisi liittyä ääretön vastuu ja ymmärrys siitä asemasta. Mulla on ohjaajan valta ja vanhemman näyttelijän valta, jos on joku nuorempi näyttelijä. Se on valtava asema ja se pitää ottaa huomioon sen suhteen mitä suustaan päästää. Mä sanon näyttelijöille aina, et ‘sul ei oo mitään hätää, mun leffoissa näytellään aina hyvin, yhtäkään ihmistä ei käytetä hyväksi, kenestäkään ei näytetä mitään sellaista, missä se väärällä tavalla riisutaan tai väärällä tavalla viedään arvokkuus.’ Sit pitää myös olla sen luottamuksen arvoinen.” (...)

“Näyttelijä antaa koko kehonsa ja minuutensa mun käyttöön sen ole hyvän ja kiitoksen väliseksi ajaksi ja siksi mun pitää kunnioittaa ja suojella sitä ihmistä eikä käyttää sitä hyväkseni.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Riippuu näyttelijästä mihin se on lähtökohtaisesti valmis ja kuinka herkkä ja ahdistunut hänestä tulee niissä kohtauksissa. Ymmärrän, että se on hankalaa, jos muuten on tosi mielenkiintoinen rooli ja siinä on vaan joku kohtaus, joka ahdistaa. Että pitäisi sitten kieltäytyä koko roolista, se on hankalin homma tässä. Mutta tommosenkin asian tunnustaminen ja kertominen on tärkeitä, suurin osa suomalaisista ohjaajista on kuitenkin fiksuja ihmisiä, joille pystyy sanomaan ja jotka pystyy reagoimaan tällaseen. Et jos hän todella haluaa sen ihmisen, ni hän tekee sen kohtauksen niin kuin te yhdessä sovitte. Mut jos ei hän suostu siihen, ni sillohan se on niin, että hän on halunnut vaan sen yhden kuvan takia sen näyttelijän mukaan. On tosi hankala ruveta kuvaustilanteessa vänkäämään, on tärkeitä sopia näistä etukäteen.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Ensimmäisessä keskustelussa kuulee jo miten kukaan suhtautuu näihin kohtauksiin, koska se on tietenkin näyttelijäkohtaista. Minkä kanssa on sinut ja millä tavalla haluaa lähestyä näitä kohtauksia. Ja siinä vaiheessa voi vaikuttaa vielä ja onkin usein vaikutettu. Oon muuttanut käsikirjoitusta, jos tiedän et tää näyttelijä on paras mahdollinen mitä oon löytänyt tähän rooliin ja pystyis aikataulujen puolesta tulemaan rooliin. Ni kyllä mä oon sit yrittänyt keksiä keinon, et tehdään se kohtaus sel-lasella tavalla, että se sopii kaikille osapuolille. Voi olla vaikea paikka näyttelijälle sanoa omia rajojaan. Yleensä yritän haistella sitä. Kauheen moni haluaisi uskaltaa tehdä vaikka mitä jotta saa roolin. Mutta kun sitä keskustelee siitä asiasta, ni yleensä aistii kysymysten määrästä ja tavasta, et onko se tiukka paikka. Ja sit sitä pyytää, et ‘olisko ok jos tää tehtäis tällä tavalla’ ja sanoo, et näyttelijä saa nähdä kuvakäsikirjoituksen ja siitä voi puhua mitä

kuvia on ja mitä kaikkea näkyy.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Haastattelumateriaalissa tuli esille useita esimerkkejä siitä, miten varovaisesti intiimikoh- tauksiin ulkomailla suhtaudutaan. Näyttelijöillä oli huonoja kokemuksia myös ulkomaisista tuotannoista, mutta haastattelumateriaalin perusteella kommunikointi intiimikohtauksista oli ollut ulkomailla yleensä perusteellisem- paa kuin Suomessa. Joissakin kansainvälisissä tuotannoissa suhtautuminen alastomuuteen oli ollut näyttelijöiden mielestä jopa liian varovaista. Liian perusteellista keskustelua pidettiin kuitenkin parempana kuin keskustelun puutetta.

“Ranskassa mä muistan, et siihen suhtauduttiin paljon pelokkaammin sen takia, et ranskalaiset näyttelijät on lähtökohtaisesti aika hysteerisiä sen suhteen miltä ne näyttää ja kuka saa olla läsnä huoneessa ja nähdä ne alasti. Ja se on musta aina vähän sellasta outoiluu, ainakin suomalaisen näkökulmasta. Siel on monta kertaa kysytty, et ‘onks tää sulle ok, et sä tuut suihkusta ulos’. Ihan tavallisia asioita kysytty moneen kertaan ja selitetty ja kysytty ketä saa olla paikalla. Yleensä lukuharjoituk- sissa ohjaaja on kysynyt ja sit ennen kuvauksia on joku tuotantopäällikkö soittanut ja kysynyt ja sit vielä kuvaus- päivänä on kysytty ja varmistettu kaikkea. Toisaalta mie- lummin noin päin kuin ei ollenkaan, mut siellä on todella tarkkaa, et varmasti kaikille jää hyvä mieli siitä.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

KESKUSTELUN PUUTE JA SEN SEURAUKSET

Todella monella haastatellulla näyttelijällä oli kokemuksia siitä, että keskustelua intiimikoh- tauksista oli käyty ennen kuvauksia liian vähän tai ei ollenkaan. Myös muutamat ohjaajat myönsivät joskus keskustelleensa intiimikohtauksista näytte- lijöiden kanssa liian vähän tai liian myöhään.

Tuotannon tiukka aikataulu, harjoitusten puute sekä tekijöiden kokemattomuus olivat yleisimpiä syitä keskustelun vähäisyyteen. Intiimikohtauk- sista käytävä keskustelu ei kuitenkaan vie loput- tomasti aikaa, joten kiireisessäkin aikataulussa ohjaajalta pitäisi löytyä hetki asian läpikäymiseen ennen kuvauksia, esimerkiksi puhelimen väli- tyksellä. Ohjaajan työmäärää intiimikohtausten suhteen voidaan vähentää myös palkkaamalla tuotantoon läheisyyskoreografi.²⁴

²⁴ Läheisyyskoreografien työtä on käsitelty tarkemmin [luvussa 19](#).

“Itselläni on tarve keskustella tällaisista kohtauksista etukäteen, koska silloin niistä lähtee mystiikka ja epäluuloisuus ja luottamus rakentuu sen kautta. Aina siihen ei ole ollut mahdollisuutta. Joskus on tehty liian nopeasti ja kiireellä eikä ole ehtinyt saada kaikkea tietoa.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“[Näistä puhutaan] vähän jos lainkaan, yleensä se käydään vasta ennen kuvausta. En muista, et olis kuin kerran ollut muuta kuin maskibussihöpinää. Ei myöskään vastaanäyttelijöiden kanssa. Siihen on varmaan monia syitä, mut eniten se on varmaan siitä tekotavasta kiinni. Hirveen harvoin puhutaan ylipäätään mistään kohtauksista ennen kuvauksia. Harjoituksia on myös niin vähän ja enemmän nekin on sitä, että luetaan läpi. Ni siksellasta dialogia ei pääse tai kerkee syntymään. Mut siinä tekemisen lomassa tulee ehkä puhuttua. Ne on vaivalloisia avauksia, harvoin sitä kukaan tekee, et ‘mites me tää hoidetaan’ ja sitä nojaa ehkä joskus jopa liikaa siihen ohjaajaan, et se on varmaan ratkassu sen. Olis hyödyllistä varmasti käydä keskustelu vastaanäyttelijän kanssa etukäteen eikä vaan luottaa siihen, et ‘kyl tää tästä.’”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Kaikissa muissa jutuissa on puhuttu etukäteen paitsi yhdessä, jossa olin palkollisena ohjaajana. Mutta toisaalta me kuvattiin siinä jutussa 15 sivua päivässä. Toinen näyttelijä tuli sit ennen kuvausta kysymään multa, et miten me se ratkaistaan.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Ohjaajan kiusaantuneisuus tai vaikeus puhua intiimeistä asioista oli joissain tapauksissa tuottanut haasteita kommunikointiin tekijöiden välillä. Kiusaantuminen on ymmärrettävää, mutta ohjaajan tulee siitä huolimatta pystyä käymään keskustelua intiimikohtauksista. Intiimikohtausten ja alastomuuden perustelut kannattaa pohtia tarkkaan, jotta kohtaukset ja ratkaisut on helpompi perustella näyttelijöille. Ohjaaja saattaa joutua luopumaan omista visioistaan, jos ei ratkaisujaan uskalla tai osaa perustella näyttelijöille. Perusteellisella keskustelulla saadaan aikaan ratkaisuja, jotka palvelevat kaikkia osapuolia.

“Oli lyhyt seksikohtaus ja naisnäyttelijä kysyi, et voiko hän pitää topin päällä sängyssä. Mä sanoin siihen, et ‘pidä vaan’ vaikka mun teki mieli sanoa, et ‘kyl se ehkä näyttäis enemmän siltä, et te ootte sängyssä jos olis vaatteet veke’, mut mä en pystynyt sanomaan sitä vaan jotain änkytin. Toisaalta tulkitsin sitä näyttelijää siinä hetkessä ja tuli sellanen fiilis, et pitää sanoa, et ‘pidä vaan’. Mä ajattelin, et se ei oo leffan kannalta niin tärkeä kun mitään ei ollut tarkoitus näyttää. Vaikka olis varmaan pitäny jaksaa miettiä pidemmälle, että peitetään rinnat jotenkin miehen kädellä tms. Sit molemmat olis saanut sen mitä haluaa.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Yhdessä tuotannossa seksikohtaus oli tosi rohkea ja luulen, ettei siitä kohtauksesta siksi oikein uskallettu puhua. Sit kun olin ainoa nainen siinä kohtauksessa, ni aistin, että mentiin mun ehdoilla. Ei tullut mitään vaatimuksia, musta tuntu, et ne oli aika varovaisia sen suhteen mitä ne ehdotti. Mä sit ehdotin asioita.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Olen yleensä aina ottanut tällaiset kohtaukset puheeksi jo paniikissa, et ‘älä sit säikähdä sitä’. Se on melkeen mulle huono tapa ohjaajana, et mä rupeen sanoa, et ei sun sit tarvii tehdä ennen kuin näyttelijä ees sanoo onko se ok. Lähtökohtaisesti kuitenkin oletan, et jos kohtauksen sisältö on perusteltua ja korkeatasoista, ni näyttelijän pitäisi pystyä se tekemään tai ainakin puhumaan siitä. Tietty se on ohjaajan helppo sanoa kun ei ole itse alasti, kaikki missä mitään näkyy poimitaan kuitenkin nykyään jonnekin helvetin pornosaitteille. Siksi tällaisten kohtauksen pitää nykyään olla vielä paremmin perusteltu. Ohjaajana helposti vaan ajattelee omaa teostaan eikä sitä millainen maailma on. Ehkä niin pitääkin olla. Jos kohtaus päättyy jonnekin ni tottakai se tuntuu pahalta, mut kumpi tuntuu pahemmalta: tehdä sitä omaa ammattia kunnianhimoisesti ja hyvin tai jättää se tekemättä. Sit se pitää myös puhua, et mikä on tarpeellista. Et voidaanko tää tehdä niin, et tää on yhtä vahva ilman alastomuutta ja useinhan se voidaan. Jonkinlainen tari-nankerrollinen teho harvoin tulee siitä, et asiat näytetään mahdollisimman realistisesti ja ollaan mahdollisimman paljon alasti. Onhan niitäkin, taide-elokuvan genressä se voi olla eri asia. Mut ehkä lähtökohtaisesti pitää pyrkiä yhteiseen visioon, ettei sokeasti luoteta staraohjaajaan. Pitäis pystyä perustelemaan mitä haetaan kestolla tai sillä et kaikki näkyy. Sit oikeasti näyttelijäkin voi löytää jonkun ilon tehdä sitä niin, kun se ymmärtää et tällä saavutetaan tää ja tää.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Näyttelijät olivat saattaneet jännittää intiimikohtausta ja sen toteutusta viikkokausia, jos kohtauksesta ei oltu keskusteltu tarpeeksi hyvissä ajoin. Välillä näyttelijät olivat toivoneet ohjaajan ottavan intiimikohtaukset puheeksi, ja keskustelu oli saattanut jäädä käymättä, jos ohjaaja ei ollut tehnyt aloitetta.

Kannustan näyttelijöitä proaktiivisuuteen keskustelemisen suhteen, koska ohjaajat eivät välttämättä ymmärrä kohtausten haasteellisuutta ja jännittävyyttä näyttelijöille. Lisäksi ohjaajat saattavat erityisesti tv-tuotannoissa tehdä ennakkosuunnittelua vasta hyvin lähellä kuvauspäivää ja siitä syystä intiimikohtausten puheeksi ottaminen voi tulla ajankohtaiseksi näyttelijöiden näkökulmasta liian myöhään. Pahimmassa tapauksessa näyttelijän kokema pelko ja jännitys vaikuttaa näyttelijän työskentelyyn myös muissa kuin intiimikohtauksissa.

“Usein nää kohtaukset on sellaisia peikkoja, et miettii vaan etukäteen, et miten nää toteutetaan. Tai sit jos on ollut vaikka ehdolla johonkin rooliin eikä saa sitä, ni sit tulee helpotus siitä, ettei ainakaan tarvii tehdä näitä kohtauksia ja ongelmoida siitä. Tuntuu, että näistä ei vaan puhuta etukäteen. Et sovittais mahdollisimman varhaisessa vaiheessa nää intiimiasiat. Mä väitän et kaikilla ne kummittelee.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Jos sä otat vastaan roolin ja joku roolin sisältämä ei oo ok, ni näyttelijän velvollisuus on puhua siitä ohjaajan kanssa. Kannattaa olla proaktiivinen kaiken suhteen. Ohjaajalla ei välttämättä oo aikaa tai sillä ei oo käynyt mielessäkään, että just tää kohtaus voisi olla sulle ongelma.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Päällimmäinen kokemus on se väistäminen viimeiseen asti, vaikka kaikki tietää hyvin koska se tehdään. Siitä voi hyvin jollekin tulla mörkö, joka sit heijastuu koko roolin tekemiseen ja koko kuvaus sessioon. Olis paljon helpompi nostaa heti kissa pöydälle, et: ‘Mites nää, mitä näistä ollaan mieltä ja miten oot miettiny nää?’”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Aina näyttelijän aktiivisuuskaan ei saa aikaan perusteellista keskustelua. Seuraavassa ilmi tullessa tapauksessa näyttelijä oli toivonut keskustelua intiimikohtauksista jo hyvissä ajoin, mutta tekijöiden kiusaantuneisuus, kokemattomuus ja valmistautumattomuus estivät keskustelun syntymisen. Tämä kostautui kuvausvaiheessa ikävällä tavalla.

“Ekoissa lukuharjoituksissa vaadin tai toivoin, että alaston- ja seksikohtauksista puhuttaisiin ja sovittaisiin yhdessä jotkut pelisäännöt siihen miten niihin kohtauksiin lähdetään. Mun hahmo oli se, joka joutui olemaan kaikkien naisnäyttelijöiden kanssa jollain tavalla intiimeissä kohtauksissa. Halusin itelleni rajat ja tiedon siitä mitä ollaan tekemässä ja miten hyvin ohjaaja on siitä perillä. Hämmästyksekseni siihen ei ollut mitään suunnitelmaa ja sit menikin tosi moni asia pieleen. Siinä tilanteessa kaikki paikallaolijat suhtautui mun kysymykseen vähän kummastellen ja koin, että jäin aika yksin siinä jutussa, just siinä vaiheessa kun yhteiset pelisäännöt olisi mun nähdäkseni pitänyt luoda. Kukaan ei ollut siihen millään tavalla valmis tai valmistautunut.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Useampi haastateltu näyttelijä oli kokenut sisäisen tai ulkoisen tarpeen olla “helppo” näyttelijä, joka ei kyseenalaista tai valita vaan sopeutuu tilanteeseen ja suorittaa työtehtävänsä mukisematta. Moni kertoi toimineensa näin etenkin ensimmäisissä kameratöissään ja uskaltaneensa vasta myöhemmin uralla ottaa intiimikohtaukset

puheeksi ohjaajan kanssa. Näyttelijöiden olisi hyvä muistaa, ettei intiimikohtauksista keskusteleminen vaikeuta työtilannetta, vaan päinvastoin helpottaa kaikkien osapuolten tekemistä kun tekijät ovat paremmin selvillä kohtauksen toiminnoista ja näyttelijöiden rajoista.

“Tuntuu, et näistä on ollu vaikee puhuu ja jos alkaa puhuu ni saa hankalan maineen. Ei mulla siksi oo käynyt mielessäkään, et näistä olis puhunut. Sitä pidettäis varmaan jotenkin outona, et ‘miten toi on tollanen vaikee?’”

- näyttelijä, mies, 50+

“Tää on tosi banaali vertaus, mut se on vähän niinku naisnäyttelijöiden juoksuhaudat tai sotatanner, et ‘kyl tästä saatana selvitään’. Et ‘mä en valita ja mä en tee itestäni hankalaa’. Sen huomaa, et se alitajuinen tarve olla sopeutuvainen eikä halua ongelmoida asioita, ni kyl se määrittää ihan hirveesti. Et ei kyseenalaista niitä vaan on, et ‘perkele vaatteet pois ja tonne vaan’. Vaikka joskus olis hyväkin jotain asioita kyseenalaistaa.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Siinäkin mä oon ollu vähän liian reipas ennen ja ajatellu, et pitää olla suvereeni ja vaan suoriutua hyvin. Et ‘ei nyt tehdä tästä etukäteen mitään ongelmaa’. Ihan tyhmää: kaikki varmaan jännittää niitä etukäteen ja kaikki vaan yrittää olla coolisti. Mä ainakin oon yrittäny, et ei mulla oo mitään ongelmaa mun krapan kaa tai seksin kaa yleensä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mä en osannut nuorena sanoo tarpeeksi suoraan ohjaajalle, nykyään jo osaisin. Olin aika kova jännittäjä ja yritin aina tehdä parhaani. Se olis varmaan voinut avata sen keskustelun, jos olisin myöntäny sen ohjaajalle, ehkä hänkin oli yhtä tietämätön. Itseluottamus tulee tässä ammatissa sitä kautta, et sitä vaan tekee ja harjottelee.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Keskustelun puute ei ollut kaikissa tapauksissa johtanut negatiiviseen kokemukseen. Kokemus oli saattanut olla ilman keskusteluakin onnistunut, jos intiimikohtaus oli ollut yksinkertainen, näyttelijät alastomuuden suhteen vapautuneita tai työryhmä tuttu. Keskustelun käymättä jättäminen on kuitenkin tällaisissakin tapauksissa riskialtista, koska tekijät eivät voi etukäteen tietää miten työtilanne tulee sujumaan.

“Ei me olla juteltu mitään vastaanäyttelijöiden kanssa, ohjaajan kanssa ehkä joku nopee keskustelu rooliin pyydetessä. Yleensä nää on käyty vasta sit kuvaustilanteessa. Ei se kyl mua oo häirinnyt, ehkä se on se et osaan itse miettiä et miten se tullaan kuvaamaan. Jos ohjaaja olis joku ihan sekopää, jota mä en tuntis ni sit sillä vois olla ideoita, joita en osaa ennakoita. Mut nää kenen kaa oon tehny, ni oon osannu ennakoita ja ne on menny

niin ku oon ajatellu. Mut jos en tajuais kokonaisuudesta mitään, ni sit mun pitäis kysyä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Kaksi haastateltua ohjaajaa kertoi puhuvansa intiimikohtauksista miesnäyttelijöiden kanssa usein vähemmän kuin naisten. Joskus oletetaan, että miesnäyttelijöille alastomana kohtauksessa oleminen olisi helpompaa kuin naisille eikä miesnäyttelijöiden kanssa siksi ole tarpeellista keskustella yhtä perusteellisesti.

Haastattelumateriaalin perusteella tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Intiimikohtauksista keskustelemista pidettiin oleellisena sukupuoleen katsomatta eikä haastateltujen nais- ja miesnäyttelijöiden välillä ollut merkittäviä eroja suhtautumisessa alastomuuteen: molemmissa ryhmissä oli lähes yhtä paljon näyttelijöitä, jotka suhtautuivat alastomuuteen mutkattomasti ja näyttelijöitä, joilla oli tiukat rajat alastomuuden suhteen. Ohjaajien ei siis tule tehdä näyttelijän sukupuolen perusteella oletuksia alastomuuden rajoista tai keskustelun tarpeesta.

“Miehille tulee helposti sanottua vaan, et ’vaatteet pois ja kävelet tonne jokeen’. Toisaalta niissäkin tilanteissa olen useasti näyttänyt kamerasta millainen kuva on kyseessä. On epäreilua miesnäyttelijöitä kohtaan, ettei niiden alastomuudella muka oo väliä. Heti jos on tuttuja miesnäyttelijöitä, ni sitä olettaa helpommin, et on automaattisesti okei, et vaatteet lähtee veke.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Mä oon kokenut, et se on ollut naisille henkilökohtaisempi tilanne kuin mulle. Se johtuu varmaan kulttuurista tai se on ollut oma oletusarvo. Mulla ei oo ollut noissa kohtauksissa sellaista oloa, et olis jotain kummallista tai se ei toimisi mulle. Tiedän about miks mun roolihenkilö on tässä ja miten tää tulee tapahtumaan. Moni naisnäyttelijä taas on kokenut sen niin, et on epäilleet sitä miten ne kuvataan. Se on varmaan kulttuurisidonnaista, koska naiset on tähän mennessä olleet se objekti, jota seurataan.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Ihan yhtä lailla se on miehelle vaikeeta, ei se oo yhtään sen helpompaa ja niillä on omat rajat mitä ne haluaa näyttää ja mitä ei.”

- näyttelijä, nainen, 50+

17) Intiimikohtausten harjoittelu ennen kuvauksia

Etukäteen käydyt keskustelut intiimikohtauksista ovat haastattelumateriaalin perusteella yleisiä, mutta kohtausten harjoittelu ennen kuvauksia osoittautui harvinaisemmaksi. Näyttelijöistä 32,5 prosentilla oli kokemusta intiimikohtausten harjoittelemisesta, mutta kokemukset rajoittuivat vain yksittäisiin tuotantoihin.

Haastatelluista ohjaajista puolet kertoi harjoitelleensa intiimikohtauksia ja harjoittelukokemuksia oli osunut eteen hieman enemmän kuin näyttelijöillä. Tulokset koskevat vain kuvausten ulkopuolella tapahtunutta harjoittelua. Suomalaisissa televisiotuotannoissa on harvemmin resursseja harjoitella kunnolla ennen kuvauksia, joten suurin osa harjoittelukokemuksista liittyi elokuvatuotantoihin. Harjoittelu oli tuntunut tarpeelliselta ja hyödylliseltä erityisesti silloin, kun intiimikohtauksissa oli ollut mukana alaikäisiä esiintyjä, erityisen paljon koreografiaa tai dialogia.

“Tv-sarjoissa ja studiotuotannoissa ei oo ollu aikaa harjoitella, ne on ollu leffojen puolella nää harjoitukset. Ja nimenomaan sitä koreografiaa, tän kaltasia missä rytytetään jossain tilassa. Sellasta perusnaimista ei harjoitella ikinä.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Todella tarkat koreografiset harjoitukset vaatteet päällä ennen kuvauksia. Ne kirjattiin ikään kuin tarkaksi tanssikoreografiaksi. Se auttoi mua ja kuvaajaa suunnittelemaan ne kuvat, et miten näyttelijät liikkuu ja mistä kulmasta meidän kannattaa mikäkin hetki kuvata.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Me pidettiin näyttelijöiden kanssa ennen kuvauksia kuvauspaikalla ‘tanssiharjoitukset’, joissa käytiin läpi koreografiaa ja pohdittiin yhdessä millaisia asentoja voisi olla ja käytiin myös seksin keskellä olevaa dialogia läpi. Se vei siitä turhan jännitteen pois ja sitä kautta se oli kuvauksissa kaikille iisimpää. Kohtauksia oli elokuvassa aika paljon, joten niiden tekemisestä tuli kohtuullisen luontevaa aika nopeasti eikä alastomuutta tarvinnut enää niin paljon miettiä ja tekeminen oli rennompaa. Tekisin näin jatkossakin, jos seksikohtauksen kuvaaminen olisi jutussa merkittävässä roolissa ja mukana olisi myös dialogia. Muuten se voisi olla turhaakin.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Muutamissa tapauksissa ohjaajat olivat halunneet harjoitella näyttelijöiden välistä kontaktia ja läheisyyttä, jotta se tuntuisi kuvauksissa luontevammalta ja kiusallisuudesta päästäisiin yli. Tällaista harjoittelua oli pidetty hyödyllisenä ja kuvaustilannetta rentouttavana. Näyttelijöiden välisen läheisyyden harjoittelu on erityisen oleellista, jos pitää saada aikaiseksi illuusio toisilleen läheisistä henkilöistä, mutta näyttelijät eivät tunne toisiaan ja fyysinen tekeminen on jännitteistä.

“Kontakti-impron kautta on harjoiteltu. Ohjaajat vois enemmänkin ottaa tanssijoilta työkaluksi kontakti-impron, koska siinä pääsee niin helposti siihen fyysiseen suhteeseen. Siinä on treenattu myös erilaisia kosketuksen tapoja, esim. jos rakastelukohtauksessa pitää olla aggressiota tai alistamista mukana. Ei tarvii mennä suoraan siihen aktiin vaan lähdetään fyysisesti rakentamaan sitä jännitettä tai kosketusta. Jos on ensin rakennettu se, ni sit kohtaus tulee tosi helposti mukaan. Kun on jo ennen kuvauksia treenattu toisen koskettamista, ni sit kosketuksen kanssa on jo tosi sinut kun mennään itse kohtaukseen. Se on käänteentekevä asia ainakin mulle ja uskon, et se vois auttaa tosi monia. Mulle on tosi luontevaa liukua tanssin kautta fyysiseen tekemiseen, silloin se ei oo myöskään yhtään todellisen elämän matkimista vaan menee enemmän leikin ja tanssin kautta ja näyttää kuitenkin todelliselta. Se on myös silloin tosi turvallista. On myös kiva suudella ensimmäisen kerran treeneissä, mä ainakin tosi usein punastun ekalla kerralla, ni sit se on alta pois ja kameran kanssa voi keskittyä siihen tekemiseen ja olla rela kun on kuitenkin kaikkea muuta mihin

pitää keskittyä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Harjoiteltiin niitä kohtauksia ja ohjaaja teetätti harjoituksia, jotain kontakti-impron tyyppisiä juttuja. Koin, et jos olisin ollut ammattinäyttelijän kanssa siinä ni niitä ei olisi ehkä tarvinnut, mutta se kuului prosessiin kun vastaanäyttelijä oli alaikäinen. Itse rakastelukohtausta ei harjoiteltu, mutta siitä puhuttiin.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Me harjoiteltiin vastaanäyttelijän kanssa erilaisia läheisyyksiä ja mun mielestä se oli tosi hyvä, koska se edesauttoi sitä näyttelystä tosi paljon. Meillä oli erilaisia kontakti-improvisaatioita ja mä en yleensä tykkää sellasesta, mut se ei menny sellaseks yleisnojailuks vaan me tehtiin erilaista koskettelua ja toiseen tutustumista. Haettiin rajoja, et missä tuntuu hyvältä ja missä sattuu, jotenkin sellasta ruumiillista kontaktia haettiin ja se edesauttoi sitä et siitä tuli sen näköstä, et ne henkilöt oli läheisii. Mä pistän sen yksinomaan sen harjoittelun piikkiin, et se meni niin hyvin. Et otettiin aikaa ennen ku ruvettiin tekee sitä juttuu.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Harjoiteltiin näyttelijöiden kanssa läheisyyttä, et miten ne on yhdessä ja sylkkäin. Haettiin sitä kontaktia, jotta ne näyttäis avioparilta eikä tulisi näyttelijöiden omaa jähkyä mukana. Se läheisyys on jollain tavalla paljon tärkeämpää kuin seksi. fyysinen luottamus on pakko rakentaa step by step ja se on hyvä tehdä harjoituksissa turvallisessa ympäristössä. Ettei myöskään tulisi ylläreitä toisen käytöksestä.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Useimmiten intiimikohtausten harjoittelu oli toteutettu samalla tavalla kuin stuntkohtauksissa, eli teknisesti ja koreografiaan keskittyen. Suuteleminen ja vaatteiden riisuminen ei ole harjoituksissa tarpeellista kuin erityistapauksissa, esimerkiksi näyttelijöiden toiveesta tai monimutkaisissa koreografioissa. Alastomuutta ei pitäisi joutua harjoittelemaan missään olosuhteissa. Kaikki intiimikohtauksia harjoitelleet haastatellut pitivät harjoittelusta hyödyllisenä, mutta jotkut harjoittelusta kokemattoneet epäilivät sen olevan turhaa ja liian kiusallista. Perusteellinen keskustelu ja koreografian sopiminen suullisesti voikin hyvin riittää, jos kohtausta on yksinkertainen. Yksinkertaisetkin intiimikohtaukset tulee kuitenkin aina harjoitella ennen kuvausta.

“Tuotantoyhtiön tiloissa tällaisen kohtauksen harjoittelu olisi ihan absurdia eikä varmaankaan toisi mitään lisää. Asioiden ymmärtäminen, puhuminen ja luottamus on paljon tärkeämpää.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“En kaipaa sitä, et niitä ruvettais harjoittelemaan, koska se tuntuu vielä oudommalta. Yhtä kiusallista se on kuvauspaikallakin harjoitella. Mun puolesta senkin vois jättää pois, mut sit ois kuvaajat ja valaisijat ja ohjaajat varmaan ihmeissään. Mut on niitäkin, et on markkeerattu vaan ja sit vasta kun kamera pyörii, ni tehdään kunnolla. Et ei oo tarvinnut siinä kiusaantua kenenkään. Se kynny madaltuu siinä vaiheessa kun kamera käy, sit on helppo tehdä tosissaan.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Kohtaukset on ollu niin minimaalisia, et ei oo tarvittu juurikaan koreografiaa. Jos pitäisi tehdä kohtausta, jossa olisi joku neljän minuutin rakastelukohtausta, jonka pitäisi olla jotenkin todistusvoimainen ja pitäisi saada katsoja uskomaan jotain mitä sit tavotellaankin, on se sit et henkilöt todella rakastaa toisiaan tai et tää on alistamista tai jotain, ni sit pitäis varmaan harjoitella kunnolla ja puhua, et ‘tehdään tällanen kuva, tästä se vaikutelma syntyy’. Sellasissa pitäis just riisua se mystiikka pois, puhua oikeilla nimillä asioista eikä jättää sitä sellasen hyhmän sekaan, et katotaan mitä kuvauksissa tapahtuu. Vaan niin, et ‘tässä kohtaa mä puren sua tästä tissistä ja tässä mä laitan käden tänne’ jne.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Kohtausten harjoittelu on jäänyt vähiin ehkä sen takia, et en oo varma haluuko näyttelijätkään välttämättä niitä sille loputtomasti harjoitella harjoituksissa. Tai se on se kokemus mikä mulla on ollut. Kun on ollut se tilanne ja on ajateltu, et ‘mä tiedän et nää henkilöt suutelee tai rakastelee, ni harjoitellaanko niitä?’ Ni sit on sanottu, et ‘ei meidän nyt tarvii’. Ja sit mä oon kunnioittanut sitä ja ajatellut, et ne on nyt tietosia ja ne on tehnyt tän valinnan ja ne haluaa nyt mennä näin, mut pitäiskö sitä kuitenkin vaan paremmin perustella, et miksi olis hyvä harjoitella sitä? Et se olis helpompaa sit siellä paikan päällä.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Jos on joskus treenattu ni ohjaaja on sanonut, et mä en halua et rupeette tässä lääppimään ja suutelemaan, säästetään se sit kuvauksiin. Et se on enemmän sellasta mallaamista.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Jotkut haastatellut pitivät etukäteisharjoittelua hyödyllisenä vain, jos se oli mahdollista suorittaa oikeassa lokaatioissa. Harjoitustilassa harjoittelu voi olla turhaa, jos lavastus ja tilan mittasuhteet ovat väärät ja kohtauksen ympäristö on toteutuksessa oleellisessa osassa.

“Sillon kun on harjoiteltu muutenkin ja on mahdollisuus päästä johonkin settiin. Mun mielestä paperin kanssa harjoittelu ei oo kauheen hyödyllistä, mut jos on mahdollista päästä lokaatioon ja näyttelijät saa siitä ympäristöstä jotain hyötyä irti sen henkilön rakentamisen kannalta, ni sellasissa on ollut kiva harjoitella.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Musta se tuntuis vaikealta harjoitella kun se näyttelijälle vaatii kuitenkin sen oikeen puvustuksen ja paikan ja et hahmottaa sen valaistuksen ja kaiken. Se on eri asia vaatteet päällä treenata kuin et ollaan oikeasti siinä tilanteessa. Mut kuvaustilanteessa on harjoiteltu, päästetään ihmiset tauolle siks aikaa kun harjoitellaan ja käydään läpi miten siinä sit ollaan.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Eräs ohjaaja kertoi pyrkivänsä harjoittelemaan elokuvatuotannoissa kaiken materiaalin ennen kuvausten aloittamista. Myös muutamalla näyttelijällä oli kokemusta koko käsikirjoituksen materiaalin harjoittelemisesta. Ikävä kyllä tällaisia resursseja on nykyään tarjolla hyvin harvoin. Kuvaajan läsnäolo harjoituksissa voi olla myös erittäin hyödyllistä ja vähentää säädön määrää kuvaustilanteessa.

“Yleensä mä pyrin siihen, et mä harjoittelen kaikki kohtaukset läpi ennen kuvauksia. Yleensä kuvaajakin on mukana, et ne näkee mitä siinä tapahtuu. Yhdessä leffassa me tehtiin ihan läpimeno, et me tehtiin koko se leffa yhdessä päivässä yhdellä kameralla, vähän niinku teatteriläpimeno.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Yhdessä tuotannossa ennen kuvauksia harjoitushuoneessa käytiin vaatteet päällä asennot läpi. Mut harjoiteltiin sitä juttua tosi paljon, käytiin koko käsis läpi. Ei tietenkään sillee täysillä tehden, mutta koreografioitiin. Se oli tosi hyvä, koska jos koreografia on selkeä ja molemmat tietää mitä siinä tapahtuu, ni se ei jää jonkun oman seksuaalisuuden päälle roikkumaan, et ‘miten mä olisin tässä’ vaan miten tää mun henkilö on tässä ja mitä ohjaaja on pyytännyt.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Oltiin sovittu, että treenijaksolla näille kohtauksille varataan yks kokonainen päivä. Käydään ne kohtaukset läpi ja haetaan niitä kuvia yhdessä siellä, kuvaaja oli myös mukana. Esimerkiksi katottiin, et miltä näyttäis, et te olisitte tällasessa asennossa. Oli siinäkin varmaan kiusallinen elementti, mutta se oli silleen aika rentoo. Mun ajatus oli, et mennään niitä asioita päin, puhutaan siitä nimillä eikä olla sillee, et ei uskalletais sanoa ääneen. Puhutaan rakastelemisesta ja seksistä ja koskettamisesta ja himosta eikä keksitä niille jotain toisia nimiä. Ni silleen se oli aika rentoo. Sit se oli tosi selkeetä, koska niiden harjoitusten perusteella me pystyttiin piirtämään ne kuvat.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Monet näyttelijät kertoivat harjoitelleensa kohtauksia vasta juuri ennen kuvausta. Jos kohtausta vaatii enemmän harjoittelua, mutta tuotannon resurssit tai tekijöiden aikataulut eivät salli harjoittelua ennen kuvauksia, on hyvä varata kuvauspäivänä kohtaukselle hieman enemmän aikaa ja tyhjentää setti harjoittelua varten. Setin tyhjentäminen on tällaisessa tapauksessa toivottavaa, koska työryhmän läsnäolo voi tuntua kiusalliselta ja aiheuttaa kiireen tuntua.

“Yleensä ne harjoitellaan vasta siinä kun valoja rakennellaan vaikka ne vois hyvin käydä jo paljon aikasemmin. Samoin ku tappelut tai stunttihommiin viittaavat jutut. Niille ei koskaan tunnu olevan aikaa. Väkivaltakohtauksia-kin harjoitellaan tosi harvoin ja ne saattaa olla teknisesti tosi haastavia. Kaikilla on niin kiire kun kaikki maksaa niin paljon. Jos joku stuntmies sais tietää miten vähällä harjoituksella on lähetty kaatuilee, ni sais paskahalvauksen. Ja samoin miten vähällä läpikäymisellä hypätään toisen perseen päälle rynkyttää. Ei se nyt ihan ok aina oo.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Yhdessä tuotannossa työtapu setissä oli sellainen, et me aina treenattiin täydessä hiljaisuudessa, et kukaan ei saa puhua. Pelkästään ohjaaja ja näyttelijät sai puhua ja valojen rakentaminen ja kaikki loppuu ja pysähtyy. Muut sai mennä muualle, yleensä siinä oli kuvaaja ja tärkeimmät tyypit kattomassa miten se menee. Aina treenattiin hyvin ja ikinä se ohjaaja ei näyttännyt eteen niitä. Ja sit treenin jälkeen setti rakennettiin valmiiksi ja oli aikaa sulatella sitä. Sit ei ollu myöskään mitään venausta setissä vaan pääs aina suoraan tekemään. Se oli kaikkia säästävää työtapu.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Pitäisi ymmärtää, et se ei oo samanlainen kohtausta kaikki muutkin. Et sitä lähettäis pienellä porukalla tai ohjaajan kanssa pohjustamaan jo hyvissä ajoin. Ja sit kun se tulee se päivä ni sille varattais riittävästi aikaa ja settiä tyhjenetään ja sitä harjoiteltais ohjaajan ja kuvaajan kanssa, ideaalitalanteessa jossain muualla jo ennen. Mut ei niin, et siel rakennetaan valoja ja jotkut syö leipää ja sit toiset treenaa kohtausta siinä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

TUOTANTO

18) Closed set

“Tulee paljon parempaa ilmaisu kun ihminen saa olla rauhassa omassa intiimiteetissään. Ei tarvii jännittää, että tätä on puoli Helsinkiä katsomassa tätä kohtausta.”
- näyttelijä, nainen, 50+

Closed set eli suljettu setti tarkoittaa sitä, että työryhmän läsnäoloa kuvaustilanteessa rajoitetaan ja paikalle jäävät vain ne, joiden on työnsä puolesta välttämättä oltava läsnä. Halusin selvittää kuinka yleistä closed setin käyttö intiimikohtausten kuvaustilanteessa on, ja kenen aloitteesta työryhmän läsnäoloa yleensä rajataan.

Haastattelumateriaalin valossa closed set on etenkin nykyään intiimikohtauksia kuvatessa yleinen käytäntö. 27,5 prosentilla näyttelijöistä ja 40 prosentilla ohjaajista työryhmän läsnäoloa intiimikohtauksen kuvaustilanteessa oli rajoitettu aina. Useimmiten closed set oli ollut käytössä 50 prosentilla näyttelijöistä. Closed set ei ole aina mahdollinen, esimerkiksi kuvatessa ulkona tai julkisella paikalla, ja toisinaan kuvauslokaation ahtaus jo itsestään rajaa työryhmän läsnäoloa.

Kahdella näyttelijällä ja kolmella ohjaajalla työryhmän läsnäoloa oli rajoitettu aina kun se oli ollut kuvauslokaation puolesta mahdollista, ja yhdellä näyttelijällä ja kolmella ohjaajista closed set oli liittynyt pääasiassa tilan asettamiin rajoituksiin. Työryhmän läsnäoloa intiimikohtauksen kuvaustilanteessa oli siis rajattu 85 prosentilla haastatelluista näyttelijöistä ja 75 prosentilla ohjaajista aina tai useimmiten kun se vain lokaation puolesta oli ollut mahdollista.

Ylimääräiset henkilöt kuten tuotannon ulkopuoliset vierailijat, kohtauksen ulkopuoliset näyttelijät ja tuotantopuolen ihmiset jäävät lähes poikkeuksetta closed setin ulkopuolelle, mutta muuten closed setin kokoonpano vaihtelee paljon. Useimmiten paikalla on kuvaajan lisäksi ohjaaja, kamera-assistentti ja puomittaja, joskus huomattavasti enemmän työryhmän jäseniä ja joissain äärimmäisissä tapauksissa pelkkä kuvaaja. Closed setin kokoonpanosta kannattaa keskustella ennen kuvauksia, jos haluaa työryhmää rajattavan erityisen paljon.

Closed set -maininta ei suoraan määrittele

monitorointia ja sitä kuinka paljon ihmisiä monitorin edessä saa olla, joten monitorointiin liittyvät käytännöt pitää keskustella erikseen. Monitoroinnin sammuttaminen intiimikohtausten ajaksi on mahdollista, samoin kuin monitoria seuraavan työryhmän rajaaminen. Monitorointiin liittyvistä asioista oli harvemmin kommunikoitu tarpeeksi selkeästi ja siksi monitorin edessä olevien työryhmän jäsenten määrä oli häirinnyt joitakin haastateltuja näyttelijöitä. Toisaalta monet tekijät pitivät setin rauhoittamista monitorointia oleellisempänä.

“Closed set on skidisti kaksinaismoralistinen juttu, kun ne on kaikki siellä monitorilla kattomassa sitä persettä kuitenkin, mut kyl se jeesaa sitä tekemistä vähän.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

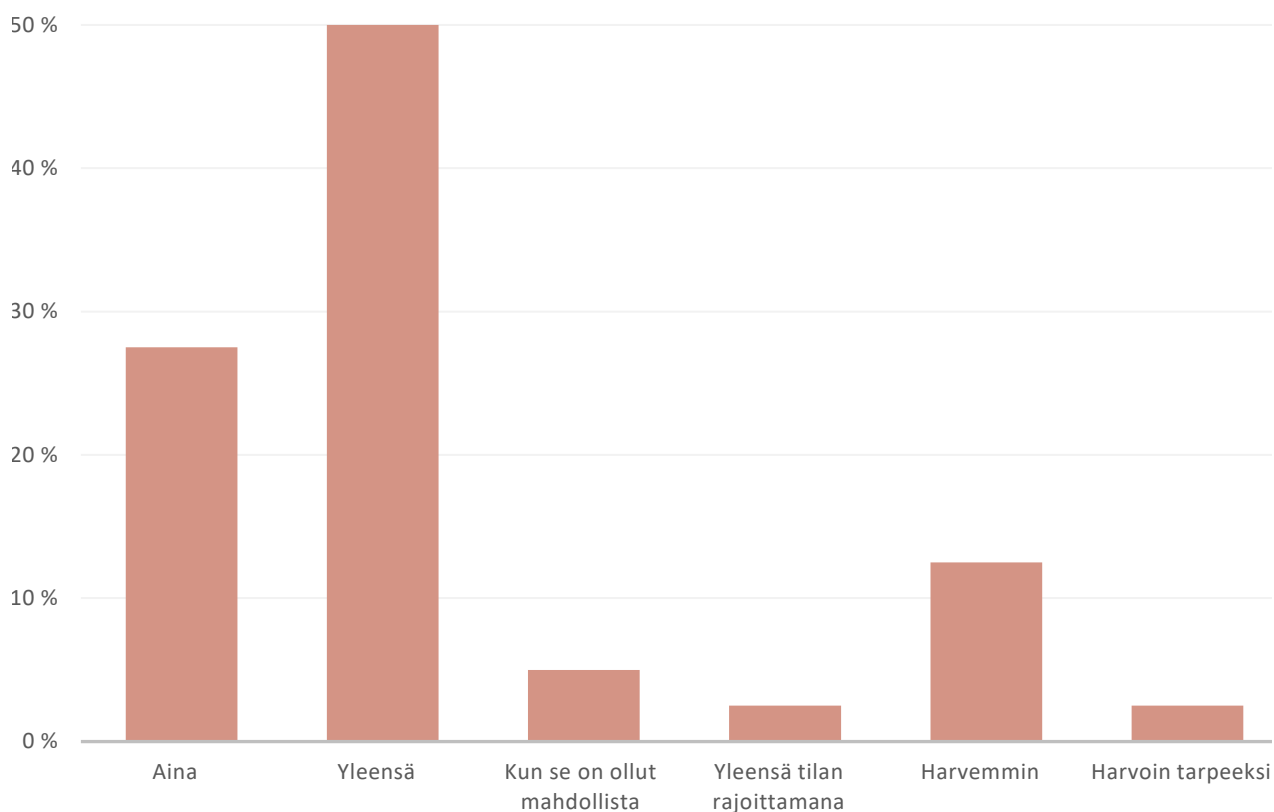
“Closed set oli meillä kuvaaja, kamera-assistentti, ohjaaja ja grippi. Monitorilla sai olla pukusuunnittelija, maskeeraaja ja kuvaussihteeri. Mun käsky oli se, et kaikki ne jotka poistuu setistä ei sit kerääny sinne monitorille. Mut setti tietty on se oleellisempi. Näyttelijä kuitenkin ymmärtää, et se materiaali jonnekin päättyy. Mut se rauha siinä tehdessä on tärkeä.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Jos on ollut sillä tavalla, että on alastomuutta, ni mä oon halunnut, et on pienempi setti eikä oo ylimääräisiä katsomassa. Ja sit ei oo monitorointia sen kummemmin, ettei se kaikki monitorin kautta välity vaan mä oon sit siinä setissä ja kuvaussihteeri on myös siinä setissä katsomassa. Mut muuten äänittäjä, kuvaaja, skarppari. Ja varsinkin jos aistii, et näyttelijä jännittää sitä, ni sit valmistasoa nostetaan, mut toisaalta ei oo osunu mitään väkivaltaista seksiä kohdalle tai muuta rankempaa.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

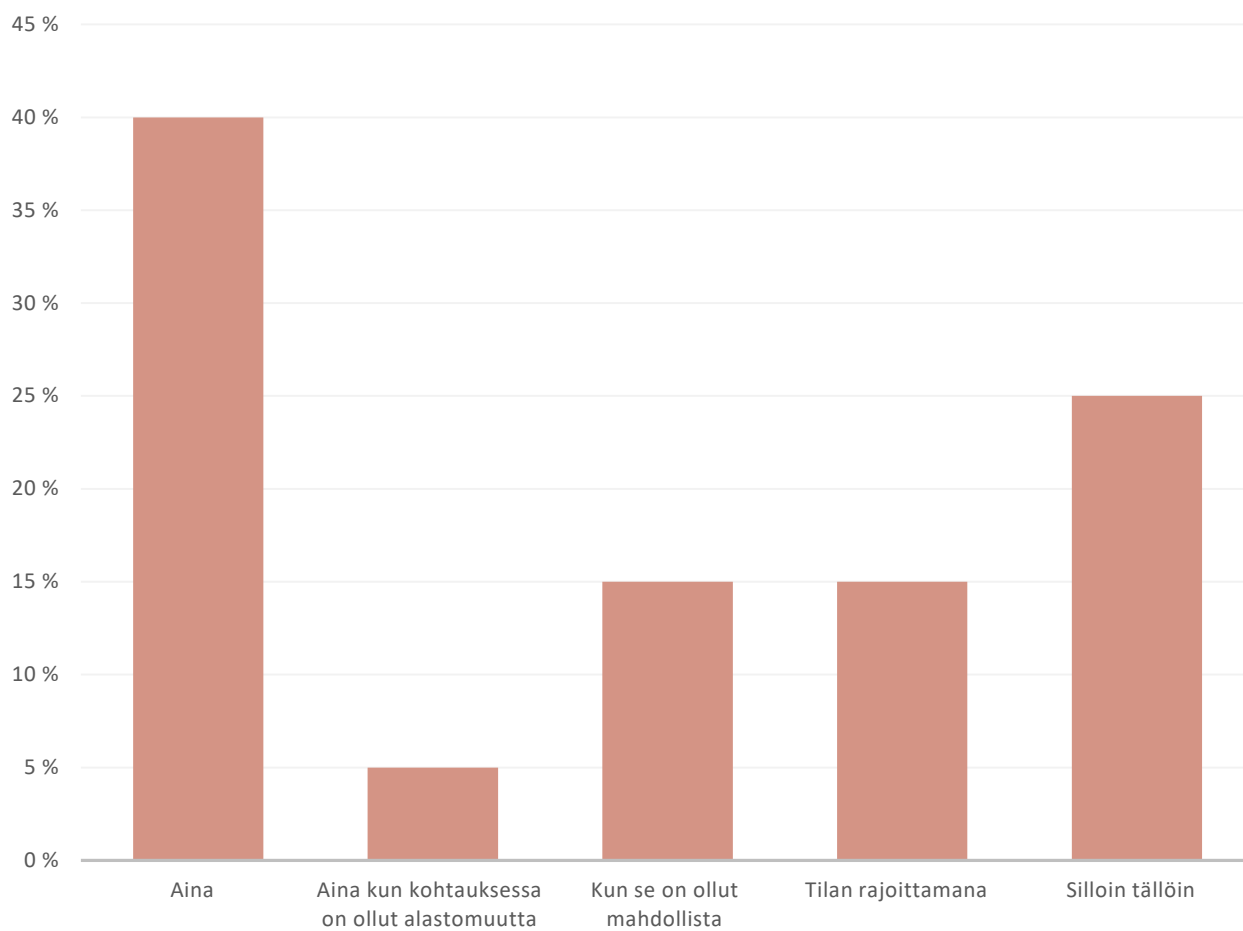
“Syy closed settiin on mahdollisimman turvallisen ympäristön luominen. Syy siihen on myös se, et livenä näkyy näyttelijöistä paljon enemmän kuin kuvassa. Se ei kyl lopujen lopuksi oo niin closed set kuin miltä se kuulostaa. Yleensä siellä on kuvaaja, ääni, ehkä kamera-assari. Pari kertaa oon tehnyt super-closed -setin, joissa on poistettu melkein kaikki henkilöt.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Muutama haastateltu näyttelijä kertoi, että closed set oli tullut kuvauksissa vastaan vasta 2000-luvun puolella ja yleisemmäksi käytäntö oli muodostunut viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Onko intiimikohtausten kuvaustilanteessa rajoitettu työryhmän läsnäoloa? (näyttelijät)

Onko intiimikohtausten kuvaustilanteessa rajoitettu työryhmän läsnäoloa? (ohjaajat)

“Ysikäytävällä sitä piti itse vaatia. Siihen suhtauduttiin silloin vähän kummastellen, ei tultu ajatelleeksi että sel-laista voitaisiin tarvita.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Ekat vuodet kun tein kamerajuttuja ni en ollu kuul-lutkaan sellasesta asiasta kun closed set, saati osannu vaatia sellasta. Sit jossain vaiheessa kun siihen törmäs, ni mä en tienny mikä se on. Ja sit kun mä sain tietää, ni mä mietin, et miks tällasta ei oo ollu aikasemmin ja miks täällä silti pyörii näin paljon jengii. Koska useimmiten siellä on silti puolet liikaa, ainakin se tuntuu siltä. Se helpottaa aina tekemistä mitä vähemmän jengiä on, se on aina eksponenttiin, aina kun tulee yks tyyppi lisää, ni se dynamiikka muuttuu. Vaikka suurin osa ihmisistä on ammattilaisia ja osaa pitää turpansa kii, ni aina joku liikkuu ja aina joku hölisee tai aina jonkun kännykkä on kädessä. Siks se helpottaa aina mitä vähemmän on jengiä. Se auttaa varmaan siinä intimitetissä myös.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Closed set jakoi haastateltujen mielipiteitä. Joil-lekin näyttelijöille closed set on todella oleellinen asia intiimikohtauksissa ja toisille työryhmän läsnäololla ei ole isompaa merkitystä. Kohtauksen rohkeus tai paljastavuus vaikuttaa monesti closed setin tarpeellisuuteen näyttelijöille.

“Must tuntuu, et mä en koskaan kiinnitä siihen enää siinä vaiheessa huomiota. Ei sitä ehdi ajatella, et ketä siinä on. Mulle ei suoraan sanottuna oo sillä väliä, siellä on ne ihmiset ketä siellä pitää olla. Mä en oo kauheen herkkä siitä, se on toissijainen asia kun sitä keskittyy kuitenkin sen kohtauksen tekemiseen.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mun mielestä melkein aina on ollu ryhmä mestoilla. Monissa tilanteissa se ei oo mua häirinnyt yhtään, koska tilanteet on ollu niin helppoja ja turvallisia muutenkin.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Jos kohta osis sellanen, et siinä olis paljon paljasta pintaa ja joutuis paljon revittelemään, ni sit mä en halus, et siinä olis hirveesti katsojia, et vois mennä siihen maailmaan ja uppoutua paremmin. Mut ne mitä mä oon tehny, ni niissä mulla ei oo ollut väliä.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Useamman haastatellun mielestä setin sulke-minen tekee tilanteesta tahattoman mystisen ja antaa sen kuvan, että setissä tapahtuisi jotain oikeasti intiimiä tai salaista. Tällaiset kokemukset liittyivät kuitenkin usein siihen millä tavalla työryhmän rajaamisesta oli ilmoitettu ja miten tilanteeseen oli työryhmän puolelta suhtauduttu.

“Mul on vähän ristiriitainen suhtautuminen closed settiin. Siitä tulee aina vähän huutomerkki, et ‘TÄÄLLÄ TEHDÄÄN

NYT JOTAIN TOSI INTIIMIÄ!’ Ehkä ei vaan haluais et niistä tehdään numeroa.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Voi miettiä sen tavan miten se tehdään, ei tarvi olla sitä, et sanotaan paksuuntuneella äänellä, et ‘kohta tulee tää kauhean kiusaannuttava kohtaus, ne on kohta nakupel-leinä.’”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Mä en tiedä keneltä mä sen opin alunperin sain, et pitää rauhoittaa setti ja et on vaan välttämättömät ihmiset paikalla. Mä varmaan noudatin sitä alkuvaiheessa uraa, mut sit jossain vaiheessa mä aloin ite miettiä, et se hiljaisuus mikä laskeutuu kun siellä on vaan se kameran surina ja vaan se kuvaaja ja siinä pitää ruveta tekemään, ni jotenkin mulle tuli intuitiivisesti sellanen olo, et se alleviivaa sen kohtauksen tekemisen hankaluutta. Sit mä aloin miettiä, et ei oo mitään syytä miks toi puomimies ei vois olla tässä kun me tehdään sit jälkitöissä ne hengitykset kuitenkin.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Oon kuullut myös näyttelijöiltä, et toiset pitää closed setiä hankalana, et tehään jotenkin sellanen jännittynyt tilanne, et ‘te ette nyt saa tulla tänne’. Et ‘meil on täällä nyt tällanen tilanne’, vaan et arkipäivästäis sen tilanteen mahdollisimman paljon. Mut siinäkin pitäis ehkä vaan kuunnella sitä näyttelijää enemmän, et miten se sen tilanteen kokee. Et pystyykö keskittyy tai mitä. Meitä on niin moneen lähtöön.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

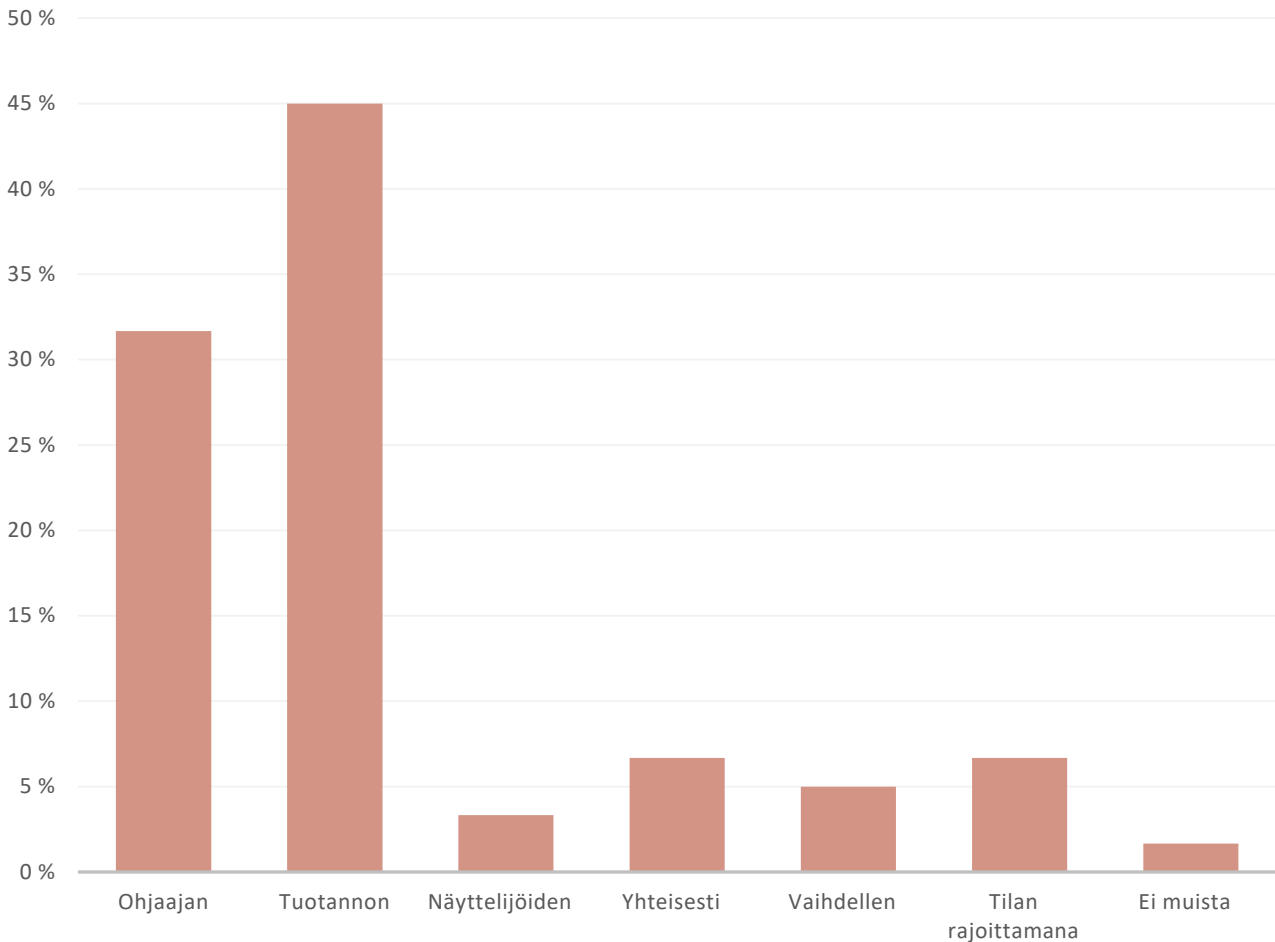
Monen mielestä paras tapa työryhmän rajaamiseen on se, että suljetun setin kokoonpano on käyty läpi jo esituotantovaiheessa ja closed setistä on maininta call sheetissä. Tällä tavalla asiasta ei tarvitse kuvaustilanteessa tehdä sen suurempaa numeroa ja työryhmälle on selvää ketkä saavat olla paikalla.

“Useimmiten se merkataan call sheetiin, mikä on hyvä, mut joskus se on tullu vähän lennosta, ehkä joku on pyytänyt sitä ja sit alkaa senpäivänen häröily, et ketä tästä pitäis lähtee ja kuka jää. Se ei oo aina kaikille ryhmässä-kään selkeetä, et mitä se tarkoittaa. Sekään ei oo tuoteliasta kun menee siihen jengin palloiluun sitä keskittymisaikaa. Vois käydä etukäteen läpi työryhmäpalaverissa, et ketä silloin tarvitaan paikalle. Parhaimmillaan työryh-mät toimii militantilla tarkkuudella, et ne tietää tarkal-leen omat hommansa.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Olen kysynyt näyttelijöiltä harjoitusvaiheessa miten toimitaan ja olen yleensä saanut jonkun epäselvän vastauksen. Olen huomannut, että ehdottaminen toimii parhaiten. Sanon, että ‘ei tehdä isoa numeroa asiasta, mä pidän huolen, ettei monitorilla ole muita kuin tarpeelliset ihmiset, mutta ei ruveta kirkumaan että kaikki ihmiset ulos. Onko ok?’ Olen sanonut näyttelijöille, että

Kenen aloitteesta closed set on yleensä toteutettu? (kaikki)

mä ymmärrän tilanteen ja hoidan, että siellä on rauha. Sitten olen sanonut apulaisohjaajalle, että nyt on tärkeä kohtaus, ollaan hissukseen ja ylimääräiset ulos. Ryhmät usein tajuaa aika hyvin jo itsekin miten pitää käyttäytyä.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Haastattelujen mukaan closed set oli järjestetty intiimikohtauksiin yleensä tuotannon (45 %) tai ohjaajan (31,7 %) aloitteesta. Neljä haastateltua ohjaajaa (20 % ohjaajista) kertoi sopineensa closed setin käyttämisestä useimmiten yhteistyössä apulaisohjaajan ja/tai näyttelijöiden kanssa.

“Ennen kuvausta päivän alussa yleensä kysyn näyttelijältä, että ‘haluatko, että täältä lähtee porukkaa pois?’ Näyttelijän ehdoilla mennään. Jos en oo muistanut kysyä ja vaistoan näyttelijästä, että se on epävarma ni sit viimeistään järjestän ylimääräiset pois.”
- ohjaaja, mies, 50+

“Yhdessä tuotannossa apulaisohjaaja sanoi, että se laittaa ‘closed set’ koko päiväksi silloin kun tehdään intiimejä kohtauksia, koska se haluaa varmistaa ettei ainakaan tuu ketään toimittajia tai vieraita sinä päivänä settiin. Vaikka

siinä ei olis mitään arkaluontoista, ni se haluaa silti suojata sen ja se on todella fiksu. Mun mielestä closed set on kunnioitus näyttelijöitä ja sitä tilannetta kohtaan, se tuo rauhan ja keskittymisen. Mutta myös sellanen ylivoimaisuus voi olla vaivaannuttavaa. Sitä rajaa on vähän vaikeeta vetää. Sitä kuitenkin toivoo, et kaikki voi tehdä työnsä ihan normaalisti, ettei tarvii joustaa omasta työstä siksi, että se on kiusallista näyttelijöille. Mulla on yleensä ollut se kokemus, et ei mua hävetä sen ryhmän edessä niin paljo. Enemmän se on se materiaali mitä antaa.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Kaksi haastateltua näyttelijää kertoi joutuneensa pyytämään closed setiä enimmäkseen itse. Useampi haastateltu kertoi kuitenkin vastaavaa tapahtuneen silloin tällöin eikä sitä oltu pidetty miellyttävänä toimintatapana. Closed setin varmistaminen tulee olla näyttelijöiden sijaan apulaisohjaajan vastuulla.

“Aika usein sinne jää jotain ylimääräistä jengiä toljottelemaan. Mä oon aika tiukkana sit niissä ja huudan et ‘nyt vittuun kaikki ylimääräiset!’ Sekin on välillä hassuu, et tulee pois sieltä huoneesta ja jengi on ulkopuolella ja tun-

nelma on tosi erikoinen. On jotenkin ihan liian jännittynyt tunnelma sen seksikohtauksen ympärillä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Joskus tilanteet saattaa mennä niin, et puvustaja tai maskeeraaja sanoo, et voisko nää valomiehet nyt mennä pois tästä. Naisohjaajat on olleet tässä asiassa tarkempia. Pari kertaa on ollut niin, et oon ite toivonut asiaa. Yleensä jos näyttelijä sanoo, ni sitä kyllä kunnioitetaan, mut se on vaan extravaikeeta, jos tollasta joutuu sanomaan ennen kohtausta, josta on muutenkin hermostunut.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Se alkaa nykyään olla niin automaatio, mut on ollu tosi paljon niitä tilanteita, et sitä on pitäny ite pyytää, et ‘kai tää on sit closed set’. On ollu muutaman kerran niin, et oon sanonut, et ‘mä en missään nimessä halua, et tehdään making offia tai otetaan stillkuvia tästä tilanteesta’. Ei oo musta ees ok, et monitorin takana seisoo koko tiimi. Mun mielestä closed set tarkoittaa sitä, et kuvaussihteeri ja ohjaaja on monitorin takana ja siellä missä kuvataan paikalla on puomittaja, skarppari ja kuvaaja. Mulle on tullu sellanen olo, et ihmiset ei aina tajuu sitä kuinka tärkeitä se on. Se luo vapauden siihen näyttelemiseen, ei tarvii ahdistua siitä ketkä katsoo. Siihen ei tarvii tottua, et kaikki näkee sut alasti. Sellanen on vaan nöyryyttämistä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Jotkut kertoivat vaativansa closed setiä vasta, jos jonkun työryhmäläisen läsnäolossa on aistittavissa jotain epäasiallista. Tällaiset kokemukset olivat kuitenkin harvinaisia ja pääsääntöisesti työryhmien koettiin tekevän intiimikohtauksissa vain työtään.²⁵ Toisaalta näyttelijät saattavat olla intiimikohtauksen kuvaustilanteessa niin herkässä tilassa, että työryhmän asiallinenkin käytös luetaan väärin ja siitä syystä työryhmän jäsenten läsnäolon rajoittaminen voi olla suositeltavaa.

“Lähinnä se on niin, et jos aistin et ryhmässä on joku joka käyttäytyy huonosti, ni sit mä sanon, et mä en halua et noi on tässä. Mut jos ryhmä on asiallinen ja mä aistin et kaikki tekee nyt vaan duuniaan tässä ni en sit tee siitä mitään numeroa ja käske jengiä pois. Mut se liittyy just siihen, ettei vaan aisti mitään törkeyttä. Kyl sen aistii, jos joku tuijottaa tyhjänä.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Yhden kerran olisi varmaan ollut hyvä olla closed set, jos olisin sen tajunnut. Kuvattiin kohtausta missä nainen ja mies rakastelevat. En ollut erityisesti sanonut työryhmälle, että settiin ei saa tulla, mutta toin ilmi että nyt tehdään intiimiä kohtausta, että kunnioitetaan tätä tilannetta. Kuvaus tapahtui oikeassa asunnossa ja sinne huoneeseen oli kahdet liukuovet, mitä en siinä tilanteessa heti muistanut enkä tajunnut. Yksi työryhmän jäsen työskenteli sen toisen oven kautta. Mulla oli monitori ja olin

siinä samassa huoneessa kyllä, mutta en ollut nähnyt sitä kaveria siellä. Nainen sanoi jälkikäteen, kun kuvaukset olivat ohi, että hänestä tuntui, että tuo työryhmän jäsen tuijotti hänen rintojaan koko kohtauksen ajan, ja se ärsytti ja teki tilanteesta hankalan. Työryhmän jäsen teki varmasti vain duuniaan, mutta oli ilmeisesti ollut tajuamattaan suoraan siinä naisen katsekontaktinjalalla. Asemointi oli väärä. Siihen olisi pitänyt puuttua.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Haastattelumateriaalissa tuli ilmi muutamia ikäviä kokemuksia liittyen ylimääräisiin ihmisiin setissä. Rahoittajien tai muiden työryhmän ulkopuolisten ihmisten läsnäoloa intiimikohtauksen kuvaustilanteessa ei tule sallia ja making of -ryhmän tai still-kuvaajan läsnäolosta on neuvoteltava tekijöiden kanssa erikseen ennen kuvauksia. Closed setin tarkoitus on suojella näyttelijöiden lisäksi myös setin ulkopuolelle jääviä henkilöitä. Intiimikohtauksen kuvaamisen seuraaminen voi olla ulkopuolisille kiusallista, ja pahimmassa tapauksessa alastomuutta saatetaan vaatia myös muilta kuin näyttelijöiltä.

“Kuvattiin kohtausta yksityisasunnossa ja sinne oli jäänyt perheenjäseniä katsomaan, et heillä kuvataan. Mun piti olla kohtauksessa alasti ja kun me harjoiteltiin niin mulla oli totta kai kylpytakki päällä. Sit kun ruvettiin kuvaamaan ni otin sen tiettenkin pois, mutta niitä asukkaita ei oltu varoitettu ja kun mä tuun sieltä oviaukosta salin puolelle ni olin aistivinani, et kameran takana oltiin vaivaantuneita ja ne lähti siitä sit pois. Mua hävetti ihan sikana kun kuva oli loppu, et eiks kukaan voinut sanoa, et hetken kuluttua me tullaan kuvaamaan tää niin, et hänellä ei ole kylpytakkia päällä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Kohtauksessa piti kävellä porukalla uimasta saunaan. Kuvattiin niin, et koko työryhmä oli munasillaan. Se tapahtui vähän vahingossa kun työryhmä oli vedessä, yhtäkkiä puomittaja olikin ilman housuja kun sillä oli vaan yhdet housut, joita se ei halunnut kastella. Sit muutkin lähti siihen mukaan. Sit siellä puskan takana on odottamassa joku kaupallisen yhteistyökumppanin porukka, jonka tuottaja on kutsunut paikalle, pelkkiä naisia ja ne otti kuvia. Sanoin tuottajalle ja se pyys sit anteeks ja ne lähti siitä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Yksi ulkomainen ohjaaja kertoi, et se oli tehnyt jotain kouluelokuvaa ja siinä oli naisella suihkukohtaus. Eihän kukaan mee vaatteet päällä suihkuun ni se oli ihan perusteltua, et se pitää tehdä alasti. Ni sit se näyttelijä oli sanonut, et okei, hän tekee tän ja menee alasti suihkuun ja se saadaan kuvata, mut joka ikinen joka on siinä paikalla ni myös niiden pitää olla alasti. Et sit tehdään. Ja myös ohjaaja. Ja se oli tehty sit niin. Se tekee sen, että ollaan samassa asemassa.”

- ohjaaja, nainen, 50+

²⁵ Työryhmän käytöksestä lisää [luvussa 28](#).

19) Koreografia intiimikohtauksissa

Käsikirjoituksissa intiimikohtaukset ja erityisesti seksikohtaukset on monesti kirjoitettu niin epämääräisesti, että kohtauksen varsinaiset toiminnot jäävät hämärän peittoon. Tarkkojen toimintakuvausten sijaan kohtausta saatetaan kuvailla esimerkiksi näin: “harrastavat seksiä”, “suutelevat intohimoisesti vähissä vaatteissa”, tai “pariskunta touhuaa sängyllä”. Tällaisten ilmaisujen perusteella on hyvin vaikea tietää mitä kohtauksen on todellisuudessa tarkoitus pitää sisällään.

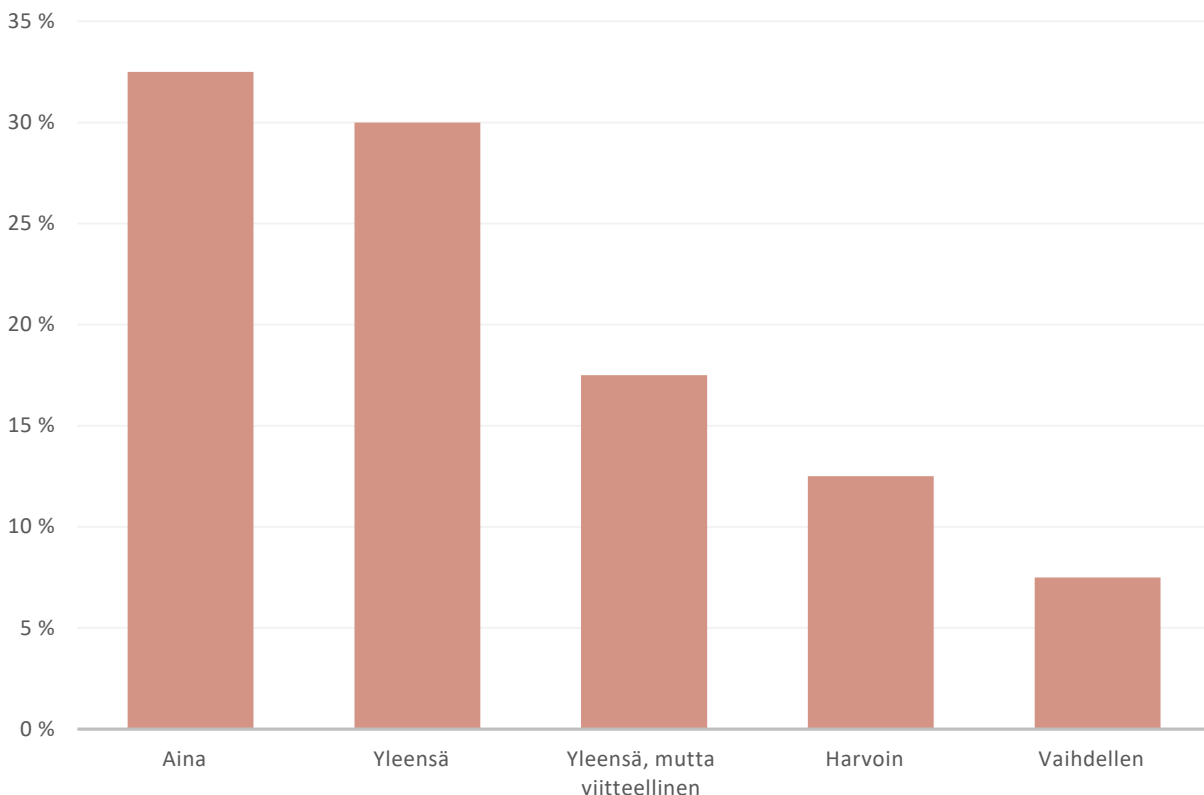
Etukäteiskeskustelut ohjaajan kanssa valottavat kohtauksen sisältöä näyttelijöille, mutta todellinen konkretia saavutetaan usein vasta koreografionnin kautta. Koreografialla tarkoitetaan tässä yhteydessä tarkempaa suunnitelmaa toiminnasta, ei välttämättä monimutkaista liikesarjaa. Ilman koreografiaa kohtauksen toiminnot on improvisoitava eli keksittävä lennossa.

Haastattelumateriaalin perusteella koreogra-

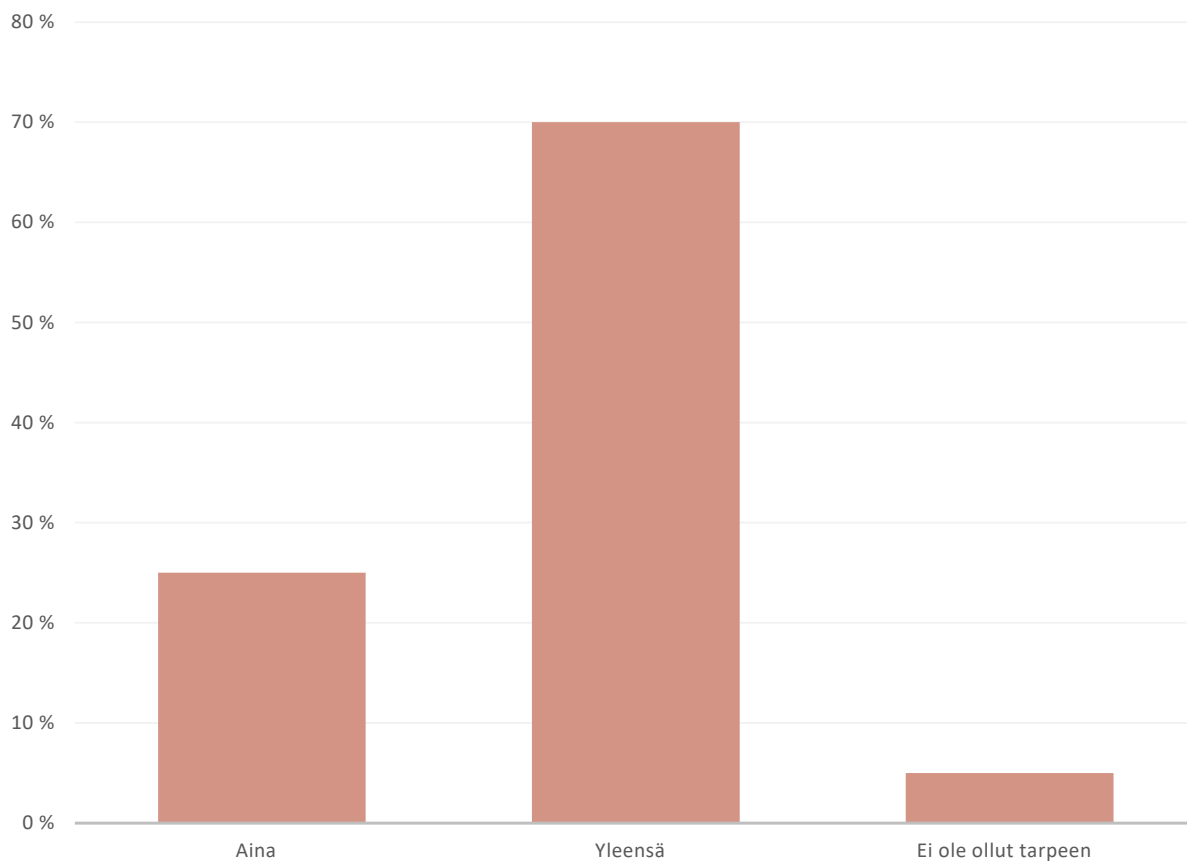
fian laatiminen intiimikohtauksiin on yleistä. 32,5 prosentilla haastattemistani näyttelijöistä ja 25 prosentilla ohjaajista intiimikohtauksiin oli laadittu koreografia aina. 70 prosentilla ohjaajista ja 30 prosentilla näyttelijöistä intiimikohtaukset oli koreografioitu yleensä. 17,5 prosentilla näyttelijöistä koreografia intiimikohtauksiin oli laadittu useimmiten, mutta koreografia oli ollut viitteellinen.

Aloite koreografian tekemiseen oli tullut usein ohjaajilta: lähes 95 prosenttia ohjaajista ja 42,5 prosenttia näyttelijöistä piti ohjaajaa aloitteellisenä osapuolena. Koreografia oli kuitenkin luotu useimmiten yhteistyössä. Suurin osa haastatelluista piti ohjaajan aloitteellisuutta koreografian luomisessa hyvänä työtapana, koska se vie pois näyttelijöiden painetta omien seksuaalisten tapojen tai mieltymysten jakamiseen.

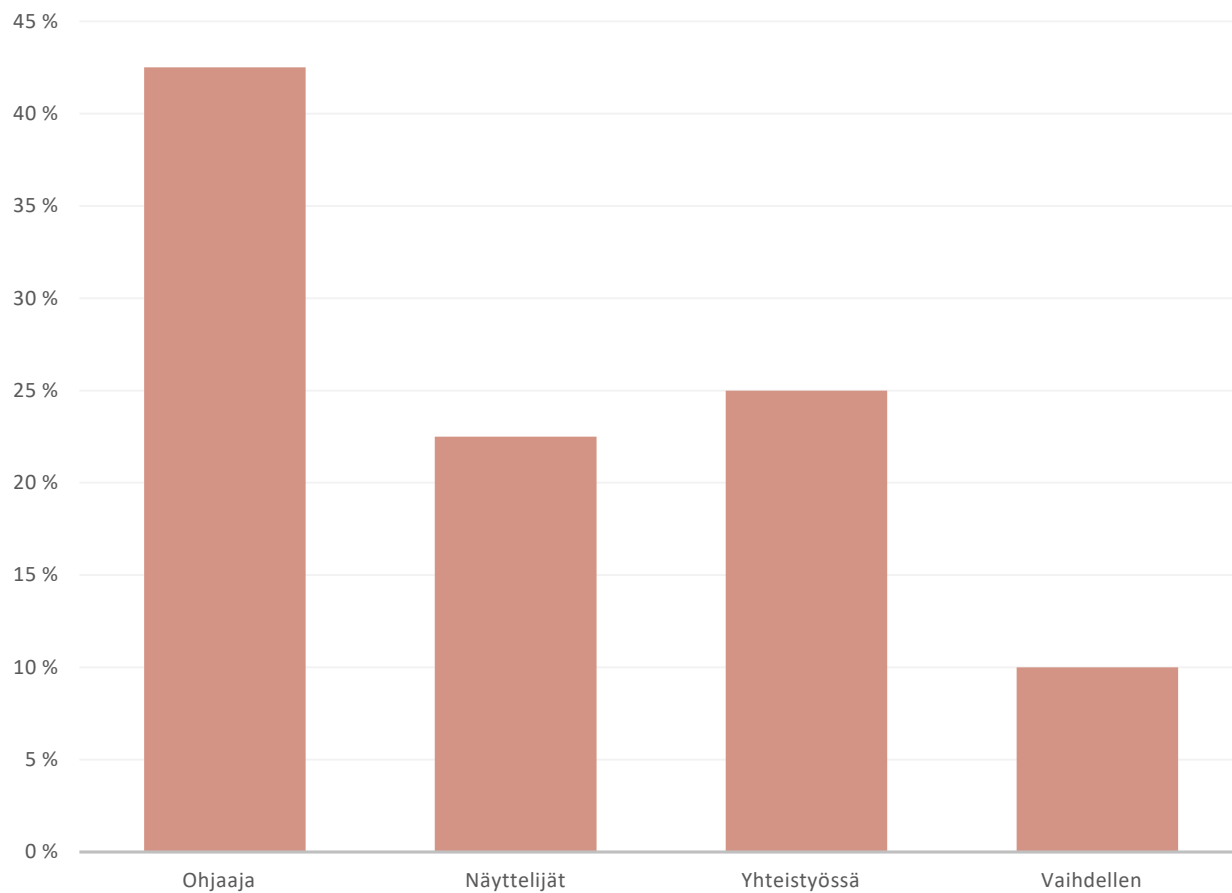
Onko intiimikohtauksissa ollut koreografia? (näyttelijät)

Onko intiimikohtauksissa ollut koreografia? (ohjaajat)

Kuka on yleensä tehnyt aloitteen koreografian tekemiseen? (näyttelijät)

“Koreografia on luotu harjoitusvaiheessa yhteistyössä mun alustavien ideoiden pohjalta. Jos harjoituksia ei ole ollut, on otettu juuri ennen kohtauksen kuvaamista vähän pidempi hetki samaa toimintaa varten.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Niihin kuten kaikkiin kohtauksiin mun pitää mennä paikalle valmistautuneena. Tykkään kaikissa kohtauksissa siitä, et mennään ja puhutaan, et miten tää tehtäis. Mut mulla pitää olla päässä mietittynä se miten kaikki menee. Jos tulee se hetki, et joku on väsynyt ja mikään ei toimi, ni sit mennään sen mukaan, mut aina pyritään tekemään parempaa. Jutellaan näyttelijöiden kanssa, et ‘näin mä oon kuvitellut et tää menis, mut eihän se oikeesti meniskään näin’ ja sit se yhteistyössä muutetaan. Mut mulla on ensin joku ehdotus.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Ehkä ne vapautuneimmat seksikohtaukset on tullut tehtyä niin, et siinä on joku jäänrikkomisheittäytyminen multa iteltä siinä ensin, et ‘noniin, nyt ruvetaan tekee tätä ja mä ajattelin, et nää olis tässä ja jos sä nostat sen jalkas tonne noin’. Et mä selitän sen miten se tehtäis. Ehkä sellasella avoimella huumorilla rakennetaan sitä, et miten se toteutetaan. Se on sellasta yhdessä askartelemista ja yhdessä niiden ratkaisujen etsimistä, et kaikki olis tyytyväisiä ja se näyttäis siltä miltä mä haluan, mut et näyttelijöiden intiimit osat eivät joutuisi kosketuksiin eikä näyttelijöillä olisi piinallinen olo.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Yhdessä elokuvassa päästiin harjottelemaan kohtausta kämpässä, jossa oli hirveen samanlainen pohja kuin mitä mä halusin studioon. Mä halusin, et siinä rymytään ympäri keittiötä, ni sitä harjoteltiin niin kuin tanssikoreografiaa. Se oli jotenkin ehkä sellanen tilanne, että mä itse tajusin, et ei voi edellyttää, et näyttelijät kertoisi omista mieltymyksistään tai mikä tuntuu parhaalta tai missä asennossa he saavat parhaiten orgasmin. Pakko on paljastaa itsensä siinä, jotta niillä asioilla olis jotain realistista pohjaa. Sieltä yksityisestä kokemuksesta löytyy se yleinen kokemus, mut on väärin kaivaa se näyttelijöiden oma yksityinen kokemus. Mä en ikinä kysy sitä, et ‘minkälaista ääntä sä pidät kun sä saat orgasmin tai miltä sä näytät?’ Se on hirveen kiusallista ja se menee usein sellaseen, et mä sanon, et ‘jos mä olisin tossa tilanteessa, ni..’ Tai kuvaajan kanssa käydään sellasia, et ‘sano nyt sä mulle miten sä tekisit’. Mut et se syntyy kameran tällä puolella se ajatus siitä kuvittamisesta ja siitä mitä oikeasti tehtäis. Ja sit näyttelijät toteuttaa sen. Mutta heidän ei tarvii sitä omaa kokemusta käyttää. Se koreografia lähtee musta.”

- ohjaaja, nainen, 50+

Haastatelluista näyttelijöistä 22,5 prosenttia kertoi aloitteen koreografian laatimiseen tulleen pääasiassa intiimikohtauksen näyttelijöiltä. Ohjaajista vain yksi sanoi intiimikohtausten koreografioinnin tapahtuneen yleensä näyttelijöiden aloitteesta. Muutamit haastatellut olivat

pitäneet helppona ja tehokkaana työtapana sitä, että näyttelijät suunnittelevat koreografian keskenään ja ehdottavat sitä ohjaajalle.

“Ollaan puhuttu mikä on kaikille ok. Mä oon tarjonnut jotain ja sit on yhdessä keskusteltu mikä toimii. Oon ollu yleensä näissä tosi aktiivinen, koen että haluan olla täysin kontrollissa kaikesta näissä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Musta tuntuu, et useammin se on jätetty näyttelijöiden tehtäväksi rakentaa se koreografia. Voi olla, et se on ihan hyvä asia, et ei tulla puuttumaan. Et on vastaanäyttelijän kanssa harjotellut sen läpi ja ehdottanut ohjaajalle, et ‘me ajateltiin, et voisko tän tehdä esimerkiksi näin?’ Aina-kin viimeaikaiset kokemukset on ollu tällasia.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Joskus näyttelijät on sanonu, et ‘anna me tehdään tää’. Kun ne tietää mitä haetaan ni se on voinut myös mennä niin ihan hyvin.”

- ohjaaja, nainen, 50+

Näyttelijöillä oli useita kokemuksia siitä, että intiimikohtauksen ohjaaja oli sälyttänyt koreografian luomisen suhteen liikaa vastuuta näyttelijöille. Tämän arveltiin johtuneen ohjaajan valmistautumattomuudesta, kokemattomuudesta tai kiusaantuneisuudesta, tai ohjaajan kyvyttömyydestä keskustella seksiin liittyvistä asioista tilanteen vaatimalla tavalla.

“Joku ohjaaja saattaa jäätyä tilanteessa. Jos on vaikka nuori ohjaaja, varsinkin ensikertalainen. Sit voi auttaa ohjaajaa kysymällä mitä se haluaa kohtauksessa ja ehdottamalla koreografiaa.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Joidenkin ohjaajien kohdalla on ollut myös sellainen aistimus, et ei nää miehet tiedä rakastelemisesta tai sen ohjaamisesta yhtään mitään. Ne on antaneet sellaisen kuvan itsestään, et tää ei oo alue, joka olis heille helposti

artikuloitavissa. Sit näyttelijät, joille intiimiasioiden ilmaiseminen ja yhdessä tekeminen on jollakin tavalla tuttua ehdottaa ohjaajille koreografiaa.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Monet ohjaajat on sellasia, et nää voi olla niillekin kiusallisia. Ja sit ne sanoo vaan, et ‘olkaa seksii’, Ni siks se jää aika paljon näyttelijöiden harteille. ‘No olkaa seksii missä?’ ‘No vaikka tossa sängyllä’ ja loput jää näyttelijöille.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Ohjaajat ei oo tarjonnu koreografiaa. Ehkä jotain pientä, mut ei mitään sellasta mikä toimis. Koska ite on niin kunnianhimoinen siinä tilanteessa ja halua, et se on mahdollisimman uskottava, ni mä rupeen liidaa sitä ja koreografioimaan. Totta kai se on ollu hyvä sille ohjaajalle, mut eihän se oo mun tehtävä. Mut ei oo ollu muuta vaihtoehtoo, muuten se olis ollu ihan kauhee kohtaus ja mun näyttelijäntyo olis kärsiny.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“On yritetty usein jättää täysin näyttelijöiden vastuulle, et ‘nyt tässä olis tää seksikohtaus ja sit te tässä vaan’ ja sit mä oon kysyny, et ‘mitä me vaan?’ Et ‘mä haluan tietää mitä meiltä odotetaan tässä’. Jos ohjaaja ei oo halunnu puhua, ni sit mä ainakin juttelen sen vastaanäyttelijän kanssa. Ettei tuu sellasta, et ‘ollaanks me vähän niinku oikeesti tässä’. Mulle on tosi ok kaikki kunhan mä tiedän miten roolihenkilö siihen suhtautuu. Mä en halua olla oma itseni siinä tilanteessa kun harrastetaan seksiä, mä haluan tietää mistä henkilö tykkää tai miten se pariskunta harrastaa seksiä. Et se on sovittua.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Kyl mulle se kuva on jääny, et harvemmin on harjoteltu ja muuten se on ollu sitä, et ‘kyl te nyt jo tiedätte tohon ikään mennessä’. Kaikki tietää kuinka epäselvää se on, et millon se kuvataan ja ehitääkö treenaa ja sit sä helposti pyörit siinä kun settii valmistetaan ja sit sun yhtäkkiä pitääkin olla valmiina ja sit jo käykin. Sit mennään paniikissa tekemään jotain ja tulee kiitos. Ja sit sen ekan jälkeen pitää käydä läpi, et olisko jotain koreografiaa. Et miks ei voinu tehdä heti sitä koreografiaa kun ei tästä tuu mitään ilman sitä?”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Useampi haastateltu koki, että seksikohtaukset tulee rinnastaa tappelu- ja toimintakohtauksiin, koska molemmissa kohtaustyypeissä on oltava koreografia ja toiminnot on suunniteltava ja puhuttava läpi hyvin tarkkaan ennen kuvausta.

“Oon ehkä tullut tietosemmaksi siitä, että se pitäis vielä tarkemmin ja analyttisemmin miettiä. Periaatteessa niihin pitää suhtautua kuin väkivaltakohtauksiin, niissä molemmissa kaikki on tarkkaan koreografioitua ja sovittua. Et ei tommosessa tilanteessa jätetä mitään impron tai yllätysten varaan.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Konkreettisesti selvitetään miten rakastellaan, miten päin ja millä tavalla, mikä kuva ekaks ja mikä sen jälkeen, kumpi on intohimoisempi ja kumpi ei. Tällaisia peruskysymyksiä. Nää on käytävä läpi ihan samoin kuin mikä tahansa toimintakohtaus ja mitä arkisemmin sen parempi.”

- ohjaaja, mies, 50+

Suurin osa haastatelluista piti intiimikohtausten koreografiointia parempana työskentelytapana kuin tällaisten kohtausten improvisoimista, ja moni tekijä kieltäytyy tekemästä intiimikohtauksia improvisoiden. Intiimikohtausten improvisoinnin koettiin tuovan tekemisen liian lähelle siviilitasoa ja näyttelijät saattavat joutua paljastamaan itsestään liikaa. Useamman haastatellun mielestä koreografia tuo tekemiseen ja tilanteeseen henkistä ja fyysistä turvaa.

“Mun mielestä kaikkein tärkeintä on se, ettei niitä kohtauksia tarvii improvisoida. Et ne on suunniteltu ja koreografisoitu ja sovittu mitä vaatteita lähtee pois ja missä vaiheessa. Et ne on selkeitä. Ne pitää harjotella kunnolla, sitten tekeminen on niin kivaa kuin mahdollista.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Koreografian puuttuminen vie pois turvallisuuden tunnetta. Ihan samalla tavalla näyttelijöiden pitää tietää mitä ne on tekemässä kuin missä tahansa muissa kohtauksissa.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Koen, että mun pitää ottaa isosti se vastuu ja ottaa ohjat käsiini siinä tilanteessa, et mä en voi jättää näyttelijöitä yksin vastuuseen. Parilta näyttelijäkaverilta on kuullut, et on käynyt niin koekuvauksissa tai kuvauksissa, et ohjaaja on sanonu vaan, et ‘no viettele toi’ eikä tarkemmin määritellä, et miten. Se on ihan hirveetä, koska sillon sun pitää ite paljastaa itestäs tosi paljon. Et miten mä viettelen ihmisen tai mitä mä pidän seksikkäänä. Ja sit siinä on se pelko, et kaikki kattoo, et ‘vietteleeks toi noin’ tai ‘luuleeks toi, et toi on seksikästä’. Et jättää sen vastuun sille näyttelijälle, et sen pitää paljastaa kaikille miten se panisi tai viettelisi. Se on kauhee ajatus.”

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

“Jos sen improvisoi, ni se ei saa muotoa samalla tavalla, se muoto pitää määritellä etukäteen. Et mikä on se action, jolla kerrotaan näiden luonteesta? Jos se kuristaa sitä, ni se on eri tyyppi ku se, joka viheltää. Kun on sovittu, ni ei tarvii vaistota niitä rajoja, ne on puhuttu ääneen kunnolla. Se antaa tilaa sille ilmaisulle. Ja tietää missä on ne kohdat, joissa voi antautua jollekin emootiolle, jos halua.”

- näyttelijä, mies, 50+

Joillekin intiimikohtausten improvisoinnissa suurin ongelma on se, ettei kohtaukselle ole määritelyä selkeää alkua ja loppua tai kesto.

Pahimmillaan ohjaaja antaa kohtauksen improvisoinnin jatkoa liian pitkään ja näyttelijöiden on pakko keskeyttää toiminta itse, jotta eivät tulisi rikkoneeksi toistensa rajoja.

“Yhdessä jutussa ohjaaja ei ollut suunnitellut seksikoh- tausta ja sit sitä vaan touhutaan jotain niin pitkään, et joku saa muka orgasmin. Kohtauksessa ei ollut koreogra- fiaa, se improvisoitiin. Vastanäyttelijän kanssa oli kyllä turvallista, mutta se mikä mua vaivaa improssa on se, et sitä ei kukaan määrittele mistä se alkaa ja mihin se lop- puu. Et sit se loppuu vasta kun joku saa orgasmin ja sekö on se pointti?”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Oli kohta, joka johtaa seksiin, siinä alkaa riisuminen ja suuteleminen ja seuraavaksi näytetään kun ne nukkuu yhdessä, mutta muistan, että ohjaaja ei ollut sanonut mihin saakka mennään eikä se laittanut tilannetta poikki. Seuraava luonteva askel olisi ollut ottaa rintsikat pois, mutta enhän mä voi sitä tehdä kun sitä ei oo sovittu, joten lopetin toiminnan. Tuntui vähän niinkuin ohjaaja olisi halunnut katsoa miten pitkälle noi uskaltaa mennä, mikä on nihkeetä ja vie luottamuksen.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Joskus on ollut myös sellaista, et ei oo ohjattu mitenkään ja kohta on kokonaan improttu. Mua eniten ärsyttää sellainen, jos se kuva vaan kestää ja kestää. Sit oon aika usein sen lopettanutkin tai antanut ymmärtää, et nyt menee poikki. Et ‘ohjaa meitä nyt ees jos sä haluat tai odotat jotain’. Ymmärrän, että ohjaaja ei oo aina varma mitä haluaa tai ei uskalla pyytää jotain ja vaan kattoo mitä tapahtuu ja päättää sit leikkauspöydällä, mut se on ehkä se kaikkein inhottavin näyttelijälle, se epä tietoisuus.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Koreografian ei kuitenkaan aina tarvitse olla millintarkka ja sen sisällä voidaan näyttelijöiden niin sallieissa jättää sijaa improvisoinnille ja reaktioille. Tekijöiden kannattaa keskustella toiveista työtapojen suhteen jo hyvissä ajoin ennen kuvauksia, jotta kaikille osapuolille sopiva työskentelymetodi löydetään.

“Selkeetä koreografiaa ei välttämättä ole aina ollut, mutta ei ole tarvittukaan. Siihen pitää jättää myös tilaa sille, mitä se kahden näyttelijän välinen kontakti synnyttää.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Näähän voi periaatteessa koreografioida, muuten sitä vaan simuloidaan aktia eikä sillä oo näyttelemisen kanssa paljoo tekemistä. Jos se olis suunniteltu tai koreografioitu tai käyty läpi mitä siinä haetaan, ni sit siinä pystyis näyt- telemäänkin jotain. Jos sul on laidat, ni niiden sisällä on vapaata liikkuu. Siks sulla on käsikirjoitus myös. Ei vaan niin, et ‘tässä kohtauksessa on kaks ihmistä kahvilla ja toinen kysyy kysymyksiä’. Käsiksessä on ihan oikeet koor-

dinaatit ja se olis aiheellista myös seksikohtauksissa. Et ei oo vaan yleisesti määritelty toimintaa. Olis jotkut raamit, joiden sisällä pääsis näyttelemään eikä tarttis keksiä niitä raameja myös ite.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Aika paljon on ollu improvisaatiota, jos on sanottu vaikka, et ‘ensin te suutelette x määrän aikaa ja sit pikku- hiljaa mies lähtee suudellen alaspäin ja sit kuva katkeaa siihen’. Ja se menee improvisoiden, et miten nää niinku suutelis. Mut alku- ja loppupää tai asento on usein.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Mä en toivo, että koreografia on liian tarkka, siinäkään suhteessa ei tarvii olla ylivarovainen. Toki sitä voi hakea orgaanisesti ja ite voi ehdottaa myös, et miten se menis. Ei sen tarvii todellakaan mennä niin, et joku kävelee eteen ja näyttää asennot.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Muutammat näyttelijät kokivat kohtausten koreo- grafioinnin liian lukitsevaksi ja pitivät siksi enem- män improvisaatiosta. Improvisaatio työtapana ei kuitenkaan poista tarvetta etukäteiskeskusteluun, vaan näyttelijöiden henkilökohtaiset rajat ja toi- veet on silti aina käytävä läpi ennen kuvauksia.

“Ei oo ollu kauheen monessa koreografiaa, et kyllähän se menee ihan iloisesti improvisoiden. Katotaan mitä kuvasuuntia tehdään ja sit mennään vähän sen mukaan. Tavallaan käydään se kohta läpi, et ‘ensin tulee tää kuva ja sit tää kuva’ ja sen mukaan mennään. Riippuu tosi paljon ohjaajasta, jutusta ja vastanäyttelijästä, et onko improvisaatio vai koreografointi parempi ratkaisu. Se on monen asian summa. Ja ehkä myös, et mikä on se näyttelijäntyön tekniikka. Mä pidän impulsiivisuudesta ja improvisaatiosta, et jos joku asia rupee viemään johonkin suuntaan ni sit mennään. Jos se on liian tarkkaan koreo- grafioituu ni siitä tulee luonnotonta. Mä koen, et siinä täytyy olla ilmaa siinä välissä, et kattoo mitä tapahtuu. Mut sekin totta kai kummankin rajoja kunnioittaen, et puhutaan asiat halki.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“En tykkää ylipäätään että toteutan kohtauksessa tark- kaan mietittyä koreografiaa, se tuntuu jähmettävältä ja varsinkin kameran kanssa teennäiseltä. Tietysti on kohtauksia jotka tarvitsevat selkeämpää suunnittelua ja harjoittelua, kuten taistelukohtaukset tai sitten seksikoh- taukset, mutta noin yleisesti en ahdistu jos kohtauksessa tapahtuu muutoksia ja se elää.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Joissakin kohtauksissa koreografointia tarvitaan enemmän kuin toisissa. Karkea koreografia voi riittää lyhyissä ja yksinkertaisissa kohtauksissa, kun taas paljon dialogia, monimutkaisia kuvakul- mia tai asentoja sisältävät kohtaukset on koreo-

grafioitava hyvin tarkkaan. Työryhmän tai näyttelijöiden keskinäinen luottamus tai tuotannon keveämpi tyyllilaji saattaa myös vähentää koreografioinnin tarvetta. Erityisen tarkkaan koreografia on sovittava väkivaltaa sisältävissä intiimikohtauksissa, koska niiden improvisointi on näyttelijöille ahdistavaa ja vaarallista.²⁶ Tällaiset kohtaukset tulee aina myös harjoitella etukäteen ja kaikissa työvaiheissa olisi hyvä olla mukana stuntkoordinaattori ja läheisyyskoreografi.

“Yks missä piti koreografioida tosi tarkkaan oli näkökulmakuva, jossa mä makaan selälläni. Siitä otettiin laaja kuva, jossa nainen on päällä ja sit lähikuva, jossa kamera on mun päällä ja naisnäyttelijä laittaa kameramiehen jalkojen välistä käden mun naamalle. Piti miettiä tosi tarkkaan, ettei kamera heilu liikaa ja mä jouduin jopa pitämään kameran tapeista kiinni, jotta me ollaan samassa rytmissä. Silloin kun se on mietitty noin pitkälle, ni silloin se on kuvausteknisesti ja tarinankerronnallisesti tukenut parhaiten sitä kohtausta.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“On ollut sellasta, et on menty enemmän improtyylillä. Siinä oli pyrkimys komediallisuuteen ja kepeyteen. Koin, että näyttelijöillä oli hauska ja turvallinen olla siinä. Huomaan, et jos se on komediallinen kohtaus, ni siihen suhtautuu kepeämmin ja löysemmin, mut jos olis väkivaltaa tai pelkoa ni silloin mä kokisin, et se pitäis käydä tosi tarkkaan läpi. Et jos on vaaran tuntua. Mut mä perustelen sen itelleni niin, et jos se on komediallinen juttu, ni sä näät ohjaajana heti sen, jos siinä ei oo hauskaa, et on vähänkin awkward tai yhtään sellanen olo, et toinen käyttää tilanetta hyväkseen. Silloin siihen on helppo puuttua.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Me oltiin mietitty asentoja tosi paljon kuvaajan kanssa etukäteen, mut ei oltu päädytty mihinkään ja me sit kuvauksissa ruvettiin vaan testailee, et mikä olis hyvä. Me ei varsinaisesti oltu harjoiteltu, me oltiin luettu ja keskusteltu läpi. Voi olla, et siellä puhuttiin jotain siitä itse panemisesta, mut sit kun kuvattiin, ni mä sanoin, et ‘mä en oikein tiedä, et mikä olis oikee tapa tämä tehdä, olisko teillä jotain mielipiteitä’ ja sit ne varmaan oli, et ‘koetetaanko ensin näin’ ja sit se löydettiin sitä kautta. Se oli tarkkaan koreografioitu se riisuminen, mut se paneminen ei. Siinä vaan tehtiin niin, et ‘olkaa ensin näin ja sit näin’ eli mä lennossa koreografioin ja näyttelijät sai vaikuttaa siihen. Se oli vika asia mitä me sinä päivänä kuvattiin, ni oli jo tavallaan selvillä, et meillä on kaikilla ihan hauskaa tässä ja ihan kiva tunnelma. Voin myös hyvin kuvitella, et jos olis niin, et ‘noil on nyt kauheeta tässä ja ikävä tunnelma’, ni jos mä rupeisin vaan panettutamaan niitä eri asennoissa, ni se vois olla tosi kauheeta. Et mun pitää vaan päättää se yks ja tehdä se siinä eikä laittaa niitä kierimään siinä eri päin. Mut kun tässä oli niin rento meininki ja ne itekin siinä naureskeli, ni se oli eri asia. Ne myös tuntee hyvin ja niillä

²⁶ Raiskauskohtauksia on käsitelty tarkemmin [luvussa 7](#).

oli tosi hyvä meininki keskenään, ni siinä oli hakemista mitä ei välttämättä muuten olis.”

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

“Vastanäyttelijä teloi mua vahingossa pariin kertaan kun koreografia ei ollut tarkkaan sovittu. Se nauratti, mutta sitä myös tajusi, ettei improvisointi sovi tällaisiin kohtauksiin.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Tehtiin yks kohtaus, jossa päätettiin vaan jotenkin, et ‘tässä tapahtuu jotain’. Et se näyttää siltä, et se on suurinpiirtein panemista, mut siinä vois olla myös väkivaltaa. Ja sit siinä tilanteessa ei tajua oikein mitään, ite oot vaatteet päällä ja toinen on alusvaatteisillaan. Kaikin puolin mahdollisimman epäselvä ja luonteeltaan väkivaltainen tilanne. Mun henkilön piti ilmentää seksuaalista halua ja aggressiota, jotain isompaa turhaumaa. Ja sit se kohtaus improttiin ja se oli ihan selviytymistä, ei ollut mitään kontaktia. Saatiin jotain ohjeita kameran käydessä, et ‘suutele, pussaa kaulaa, purista sitä kaulasta, pistä sormi suuhun, anna itsellesi litsari’ jne. Se tilanne oli pelottava ja paineinen vaikkei se ollut mulle intiimi. En vaan ymmärtänyt mitä siinä olisi pitänyt näytellä. Koin, että ohjaaja antoi mulle vallan yli toisen ihmisen ja se oli hirveetä. Ei varmasti olis laittanu säikähtänyt ihminen minkäänlaisia rajoja.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Jos ohjaaja käsikirjoittaa itse ja suunnitelma intiimikohtauksen toteutukseen on jo kirjoitessa olemassa, on intiimikohtaukset hyvä kirjoittaa auki tarkemmin myös käsikirjoitukseen. Tällöin näyttelijät saavat jo käsikirjoitusta lukeamalla tarkemman kuvan kohtauksen sisällöstä ja siitä mitä heiltä intiimikohtauksessa vaaditaan. Kohtauksen toiminnot voivat toki myöhemmin yhteisestä päätöksestä muuttua. Parhaimmillaan koreografiaa yhdessä pohtimalla saadaan aikaan intiimikohtauksia, jotka ovat vähemmän stereotypisiä ja kliseisiä ja kertovat enemmän roolihenkilöistä kuin itse tekijöistä.

“Mä pyrin kirjoittamaan käsikirjoitukseen tosi tarkkaan auki kaiken, et ‘tässä kohtaa otetaan paita pois ja tässä kohtaa housut pois ja tässä rintaliivit’ ja saattaa vielä lukea, et lähikuva tai over-the-shoulder. Mahdollisimman tarkkaan niin, et se on ikään kuin koreografioitu jo valmiiksi. Et siellä ei lue vaan et ‘rakastelevat sängyssä’ vaan se on kirjoitettu auki mitä siinä tapahtuu. Ja sit sitä kokeillaan kentällä, et toimiiko se vai tehdäänkö se jotenkin toisin.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Kuvat siitä miten tullaan tulee elokuvista ja siitä narratiosta, ihan yhtä feikkejä ne on kuin feikatut orgasmit, et sen pitää näyttää ja kuulostaa toista. Niissä vahvistetaan väärää stereotypiaa. Jos niillä on hyvä suhde ni se on lähetysaarnaaja, jos on dominantti ni nainen on päällä,

jos on huora ni takaapäin. Hyvässä työssä se menee niin, et koreografia sovitaan yhdessä. Niissä kerrotaan henkilöstä paljon ja voi ehdottaa, et tää on tällainen henkilö ja tää vois tehdä näin.”
- näyttelijä, mies, 50+

LÄHEISYYSKOREOGRAFI²⁷

Läheisyyskoreografi on tuotantoon intiimikohtauksia varten palkattu ammattilainen, jonka työnkuvaan kuuluu intiimien kohtausten suunnittelua, koreografointia ja näyttelijöiden turvallisuudesta huolehtimista harjoitus- ja kuvaustilanteissa.

Me too -liike sai maailmalla aikaan läheisyyskoreografian työnkuvan syntymisen elokuva-alalla kun tuotannot halusivat varmistua tekijöiden turvallisuudesta intiimikohtauksissa. Yhdysvalloissa elokuvanäyttelijöiden liitto ja Iso-Britannian ohjaajaliitto Directors UK suosittelee läheisyyskoreografian palkkaamista intiimikohtauksiin, ja esimerkiksi suoratoistopalvelu HBO käyttää nykyään läheisyyskoreografeja kaikissa intiimikohtauksissa sisältävissä tuotannoissa.²⁸

Selvitystyön haastattelumateriaalin keräämisen aikaan läheisyyskoreografien työ oli Suomessa vielä tuntematonta eikä yhdelläkään haastatellulla ollut omakohtaista kokemusta aiheesta. Toisin kuin toimintakohtauksiin, joihin palkataan ammattituotannoissa lähes poikkeuksetta

stuntkoordinaattori toimintaa koreografioimaan ja näyttelijöiden turvallisuudesta huolehtimaan, intiimikohtauksissa vastuu kohtausten toteutuksesta ja turvallisten olosuhteiden järjestämisestä on useimmiten jätetty tekijöille itselleen.

Vuodesta 2019 lähtien läheisyyskoreografeja on palkattu myös suomalaisiin tuotantoihin. Läheisyyskoreografeja tulisi käyttää tuotannoissa, jotka sisältävät paljon intiimejä kohtauksia tai monimutkaisia, väkivaltaisia tai tarkempaa perehdyttämistä vaativia seksikohtauksia. Läheisyyskoreografian palkkaaminen on suositeltavaa myös muissa intiimikohtauksissa sisältävissä tuotannoissa. Läheisyyskoreografian työhön voi kuulua myös muunlaisen läheisyyden koordinaattoria ja koreografointia. Esimerkiksi lapsen ja aikuisen välisessä kohtauksessa, jossa lapsi antaa iltasuikon 'äidin' suulle, on suostumuksen tarkastaminen välttämätöntä.

Läheisyyskoreografian työ jakautuu tuotantolliseen ja taiteelliseen osaan. Näyttelijöiden turvallisuudesta huolehtiminen on tärkeä osa läheisyyskoreografian työtä ja tätä varmistetaan asennoilla, suojilla ja puvustuksella. Läheisyyskoreografi on myös tärkeä työpari ohjaajalle ja auttaa kohtauksen fyysisen rakenteen luomisessa ja mahdollistaa tarkemman illuusion ohjaajan toivomasta läheisyydestä. Haastateltavien negatiivisten kokemusten suuren määrän perusteella olisi toivottavaa, että jatkossa intiimikohtauksiin palkattaisiin kohtaustyyppiin perehtynyt läheisyyskoreografian ammattilainen.

²⁷ Läheisyyskoreografeista on käytetty Suomessa myös nimityksiä intiimikoordinaattori ja intiimikoreografi. Silloin tällöin käytetään myös englanninkielisiä termejä intimacy coordinator, intimacy choreographer sekä intimacy director. Läheisyyskoreografi on kuitenkin se nimike, jota suomalaiset alan ammattilaiset toivovat itsestään käytettävän. Tämän luvun laatimisessa on auttanut läheisyyskoreografi Pia Rickman.

²⁸ <https://deadline.com/2018/10/hbo-hires-intimacy-coordinators-to-monitor-on-set-sex-a-new-role-1202489884/>

20) Kuvasuunnitelma intiimikohtauksissa

Kuvasuunnitelma eli storyboard tai kuvakäsikirjoitus on kameratuotantoa varten tehty kuvallinen suunnitelma, jossa käsikirjoituksen tapahtumat on piirretty auki sarjakuvan tapaan. Kuvasuunnitelmasta käy yleensä ilmi suunnitellut kuvakoot, kuvakulmat ja kameran liikkeet. Storyboard tehdään todella usein mainostuotannoissa ja silloin tällöin lyhytelokuvissakin, mutta pitkien elokuvien ja tv-sarjojen piirtäminen kuvakäsikirjoitukseksi asti on työlästä ja siksi harvinaisempaa.

Pidemmissä tuotannoissa tehdään tavallisesti vain yksinkertaisempi kuvasuunnitelma tai pelkkä kovalista, jossa kuvakoot, -kulmat ja kameran liikkeet on kirjoitettu auki. Jotkut laativat kohtauksiin niin sanotun floorplanin eli kuvauspaikan pohjapiirustuksen, jossa on tietoa näyttelijöiden asemoinnista ja kameran paikoista. Yksittäisiä toiminnallisempia tai monimutkaisempia kohtauksia saatetaan kuitenkin piirtää auki, jotta työryhmä olisi paremmin selvillä siitä mitä tullaan tekemään. Etukäteen laaditut suunnitelmat kohtauksista saattavat muuttua esimerkiksi kiireen tai muuttuvien olosuhteiden vuoksi.

On harvinaista, että kuvasuunnitelmaa tai kuvakäsikirjoitusta näytetään näyttelijöille ja harvoin näyttelijät edes pyytävät saada sellaista nähtäväksi. Sen sijaan on tavallisempaa, että ohjaaja kertoo näyttelijälle kuvasuunnitelman sisällön suullisesti ennen kuvausta. Intiimikohtauksissa kuvasuunnitelman näkeminen tai sen sisällön kuuleminen on näyttelijälle tärkeää, sillä tieto kuvakoosta ja kuvasuunnitelmasta antaa osviittaa siitä mitä kaikkea lopullisessa tuotannossa tulee näkymään ja omia toimintoja ja asemia voi suunnitella sen mukaan.

Ohjaajista viidesosa kertoi antaneensa näyttelijöiden nähdä kuvasuunnitelman intiimikohtauksissa ja näyttelijöistä sellaisen kertoi nähneensä 17,5 prosenttia. Kuitenkin 75 prosenttia ohjaajista ja 70 prosenttia näyttelijöistä muisteli, että kuvasuunnitelmasta oli kerrottu näyttelijöille suullisesti ennen kuvausta. Yleisesti koettiin, että kuvasuunnitelman näkeminen tai siitä kuuleminen on hyödyllistä näyttelijöille. Moni näyttelijä kertoi ottavansa kuvasuunnitelmasta selvää myös

muissa kuin intiimikohtauksissa, jotta omaa tekemistä ja ilmaisua on mahdollista mitoitaa kohtauksen tarpeen ja kuvakoon mukaan.

“Olen usein aika kartalla siitä mitä kuvataan ja mitä näkyy. Pyrin olemaan siitä kartalla ihan vain näyttelijäntyöllisistä syistä, että tiedän ilmaisun asteen.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Mä oon aina saanu tietää, et kuinka monta kuvaa tässä on ja mitä kuvataan, mut sen mä haluan tietää missä tahansa kohtauksissa, et osaa vähän suunnitella mitä tekee.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Kuvasuunnitelmaa pidettiin hyvänä ja konkreettisena työkaluna ohjaajan ideoiden ja suunnitelmien selventämiseen. Monet kokivat kuvasuunnitelman helpottavan jännitystä siitä mitä kohtauksessa tulee näkymään.

“Varsinkin tällaisissa kohtauksissa olis helppo kuvasuunnitelmalla konkretisoida se idea. Et nää olis täällä ja kamera täällä ja sit kun sä katot sitä kuvaa, ni sit sä voit sanoa, et ‘eiks näillä oo peittoa tässä päällä’.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Se olis tärkeetä tietää, et tietää mihin voi keskittyä. Usein on epä tietoinen siitä, et missä se kamera vaeltaa.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Kuvasuunnitelman sijaan joillekin näyttelijöille riittää intiimikohtauksissa ohjaajan antama tieto siitä mitä kuvassa tulee näkymään. Luottamusuhde ohjaajaan saattaa myös vaikuttaa siihen miten tarkka tieto kuvasuunnitelmasta halutaan. Muutama näyttelijä kertoi saaneensa tiedon kuvasuunnitelmasta tai kovalistasta ohjaajan sijaan kuvaajalta.

“Jos on luotto ohjaajaan, ni en mä sillon kauheesti kysele. Mut jos mä en vielä tunne ohjaajaa eikä oo syntynyt luottamussuhdetta, ni kyl mä sit saatan olla kiinnostunut tietämään. Koska oon tullu iän myötä tarkemmaksi omista rajoista.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Olen usein keskustellut kuvaajan kanssa siitä miten hän tulee kuvaamaan kohtauksen.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Kokemattomien näyttelijöiden voi olla vaikea ymmärtää kuvasuunnitelman sisältöä ja siksi olisi tärkeää, että ohjaaja sanallistaa suunnitelmansa näyttelijöille selkeästi ennen kuvauksia.

“Se vaatii sen, että osaa vaatii sitä tietoo. Alkuvaiheessa uraa ei osannut. Sil on tekemistä myös sen kaa miten paljon sä vaadit ja otat tilaa. Et kuinka paljon sä tarviit tietoo siihen, et sä voit tehdä sen hyvin. Sit jos sanotaan, et ‘mennään ihan improlla’, ni sit mä varmaan kysyisin, et ‘ootsä varma, et meil on aikaa siihen? Sit pitää valmistautua siihen, et siinä kestää, kannattais joku suunnitelma varmaan olla.’ Mut se liittyy siihen, et on kokemusta ja osaa kysyy oikeita kysymyksiä. Voi olla, et uran alussa on sanottukin kuvii, mut et sä oo ymmärtäny sitä, et mitä ne tarkoittaa ja on ollu, et ‘joo, joo’. Ja sit sä teet jo masterissa kaiken ja se on sillee, et ‘pitäiskö vähän jarrutella, tullaan aika paljon lähemmäs jossain vaiheessa.’”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Haastatelluista ohjaajista harvalla oli intiimi-kohtauksiinkaan piirretty storyboardia, mutta moni piti tärkeänä kuvasuunnitelman sanallistamista näyttelijöille. Monet ohjaajat olivat näyttelijöiden kanssa samaa mieltä siitä, että kuvien kertominen voi vapauttaa näyttelijöitä intiimikohtausten kuvaustilanteessa. Kuvasuunnitelmasta kertomista muissa kuin intiimikohtauksissa ei pidetty niin tarpeellisena ja jotkut pitivät sitä jopa näyttelijän työskentelyä haittaavana.

“Annan kuvasuunnitelman nähtäväksi tai kerron siitä] näissä kohtauksissa pääsääntöisesti aina. Kaikki tää informaatio antaa näyttelijälle turvaa siitä mitä se tekeminen on, missä se kamera on ja mitä näkyy. Ettei kameran läsnäolo tuu yllätyksenä, et ‘ai se onkin tossa metrin päässä ja tässä näkyy kaikki.’”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Piirrän omia tikku-ukkoja ja kerron kaikki kuvat. Muissa kohtauksissa en välttämättä kerro kaikkia tai sit mä sanon ne vaan puolihuolimattomasti, et tässä tehdään laaja, tiukka ja puolikuva, mutta näissä mä kerron kaikki kuvat ja mitä näkyy.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Ei niitä piirretä sillee storyboardiksi. Jossain actionkohtauksissa oon piirtänyt, mut muuten me tehdään kuvallistoja eikä niistä näyttelijät välttämättä paljoo ymmärrä. Mut mä oon niinku kääntäny, sitä mä oon tehny. Et ‘mä oon ajatellu, et otetaan tästä laaja kuva ja siinä saat-aa pakara vilahtaa ja sit kun me kuvataan täältä ni sit se rajaus on sellanen, et mitään ei näy’. Eli sanallistan kuvallistan.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Näe kohtaukset on itse asiassa ainoita, joissa kerron kuvasuunnitelmasta. Muissa kohtauksissa se voi raskauttaa näyttelijää, mutta näissä kohtauksissa se on hyvä näyttelijän tietää.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Joissakin tapauksissa kuvasuunnitelman sijaan oli näyttelijän annettu nähdä suunniteltu kuva monitorilta ja toisinaan oli kerrottu tarkemmin myös värimäärittelystä ja siitä miten kohtaus tullaan leikkaamaan.

“Harvoin on storyboardia, mutta esimerkiksi yhdessä tapauksessa annoin näyttelijän nähdä kuvan. Puhuin myös etukäteen miten ajattelin värimäärittellä kuvan, että siluettia korostetaan ja alastomuutta näkyy vähemmän.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“On kerrottu, et mitä kuvia otetaan ja joskus oon näyttänyt näyttelijöille, et tääl on tää kuva. Sit on laitettu stand init kuvaan ja näytetty, et näytte tällasessa valossa ja sit kun tää värimäärittellään, ni näytätte tältä. Jos teette noin ni mitään ei näy, jos teette noin, ni jotain näkyy. Tää on tehty sellasissa jutuissa, joissa on ollu jotain alastomuutta mukana.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Muutammat ohjaajat eivät halunneet näyttää näyttelijöille kuvasuunnitelmaa edes intiimikohtauksissa. Ohjaajat pelkäsivät liian tarkkojen suunnitelmien vievän pois mahdollisuutta muutoksiin ja tilanteesta reagointiin.

“Ylipäättään kuvasuunnitelman näyttäminen, ni mä luulen, et se poistaa mahdollisuuden reagoida tilanteeseen. Et jos ne on sovittu liian tarkkaan. Haluis kuitenkin pitää sellasen vapauden siinä, et pystytään yhdessä reagoimaan.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Yleensä kerron mitä kuvia otetaan ja mitä siinä suunnilleen näkyy, mutta kuvasuunnitelmaa en näytä koska niistä usein poiketaan.”
- ohjaaja, mies, 50+

Näyttelijöistä muutamat kertoivat, että kuvasuunnitelmaa oli pitänyt kysyä aina itse eikä tietoa silti välttämättä oltu saatu tai suunnitelmassa ei oltu pysytty. Jos kuvasuunnitelman näkeminen tuntuu näyttelijästä tärkeältä, voi asian ottaa puheeksi ohjaajan kanssa jo ennen kuvauksia tai asiasta voi pyytää saada maininnan sopimukseen. Ikävä kyllä tämäkään ei välttämättä takaa, että intiimikohtauksesta laaditaan storyboard.

“Yhdessä tuotannossa näytettiin kuvasuunnitelma ja refekuvia, mutta sitten kuvatessa ei pysytkään suunnitelmassa. Tuntui, että ohjaaja innostui kuvakerronnasta tilanteessa liikaa.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Yhdessä jutussa olen pyytänyt sopimukseen maininnan, että saisin nähdä kuvasuunnitelman, mutta silti en ole saanut sellaista nähtäväksi. Sellaista ei ilmeisesti koskaan tehty.”
- näyttelijä, nainen, 50+

21) Intiimisuojat

Intiimikohtauksissa seksiä simuloidessaan näyttelijät joutuvat yleensä hyvin läheiseen kanssakäymiseen toistensa kanssa ja usein vähissä vaatteissa tai jopa alasti. Alastomien vartaloiden kohtaaminen on kyseenalaista hygienian ja seksuaaliterveydenkin näkökulmasta ja siksi käyttöön tulee ottaa intiimisuojat. Intiimisuojia käytetään paljon myös näyttelijöiden intiimi-alueiden peittämiseen alaston- ja seksikohtauksissa. Intiimisuojiksi luetaan tässä yhteydessä kaikki kehon intiimialueita suojaamaan asetetut teippaukset ja vaatteet sekä kangas-, muovi- tai jopa pahvikappaleet.

Intiimisuojat ovat yleisesti käytössä Hollywood-tuotannoissa, mutta Suomeen ne ovat rantautuneet kunnolla vasta viimeisen kymmenen vuoden aikana. Haastattelumateriaalin perusteella intiimisuojia oli ollut suomalaisissakin tuotannoissa käytössä melko paljon, mutta niiden tarjoaminen tai käyttö ei edelleenkään ole tarpeeksi yleistä.

Haastatelluista hieman yli 60 prosenttia kertoi intiimisuojia olleen käytössä alaston- tai seksikohtauksissa. 12,5 prosenttia näyttelijöistä ja 25 prosenttia ohjaajista oli sitä mieltä, ettei intiimisuojille ollut koskaan ollut tarvetta. Kuitenkin todella monet näyttelijät ja jotkut ohjaajista olivat kohdanneet tilanteita, joissa intiimisuojia olisi kannattanut olla, mutta syystä tai toisesta niitä ei oltu tarjottu tai käytetty.

Intiimisuojia oli ollut käytössä monenlaisia. Yleisimpiä olivat miehen elimen ympärille viritetyt munasukat tai -kukkarot sekä naisten rintaja alapääteippaukset. Konsultoimieni pukusuunnittelijoiden mukaan intiimisuojia saa tilattua ulkomailta internetin välityksellä, mutta valmiit suojat saattavat pysyä huonosti paikallaan, joten alalla on yleistä, että pukuosasto valmistaa itse tai kehittää suojia tarpeen mukaan. Tee-se-itse-mentaliteetti suojien käytössä tuli esiin myös haastattelumateriaalissa.

*“Pahvinpala naisen alapäässä kun piti antaa suuseksiä.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias*

*“Näyttelijällä oli paksu villasukka peniksen ympärillä. Se tuntui parhaalta mahdolliselta suojalta tilanteessa.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias*

*“Kerran yhdessä suuseksikohtauksessa oli tyyny naisen jalkovälissä.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias*

*“On ollu tennissukkia miehillä ja intiimisuojia naisella, mut ei oo oikein mitään hyvää, nekin lähtee irti.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias*

*“Nudealkkarit, nännien teippaamiset, peitto tai liinaa alapääsuojana.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias*

Useampi näyttelijä kertoi olleensa täysin tietämättömän intiimisuojista ensimmäisiä intiimikohtauksia tehdessään ja kuultuaan niiden olemassaolosta vasta myöhemmin uralla. Tämä saattaa johtua siitä, että moni haastateltu oli aloittanut uransa kun intiimisuojat eivät olleet Suomessa vielä yleistyneet. Yllättävän moni näyttelijä kertoi, ettei intiimisuojia oltu koskaan tai yleensä tällaisten kohtausten kuvaustilanteessa tuotannon puolesta tarjottu. Monet sanoivat oppineensa itse vaatimaan intiimisuojia uran edetessä kuultuaan niiden käytön mahdollisuudesta. Tietoa intiimisuojista oli saatu kollegoilta ja mediasta.

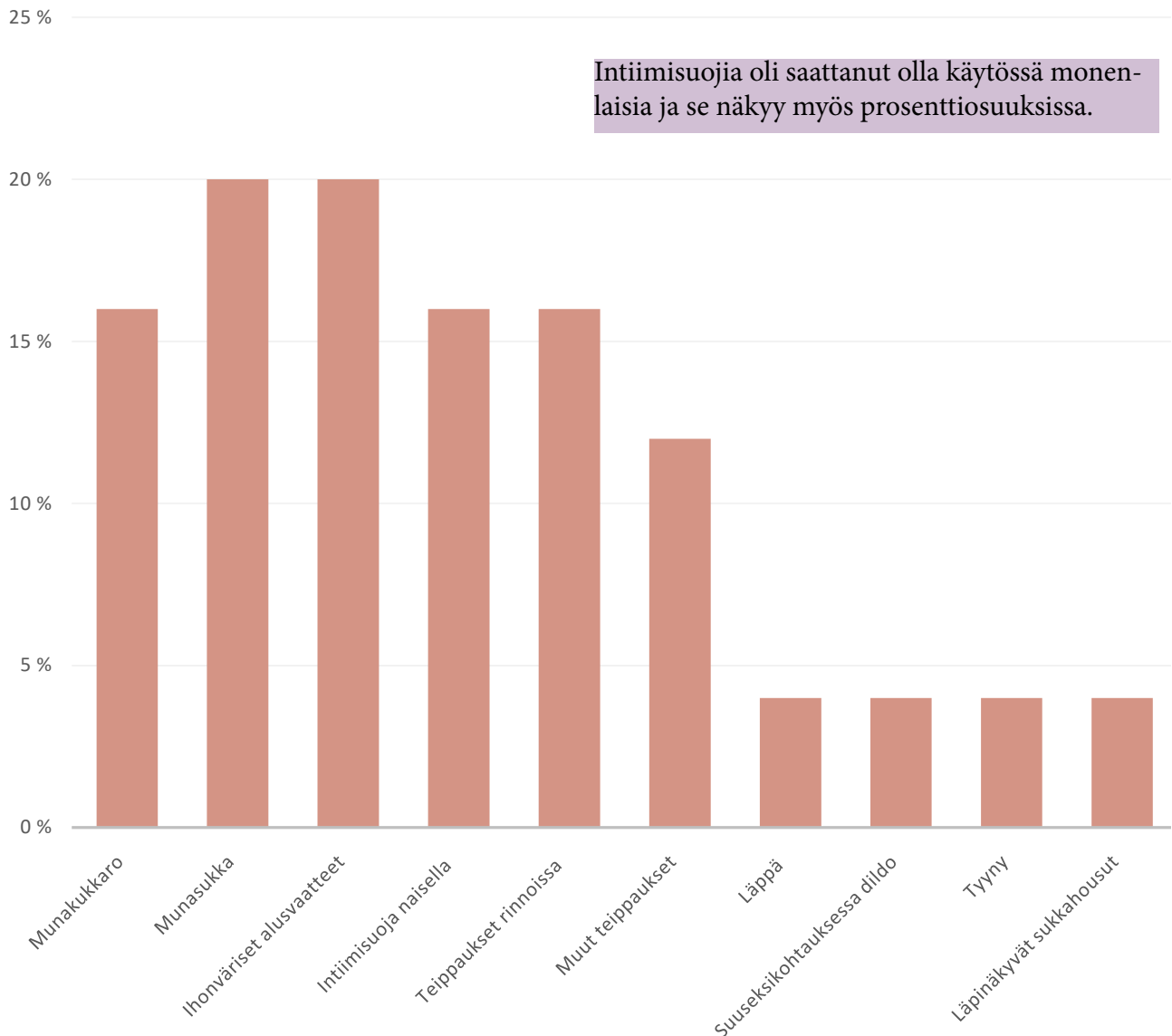
*“Koskaan ei ole mitään tarjottu. Itse olen oppinut huolehtimaan ja olen itse hoitanut sellaiset itselleni.”
- näyttelijä, nainen, 50+*

*“En mä uran alussa tienny mistään suojista mitään. Se on ihme, etten mä oo ollu pillu levällään useammassakin jutussa, koska en mä silloin osannu suojautua.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias*

*“Jossain vaiheessa tajusin, et sellasia on eikä mun mielestä kukaan niitä lähtökohtaisesti oo tarjonnut. Mä itse asiassa kuulin, et yhdessä sarjassa oli jollain ollu sellaset. Ja sen jälkeen aina kun on ollut mahdollisuuksiakaan tällasille kohtauksille, ni mä oon aina pyytännyt niitä.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias*

Myös kaksi ohjaajaa kertoi olleensa tietämättömän intiimisuojista uran alkuvaiheessa. Toivon mukaan näyttelijöiden ja elokuvaohjaajien

Millaisia intiimisuojia on ollut käytössä? (näyttelijät)

Intiimisuojia oli saattanut olla käytössä monenlaisia ja se näkyy myös prosenttiosuuksissa.

koulutuksessa on viime vuosina herätty tähän epäkohtaan ja intiimisuojien olemassaolosta kerrotaan tekijöille jo opiskeluvaiheessa.

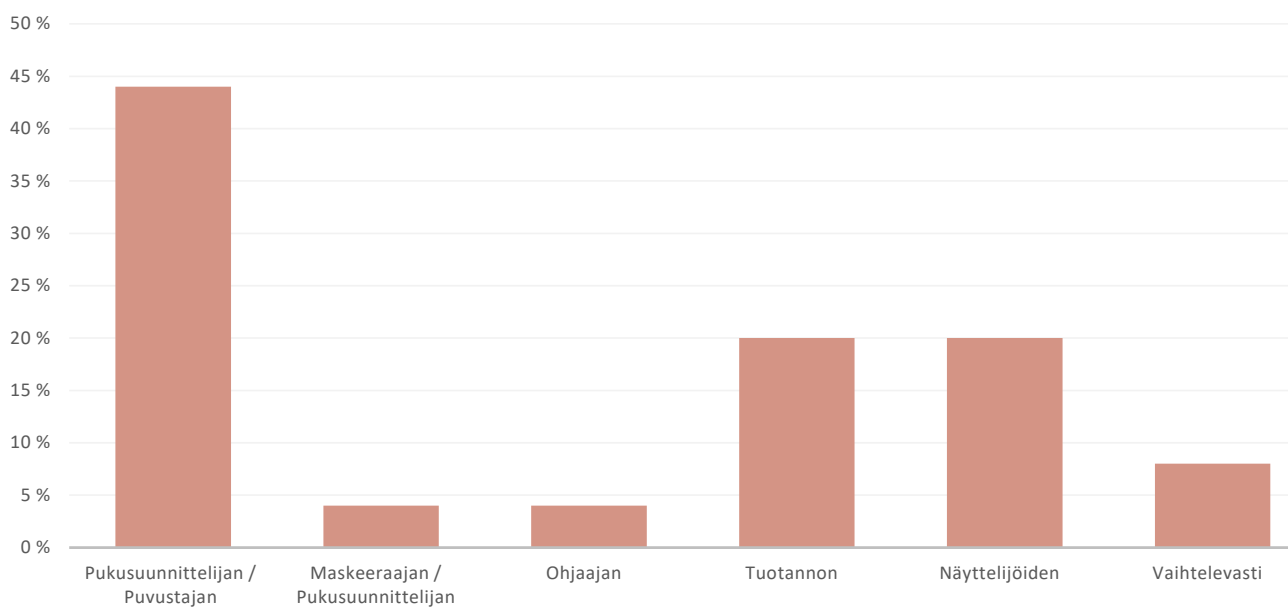
“Siinä mielessä olis ollut ehkä joskus tarpeen, et se olis voinu ehkä ohjaajanakin vapauttaa, et niitä ei olis tarvinnu miettiä. Jos huomaakin, et tätä ei nyt toimikaan näin miten mä oon ajatellut, et täytyy ottaa kummaltakin housut pois ja teidän täytyy olla silti tässä asennossa, ni jos se tuntuu epämiellyttävältä, ni olis ollut tällasia ratkasuja. Mut en mä ollut koskaan kuullutkaan sellasista.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Mulla oli kauheen pitkään sellanen olo, et kaikki muut tietää vähän paremmin miten näissä kohtauksissa pitää olla. Et näyttelijät on varmaan tehny niin paljon ja muut ohjaajat tietää paremmin miten niitä tehdään. Et muilla

on salaista tietoa siitä miten näitä tehdään ja mä nyt tässä vaan huijailen kun mä en oikeastaan tiedä. Mut sitä on sit ajatellut, et ’okei, jos niin on ni sit niiltä voi kysyä’. Musta on ollut hirveen kiinnostavaa kun on kuullut, et jossain on käytetty vaikka tekopimpejä. Kun eihän näistä tiedä. Sitä tietää, et on käytetty ihonvärisiä sukkahousuja, mut nää on sellasia mitä poimii sieltä täältä. Meillä on kaikki tää repertuaari huijata, et voi välttää alastomuutta.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

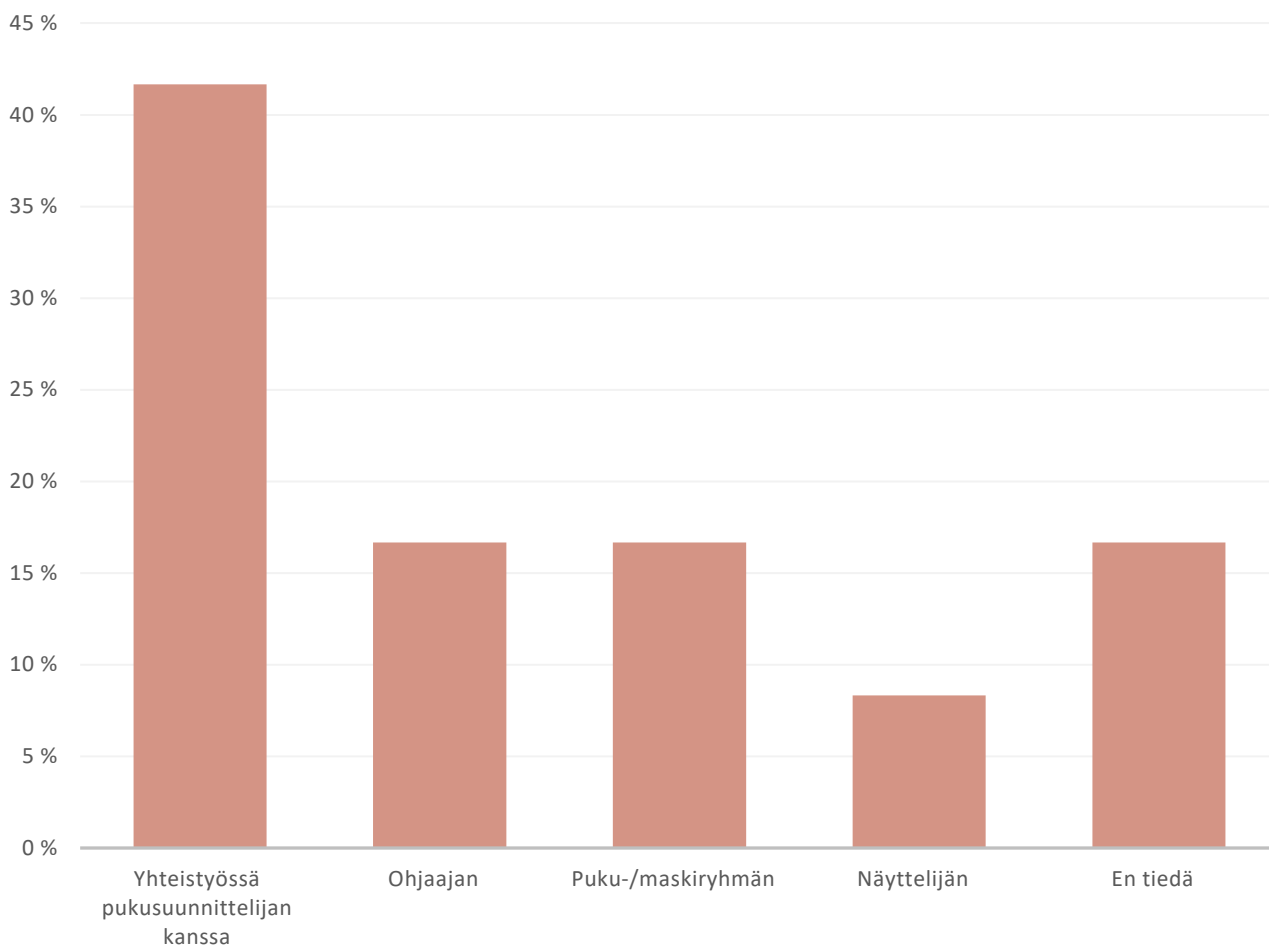
Aloite intiimisuojien käyttämiseen oli molempien haastatteluryhmien mukaan tullut ensimmäiseen puku- tai maskiosastolta. 20 prosenttia intiimisuojia käyttäneistä näyttelijöistä sanoi aloitteen tulleen näyttelijöiltä ja vain yksi näyttelijä oli pitänyt ohjaajaa aloitteellisena osapuolena.

Kenen aloitteesta intiimisuojia on ollut käytössä? (näyttelijät)

Tämän sivun grafikoissa prosenttiosuudet suhteessa intiimisuojien käyttöä kohdanneiden, ei kaikkien haastateltujen määrään (näyttelijöiden kohdalla 25, ohjaajien 12).

Kenen aloitteesta intiimisuojia on ollut käytössä? (ohjaajat)

lena asian suhteen. Ohjaajista taas vain yksi oli kokenut aloitteen tulleen näyttelijältä ja 42 prosenttia ohjaajista kertoi olleensa itse asiassa aloitteellinen.

Ristiriita näissä luvuissa on selitettävissä sillä, ettei tieto aloitteentekijästä välttämättä siirry työryhmän sisällä. Ohjaaja saattaa pyytää puku-suunnittelijaa käymään asian läpi näyttelijän kanssa ja näyttelijä kokee aloitteen tulleen puku-osastolta, tai vaihtoehtoisesti näyttelijä pyytää pukuosastoa hankkimaan suojat ja ohjaaja luulee aloitteen tulleen pukusuunnittelijalta. Aloitteen tekemistä voidaan siis tässä materiaalissa arvioida ainoastaan sen mukaan miten usein näyttelijät ja ohjaajat itse kokivat olleensa aloitteellisia asian suhteen. Suojien hankkimista pidettiin pääsääntöisesti pukuosaston vastuualueena.

“Mä ajattelen, et kun pukuosasto purkaa käsikirjoituksia ja siellä on tällasia kohtauksia ni on itsestäänselvää, että heillä on tarjota välineitä tähän.”
- ohjaaja, nainen, 50+

“Olen pyytänyt puvustajaa käymään asian läpi näyttelijöiden kanssa ja sit mä saan puvustajalta tiedon, et mikä se keskustelu on ollut. Ja sit käydään läpi voiko sen toteuttaa ja vaikuttaako se kuvasuunnitteluun vai ei.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Koen, et se on mun velvollisuus. Yleensä mä huikkaan pukuosastolle, jos on toiveita jonkun nudealkkareiden suhteen. Ja sit voisin kuvitella, et puku ja maski puhuu myös sit näyttelijöiden kanssa vielä erikseen mitä me ollaan keskusteltu. Mä oletan, et ne käy sen keskustelun. Saatan kysyä, et ‘varmistatko et näyttelijälle on ok’ mut yleensä mä oon sen hoitanut jo.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Tärkeä yhteistyö on pukusuunnittelijan tai puvustajan kanssa. Se on ollu myös sellanen asia millä mä oon suojellu itteeni, et siitä on etukäteen puhuttu ohjaajan ja puvustajan kanssa et miten tää tässä ratkaistaan ja miten siihen varaudutaan vaatteiden suhteen. Yleensä mä nykyään pidän nänniteipit, jotta sitä materiaalia ei voi käyttää, jos vilahtaa tissi. Sit mä oon pitäny ihonväriset pikkarit.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Monet näyttelijät pitivät yhteistyötä puku-suunnittelijan kanssa tärkeänä ja turvallisuutta tuovana tekijänä intiimikohtauksissa. Yleisesti toivottiin, ettei suojista huolehtiminen jäisi näyttelijän vastuulle vaan pukuosasto tarjoaisi suojia intiimikohtauksiin automaattisesti ja hyvissä ajoin ennen kuvausta.

“Mä juttelen aina puvustajan kanssa, ehkä jopa ennen kuin oon jutellut ohjaajan kanssa, saadakseni tietää miten kohtaus toteutetaan ja mitä ohjaaja siitä funtsaa. Ja sit sovitaan yhdessä käytäntö ja suojat.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mä oon yleensä pyytänyt nänniteippejä. Moni puku-suunnittelija on jo valmistautunutkin siihen. Mä oon aika yliaktiivinen näissä, et pyydän jo ennen kuin on ehditty tarjoamaan. Mut varmaan siinä on vielä sellasta, et olis hyvä aktiivisemmin tuoda esiin ja varmistaa sieltä puolelta, et on mietitty. Et se tulis etukäteen. Mun kokemus on se, et näyttelijä joutuu usein turhaan miettimään sitä asiaa kun sen asian vois myös selkeästi käydä, et ‘tiedoksi kun sulle on tulossa tää kohtaus, ni me ollaan jo mietitty tää, et no worries’. Helposti se jää liikaa näyttelijän stressattavaks se asia.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Liian vähän [on tarjottu]. Vaikka olis hurjempi positiivisenkin seksikohtaus, ni se pitäis tajuta, et niitä kohdellaan kuin stuntkohtauksia. Se on sellainen asia mikä pitäis saada muutettua. Suomalaisissa projekteissa se on usein niin, et [pukusuunnittelija sanoo, et] ‘kun mulla ei oo nyt mitään’.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Pieni osa haastatelluista näyttelijöistä piti intiimisuojien käyttämistä kiusallisena ja kertoi olevansa mieluummin ilman suojauksia kohtauksen niin salliessa. Suurin osa haastatelluista kuitenkin kannatti intiimisuojien käyttämistä intiimikohtauksissa tarpeen niin vaatiessa. Tarve intiimisuojien käyttämiseen määrittänyt näyttelijöiden henkilökohtaisten rajojen ja kohtauksen ehdoilla. Näyttelijä ei kuitenkaan voi kieltäytyä intiimisuojien käytöstä, jos niiden käyttämättä jättäminen vaikuttaa vastaanäyttelijään (esimerkiksi vartaloiden ollessa kosketuksessa). Luottamussuhde vastaanäyttelijään tai ohjaajaan voi jossain tapauksissa vaikuttaa intiimisuojien käytön tarpeeseen.

“Mul on sellainen olo, et ne hankaloittaa sitä hommaa, et sit rupee jännittää sitä, ettei suojavälineet vaan näy.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Ehkä sellaista on tarjottu, mutta mun mielestä se on tuntunut kiusallisemmalta, jos joku puvustaja on tuonu mulle jonkun pilluläystäkkeen. Mieluummin sitä on sit kokonaan ilman. Mut ehkä se on enemmän kans sitä, et sellaisille ei oo ollut tarvetta. Jos kokisin, et on ni sit sellaiset pitäisi ehdottomasti mulle toimittaa.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Mulle ei oo niin kauheesti väliä [onko intiimisuojia]. Ne tilanteet on niin äärimmäisen epäseksuaalisia. Ehkä jos

kokis, et vastaanäyttelijän puolelta tulis jotain viboja. Se riippuu niin paljon myös siitä kohtauksen jännitteestä, et jos mennään saunaan ni ei nyt mitään suojia. Mut olishan se tietty outoa, jos genitaalit hinkkais toisiaan vasten.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Jos on luottanut täysin siihen, et mitään ei tuu näkymään, ni sit ei oo ollut [intiimisuojia].”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Haastatellut olivat pyrkineet kaikissa olosuhteissa välttämään genitaalikosketusta, eli näyttelijöiden alastomien vartaloiden kohtaamista niin, että genitaalit koskettavat toisiaan. Ikävä kyllä jotkut näyttelijät olivat siihenkin tilanteeseen joutuneet. Genitaalikosketusta oli pidetty epämiellyttävänä ja terveyden kannalta vaarallisena.

“Mun mielestä pitäis jo ihan tautienkin takia olla jotain suojia. Herpes tarttuu suudelllessakin, jos jollakin on. Onhan se hurjaa, et mennään niin iholle.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“[Intiimisuojia] ei oo koskaan ollut silloin kun niitä olisi tarvittu. Tuntui muutenkin yhdessä tuotannossa siltä, että kaikki oli tosi huonosti suunniteltu, ei ollut välikappaleita genitaaleille eikä kukaan ryhmästä ollu edes ajatellut sitä. Eikä oo myöskään puhuttu, et tehtäis jotain ug:tä²⁹ missä mennään loppuun asti.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Näyttelimme vastaanäyttelijän kanssa seksikohtauksen täysin alasti. Meille ei oltu järjestetty intiimisuojia. En saanut ohjaajalta selkeää vastausta siihen, olettiko hän, että harrastamme oikeasti seksiä. En tiedä vielä tänäkään päivänä mitä hän tuolta tilanteelta odotti, sillä suoraa vastausta ei tullut, vaikka suoraan kysyinkin. Kyseisen tilanteen koin omalta osaltani hyvin ahdistavaksi. Vaadin suojia kerta toisensa jälkeen. Niitä ei ollut ja kello tikitti, kohtaus piti saada tehtyä eikä kukaan halunnut olla tilanteessa hankala. Lopulta teimme kohtauksen ja genitaalimme osuivat jatkuvasti toisiinsa siinä muhjutessamme.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Kun kuulin intiimisuojista ni olin ihan sillee, et miks mä en oo koskaan tollasista kuullutkaan. Lähetään vaan läiskii häpyä toisen päälle puuttumatta siihen, et jollain voi olla jotain tauteja. Vaikka siinä ei eritteitä vaihdeta, ni silti tuntuu käsittämättömältä ajatukselta, et on antautunut siihen.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“[Ilman suojia oleminen] tuntuu hurjalta, se tulee jo uniinkin. Vaik se on vaan milleistä kii, ni ei sitä voi mieltää, et tää on vaan työtä.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Usein genitaalikosketusta pyritään seksikohtauksissa välttämään siten, että vähintään toisella näyttelijällä on alushousut jalassa. Tällaisissa tilanteissa käytössä on usein ihonvärisiä alusvaatteita. Toisinaan kohtaukset ratkaistaan niin, että akti tapahtuu peiton alla, jolloin näyttelijät voivat pitää alaruumiinsa täysin puettuina. Joskus toisen näyttelijän kädellä tai ruumiilla pyritään peittämään toisen alastonta kehoa, useimmiten naisen rintoja.

“En mä sellaista muista, et pyörittäis alasti alastomat ruumiit kiinni toisissa ja vehkeet heiluis miten sattuu. Aina siel on jotenkin huomioitu, ettei niin olis.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Koskaan ei ole ollut sellaista tilannetta, että naisnäyttelijä olisi joutunut olemaan ilman housuja. Miesnäyttelijä on ollut kyllä ilman housuja ja siinä on ollut mahdollisuus, että hänen elimensä on ollut ihokontaktissa naiseen, mutta naisella on ollut kyllä housut jalassa.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Pyrin yleensä siihen, et voi olla pikkuhousut jalassa, ettei tarvii mitään erillistä alapääsuojaa. Useimmiten se on mahdollista, stringit saa esimerkiksi huijattua kuvakulmien mukaan.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Viimeks kun piti alasti seistä ja hyväillä mieshahmoa ni mä sanoin, et se mieshahmo voi seistä mun edessä ja mä voin seistä sen takana niin et musta ei näy mitään. Se sopi kaikille.” - näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mä pyysin vastaanäyttelijää peittämään mun rintoja sen käsillä kun mä en halunnu et ne näkyy. Se oli mulle paljon helpompaa vaikka se oli ehkä sille tosi kiusallista, et se joutu koskemaan mua silleen. Ne oli mulle enemmän kuin kilvet, ei niin et joku koskee mua.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Yhdellä näyttelijällä oli kokemus myös intiimisuojien näkymisestä kuvissa. Eräs miesnäyttelijä puolestaan ihmetteli miksi niin usein alusvaatteetkin oli otettava pois vaikka olisi sovittu, ettei intiimiosia näytetä.

“Yhdessä tuotannossa pyysin tissiteipit sellaisessa kohtauksessa missä on sanottu ettei rinnat näy. Mä imetin ja olin kyllästynyt olemaan tissit paljaana ryhmän edessä, sellaisia kohtauksia oli ollut jo sen verran. Siitä tuli jotenkin vaikeeta, et mistä ne saadaan ja sit lopulta mulla oli ne, mut lopputuloksessa näkyy että mulla on ne. Se oli jotenkin tosi epäselvää kun kuvaa ei oltu kuitenkaan rajattu niin, ettei tissejä näkyisi.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

29 ug = underground-tuotanto

“Miksi on otettava alushousut pois, jos ne rajataan ulos kuvasta joka tapauksessa?”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Muutama muukin haastateltu kertoi, että alusvaatteet saatetaan pyytää ottamaan pois “varmuuden vuoksi”. On toki ymmärrettävää, että rintaliivien olkain tai boksereiden lahje tulee kuvaan helpommin kuin intiimit alueet ja siksi alusvaatteista usein alastomuuden illuusion luomiseksi luovutaan. En kuitenkaan näe syytä sille miksi nänniteippaukset, munasukka tai naisen alapääsuoja pitäisi poistaa kuvauksessa, jos yhteisesti on sovittu, ettei intiimiosia kuvissa näytetä. Jos hyvissä ajoin ennen kuvausta on puhuttu läpi se mitä tehdään, mitkä ovat näyttelijöiden rajat ja millaisia suojia tullaan käyttämään, on ohjaajan ja kuvaajan velvollisuus suunnitella kuvat niin, että näyttelijä voi pitää suojat yllään koko kuvauksen ajan.

“On helpompi tehdä seksikohtauksia niin, et ei oo välttämättä ne alusvaatteet päällä, mut kuitenkin suojaa niin, et ei näy ne kriittiset paikat. Ja siinähan on sit ratkomista, et missä asennoissa pystyy olemaan niillä mun suojauksilla.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Jälkituotantovaiheessa on mahdollista peittää intiimialueita kuvakäsittelyssä, jos suojia ei ole ollut käytössä. Tällaisissa tilanteissa näyttelijällä on kuitenkin oltava luotto ohjaajaan ja siihen, että intiimit alueet todella sumennetaan materiaalista jälkikäteen. Yhdessä tapauksessa intiimisuojat olivat olleet käytössä eikä näyttelijöistä ollut näkynyt kuvissa mitään, mutta intiimi-alueet oli rakennettu kuvakäsittelyllä jälkikäteen, jotta vaikutelmasta saatiin realistinen.

“Johonkin mä olin munasuojusta pyytämässä, mut sit sitä ei voinut käyttää kun se olis näkynyt kuvissa. Sit lopullisessa sitä blurrattiin tietenkin, mut se näky liikaa siinä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Suojavälineet suojaa niin, et sä voit kuvatessa kuvata kaiken, mut mitään ei näy. Me oltiin näyttelijöiden kanssa sovittu mitä saa näkyä ja mitä ei. Sit kun mentiin leikkauspöytään ni me jouduttiin leikkauspöydässä ei blurraamaan vaan rakentamaan se, et kaikki näyttäis oikealta. Mutta koska oli intiimisuojat ni sieltä ei kukaan voi löytää mitään oikeeta vaikka joku nappais kuvan ja suurentais.”

- ohjaaja, nainen, 50+

22) Bodydouble intiimikohtauksissa

Maailmalla bodydoublen³⁰ käyttö elokuvien intiimikohtauksissa on verrattain yleistä, mutta ennen selvitystyön aloittamista en ollut kuullut yhtään tapausta bodydoublen käytöstä suomalaisten kameratuotantojen intiimikohtauksissa. Laajan haastattelumateriaalini perusteella bodydoublen käyttö intiimikohtauksissa on Suomessa edelleen harvinaisuus. Vain hieman yli 8 prosenttia kaikista haastatelluista, kaksi ohjaajaa ja kolme näyttelijää, oli törmännyt bodydoublen käyttöön intiimikohtauksissa.

Ohjaajien tapauksista toisessa oli kyse alaikäisen näyttelijän suojaamisesta ja toisessa näyttelijän rajoista. Jälkimmäisessä tapauksessa hienoa on se, ettei näyttelijää oltu painostettu tekemään intiimikohtausta vaikka hän oli siihen käsikirjoituksen luettuaan jo suostunut. Näyttelijällä tulee aina olla mahdollisuus myös suostumuksen purkamiseen.

“Oli kohtaus, jossa mies tarttuu alaikäistä tyttöä alapästä kiinni. Oli alusta asti selvää, että tää nuori tyttö ei tuu tekemään sitä kohtausta ja siihen haettiin bodydouble. Tämä oli mun aloitteesta.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Näyttelijä kieltäytyi kuvausten alla tekemästä kohtausta, joka oli ollut jo hänen hyväksymässään käsikirjoituksessa. Hän tuli toisiin ajatuksiin. Hän oli kuvitellut, että se häneltä taittuu, mutta sitten alle viikkoa ennen kuvausta iski epäily ja varmuus siitä, ettei halua sitä tehdä. Mä kysyin perustelut ja olis ne ollut mitkä tahansa, ni mä olisin hyväksynyt ne. En painostanut vähääkään vaan ehdotin bodydouble -asiana. Kun se oli hänenkin mielestä hyvä ratkaisu, niin sitten toimittiin näin. Se toteutettiin muuten samalla tavalla kuin olis tehty näyttelijänkin kanssa, oli genitaalisuojaukset ja yöpaita päällä, mutta kamera oli selän takana niin, ettei kasvot näkyneet. Se, että näyttelijän kanta asiaan muodostui vasta niin lähellä kuvauksia, kun käsik oli ollut tiedossa jo 2 kuukautta aiheutti meille roolitusongelmaa sen bodydoublen kanssa. Mulle se kielii siitä, et se [kohtauksen tekemisen vaikeus] on yllättänyt näyttelijän itsensäkin.”

- ohjaaja, mies, 50+

30 Bodydouble = sijaisnäyttelijä, joka korvaa näyttelijän vartalon kohtauksessa. Tässä yhteydessä käytän englanninkielistä termiä, koska sijaisnäyttelijä-termi yhdistetään usein stuntkohtauksiin.

Kaikissa näyttelijöiden tapauksissa syy bodydoublen käyttöön oli liittynyt näyttelijän rajoihin tai näyttelijän haluttomuuteen toteuttaa roolin vaatima intiimikohtaus. Bodydoublen käyttäminen voi olla ratkaisu, jolla päästään kaikkia osapuolia tyydyttävään lopputulokseen.

“On kerran käytetty stunttia. Mä sanoin heti kun luin käsiksen, et ’mä en tuu makaamaan alasti tässä kohtauksessa, et jos te halutte jonkun alasti makaamaan ni se en oo minä. Jos sillä voi olla jotain muita vaatteita päällä, ni se käy, mut jos ei, ni mulle on ok, jos te ette halua mua tähän sen takia.’ Tän keskustelun kävin tuottajan kanssa, se oli naistuottaja ja se kyllä ymmärsi, ettei se oo kaikista tärkein asia. Ja sit lopulta mulla olikin siinä kohtaa alkkarit, mut siinä on yks kohtaus, jossa mun henkilön peppu näkyy, mut se en oo minä vaan stuntti.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Bodydoublen käyttö seksikohtauksessa voi olla vastanäyttelijälle hämmäntävää ja siksi bodydoublen käyttöön seksikohtauksessa tulee saada myös vastanäyttelijän lupa.

“Siinä leffassa oli kaks seksikohtausta ja toisessa piti olla ulkomainen näyttelijä, joka ei halunnut tehdä sitä ja siihen tuli sit stuntti. Se näytettiin kokonaan takaapäin niin, et se oli mun päällä. En tuntenut koko naista ja se vaan kävi siinä mun päällä ja lähti. Se oli vähän outoa. Ei ehtinyt paljon kemoita syntyä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Kahdessa ilmi tullessa tapauksessa bodydoublen käyttöön ei oltu kysytty lupaa edes näyttelijältä itseltään, vaan bodydoublen kanssa kuvattu kohtaus oli liitetty kohtaukseen näyttelijän tietämättä. Jälkimmäisessä tapauksessa mentiin jopa oikeuteen ja oikeuden päätöksen mukaan tällainen toiminta oli laitonta. Taitavasti toteutettuna yleisö ei välttämättä näe eroa bodydoublen ja näyttelijän välillä, joten näyttelijältä tulee ehdottomasti kysyä lupa bodydoublen käyttöön.

“Itse näin vasta TV:ssä, että mulla oli ollut joku stuntti. Ehkä olisin voinut tehdä sen sit mieluummin itse, jos olisin tiennyt, et sellainen tehdään. Katsoja joka tapauksessa luulee, et se on se näyttelijä, joten stunttia ei pitäis käyttää mun mielestä ilman yhteistä keskustelua.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Yhdessä elokuvassa oli rakastelukohtaus ja mä itse sanoin, et ‘Jos musta näkyy selkä ja me ollaan tossa sängyssä, ni ottaen huomioon roolin ja tarinan on vähän epäluonnollista, jos mulla on rintikat päällä. Mä otan pois ja kuvataan.’ Et ei tää tämmösestä oo kiinni. Ja semmonen siellä on, mutta siihen on sit liitetty sijainäyttelijän tekemä kohtaus. Siinä näytetään alastonta alaruumista sivusta päin kuvattuna. Ja siitä tulee oikein hyvin sellanen kuva, että ne oikeasti nai. Ja se on liitetty mun tekemään kohtaukseen. Mulle ei kerrottu, että ne tulee käyttämään sijainäyttelijää ja ohjaajan mukaan hän tajusi vasta leikkausvaiheessa, että sellaista tarvitaan. Ja sitten he kuvasivat sen myöhemmin eikä kertoneet siitä mulle siinä vaiheessa. Mä kuulin kollegalta, että ‘kaupungilla liikkuu huhu, että sinä oot tehnyt sellaisen rakastelukohtauksen, jossa oikeasti naidaan’. Selvitin asiaa ja sain tietää, että kaikki muut näyttelijät oli nähnyt sen elokuvan. Ohjaaja oli matkoilla ja yksi tuottajista sanoi, että ‘tuu kattomaan’. Katsoin koko elokuvan ja sen jälkeen sanoin, että ‘leikkaatte pois sen kohtauksen, sellaista ei saa olla siellä’. Mutta ei ne tietenkään leikannut sitä pois sieltä. Sen jälkeen mulle sanottiin, että ‘jos et puutu tähän ja oot hiljaa ni saat 4 prosenttia elokuvan tuotosta’. En suostunut siihen. Kun elokuva tuli ulos, ni mun oli pakko sanoa julkisuudessa, että ‘minä en oo tehnyt sellaista kohtausta, se on laitettu sinne minulta kysymättä’. Lehdistö rupes suhtautumaan muhun niin kuin mä olisin huora. Kun olin kerran ollut joskus tissisillään, ni olin ‘alasti- näyttelijä’ ja sen jälkeen ei oo oikeutta sanoa mitään. Suurin osa ihmisistä luuli, että se oli mun ja ohjaajan yhdessä sopima myyntikikka. Se ei olisi muuttunut miksikään vaikka mä olisin tehnyt mitä. Mä aloitin siitä oikeusjutun yksin ja Näyttelijäliitto tuli sit siihen mukaan. Tuottajia ja ohjaajia kävi todistamassa oikeudessa, että ‘tää on ihan normaalia että näin tehdään, näyttelijähän on väline’. Me vedottiin hirveesti siihen, että näyttelijällä on taiteel-

linen tekijänoikeus. Raha ei ollut pääasia, me haluttiin, että se kuva otetaan leffasta pois ja todetaan, että se on väärin tehty. Seitsemän vuotta se kesti kun käytiin kaikki oikeusvaiheet läpi ja loppujen lopuksi ohjaaja hävisi. Ei sitä kuvaa kyllä koskaan sieltä pois otettu vaikka oikeus on päättänyt, että se pitäisi poistaa. Jossain vaiheessa mä näin sellasen version, jossa luki elokuvan kannessa tai jossain, että ‘kohtauksessa on käytetty sijainäyttelijää’. Sain myös nimellisen rahallisen korvauksen oikeuden päätöksellä.”

- näyttelijä, nainen, 50+

Edellisen kokemuksen perusteella on helppo ymmärtää, jos näyttelijä ei halua toisen henkilön vartaloa esitettävän omanaan, mutta joissain tapauksissa se voi olla näyttelijälle myös vapauttavaa. Muutamat haastatellut näyttelijät toivoivat, että bodydouble olisi suomalaisten kameratuotantojen intiimikohtauksissa käytössä useamminkin. Silloin näyttelijöiden ei tarvitsisi suostua ikäviltä tuntuviin kohtauksiin roolin menettämisen pelossa ja rohkeitakin kohtauksia voitaisiin tehdä ilman, että kukaan joutuu joustamaan omista rajoistaan.

“Monesti on käynyt mielessä, et olis pitäny olla body-double, varsinkin jos on ollu jotain visioita mihin mä en pysty. Jos olis vaikka tarinan kannalta oleellista, et on iso perse, joka hyllyy ja mulla ei oo sitä, ni sit siihen pitäis saada iso perse. Sit muissa kohtauksissa vaan vähän täytettä housuun.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

23) Erektion saaminen kuvaustilanteessa (näyttelijät, laajempi aineisto)

“Mä luin, et Ashton Kutcher sanoo intiimikohtauksissa aina etukäteen Laurence Olivierin äänellä, et ’pyydän anteeksi, jos kiihotun ja pyydän anteeksi, jos en kiihotu’. Et se sanoo tän asian ja tekee siitä vitsin tolla.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Kuten selvitystyön johdannossa mainitsin, tämän aihealueen materiaali on pääosin peräisin Näyttelijäliiton kautta teettämästäni kyselystä. Kyselyn tarkoitus oli antaa miesnäyttelijöille³¹ mahdollisuus vastata erektioon liittyviin kysymyksiin anonymisti, koska pelkäsin omien haastateltujeni pitäneen aiheita liian arkaluontoisena avattavaksi kasvotusten. Halusin selvittää kuinka yleistä erektion saaminen kuvaustilanteessa on, miten tilanteissa on reagoitu ja onko erektion estämiseen tai peittämiseen ollut käytössä jonkinlaisia toimenpiteitä tai keinoja. Halusin myös saada selville kuinka paljon miesnäyttelijät pelkäävät tai jännittävät erektion saamista intiimikohtausten kuvaustilanteessa ja onko erektiosta tai sen pelosta puhuttu muille työryhmän jäsenille ennen kuvausta.

Vastauksia kyselyyn tuli 61 kpl, joka on toki pieni prosentti Näyttelijäliiton miesjäsenistä, mutta suhteessa kameratöitä tekeviin näyttelijöihin otanta on tarpeeksi kattava analysoitavaksi.³² Vastaajien ikäjakaumaa tai kokemusta kameratyöskentelystä ei selvitetty tarkemmin, koska se ei tuntunut oleelliselta kyselyn tulosten kannalta ja olisi voinut vaarantaa anonymiteettia ja näin ollen nostaa vastauskynnystä joillekin. Vastauskynnyksen madaltamiseksi kyselylinkki oli avoin eikä vastaamiseen vaadittu henkilötunnistautumista, joten on mahdollista, että kyselyyn on vastannut myös muita kuin miesnäyttelijöitä.

31 Kyselyyn on pyydetty vastauksia vain miesnäyttelijöiltä vaikka asiaa olisi kannattanut selvittää myös muiden kuin binääristen ja cis-näyttelijöiden osalta. Suomessa on kameratöitä tekevien näyttelijöiden joukossa hyvin vähän sukupuolivähemmistöihin kuuluvia näyttelijöitä, mutta se ei ole riittävä syy heidän näkökulmansa sivuuttamiseen. Toivottavasti tulevissa selvityksissä kiinnitettäisiin sukupuolen moninaisuuteen enemmän huomiota.

32 Näyttelijäliiton karkean arvion mukaan kameratöitä tekee Suomessa aktiivisesti n. 200–300 ammattinäyttelijää.

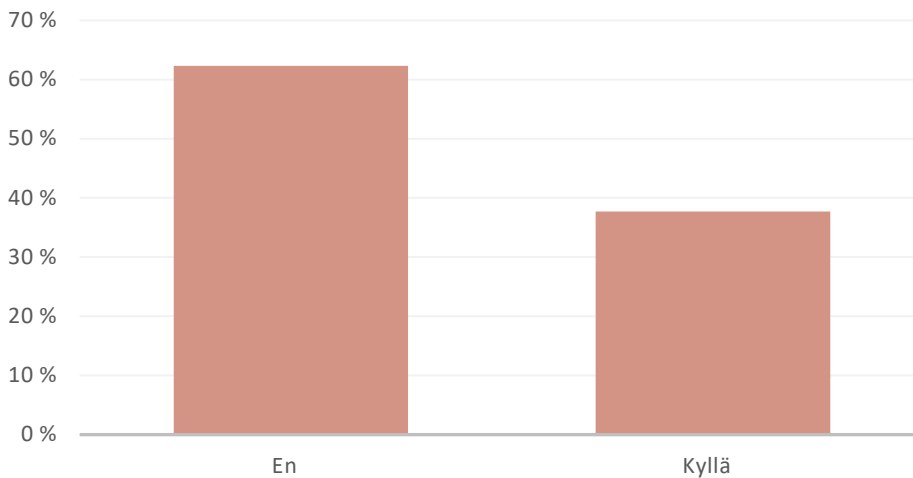
EREKTION PELKO

Yli kolmasosa vastaajista kertoi joskus pelänneensä erektion saamista intiimikohtausten kuvaustilanteessa. Lähes kaksikymmentä prosenttia kyselyn vastaajista oli pelännyt asiaa vaikka erektiota ei ollut koskaan intiimikohtausta kuvattaessa syntynyt. Tulosten valossa voidaan todeta, että erektion pelko on miesnäyttelijöille varsin yleistä riippumatta siitä miten kuvaustilanteet ovat sujuneet. Pelko ei välttämättä rajoitu vain erektioon vaan myös peniksen kutistumisen saattaa kuvaustilanteessa jännittää.

“En ole vielä tehnyt alastonkohtauksia, ja seksikohtaukset ovat olleet sen verran lempeitä, etten ole pelännyt kuvaustilanteessa erektion saamista. Olen kuitenkin ajatellut asiaa usein etukäteen, ja alastonkohtauksiin liittykin sekä erektion että kutistumisen pelkoa: voisin hyvin kuvitella, että alastonkohtaus ja erityisesti paljas seksikohtaus kauniin vastaanäyttelijän kanssa saattaisi aiheuttaa erektion, ja jos koskaan tekisin sellaista kohtausta, ottaisin asian varmasti puheeksi ennen kaikkea vastaanäyttelijän kanssa. Samalla kuitenkin jännitys saattaa laukaista vastakohtaisen reaktion, jolloin penis kutistuu kuin kylmässä, ja tästä minulla on kokemusta, kun tein uimalaan sijoittuvaa kohtausta. En ole koskaan nähnyt penistäni yhtä pienenä kuin silloin, vaikka minulla oli uimahousut koko ajan päällä eikä siis sukupuolielinten kokoa kunnolla nähnyt. Se saattaa silti vaikuttaa miehekkyyden kokemukseen ja ahdistaa. Peniksen arvaamattomuus siis jännittää ainakin minua näillä kahdella tavalla ja haluaisinkin siksi aina alaston- ja seksikohtauksia ennen käsitellä erektion mahdollisuuden vastaanäyttelijän kanssa ja toisaalta riittävästi aikaa rentoutumiseen ennen kohtausta.”

Elimen pienentymistä voi selittää myös olosuhteilla kuten kylmyydellä, mutta peniksen jäykistyminen sen sijaan yhdistetään usein virheellisesti seksuaaliseen kiihottumiseen, joten vastaanäyttelijä saattaa tulkita fyysisen reaktion väärällä tavalla. Intiimikohtauksia tehdessä on kuitenkin tärkeä tiedostaa, että erektio on fyysinen ja tahdosta riippumaton reaktio, joten vastaanäyttelijän erektiota ei tulisi ottaa henkilökohtaisesti. Pelkkä kitka tai kiihottumisen näytteleminen voivat aiheuttaa fyysisen reaktion.

Oletko pelännyt saavasi erektion alaston- tai seksikohtauksen kuvaustilanteessa? (kyselyn vastaajat)

“Ollessani nuori näyttelijä (1990-luvulla) pohdin asiaa paljonkin, ja päädyin siihen että mikäli saan erektion työtilanteessa kenenkään ei pitäisi asiasta loukkaantua, eikä itseni siitä nolostua. Kysymys ei ole tahdonalaisesta toiminnasta.”

“Olen jännittänyt etukäteen, että mitä jos näin tapahtuu. Tilanteet ovat moninaisia, koska heittäytyessä tahdosta riippumattomat reaktiot ovat hallitsemattomissa.”

KESKUSTELUT AIHEESTA

“Kyllähän tää on semmonen, et ei siitä noin vain oma-aloitteisesti puhuta kuvaustilanteessa.”

“Tästä aiheesta ei olla kyllä missään ikinä puhuttu. Korkeintaan miespuolisten kollegoiden kanssa.”

Aiheen arkaluontoisuuden vuoksi oletin, ettei erektioon liittyviä keskusteluja oltu tekijöiden kesken juurikaan käyty. Ainoastaan 18 prosenttia kyselyyn vastanneista vastasikin myöntävästi kysymykseen “Oletko käynyt aiheesta keskustelua ohjaajan tai vastaanäyttelijän kanssa etukäteen?”. Kysymyksen muotoilu oli kuitenkin epätarkka, joten jotkut vastaajat olivat ymmärtäneet kysymyksen “aiheen” viittaavan seksiin ja alastomuuteen yleensä. Spesifisti erektiosta kertoi käyneensä keskustelua vain hieman alle 10 prosenttia vastaajista. Keskusteluja oli käyty vastaajien ja vastaanäyttelijän, mutta ei vastausten perusteella koskaan ohjaajan aloitteesta. Keskusteluja oli pidetty pääosin positiivisina ja jännityksiä tai häpeää hyvällä tavalla purkavina.

“Eräs toinen kohtauksessa mukana ollut miesnäyttelijä otti asian suoraan puheeksi tilanteessa, jossa paikalla olivat kohtauksen näyttelijät, ohjaaja ja kuvaaja. Tilanne purettiin vapaamuotoisesti ja hyvässä, ymmärtävässä hengessä, jonka seurauksena tahattoman erektion mahdollisuuteen liittyvä häpeä ainakin hälveni, jos ei kokonaan poistunut.”

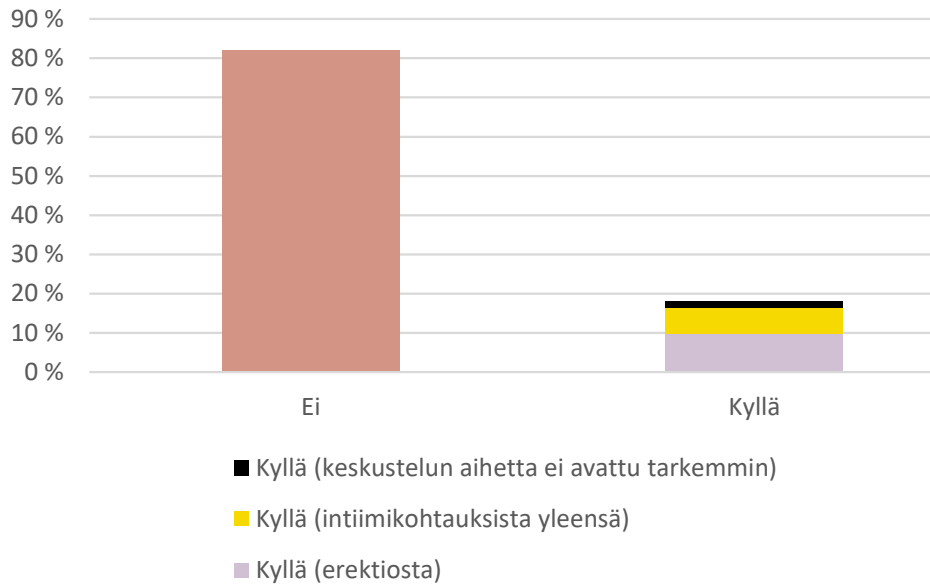
“Minun aloitteestani, vastaanäyttelijän kanssa. Keskustelu oli suurinpiirtein näin: ‘No entäpä jos mulla käy jöpötämään kesken kohtauksen?’ Johon kollega sanoi, että sitten eletään sen kanssa. Ei kyllä alkanut, mut helppoa oli työskennellä, kun asia oli ääneen sanottu.”

“Kävin kerran aiheesta keskustelua ohjaajan ja vastaanäyttelijän kanssa harjoituksissa, vastaanäyttelijän aloitteesta. Keskustelu oli rehellinen ja avoin, ja se vapautti ilmapiiriä kohtauksen kuvaamisen kannalta.”

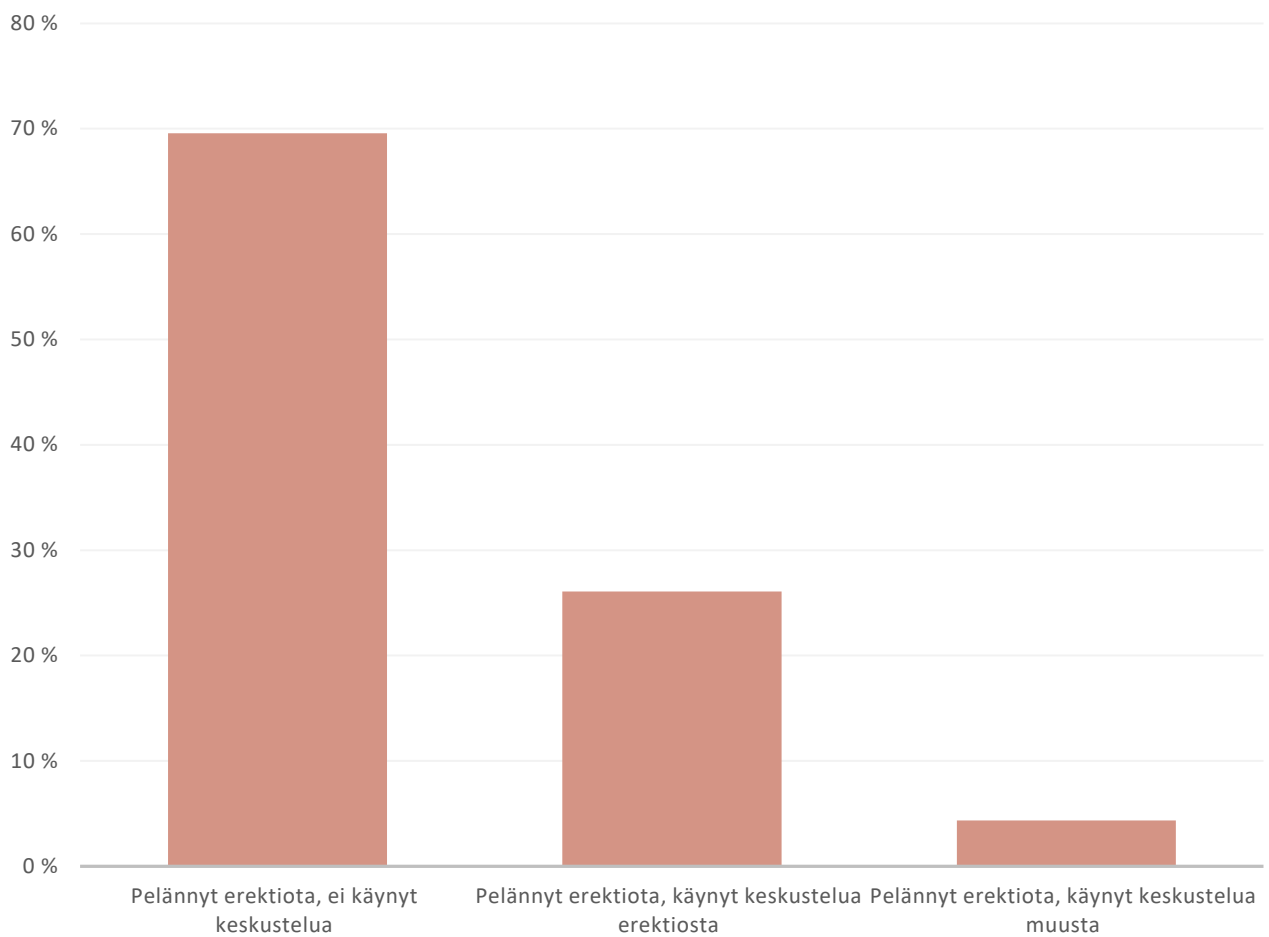
Kaikki erektioaiheesta keskustelleet olivat myös pelänneet erektion saamista etukäteen, mutta silti suurin osa (69,6 %) erektiota pelänneistä ei ollut käynyt aiheesta keskustelua. Näin ollen suurin osa vastaajista oli jäänyt erektioon liittyvien pelkojensa kanssa yksin. Kannustan tekijöitä keskustelemaan aiheesta vaikeudesta huolimatta. Kahden vastaajan mielestä asian puheeksi ottaminen oli tuntunut vaikealta tai häpeälliseltä.

“Viimeinen mahdollinen kuvauspäivä ja tekemättömät purkkiin. Myös sarjan ainoa seksikohtaus. Tapasin vastaanäyttelijän saman päivän aamuna. Olin nähnyt hänet kyllä joskus näyttämöllä kasomosta käsin. Otin puheeksi ja pyysin luottamusta. Nyökkäys ja katse. Mielikuvat omiin kokemuksiin. Ohjaajan ohjeitten mukaan kuvaukset. Työ paketissa. Kiitokset ja hyvän toivotukset. Kysäisin

Oletko käynyt aiheesta keskustelua ohjaajan tai vastaanäyttelijän kanssa etukäteen? (kyselyn vastaajat)

Erektiota pelänneiden käymät keskustelut

vielä etten vahingossa ollut 'ilkeä'. Et ja katse. Tuo on vuosikymmenten takaa muistissa ehkä siksi kun se on ollut, luoja kiitos, ainoa.”

REAKTIOT EREKTIOON

Erektion oli intiimikohtauksen kuvaustilanteessa saanut yli neljäosa vastaajista. Joku paikallaolijoista oli varmuudella huomannut reaktion vain 37,5 prosentissa tapauksista. Erektion kuvaustilanteessa saaneista vastaajista kukaan ei maininnut kohdanneensa negatiivista suhtautumista tapahtuneeseen, mutta sen sijaan positiivisesta tai ymmärtäväisestä suhtautumisesta kertoi useampi kyselyyn vastannut.

“Kuvan loputtua sain päälleni sangollisen kylmää vettä. Kaikkia nauratti. Myös minua.”

“En kokenut tilannetta ahdistavaksi vaan erittäin noloksi. Onneksi vastaanäyttelijä ei ahdistunut. Sanoi olevansa jopa mielissään, että vaikutti minuun näin aidon positiivisesti. Tilanteesta syntyi hauska yhteinen muisto.”

“Vastanäyttelijä huomasi, että kehocontacti väheni ensimmäisen oton jälkeen ja ymmärsi siitä, mitä oli tapahtumassa. Hän reagoi lempeästi ja ymmärtäväisesti. Asiasta ei tehty isompaa numeroa.”

Myös kaksi henkilökohtaisesti haastattelemaani naisnäyttelijää otti puheeksi vastaanäyttelijälle intiimikohtauksen kuvaustilanteessa syntyneen erektion. Molemmissa tapauksissa vastaanäyttelijän erektio oli jätetty kohteliaisuussyistä huomioida.

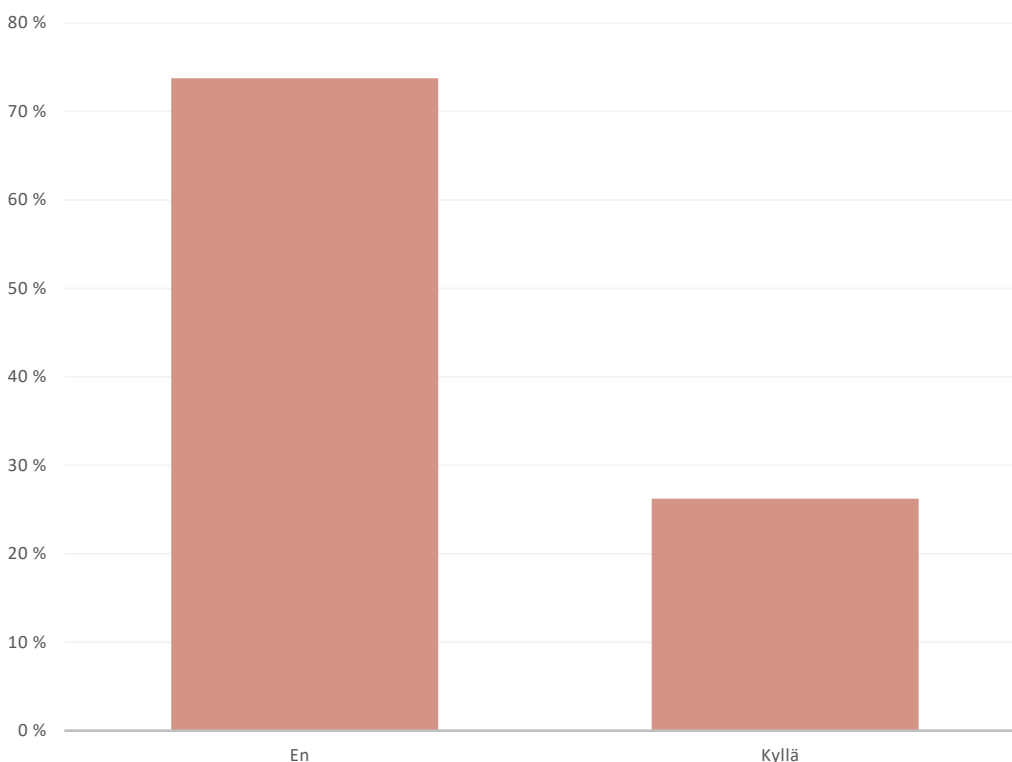
“Kuvauksen jälkeen vastaanäyttelijä pyysi multa anteeksi sitä, että sillä oli ruvennut seisomaan. Sanoin, ettei tarvitse pyytää anteeksi, et se on tosi ymmärrettävää töllassessa tilanteessa. Olin huomannut sen kyllä, mutta mun mielestä miesten ei pitäisi missään tapauksessa tuntea huonoa omaatuntoa tollasesta, se on luonnollinen reaktio jolle ei voi mitään. Kokemus oli kaikesta huolimatta tosi positiivinen. Kerran on toinenkin näyttelijä pyytänyt anteeksi erektiota.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Jos on tehty sänkykohtauksia, ei välttämättä aktikoh-tausta, mut sängyssä ja sit miehellä rupee seisomaan. Eihän hän ehkä voi sille mitään. Mut miten sä sit siihen reagoit kun se on vaikea tilanne varmasti kummallekin. Mä oon ollu sellasissa tilanteissa niin kuin mä en olis huomaavinaanakaan. Se on hämmentävä tilanne varmasti kummallekin osapuolelle tai niin mä oon ainakin kokenut. Sen sit kummatkin vaan unohtaa, et sitä on koskaan tapahtunutkaan.”

- näyttelijä, nainen, 50+

Oletko saanut erektion kuvaustilanteessa? (kyselyn vastaajat)

Erektion huomaamatta jättäminen voi olla toimiva strategia kuvaustilanteessa, mutta myös asian purkaminen kuvaustilanteen jälkeen voi olla näyttelijöille helpottavaa. Mahdolliset negatiiviset tuntemukset kannattaa purkaa vasta kuvauksen jälkeen, koska niiden julki tuominen kuvaustilanteessa voi merkittävästi vaikeuttaa tekemistä.

“Olen miettinyt tilanteessa lähinnä, että toivottavasti vastaanäyttelijä ei tajua sitä ja ahdistu.”

Jos näyttelijä saa intiimikohtauksen kuvaustilanteessa fyysisen reaktion, kannattaa kuvaukseen pyytää pientä taukoa ja odottaa fyysisen reaktion laskemista. Tauon syytä ei tarvitse artikuloida. Jos näyttelijä jännittää erektion syntymistä, kannattaa toimintatapa kuvaustilanteen keskeyttämiseen tai tauon tarpeen artikuloimiseen sopia ohjaajan ja vastaanäyttelijän kanssa jo ennen kuvauksia. Läheisyyskoreografin käyttäminen intiimikohtauksissa helpottaa tauon tarpeen artikuloimista huomattavasti: näyttelijä voi sopia läheisyyskoreografin kanssa merkin, jonka nähdessään läheisyyskoreografi voi keskeyttää kuvaustilanteen erektioon liittymättömästi syystä. Tällä tavalla näyttelijän ei tarvitse itse keskeyttää kuvaustilannetta ja joutua huomion keskipisteeksi vaikealla hetkellä.

“Mikäli niin tapahtuisi, pyrkisin varmaankin ensin itse poistumaan tai väistymään tilanteesta sitä verbalisoidakseen, mutta jos tilanne jatkuisi, toivoisin voivani ottaa sen suht ongelmitta puheeksi ensin vastaanäyttelijän ja/tai tarvittaessa ohjaajan kanssa, ja pyytää taukoa tms. ilman kummempaa stigmaa tai ongelmointia.”

TOIMENPITEET

Tiedustelin kyselyssä olivatko miesnäyttelijät pyrkineet estämään tai peittämään erektion jollakin keinolla tai toimenpiteellä. 26,2 prosenttia kaikista kyselyyn vastaajista ja jopa 81,3 prosenttia erektion joskus saaneista vastasi kysymykseen myöntävästi. Suurimmalla osalla erektion saaneista vastaus liittyi erektion peittämiseen.

“Yritin kääntää lantiota niin, ettei näkyisi ja yritin peittää erektiota reidellä.”

“Olen jäänyt vähän pidemmäksi ajaksi rekvisiittapeiton alle, jos kohtauksessa on tullut jonkinlainen erektio. Joskus olen ilmoittanut käyväni vessassa, saadakseni aikaa erektion laskemiselle. En ole kertonut syytä kenellekään.”

“Pysyttelin ‘piilossa’ peiton alla ja toivoin, että erektio menisi ohi nopeasti.”

“Siirtymällä etämmälle lantion alueella.”

Jotkut erektion saaneet olivat saaneet erektion laskemaan kiinnittämällä huomionsa vastaanäyttelijän sijaan työryhmän muihin jäseniin. Tämä voi olla tehokas tapa muistuttaa itseään siitä, ettei kyseessä ole todellisuudessa intiimi tilanne.

“Yhdessä tuotannossa, jossa intiimikohtauksia tehtiin ja vastaanäyttelijänä oli viehättävä vastakkaisen sukupuolen edustaja, tunsin kuinka erektio oli väijäämättömästi syntymässä. Tällöin turvauduin ainoaan käsillä olevaan keinoon, eli käänsin katseeni tiiviisti ohjaajaan, joka oli onnekseni alkoholisoituneen näköinen mies. Tämä helpotti ja toimi. Tämä siis kaiken valosäädön yms. aikana, varsinaisten ottojen aikana erektio ei tuntunut uhkaavan lainkaan kun keskittyminen oli kohtauksen tekemisessä.”

Muutama vastaaja kertoi estäneensä erektion ajatteleamalla jotain aivan muuta. Tämä keino voi olla toimiva ottojen välissä, mutta kohtauksen keskellä se voi pahimmillaan viedä pois todellisen kontaktin osapuolten väliltä. Seksikohtauksen tekeminen on toki tekninen suoritus, mutta uskon, että kohtauksista tulee parempia ja uskottavampia, jos näyttelijät voivat antautua tilanteelle ja olla siinä toistensa kanssa kontaktissa ja läsnä.

Muutama vastaaja ehdotti erektion peittämisen tai sen estämisen apuvälineeksi intiimisuojia ja niistä olikin ollut hyviä kokemuksia. Toivoisin, että intiimisuojia tarjottaisiin useammin myös miehille ja niiden toimivuuteen ja ergonomiaan kiinnitettäisiin enemmän huomiota. Usein miehen intiimisuojana toimii ohuesta kankaasta valmistettu suoja tai sukka, mutta jos intiimisuojia olisi tehty kovemmasta materiaalista ja peittäisi kunnolla mahdollisen erektion, ei asiasta tarvitsisi olla huolissaan ja miesnäyttelijätkin voisivat huoletta heittäytyä intiimikohtauksissa. Myös eräs haastateltu naisnäyttelijä sanoi toivovansa miehille parempia suojia intiimikohtauksiin, jotta vastaanäyttelijän ei tarvitsisi käyttää energiaa erektiota pelkäävän miesnäyttelijän rentouttamiseen.

“Musta usein miesnäyttelijät jännittää sitä et niillä alkaa seisoo. Mulle on monta kertaa sanonut miesnäyttelijä, et ‘jos mulle sit tuolla tapahtuu jotain ni ota se kohteliaisuutena tai jos ei tapahdu ni ota sekin. Mä yritän, mut en välttämättä pysty hallitsemaan sitä.’ Mä oon aina kääntänyt sen niin, et ‘ei hätää, ei oo eka kerta, älä stressaa siitä’

asiasta'. Vaikka ei se tietenkään oo musta yhtään kivaa, mut me ollaan eri sukupuolta ja naisen ei tarvii ikinä miettiä tommosta asiaa. Se olis tosi paljon vaikeempaa varmasti miehenä. Nainen voi keskittyä ihan muihin asioihin kun ei tarvii olla koko ajan kontrollissa, ettei ala stondaamaan. Voi heittäytyä ja yrittää päästää irti niissä hyvissä rajoissa ja keskittyä oleelliseen. Mun mielestä siihen väliin vois laittaa jotain, oon kerran ehdottanutkin et 'laitetaan siihen joku kirja väliin, ni sun ei tarvii miettiä asiaa ja mä en tunne mitään'. Mut se meni jotenkin vaan vitsiksi vaik mä olin tosissani asiassa. Jos ei kerta se kohta näy, ni ihan hyvin siellä voi olla vaikka tyyny välissä. Turha hinkata oikeita asioita vaikka oliskin alusvaatteet tai vaatteekin päällä. Kun on varmaan luonnollista, et alkaa seisoa kun hinkuttaa tarpeeksi kauan. Ei pitäis mennä myöskään niin, et yritän vaan rentouttaa mun vastaanyttelijää kun se on ihan paiseessa siitä et alkaako sillä seisoa." - näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Myös muutamia muita keinoja erektion välttämiseksi tai sen laskemiseksi ehdotettiin. Muutamille toimi rauhoittuminen ja hengittäminen, yhdelle vastaajalle paineen purkaminen etukäteen. Keinojen toimivuus on toki yksilöllistä, joten jokaisen on löydettävä omat toimintatavat itse. Joskus intiimikohtausten kuvaaminen helpottuu ja rentoutuu vasta kokemuksen myötä.

"Olen joskus hoitanut itse itseni etukäteen, ettei erektiota tarvitsisi niin paljon jännittää."

"Tähän pätee sama kuin moneen muuhunkin jännittävään asiaan, ensimmäisen seksikohtausten tekeminen on pahin, sitten siihen tottuu ja on työtä siinä missä muutkin kohtaukset."

KIELTEISET VASTAUKSET

Lähes puolet (47,5 %) kyselyn vastaajista vastasi kielteisesti kaikkiin esitettyihin kysymyksiin eli erektiota ei oltu koskaan intiimikohtausten kuvaustilanteessa saatu, siitä ei oltu puhuttu eikä sitä oltu pelätty tai yritetty estää toimenpiteillä. Monet kielteisiä vastauksiaan kommentoineista kokivat intiimikohtausten kuvaustilanteet niin epäeroottisiksi, ettei erektio ollut koskaan muodostunut ongelmaksi. Työryhmän läsnäolo, tilanteen teknisyys ja painaisuus olivat myös usein mainittuja erektiota estäviä tekijöitä.

"Omien kokemusteni mukaan kuvaustilanteet ovat melko epäkihoittavia, jatkuvaa valojen ja maskien korjaamista ja odottelua. Erotiikka on kyllä kaukana. Tilanteet ovat pelkkää 'näyttelemistä'."

"En ole saanut erektiota leffan tai tv sarjan kuvauksissa, koska tilanne on erittäin kiusallinen ja paineinen."

"Käytännössä tilanne on aina ollut niin 'ei intiimi', että todellisuudessa erektiota ei ole tullut, vaikka kohtauksen tekeminen olisi saattanutkin osittain kiihottaa."

"Kokemuksen myötä olen todennut, että omalla kohdallani ympäröivä todellisuus eli se, että meitä kuvataan ja läsnä on useita henkilöitä tarkkailemassa meitä, on keskeisin tekijä joka ehkäisee erektion saamista, vaikka tilanteessa muuten tällainen riski olisikin. Toki meitä on moneksi ja tilanteita erilaisia, joten kaikissa tapauksissa ja kaikkien kohdalla sama ei varmasti toimi."

Useampi kyselyyn vastaaja piti varsinaista seksikohtausten kuvaustilannetta liian teknisenä tai absurdina erektion syntymiseen, mutta suutelu-kohtauksissa tai ennen kuvausta erektion mahdollisuutta pidettiin suurempana. Muutama vastaaja kertoi saaneensa kuvaustilanteessa erektion vaatteet päällä, mutta ei koskaan alasti. Tämä voi johtua myös siitä, että vaatteet päällä tehtävissä intiimikohtauksissa miesnäyttelijä voi heittäytyä kohtaukseen helpommin ilman pelkoa erektion näkymisestä.

"Itse kuvaustilanteessa erektiota ei ole koskaan ollut, päinvastoin, tilanteet ja energiat eivät ole yhtään stimuloineet siihen suuntaan. Kuvausta edeltävä jännittävä tilanne saattaa aiheuttaa erektion."

"En ole koskaan saanut erektiota kuvaustilanteessa, jossa olisin ollut alasti tai pelkästään joku suoja sukupuolielintä peittämässä. Tilanteet ovat olleet enemmänkin kiihkeitä suutelu- ja hyväilytilanteita vaatteet päällä. Varsinainen penetraation simulointi on jotenkin niin absurdi tilanne, että siinä erektion 'uhkaa' ei ole ollut."

"Intiimejä kohtauksia tehdessä olen saanut erektioita vaatteet päällä. Alasti en."

MUITA KYSELYSSÄ ILMI TULLEITA ASIOITA

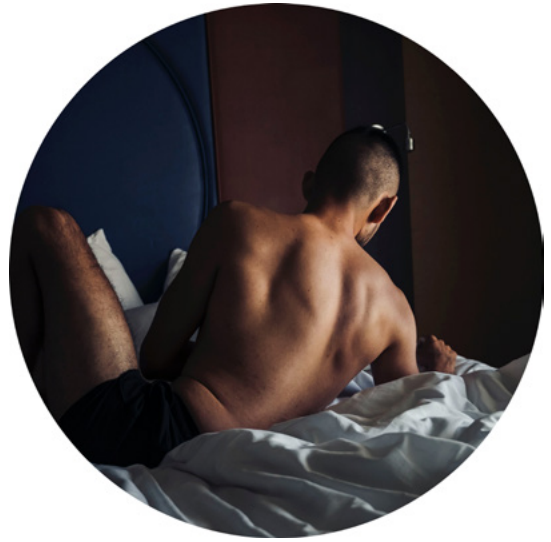
Kyselyn lopuksi vastaajien oli mahdollisuus kommentoida vapaasti aihetta ja kyseiseen osioon tulikin paljon vastauksia. Monet olivat hämmentyneitä kyselyn tarkoituksesta ja ihmettelivät miksi selvitystyössäni keskitytään vain erektioon. Voi olla, etten kyselyn yhteydessä tarpeeksi hyvin avannut kyselyn tarkoituseriä, koska pelkäsin liian pitkän alustustekstin vähentävän vastausmäärää. Koko selvitystyössä erektioaihe on kuitenkin vain pienessä osassa. Erektioon liittyviä

kysymyksiä ihmettelivät lähinnä ne vastaajat, joille aihe ei ollut tuntunut ajankohtaiselta.

Eräs vastaaja jakoi vapaassa osiossa ikävän erektioon liittyvän tapauksen. Ohjaajan tahdittoisuus tilanteessa olisi voinut olla traumaattista, jos miesnäyttelijä olisi todella vaihtanut asentoaan peittääkseen erektion. Tässä tapauksessa asennon vaihtamisen syynä oli kuitenkin kohtelias ele peittää naisnäyttelijän intiimit alueet kuvasuunnitelman muuttuessa lennossa.

“Vastanäyttelijä pyysi istumaan hetkeksi ennen hänen junansa lähtöä purkaakseen päivän ahdistusta, niin ohjaaja tunki mukaan ja hoki : ‘Mikko, Mikko, Mikko - ottiko eteen?’ Raivostuin silmittömästi ja vain ohjaajan kertakaikkinen kutistuminen esti lyömisen. Annoin tulla verbaalista tykitystä: kuvista ja rajauksista oli tarkkaan sovittu, eikä niistä pidetty kiinni. Kesken hyvin väkivaltaisen kuvan olin tajunnut kameran olevan sellaisessa kulmassa, ettei sieltä voi ottaa sovittua ylävartaloiden puolikuvaa. Siirsin refleksinomaisesti paljaan perseeni kameran linssin ja vastanäyttelijän genitaalien linjalle. Seuraavina päivinä vannotutin yhtiötä olemaan antamatta tuon päivän materiaaleja ohjaajalle kotiin työstettäväksi.”

Monet vastaajat kertoivat vapaassa osiossa muihin kuin erektioon liittyvistä ikävistä tilanteista intiimikohtausten kuvauksissa. Ilmi tuli saman tyyppisiä ongelmia kuin muussakin haastattelumateriaalissa: suojavaatteita ei oltu saatu ottojen välissä, kohtauksesta ei oltu keskusteltu ohjaajan kanssa, settiä ei oltu tyhjennetty ja materiaalin päätyminen pornosivustoille harmitti. Jotkut vastaajat kokivat, ettei miesnäyttelijöistä pidetä intiimikohtauksia kuvatessa yhtä hyvää huolta kuin naisista. Vastaajat jakoivat myös muuta-

mia positiivisia kokemuksia intiimikohtausten tekemisestä. Näissäkin kokemuksissa toistuivat samat asiat kuin haastattelumateriaalissani: turvallinen ilmapiiri ja kommunikaatio ovat oleellisessa osassa positiivisen kokemuksen muodostumisessa. Eräs kyselyyn vastannut kiteytti hyvin onnistuneeseen kokemukseen tarvittavat seikat.

“Tärkeätä olisi, että intiimien kohtausten kuvaustilanteet olisivat aina rauhoitettuja ja että esiintyjät kokisivat tilanteet turvallisiksi ja luottamuksellisiksi. Kaikenlainen ruumiin kommentoiminen (etenkin ohjaajan toimesta) on nähdäkseni loukkaavaa. Seksikohtauksissa olisi tärkeää, että ne suunniteltaisiin ja artikuloitaisiin etukäteen mahdollisimman tarkasti, määriteltäisiin siis tarkasti, mitä tapahtuu, mihin kosketaan, mihin ei kosketa, mitä kuvassa näkyy jne. Esiintyjillä on joka päivä oikeus määrittellä omat rajansa oman koskemattomuutensa suhteen.”

24) Näyttelijöiden kokemukset ohjaajista

Ohjaaja on näyttelijälle usein vastaanäyttelijöiden ohella tärkein ja läheisin työtoveri ja siksi ohjaajan persoonalla, työtavoilla ja suhtautumisella työntekoon on näyttelijöille valtava merkitys. Näyttelijöiden haastattelumateriaalin perusteella ohjaajan käytös ja toiminta oli ollut suurin tekijä positiivisten ja negatiivisten kokemusten muodostumisessa intiimikohtauksissa. Halusin selvittää tarkemmin millaisia ohjaustapoja ja suhtautumisia ohjaajilla oli näyttelijöiden mukaan ollut ja mitkä tekijät tekevät ohjaajasta hyvän tai huonon ohjaajan intiimikohtauksissa.

OHJAUSTAVAT

Haastattelumateriaalin perusteella hyvin harvat ohjaajat ovat saaneet koulutuksessaan opastusta intiimikohtausten ohjaamiseen.³³ Tapoja ohjata alaston- ja seksikohtauksia on siis varmasti yhtä

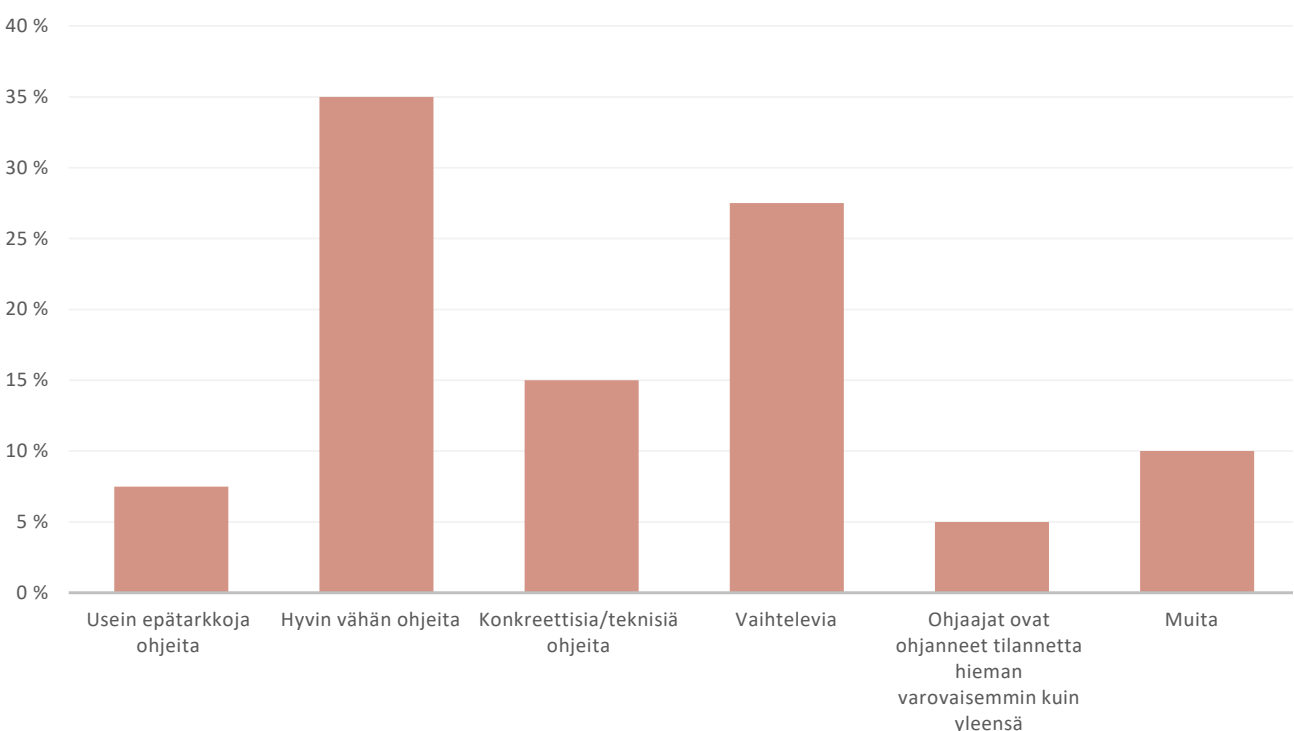
paljon kuin ohjaajiakin, mutta halusin siitä huolimatta selvittää olivatko näyttelijät huomanneet yhtäläisyyksiä ohjaajien ohjaustavoissa.

27,5 prosenttia haastatelluista ei osannut nimetä mitään yksittäistä yhtenevää tekijää ohjaustavoissa, mutta myös yhtymäkohtia löytyi, sillä peräti 42,5 prosenttia näyttelijöistä koki ohjaajien ohjanneen intiimikohtauksia usein epätarkasti tai suurpiirteisesti ja hyvin vähillä ohjeilla. Tavallisia kohtauksia konkreettisempaa tai teknisempää ohjausta oli kohdannut toistuvasti 15 prosenttia näyttelijöistä, ja kaksi haastateltua näyttelijää koki ohjaajien suhtautuvan intiimikohtauksiin monesti tavallisia kohtauksia varovaisemmin.

“Ne suutelee ja sit ne niinku siirtyy siihen rakasteluun. Hyvin suurpiirteisistä siis.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

³³ Lisää aiheesta [luvussa 3](#).

Millaisia ohjeita ohjaajat ovat antaneet intiimikohtausten kuvaustilanteissa? (näyttelijät)

“Tuntuu, että alastonkohtauksissa ohjaajat puhuu tosi vähän, en oo saanut juuri mitään ohjeistusta tällaisissa kohtauksissa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Moni haastateltu näyttelijä arveli ohjauksen muuttuvan intiimikohtauksissa suurpiirteisemmäksi ohjaajan epävarmuuksien tai kiusaantuneisuuden takia tai siksi, ettei ohjaajilla ole ollut intiimien kohtausten ohjaamiseen tarpeeksi keinoja. Tällaisissa tilanteissa näyttelijät olivat saattaneet ratkaista kohtauksen yksin tai yhdessä vastaanäyttelijän kanssa tai kysellä ohjaajalta koreografian perään. Joillekin tällainen tekemisen tapa oli sopinut, mutta monet myös toivoivat saavansa enemmän ohjausta kuvaustilanteessa.

“Ei ehkä niin suoraan sanota vaan vähän häpeilevämmiin. Ohjaajat on kai vähän ujostelleet, ne on kuitenkin hankalia tilanteita. Se voi johtua myös siitä, että oma jännitys on tarttunut.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Ohjaaminen on poikennut muiden kohtausten ohjaamisesta. Väittäisin, että siihen liittyy se, ettei oo keinoja niinkään ja se on niin kiusallista. Sit tapahtuu sitä, et ollaan hiljaa ja ‘tehkää vaan’ eikä tuu mitään ohjetta tai sit, et tulee sellaista vähän dissaavaa, josta voi lukea, et se yrittää nyt vaan päästä ton oman kiusallisen fiiliksensä yli sillä, et sanoo tiukemmin jotain. Mut itse oon pystynyt niille nauramaan kun on tunnistanut, että se on kyseisessä ihmisessä se syy.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Ne on ollu vähäsanaisia. Ehkä siihen liittyy joku kunnioitus just sitä hankaluutta kohtaan. Ne ei niinku tiedosta sitä, et ne saattaa tehdä siitä hankalampaa just sillä puhumattomuudella ja muuttamalla oudoksi.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Kaikki on niin kusessa noissa tilanteissa, varsinkin ohjaajat ja varsinkin äijät. Ne ei uskalla puhuu siitä. ‘Meette nyt tohon ja voisitsä jotenkin tota.’ Ja sit pitää keskenään sopii ne. Mä yleensä kysyn ohjaajalta, et millanen kuva sulla on. Jos on lähikuva kädestä joka kulkee näin, ni sit tietää miten se pilkotaan kuviksi, missä kohtaa näkyy mitäkin. Vaikeampaa on laajat kuvat, mut onneksi nykyään saa käyttää suojia, joita ei oltu jostain syystä keksitty vielä 15 vuotta sitten.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Kyllähän se lähtökohtaisesti on niin, et ollaan vähän käsi päässä. Kaikki ihmettelee, et miten tää nyt tehään. Mut parissa jutussa on pystytty puhumaan vähän eri tavalla. Sillon kun on mukana himo ja autenttisuus enemmän, ni sillon siitä puhuminen on vaikeampaa. Ohjaajilla ei välttämättä oikeen oo sanoja. Kun näyttelijät tietää peri-

aatteessa millasta kuvaa pitäis syntyä, ni sit se jää niiden kemian varaan ja niiden väliseksi se mitä sieltä tulee.

Ohjaajilla ei oo kauheesti siihen annettavaa, et mitä hän nyt siinä vielä kolmantena. Usein ne puhuu hirveen hiljaa ja rauhallisesti ja pehmeesti, ihan kuin olis lapsen nukuttamisesta tai jostain kysymys.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Muutamat haastatellut epäilivät ohjaajien halunneen hoitaa epämiellyttäviksi tai kiusallisiksi koetut intiimikohtaukset mahdollisimman nopeasti pois päiväjärjestyksestä eikä kohtausten toteutukseen oltu siksi paneuduttu yhtä huolellisesti kuin muihin kohtauksiin.

Tarkempaa ohjausta toivottiin, jotta intiimit kohtaukset tuntuisivat enemmän kohtauksilta muiden joukossa. Jotkut kokivat epämääräisten ohjeiden tekemisen intiimikohtauksista geneerisempiä ja varovaisempia. Osa haastatelluista toivoi, että intiimikohtauksia ja niiden toimintoja lähestyttäisiin enemmän roolihenkilöiden kautta, jotta niihin olisi mahdollista paneutua tarkemmin ilman, että kenenkään täytyy paljastaa omasta seksuaalisuudestaan liikaa.

“Aika vähän ohjeita, ovat olleet vähäpuheisia ja antaneet näyttelijälle rauhan. En usko, että nää on ohjaajillekaan mieluisia eikä ne halua jäädä näihin makoilemaan. Sen vaistoa, että nää on pakkopullaa. Ideali olis se, että tilanteen sais niin rennoksi, että siitä ei olisi kellään kiire mihinkään ja vois suunnitella ja tehdä sitä tarkasti. Nää kohtaukset menee elokuvatuotannoissa ehkä jouhevammin kuin muut kohtaukset juuri siksi, että ne halutaan pois päiväjärjestyksestä kun ne tuottaa aina hankaluuksia ja ahdistuksia. Mut nää on monesti tärkeitä kohtauksia ja niitä pitää ohjaajan tarkkaan miettiä.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Musta niitä ohjeita on yleensä paljon vähemmän, et ohjaajat yleensä pelkää antaa sellasia et ‘oo niinku kiihkoissa’ tai ‘pure huulia’ tai mitään sellasta. Se olis musta helpompaa, koska sit se olis niinku ihan tavallisessakin kohtauksessa, et ‘reagoi vähän voimakkaammin tähän’. Ihan samalla tavalla vois sanoa myös seksikohtauksissa. Mut sitä ohjaajat ei uskalla, ihan niin ku se olis enemmän mä kuin roolihenkilö, joka on siinä kohtauksessa. Se on hassu ajatus, koska niin se ei todellakaan ole.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Jotenkin musta tuntuu, että ihmiset näissä tilanteissa pelkää tosi paljon paljastavansa jotain omasta seksuaalisuudestaan. Sellaista keskustelua ei oo voinut käydä, et minkälaista seksiä nää harrastaa. Ikään kuin olis jotain ‘yleistä seksiä’. Usein se menee niin, et ohjaaja sanoo, et ‘tässä olis nyt tää kohtaus ja se tehtäis tossa seinää vasten’ ja sit mä rupeen itse kysymään kysymyksiä siitä, tyyliin

'kummin päin, voinks mä olla näin?' eikä sieltä tule juuri mitään vastauksia. On käsittämätöntä, et näin tärkeitä kohtauksia ei ohjata. Kaikkea muuta kyllä, mutta ei näitä."
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

"Ne on jääny vähän yleisemmälle tasolle. Niissä ehkä se roolihenkilö katoaa, niissä keskusteluissa. Voitaisko asioista puhua sen kautta? Tää on ehkä just sitä mystifointia, et näyttelijätkin pelkää, et 'paljastanko mä itsestäni tai seksuaalisuudestani jotain?' Kun sehän on se roolihenkilö joka siinä seksiä harrastaa. Jos esimerkiksi näyttelee orgasmin, ni luuleekohan noi, et se on mun orgasmi? Tää tuottaa siihen myös sellasen kummallisuuden."
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Ohjaajien kiusaantuminen tai epävarmuus tuli puheeksi useamman haastatellun kanssa. Erään näyttelijän mielestä ohjaajan epävarmuus tarttuu helposti näyttelijöihin ja siksi ohjaajan pitäisi yrittää peittää epävarmuutensa. Toisaalta joidenkin mielestä kiusaantumisen myöntäminen voi vapauttaa kuvaustilannetta. Joillakin ohjaajilla kiusaantuminen tai epävarmuus oli näkynyt liiallisena varovaisuutena kohtauksessa ja toisilla huomio oli kiinnittynyt vääriin asioihin. Toisaalta myös näyttelijät kokevat kiusaantumista intiimikohtauksissa, joten ohjaajien kiusaantuminen ymmärrettiin hyvin.

"Jos ohjaaja on selvästi kiusaantunut tilanteesta ja näyttää sen ja on epävarmempi kuin mä oon, ni sillon sitä miettii, et miksi on tärkeetä tän tarinan kannalta tehdä tää kohtaus, onko tää perusteltua. Jos ohjaaja on varmempi ja osaa perustella miksi kohtaus on mukana, ni sillon mun on helpompi tehdä se. Jos ohjaaja on epävarma eikä osaa ohjata sitä, ni siinä tulee sellanen olo, et mun pitää ratkoa tää itse. Ohjaajan pitäisi ainakin osata esittää varmempaa."
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

"Se ei oo ohjaajillekaan aina kauheen helppoa. Jos se tuntuu kiusalliselta tai hankalalta, ni sit ohjaustavassa huomio siirtyy johonkin missä se ei oo aikaisemmin ollut. Yks ohjaaja muuttuu aina sellaseksi pikkupojaksi, sitä nolottaa olla paikan päällä. Mut toisaalta se on niin herkkä ihminen ja osaa olla huomioonottavainen ja on siksi positiivinen esimerkki ohjaajasta."
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

"Fokus on siinä tilanteessa kiusallisuudessa ja sen peittämisessä eikä pääse keskittymään itse näyttelemiseen tai siihen mikä vuorovaikutuksessa vois olla hyvä. Aina ne on sellasia, joista yrittää vaan suoritutua ja päästä äkkiä tilanteesta pois."
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Kuusi näyttelijää koki saaneensa intiimikohtauksissa tavallisia kohtauksia enemmän teknisiä

tai konkreettisia ohjeita. Tätä pidettiin hyvänä ohjaustapana erityisesti yksinkertaisemmissa seksikohtauksissa, joissa ei ole tärkeämpää sisältöä tai muutosta.

"Ohjaaja pyysi panemaan vähän hitaammin ja isommalla liikkeellä, koska se näyttäisi paremmalta kamerassa. Hyvä ja täsmällinen ohje."
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

"Ekassa jutussa ohjaaja sanoi, et 'voit sä voihkia vähän vähemmän'. Sit on ollu joku sellainen, et 'tulkaa yhtäaikaa'. Aika konkreettisia asioita. Ehkä ne kohtaukset on ollu sellasia, ettei oo niin hirveesti tunnepitoisuutta ollut."
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

"Monet ohjaajat yrittää ulkoistaa sen ja siks se on hyvin teknistä. Hirveen harvoin on sellasta kokemusta, et niissä tilanteissa olis myös näytellyt jotain asiaa. Yleensä sitä vaan simuloidaan sitä seksii. Ei siinä mikään tunne liiku. On ohjattu lähinnä teknisluontoisesti, et 'sit käännät pään', mut ei sitä tunnekuuljetusta, et 'mitä tällä yritetään sanoa'. Mut se johtuu ehkä siitä, et ne on teknisempiä kohtauksia. Harvemmin niillä kohtauksilla yritetään näyttää jotain siitä roolihenkilöstä. Enemmän vaan, et 'nää on tuntenu vetovoimaa toisiaan kohtaan ja menny sänkyyn'. Harvemmin näytetään et 'tässä tapahtuu tällä henkilöllä joku muutos', joka on draamallisen kohtauksen peruselementti. Sellasta harvoin tapahtuu seksikohtauksissa, sit se näytetään sen kohtauksen jälkeen tai myöhemmin: 'Ah, tää oli virhe'. Harvoin sitä laitetaan siihen itse kohtauksen vaikka vois, silloin se kohtaus puoltas paikkaansa ihan kohtauksenakin."
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Osa näyttelijöistä toivoi saavansa pelkkien konkreettisten tai teknisten ohjeiden lisäksi myös kohtauksen sisältöön ja näyttelijäntyöhön liittyvää ohjausta. Haastatellut kokivat, että tämänkaltaisen ohjaustapa normalisoi kuvaustilannetta ja tekee intiimien kohtausten tekemisestä näyttelijöille mielekkäämpää ja selkeämpää.

"Hyvin vähän puhutaan siitä miltä sen pitäis henkilöistä tuntua. Ilmaisua ei tällaisissa kohtauksissa ohjata, koska se on niin intiimiä."
- näyttelijä nainen, 40–50-vuotias

"Mut on myös kokemus siitä, et ohjaaja antaa siinä ohjeita mitkä liittyy tekemiseen, liittyy katseeseen tai tilanteeseen. Se on ollut se ydin siihen, se tuo myös sellasen, et tässä näytellään ja tässä on tilanne, ihan samalla lailla kuin muissakin kohtauksissa. Eikä vaan teknisiä asioita tai et 'tehään tää vaan pois alta, mä tiedän et tää on ikävää meille kaikille'. Tai et täyttää sen tilanteen jollain väärällä tai yrittää tehdä siitä kauheen arkipäiväsen väistämällä. Se ei onnistu silleen."
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Parhaat ohjaajat on ne, joilla on ollut se ajatus, et tällä kohtauksella kerrotaan jotain. Se, et siihen ohjataan joku motiivi sille kohtaukselle, ni se on kiinnostavaa. Tylsintä on, jos vaan sanotaan et ‘teette nyt näin ja me kuvataan täältä.’”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Parhaassa tapauksessa ohjaajalla on ollut joku ajatus ja se on sanonut, et ‘mun mielestä tää ihminen vois tehdä näin tässä tilanteessa’ tai ‘miltä susta tuntuu, jos tää olisikin näin?’ Hauskin tilanne viime aikoina oli kun mä jouduin naisen kanssa suutelemaan. Piti harrastaa seksiä käsiksen mukaan ni sit ohjaaja tuli ja sano, et ‘sä oot aktiivinen ja sä oot passiivinen, lähettäks tekee?’ Ihan sairaan hyvä ohje, se oli 10 minuuttia ja paketissa. Ei mitään kummallista siitä, et ollaan samaa sukupuolta tai mitään.”

- näyttelijä, nainen, 50+

Kaksi haastateltua oli sitä mieltä, että näyttelijäntyöllisten asioiden pohtiminen kuuluu nimenomaan näyttelijän vastuulle ja ohjaajan tehtävänä on auttaa näyttelijöitä löytämään oikea suunta esimerkiksi teknisempien ohjeiden avulla.

“Mä oon kokenut enemmän sen niin, et on saanut vapaasti toimia. Ehkä jonkun kuvakulman takia on pitänyt antaa jotain ohjeita. Ohjeet on usein aika teknisiä, näyttelijäntyölliset asiat on enemmän omalla vastuulla.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Onneksi ohjaajat alkaa pikku hiljaa ymmärtämään meidän työkaluista jotain. Meidän ammatin ei tarvii olla alisteista ohjaajalle. Ohjaajan työ on enemmän se, että se näyttää suuntaa, mut muuten se on meidän pelikenttää ja meidän taide. Meidän työ on ollut hirveen ohjaaja-alisteista tähän päivään asti, puhumattakaan 80- tai 90-luvusta.”

- näyttelijä, mies, 50+

Muutamat näyttelijät olivat kokeneet myös intiimikohtausten mystifiointia ohjaajan puolelta. Sen koettiin luovan turhaa painolastia kohtaukselle ja siksi näyttelijät toivoivat, ettei intiimikohtauksista tehtäisi väärällä tavalla numeroa.

Toinen asia, josta näyttelijät antoivat palautetta oli ohjeiden antaminen kameran ollessa jo käynnissä. Tällainen työtapa voi toimia tavallisissa kohtauksissa, mutta intiimikohtaauksissa se saattaa pakottaa näyttelijät menemään omien tai vastaanäyttelijän rajojen yli. Intiimikohtausten koreografiasta pitää aina sopia ennen kuvausta, jotta kohtauksen sisältö on kaikille osapuolille selkeä ja yhteisesti hyväksytty. Lennosta ohjaamista tai improvisaatiota voidaan käyttää intiimikohtaauksissa työtapana vain, jos se on kaikkien osapuolten toivoma työskentelytapa.

“Ehkä ne on tehny näistä kohtauksista vähän enemmän numeroo. Sit mä rupeen pelkää sitä kun ite on ajatellut, et näähän nyt menee vaan. Sit jos joku ohjaaja erikseen kuiskaa, et ‘huomenna kuvataan tää’ ni se tuntuis ahdistavalta. Toki voi käydä konkreettisesti asioita läpi, mut ei mystifioiden. Tollanen pistää painolastia ja vastuuta näyttelijälle kun sen ohjaajanhan pitäis nimenomaan kertoa mitä tehdään ja sanoa, et kommentoi pliiis jos haluat muuttaa jotain. Sit näyttelijällä olis se fiilis et on jämpä ja luotettava ohjaaja, jolle voi puhua.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Yksi ohjaaja huuteli kesken kuvien vastaanäyttelijälle, että ‘riisu se’. Mutta se oli musta melkein vitsi, se oli ensimmäisiä elokuvia ja melkein ensimmäisiä kuvia ja kaverin kanssa tehdään ja sit tulee tollasta.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Joskus on kohtausta tehdessä huudeltu lisää ohjeita. Siinä on kaksi puolta: se tuntuu samaan aikaan kiusalliselta, et innostuuko ohjaaja nyt tästä ja sit toisaalta sitä mieltii, et haluaako ohjaaja saada tän tehtyä mahdollisimman vähillä otoilla. Ettei tarvitsisi ottaa uutta ottoa vain siksi, että ohjaaja on unohtanut sanoa jonkun asian.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Hieman yli neljäsosa haastatelluista koki ohjaajien työtapojen vaihdelleen hyvin paljon ja siitä syystä yhteneväisyyksiä ohjaustavoissa oli mahdotonta nimetä.

“Muistan vaan niitä moodeja, paljonhan se perustuu sen ohjaajan tapaan tehdä ja jutun tunnelmaan. Kaikki ohjaajat on tukenut ohjaustyylillään niissä hetkissä sitä mitä kohtauksessa on haluttu tuoda esiin suhteessa niihin henkilöihin.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Tapoja ohjeistaa on yhtä monta kuin ohjaajiakin. Tosi asiallisesti, äärimmäisen vaivaantuneesti tai järjestelmällisesti.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Riippuu niin paljon ohjaajasta. Muistan alkuvaiheesta supersuojatun kokemuksen, jossa oli closed set ja sit kuiskailtiin tosi hiljaa ja se oli hassua vaikkakin tehty suurella rakkautella rauhallisen ilmapiirin luomiseksi. Ja sit on niitä ohjaajia, jotka on niin vaivaantuneita, et ne ei juurikaan pysty kommunikoimaan, sovitaan vähän suurpiirteisesti mitä tehdään. Ja sit on niitä, jotka tosi tarkasti ja neutraalisti käy kaiken läpi. Ja sit on rennoimpana kokemuksena yks naisohjaaja, jonka kanssa pystyi puhumaan kaikesta. Mut mulla on sellainen olo, et ne on aina tosi kunnioittavia mua kohtaan. Et jos on ollut jostain vaikeeta puhua ni ne on johtunut ohjaajan tai mun vaivaantumisesta, ei sellasesta et multa haluttais pimitää mitään tai muusta ahdistavasta.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Kuten tuloksista käy ilmi, jokaisella näyttelijällä ja ohjaajalla on oma työtapansa ja siksi on mahdotonta tehdä oletusta siitä, mikä kenellekin toimii. Parhaaseen lopputulokseen ja kaikille sopivaan työtapaan päästään ainoastaan kommunikoidulla ja kokeilemalla. Toisaalta jos koreografiasta, näyttelijöiden rajoista ja kohtauksen toteutuksesta on keskusteltu ja sovittu etukäteen, ohjauksen tarve kuvaustilanteessa vähenee.

“Ne on tehty niin yhteistyössä, et ei oo tarvinnut kauheesti ohjata. Enemmän se on ollu sitä, et toimii tai ei toimi. Kun ne on suunniteltu hyvin etukäteen, ni on ollut kaikille selkeetä mitä tehdään.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

OHJAAJIEN SUHTAUTUMINEN INTIIMIKOHTAUKSIIN

Ohjaustapojen lisäksi kysyin näyttelijöiltä miten ohjaajat olivat suhtautuneet intiimikohtausten tekemiseen. Hyvin harva haastateltu osasi nimetä yksittäistä nimittäjää, mutta vastaukset valottavat kuitenkin jonkun verran ohjaajien suhtautumistapoja.

Lähes puolet haastateltujen näyttelijöiden mainitsemista suhtautumistavoista liittyi ohjaajien epävarmuuteen, kiusaantuneisuuteen, hermostuneisuuteen tai ujouteen. Ohjaajien epävarmuudet ja kiusaantuminen tulivat esille myös ohjaajien ohjaustavoista kysyttäessä. Useampi näyttelijä kertoi ohjaajien suhtautumisen intiimikohtauksiin olleen välttelevää: he olivat paenneet tilannetta monitorin taakse tai halunneet ohittaa kuvaustilanteen mahdollisimman nopeasti.

“Kiusallinen tunnelma on se isoin ero, ohjaajat on vaikuttaneet vaivaantuneilta.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Melkein kaikki on ollut hermostuneita. Ei kukaan oo ottanut niitä silleen, et ‘otetaan ihan rauhassa ja käydään tää läpi’. Sellasta ei oo tullut vastaan. On hermostunutta huumoria, mikä on parempi vaihtoehto, tai monitorin taakse piiloutumista.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Jotenkin sellanen olo, et se on yhteinen se ‘tehään tää seksikohtaus nyt pois tästä ja siirrytään eteenpäin’. Jotenkin niin, et ‘anteeks kun tää nyt täällä on, mut kun tää on ni tää pitää tehdä pois kuleksimasta’. Varsinkin jos ohjaaja ohjaa (niin kuin usein on) tekstiä, joka ei oo hänen omansa, ni sit hän joutuu toteuttamaan sen vaan

Miten ohjaajat ovat suhtautuneet intiimikohtausten tekemiseen? (näyttelijät)

Sanojen koko sanapilvessä kuvaa suhtautumisen yleisyyttä vastauksissa.

niin ku kaikki muutkin kohtaukset. Se joutuu tekee senkin kun 'Paavo menee autoon' vaik sitä ei kiinnostais yhtään kuvata kun Paavo menee kolmatta kertaa autoon, kun se ei kerro mitään. Osa seksikohtauksista on kans sellasia, et sitä vaistoo, et tää ei varmaan oo tässä minkään muun takia kuin, et tässä olis nyt seksikohtaus."

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

"Yleensä kai se on enemmän sellasta kiusaantumista. Jotkut on ollu hermostuneempia ja joskus ei oo viitsitty ees ottaa puheeksi ja sit se on jääny näyttelijän vastuulle siitä puhuminen. Et on haluttu jotenkin ohittaa se tilanne, et 'nyt vaan kuvataan'." - näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

"Tuntuu, että on tosi pelkurimaista se suhtautuminen ja siksi siitä tulee helposti sisällötöntä ja kömpelöä räpmissä."

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Näyttelijätkin haluavat välillä selviytyä kiusallisista intiimikohtauksista nopeasti, mutta ohjaajan pakeneminen tilanteesta jättää vastuun kohtauksen ratkaisemisesta näyttelijöille. Ohjaajan paetessa näyttelijät jäävät mahdollisesti epämiellyttäväksi koettuun tilanteeseen ilman tukea. Vastaavaa pakenemista ei oltu havaittu muissa kuin intiimeissä kohtauksissa, mikä ker-
too kohtaustyyppin haastavuudesta ohjaajille.

"Tulee sellainen olo, et miks et sä uskalla tässä olla kun munkin pitää olla. Vähän sellasta, et käydään heittä-mässä se toive ja sit mennään sinne monitorin taakse ja odotellaan, et tekisittekö nyt tän mitä mä pyydän. Epämääräisiä toiveita esitetään, mut ei olla muuten läsnä ohjaustilanteessa ja ohjata tarkemmin. On se sit pelkoo vai sitä et ohjaaja ei osaa, se ei ehkä uskalla olla siinä tilanteessa läsnä tai ei tiedä mitä haluaa."

- näyttelijä, nainen, 50+

"Tuntuu, että joillakin ohjaajilla on ollut sellaista, et ne vähän niinku toivoo et näyttelijät ratkaisis tän keskenään. Hassua, ettei sellaista fiilistä ole juurikaan tullut muissa kohtauksissa."

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

"Joskus kun sitä tuntee, että sun vastaanäyttelijä jännittää ja mä jännitän, ni sit sitä mieltii, et ratkastaanko me tää kahdestaan tää asia vai saadaanko me apua tähän. Olisin kaivannut enemmän tukea ohjaajilta, myös siihen et 'luota, nyt on hyvä suunta'. Luulen, että ohjaajillekin nää on jänniä tilanteita."

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

"Jotkut ohjaajat on sellasia, et niitä itseensä hävettää tää niin paljon, et ne ei pysty siihen. Yks ohjaaja sano, et 'ahdistaa niin hirveesti, ei näytetä mitään, mut jotenkin se nyt täytyy tehdä'. Jotenkin se on hankalaa tosi monelle. Ohjaaja voi näyttää siltä, et sillä on vaikeeta, mut näyttelijä ei voi tehdä niin. Näyttelijöiden on pakko ottaa

kuvaustilanteessa haltuun se koko tilanne ja olla sillee, et 'ei oo vaikeeta' vaikka se tuntuis vaikeelta."

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Useampi haastateltu näyttelijä epäili intiimikohtauksen olevan ohjaajille hankalia ja epämiellyttäviä. Ohjaajan epämielisuutta lisäävinä tekijöinä pidettiin esimerkiksi ohjaajan kokemattomuutta, tiukkaa kuvausaikataulua ja ohjaajan kokemaa jännitystä tilanteen sujumisesta. Jotkut haastatellut kokivat miesohjaajien ahdistuvan intiimikohtauksen tekemisestä naisohjaajia useammin.

"Kyllä sieltä sellaista kuivaa nielaisua aika usein tulee. Mut varmimmat ohjaajat, joilla on kirkas visio ja tietää mitä tehdä eikä pelkää, suhtautuvat hyvinkin asiallisesti."

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

"Kyl niistä huomaa, ettei se ole useimmille helppoa. Moni on aika tarkkana, uskoisin ettei ole usein ohjaajienkaan lempikohtauksia ja niihin liittyy jotain painolastia. Halutaan olla varovaisia ja huolehtia näyttelijöistä, mutta joillain esim. ujous voi lukita ohjausta."

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

"Mun kokemus on, et selkeesti parempia kokemuksia on naisohjaajien kanssa. Jos pitäis sanoa, et kelle se on hankalampaa ni ehdottomasti miesohjaajille. Se näkyy suhtautumisessa koko asiaan ja puheen määrässä ja jossain semmosessa hienovaraisuudessa. Enemmän naiset on pystynyt myös antamaan siitä jotain kommenttia, et 'näytti tosi kauniilta ja olitte tosi ihania'. En muista, et miesohjaaja olis pystynyt koskaan sanomaan yhtään mitään, ehkä huumorin kautta korkeintaan."

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Intiimikohtaukset ovat harvoin näyttelijöidenkään lempikohtauksia, joten ohjaajien epämielisuutta kuvaustilanteessa pidettiin haastateltujen näyttelijöiden keskuudessa hyvin ymmärrettävänä. Kiusaantuminen tai hermostuneisuus intiimikohtauksissa saattaa kuitenkin aiheuttaa myös lieveilmiöitä kuten epäkorrektia käytöstä tai huonoa huumoria.

Jotkut toivoivat ohjaajien myöntävän ahdistuksensa kuvaustilanteessa tunnelman vapauttamiseksi, mutta tilanteen mystifointia tai kohtauksen ikävän luonteen korostamista ei pidetty hyvänä toimintatapana.

"Musta se on aina kiusallisempi se tilanne, ni ehkä sitä ohjaaja yrittää olla jotenkin rento ja naureskella. Ja yrittää olla superkorrekti. Tai sit on ollut just vaikka epäkorrektia puhumista kehosta. Musta on hyvä sanoa ääneen, et tää on tosi outoo."

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Kaikki tunteet pitää olla sallittuja ja ne pitää pystyä myös myöntämään. Se voi vapauttaa, jos ohjaaja myöntää, et ’anteeks mä oon nyt niin kipsissä, et tästä ei tuu hevon helvettiä’. Se ottaa paineet pois muilta ja saa jään rikki, sen jälkeen tekeminen ei poikkeakaan yhtään muista kohtauksista. Aika usein se on näyttelijän vastuulla sen sanominen ääneen. Hyvin usein miesohjaajat pelkää auktoriteettiasemansa puolesta. Ne ei pysty myöntämään sitä, et nyt ei olla ihan kartalla.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Yks ohjaaja on tosi vaivaantunut näistä ja tuntuu, että se jostain solidaarisuudesta ajattelee, et sen pitää tuoda ulos sellaista käytöstä et ’nää on ihan perseestä’. Se vois lopettaa sen ja keskittyy vaan siihen et tehdään nää kohtaukset ja tehdään tilanteesta mahdollisimman normaali. Ettei sitä mystifoida liikaa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Muutamalla haastattelulla näyttelijällä oli kokemuksia myös ohjaajista, jotka olivat menneet tilanteen kiusallisuuden tai ahdistavuuden takia lähes paniikkiin. Näyttelijät olivat suhtautuneet ohjaajien panikoitumiseen huvittuneesti, mutta myönsivät, että toisenlainen suhtautuminen olisi ollut tilanteessa hedelmällisempää.

“Yhen ohjaajan kanssa oli rakastelukohtaus ja mä menin sanoo, et ’mun ajatus olis, ettei hirveesti näkyis mitään ja vois olla vaikka rintikat päällä’ ja ohjaaja sano, et ’joo, todellakin’. Se meni jotenkin paniikkiin vaan siitä ajatuksesta, et jotain näkyis. Se ei varmaan ees kattonu sitä monitoria. Se lähinnä huvitti mua.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Ne on yleensä aina siellä paniikissa vaikka niiden ei tarvii tehdä mitään. Se on musta vitsikästä. Et mitä sä siellä panikoit, eihän sun tarvii mitään tässä tehdä. En tiedä mitä ne sillä halua sanoo, onko se jotain et ne halua sanoo et ’en mäkään tästä nauti’. Tuntuu, et monet ei tiedä mitä ne haluaa. Kun mennään sellaselle alueelle, et mikä on eroottista ni tuntuu, et pelätään jotain paljastumista. Et ’itse asiassa mä oon huono sängyssä’. Ne havainnot tulee varmaan omasta elämästä ja pelkää, ettei halua menettää omaa intimitteettiä siinä. Musta tuntuu, että hyvä ohjaaja antaa tossakin itsensä ja pystyy olemaan reilu sen suhteen, et sanoo et ’mä tykkään tästä ja tästä’. Se vois auttaa, et ohjaaja olis rohkea sen suhteen. Monesti ne ohjeet on niin erikoisia, että niitä ei tajua.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Toisinaan käsikirjoitukset sisältävät muutakin kuin normatiivista seksiä, esimerkiksi BDSM:ää³⁴ tai muita seksin alalajeja. Tällaisissa tapauksissa

34 BDSM on yleiskäsite eräille sadomasokistisille seksuaalifetisismeille. Se sisältää muun muassa hallittua sitomista, alistamista, rankaisemista sekä alistettuna olemista. (Wikipedia)

tekijöiden tulisi saada harjoitusta tai koulutusta seksikohtauksen toteutukseen tai intiimikohtauksen kuvaustilanteessa tulisi olla paikalla joku, joka tuntee käytäntöjä. Tuoreita esimerkkitapauksia ovat elokuvat *Baby Jane* ja *Koirat eivät käytä housuja*, joiden intiimikohtauksia varten tekijät olivat saaneet konsultaatiota ammattilaisilta.

Haastavampiin seksikohtauksiin kannattaa aina palkata myös läheisyyskoreografi, jotta vastuu kohtauksen koreografioinnista ei jää ainoastaan ohjaajalle tai näyttelijöille.³⁵ Läheisyyskoreografian käyttö purkaa tehokkaasti intiimikohtauksen mystifiointia kun kohtauksen sisällöstä ja toteutuksesta on keskusteltava tarkemmin.

“On ollu ällöttävää, jos kohtauksessa on jotain tiettyntyyppistä seksiä ja tulee se fiilis, et ohjaaja ei selvästikään oo ite harrastanu tällaista seksiä eikä tiedä miten se menis. Ni sit sitä mieltii, et miks ohjaaja on kirjottanu tällaista, se on vähän niinku joku teinipoika, joka haluaa rankistella ja sit muut joutuvat kertomaan miten sellaista seksiä harrastetaan. Se on vähän noloo.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Pahin on se, et ei halua käsitellä sitä kun pelätään et siitä lähtee joku taika. Jos siitä liikaa puhutaan tai harjotellaan. Mä ymmärrän, et dialogikohtauksista ei halua liikaa veivata, mut koen, et tällasten, samoin ku väkivalta ja stuntkohtausten harjoittelemisesta on enemmän hyötyä kuin haittaa. Ohjaajien kannattais ottaa se riski, et heidän ideansa kyseenalaistetaan. Sellaisesta ei oo koskaan mun kohdalla seurannut mitään pahaa, se on yleensä johtanut vaan siihen, et joku asia kirkastuu.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Haastatteluissa mainituista ohjaajien suhtautumistavoista noin neljäsosa oli positiivisia: ohjaajat olivat suhtautuneet kohtauksiin ammatitaitoisesti, sensitiivisesti, kunnioittaen tai kuten muihinkin kohtauksiin. Näyttelijät kiittivät erityisesti ohjaajien empaattista ja sensitiivistä suhtautumista intiimikohtauksiin ja kykyä rakentaa luottamuksellinen suhde näyttelijään.

“Hirveen sensitiivisesti, ovat ymmärtäneet että tällainen tilanne saattaa olla vaikee. Ei ole sellaista kokemusta, että ohjaaja olisi pitänyt itsestäänselvyytenä tällaista kohtauksia.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Aina sieltä on vaistonnut sellaisen empatian ja ymmärryksen siihen, että tällainen kohtaus pitää tehdä. Silloin ohjaaja on aina ollut näyttelijöiden puolella, suojellut ja

35 Läheisyyskoreografien työtä on käsitelty tarkemmin [luvussa 19](#).

luonut tilanteen sellaiseksi että siellä on näyttelijällä mahdollisimman helppo olla.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Ihan kunnioittavasti. Osa väistää sitä, peittää sitä huumorilla tai keventää ja osa tekee siitä intiimimmän, puhuu hiljasmalla äänellä ja kattoo pikkasen ohi. Tai sit on kokemus myös siitä, et ohjaaja ottaa vastuun siitä ja käyttää sanaa ‘mä haluaisin’. Tavallaan tekee myös itsensä näkyväksi siinä ja siitä tulee myös yhteinen kokemus. Ei pelkää tulla lähelle. Sitä ei tarvii täyttää puheella, mut yleensä ne on sanat millä pääsee toisen luokse. Luottamuksen rakentaminen koostuu hirveen monesta asiasta.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Se on kauheen kiva kun ohjaaja tulee sun kanssa henkilökohtaisesti juttelemaan ja kysymään, et onko tää mahdollista. Vaikka itkukohtauksessa, et tullaan kysymään, et onko sun mahdollista itkeä tässä seuraavassa kohtauksessa. Sithän sä haluat antaa sille sen, koska se on pyytänyt sitä. Seksikohtauksiinkin voisi tulla paremmin lämpöä, jos ohjaaja osaisi olla henkilökohtaisesti läsnä eikä jättäisi yksin. Tilanteen pitäisi olla sellainen, et sä HALUUT antaa sille ohjaajalle jotain.”

- näyttelijä, nainen, 50+

HYVÄ OHJAAJA INTIIMI-KOHTAUKSISSA

Pyysin haastattelemiani näyttelijöitä kertomaan millaiset ominaisuudet tai toimintatavat tekevät ohjaajasta hyvän tai huonon intiimikohtauksissa. Pelkät ominaisuudet tai työtavat eivät tietenkään yksin määrittele hyvää tai huonoa ohjaajaa, sillä erilaisille näyttelijöille soveltuvat erilaiset työtavat ja lähestymistavat, ja myös henkilökemialla on merkitystä. Suoria johtopäätöksiä ei vastauksista siis kannata tehdä.

Hyvän ohjaajan ominaisuuksina mainittiin useimmiten avoimuus, rehellisyys, konkreettisuus ja selkeys. Haastatellut näyttelijät kertoivat arvostavansa ohjaajia, jotka kertovat avoimesti ja selkeästi intiimikohtauksen perustelut, mitä on tarkoitus tehdä ja millä tavalla kohtaus toteutetaan. Ohjaajan avoimuutta pidettiin oleellisena myös alastomuuden rajoista sovittaessa ja niistä kiinni pitämisessä. Lisäksi setin tyhjentämistä ja tilanteen rauhoittamista pidettiin tärkeänä.

“Sellainen, joka käy läpi sen mitä tapahtuu stoorin kanalta, pystyy käymään keskustelua kosketuksen laadusta ja virityksestä ja käy läpi myös koreografian. Avoimuus on myös tärkeätä, jos ohjaaja ei ole paniikissa, ni sit näistä voi keskustella.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Avoin, keskusteleva, kysyy miltä tuntuu. Kertoo syyt ja avaa sen niin, ettei siitä tuu tabua. Ettei tarvii jännittää mitä haetaan tai mitä lopputulokseen päätyy. Avoin keskustelu, ammattimainen käytös ja et antaa näyttelijälle vapauden ja luoton.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Hyvä ohjaaja on selkeä, kertoo mitä kohtauksilla hakee, puhuu niistä etukäteen mahdollisimman paljon ja pyrkii tekemään näyttelijöille mahdollisimman selkeäksi sen mitä ne on tekemässä ja sen mitä tulee näkymään. Mitä vaan, et pystyy saamaan osapuolille olon, et ne on turvassa tekemässä sitä. Ja tekee myös itselleen selväksi ne säännöt ja pelaa niiden mukaan. Antaa asioiden tapahtua, jos ne tapahtuu ja puuttuu silloin kun tarvii. Ja myöntää, jos itseä jännittää.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Kaikesta puhuttiin eikä ollut mitään miksi olisi pitänyt olla jotenkin varuillaan. Ohjaaja ymmärsi että seksikohtauksissa ei pitänyt olla ylimääräisiä setissä eikä niitä ollutkaan. Tilanne oli luottamuksellinen ja avoin.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Useampi haastateltu näyttelijä kertoi arvostavansa ohjaajia, jotka osaavat perustella intiimikohtausten tarpeellisuuden ja kertoa näyttelijälle selkeästi mitä kohtauksella haetaan. Tällainen lähestymistapa voi motivoida näyttelijää haastaviksi koetuissa kohtauksissa. Myös ohjaajan empaattisuutta, kykyä kuunnella näyttelijää ja keskustella ratkaisuista yhdessä arvostettiin.

“Empatiakykyinen ja myötäelämiseen kykeneväinen, et se tunnistaa missä mennään ja ymmärtää sen tilanteen luonteen. Ja osais parhaansa mukaan perustella sen miks kohtaus tehdään. Ei tarvii lähteä puhkianalysoimaan, et miks tää on tässä, vaan jotenkin avata sitä mitä kohtauksella haetaan tai mitä se toivois saavansa irti siitä kohtauksesta. Millaset kuvat ja mitä se haluu niillä kertoo. Sillä päästään jo pitkälle. Ihan minkä tahansa kohtauksen suhteen.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Kunnioittava, kertoo mitä se on ajatellut, mihinkään ei pakoteta. Jos ei halua tehdä jotain, ni sekin on fine eikä siitä rankaista vaan mietitään toisia ratkaisuja. Näytetään kuvat ja millasta siitä tulee. Perustellaan miksi se kohtaus on hyvä tehdä. Yhtä ohjaajaa ahdistaa niin paljon nää kohtaukset, et se haluis et ne olis vaan äkkiä tehty, mut siitä tulee sellanen kiireen tuntu. Mun mielestä näihin pitäis ottaa oikeesti aikaa. Mun mielestä se ei oo ratkaisu, et se tehdään nopeesti. Mut ei myöskään sitä, et tilannetta ylikorostetaan tyyliin ‘your big day is today’. Sekin on tosi häiritsevää. Hyvä ohjaaja kuuntelee myös ja tekee ratkaisut sen mukaan.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Sellainen, joka kommunikoi sitä miks tässä on tää kohtaus ja mitä tällä kerrotaan. Arvostan tosi paljon yhtä

ohjaajaa, joka jätti kuvauspäivänä seksikohtauksen pois, koska hän ei nähnyt, et sillä olis tarinankerronnallista arvoa. Sellaset ohjaajat, jotka on valmiita esittämään oman ideansa ja kuuntelemaan kritiikkiä siitä.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Hyvän ohjaajan määrittelyssä toistui usein ohjaajan ihmistuntemus ja kyky ottaa näyttelijän tarpeet ja toiveet intiimikohtauksissa huomioon. Näyttelijöiden välisen kontaktin varmistaminen oli myös ohjaajalta toivottua käytöstä.

“Ohjaajan täytyy olla aikamoinen ihmistuntija. Se kuuntelee, sillä täytyy olla valtava herkistymisen taito siihen, et onks tää nyt totta. Hyvä ohjaaja on sellainen, joka hallitsee työkalut ja uskaltaa olla tosi avoin, ei pelkää. Silloin kun ohjaaja pelkää tai jännittää, se tarttuu näyttelijöihin. Se on sitä, et se luottaa suhun kun se ei pelkää. Ohjaajakin voi myöntää tietämättömyyttä, keskustella ja kysyä.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Se on hyvä, jos ohjaaja kysyy mitä te tarvitte, haluatteko harjoitella tms. Huomioi sen, että kyseessä on vähän erityyppinen kohtaus kuin muut. Siinä voi olla ihmisillä jotain herkkyksiä tai kokemuksia, jotka saattaa vaikuttaa ja se on ohjaajan asia selvittää molemmilta näyttelijöiltä. Enhän mä voi aina tietää mun vastanäyttelijästä onko sillä joku traumaattinen kokemus, joka vaikuttaa tekemiseen. Ohjaajan pitää olla hereillä ja ottaa selville tällaiset asiat.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Vaaditaan ihmistuntemusta ehkä vähän eri tavalla kuin muissa kohtauksissa. Mitä parempi ihmistuntemus, ni sitä paremmin osaa ehkä ohjata sitä tilannetta. Kun sitä varthenhan me ollaan siinä, et se kohtaus saatais tehtyä mahdollisimman hyvin, se on se ensisijainen syy miks ollaan paikalla. Ni ohjaajan olis hyvä tietää minkälaisia ihmisiä kannattaa puskea ja millasten kaa pitää ottaa vähän taaksepäin. Siinä auttaa varmaan se, et suhtautuu siihen erikoiskohtauksena, se ei oo sama ku ‘mennään lounaalle.’”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Ohjaaja, joka luo sitä turvaa ja kunnioittaa niitä rajoja ja kuuntelee ja kysyy, et ‘mitä sä tarvitsisit ja miten mä vois tehdä tästä tilanteesta sulle mahdollisimman turvallisen ja mukavan’. Voihan kohtaus olla aggressiivinen tai väkivaltanekin, mutta sen ei silti kokemuksena tarvii olla sellanen, jos puitteet on luotu turvallisiksi ja susta pidetään huolta. Mut kyllähän se vaatii empatiaa ja herkkyttä lukea sitä tilannetta ja niitä näyttelijöitä. Et vaikka näyttelijä sanois, et ‘kaikki hyvin’ ni onhan se silti jollakin tavalla ahdistavaa tai stressaavaa, jos joutuu olemaan alasti. Sen ymmärtäminen, et ei oo helppoa olla alasti, varsinkaan kun kamerat kuvaa. Ei voi musta ajatella vaan, et ‘tää on ammatinvalintakysymys.’”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Se mitä ohjaajat vois tehdä sen monitorin kuvan katsomisen lisäksi olisi se, et kattois et näyttelijöillä on kontakti. Ne vois tarkistaa koko ajan, et niillä on hyvä olla siellä

ja asioista on sovittu. Sellaset vastanäyttelijät on hyviä, jotka koko ajan tsekkaa et ‘saako laittaa käden tähän, onks sulle ok et mä teen näin?’ Silloin siinä ei tapahdu mitään epäsovivaa ja koko ajan tehdään sopimuksia, et mitä saa tehdä ja mitä ei. Ohjaaja vois huolehtia tästä, et näyttelijöillä on sopimus.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Muutamat haastatellut nostivat hyvän ohjaajan ominaisuudeksi myös rehellisyyden, mutta sillä tarkoitettiin välillä eri asioita. Jotkut arvostavat ohjaajia, jotka rehellisesti myöntävät myös ohjaustilanteen hankaluuden ja toiset ohjaajia, jotka rehellisesti uskaltavat vaatia tai pyytää näyttelijää toteuttamaan visiotaan. Lisäksi hyvän ohjaajan ominaisuuksina pidettiin luottamuksellisuutta ja yhteistyökykyä.

“Jotenkin mä tykkään myös sellasesta rehellisyydestä, et ohjaaja sanoo, et ‘tää on mulle sit hankalaa, mä en tiedä oikeesti miten tää tehtäis, mitä te ajattelette?’ Ei ohjaajan tarvii tietää kaikkee.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mä ylipäätään pidän siitä, että ohjaaja on rehellinen ja kuuntelee ja myös uskaltaa sanoa mitä haluaa. Pidän siitä, että multa vaaditaan. Et ohjaaja uskaltais sanoa, jos on jotain mitä se toivoo mun tekävän. Koska enhän mä voi lukea ohjaajan mieltä. Vasta sen jälkeen voi sanoa, jos se mitä se pyytää ei oo itselle sopivaa. Kaipaisin usein ohjaajilta sitä uskallusta vaatia näyttelijältä. Mulla saattaa olla omia mukavuusalueita tai jännityksiä ja voi olla pelottavaa tarjota itse ja voi olla helpompaa toteuttaa se, jos ohjaaja vaatii tai pyytää. Kun aina voi kuitenkin keskustella.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Ennen kaikkea, et voi säilyttää luottamuksen, koska silloin voidaan mennä aika pitkälle, jos sä luotat siihen ihmiseen ja se pitää sanansa, et se tulos siellä kankaalla on se mistä ollaan sovittu. Ettei tuu siellä ikäviä yllätyksiä. Luottamus on kaiken a ja o.”
- näyttelijä, mies, 50+

“Luottamus on kaikista tärkeintä. Sen pitäisi olla olemassa jo ennen kuin tollaseen kohtaukseen mennään. Mä oon päässyt tekemään sen verran isoja rooleja, et sitä luottamusta on voinut kerätä, ekat viikot on tosi oleellisia et löytyykö luottamusta. Mut sit jos tulee tekemään kolmen päivän roolin, johon sisältyy kaks panokohtausta ja kolme alastonkohtausta, ni se on todennäköisesti aika paljon vaikeempaa se luottamuksen syntyminen siinä hetkessä.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Hyvä ohjaaja on sellainen joka kysyy näyttelijältä. Et ‘mulla on tällanen idea tästä, mut kehitetään tätä yhdessä’ ja sit sitä voi näyttelijänä ehdottaa yksityiskohtia. Hyvä ohjaaja ymmärtää sen, että me näyttelijät puhalletaan se henkiin. Se mitä meidän välillä tapahtuu tekee siitä elävän tai kuolleen. Se on nimenomaan

yksityiskohdat, jotka puhaltaa sen henkiin ja poistaa siitä yleisyyden, tekee siitä taidetta ja kerrontaa. Hyvä ohjaaja ymmärtää minkälaisia yksityiskohtia me pystytään meidän työllä tuottamaan. Me pystytään kertomaan jotain henkilöstä ja ohjaaja pystyy kertomaan maailmasta ja maailmankuvasta.”

- näyttelijä, mies, 50+

Ohjaajien pragmaattista lähestymistapaa, kykyä pysyä rauhallisena ja taitoa normalisoida intiimikohtauksen kuvaustilannetta kehitettiin.

“Yhellä ohjaajalla oli tosi hyvä asenne. Se oli, et ’ennen lounasta tehdään vielä se kohtaus missä sä oot siinä kirjutuspöydällä’ ja sit se näytti eteen miten se ajatteli sen. Näissä kohtauksissa ei yhtään haittaa se, et joku näyttää eteen. Se oli musta hauskaa, en ollu aikasemmin nähnyt tollasta, varsinkaan miesohjaajan tekemänä. Ja siihen liitty sellanen hyvä käytännöllisyys.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Mä tykkään siitä, et ollaan suunniteltu nää ja siihen voi liittyä vaikka mitä älyttömiä juttuja, mut jos sitä seisoskellaan ja keskustellaan pätkä kerrallaan ja siitä tulee yleinen keskustelupiiri, ni siitä tulee todella kiusallista. Vähän niinku tappelu kohtaukset: se tehdään se koreografia, harjotellaan ja tehdään pois. Siinä mielessä pragmaattinen tekotapa on mulle mielekkäämpi, turhat fiilistelyt ja laveeraukset pois ja selkeä koreografia.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Se liittyy ilmapiirin luomiseen. Sellanen ohjaaja, joka pystyy luomaan siinä outoudessa sellaisen ilmapiirin, et kaikilla on niin normaali olo kuin voi olla. Et tehdään työtä. Mulle se on hyvän ohjaajan merkki.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Sellainen ohjaaja, joka pitää alaston- ja seksikohtausta ihan samanlaisena kohtauksena kuin mitä tahansa muuta kohtausta siinä sisällössä, lähestyy sitä ylipäättään enemmän roolihenkilön kautta. Ne tuntuu näyttelijälle helposti irrallisilta, et ’nyt tulee se paha kohtaus’ ja se liittyy kaikkiin kohtauksiin, joissa mennään omille rajapinnoille. Et ohjaaja pystyis tunnistamaan sellaiset kohtaukset etukäteen ja kävis läpi ne, keskustelis yhdessä näyttelijän kanssa, tekis speksit selville, et miten hän on aatellut et nää tehdään. Koreografointi on musta aika helpottavaa, se helpottaa näyttelijän painetta, et tässä ei oo mitään ihmeellistä tai mystistä, mä en tässä siviilihenkilönä ole panemassa toista siviilihenkilöä vaan me ollaan tässä roolihenkilöinä, jotka vaan kohtaa tällasessa kontekstissa. Se ei oo sen kummallisempaa. Jos ohjaaja pystyy luomaan sellasen ilmapiirin, et se on samanlainen osa kokonaisuutta kuin mikä tahansa muukin ja perustelevaan miksi se on oleellista, miksi juuri tässä pitää olla alasti tai miksi kuvasuunnittelu on tietynlainen.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Jotkut haastatellut näyttelijät toivoivat ohjaajien pohtivan intiimikohtauksiin kiinnostavampia

kulmia, jotta kohtauksista saataisiin parempia ja näyttelijälle motivoivampia. Yksityiskohtaista ohjausta toivottiin myös lisää, ja kahden haastattelun näyttelijän mielestä hyvät ohjaajat olivat olleet intiimikohtauksissa useimmiten tai aina naisia.

“Ehkä sitä toivois enemmän sellasta kulmaa mikä tekis kiinnostavammaksi tällaiset kohtaukset. Et mikä tästä tekis jotenkin merkittävän näille henkilöille ja katsojalle. Sellasia harvoin tulee vastaan.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Sitä mä vielä odotan ja se ei oo Suomeen vielä hirveesti tullu, et ne ohjaajat pystyis sanomaan mitä ne haluu, et ’mä haluaisin, et sä ensin lutkuttaisit tota nänniä ja sit meet kielellä korvaan’. Ku se olis hirveen paljon helpompaa, jos ne pystyis sanomaan mitä ne haluaa. Niinku törkeesti, olla pornoleffaohjaajia vähän aikaa, tosi yksityiskohtaisesti. Sitä ei tapahdu, se on aina sillee, et ’olkaa nyt tässä ja sit kuvataan’. Mut mitä sä haluat et me tehdään? Ja sitä on tosi vaikeeta saada sieltä, se pitää aina syöttää, et ’haluutsä tätä?’ Ja sit ollaan vaan kaikki onnellisia, et se on ohi ja saatiin ees jotain. Sitä pitäis kehittää tosi paljon, et ’millanen tästä halutaan, halutaanks et tää on raju ja miks halutaan vai halutaanks, et tää on lempee ja mitä sillon kannattaa näyttää’. Toi keskustelu on yleensä hypätty pois kaikessa. Ja sit mä oon sillee, et ’hei, mä haluisin puhua tästä kohtauksesta tosi paljon’. Valuuko sylki tai kuola tai pitääkö itkee tms.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Hyvät ohjaajat on olleet aina naisia. Kohtaukset on olleet paremmin suunniteltuja, on tiedetty mitä tehdään ja se on selitetty tarkkaan. On ihan piirretty kuvasuunnitelmat ja näytetty.”

- näyttelijä, nainen, 50+

Haastatelluilla näyttelijöillä oli myös mahdollisuus mainita nimeltä ohjaajia, joiden työtavat olivat miellyttäneet. Olen pyrkinyt selvitystyönsäni anonymiteettiin sekä haastateltavien että

haastattelumateriaalin suhteen, mutta selvitystyössä on käsitelty myös haastateltujen ohjaajien työtapoja ja muutamat ohjaajat olivat halukkaita kertomaan työtavoistaan omalla nimellään.³⁶ Julkaisen näyttelijöiden mainitsemien ohjaajien nimet vain haastateltujen ohjaajien osalta, jotta työtapojen toimivuutta olisi myöhemmin helpompi tarkastella.

“Tiina Lymi alastonkohtauksissa, seksikohtauksissa Johanna Vuoksenmaa. Johannan kanssa se hoidettiin niin kuin kohtaus muiden joukossa, siihen ei tullut mitään mystistä tai latausta, ainoastaan setti tyhjennettiin. Siihen ei kyllä liittynyt alastomuutta, joten siinäkin mielessä se voi tuntua parhaalta.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Kurvisen Mikan tapa hoitaa asia oli esimerkillinen, sillä oli ymmärrys tekemisestä ja niistä herkkyyksistä mitä siihen liittyy. Kahden tunnin keskustelu kohtauksen varten. Ainahan sitä on kiire ja paljon valmisteltavaa ja harjoiteltavaa, mutta se, että näkee tällaiset kohtaukset tärkeinä on ohjaajalle hyvä ominaisuus. Ohjaaja myös hoiti tosi hyvin jälkipelin ja kysyi näyttelijöiltä kohtauksen jälkeen oliko kaikki ok. Oli myös puhunut alaikäisen vastaanottelijän vanhempien kanssa etukäteen. Se, että asiat puhutaan selkeästi on tosi tärkeää, ettei tuu pienintäkään luottamuksen rikkomista. Luottamuksellisessa ilmapiirissä voi myös tapahtua pientä improvisointia. Jos päästään kiusallisuudesta yli, niin voidaan miettiä miten kohtaus voidaan nostaa eri tasolle, ihan samalla tavalla kuin missä tahansa muussakin kohtauksessa, ettei mene vain suorittamiseksi.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

HUONO OHJAAJA INTIIMI-KOHTAUKSISSA

Kuten jo edellisessä luvussa mainittiin, ohjaajien työtapojen soveltuvuus näyttelijöille on yksilöllistä ja siksi hyvän tai huonon ohjaajan ominaisuuksia on mahdotonta tarkkaan määritellä. Materiaalissa toistui kuitenkin tiettyjä piirteitä tai työtapoja, jotka useampien haastateltujen näyttelijöiden mielestä olivat intiimikohtauksissa hyviä tai huonoja. Omien huonojen kokemusten lisäksi näyttelijät saivat pohtia myös yleisemmin huonon ohjaajan ominaisuuksia, joten kaikki kommentit eivät pohjautu näyttelijöiden omiin kokemuksiin.

Ohjaajien huonoista ominaisuuksista tai työtavoista mainittiin useimmin huono kommunikointikyky, valmistautumattomuus ja pakeneminen tilanteesta. Useampi haastateltu epäili tällaisen käytöksen liittyvän ohjaajan omaan

epävarmuuteen tai estoihin. Eräällä näyttelijällä oli huonoja kokemuksia vain miesohjaajista.

“Sellainen, joka ei kerro mitään. Enemmän se johtuu varmaan siitä, ettei ne itsekään tiedä mitä sen pitäisi olla ja ovat siksi epävarmoja. Kukaan ei halua epävarmaa fillistä, siitä menee luottamus.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Jos ohjaajalla on estoja, jotka estävät puhumasta kohtauksesta. Ohjaajan pitäisi päästä sellaisesta yli, ei voi ohjata välikäsien kautta.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Epävarma ohjaaja, joka ei tiedä miksi on kirjoittanut kohtauksen ja mitä siltä haluaa. Se antaa huonon kuvan ohjaajasta. Jos sä teet roolityön, jossa on paljon alastomuutta ni se on sen verran iso juttu näyttelijälle, et kyl ohjaajan pitäis sen verran vaivautuu, et se valmistautuis siihen ja miettis ees sen koreografian. On käsittämätöntä miten vähän ja epämääräisesti ohjaajat näistä jutuista kertoo. Ei siel voi vaan lukea ‘seksikohtaus’, kyl sitä pitää tarkemmin osata määritellä.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Miesohjaajat on olleet huonoja. Varmaan eri syistä, ne varmaan mielellään ohjais hyvin näitä, mut onks se sit pelkoo vai omia perversioita vai mitä. En tiedä onko se ohjaus samanlaista miesnäyttelijöille.”
- näyttelijä, nainen, 50+

Ohjaajan pakeneminen tilanteesta ja näyttelijöiden jättäminen yksin on tullut jo aiemmin useasti esiin näyttelijöiden huonojen kokemusten yhteydessä ja se on selvästi toimintatapa, joka jää vaivaamaan näyttelijöitä. Ohjaajan tulee olla näyttelijöille läsnä intiimikohtausten suunnittelussa ja kuvaustilanteessa tai vaihtoehtoisesti palkata läheisyyskoreografi hoitamaan intiimikohtauksen koreografointia ja ohjausta.

“Joskus on sellasia ohjaajia, joita ei oikein ees näy siellä. Mä tykkään ite tehdä ja tarjota, en mä kaipaa, et ohjaaja on siinä koko ajan, mut tällaisissa kohtauksissa se voi olla outoa.”
- näyttelijä, mies, 50+

“Ei puhu mitään ja vaan on siellä. Se on musta myös huonoa ohjausta, et ‘heittäytykää vaan tunnelmaan’. Se voi olla ihan ok sanoa, jos on repliikit ja vaikka riitatilanne, mut seksikohtaukset ei oo niitä paikkoja, joissa improvisoidaan. Se on vaivaannuttavaa kaikille. Sama kuin väkivalta-kohtauksissa, ne pitää olla tosi tarkkaan mietittyjä.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Sellanen, joka linnottautuu monitorin taakse ja huutelee sieltä, et ‘miten menee?’ Jättää yksin näyttelijät eikä tuu koskaan sinne settiin tai tuu juttelee. Tai tuijottelee sitä

³⁶ Ohjaajien yksilöllisiä työtapoja käsitellään [luvussa 25](#).

teknistä puolta vaan.”
- näyttelijä, nainen, 50+

Jotkut haastatellut näyttelijät pitivät huonona liian lähelle tulevaa tai liian osallistuvaa ohjaamista. Näillä esimerkeillä viitattiin pikemmin ohjaajan liialliseen innostumiseen tai tilanetajuttomuuteen, ei niinkään kommunikaation perusteellisuuteen tai läsnäoloon.

“Liian päällekyvä tai pahimmassa tapauksessa tulee itse siihen tilanteeseen näyttämään millä tavalla se pitää tehdä. Tulee liian iholle.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mä en haluais, et ohjaaja koskettelis mua, varsinkaan tilanteessa, jossa on vähän ohjeita. Se olis musta tosi epämiellyttävää, et se tulis vähän näyttelee eteen.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Demoniohjaaja, joka on omissa tiloissaan. Tulee seksikohtauksissa tilanteeseen ja sorkkimaan liian lähelle. Silloin pitää linjatuottajan tulla ja katsoa tosi tarkkaan, että missä vaiheessa ei enää olla tekemässä elokuvaa vaan ohjaajan omia fantasiaita täyttämässä.”
- näyttelijä, mies, 50+

Joskus ohjaaja saattaa olla kuvaustilanteessa läsnä, mutta jättää silti vastuun tilanteessa näyttelijöille. Näyttelijät harvoin haluavat itse ratkaista koko intiimikohtauksen ja siksi ohjaajan välinpitämättömyys ja valmistautumattomuus koettiin ikäväksi. Näyttelijöiden on myös huomattavasti helpompaa lähteä tekemään intiimikohtausta, jos kohtaus on perusteltu ja toiminta roolihenkilöiden kannalta motivoitua.

“Sellanen välinpitämättömyys oman kykenemättömyyden varjolla, et jos ei pysty ni jättää sen vastuun täysin näyttelijöille, pohjalta et ‘kyllähän te nää hommat tiedätte jos mitkä’. Siinä kokee joskus olevansa tosi pulassa, jos ei tiedä mitä pitää tehdä ja palaute on vaan, et ‘kyl nää pitäis tietää, antakaa mennä’. Sellasta ympäröityä.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Hissutteleva ohjaaja, jonka kanssa ei ole käyty asioita läpi etukäteen. Silloin mä ärsyynnyn ja joudun itse ottamaan ohjaket käsiini.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Sellanen joka ei ohjaa. Tai sellanen, joka ei tiedä mitä halua ja miksi ja jää epävarma olo siitä, et riittääkö tämä. Mä luulen, et se on enemmän sitä, et kaikki on vähän varpailaan ja pitää antaa itse vapautus siitä, et tää on ihan fine mitä sä pyydät. Sit ohjaajat usein rentoutuu.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Se jos liian hätiköiden mennään. Vaikka näyttelijä ehdottaa, ni mun mielestä ohjaajalla pitäis itsellään olla aina valmis vastaus siihen, et miten tää kuvattais. Se ei saa olla näyttelijöiden vastuulla luoda niitä kuvia. Mun mielestä kultaista sääntöä pitäis soveltaa näissäkin tilanteissa: et miten se ohjaaja ite haluais, et tää tehtäis, jos se olis tässä tilanteessa. Ohjaaja, joka ei oo ajatellut näitä kohtauksia ollenkaan. Et nää on niin hankalia, et mä en halua ajatella näitä. Ei sekään oo reiluu.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Et ei osaa sanoa, miks tää rakastelukohtaus on tässä. Kaikenlainen epämääräisyys tai epäkonkreettisuus. Tai sellanen vihjaileva tai creepy. Sellanen mystiikan luominen on sellasta, josta tulee ällöttävä olo. Et me tehdään tässä nyt jotain enemmän sun mielestä.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Tunneohjaamista, liiallista rankistelua ja tilanteen herkkyyden huomiotta jättämistä pidettiin myös huonona ohjaamisena.

“Huono ohjaaja on sellainen, joka ohjaa tunnetta. Voisiko nää olla kiimasempia tai voisitko olla surullisempi. Sellainen lyö mut lukkoon samantien. Jos on mahdollisuus tehdä 1200 mikroyksityiskohtaa ja ohjaaja valitsee, et tehdään vaan tää yks. Se on usein sitä, et haetaan jotain emootioo yleisöltä, et mä haluan et noi kiihottuu kun ne katsoo tätä.”
- näyttelijä, mies, 50+

“Ronskius tai jos kääntää sen niin, et ‘tässä ei oo mitään omituista’. Joskus on ollu kans sellasta vastenmielistä äijäilyohjaamista, tilataan huutoa ja rankistelua ja usein kesken oton. Tai loputtomia sessioita mitä ei perustella. Niistä tulee sellanen outo fiilis omassa mielessä ainakin, et toteuttaa toisen omaa fantasiaa. Siinä voi tulla outoja oloja.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Jos ei ymmärretä tilanteen herkkyyttä. On toki kyse ammattilaisista, mut ohjaajan pitää käsittää et näissä kohtauksissa mennään henkilökohtaisille alueille.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Jotkut näyttelijät arvostelivat ohjaajia, jotka pitivät liian tiukasti kiinni omasta näkemyksestään tai suunnitelmastaan eivätkä kunnioita näyttelijöiden mielipidettä tai alastomuuden rajoja. Negatiivisena pidettiin myös näyttelijän sivuuttamista tilanteessa, ohjaajan empatiakyvyttömyyttä ja kohtauksen toteutukseen liittyvän tiedon tahallista eväämistä näyttelijöiltä.

“Ohjaaja, jolla on oma näkemys eikä oo kiinnostunut keskustelemaan tai joustamaan siitä eikä anna tilaa. Epäsensitiivinen ihminen tai sellanen, joka täysin välttää sitä asiaa tai ei ymmärrä sen asian arkaluontoisuutta.

Myöskin se, et ei pysty käsittelemään omaa häpeäänsä tai omaa syyllisyyttään. Pitää myös ymmärtää se oma kiusallinen tunne ja kyettävä siltikin ottamaan vastuu tilanteesta ja näyttelijöistä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Tekis mieli sanoa, et jollain tavalla vanhanaikainen ohjaaja. Tarkoitan sitä näyttelijöihin suhtautumista, et on joku ajatus et näyttelijät tekee mitä vaan käsketään. Sellanen on mun mielestä koko ajan vähenemässä. Ohjaajan pitäisi olla isosieluinen ihminen ja osata olla siinä tilanteessa näyttelijöiden tukena. Pitäisi olla ymmärrystä ja sielua, pystyä kantamaan se näyttelijöiden häpeä ja pelko.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Sellanen, joka vaan komentelee, et tee näin tai näin, ilman motivointia. Silloin siitä jää sisältö pois ja siitä tulee teknistä, koreografiaa vaan. Ohjaajat, jotka käyttäytyvät niin, että tekevät elokuvaa kahdestaan kuvaajan kanssa. Että näyttelijä ei kuulu siihen, on vaan välineenä, jota tarvitaan, mutta se on ohjaajan taidetta tai korkeintaan ohjaajan ja kuvaajan taidetta.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Empatiakyvytön. Sellanen, joka suhtautuu näyttelijään muovattavana esineenä tai materiaalina, jota vääntelemällä ohjaaja saavuttaa omat tarkoitukset, joita se ei välttämättä avaa näyttelijälle. Se on eräänlainen despootin määritelmä. Sellainen, joka jättää näyttelijän siihen jamaan, et ‘miks me tehdään näin’ tai ‘mitä mun pitäis tehdä nyt’ tai ‘mitä tällä haetaan’. Ja jos mihinkään näistä ei vastata ni se on aika perseestä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Ohjaajan tökerö käytös, asiattomuus sekä näyttelijöiden alistaminen tai yllättäminen tilanteessa ovat luonnollisesti huonoja työtapoja ja erityisen haitallisia herkissä intiimikohtauksissa.

“Jos ohjaaja suuttuu näyttelijälle, siitä tulee tosi ikävä tunnelma. Voi keskustella kiivaastikin, mutta ei voi suuttua. Ohjaaja ei saa myöskään nolata näyttelijää.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Yks ohjaaja, jonka tunnen hyvin saattaa hermostuksissaan sanoa näissä tilanteissa jotain aika tahditonta. Tunnen sen ja tiedän, ettei se tarkoita pahaa, mutta joudun suodattamaan kommentit.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Varmaan sellanen, joka rikkoo sen ilmapiirin. Rupee vaatimaan jotain tai haukkumaan. Tai ohjaaja, joka menee henkilökohtaisuuksiin. Se on mulle täysin anteeksiantamatonta. Mikään ei oo helpompi maali kuin näyttelijä silloin kun tehdään töitä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Jos alastomuutta tai seksiä käytetään tehokeinona ni sitä voidaan myös sanoa ihan streitisti, et mä haluan tähän tällaisen efektiivisyyden. Eikä yrittää punoa siihen jotain harhauttavaa verkkoa sen asian ympärille. Kaikista paskinta on, jos ohjaaja yrittää yllättää näyttelijän näillä asioilla, et ‘riisuudupa alasti’. Et haluaa nähdä ilmaisua joka syntyy siitä vaikka siitä ei synny muuta kuin pelkoa ja turvattomuuden tunnetta ja ahdistusta. Väitän, että myös työryhmään, ei vaan näyttelijöille. On eri asia, jos sä sovit näyttelijöiden kanssa ennen kuin kuvaukset alkaa, et mä voin yllättää sua ja me voidaan tehdä tällaista, silloin se perustuu yhteiseen sopimukseen. Mut muuten on aina huono, jos se rikkoutuu se turvallisuuden ilmapiiri. Pitää voida luottaa siihen katseeseen, joka sieltä monitorin takaa suhun kohdistuu. Erityisesti tollasissa kohtauksissa se luottamus on tärkeintä.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Kokemuksia ohjaajan alistavasta tai asiattomasta käytöksestä tuli näyttelijöiden haastattelumateriaalissa esiin vain vähän, mutta yksikin kokemus riittää traumatisoimaan näyttelijän, joten on toivottavaa ettei alalla enää esiinny vastaavaa. Näyttelijöiden kokemusten perusteella monilla suomalaisilla ohjaajilla on silti paljon parannettavaa intiimikohtauksista kommunikoinnin ja näyttelijöiden ohjaamisen suhteen. Muutamalla näyttelijällä oli kokemuksia vain hyvistä ohjaajista intiimikohtauksissa ja se on suunta, johon av-alalla olisi syytä pyrkiä.

“Mulla ei oo huonoja kokemuksia, mun mielestä ohjaajat kautta linjan on Suomessa vastaanottavia.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Kaikki on olleet näyttelijän puolella ja suojelevaisia ja fiksuja ihmisiä. Ne on tehneet sen luontaisesti oikein eivätkä jääneet jänkkäämään näyttelijän kanssa.”

- näyttelijä, mies, 50+

25) Ohjaajien työtavat

Harvassa ammatissa työtehtäviin kuuluu työntekijöiden riisuutumisen ja intiimien tilanteiden seuraaminen. Ohjaajantyössä tällaisia tilanteita tulee kuitenkin joskus vastaan, joten halusin selvittää miten ohjaajat näihin työtilanteisiin suhtautuvat. Tuntuuko erikoiselta pyytää näyttelijöitä riisuutumaan ja simuloimaan seksiä vai sujuuko se ohjaajilta rutiinilla? Pyysin ohjaajia myös kuvailemaan omaa työtapaansa ja käytöstään intiimikohtauksissa.

MILTÄ INTIIMIKOHTAUSTEN OHJAAMINEN TUNTUU?

Haastateltujen ohjaajien mielipiteet intiimikohtausten ohjaamisesta vaihtelivat hyvin paljon. 40 prosenttia ohjaajista suhtautui ohjaustilanteisiin neutraalisti tai positiivisesti ja 20 prosenttia ohjaajista piti intiimikohtausten kuvaamista herkempänä tai teknisempänä kuin tavallisten kohtausten ohjaamista. Neljäsosa haastatelluista ohjaajista sanoi tunteneensa olonsa usein kiu-

saantuneeksi intiimikohtausten kuvaustilanteissa.

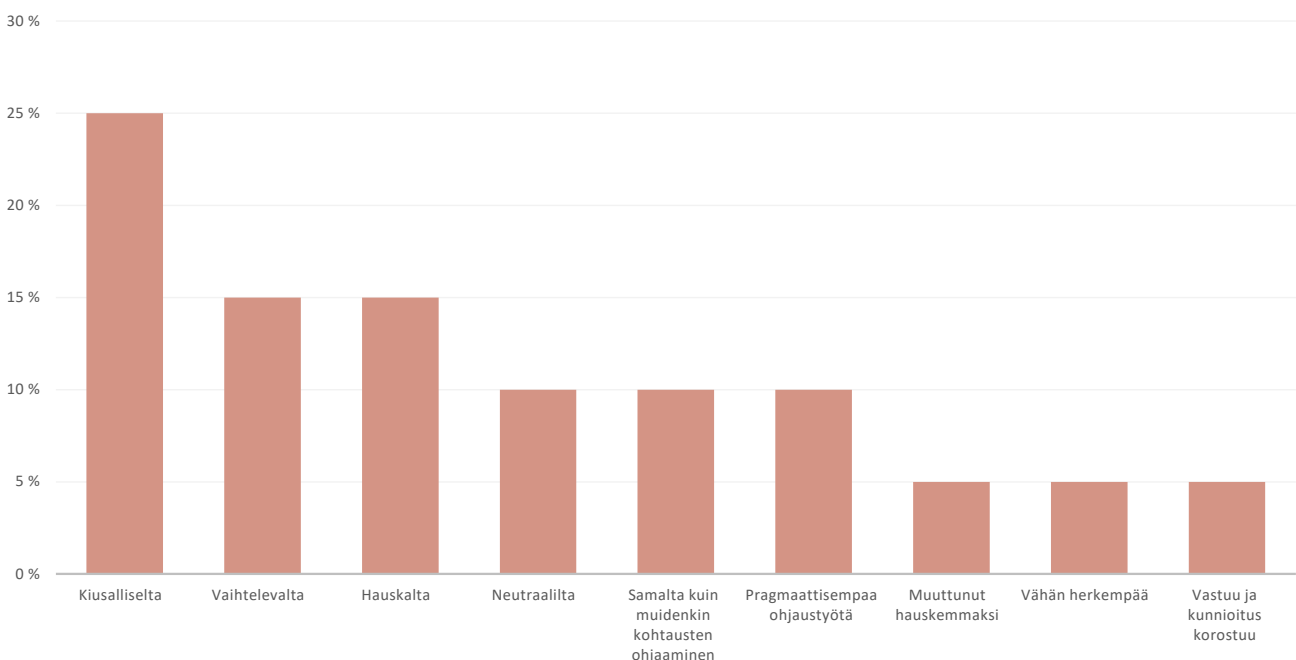
Omista tuntemuksistaan riippumatta lähes kaikki haastatellut ohjaajat kokivat, että intiimikohtausten kuvaustilanteissa oli usein läsnä hieman erikoinen, jännittynyt tai kiusaantunut yleistunnelma. Vain kaksi ohjaajaa kertoi intiimikohtausten ohjaamisen tuntuvan lähes samalta kuin muidenkin kohtausten. Kyseisillä ohjaajilla oli pitkä kokemus alalta ja intiimejä kohtauksia oli tullut uralla vastaan kymmeniä.

“Se on tuntunut lähes samalta kuin muidenkin kohtausten ohjaaminen. Se on vähän herkempää. Mut en mä näitä jännitä, mä oon ite saanut määrätä mitä mä teen ja mulla on ollut ihan hyvä olo näissä. Mä luulen ja toivon, et mä oon ollut kunnioittava ja näyttelijät on luottanut muhun.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Sillä työskentelytavalla, jonka mä oon itselleni rakentanut ne on ihan kohtauksia muiden kohtausten joukossa. Ne ei oo sen työläämpiä eikä sen hankalampia kuin muutaan. On niissä tietty oma virityksensä, siinä mennään

Miltä tällaisten kohtausten ohjaaminen on mielestäsi tuntunut? (ohjaajat)

vähän enemmän varpaillaan tai varuillaan, on closed set ja muuta. Mut silti kun siinä toteutetaan etukäteen päätettyä ja sovittua ni se on aika tehokasta toimintaa. Jos oon ymmärtänyt oikein, ni jotkut toiset varaa aika paljon aikaa niiden tekemiseen, mä en varaa yhtään sen enempiä kuin muihinkaan. Yritän sillä tavoin suhtautua niihin ja säteillä ympärille myös, että 'business as usual'. Totta kai huomioiden sen, että se on kiusallista ja hankalaa, joillekin enemmän ja joillekin vähemmän. Mutta vastaavasti voidaan ajatella, että on tietyt kohtaukset draamassa toisille helpompia ja toisille vaikeampia. Jotkut on enemmän auki suhteessa itseensä ja asiat tulee helpommin ja toisille se on vaativaa ja työlästä saada itsestään tunnetiloja tai ajatuksia läpi. Me ollaan kaikki erilaisia keskenämme.”

- ohjaaja, mies, 50+

Jotkut ohjaajista kertoivat pyrkivänsä siihen, että intiimeihin kohtauksiin suhtauduttaisiin kuin mihin tahansa kohtauksiin, mutta tekijöiden kokeman jännityksen ja erityisolosuhteiden koettiin väistämättä muuttavan tunnelmaa ja ihmisten käyttäytymistä tilanteessa.

“Olen pyrkinyt siihen, että niihin suhtauduttaisiin kuin muihinkin kohtauksiin, mutta eihän se niin ole. Pyrkimys on kuitenkin se, että seksikohtauksesta puhutaan kuin ruisleivästä, ollaan avoimia sen suhteen ja yritetään puhua se mahdollisimman arkisesti auki. Mut sit ku sitä ruvetaan tekemään, ni siinä aina on se jännittynyt ilma-
piiri toisin kuin vaikka kohtauksessa, jossa kaksi ihmistä aterioi, vaikka molemmissa kohtauksissa jännitteet voivat olla ihan samanlaiset.”

- ohjaaja, mies, 50+

“Itse tekeminen tuntuu hirveän helpolta kun epävarmuudet on purettu pois etukäteen ja kaikesta on juteltu. Pyrkimys on se, että se on täysin samanlainen kohtaus kuin muut, ainoastaan erikoisolosuhteissa. Varmaan sitä on joku jännite ilmoilla kun se on näyttelijöille jännittävämpää kuin tavallisen kohtauksen tekeminen, mutta sitä suuremmalla syyllä ohjaajan pitää tietää mitä tekee ja kaiken pitää olla sovittua. Jos ollaan aikataulusta myöhässä jo valmiiksi, ni se voi tuoda stressiä, koska nää on sellaisia kohtauksia joissa ei voi kiriä. Näissä menee se aika mikä menee.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Kolmen haastatellun ohjaajan mielestä intiimikohtausten ohjaaminen oli ollut pääsääntöisesti hauskaa. Kyseiset ohjaajat olivat tehneet lähinnä komediallisia kohtauksia.

“Ne naurattaa jonkun verran, mutta mä en olekaan tehnyt mitään sellasia diippejä, ne on ollu kaikki koomisviritteisiä ja toimivan koomisen kohtauksen kuvaaminen kuuluukin olla hauskaa. Mut ei kai sitä käy kiistäminen, et siinä on sellanen erilainen tunnelma, koska en mä aina-

kaan oo naturisti. Mut mitä rennommin siihen suhtautuu, jos vaan se on turvallinen se olosuhde, ni sit se voi olla tosi rento se tilanne. Ja jos se on kiusallista, ni jos sille kiusallisuudelle pystyy nauramaan ni se voi olla hyvä.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Se on ihan hauskaa. Ohjaaminen ylipäätään on hauskaa ni nääkin on yleensä ihan hauskoja. En jännitä, päinvastoin on ollu ehkä sellasia tilanteita, et kun ne syntyy aika pienessä tilassa eikä yleensä oo hirveitä massoja ni ne on aika kivoja. Ja ei oo usein paljoo dialogiakaan ni ne on aika kivoja ohjattavia. Ne on usein nauruntäyteisiä päiviä.”

- ohjaaja, nainen, 50+

Neljäsosa ohjaajista tunsivat olonsa intiimikohtausten kuvaustilanteissa kiusaantuneeksi. Jotkut ohjaajat olivat kiirehtineet kuvaustilannetta kiusaantuneisuutensa takia tai pyytäneet näyttelijöiltä tilanteessa vähemmän kuin olisivat halunneet. Kiusaantuneisuuteen vaikuttavia tekijöitä olivat kohtausten intiimiys, näyttelijöiden vähäpukaisuus, kohtauksen tai omien ratkaisujen kyseenalaistaminen sekä tunne siitä, että intiimikohtausten tekeminen on epämiellyttävää myös näyttelijöille. Moni sanoi olleensa kiusaantuneempi ensimmäisiä intiimikohtauksia ohjatessaan.

“Suurimmaksi osin se on ollut hauskaa ja kivaa kuten ohjaaminen muutenkin, mut on tunnistanut sellasen, et 'on tää vähän hämmentävää, et mä seurailen kun noi tossa suutelee'. Vaikka se on ihan normaalia ja osa sitä työtä, ni ei se kuitenkaan ihan luontevaa oo seurata sitä siitä vierestä. Kyl siitä helposti tulee sellanen olo, et 'mennäs nyt eteenpäin' ja ehkä sitä on sit joskus kiirehtinyt sitä tilannetta. Et ehkä ne ei kuitenkaan oo ihan vaan kohtauksia muiden joukossa.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Se on tuntunut kuvauksissa siltä, et nyt nopeesti hoidetaan tää mahdollisimman vähillä kuvilla ja mennään eteenpäin. En oo ohjaaja, joka viihtyis tän alueen parissa mahdollisimman pitkään tai kokisin, et nyt ollaan jonkun toden äärellä, päinvastoin. Oletan, että näiden tekeminen on lähtökohtaisesti vähän epämiellyttävämpää näyttelijöille, niin siks ne on suunniteltu aika ekonomisesti eikä jäää liikaa sähläämään.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Sitähän on koko ajan tullut tietoisemmaksi siitä miten paljon tarkemmin olis pitänyt näitä käydä. Mulle on tärkeetä, et on luottamus ja pitää harjoitella ja puhua ja käydä läpi asiat. Mut esimerkiks sellanen, et ohjaajana pitää kysyä, et 'voittekste suudella?' Onhan se aina kiusallista myös ohjaajalle. Koska eihän se ihan luontevaa oo, et 'olkaa tossa ja suudelkaa ja hyväilkää toisianne'. Jossain tilanteissa se saattaa yllättää, et se on vähän

hämmentävää. Ja siinä tilanteessa mä jotenkin ajattelen, et se on näyttelijälle vähemmän hämmentävää kuin itelle. Mut joku siinä tulee sellanen, et tässä pitäis olla vielä tietosempi siitä, ettei tässä esimerkiksi lakkaa ohjaamasta siksi, että 'no niin, hoidetaas tää nopeesti pois.'

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

"Mä jännitin sitä kyllä, koska mä tein liian kilttejä ja helppoja kuvia enkä yhtään uskaltanut pyytää jotain rajumpaa intohimon elettä tai otetta. Ne oli tosi pliisuja ja sit naisnäyttelijä sanoi, et 'pitäiskö näiden kääntää tätä nuppia vähän, tää on aika tällasta nättiä läpsimistä? Semmosta söpöä, et onks tää vähän epäkiinnostavaa?' Ja sit ne yhessä sopi kohdan, jossa ne rupes möyhii vähän enemmän. Mä olin mielestäni tosi hyvin valmistautunut ja uskalsin puhua asioista oikeilla nimillä ja meillä oli selkeät kuvat ja me oltiin sovittu kaikesta. Mut silti kun se oli se eka kerta, ni sitä jännittää sitä ohjaamista ja sitä tekee helposti sellasta, et 'tää varmaan riitti, ei tarvii enempää'."

- ohjaaja, nainen, 41–50 -vuotias

Useampi ohjaaja kertoi suhtautuneensa kohtauksiin jännittyneesti ja kiusaantuneesti ennen kuvauksia, mutta kuvaustilanteessa tunteet olivat hälvenneet ja intiimikohtausten ohjaaminen oli tuntunut normaalilta tai jopa hauskalta. Joillakin kiusaantuneisuus oli kaikonnut vasta huolellisemman valmistautumisen myötä. Vaivaantuneisuuskaan ei välttämättä turvallisissa olosuhteissa haittaa työskentelyä.

"Siinä on se vaara, et se on kiusallista. Miten puhua ihmisen kanssa, joka on alasti sun edessä. Siihen myös tottuu kun sellaisia kohtauksia on tehnyt samassa tuotannossa useamman. Se on kuitenkin niin työntäyteinen tilanne, että sitä ei mieltä enää ja se tuntuu käytännössä siltä, et tyyptä jumppaa. Ennen kuvauksia sitä aina miettii, et miten tää tulee sujumaan ja sit kuvaustilanteessa se onkin niin suorituskeskeistä, et ei sitä ehdi kiusaantua."

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

"Häpeälliseltä ja nololta. Ja sit myös tosi normaalilta. Se muuttuu niin nopeasti vaan asiaksi asioiden joukossa ja sit se jo unohtuu kun kaikki suhtautuu siihen normaalisti. Yhessä vaikeessa jutussa ehkä jopa hauskalta kun mä jotenkin tajusin miten mun pitää olla tässä tilanteessa. Et mun pitää olla rauhallinen ja äidillinen ja vitsikäs, kaikkee samaan aikaan. Ja silloin kun mä oon niitä asioita ni se tunnelma tarttuu muihin ja se tilanne on normaali ja epä-hysteerinen ja ei-häpeällinen. Vaan normaali kuvaustilanne. Sen tajus, et sellasella ylivoimaisuudella aiheuttaa sellasta stigmaa tai turhaa vaikeutta siihen tilanteeseen. Sellanen reippaus on avainasia siinä."

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

"Ensimmäisissä jutuissa sitä jännitti, mut sit kun niitä on tehny ja pitänyt huolta etukäteiskeskustelusta, ni sit ei oo

tarvinnut kauheesti jännittää tai mieltä sen kummemmin."
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

"Aina näissä tilanteissa on läsnä joku vaivaantuneisuuden taso, mutta jos näyttelijöiden kanssa on hyvät välit ja luottamuksen ilmapiiri niin silloin me voidaan yhdessä olla siinä vaivaantuneisuudessa."

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Muutamit ohjaajat kertoivat jännittävänsä intiimikohtauksissa näyttelijöiden puolesta ja kokivat olevansa vastuussa siitä, että näyttelijää kunnioitetaan työtilanteessa. Selvästi myös Me too -keskustelu oli laittanut ohjaajat pohtimaan omaa ja työryhmän käytöstä näissä tilanteissa.

"Se on muuttunut hauskemaksi. Ensitunnelma siitä omasta neuroottisuudesta ja hermostuneisuudesta, joka on liittynyt siihen et meneekö kaikki niin kuin on sovittu ja onks näyttelijöillä kaikki hyvin. Tai ettei kukaan kuvausryhmästä heitä mitään sopimatonta läppää väärässä paikassa tai ettei kukaan oo ajattelematon. Koska musta olis hirveetä, et työilmapiiri muuttuis jotenkin vaikeeksi ajattelemattomuuden vuoksi. Mut koskaan ei oo tapahtunut mitään katastrofeja ni ne on muuttunut hyvällä tavalla arkisemmaksi."

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

"Mun vastuu ohjaajana ja ihmisenä korostuu siinä, et kuinka paljon ihmistä pitää kunnioittaa. Sen ihmisen henkistä kokonaisuutta ja myös sen fyysistä olemusta pitää kunnioittaa, se ei saa olla väline. Ihminen ei oo koskaan väline, ihminen on päämäärä. Se vastuu korostuu, et joutuu miettimään, et miksi tämän teen."

- ohjaaja, nainen, 50+

OHJAAJIEN TYÖTAVAT INTIIMI-KOHTAUKSISSA

Jokainen ohjaaja kehittää oman tapansa ohjata ja tämä pätee myös intiimikohtauksiin. Haastattelumateriaalin perusteella suurin osa ohjaajista kuitenkin kokee, että intiimikohtausten ohjaaminen on teknisempää ja käytännönläheisempää työtä kuin tavallisten kohtausten ohjaaminen. Useampi ohjaaja kertoi pyrkivänsä hoitamaan intiimikohtausten kuvaustilanteet niin asiallisesti kuin mahdollista ja välttävänsä tilanteen mystifiointia.

"Kun kohtauksia ruvetaan tekemään, ni yritän olla mahdollisimman asiallinen, en näe että niissä tilanteissa on tarvetta tai mahdollisuutta lähteä hirveän emotionaaliselle ohjauslinjalle. Niissä kohtauksissa emootio on jo useimmiten läsnä kun tilanne on niin intiimi ja näyttelijät (vaikka ei oikeesti seksiä harrastakaan) joutuu olemaan

intimisti, tuntemaan toistensa lämmön ja kehot ja siitä saa jo tosi paljon ilmaisuja, jos näyttelijä vain on avoin ja läsnä. Useimmiten mun ohjeet on tosi spesifejä, 'pidä käsi vähän alempana', 'huokaise vähän kovempaa' tms.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Ekaksi koreografia haltuun. Se käydään ihan tanssina läpi, et tässä kohti on tarkoitus koskettaa tätä kohtaa ja onko ok ja kokeilkaa se kohta. Sit kun nää on saatu käytyä läpi ja kaikki tietää mitä tapahtuu, ni sit yleensä se ohjeistus on perusohjaamista. Et 'tässä kohtaa on hyvä, et se aggressio kasvais matkan aikana'. Eli ihan tavallista ohjausta kun se koreografia on otettu haltuun.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Mä oon ajatellut, et puhun tosi suoraan kun helposti sitä alkaa käyttää jotain kiertoilmaisuja. Kun mä halusin, et näyttelijät vaan haluis toisiaan tosi paljon ja se olis tosi kiihottavaa ja kuumaa ja mä mietin, et miten mä tän nyt sanon, ni sit mä olin, et 'mun täytyy vaan sanoa se just näin'. Naisten kanssa noi alastomuus ja seksikohtaus-hommat on helpompia, koska pystyy puhumaan suoraan, et 'me nyt vaan ollaan näitä naisia tässä'. Ja sit yhtäkkiä kun ohjaa jotain viiskymppistä miestä, ni sit miettii, et 'onks tää nyt outoo, jos mä puhun sen seksikkyydestä'. Se sanojen käyttö oli sellasta, et mä jouduin miettimään mitä mä sanon.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

“Kohtausta ei saa ruveta mystifioimaan eli lataamaan kummallisella energialla, koska se mitä tapahtuu ei ole kahden näyttelijän välinen asia vaan kahden roolihenkilön välinen asia. Ohjaajana yritän auttaa poistamaan ylimääräistä kihelmöintiä ja arkistaa tilannetta.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Lähes kaikki haastatellut ohjaajat mainitsivat kommunikaation tärkeyden intiimikohtauksia tehdessä ja niihin valmistautuessa. Keskusteluissa pidettiin oleellisimpana kohtauksen toteutuksen avaamista, kuten kuvasuunnitelman näyttämistä tai siitä puhumista, koreografian kertomista tai muiden konkreettisten asioiden läpikäymistä. Myös kohtausten harjoittamista ja suljetun setin sekä intiimisuojiin järjestämistä pidettiin tärkeänä.

“Yritän puhua tosi suoraan ja selkein termein mitä tavoittelen, ihan myös fyysisistä asioista, ettei rupea kiertoilmauksin hipsuttelemaan sen asian ympärillä. Se on joidenkin näyttelijöiden kanssa tosi helppoa, et puhutaan panemisesta vaikka millä sanoilla, mut sit taas kaikkien kanssa se ei oo niin helppoa.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

“Se, ettei niitä oo unohdettu käsikirjoitukseen vaan ne on otettu puheeksi siinä vaiheessa kun näyttelijä on cästäty. Et mitä kohtauksia siellä on, mistä näyttelijä vois olla

kiusaantunut. Toteutus pyritään tekemään suunnitellusti ja vaivattomasti ja avoimesti sen suhteen mitä näkyy ja mitä kuvia tehdään.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Tarkka suunnittelu on mun työväline tällaisiin kohtauksiin. Tulen storyboardaamaan ne tästä lähtien, edellinen kokemus siitä oli niin hyvä. Aion ensimmäisissä keskusteluissa näyttelijän kanssa ottaa tän asian itse esille. Kysyn näyttelijöiden rajat heti. Et niistä puhutaan välittömästi avoimesti. Ja sit vielä storyboard ni kaikki tietää mitä näkyy.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Moni ohjaaja vertasi intiimikohtausten ohjaamista tappelukohtausten ohjaamiseen molempiin kohtaustyyppeihin liittyvän teknisemmän lähestymistavan takia.

“Ne on vähän niinkuin tappelukohtauksia mulle. Silloin kun ne toimii hyvin, ni ne on ihan kuin tappelukohtauksia. Sisällön puolelta ne ei oo ehkä niin syvällisiä kuin muut kohtaukset, mut niissä on sama syvyys kuin tappelukohtauksissakin, et ne kertoo hahmoista ja purkaa jonkun tilanteen ja katalysoi seuraavan tilanteen käyntiin. Ne on enemmän pragmaattista ohjaustyötä, aika pitkälle sen suunnitelman toteuttamista ja sen kattamista, et tyylilaji ja hahmot pysyy kasassa. Ei oo ollut palkitsevimpiä kohtauksia siinä mielessä, et ne on aika tommosta perustyötä.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Ne muistuttaa luonteeltaan varmaan action-kohtauksia. Se on sitä fyysistä raajojen järjestelemistä, et 'olisko sun jalat näin ja sun näin ja olisitsä käsies varassa ja roikkuisko sun pää'. Ja rytmin järjestämistä, et täs olis tällainen tempo. Koettaa sellasesta abstraktista asiasta puhua konkreettisesti, ni siitähän se hassuus jo tulee. Et 'nyt olis niinku sellanen, et se olis tulossa mut se menis niinku ohit'. Pakko on puhua asioista omilla nimillä, ikä ja terveyshän siinä menis jos kaikille asioille keksis jonkun eufemismin.”
- ohjaaja, nainen, 50+

Kaksi haastateltua ohjaajaa kertoi ohjaavansa intiimikohtauksia usein fyysisesti: näyttämällä eteen tai asettamalla näyttelijöitä asentoihin. Nämä keinot saattavat kuitenkin ärsyttää joitakin näyttelijöitä, joten fyysisemmän ohjaustavan käytöstä tulee aina sopia näyttelijöiden kanssa ennen kuvauksia.

“Mä näyttelen tilanteessa usein eteen mitä tullaan tekemään. Musta tuntuu ongelmalliselta mennä kiinni miesnäyttelijään, joten yleensä olen kysynyt naisnäyttelijältä, että onko ok jos näyttelen miestä tässä kun näytän eteen tätä koreografiaa. Usein naisnäyttelijä on se jännittyneempi, joten on helpompaa, jos mä oon se joka näyttää koreografian. Olen myös purkanut arkisemmaksi tilanteen

kertomalla mikä on idea ja mitä kuvia tullaan tekemään ja missä järjestyksessä. Eli selittänyt kuvasuunnitelman. Sen jälkeen se on harjoiteltu näyttelijöiden ja kuvaajan kanssa koreografisesti niin, että he ovat saaneet pitää vaatteet päällään. Treenihetkeä ei tarvitse mystifioida: kun kamera käy niin näyttelijät kyllä osaavat toimia.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Ensin puhutaan siitä kohtauksesta, mitä sillä haetaan: haluukse mä et se on eroottinen tai rankkaa panemista tai tunteetonta vai mitä. Sit ruvetaan menee lähemmäs ja mä oon aina tosi lähellä. Sillon kun se eka harjoitus tehdään ni mä otan molemmista kiinni ja ohjeistan tai autan. En tietenkään koske mihinkään intiimeille alueille enkä myöskään katso. Siinä vaiheessa näyttelijät on muovailuvahaa, toki niillä on myös tunteet. Ja sekin on sovittu, et ne tietää ja antaa mun tulla koskettamaan. Ja ne saa tietty sanoa, et ’nyt lopeta’. Ylipäätään mä ohjaan niin, et mä saatan kesken ottoa sanoa tai puuttua. En oo vaan kameran takana ja huutele sieltä.”
- ohjaaja, nainen, 50+

Joillekin ohjaajille intiimikohtausten teknisyydestä tuntui haastavalta. Monet pohtivat miten kohtauksiin saisi tuotua lisää tunnetta ja sisältöä koreografiasta ja usein konventionaalisista asetelmista ja kuvista huolimatta.

“Olennaisempi asia ohjaajana on se, et huomaa millä ilmaistaan. Se on tosi rajallista ja tosi vaikeeta. Et tosi kaunis kuva vatsasta on sit kuitenkin vaan tosi kaunis kuva vatsasta. Sen tajuu, et siinä on jotain erilaista haastavuutta vaikka kuinka ajattelis, et ne on kohtauksia siinä missä muutkin. Joutuu miettiä sen uudestaan, et mikä oikeasti kertoo.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Usein seksikohtauksista tekee päälleliimattuja just se, että käytetään enemmän käytännön ohjeita kun yrittää välttää sitä kiusallista tilannetta, et näyttelijät luulis et mä oon erityisen kiinnostunut tästä seksihommasta. Se menee aika mekaaniseksi, mikä voi olla ihan hyväkin, mut sit toisaalta tunnetta on vaikea välittää. Jää paljolti leikkauksen ja musiikin yms. varaan se tunnelman luominen. Jos oikeasti haetaan aitoa, herkkää hetkeä, joka vaikuttaa, ni sellasta tosi harvoin näkee ehkä just sen takia, et ohjaajat ajattelee et tilanne on vaivaannuttava, ei halua et ite vaikuttais joltain pervalta, on kova kiire eikä oo keskusteltu tarpeeksi. Siksi rakastelukohtaukset on usein huonoja, koska sitä on vaikea kohdata sitä hetkeä ajan kanssa.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Ohjeiden antaminen oli musta vaikeeta, mä itse näen, et kannattaa aina ohjata ajatusta eikä toimintaa tai lopputulosta. Mut rakastelussa se on vaikeeta kun se on kerta koreografiaa mitä kuvataan ja kaikki on sovittu tosi tarkkaan. En mä ohjaa kahvinjuontikohtaustakaan niin, et mä ohjaan sitä kahvinjuontia. Se on musta huonoa ohjausta

ja siksi noissa helposti tuntee itsensä huonoksi ohjaajaksi kun ei ohjaa sitä ajatusta. Mut ehkä se pointti on, et se ajatus on jo sovittu. Et se ajatus on sama kuin se kohtauksen dramaturginen otsikko ja pitää vaan hyväksyä se, et tässä tehdään katetta sen ajatuksen kertomiseksi. Mut kieltämättä siinä tunsin itsensä huonoksi ohjaajaksi kun pyytää vaan, et ’voitko sä nostaa sitä kättä pari senttiä korkeammalle’.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Siinä mielessä se on ehkä poikennut, et kysymys on kuitenkin enemmän fysiikasta ja fyysisestä toiminnasta. Ni sitä enemmän on sitä fyysisistä toimintaa ohjeistanut. Mut mä luulen, et mä oon ollu monissa näissä ohjaajana niin noviisi, et mä en oo pystynyt näkemään tietyllä tavalla sen yli. Mä luulen, et jos mä nyt tekisin ni mulla olis hyvin toisenlainen lähestymistapa. Miks pelkkää fysiikkaa tarvitsis siinä ohjeistaa? Ihan samalla tavalla siinä on tahdonsuuntia ja haluja ja pyrkimyksiä kuin missä tahansa kohtauksissa. Olis ihan kiinnostavaakin lähteä ohjaamaan ihan pelkkien pyrkimysten kautta. Et olis käyty tarkkaan läpi fyysiset rajat, et mitä saa tehdä toiselle, mut mitä jos minä en kertoiskaan, et ’sinä nyt laitat käden tähän ja otat rintaliivit pois’ ja näin vaan he saavat itse sen tehdä, jos he tietävät mikse se tehdään ja mitä sillä haetaan. Kuka minä olen välttämättä sanomaan, et mihin toista saa koskea. Tietty se on vähän outo tilanne kun siinä on kolme henkilöä hyvin intiimissä tilanteessa. Näin en oo siis koskaan vielä tehnyt, mut olis ihan kiinnostavaa kokeilla.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Useampi haastateltu kertoi ohjaavansa intiimikohtauksia pitkälti samalla tavalla kuin muitakin kohtauksia.

“Tilanteen mukaan. Mä en normaalitakaan tee paljon ottoja. Jos on korjattavaa, oli se sit kameraan liittyvää tai näyttelijäntöyhyöhön tai koreografiaan liittyvää asiaa, ni sit mä esitän ne korjauspyynnöt ja sit uudelleen. Mutta en mä löydä siitä erityistä tai muusta poikkeavaa, ihan samalla tavalla kuin muutkin kohtaukset ni nääkin harjoitellaan ja kuvataan.”
- ohjaaja, mies, 50+

“Mä uskoisin, että ohjaan ne samalla tavalla kuin kaikki muutkin kohtaukset. Näytän paikat missä ollaan ja kerroon, et ’se vois mennä näin, tuntuuko tämä mahdolliselta, onko siinä hyvä olla, pysykää hetki siinä, me katotaan kameran läpi et onko tämä hyvä’ ja kyl mä sanoisin, et aika yksityiskohtaisesti käyn sen läpi näyttelijöiden kanssa.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Jotkut ohjaajat pohtivat nauramista ja huumorin käyttöä intiimikohtauksissa tehdessä. Monet olivat sitä mieltä, ettei ohjaajan tulisi nauraa intiimikohtausten kuvaustilanteissa, koska näyttelijät ovat herkässä ja haavoittuvaisessa tilanteessa ja voivat

tulkita naurun väärällä tavalla. Näyttelijät saattavat usein intiimikohtauksia kuvatessaan turvautua huumoriin, mutta ohjaajista useampi koki, ettei ohjaajan tulisi lähteä liikaa mukaan vitsailuun.

“Ei voi tehdä liian rennoksi sitä tilannetta, heittämillä vitsejä tai muuta, koska se on kuitenkin herkkä asia kun on jokaisen oma keho ja iho siinä. Se on tosi herkkää vaikka siinä näytelläänkin vaan ja sitä pitää kunnioittaa.”
- ohjaaja, nainen, 50+

“On tosi tärkeitä, ettei ohjaaja lähde näyttelijöiden vitsailuun mukaan. Näyttelijöiden pitää antaa purkaa fiiliksiään huumorin kautta, mutta jos ohjaaja lähtee siihen mukaan, ni se on tosi epäkunnioittavaa. Et onko kaikki ollut vaan vitsiä. Kunnioitus pitää olla mukana.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Mä tunnistan itsessäni maneereja ja tapoja ohjaajana, et mä esim. nauran aika paljon kuvauksissa ja se on mun tapa reagoida sillon kun asiat on ihania tai hyviä. Ja mä huomaan, et se joskus hämää joitakin näyttelijöitä. Ja mä oon tullut tietysti tietoseksi siitä, et miten tärkeitä on se, et siellä on mukavaa ja saa olla hölmöä, mut sit täytyy varoa sitä. Niissä tilanteissa voi olla myös keskittynyt. Ja se voi tietty olla myös suojakeino, et nauraa kaikelle.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Ohjaajan on turvallista vitsailla intiimikohtauksissakin, jos työryhmä on hitsautunut hyvin yhteen ja tekijät ovat tuttuja. Näyttelijöiden kehoihin liittyvää vitsailua tulee kuitenkin aina välttää. Eräs ohjaaja koki, että oli humoristisella suhtautumisellaan rentouttanut intiimikohtauksen kuvaustilannetta ja saanut purettua tilanteen mystisyyttä. Tällaisia hyviä kokemuksia oli näyttelijöilläkin, mutta tekijöiden on hyvä muistaa, että huumorintaju on kaikilla erilainen ja siksi tunteuttomampien tekijöiden läsnäollessa vitsailun kanssa tulee olla varovainen.

“On täysin sallittua myös nauraa tilanteelle, jos se vaan on kaikille ok. Onhan se kuitenkin poikkeuksellinen tilanne, harva työpaikallaan esittää bylsivänsä. Huumorikin on sallittua, mutta siinä pitää olla varovainen millaista se huumori on. Mä ihmettelen, jos ei se tuu vaistolla oikein, jos vain kunnioittaa niitä ihmisiä joiden kanssa tekee töitä. Ohjasin kerran koomisviritteisen panokohtauksen ja siinä näytteli kaksi näyttelijää, jotka tunnen hyvin. Sovittiin, että mitään ei näy paitsi miehen perse. Sanoin, et ‘Ei tarvii pelätä, elokuvassa ei tuu näkymään mitään mitä en teille tässä kerro. Kuvat jotka teemme ovat nämä.’ Se meni hysteeriseksi naureskeluksi, mutta siinäkin varoin, ettei tuu yhtään vitsiä joka liittyisi heidän kehoihinsa. Mä oon siinä kuitenkin vaatteet päällä ja näyttelijät perse paljaana. Tilanteen pitää olla sellainen, et mä katson näyttelijää silmiin, en hänen kehoaan siellä. Ne suostuu tuolla kuitenkin

tän mun elokuvan takia tekemään jotain tyhmää, siihen pitää suhtautua kunnioituksella. Yritän tehdä olosuhteen heille turvalliseksi ja hyväksi.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Mä oon miettinyt, et jos mä rupeen tekee siitä kohtauksesta näyttelijälle kauheen numeron, et ‘meil olis nyt tää suljettu setti ja tässä olis kamera-assarilla sulle koko ajan tää pyyhe tässä, et heti kun mä huudan kiitos, ni hän antaa sulle tän pyyhkeen’, ni tuleeks siitä sit vaan enemmän sellanen, et ‘noni, nyt kaikki hiippailee täällä mun daisareiden takia’ tai et se on jotenkin superiso juttu? Mä oon ajatellut, et mitä hauskemman tunnelman sinne saa ni sitä parempi. Mä oon huomannut joskus näyttelijästä, et ne ei todellakaan halua, et siitä ruvetaan tekemään jotain meganumeroa, et kaikkien pitää kuiskailta tai näin. Sit siitä rupee tulemaan helposti kuumottavampaa. Sit vaan yritän mun luontaisella charmilla ja huumorilla saada jengin rentoutumaan. Kerran mä vaiheilin tosi pitkään miten näyttelijä toimii siinä tilanteessa ja se toinen näyttelijä sano jossain vaiheessa, et ‘koeta nyt saatana päättää’ ja kaikki repes nauramaan. Mä olin ihan, et ‘jes’, just tällasen filiksen mä haluan yleisemminkin kuvauksissa, et näyttelijät uskaltaa muka-vittuilla mulle siitä, et mä en osaa päättää asioita tai mä annan niin paskoja ohjeita. Kun mä oon itekin koko ajan, et ‘nyt tuli niin paska ohje, et koetapa tosta saada jotain irti’, ni miten enemmän saa tollasii seksikohtauspäiviin ni se on tosi hyvä. Et nimenomaan se ‘vitun hipsiminen’ olis mahdollisimman vähissä.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

YKSILÖLLISIÄ TYÖTAPOJA

Olen pyrkinyt selvitystyössäni haastateltujen anonymiteettiin, mutta ohjaajien työtapojen kohdalla koin tarpeelliseksi myös joidenkin haastateltavien nimien paljastamisen.³⁷ Työtapojen henkilöityminen ja niiden reflektointi suhteessa ohjaajan työhistoriaan voi olla hyödyllistä näyttelijöille ja muille ohjaajille sekä uraansa aloitteleville tekijöille. Useampi haastateltu onnistui kiteyttämään työtapansa niin hyvin, että vastausten tarkempi purku ja yksityiskohtaisempi erittely tuntuu tarpeettomalta. On hyvä muistaa, että haastattelut on tehty vuonna 2018 ja ohjaajien työtavat ovat sittemmin voineet muuttua ja kehittyä paljonkin.

“Metodi on pelkästään pragmaattinen. Jos mulla on käsiksessä seksikohtaus, niin se alkaa castingista niin, että näyttelijälle jota siihen kohtaukseen toivotaan kerrotaan tarkkaan mitä rooli pitää sisällään. Siis jo kun pyydetään koekuvaukseen. Mun mielestä se suoruus ja reiluus ja pragmaattisuus alkaa siitä. Silloin näyttelijä/ihminen/esiintyjä, on se sit ammattilainen tai amatööri, voi rau-

³⁷ Tähän on pyydetty haastateltujen suostumus.

hassa miettiä, että onks tää hänen juttunsa vai ei. Kun casting on tehty ja kun seksikohtaus lähestyy ni sit on harjoitukset. Ja siinä harjoituksessa ensin puhumalla kerron mun tavoitteet, mun näkemyksen niistä tavoitteista siinä tarinassa ja siinä jutussa. Ja sit keskustellaan se auki, et minkälaisia asioita siinä sen käsikirjoituksen pohjalta vois tapahtua. Ja kun ruvetaan olemaan kärryillä siitä mitä vois tapahtua, ni sit käydään läpi sitä, et miten se toteutetaan. Ja silloin keskustellaan kaikki nää alastomuus, vaatteiden määrä ja genitaalisuojukset läpi. Niin, että harjoituksen jälkeen kaikilla osapuolilla on täsmällinen tieto siitä mitä tehdään, miten tehdään ja toki myös miksi tehdään. Ja sit se sellaisenaan se suunniteltu ja sovittu asia toteutetaan kuvauksissa. Harjoituksissa on lähinnä vaan puhuttu asiasta, ei harjoiteltu.”

- JP Siili

“Puhuminen alusta saakka, tyyliä pitää olla selvillä, pitää tietää mitä toiveita ja rajoitteita näyttelijöillä on (näistä asioista voi aina neuvotella), selkeät linjaukset, “tanssikoreografia” jos on dialogia mukana, kohtausten pitää olla jo käsikirjoituksessa tai jos kohtauksia lisätään ni se pitää tapahtua näyttelijöiden kanssa yhteisymmärryksessä. Suunnitelmallisuus on ehkä se mikä itelle tuntuu hyvältä, helpottaa myös omaa oloa ohjaajana.”

- Samuli Valkama

“Puhe: se, että asia alustetaan ja kaikki tietää mitä ollaan tekemässä ja kaikki tietää miksi ollaan tekemässä. Se on ihan yhtä tärkeä. Sit omien kokemusten häikäilemätön käyttäminen, et ite on se ihminen joka paljastaa itsestään henkisesti eniten. Olen kiusallisen avoimesti antanut ymmärtää miten itse toimin, eli itsensä alttiiksi laittaminen. Huumori ja konkretia. Koreografointi ja tää raajojen ja päiden järjesteleminen ja rytmin rakentaminen. Ja sitten niiden ihmisten kuunteleminen ja havainnoiminen, se on ehkä kaikkein tärkein asia et yrittää havainnoida miltä niistä ihmisistä siinä välissä tuntuu kun kamera ei käy. Ja voiko sitä helpottaa jollain tavalla ja voiko siitä olla jotain haittaa teoksille siitä miltä niistä tuntuu.”

- Johanna Vuoksenmaa

“Luin lukioikäisenä Judith Westonin Näyttelijän ohjaaminen -kirjan. Siinä tätä asiaa käsitellään tosi spesifisti. Ne ohjeet mitä näihin kohtauksiin annettiin tuntui jo silloin järkeenkäyville ja omilta. Olen siitä asti niitä käyttänyt, jo monia vuosia ennen elokuvakoulua tai ammattimaista ohjausta.” (...)

“Tekniset asiat: on intiimisuojat, ei oo monitorointia, apulaisohjaaja tietää ketä setissä saa ja ei saa olla, puvustaja on mahdollisimman lähellä suojavaatteiden kanssa ja näyttelijät saa ne mahdollisimman nopeasti. Luottamuksen ilmapiiri, yhteisesti sovitut pelisäännöt, koreografia, ei improvisointia. Improvisointi voisi ehkä

tulla kysymykseen jos olisi näyttelijöinä pariskunta, jotka kahden viikon ajan jatkuvasti vakuuttaisivat mulle, että me voidaan improvisoida tää, luota meihin. Se olisi ainoa tilanne, jossa voisin sallia improvisointia tällaisessa kohtauksessa.” (...)

“Jos näyttelijä (erityisesti naisnäyttelijä) on antanut mulle sen luottamuksen, että tekee kohtauksen ilman vaatteita, niin silloin mun puoli siitä luottamuksesta on taata turvallinen työympäristö kaikin keinoin. Jos sitä ei voida taata, ni sitten sitä kohtausta ei voi tehdä.”

- Oskari Sipola

“Rehellisyys on paras työkalu, että kertoo miten haluaisi nähdä tämän kohtauksen. Sen pohtiminen miksi nämä kohtaukset on mukana, miten ne poikkeavat toisistaan ja mitä ne kertovat. Seksi on vain se toiminta eikä pääasia, pitää yrittää paljastaa kohtauksella niistä henkilöistä jotain. Pitää yrittää löytää siihen joku muu kulma, mitä se kohtaus kertoo, on se sitten toisen ujoutta tai että toinen on arka toisen katseelle tms. Variaatioita on lukemattomia ja paljon on myös huumoria, jota kannattaa ottaa mukaan. Seksi on harvoin niin sujuvaa.”

- Matti Ijäs

“Mieluiten etukäteen triplavarmistelee kaikki asiat. Se mahdollistaa turvallisen ilmapiirin. Kaikki pyrkii siihen, et miten voidaan tehdä tää kaikkia kunnioittavimmin. Kohtaukset voi tehdä niin miljoonilla eri tavoilla, et tärkeintä on keskustella näyttelijöiden kanssa siitä mitä tunteita kohtauksen pitäisi herättää. Enemmän päämääräohjausta sen suhteen, se osallistaa näyttelijöitä vielä enemmän. Ehkä se on myös omaa ohjaustyyliä, et pyrkii antamaan näyttelijöille tosi paljon tietoa, jotta näyttelijät voi antaa enemmän omaa inputtia siihen tekemiseen. En koe, että näyttelijät olisi sellaisia jotka menee rikki, jos asioita sanoo suoraan. Näyttelijän pitää myös luottaa siihen, et ohjaaja sanoo kuvaustilanteessa, jos ei homma toimi ja että niin toimittais myös seksikohtauksissa.”

- Mika Kurvinen

“Kerron kaikki kuvat, kerron mitä näkyy, tehdään koreografia selkeästi ja puhutaan tarkkaan esimerkiksi kosketuksen laadusta ja teknisistä asioista konkreettisesti. Ja osaan myös ennakoita, jos näyttelijä vaikka miettii et näkykö sen rinta, mut ei kehtaa sitä kysyä, ni sit mä käyn sanomassa kahdestaan näyttelijälle, et ei näy mitään. Toisaalta voi olla sellaisia kohtauksia, joissa näkyy perustellusta syystä tosi paljon ja sit mä sanon jo etukäteen näyttelijälle, et näin tää tullaan tekemään ja älä ota tätä roolia, jos tää tuntuu susta mahdottomalta. Nyrkkisäänäntönä keskinäinen kunnioitus ja sen muistaminen, että kaikki paikalla olijat harjoittavat ammattiaan.”

- Tiina Lymi

26) Näyttelijöiden kokemukset vastaanäyttelijöistä

“Se vaatii myös sen, että ohjaajan pitää olla skarppina siitä ketä se valitsee niihin rooleihin. Niiden pitäisi olla sellasia, et ne pystyy tekemään sen asian yhdessä. Se on asia mitä castingissa kannattaa vielä erityisesti miettiä. Voi olla vaikea tehdä näitä vaikka exän kanssa tai ihmisen kanssa, jota sä et voi sietää. Vaikee sitä asiaa on silloin näytellä rennosti ja avoimesti. Siitäkin vois keskustella avoimemmin jo siinä vaiheessa kun vastaanäyttelijää castataan. Jos se olis vaikka joku joka on ahdistellut sua.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Vastanäyttelijän käytöksellä on etenkin seksi-kohtauksissa valtava merkitys: parhaimmillaan vastaanäyttelijä tuo turvaa ja rentouttaa tekemistä ja pahimmillaan kohtauksen toinen osapuoli voi tehdä käytöksellään kuvaustilanteesta turvattoman ja ahdistavan. Haastatelluilla näyttelijöillä oli pääasiassa hyviä kokemuksia vastaanäyttelijöistään. Haastatellut kertoivat vastaanäyttelijöiden käyttäytyneen intiimikohtauksissa yleensä ammattitaitoisesti, hyvin tai kunnioittavasti ja monet kokivat, että tilanteet oli hoidettu yhteistyössä. Näyttelijöiden hyviin kokemuksiin oli usein vaikuttanut vastaanäyttelijän huomaavaisuus, solidaarisuus ja tunne siitä, että intiimiä kohtausta tehtiin yhteistyössä ja kontaktissa.

“Paras vastaanäyttelijä on sellanen, joka on koko ajan kontaktissa. Epäitsekäs, sen fokus on koko ajan toisessa ja se myös huolehtii siitä toisesta. Silloin sä oot turvassa ja sä voit pyytää, et ’onks ok et nostat sun kättä, ni musta ei vilku mitään tästä.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Me ollaan aina sen vastaanäyttelijän kanssa onnistuttu rakentamaan joku kontakti. Yleensä on aina pystytty puhumaan ja nauramaan. Ettei yhtään tarvii jännittää sitä vastaanäyttelijää, se on kuitenkin se tuki ja turva. Kyl sitä pystyy silloin tekemään vaikka mitä kohtauksia, jos on se luotto.”
- näyttelijä, mies, 50+

“Mä oon pyrkinyt pitämään sellasen, et jos ollaan alasti, ni mä en kato ketään tai kenenkään kehoa ennen kuin on sanottu olkaa hyvä. Ja sit kun sanotaan poikki tai kiitos ni sama juttu kunnes vastaanäyttelijä on saanut jotain ylleen. Oon yrittänyt tehdä sellasia selkeitä tekoja, jotta toinen ymmärtää että mä arvostan sitä.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Pääsääntöisesti vastaanäyttelijät on olleet ammattilaisia ja tilanteet on ratkaistu yhdessä. Yhdessä tuotannossa tein pienen piipahduksen tällaisessa roolissa ja vastaanäyttelijä otti tosi hienosti vastaan. Tuli juttelemaan maskibussissa ja ehdotti, että peittäisi mua kohtauksessa takillaan. Se loi turvaa kun en tuntenut ryhmästä juuri ketään.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Vastanäyttelijä oli sellanen, et aina oton jälkeen se nousi ylös ja kääntyi hienotunteisesti, vielä perse minuun päin niin, et se peitti itsensä minulta ja minut kuvausryhmältä. Se vastaanäyttelijän hienotunteisuus oli mulle uus kokemus, et hän ei ajatellut itseään vaan mua.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Yleensä sitä nostetaan peittoa ylös ennen kuin vastaanäyttelijä saa vaatetta päälle. Musta se on ihan luonnollista, ettei toinen joudu kiusalliseen tilanteeseen. Toivoisin et mua kohtaan käyttäydittäis samalla tavalla.”
- näyttelijä, mies, 50+

Kuten kolmesta edellisestä kokemuksesta käy ilmi, vastaanäyttelijä voi ottaa toisen osapuolen huomioon esimerkiksi suojaamalla tätä kohtauksessa tai kohtauksen jälkeen. Tällaista näyttelijöiden välistä solidaarisuutta tuli haastattelu-materiaalissa esiin paljon. Aina vastaanäyttelijä ei kuitenkaan kokemansa jännityksen tai tilanteen kiusallisuuden takia tajua ottaa toista huomioon, joten toive oman vartalon peittämiseen tai suojaamiseen voi olla hyvä ottaa puheeksi ennen kohtauksen tekemistä. Näyttelijöiden suojaaminen kuvien välillä on toki ensisijaisesti puku-osaston vastuulla.

“Yhessä leffassa oli kohtausta, jossa mies makasi mun päällä. Sit kohtausten jälkeen se lähti pois siittä ja mä jäin siihen alasti makaamaan. Mä ajattelin, et ’sä et voi lähteä noin ja jättää mua vaan tähän’. Et se purki sen tilanteen ennen kuin joku toi mulle peiton tai jonkun. Se vastaanäyttelijä oli siinä se mun suoja, ni siitä tuli tosi alaston ja hirvee olo, et mä makaan siinä ja kamera on rigattu kattoon ja se vaan hävii siitä mun päältä ja jättää mut siihen alasti. Ja mä tiedän, et siellä istuu aika moni tyyppi siellä monitorilla. Ja kyllä sitä varmaan vielä kuvattiinkin. Vaikka se ei näkyis lopputuloksessa ni tollaset kokemukset on tosi ahdistavia, mä en halua maata siellä ilman mitään. Pitäis heti olla joku tuomassa sitä suojaa sulle ja sen miehen pitäis olla sen verran sensitiivinen, et se on niin, et ’tuokaa joku suoja, voinks mä lähteä tästä, onks se ihan fine?’ Eikä vaan lähde siitä. Mut olihan hänkin alasti siinä, et varmaan omaa kiusallisuuttaan hän siitä lähti. Mut eihän sen pitäiskään olla vaan hänen tehtävänä, siinä pitäisi olla porukkaa ja tiimiä jeesaamassa ja näkemässä heti. Vastanäyttelijän rooli on tollasessa tosi tärkeä. Miehellä on vähemmän niitä osia mitä pitäis peittää. Et millä tavalla vois sitä toista auttaa siinä. Olis tosi tärkeä käydä sitä keskustelua avoimesti vastaanäyttelijän kanssa, et mikä on sulle ok. Esimerkiksi sellanen, et mies voi maskaa mua itsellään, peittää käsillä rintoja tai muuta. Joku vois ahdistua siitä, et sen rintoja kosketaan, mut toinen voi taas kokea sen pelastuksena siinä. Et ’jos sä tiedät et kamera on tossa ni jeesaa mua, älä päästä niitä kuviin.’”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Jotkut haastatellut kokivat olevansa onnekkaita kun omalle kohdalle oli sattunut pääasiassa luotettavia ja ammattitaitoisia vastaanäyttelijöitä.

“Tuntuu, et on saanu ite tehdä hyvien ja ammattitaitosten kollegoiden kanssa, ettei oo jääny meidän välille mitään noissakaan olosuhteissa, vaikka ne olosuhteet on ollu mitä on.” - näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“On ollut hyvä tuuri, et on ollut tosi hyviä vastaanäyttelijöitä näissä kohtaustissa. Mä oon sanonut aina, et mua jännittää ja oon tajunnut, että se avaa niitä tilanteita. Jos on vieras vastaanäyttelijä tai sellanen, jonka kanssa ei oo kavveri, ni yleensä tollasen kokemuksen jälkeen on. Koska onhan ne erikoisia tilanteita.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Se vaikuttaa kans tosi paljon minkälaisia vastaanäyttelijöitä sä saat. Ihan fyysisestikin, et jos joudut olemaan jonkun fyysisesti epämiellyttävän vastaanäyttelijän kanssa. Se vaikeuttaa tosi paljon. Mulla on ollut niissä tosi hyvä tsägä, omat vastaanäyttelijät on olleet viehättäviä ja ammattimaisia.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Suomessa alan piirit ovat pienet ja etenkin paljon kameratuotantoja tekevät näyttelijät tuntevat yleensä toisensa. Monet haastatellut sanoivat,

että tutun vastaanäyttelijän kanssa intiimejä kohtaustuksia on helpompi tehdä kuin tuntemattoman. Tämä on ymmärrettävää, sillä näyttelijöiden välinen luottamus on intiimikohtaustissa tärkeää ja tuttujen näyttelijöiden välillä luottamus vallitsee usein automaattisesti.

“Mä oon varmaan poikkeus, koska must tuntuu et oon kasvanut tälle alalle ja kaikki naisnäyttelijät on tavaltaan mun systereitä. Siksi on ollut sellainen fiilis, et onpa hauska tässä tehdä tätä kohtausta ystävän kanssa. Mut nyt jos tulis joku tuntematon vaikka nuorempi nainen, ni vois olla vähän jännittyneempi tunnelma.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Jos ei oo tehty töitä yhdessä eikä olla fyysisesti tuttuja, ni se on kummallekin jännittävämpää. Onneksi aina jos on ollut isompia kohtaustuksia ni niihin on tehty pohjatyöt. Ihmisiä tässä kuitenkin ollaan, ei sitä ihan koneena tonne mennä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Jos ei kauheen hyvin tunne ni onhan se ihan tosi outoo. Sitä voi kuvitella miltä se tuntuis, jos sanottais et ’nyt sä ton R-kioskin myyjän kanssa harrastaisit seksiä’. Yksi tuntematon vastaanäyttelijä oli ehtinyt jo aamupäivän aikana juoda ison pullollisen viskiä ja meillä oli suutelukohtausta ja sit me esiteltiin ja ruvettiin suutelemaan. Onhan se nyt pimeetä. Sun pitää olla vähän pimee, jos mikään ei oo susta vaivaannuttavaa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Se on hirveetä se, et sä tapaat toisen ensimmäistä kertaa ja sit sänkyyn.”

- näyttelijä, mies, 50+

Muutamalla näyttelijällä oli ollut haastavia tilanteita tuntemattomien näyttelijöiden kanssa ulkomaisissa tuotannoissa. Molemmissa tapauksissa ulkomainen miesnäyttelijä oli ilmeisesti jännittänyt intiimiä kohtausta ja käyttäytynyt siitä syystä erikoisesti.

“[Yhdessä ulkomaisessa tuotannossa] miesnäyttelijä pelkäsi niin paljon, et hänen tavaransa näkyy, et se oli ihan kiusallista. Hän kulki pyyhe lanteilla ihan loppuun asti ja oli vähän hysteerinen, sitä pelotti ihan kauheesti. Mä en tiedä olinko mä pelottava vai se tilanne pelottava vai onks siellä vaan eri kulttuuri. Hän komenteli ihmisiä pois ja huus heti kohtausten päälle, et ’aamutakki’. Ei mitään, et meil olis ollu sellanen kuittaus, että ’hei, me ollaan tässä yhdessä’ vaan hän oli tosi yksin siinä omassa pelossaan. Se oli musta häkellyttävää. Hän oli kuitenkin kokenut näyttelijä. Se oli eka kerta kun mä tajusin, et mies voi olla epävarma sellasessa tilanteessa.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Muistan, et yhden ulkomaalaisen näyttelijän kanssa tehty seksikohtaus oli paljon vaikeampaa sille miehelle. Suomessa mä tunnen kaveritasolla kaikki näyttelijät, et mä voin just ruveta höpöttämään avoimesti siitä kohtauksesta, mut siellä oli tuntematon näyttelijä ni mä en uskaltanu lähteä sen kanssa mitään höpöttelemään. Kohtaus oli mun kannalta helppo kun mua vaan pantiin, mut se halus et kaikki lähtee huoneesta ennen kuin se suostui edes ottamaan housuja pois. Hyvä, et ees kamera sai jäädä. Mun teki mieli kysyy, et saanks mäkään kattoo. ‘Mä voin pitää silmät kii kunnes sä oot peiton alla ja mun päällä niin et mä nään sun naamas.’ Se oli ehkä vaivaannuttavin seksikohtaus, johtuen vastaanäyttelijästä eikä musta.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Neljä haastateltua otti puheeksi amatöörinäyttelijöiden käyttämisen vastaanäyttelijöinä intiimikohtauksissa.³⁸ Tuntemattoman ja alan ulkopuolisen ihmisen kanssa intiimikohtaukseen tarvittavaa luottamusta voi olla vaikea saavuttaa. Amatöörit ja harrastajat saattavat myös jännittää intiimikohtauksia ammattilaisia enemmän ja tekeminen voi vaikeutua sen seurauksena.

“Kerran vastaanäyttelijä oli amatööri ja vielä fani ja se oli outoa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Kerran oli kohtaus, jossa mun henkilö herää kahden miehen välistä aamulla ja siihen oli otettu näyttelijöiksi kaks jotain bodariavustajaa. Siitä olisi pitänyt kommunikoida tuotannon kanssa paremmin, koska nyt ne tyypit kertoi mun mielestä ihan vääriä asioita mun henkilöstä. Oli myös ikävä fiilis mennä avustajien väliin tollasessa tilanteessa, pyysin itselleni kaikki mahdolliset suojat, ettei tarvitsisi olla alasti. Heitä oli kyllä kielletty koskemasta mua millään tasolla, mutta silti se oli vastenmielistä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Ammattituotannoissa jostain syystä käytetään pienissä kohtauksissa amatöörejä mikä on pahin mahdollinen ikinä näissä kohtauksissa. Ensinnäkin ne tulee piipahtaa kaheks tunniksi johonkin settiin ja sit ne joutuu tekemään oikeiden ammattilaisten kanssa töitä mikä on jo itsessään vaikea tilanne, mut sit ne joutuukin panee ja esim. näyttelee sitä, jolla on valta siinä kohtauksessa. Se näkyy sit lopputuloksessa, ettei niillä ollu sitä valtaa siinä eikä se kohtaus oo uskottava. Siit voi jäädä näyttelijälle tosi paska fiilis ja kuvauksissa voi mennä paljon aikaa siihen, et nostatetaan sen tyyppin fiilistä. Jotkut amatöörit on tosi paniikissa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Joillakin haastatelluilla oli kokemuksia myös alaikäisistä tai paljon itseä nuoremmista vastaanäyttelijöistä intiimikohtauksissa. Nuoret vastaanäyttelijät olivat usein jännittäneet kohtauksia

paljon ja tarvinneet tukea ja kannustusta tavalista enemmän.

“Kerran oli yhden nuoremmen naisen kanssa kohtaus. Se ei ollut näyttelijä ja alaikäinen. Ohjaaja oli kyllä kysynyt ennen roolitusta miltä tuntuisi olla alasti ja tehdä rakastelukohtaus tän näyttelijän kanssa. Et se oli kyllä pohjustettu ja se meni ihan hyvin.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Oon kerran ollut myös tällasen nuoremmen miehen tukihenkilönä, niin et olin ite se vanhempi ja kokeneempi. Se tuntu myös vähän kiusalliselta niin päin. Se oli aika paniikissa ja mä olin se, joka joutui häntä tukemaan siinä. Se meni kyllä ihan hyvin, mutta oli jännä olla ite siinä tilanteessa. Hän oli huolissaan siitä, et hänelle tuleekin joku oikea tunne. Ymmärrän, että se voi mietityttää, varsinkin jos ei ole näyttelijä koulutukseltaan.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Kerran yksi nuori vastaanäyttelijä oli niin jännittynyt, et sillä puski hiki pintaan ja se oli ihan kokovartalokipsissä. Mä sanoin, et ‘anna mennä vaan ihan teknisesti, ei sun tarvii tuntee mitään, tän kohtauksen sisältö ei oo sellanen’. Sitä on koettanut sit suojella ja tehdä siitä tilanteesta helpomman.”

- näyttelijä, mies, 50+

Jännitystä kokevat intiimikohtauksissa paljon myös aikuiset ammattinäyttelijät. Vastanäyttelijän jännitystä oli yritetty lievittää esimerkiksi puhumalla, vitsailemalla ja suojelemalla toista osapuolta. Oikeiden keinojen löytäminen vaatii näyttelijältä hyvää ihmistuntemusta ja vastaanäyttelijän kuuntelemista. Joskus jännitys laukeaa vasta tekemisen myötä.

“Joidenkin näyttelijöiden kanssa se on ollut ronskimpaa se meno, toisten kanssa taas hienovaraisempaa. Riippuu ihmisistä ja niiden tilasta miten reagoi. Jos jotain jännittää ni sitä pitää auttaa ja luoda sille turvallinen olo.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Yritän lukea toista ja tehdä tilanteet sellaiseksi, et se olis mukavaa. Oon yrittänyt löytää keinoja siihen miten kiusallisuutta sais purettua ja tehtyä tilanteesta vähemmän jännitteisen. Keinot riippuu ihmisestä, millon se on sitä et antaa täyttä rauhaa ja millon sitä, et ‘puhutaas tää läpi nyt’ tai sitä, et naureskellaan jollekin ihan muulle. Riippuu ihmisestä ja siitä miten hyvin tuntee. Mut et tulis sellanen olo, et nyt on hyvä hetki meidän välillä, mennään tekemään.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Kerran näin, että vastaanäyttelijä jännitti mua tosi paljon ja sillä oli selvästi tosi iso kunnioitus mua kohtaan niin, et se oli tosi jäässä. Ni sit mä sanoin sille kahden kesken, et ‘Sä voit koskea mua, mä en mee rikki. Tää näyttää ehkä paremmalta, jos sä uskallat ottaa musta kiinni. Mulla on

38 Lisää aiheesta [luvussa 27](#).

turvallinen olo tässä ja sun kanssa on kiva näytellä tässä.’
Se helpotti tilannetta ja rentoutti vastaanäyttelijää.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Yhtä näyttelijää jännitti etukäteen hirveesti ja se halusi jutella siitä etukäteen tosi paljon. Kuvittelin, että hän olisi aivan paniikissa sit kun se kuvataan, mutta sitten hän ei ollutkaan. Se asian prosessoiminen sitä ennen oli auttanut selvästi häntä. Itse tilanteessa hän oli oikein rento ja huumorintajuinen, kun hänet oli otettu vakavasti ja hänen pyyntöjään noudatettiin ja kuunneltiin.”
- näyttelijä, mies, 50+

Joissakin tapauksissa jännitys tai epävarmuus oli aiheuttanut vastaanäyttelijässä erikoisia reaktioita tai defensesjä. Kohtauksen tekeminen voi osoittautua hyvin haastavaksi, jos vastaanäyttelijä ei jännityksensä tai suojamekanismiensa vuoksi kykene yhteistyöhön.

“Jos sä et onnistu rakentamaan sitä luottoa kaverin kaa, jos toinen jännittää tai pelkää sua ni ei siitä sit tuu mitään.”
- näyttelijä, mies, 50+

“Hankalinta on ollut sellanen, et vastaanäyttelijä kieltäytyy tekemästä, et se ei pysty koskemaan mua.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Pari kertaa oon törmänny ihmisiin, joiden varmaan epävarmuudesta tuleva vastareaktio aiheuttaa tietynlaista säntäilyä tai ylivarovaisuutta. Et ‘tätä ja tätä ei voi näyttää’ ja yhtäkkiä tuleekin kauhee lista asioita, joita ei ollu sinne koskaan tulossakaan. Mä tunnistan sen jonain epävarmuuden läikähdyksenä tai jonain. Mut siitäkin on päästy yhteispelillä eteenpäin.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Toisella oli niin hankala olla tilanteessa, et sit oli mullakin hankalaa eikä sitä oikein saatu sitä kohtausta aikaiseksi ja siitä vaan jotenkin selviydettiin. Vastanäyttelijä sanoi, ettei vaan tykkää näiden kohtausten tekemisestä, se on hänelle epämiellyttävää.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Huumori on joillekin näyttelijöille intiimeissä kohtauksissa defensi ja toisille se toimii jännityksen lievittäjänä. Kaikille intiimikohtauksissa vitsailu ei sovi ja siksi huumoria kannattaa viljellä vain sellaisten vastaanäyttelijöiden kanssa, joiden huumorintajun tuntee. Parhaimmillaan tilanteen absurdiudelle nauraminen voi vapauttaa tunnelmaa ja tekemistä.

“Oon yrittänyt ite suhtautua niihin tilanteisiin sellasella vakavuudella ja asiallisuudella, et tää ei oo mikä tahansa kohtaus. Et tätä ei voi vitsillä hoitaa tai läpällä ohittaa. Mut en tiä miten mun vastaanäyttelijät on kokenut sen

mun läsnäolon niissä tilanteissa.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“On hyvä, jos molemmat pystyy vähän nauraa, et on sellaista molemminpuolista huumoria, joka rentouttaa. Tietty jos näkee et ihminen jännittää, ni siinä on sit turha ruveta vitsailee mitään, se voi vaan pahentaa tilannetta.”
- näyttelijä, mies, 50+

“Huumori vapauttaa paljon. Sellanen vastaanäyttelijä vapauttaa, jonka kanssa siihen voi suhtautua huumorilla. Toki otossa tehdään tosissaan.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Se huumori on usein pakenemista siitä tilanteesta, mut siinä on kuitenkin joku helpotus.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Sellasta seksuaalisoivaa huumoria on tosi paljon ja itekin on syyllistynyt siihen.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Muutamassa tapauksessa vastaanäyttelijän defensesit tai huumori oli koettu loukkaavana. Haastatelluilla näyttelijöillä oli myös muita kokemuksia vastaanäyttelijöiden epämiellyttävästä käytöksestä intiimeissä kohtauksissa. Epäasiallista käytöstä ja seksuaalista ahdistelua on käsitelty tarkemmin [luvussa 28](#), mutta haastateltavat eivät laskeneet seuraavia kokemuksia kyseiseen kategoriaan.

“Sitä mä en tajuu ollenkaan sellasta rehvastelua, et ‘mikäs tässä nyt kun pääsee tota suutelemaan tai panemaan’. Se on varmaan joku suojamekanismi. Se on tosi epäkunnioittavaa eikä ees yhtään hauskaa. Se on varmaan tarkoitettu kohteliaisuudeksi, mutta tuntuu vaan esineellistämiseltä ja loukkaavalta.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Yhdessä jutussa oli tosi hyvä näyttelijä, jolla oli fokus ihan oikeassa paikassa, mut aina kun se tuli lähelle ni musta tuntu, et sen muna osuu mun reiteen. Mut se teki sen tosi taitavasti, näyttelemisen oli ihan oikeassa paikassa, mut sen muna tuntui aina osuvan mun reiteen. Siis vaatteet päällä, jos tuli vaikka halaamaan tms. Voi tietysti olla, et se oli vaan vahinko. Ei sitä kehtaa sanoa suoraan, et ‘munas raapii mun reittä’, jos ei oo ihan varma et se on tahallista.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Se mieskulttuuri joka 90-luvun alussa oli valloillaan ni se oli just sitä, et ‘eihän se haittaa jos joku on vähän kännissä’. Kohtuuton kokemus nuorelle naisnäyttelijälle, et kokenut vastaanäyttelijä on päihtyneenä ja menee vähän yli rajojen ja käyttäytyy vähän niinku vastuuton lapsi. Ja mun pitää olla se, joka sitä rauhoittelee.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Yhdessä leffassa oli vastaanäyttelijän kanssa vaikeeta, se oli ihan kusipää akka. Me ei tultu toimeen, ei puhuttu ennen eikä jälkeen asiasta. Se oli tosi inhottava.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Se vaatii aika paljon vastaanäyttelijältä, et vaikka se ois kuinka vastenmielinen se tilanne, ni sitä ei hyvä näyttelijä sais näyttää vastaanäyttelijälle. Tollasessa tilanteessa sellasten merkkien antaminen voi olla ikävää. Se pistää nopeasti pakan ihan sekaisin. Muutama kokemus on ulkomailta, et annetaan koko ajan pienillä eleillä ymmärtää, et ‘sun kaa on tosi hankala näytellä’ ja ‘sä et oo yhtään mun tasolla näyttelijänä ja mun mielestä on ylipäätään tosi vastenmielistä olla täällä’. Se alkaa kummasti syömään siinä tilanteessa, se vetää maton alta ja siitä tulee outo kulma koko duuniin.”
- mies, 40–50-vuotias

Me too -keskustelu oli saanut joitakin haasteltuja miesnäyttelijöitä pohtimaan käytöstään intiimikohtauksissa. Eräs asiaa pohtinut miesnäyttelijä toivoi, ettei keskustelu häirinnästä tekisi miesnäyttelijöistä liian varovaisia intiimeissä kohtauksissa. Jotkut miesnäyttelijät olivat kuitenkin tarkkoja siitä, etteivät vahingossakaan anna vääriä signaaleja vastaanäyttelijälle. Yhden haastatellun naisnäyttelijän mielestä vastaanäyttelijän liiallinen varovaisuus voi vaikeuttaa kuvaustilannetta.

“Kun on noussut tää Me too -keskustelu, ni sitä haluaa korostaa, et tietäähän toi et mä arvostan sitä ja sit siitä voi tulla lisäjännitystä. En kuitenkaan haluaisi, että tää hienosti portit avaava keskustelu lukitsee sivuovia, et ihmiset pelkäisi noissa tilanteissa. Koska onhan tää meidän ala aika barbaarinen siinä mielessä, et tällasia kohtauksia tehdään. On supertärkeitä, et saatais ihmisille lämmin, turvallinen ymmärrys siitä, et täl alalla on yli 90 prossasesti kiva ja hyvää jengiä keiden kaa on kiva tehdä eikä kenenkään tarttis pelätä oman turvallisuutensa takia. Ja ettei miesnäyttelijöiden tarttis kelata, et nyt mä en uskalla tehdä mitään tässä kohtauksessa, muahan pidetään pervona muuten. Pitää pystyä olemaan auki ja uskaltaa tehdä tätä työtä.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Paljon enemmän sitä jännittää näitä kohtauksia naisten kuin miesten kanssa. Naisten kanssa sitä ei halua, että toiselle jää tunnetta, että olis kysymys mistään muusta kuin työn tekemisestä. Miehen kanssa se on enemmän kuin painimatsi, siinä ei oo mitään jännitettä. Naisen kanssa sitä varmistelee enemmän, ettei vain loukkaa ja että kaikki on hyvin.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Tunnen onnistuneeni siinä, ettei ole koskaan tullut mitään vääriä käsityksiä. Kukaan ei ainakaan ole moittinut siitä, että käyttäisin tilannetta hyväkseni. Helposti ei

tule edes ajatelleeksi, että se voisi olla myös toisinpäin. Miehet kantaa sitä taakkaa.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Yks tyyppi oli tosi varovainen ja kysyi kaikesta, et ‘voinko koskea tänne, voinko koskea tänne’ ja mä sanoin sit vaan et ‘ota kiinni tästä mun paidasta ja ota mut siihen sun lähelle’ ja silti se otti mut tosi varovaisesti siihen. Mut siinä oli varmaan jännitystä ja erilaisia näkemyksiä, se yhteistyö siinä kohtaa ei toiminut. Musta auttaa usein se jos mies liidaa sitä tilannetta. Se mieshenkilö. Jos se siis on sisällön kannalta tarkoituksenmukaista. Liika varovaisuus voi mennä överiksi eikä palvele sitä itse tarkoitusta.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Jotkut haastatellut miesnäyttelijät pitivät intiimikohtauksen kuvaustilannetta naiselle haastavampana ja muutamat naisnäyttelijät taas kokivat miesten olevan tilanteessa vaikeammassa asemassa. Me too -keskustelu on keskittynyt naisten kokemuksiin, mutta siitä huolimatta ei sovi olettaa, että miesnäyttelijän tarpeet voi jättää intiimikohtauksissa sivuun tai että intiimikohtausten kuvaustilanne olisi miesnäyttelijöille helpompi kuin naisille.

“Luulen, että tää on sukupuoli-kysymys, et mulla ei oo koskaan ollut mitään ongelmaa vastaanäyttelijöiden kanssa. Ei oo koskaan ollut sellaista oloa, että yhteisestä sopimuksesta lähtisi toinen poikkeamaan.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Mä koen, et nää on naisille vielä vaikeempia. On vaikeeta rentouttaa tai asiallistaa sitä tilannetta ja sit usein on jälkeempäin sellanen olo, et olis pitänyt jotain sanoo tai huolehtii paremmin.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Naisiin suhtaudutaan näissä kuvaustilanteissa usein sillee suojelevasti, et ‘onks kaikki hyvin’. Miehiin ehkä ei samalla tavalla.”
- näyttelijä, nainen, 50+

Monet haastatellut näyttelijät kokivat, että keskustelukulttuuria näyttelijöiden välillä intiimeissä kohtauksissa pitäisi kehittää. Puhumisella voidaan myös välttää epämiellyttäviä tilanteita ja lieventää kiusallisuutta.

“Näyttelijöiden välistä kommentointia on näissä tilanteissa aika vähän. Hirveen vaikeeta siinä on ruveta mitään ehdottelee, et ‘mitäs jos tälle’.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Tärkeintä on se kontakti. Varsinkin tollasissa tilanteissa sitä pitäisi koko ajan tarkistaa, et onko ok. Se helpottaa hirveesti. Se on myös sellaista kulttuuria, esim. Ruotsissa

*koko ajan keskustellaan. Mut monelle se on tosi vaikeeta.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias*

Muutama haastateltu näyttelijä otti puheeksi suhtautumisen vastaanäyttelijään. Jotkut kokivat, että tiiviissä työsuhteessa ja romanttista suhdetta näytellessä tuntemuksia vastaanäyttelijää kohtaan voi herätä, mutta samaa ei pidetty mahdollisena seksikohtauksissa niiden teknisyyden ja haastavuuden vuoksi.

*“Voi tulla sellanen olo, et vastaanäyttelijästä on tosi kiva suudella mua. Ja mustakin saattaa olla kiva suudella sitä, ei se poista sitä. Mut seksikohtauksissa on niin paljas, et niistä on erotiikka ja kaikki sellanen tosi kaukana. Kauempana kuin monesta muusta. Se, et joutuu olee niin alasti ja kaikki kattoo. Et mun vastaanäyttelijöiden kanssa on ollu aina tosi korrekti suhtautuminen, et ‘sovitaan mitä tehdään ja sit tehdään se’. Ihan ilman tunteita, et ei lähetä niinku heittäytymään tälle kohtaukselle. Eikä koskaan oo tuntunut, että joku hiplailis mua omine lupineen peiton alla ilman, et tää näkyy mihinkään.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias*

27) Ohjaajien kokemukset näyttelijöistä

Näyttelijöiden merkitys ohjaajalle on vähintään yhtä suuri kuin ohjaajan näyttelijöille ja siksi halusin antaa myös ohjaajille mahdollisuuden kommentoida näyttelijöiden käytöstä ja toimintatapoja intiimikohtausten kuvaustilanteissa. Ammattinäyttelijöiden lisäksi suomalaisissa av-tuotannoissa käytetään usein avustajia ja harrastajanäyttelijöitä sekä alaikäisiä esiintyjä, ja välillä myös muut kuin ammattinäyttelijät päätyvät esiintymään intiimikohtauksiin. Tiedustelin haastattelemieni ohjaajien suhtautumista muiden kuin ammattinäyttelijöiden käyttöön intiimikohtauksissa, ja kysyin ohjaajilta millä tavalla harrastajia, avustajia ja alaikäisiä näyttelijöitä oli ohjeistettu intiimikohtausten tekemiseen. Halusin myös

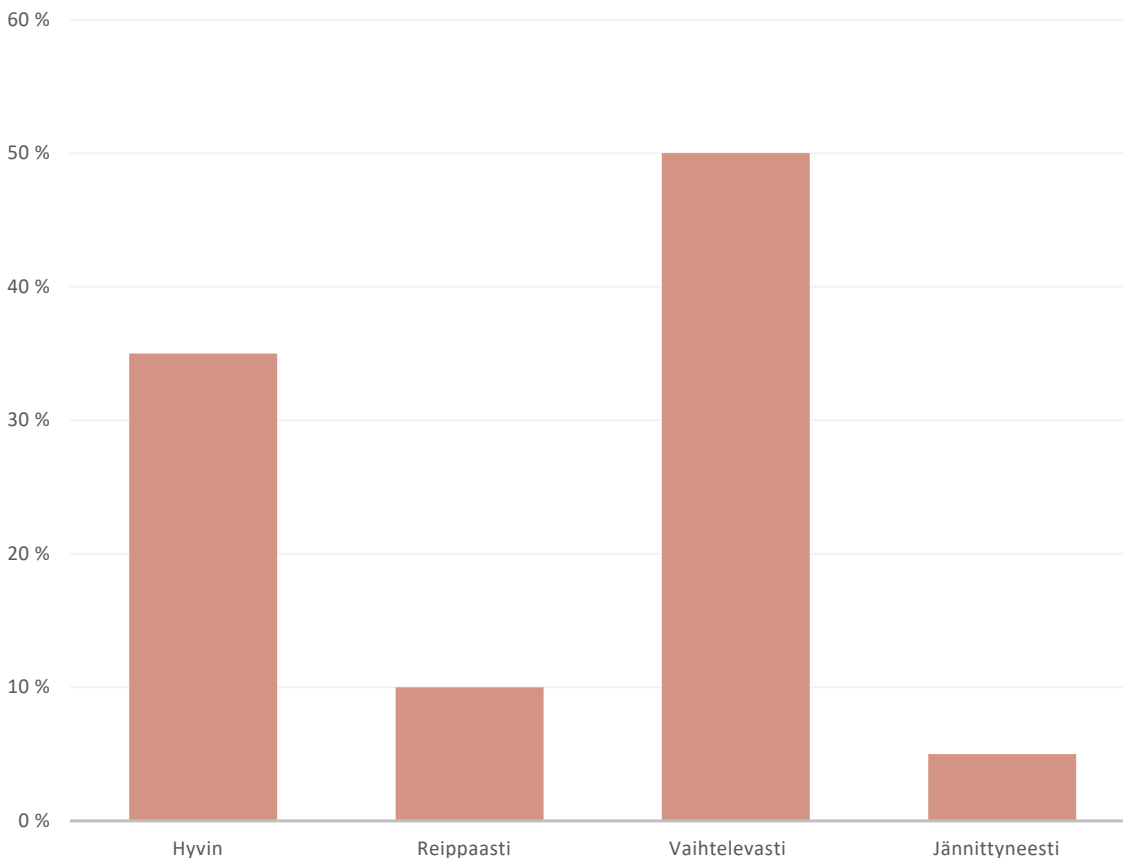
selvittää olivatko näyttelijät esittäneet muutostoi-veita intiimikohtauksiin vielä kuvaustilanteessa ja miten tällaisiin toiveisiin oli reagoitu.

AMMATTINÄYTTÉLIJÄT

Haastattelemani ohjaajat antoivat paljon kiitosta ja kehuja näyttelijöille ja yleisesti koettiin, että ammattinäyttelijät olivat suoriutuneet intiimikohtauksista erittäin hyvin. Ohjaajista lähes puolet kertoi näyttelijöiden suhtautuneen intiimikohtausten tekemiseen pääasiassa hyvin tai reippaasti.

Yksi ohjaaja oli kohdannut näyttelijöiden puolelta ainoastaan jännittyneitä suhtautu-

Miten näyttelijät ovat suhtautuneet intiimikohtausten tekemiseen /käyttäytyneet tilanteessa? (ohjaajat)

mista intiimikohtausten tekemiseen, ja puolet haastatelluista ohjaajista koki näyttelijöiden suhtautumisen vaihdelleen hyvinkin paljon. Epävarmuuksia, jännitystä ja herkkyyksiä oli näyttelijöiden käytöksessä havainnut silloin tällöin useampi ohjaaja. Jännitystä oli saatu purettua useimmiten näyttelijöiden kanssa keskustellessa.

“Eri ihmiset suhtautuu eri lailla. Ja sama ihminen suhtautuu eri lailla eri ihmisten kanssa. Totta kai ne tilanteet on aina erilaisia, sen käsikirjoituksen kannalta ja sit minkälainen fiilis on kenenkin kanssa. Se on ihan luonnollista, et on erilaisia mieltymyksiä suhteessa toisiimme. Joillekin se on selvästi piinallisempaa, sellanen välttämätön paha.”
- ohjaaja, nainen, 50+

“Kyllä sen aika nopeasti aistii ihmisestä, jos sillä on joku epävarmuus kehossa. Yritän aina järjestää niin, et on joku tilaisuus sanoa mulle kahdenkesken jotain, koska ne on usein just jotain kehollisia asioita, et ‘mul on sellanen patti tuolla’ ja sit mä voin sanoa, et me tehdään tää niin et se ei näy. Oli se sit mitä tahansa.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“On sen huomannut, et kaikki on herkillä, vaikka olis kuinka monta kertaa tällasia tehnyt. Mut mä uskon, et kun puhutaan ja sovitaan ni se auttaa tosi paljon siihen luottamukseen.”
- ohjaaja, nainen, 50+

Muutamit haastatellut ohjaajat olivat huomanneet huumorin toimivan näyttelijöille jännityksen laukaisijana. Kuten jo aiemmin on todettu, on huumorin kanssa oltava intiimikohtauksissa kuitenkin varovainen. Moni haastateltu piti tärkeänä ohjaajan kykyä lukea näyttelijöitä kuvaus-tilanteesta.

“Näyttelijät on niin erilaisia, toiset vaatii paljon enemmän rauhaa ja keskittymistä, mut se ei liity vaan alaston- ja seksikohtauksiin. Se onkin vaikeeta miten ohjaajana tunnistaa sen, et missä vaiheessa joku tarvii sen rauhan, kun munkin tapa on se, et mä aika paljon höpöttelen ja hölmöilen. Toinen näyttelijä taas tykkää siitä, et se voi heittää läppää ja näin. Enemmän se on sitä palapeliä, et tunnistaa nää, et kaikilla olis hyvä työskennellä.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Se ei oo mun mielestä vitsailun hetki vaikka usein etenkin miesnäyttelijöille tulee tarve keventää tunnelmaa. Se ei kuitenkaan koskaan sillä kevene.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Nais- ja miesnäyttelijöiden väliset erot tulivat puheeksi useamman haastatellun kanssa. Jotkut ohjaajat kokivat, että tilanteen keventämisen

tarve oli kovempi miesnäyttelijöillä ja naisilla taas oli lähtökohtaisesti jännittyneempi tai suojautuneempi suhtautuminen intiimikohtauksiin. Naisnäyttelijöiden kokeman jännityksen koettiin johtuvan paljolti siitä miten naisen ruumista yhteiskunnassamme ja mediassa seksualisoidaan ja objektivoidaan.

Tästä ei kuitenkaan kannata tehdä sellaista päätelmää, että alastomuus tai intiimikohtaukset olisivat miesnäyttelijöille helpompia kuin naisille. Haastattelumateriaalin ja erityisesti erektiokyselyn tulosten³⁹ perusteella miesnäyttelijät jännittävät intiimikohtauksia myös todella paljon, mutta miehille saattaa olla tyypillisempää jännityksen peittäminen tai sen purkaminen esimerkiksi huumorin avulla.

“Yhdessä tuotannossa nainen oli tiukasti kietoutuneena kylpytakkiin ja mies heilutteli munaa ikkunasta. Mietin, että onko mies/nais -kysymys vai persoonakysymys. Luulen, että mies purki omaa jännitystään sillä tavalla. Kyllä meille on kuitenkin aika tiukkaan hatut laitettu päälle, että miten naisten ja miesten on tällaisissa tilanteissa reagoitava.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Ehkä keskimäärin naiset on ollut jännittyneempiä kuin miehet. Paljaat tissit setissä on erilaista viritystilaa aiheuttava kuin mies munasillaan. Siinä naisen alastomuudessa on jotain snadisti pyhempää kuin miehen alastomuudessa, mä koen sen jotenkin niin. Se on arvokkaampi ja isompi asia ja sen kanssa on tarve olla tarkempina kuin miesten kanssa. Tää on mun näkemys ja kokemus ja mä heijastan siksi muiden päähän sitä, oli se sit siellä tai ei, mut äijänakuilu on vaan sitä saunakulttuurin jatketta mulle.”
- ohjaaja, mies, 50+

“Etenkin suomalaisen elokuvan kontekstissa tai meidän diskurssissa miehen alastomuus on vähän vitsi. Tai jos me ajatellaan alastonta miestä ni me ajatellaan Mikko Koukia alasti lumihangessa möyrimässä. Tai jotain saunajuttua. Se on vähän sellasta hassua ja suomalaista ja vitsikästä. Mut nainen on kuitenkin objekti ni mä ymmärrän sen, et se kulttuurinen painoarvo sillä alastomuuden teolla on aivan eri sukupuolesta riippuen. Ymmärrän tosi hyvin naisnäyttelijöiden kannalta sen, et ‘millasta kuvastoa haluan lisätä tähän maailmaan’, kun miehet voi suhtautua siihen paljon huolettomammin. Ei kaikki varmasti tietenkään.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Jotkut ohjaajat kokivat, että pienemmissä rooleissa olevat näyttelijät jännittivät intiimikohtauksia enemmän. On ymmärrettävää, että

³⁹ Käsitely [luvussa 23](#).

vähäpukeisena tai alastomana kohtauksessa oleminen on vaikeaa, jos työryhmää ei tunne lainkaan tai jos ainoat kohtaukset tuotannossa ovat intiimikohtauksia. Pikkuroolien tekeminen on toisaalta usein näyttelijöille haastavampaa ja jännittävämpää myös muuten.

“Jos on pieni rooli, johon liittyy seksiä ni silloin se jännitys on tietenkin eri. Mut se pätee myös muuten siihen, et pistokeikka on vaikeampi tehdä.”

- ohjaaja, mies, 50+

Kaksi ohjaajaa oli pannut merkille näyttelijöiden välisen solidaarisuuden ja huomaavaisuuden intiimikohtauksia tehdessä.

“Näyttelijät tosi ihanasti auttoi toisiaan. Ne katto yhdessä, et miten ne peittää toisiaan.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Kyl niitä jännitti selkeästi ja huomasin, et molemmat omalla tahollaan valmistautuu siihen kohtaukseen aika tarkkaan ottamalla myös omaa rauhaa. Ymmärsin, että näyttelijät olivat jutelleet paljon kaikista kohtauksista etukäteen. Heillä oli todella hyvä yhteistyö. Huomasin muun muassa, että toinen näyttelijöistä ei polttanut tupakkaa ennen sitä kohtausta vaikka yleensä oli tupakkapaikalla kohtausten välissä. Jos ihminen on ajatteleva ja tunteva, niin tollanen varmaan tapahtuu automaattisesti. Muistan, että naisnäyttelijä kiitti miesnäyttelijää kohtauksen jälkeen siitä miten ihanaa oli kun mies otti niin isosti hänet huomioon sitä kohtausta tehdessä. Ja kiitti myös mua siitä miten diskreetisti kaikki meni ja miten hyvä kokemus se oli, kun ne on kuulemma yleensä niin vaikeita kohtauksia.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Useampi haastateltu ohjaaja koki näyttelijöiden suhtautuneen kohtauksiin hyvin silloin, kun oma ohjaustyylillä oli ollut keskustelevalta ja selkeä ja olosuhteet olivat olleet turvalliset.

“Oma ohjaustyylillä on tosi keskustelevalta enkä ole hirveän ehdoton asioissa, toki kerron toiveet mutta yritän jättää siihen keskusteluvaraa, jotta näyttelijällä on varaa sanoa jos joku asia vaivaa. Toisaalta mun ajatukset ja toiveet pitää olla selkeät, jotta hommat toimii.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Tää mun menettelytapa on ollut niin selkeä ja tarjonnut joka kerta heille mahdollisuuden osallistua, et mä oon siinä käsityksessä et siitä mun työtavasta on pidetty paljon.”

- ohjaaja, mies, 50+

HARRASTAJANÄYTTELIJÄT, AVUSTAJAT JA ALAIKÄISET NÄYTTELIJÄT

Tätä selvitystyötä varten haastatellut näyttelijät ovat kaikki aikuisia ammattilaisia, mutta silloin tällöin kameran eteen intiimikohtauksiin päätyy myös muita kuin ammattinäyttelijöitä. Nuoria ammattilaisia on Suomessa vähän ja ammattinäyttelijöitä kouluttavat oppilaitokset ovat usein tarkkoja opiskelijoiden poissaoloista, joten nuorten aikuisten roolit on välillä roolitettava harrastajanäyttelijöillä. Muissa tapauksissa harrastajien ja avustajien käyttämistä intiimikohtauksissa tulisi välttää.

Näyttelijöiden haastattelumateriaalin perusteella intiimikohtausten tekeminen muiden kuin ammattinäyttelijöiden kanssa voi tuntua omituiselta tai ahdistavalta⁴⁰ ja siksi avustajien ja harrastajien käyttöön intiimikohtauksissa pitää olla parempia perusteluja kuin tuotannon säästötoimenpiteet. Haastattelumateriaalin perusteella hyvin harva ammattinäyttelijä on saanut opastusta intiimikohtauksiin koulutuksessaan⁴¹, mutta vastaanäyttelijän kuunteleminen ja kunnioittaminen on ammattinäyttelijöille itsestään selvää. Harrastajanäyttelijöitä ja -avustajia on moneen lähtöön ja jotkut saattavat olla erittäin kokeneita, mutta joukkoon mahtuu myös paljon niitä, jotka ovat kameran edessä tai vastaanäyttelijän roolissa ensimmäistä kertaa.

Jos intiimikohtauksiin on hyvästä syystä pakko ottaa esiintyjiksi muita kuin ammattinäyttelijöitä, tulisi siihen kysyä vastaanäyttelijältä lupaa jo hyvissä ajoin ja ohjaajan, tuottajan tai muun tuotantotahon tulee ohjeistaa heitä intiimikohtauksiin liittyvistä käytännöistä. Tähän tarkoitukseen sopii hyvin tämän selvitystyön yhteydessä julkaistava intiimikohtausten tekemiseen opastava ohjeistus. Lisäksi läheisyyskoreografian käyttö on tällaisessa tilanteessa suositeltavaa.

Jopa 60 prosenttia haastatelluista ohjaajista kertoi työskennelleensä myös muiden kuin ammattinäyttelijöiden kanssa intiimikohtauksissa. Heistä kaksi kolmasosaa kertoi ohjeistaneensa harrastajia, avustajia tai alaikäisiä näyttelijöitä erityisellä tavalla ja loput olivat ohjanneet heitä samalla tavalla kuin muitakin näyttelijöitä.

⁴⁰ Lisää aiheesta [luvussa 26](#).

⁴¹ Lisää aiheesta [luvussa 3](#).

Muutaman ohjaajan mielestä ajatus intiimikoh-
tausten tekemisestä muiden kuin ammattinäyt-
telijöiden kanssa tuntui vaikealta.

*“Mun seksikohtaukset on aina ollut ammattilaisten
kanssa, ei oo ollu koskaan puoliammattilaista tai ama-
tööriä, jonka kanssa olis pitänyt tehdä. Se tuntuis todella
vaikealta. Kun on ammattilaisten kanssa tekemisissä, ni
se dialogi on helpompaa. Näyttelijä usein hyvällä tavalla
kääntää sen siihen hahmoon, et siitä lähtee se persoonal-
isuus mun näkökulmasta veke.”*
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Muiden kuin ammattinäyttelijöiden kanssa
intiimikohtauksissa työskennelleet ohjaajat olivat
pääsääntöisesti sitä mieltä, että ohjeistamisen on
oltava tarkempaa kuin ammattilaisten kanssa
työskennellessä. Ammattinäyttelijöiden koettiin
pystyvän paremmin huolehtimaan itsestään ja tie-
dostavan myös intiimikohtausten jälkiseuraukset,
kuten materiaalin leviämisen mahdollisuuden.

*“Näyttelijöillä on ne ammattivälineet itsellään käytössä ja
mä tiedän, et ne pystyy myös itse huolehtimaan itses-
tään. Totta kai pitää kaikista huolehtia, mutta amatöörien
kanssa pitää vielä erityisesti huomioida. Et vaikka toi ei
sano mitään, ni mitäköhän se mahtaa tuntea tai ajatella.
Ja sit pitää kysyä.”*
- ohjaaja, nainen, 50+

*“Käyn samat asiat ja kuvasuunnittelut läpi, mutta puhun
myös jälkireaktiosta, et vaikka on sinut kohtauksen
tekemisen kanssa, ni tää maailma on sellanen kun kaikki
tietää, et sit kun on se yks alastonkohtaus ja rinnat näkyy,
ni se on somessa ja ne kuvat tulee leviämään. Siitäkin
puhutaan, et ne jotenkin tiedostaa sen, et ne kuvat tulee
jatkamaan elämäänsä.”*
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Useamman haastattelun ohjaajan kokemukset
liittyivät alaikäisten näyttelijöiden ohjaamiseen
intiimikohtauksissa. Alaikäisten näyttelijöiden
käyttäminen intiimikohtauksissa on Suomen
työsuojelulain suhteen ongelmallista ja erityisen
kyseenalaista se on alaikäisen näyttelijän teh-
dessä intiimikohtauksia itseään huomattavasti
vanhemman vastaanäyttelijän kanssa. Tällaisia
tapauksia tuli kuitenkin haastattelumateriaalissa
ilmi useampia. Alaikäisiä esiintyjä intiimikoh-
tauksissa käyttäneet ohjaajat olivat usein käyneet
keskustelua näyttelijän vanhempien kanssa ja
sopineet tarkemmin mitä saa kuvata, monesti
myös kirjallisesti.

*“Oli sauna-kohtaus, jossa oli useita nuoria. Pistettiin sopi-
mukseen, että yhden nuoren tytön rintoja ei saa näyttää.”*

*Kuvattiin se niin, et ne näky ja sit tehtiin postissa niin, et
ne ei näkynyt. Tuottaja piti tästä huolen eikä mulla ollut
siihen mitään, ymmärrän ihan täysin ja mun mielestä se
oli äidin velvollisuus näin tehdä 16-vuotiaan tyttärensä
takia. Mulle se ei ollut tosiaan mikään juttu. Mut siinä
mä olin ehkä mennyt jo askeleita ite eteenpäin, et ei ollut
hirveesti muuta porukkaa ja henkilöt oli castattu niin, et
ne nuoret tiesi jo et tää on se kohtaus mihin ne tulee ja ne
tulee juoksemaan alasti. Et se oli selvää alusta asti. Eikä
siinä tapahtunut mitään koskettelua tai mitään.”*
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Alaikäinen näyttelijä saattaa joutua intiimikoh-
tauksia tehdessään ensimmäistä kertaa elämäs-
säan intiimiin kanssakäymiseen toisen ihmisen
kanssa ja se voi olla näyttelijälle hämmentävää
ja pelottavaa. Tästä syystä ohjaajan tulee kes-
kustella kohtauksen sisällöstä ja toteutuksesta
tarkkaan hyvissä ajoin ja selittää myös itsestään-
selviltä tuntuvat tekniset ratkaisut. Alaikäisiä
esiintyjä käytettäessä mukana tulisi aina olla
myös läheisyyskoreografi.

*“Olin sopinut nuoren näyttelijän äidin kanssa, että häntä
ei näytetä alastomana kertaakaan. Se luki myös näytte-
lijän sopimuksessa. Ja oltiin puhuttu tosi tarkkaan kaikki
mitä oli. Se oli tietysti helppoa kun tunsin miesnäyttelijän
ja sitäkin ahdisti se, et se on niin nuori. Et kyllähän me
paljon puhuttiin ja esimerkiksi kohtaukset missä ne päätyy
suutelemaan, ni ne oli aika tarkkaan koreografioituja.
Eihän me sit kuitenkaan koskaan sitä suutelemista har-
joitella harjoituksissa, ni kyllähän se silti saattaa yllättää
siinä kuvauksissa, et miten ja kuinka intensiivisesti siinä
tehdäänkään. Ja mä muistan, et se kysyi siinä, et 'saanks
mä kysyy tyhmän kysymyksen, et onks se pusuttelu siinä sit
oikeeta vai ei?' Ja se on itse asiassa hirveen hyvä kysymys.”*
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

*“Suutelukohtaukset nuorilla ihmisillä on ollut sellasia, et
niissä on ollut jännitystä. Olin kirjottanut nuorelle tytölle
hänen ensisuudelmansa ja yhtenä iltana se näyttelijä
laitto mulle viestiä, et 'mä oon itkeny koko illan, mua
pelottaa se torstain kohtaus kun meidän pitää suudella.
En haluaisi suudella sitä poikaa.' Ja sit mä kirjoitin sille
pitkän kirjeen, et 'tää on ihan sama asia kuin aikuisten
seksikohtauksissa tai toimintakohtauksissa, et ei näitä
asioita tarvii tehdä oikeasti. Kun joku kuolee elokuvassa,
ni ei se oikeesti kuole ja kun sä suutelet sitä poikaa elo-
kuvassa, ni ei sun oikeesti tarvii suudella. Me käytetään
sellasta teleobjektiivia kun sä viet sen pääs sinne taakse
ja me tehdään ääni sillä, et sä pussaat omaa kättäs, ni se
näyttää ihan oikeelta. Anteeks, et mä en oo käyny tätä
sun kanssa läpi.' En ollu tajunnu käydä sitä aikasemmin
läpi. Ni sit se oli, et 'kiitos, kiitos, kiitos' ja sit kun tuli se
päivä kun kuvattiin tätä, ni tehtiin just niin kun olin sano-
nut ja saatiin se tosi hyvin tehtyä. Se näyttää herkältä
ensisuudelmalta. Mutta siinä pienoiskoossa on se mistä
monelle tässä on just kysymys. Varmaan on joku itkenyt
itseksensä ja jännittänyt paljon ja ollut ahdistunut, etenkin*

jos on jotain omassa elämässä, et koko seksin ajattelemisen tuntuu oudolta tai se on vierasta tai jos joutuu näyttämään heteroa vaikka ei oo tms. Onhan tällasia kaikkia mahdollisuuksia minkä takia se voi olla jopa vastenmielistä. Mä sanoisin niin, et ei tarvii pelätä et menettää sen roolin sen takia, mut kannattaa olla avoin sen asian suhteen, jos on joku ongelma itsellä. Sit yritetään yhdessä miettiä joku ratkaisu. Mut jos ei tiedä sitä, ni sit siitä seuraa vaan sellasta huonoa tunnelmaa.”

- ohjaaja, nainen, 50+

Muutamalla ohjaajalla oli kokemuksia nuorten aikuisten ohjaamisesta intiimikohtauksissa. Haastatellut ohjaajat olivat selittäneet kohtaukset ja kuvat nuorille näyttelijöille erityisen tarkkaan ja huolellisesti. Eräs ohjaaja oli jopa kehittänyt intiimikohtauksiin oman työtavan tuotannossa, jossa oli paljon nuoria näyttelijänalkuja.

“[Yhdessä jutussa oli] näyttelijä, joka oli amatööri ja nuori. Se on itellekin jännittävää, kun on nuori ihminen ja sellanen, jolle se on oikeassakin elämässä herkkä asia. Siinä se meni niin, et oli hirveen tarkka kuvallinen suunnitelma ja selostin kuvan, et mitä näkyy ja sanoin, et ensin nojaat käteen ja sit tässä kohdassa repliikin jälkeen teet näin. Se purki sitä jännitystä ja siitä tuli kauheen kaunis kohtaus.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Kehitin oman metodin [intiimikohtausten tekemiseen] myös siksi, että yhdessä tuotannossa oli paljon näyttelijänalkuja. Ja kun koko elokuvan aihe oli se, niin sitä oli sen verran paljon siinä elokuvassa. Katsoin, et on syytä kehittää sitä mitä on aikasemmin tehnyt. Se oli hetki kelata se asia sellaseen kuntoon, et sen kanssa pystyy etenee ja toimii ja kaikki pystyy olemaan sinut kaikkien kanssa: keskenään ja itsensä kanssa.”

- ohjaaja, mies, 50+

Alastomuus kameran ja työryhmän edessä voi tuntua erilaiselta kuin alastomuus yksityiselämässä ja siksi avustajien tai kokemattomien näyttelijöiden voi olla vaikea etukäteen määrittellä rajojaan tai suhdettaan alastomuuteen. Kahdessa tapauksessa avustajat olivat suhtautuneet alastomuuteen mutkattomasti ennen kuvauksia, mutta alkaneet jännittää riisuutumista kuvaustilanteessa. Intiimikohtauksen esiintyjällä on aina oikeus purkaa suostumuksensa ja näin oli joissain tapauksissa toimittu myös avustajien kanssa. Eräällä ohjaajalla oli myös kokemus siitä, että avustajat olivat käyttäneet intiimin kohtauksen kuvaustilannetta hyväkseen ja poikenneet sovitusta rohkeampaan suuntaan. Tällainen toiminta on ammattilaisten kanssa työskentelyssä varmasti harvinaisempaa.

“Sanoin castingtoimistolle, et me tarvitaan vanhempi nainen, jolle alastomuus on fine. Ei tulla näyttämään mitään, mut niin, et me saadaan tehtyä se. Siihen tuli harrastajanäyttelijä. Kohtaus kuvattiin niin, että hänellä oli rinnat paljaana, mutta niitä ei kuvattu niitä rintoja. Tää nainen oli vielä sanonut, että hän on puoliksi nudisti ja alastomuus on hänelle tosi ok, mut sit kun me kuvattiin ni se ei ollutkaan. Se rupes jännittää ihan hirveesti. Kaikki oli hänen kanssaan käyty läpi, mut sit kun se tilanne tuli, ni se ei pystynyt muistamaan reploja tai mitään kun sitä jännitti niin paljon. Ni sit me tehtiin niin, et mä huusin sille aina repliikin ja se sano sen. Ja sit me kuvattiin se ja hän oli hyvin tyytyväinen sen jälkeen, mut se itse tilanne oli sellanen, et mä en ollut valmistautunut siihen, et kaikki mitä hän on sanonut suhteestaan alastomuuteen ja kaikesta siitä ei ollutkaan paikkansapitävää.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Yksien avustajien kanssa oli sovittu osittaisesta alastomuudesta, mutta kuvauspäivänä he olivatkin tulleet toisiin ajatuksiin. Sit kohtaus ratkaistiin niin, ettei mitään tarvinnut näyttää. Myöhemmin asiasta keskusteltiin tuotantoyhtiössä kun kohtauksen lopputulos olikin vähän erilainen.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Piti tehdä lyhyitä pätkiä, joissa eri tyytit panee. Käytiin tosi tarkkaan läpi kaikki etukäteen. Yhdessä näistä oli ystävykset ja touhu tuntui menevän liian kiihkeäksi ja se lopetettiin sit siihen. Luulen, että osapuolilla oli joku suhde tai ihastus käynnissä ja he lähtivät liian pitkälle siitä mitä oli sovittu. Se oli tosi vaivaannuttavaa itselle kun en missään nimessä ollut tilannut sellaista.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

INTIIMIKOHTAUSTEN MUUTTAMINEN NÄYTTELIJÖIDEN TOIVEESTA KUVAUSTILANTEESSA

Kuten selvityksessäni on jo aiemmin todettu, muutos- ja poistoehdotukset intiimikohtauksiin tulee käydä läpi jo hyvissä ajoin ennen kuvauspäivää. Esimerkiksi tiukkojen aikataulujen, käsikirjoitusten keskeneräisyyden, tekijöiden kokeman jännityksen tai kommunikaation puutteen takia voi kuitenkin välillä käydä niin, että muutoksia tai poistoja ehdotetaan vasta kuvaustilanteessa. Halusin selvittää ovatko haastattelemani ohjaajat kohdanneet intiimikohtauksia tehdessään tilanteita, joissa näyttelijä tai näyttelijät ovat vaatineet muutoksia tai poistoja vasta kuvaustilanteessa tai syystä tai toisesta kieltäytyneet tekemästä jotain ohjaajan pyytämää.

35 prosenttia haastatelluista ohjaajista kertoi kohdanneensa tällaisia tilanteita ja lähes kaikki tapaukset liittyivät näyttelijöiden toiveeseen koh-

tauksen alastomuuden vähentämisestä. Monissa tapauksissa alastomuuden rajoista ei oltu sovittu tarkemmin ennen kuvauksia ja siitä syystä keskustelu oli pitänyt käydä vasta kuvauspäivänä.

“Näyttelijä ei halunnut olla alasti uinti-/saunakohtauksessa, joten sai olla uimapuvussa. Kohtaus oli käsikirjoituksessa ja sanoin jo etukäteen, että kukin näyttelijä saa kohdallaan itse päättää ’oman realisminsa’ sen suhteen, onko uimavaatteissa vai nakuna. Yhtä vaille kaikki olivat alasti.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Haastatellut ohjaajat ymmärsivät, ettei näyttelijöitä voi pakottaa alastomuuteen, joten ohjaajan on keksittävä vaihtoehtoinen tapa kuvata kohtaus näyttelijöiden toiveita kunnioittaen. Tiukkojen aikataulujen ja kuvaustilanteiden hektisyyden vuoksi kuvakulmien ja ratkaisujen muuttaminen saattaa aiheuttaa työryhmälle ja ohjaajalle ylimääräistä stressiä ja säätämistä, joten siitäkin syystä näyttelijän alastomuuden rajoista ja kohtauksen vaatimasta alastomuudesta olisi tärkeä keskustella hyvissä ajoin ennen kuvauspäivää. Sovituista asioista huolimatta näyttelijällä on silti aina oikeus suostumuksen purkamiseen. Haastateltujen ohjaajien mukaan näyttelijöiden äkilliset muutostoiveet eivät kuitenkaan koskaan olleet estäneet kohtauksen kuvaamista.

“Joskus näyttelijä on toivonut, että alastomuutta näkyisi vähemmän. Ollaan juteltu aiheesta ja olen toivonut, että joku kohtaus tehtäisiin tietyllä tavalla, mutta keskustelun jälkeen on poistettu alastomuutta. Jos ei kohtaus ihan ehdottomasti vaadi sitä, ni totta kai mun pitää kunnioittaa näyttelijää siinä. Yksi naisnäyttelijä otti kerran kohtauksista tehdessä puheeksi, että miksi tässä näkyy naisesta alastomuutta, mutta ei miehestä. Et jos naiselta näkyy tissiä ni sit mieheltä pitää näkyä perse. Näin tehtiin. Luulen, et tää on niin miesvoittoinen ala, et kun on enemmän miehiä ni ne ajattelee, et naisen alastomuus on kiinnostavampaa. Tää oli myös kuvakokoasia, mieheltä on helpompi rajata intiimit paikat pois kuvasta kuin naiselta. Sitä voi yrittää miettiä, et onko joku toinen tapa ratkaista tää, et saatais sama asia välitettyä.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Sellasta on ollut, et ei oo haluttu, et joku paikka näkyy, mut ei mitään senkaltaista oo tullut mikä olis estänyt sen kohtauksen kuvaamisen. Sit on löydetty joku keino. Mut niitä on ollut useampi niitä tilanteita, et mä en haluais tehdä tätä näin. Ja sit niissä on yhdessä mietitty, et miten se haluttu vaikutelma saadaan aikaseksi tekemättä näin. Et mikä on se toinen tie.”

- ohjaaja, nainen, 50+

Näyttelijöiden haastattelumateriaalissa tuli esille näyttelijöiden pelko hankalaksi leimaantumisesta ja siksi kynnyks pyytää kohtauksen muuttamista tai alastomuuden rajaamista kuvaustilanteessa voi olla näyttelijälle todella korkea. Tästäkin syystä ohjaajan tulee aina suhtautua näyttelijän esittämään äkilliseltäkin tuntuvaan pyyntöön asiallisesti. Näyttelijän perusteluja voi tuki kysyä, mutta perusteluja ei tulisi kyseenalaistaa, ettei näyttelijä koe kuvaustilanteessa itseään painostettavan omien rajojensa ylittämiseen. Erään haastatellun ohjaajan tapauksessa ohjaaja oli ymmärtänyt näyttelijän syyt alastomuuden rajaamiselle vasta jälkikäteen.

“Mun debyyttileffassa oli rakastelukohtaus ja se oli suunniteltu tosi tarkkaan kuviksi. Ne oli aika veistoksellisen selkeät ne kuvat. Ja sit naisnäyttelijä sanoi, et hän ei halua, et hänen rintoja näytetä. Ja mä olin, et ’jos tää on tällanen rakastelutilanne, et eikö niiden pitäis näkyä’ ja sit hän vaan sano, et hän ei halua ja hänellä olis rintaliivit päällä ja mä sanoin, et ’okei sitten, jos sä et halua ni se on ok. Onhan se vähän kummallista, et on rintaliivit, mut ihmiset on niin kummallisia, ei voi ikinä tietää mikä jonkun juttu on’. Seksuualisuus on sellasta, et se on hyvin laajakirjoista. Jotkut saa kiksejä niin kummallisista asioista. Mä mietin, et ei muakaan saa kukaan pakottaa yhtään mihinkään, mulla on hyvin vahva oikeudenmukaisuuden ja vapauden tunne omassa elämässäni, et jos mä ite koen, et joku asia on raja, ni se on raja.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Eniten kaduttaa se, että yhden näyttelijän kanssa en puhunut tarpeeksi ajoissa kohtauksesta. Musta tuntuu, et sille mä olin sellanen ohjaaja, jolle se ei voi sanoa ei ja sit kun mä haluisin aina olla sellanen, et mulle voi sanoa ei ja mä myös tunnistan ne hetket kun mun pitää ottaa se ei vastaan. Vaikka osittain mun työ myös on sitä, et mä yritän saada ihmiset suostumaan tekemään asioita. Mut senkin näyttelijän kanssa meni kuvauksissa tosi hyvin ja se tykkää lopputuloksesta.”

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

“Tv-sarjassa pyysin miestä olemaan alasti ja se kieltäytyi. Mä sanoin, et ’se olis niin hauska, jos se olis alasti’ ja se ei suostunut ja mä ajattelin, et ’mikä mammo’, mut nyt se on ihan selvää, et minkä takia se pomppis alasti jossain ohjelmassa. Se ei tunnu nyt niin perustellulta, se ei riitä et se olis mun mielestä hauskaa. Siitä propsit sille näyttelijälle, et se sanoi vaan, et ei.”

- ohjaaja, nainen, 50+

28) Kokemukset työryhmistä

Intiimikohtausten kuvaustilanteessa on setin sulkemisesta huolimatta aina paikalla ohjaajan ja näyttelijöiden lisäksi myös työryhmän jäseniä, joten työryhmän käytös voi vaikuttaa paljonkin kuvaustilanteen tunnelmaan ja tekijöiden kokemukseen. Suomessa tekniset työryhmät ovat yleensä erittäin hyvin työllistettyjä ja siitä syystä hyvin kokeneita, usein jopa kokeneempia kuin näyttelijät tai ohjaajat.

Työryhmien ammattitaito ja sen arvostus tuli ilmi myös haastattelumateriaalissa kysyessäni haastateltavien kokemuksia työryhmien käytöksestä intiimikohtauksissa. Ohjaajista yhtä lukuun ottamatta kaikki ja näyttelijöistä 90 prosenttia oli kohdannut pääsääntöisesti vain moitteetonta käytöstä työryhmiltä intiimikohtauksissa. Työryhmien ammattimaista ja hienovaraista suhtautumista intiimeihin kohtauksiin kehuivat sekä ohjaajat että näyttelijät.

Monet haastatellut arvostivat työryhmäläisiä, jotka keskittyivät intiimikohtauksissa töihinsä eivätkä tehneet itsestään tai kohtauksen erityisyydestä numeroa. Näyttelijät pitivät tärkeänä myös sitä, että työryhmäläiset katsovat pois päin näyttelijöiden ollessa alastomia, ellei työtehtävän luonne erikseen vaadi näyttelijöiden seuraamista.

“On siunautunut sen verran ammattilaisia ympärille, et nää on menny tosi siististi. On voinut antaa sen tilan ja intimitteettisuojan siinä vaiheessa kun tehdään ja ne on suhtautunut tilanteeseen järkevällä tavalla.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Ohjatessa oon saanu valita omat työryhmät ja ne on ollu todella pro. Parhaat työryhmähän on sellaisia, jotka lähtee ite pois setistä tällaisessa kohtauksessa, ei tarvii ees sanoo mitään. Ja jos niiden pitää tehdä siinä setissä jotain ni ne käyttäytyy kuin olis K-kaupassa ostoksilla, tekemättä kohtauksesta mitään numeroa.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Kun on ammattilaisia, ni ammattimaisesti. Ne tajuu sen, et ne pitää suunsa kiinni eikä ota huomiota itseensä. Koettaa olla häiritsemättä, ihan samalla lailla kuin toisissakin kohtauksissa. Suomessa on todella hyviä työryhmiä.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Mun mielestä suomalaiset tekniset työryhmät on tosi hyviä. Ei oo koskaan ollut sellaista oloa, et ne haluis tuijottaa. Ne hoitaa mun mielestä paremmin kuin monet ohjaajat sen tilanteen. Ne kattoo esimerkiksi usein pois päin, kun tulee laittaa mikkiä johonkin intiimiin paikkaan. Mä rakastan elokuvatyöntekijöitä. Ne on tyyppejä, joilta saa usein eniten tukea pahimmissa tilanteissa. Muistan sellasia lempeitä nyökkäyksiä, et ‘kaikki hyvin, ei hätää’. Niille varmaan opetetaan se.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Työryhmät on suhtautuneet tosi hienosti ja diskreetisti, se liittyy Suomessa myös siihen et näyttelijät ja työryhmä on tosi yhtenäisiä. Kun kaikki on enemmän tai vähemmän kavereita, ni on se niillekin noloa kun yksi ottaa vaatteet pois ja siksi ne haluaa olla ammattimaisia ja diskreettejä niissä tilanteissa.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Suurin osa työryhmien käytökseen liittyvistä huonoista kokemuksista koski harjoittelijoita ja kokemattomia ammattilaisia. On ymmärrettävää, etteivät alalle pyrkivät tai juuri tulleet tekijät vielä tunne käytäntöjä ja diskreettiä toimintatapaa intiimikohtauksissa ja siksi olisi tärkeää, että heitä ohjeistettaisiin hyvin ennen tällaisia kohtauksia. Yksikin väärä katse tai kommentti riittää pilaamaan tunnelman intiimikohtauksessa ja vääränlainen käytös voi aiheuttaa turvattoman olon näyttelijöille.

“Huomaa aina kokemuksen erot, kaikki jotka on olleet vähääkään enemmän setissä tietää miten pitää käyttäytyä. Toki välillä tulee suoraan kouluistakin tyyppejä, jotka on tosi skarpeja ja empaattisia. Sitten on joskus niitä harjoittelijoita, jotka on kännykkä kädessä setissä ja niinhän ei voi olla tällaisessa tilanteessa, koska ensimmäinen ajatus näyttelijällä on, että silloin voi ottaa tilanteesta kuvan. Et jos haluat olla somessa ni mee jonnekin muualle tekemään se. Kun tän opettaa heti kättelyssä nuorelle alalle tulevalle niin sen varmasti kyllä muistaa tulevaisuudessa. 95-prosenttisesti työryhmät on kuitenkin olleet hyvin ammattimaisia. Näyttelijöille annetaan tilaa ja rauhaa, monitorit suljetaan pyytämättä ja puvustaja on aina yllivarautunut kaikkiin mahdollisuuksiin. Käytännössä aina kyseenalainen käytös liittyy kokemattomuuteen ja on siksi korjattavissa ystävällisellä opastuksella.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Joku nuori harjoittelija on joskus jäänyt jotenkin kattoo ja sit ne on hellästi ohjattu pois siitä tilanteesta. Enemmän

ehkä sellasesta uteliaisuudesta, ei niinkään tirkistelläkseen. Sellasessa tilanteessa on apulaisohjaaja sanonut, et 'näissä kohtauksissa on yleensä läsnä vaan ne joita niissä tarvitaan, sä voit mennä kahville'."

- ohjaaja, nainen, 50+

"Kerran yksi ääniharjoittelija meni korjaamaan mikkiä niin, et se nosti näyttelijän hameen kesken kaiken ylös. Mut kyl se siitä sai heti äänittäjältä palautteen."

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Suurin osa työryhmiin liittyvistä ikävistä kokemuksista oli seurausta työryhmän jäsenen ajattemattomuudesta tai tietämättömyydestä. Tahallisia työryhmän taholta tulleita asiattomuuksia tuli aineistossa ilmi hyvin vähän. Monet näyttelijät korostivat suljetun setin merkitystä intiimikohtauksissa, koska työryhmän rajaaminen jättää yleensä setin ulkopuolelle harjoittelijat ja muut ylimääräiset henkilöt.

"Yksi harjoittelija yritti väkisin tulla suljettuun settiin kun tiesi, että naisnäyttelijä kohta nakuilee. Se oli ihan mahdotonta, yritti keksiä itselleen jotain syytä miksi sen pitäisi tulla mestoilte. Siitä sanottiin hänelle ja nopeasti sit ymmärsi, ettei hänen kuulu olla paikalla."

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

"Äänipuoli on ehkä joskus ollut sellanen, et tarviiko niiden herkeämättä tuijottaa. Monet on sellasia, että kattoo kohdeltiaasti muualle, mut jotkut törkeesti tuijottaa. Tai sit se miten laittaa mikrofonia. Siinäkin on tapahtunut viimeisen kymmenen vuoden aikana aikamoinen muutos. Nekin varmaan lukee sitä tilannetta, et kuka näyttelijä pohjalta vetää heti paidan ylös, et 'laita' vai pitääkö kysyy, et 'haluutko laittaa ite'."

- näyttelijä, nainen, 50+

"Yleensä työryhmät on olleet tosi kunnioittavia, mut mukaan mahtuu yleensä aina joku törppö, joka vaan tuijottaa. Siksi on niin tärkeetä olla closed set, että siellä kaikki oikeesti tekee jotain. Ei tarvii olla kuin yhden sekun-

nin väärä katse pilaamaan tilanteen."

- näyttelijä, nainen, 50+

"Joskus on ollut sellaista tietämättömyyttä, jos ei oo erikseen jossain aamupalaverissa informoitu työryhmää siitä, et tällaista kohtausta tehdään. Tyyliin, et 'tänään tehdään seksikohtauksia, näyttelijät joutuu olemaan vähissä vaatteissa, hoitakaa hommanne, mut pysykää poissa setistä kun kuvataan'. Kaikki ei vaan aina oo ollu tietoisia siitä, et näyttelijälle alastomana olo ei välttämättä oo niin helppoo tai mutkatonta."

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Useampi haastateltu näyttelijä otti puheeksi maski- ja pukuosaston merkityksen intiimikohtauksissa. Puvustajia, pukusuunnittelijoita ja maskeeraajia pidettiin tärkeinä tukihenkilöinä ja näiden osastojen apua ja ammattitaitoa arvostettiin hyvin paljon. Pukutiimi ja maskeeraajat ovat tuotannon alkumetreiltä saakka näyttelijöiden iholla, joten luottamuksellinen suhde syntyy usein automaattisesti.

Monet näyttelijät pitivät pukuosaston tärkeimpänä tehtävänä näyttelijöiden kylpytakeista tai muista suojista huolehtimista vähäpukaisuutta sisältävissä kohtauksissa. Pääsääntöisesti näyttelijät toivovat tämän tapahtuvan automaattisesti ja heti kun kamera lakkaa käymästä. Eräs haastateltu näyttelijä piti työryhmän liian suojelevaa käytöstä häiritseväenä. Pukutiimin olisikin hyvä käydä näyttelijöiden kanssa etukäteen läpi sopivat käytännöt kylpytakkien tai muiden suojien tuomisen suhteen.

"Puvustajan rooli on tosi tärkeä, et se tulee pukemaan heti tauoilla ja kohtauksen jälkeen. Mä sitä itekin kyllä pyydän, mut aina sitä ei tajuu tai kehtaa pyytää. Ni se on tosi tärkeetä, et se on liian innokkaasti tuomassa vaatetta, mieluummin heti."

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

"Puku ja maskihan on niitä jotka hoitaa aina näyttelijöiden mukavuutta. Kun eihän siellä sellaista henkilö oo, jonka ammattinimike on, et 'turvaa jatkuvasti näyttelijöiden intimizeettiä ja tee heidän olonsa mukavaksi sillon kun kamera ei käy'. Kyl ne on aina maski- ja pukumimmat, jotka tuo kylpytakin tai peiton ja pitää huolta siitä, et voi nousta sängystä niin, et ei perse vilku. Se on tietysti vähän hassua, etä jos heitä ei kiinnostaisi tällainen 'omaistyö' siellä?"

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

"Pukutiimi on aina ollut tosi varautunut ja tulleet tarjoamaan lisävaatetta heti kun kiitos on sanottu. Ovat myös pyytäneet muita kääntymään pukeutuessani. Tuntuu, että he ovat olleet se suurin turva."

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mua melkein häiritsee kun ihmiset on niin häveliäitä, tulee laittaa heti peittoa päälle.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Maski- ja pukuhenkilöiden tilannetajua ja hienovaraisuutta kiiteltiin monissa haastatteluissa. Jotkut naisnäyttelijät kertoivat pyytävänsä pukutai maskihenkilöitä seuraamaan monitoria ja kertomaan näyttelijälle, jos kuvassa näkyy enemmän alastomuutta kuin on sovittu. Tällainen toiminta ei kuulu puku- ja maskihenkilöiden työnkuvaan, mutta he ovat usein valmiita auttamaan ja näyttelijät olivat siitä hyvin kiitollisia. Eräs näyttelijä sanoi saaneensa pukusuunnittelijoilta apua myös alastomuuden rajojen kunnioittamiseen liittyvissä asioissa. Näyttelijän kannattaa ottaa omat rajat puheeksi pukusuunnittelijan kanssa jo hyvissä ajoin, jos puvustuksella on alastomuuden rajojen suhteen merkitystä.

“Maski on saattanu ottaa mut maskiin vaan siks, et ne näkee et mä tarviin tauon. Tai käyny vaan kyselemässä, et ’onks kaikki hyvin, voinks mä auttaa?’. Vaikka ei se oo niiden työtä. Ne on sellasia luottotyyppejä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Vaikka olis ihanakin ohjaaja ja siihen täysi luotto, ni maskeeraaja ja puvustaja on yleensä tosi läheiset ja mä sanon melkein aina, et ’voittekste kattoo, ettei näy mitään mitä ei oo sovittu’. Ne on tienny mitkä on mun rajat.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Puvustaja kannattaa ottaa ykkösassariksi ja henkiseksi sekä fyysiseksi tueksi näissä kuvaustilanteissa. Heti kun kuvaustilanne on ohi niin puvustaja tuo aamutakin tms. ja sen kanssa voi sopia, että se kattoo ruutua ja kertoo ottojen välissä mitä näkyy ja miten kannattaa itseään asemoida, jotta näkyy vähemmän. Maskeeraajat ja puvustajat mielellään auttaa näissä tilanteissa ja ne pitäisi ottaa isommin mukaan tähän keskusteluun.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Pukusuunnittelijan ja puvustajan mahdollisuus vaikuttaa on iso ja oon saanut paljon tukea siltä osastolta. Oon vaikka sanonut, et mä en haluu näyttää mitään ja ollaan yhdessä käyty ostamassa alusvaatteet, joissa mulla on mukava olo. Vaikka korkeavyötäröinen korsetti, jos oon halunnut peittää enemmän. Tai joku body on ollu joskus ja miesohjaaja on ollu sillee, et ’mikä toi nyt on? Alusvaatteet kehiin.’ Ja sit mä oon voinu sanoa, et “tää on nyt tää” ja pukusuunnittelija on seissy mun takana siinä asiassa, et ’tää on meidän näkemys tästä, tää on meistä hieno’. Siinä on iso mahdollisuus vaikuttaa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Haastatteluissa tuli ilmi myös muutamia ikäviä kokemuksia puku- ja maskitiimeistä. Kokemukset

liittyivät pääsääntöisesti puvustajan kokemattomuuteen. Pukusuunnittelijoiden tulisi ohjeistaa pukuharjoittelijoita ja puvustajia intiimikohtauksiin liittyvistä käytännöistä samalla tavalla kuin muidenkin osastojen johtajien alaisiaan.

“Yhdessä tuotannossa tuli alastonkohtaus vähän yllättäen ja puvustajana oli nuori nainen, joka meni ihan maailmanlopun paniikkiin. Se ei ollut koskaan aikaisemmin ollut paikalla kun näyttelijän pitää olla alasti. Mä sanoin, et käy hakemassa mulle aamutakki tai joku kauhtana, jotta mun ei tarvii seistä alastomana kuvien välissä.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Yleensä kokeneet pukusuunnittelijat pitää aina huolen, et näyttelijällä on hyvä ja mukava olla. Jotain outoja kokemuksia on, et pukusuunnittelija on jättänyt puvustajan settiin ja mä oon kysynyt, et ’mitä mulla on tässä päällä’ ja se saattaa heittää jotain sellasta et ’no mun pitää kysyä ohjaajalta, et onks sulla vaan alkkarit jalassa’. Vaikka eihän se voi niin mennä, et vaan ohjaajalta kysytään. Tommoset asiat ei voi olla sellasia, et joku vaan päättää. Sellasista kommentteista mä oon aina vähän ärähtänyt.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Haastatellut näyttelijät olivat saaneet tukea ja kannustusta intiimikohtauksissa puku- ja maskihenkilöiden lisäksi myös muilta työryhmän jäseniltä. Luottamuksellinen suhde kuvaajaan oli auttanut useampaa näyttelijää haastavassa tilanteessa. Eräs näyttelijä koki kuvaajan jopa tuoneen turvaa tirkistelevää tai ahdistavaa ohjaajaa vastaan.

“Yhteistyöhenkilöitä voi olla paljonkin. Ihanat valaisijat on saattanu sanoa, et ne tekee tosi kauniin valon, et ’sä näytät tosi kauniilta’. Sellanen kannustaa paljon.” (...)
“Kerran kuvaussihteeri on näyttänyt mulle salaa tällasen kohtauksen matskua vaikka ohjaaja ei halunnut, että niitä katotaan. Kerran kun tissiteippi oli lähtenyt irti kesken kohtauksen ni kuvaussihteeri sanoi mulle kuvauksen jälkeen, et ’mä huomasin sen, se lähti just ennen ku laitettiin poikki, mä sanoin ohjaajalle ja kirjasin sen ylös, et tätä ei sit käytetä tätä kohtaa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Kuvaajan kanssa tollasissa se luottamussuhde on tärkeä. Kuvaaja on se, jonka sä päästät sun iholle.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Mä oon usein kokenut, et ohjaajan silmin nainen on tirkistelyn kohde ja sit taas kuvaaja ei ajattele niin, koska kuvaaja tekee kokonaisuutta. Mulle on tullut ahdistava olo ohjaajasta, et on tullu se olo et ohjaaja on vähän ihastunut tai jotain, ni sit on tukeutunut kuvaajaan siinä kuvaustilanteessa, koska on ajatellut et toi ainakin katsoo sen kameran läpi, siinä on ainakin se yks filtti. Ja on tarkistanut siltä, et onks tässä mitään järkeä. Se kuitenkin

tekee ne tekniset ratkaisut siinä. Oon usein tukeutunut kuvaajaan, jos ohjaaja ei esimerkiksi oikein tiedä mitä se haluaa. Kuvaaja onkin yhtäkkiä ehdottanut jotain ja se on tuonut luottamusta.”

- näyttelijä, nainen, 50+

Neljä haastateltua näyttelijää oli kokenut työryhmän käyttäytyneen joskus intiimikohtauksissa vaivaantuneesti tai kiusaantuneesti. Kiusaantumisista voi olla vaikea välttää, mutta työryhmän kannattaa pyrkiä hoitamaan työnsä mahdollisimman neutraalisti ja samalla tavalla kuin muissakin kohtauksissa, toki erityisolosuhteet huomioon ottaen. Erityisen kohtauksen kauhisoleminen tai kommentointi voi tehdä tunnelmasta vielä vaivaantuneemman.

“Kun ne on harvemmin tehtyjä kohtauksia ja niissä on erityinen laatu kun ollaan intiimiyden ja paljouden äärellä, ni monesti tuntuu, et ryhmä on vähän vaivaantunut tai vähän varpaisillaan. Vaikka jos joku murtuu kyyneliin jossain kohtauksessa, ni se ei aiheuta ihan samaa vaivaantuneisuutta vaikka siinä oltais yhtä avoimia.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Kyl siihen vaikuttaa tosi paljon se, et miten ympäröivä ryhmä suhtautuu siihen asiaan. Jos ne lasittuneet, hätäiset silmät alkaa heti tuijottaa, et ‘tänäänhän meillä on sitten’ ja sit alkaa se, et ‘monitorit kiinni!’ ja ‘kaikki ylimääräiset pois setistä’ ja puhutaan paksulla äänellä, ni sit tajuu, et täällä tapahtuu jotain ihan hirveetä. Kyllähän se luo sitä tunnelmaa kun näyttelijän tehtävä on aistia kaikkea, vaikuttaa ja vaikuttua. Näyttelijät on niin alttiita vaikuttamaan siitä yleisestä ilmapiiristä eikä niiltä pysy mikään salassa, ei ne oo mitään pikkulapsia. Tää liittyy paljon muuhunkin kuin intiimikohtauksiin. On ihan turha kuvitella, et näyttelijät ei aistis mitä siellä supistaan nurkissa, et on outo ilmapiiri. Kun on itse vaivaantunut niin helpommin myös aistii muiden vaivaannusta. Kaikki yrittää tehdä työnsä mahdollisimman hyvin, mut siihen vaan tulee erilainen viritys.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Jos näyttelijälle tulee sellainen olo, et kaikki on tosi kiusaantuneita, et miks tällanen kohta on. Se tulee jo siinä kun mennään kohti tällaista keskustelua kun kaikki kuiskutelee ja kauhistelee, et ‘eiks sulla nyt saa olla, ai herranjumala’. Ja vitsailua, et ‘nyt ei kyl mikrofonia voi mihinkään laittaa’. Vaikka ne yrittää tietysti helpottaa toisen oloa, ni silti tulee se olo, et nyt lähetään lähtökohtaisesti tekemään jotain huonoa, et ‘miks tällanen nyt pitää olla?’ Siinä mielessä se valmistautuminen tollaseen kohtaukseen on erillainen, siinä on tullu jo monta impulssia, et se olis jotenkin väärin. Sen on kuullu jo moneen kertaan ennen ku menee sinne ja se toki vaikuttaa siihen suoriutumiseen.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Joskus työryhmän vaivaantuneisuus saattaa purkautua intiimikohtauksen kuvaustilanteessa hermostuneena huumorina ja se oli tuntunut joistakin haastatelluista ikävältä tai epäkunnioitavalta. Kiusaantuneen tunnelman keventämisen huumorilla voi olla oleellista näyttelijöille, mutta työryhmän jäsenten kannattaa harvoin lähteä mukaan vitsailuun.

“Yhdestä maskeeraajasta ja yhdestä puvustajasta on näkynyt hermostuminen tai jännittäminen niin, että ne on alkaneet heittää läppää. Se ei oo keventävää vaan hermostuneisuus tarttuu.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“On lihasmuistissa joku kokemus näyttelijänä, et työryhmä olis vitsailut keskenään. Ja siitä mulle on jäänyt sellanen kauhukuva. Se oli jotenkin niin äijämeininkiä se muutenkin. Jos kuvaaja ja ohjaaja on äijä ja haluaa luoda epäkunnioittavan ilmapiirin, jossa heitetään huulta ni se vaikuttaa koko ryhmään, et ihmiset ottaa sen niin, et tää on ihan ok tässä.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Yritin kuvauspaikalla pitää alaikäisen vastaanäyttelijän kanssa hyvää meininkiä yllä ni maskeeraajat heitti mulle sellaista vihjailevaa läppää, et ‘siellä on teillä nyt aika hyvä meininki’. Niillä oli ehkä sellainen olo, et niiden pitää jotenkin suojella tyttöä, mutta mä koin, että se oli asiantonta ja häiritsi mun työtä. Me too -keskustelun valossa en kyllä ihmettele, että kokeneemmat kollegat haluaa suojella nuorempia näyttelijöitä.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Tärkeetä on myös, et työryhmät on briiffattu siihen millasta kohtauksista ollaan tekemässä ja millanen ilmapiiri siellä on. Ettei oo ketään tirkumassa tai heittämässä kaksimielistä, itseä keventävää läppää. Et on tietty kunnioitus sitä intimitteettiä ja asian arkuutta kohtaan.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Yhdessä seksikohtauksessa me kevennettiin vastaanäyttelijän kanssa tilannetta vitsailemalla ja valomies naurahti ja samantien yritti vetää pokan takas. Hän koki, että te voitte, mut mä en voi lähteä tohon mukaan.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Suomessa työryhmät ja näyttelijät ovat paljon tekemisissä keskenään ja tutustuvat toisiinsa etenkin pitkissä tuotannoissa. Tuttujen ihmisten kanssa työskenteleminen voi tehdä intiimikohtausten tekemisestä näyttelijöille helpompaa ja siksi intiimikohtauksia harvoin toivotaan toteutettavaksi tuotannon alkuvaiheessa. Joillakin haastatelluilla näyttelijöillä oli kokemuksia myös ulkomaisista tuotannoista, joissa työryhmän koko on yleensä huomattavasti suurempi

ja näyttelijöiden kanssakäyminen työryhmän kanssa vähäisempää. Amerikassa työskennelleet näyttelijät kokivat, että työryhmien suhtautuminen intiimikohtauksiin oli paljon varovaisempaa ja joskus jopa liian hysteeristä.

“Siinä on huomannut, et on kivempi tuntee kaikki puomittajat ja puhuu niiden kaa, se on sillon pikkasen eri asia näytellä kun tuntee sen ryhmän, ihan jo ylipäättään. Sillon ekoissa jutuissa kukaan ei ees esitelly ja ne oli vaan jotain tyyppejä siinä ympärillä. Tollasessa intiimissä kohtauksessa se helpottaa kun vähän jo tuntee.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Jenkeissä on työryhmissä enemmän oman porukan sisäistä ohjeistusta, ennen päivää HOD-palaverissa käydään läpi osastonjohtajien kanssa ja ne hoitaa tiedotuksen. Se menee paljon saumattomammin siinä mielessä.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Sit on hauskaa kuinka hysteeristä jenkeissä oli. Mulla oli yks tosi kiltti kohtaus missä piti mennä uimaan. Ni sit kaikki tuli sanomaan, et ‘hey, this is your big day today’ ja mä olin sillee, et ‘hei lopettakaa, älkää te tehkö tästä numeroa. Se alkaa ahdistaa tosi paljon.’”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Amerikassa jopa closed setissä olevat kääntää selän, jos se vaan on mahdollista. Se on äärimmilleen vietyä.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

TYÖRYHMÄN OHJEISTAMINEN INTIIMIKOHTAUKSISSA

Ohjaaja toimii kameratuotannoissa työnjohtaja-asemassa, joten halusin selvittää miten paljon haastattelemani ohjaajat ovat ohjeistaneet työryhmiään intiimikohtausten kuvaamisen suhteen. Suurin osa haastatelluista ohjaajista (75 %) kertoi antaneensa vähän tai jonkun verran tavallista enemmän ohjeita työryhmille intiimikohtauksissa. Kaksi ohjaajaa oli ohjeistanut työryhmää intiimikohtauksissa paljon tavallisia kohtauksia enemmän kun taas kolme haastateltua ohjaajaa ei ollut pitänyt tarpeellisena työryhmän erityisempää ohjeistamista.

Ohjeistamista oli pidetty tarpeettomana ammattimaisten ja tuttujen työryhmien kanssa työskennellessä. Yksi ohjaajista ei ollut ohjeistanut työryhmiään aiemmin, mutta aikoi muuttaa toimintamalliaan tulevissa produktioissa havahduttuaan huonon käytöksen mahdollisuuteen.

“En ole antanut mitään erikoisohjeita enkä anna. Mä oon ammattilaisten kanssa tekemisissä ja ne ymmärtää ne

jonkinasteiset erikoisvaatimukset, joita nää kohtaukset edellyttää. Ajattelen pikemminkin niin, et jos joku sählää tai mokaa, ni sit mä puutun siihen, mutta kokisin hölmöksi ottaa HOD-palaverissa esiin, et ‘muistatte sitten käyttäytyä.’”
- ohjaaja, mies, 50+

“Mulla on ne omat ryhmät ja omat ihmiset joiden kanssa mä teen. Kaikki ihmiset on aina kauheen asiallisia ja mukavia, ni ei oo tarvinnut erikseen ohjeistaa. Ihmiset on mun mielestä luonnostaan aika tahdikkaita ja huumorintajuisia, jossakin määrin jopa sydämellisiä. Se edesauttaa sitä et se tilanne ja lopputulos voi olla samaa.”
- ohjaaja, nainen, 50+

“Muissa kohtauksissa on ollut kuvausryhmää, jotka on käyttäytyneet huonosti, heittänyt huonoa läppää, joka on häirinnyt mua ja näyttelijöitä. Ni nykyään ajattelen, et voi olla ihan hyvä ohjeistaa työryhmää kaikista itsestäänselvistäkin asioista, koska näköjään mikään ei ole itsestäänselvää.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

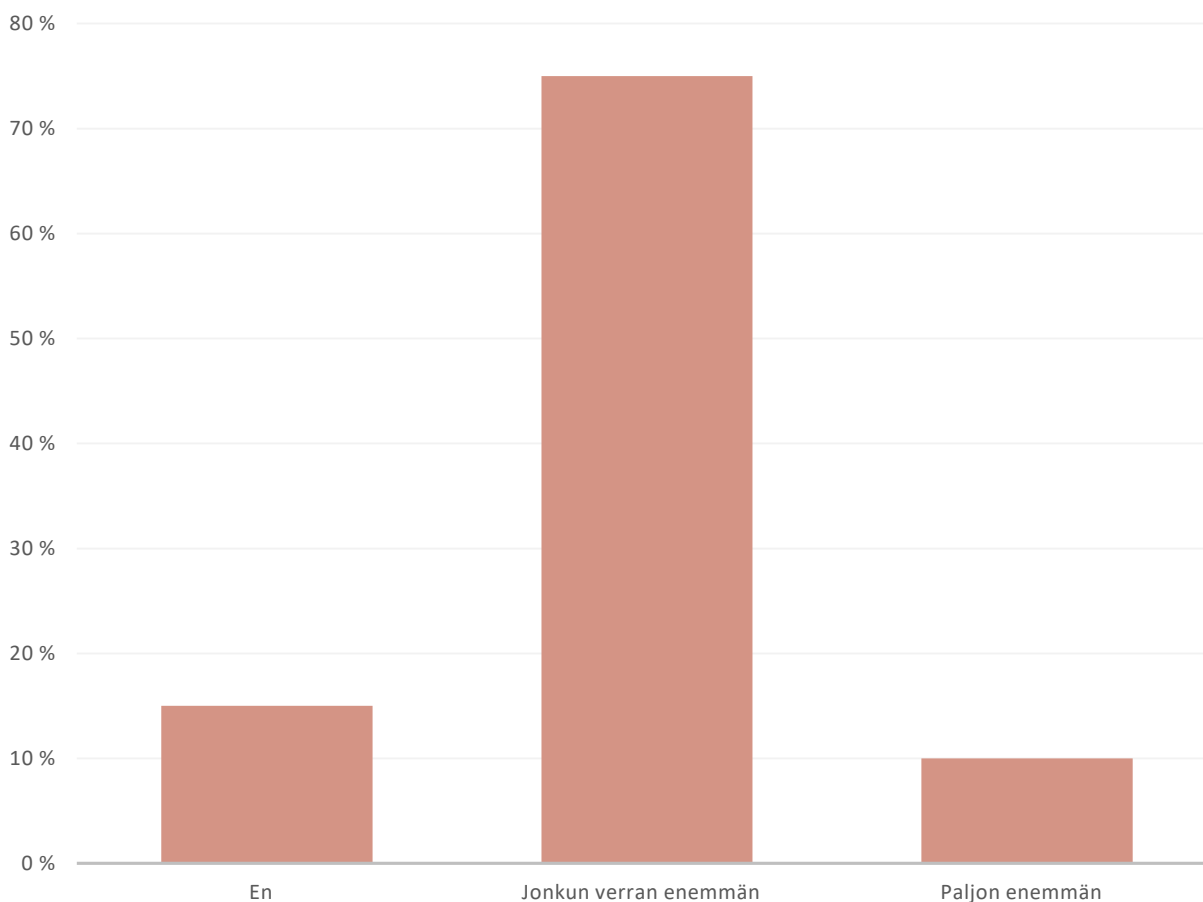
85 prosenttia haastatelluista ohjaajista oli joskus antanut intiimikohtauksissa työryhmälle ylimääräisiä ohjeita tai neuvoja, mutta ohjeistaminen oli ollut usein melko vähäistä. Työryhmän jäsenten koettiin monesti olevan ohjaajia kokeeneempia intiimikohtausten tekemisessä, joten työryhmän yksityiskohtaisempaa ohjeistamista ei oltu pidetty tarpeellisena.

“Yhden leffan ryhmän kanssa ei tarvinnu ees muistuttaa mitään, et ‘kukaan ei sit kommentoi’ kun ne oli kaikki mua sata kertaa kokeneempia kaikessa. Enemmän ne olis voinu opettaa mulle sitä miten noissa toimitaan. Lähinnä mä oon aika tarkka siitä, et setissä pitää olla työrauha.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Musta tuntuu, et se on niin selkeätä, et kaikki on tietosia, et ‘tänään on tämmönen’ ja jengi on diskreettiä, et ei sinne kukaan ryntää settiin kertomaan jotain omia läppiä.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Vain kaksi haastateltua ohjaajaa oli kokenut tarpeelliseksi työryhmän perusteellisemmän ohjeistamisen. Keskustelut oli käyty tuotantoryhmän ja eri osastojen johtajien (eli HODien) kanssa jo ennen kuvauksia. Myös apulaisohjaajan kanssa keskustelemista pidettiin tärkeänä. Tuloksia saatua kuitenkin väärin se, että toiset haastatellut käsittivät ohjeistamisen vain ohjeiden tai neuvon välittämisenä työryhmälle kun taas jotkut haastatellut laskivat mukaan myös toimintamalleista ja -strategioista työryhmän kanssa (yleensä ennen kuvauksia) käydyt keskustelut.

Oletko ohjeistanut kuvaajaa/työryhmää enemmän intiimikohtausten kuvaustilanteessa? (ohjaajat)

“Puhuttiin yllättävänkin tarkkaan kuvaajan, äänittäjän ja valaisijan kanssa. Loistava apulaisohjaaja oli ollut ennenkin näissä tilanteissa ja oli etukäteen jo selvää, et se on closed set. Pyysin kohtaukselle enemmän aikaa.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Tuotantoryhmän kanssa käydään pääperiaatteet läpi. Et mitä toiveita on, minkä kokoinen closed set, ketkä voi olla paikan päällä. Ja HODien kanssa on käyty läpi, et miten jätetään rauhaa siihen tekemiseen, ettei kukaan tuu väärässä kohdassa tuputtamaan meikkiä naamaan. Tai valomiehille tiettyjä ohjeita siitä kuinka paljon läsnä saa olla tai kuinka paljon saa häiritä tilannetta kun esimerkiksi harjoitellaan. Tää keskustelu on käyty HODien kanssa ennen kuvauksia. Ja apulaisohjaajan kanssa käydään läpi vielä tarkemmin.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Useamman haastatellun kohdalla ohjeistaminen oli liittynyt työskentelyyn kuvaajan kanssa: oli käyty läpi näyttelijöiden alastomuuden rajoja ja sitä mitä kuvissa on tarpeellista tai sopivaa näyttää.

“Oon käynyt läpi kuvaajan kanssa näyttelijöiden rajoja, et ’tässä ei sit näy tätä ja tätä’, mut en tarkemmin.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Kuvaajien kanssa on mietitty aika paljon etukäteen, et miten se kuvataan ja musta tuntuu, et varsinkin kameratiimi on tollasessa tilanteessa tosi fokusoitunu siihen laitteeseensa ja yleensä on paljon vähemmän mitään läinkytystä tai läpänheittoa. Se tunnelma muuttuu vähän vaikei sanois mitään etukäteen mistään.”
- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Tarkempaa työryhmän ohjeistamista tai yhteistä keskustelua pidettiin tarpeellisena esimerkiksi monimutkaisemmissa intiimikohtauksissa, alaikäisten näyttelijöiden kanssa työskennellessä tai epäasiallisuuksia kohdattaessa. Eräs ohjaaja oli pitänyt tarkempaa ohjeistamista tarpeellisempänä ennen digiaikaa ja monitoroinnin puuttumista.

“Jos olis sellanen tilanne, et olis monimutkainen alastonkohtaus, ni sit mä varmaan tuotannon alotuspalaverissa kävisin sen tarkemmin ja kannustaisin erityisesti huomavaisuuteen.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Yhdessä tuotannossa missä oli alaikäinen näyttelijä ni on puhuttu, et se pitää extramuistaa, et sillä pitää olla turvallinen olo siinä.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Ehkä sitä joutu ennenvanhaan sitä sanallista informaatiota antamaan enemmän kun kuvattiin filikalle eikä ollut monitorii, koska silloin mä en näe ite. Mut nykyään mä näen monitorilta ite kaiken ja voin sanoa, et ‘toi ei näytä kivalta’. Mut muuten kyllä maalaisjärjellä on pärjätty. Jos mä näkisin, et joku jää siinä hieromaan tissiä samalla, ni kyl mä sit sanoisin, et ‘lähe menee’.”

- ohjaaja, nainen, 50+

Työryhmää oli ohjeistettu myös closed setin ja näyttelijöiden suojaamisen tai peittämisen suhteen. Tällaiset keskustelut tulee käydä etukäteen, jotta kuvaustilanteessa ei tule epäselvyyksiä siitä kenen vastuulla setin tyhjentäminen tai näyttelijöiden suojaaminen kuvien välillä on.

“Sen mä halusin, et näyttelijöiden ei tarvii odotella ottojen jälkeen takkeja/kylpytakkeja. Jossain vaiheessa oli ehkä joku, et ne ei saanu sitä heti ja sit mä oon heittänyt sängyltä jonkun viltin tai peiton.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Työryhmää oli lisäksi ohjeistettu jonkin verran yleisemmässä suhtautumisessa intiimikohtauksiin. Jotkut ohjaajat halusivat saada aikaan keskittyneen työilmapiirin ja työryhmän vitsailua intiimikohtauksissa pidettiin epäsopevana. Eräs haastateltu ohjaaja oli kohdannut usein kiusaantuneisuutta työryhmässä ja halusi vastaisuudessa ohjeistaa työryhmää pitämään yllä normaalia tunnelmaa myös intiimikohtauksissa.

“Yritän rohkaista ryhmää siihen, että kun näyttelijöillä ei ole vaatteita niin ei jauheta paskaa vaan tehdään se kohtaus mahdollisimman nopeasti ammattimaisen keskittymisen tunnelmassa.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Kuvasuunnittelussa on juteltu tosi paljon näistä kohtauksista. Mä oon pyytännyt etukäteen paikalla olevalta ryhmältä, ettei näissä tilanteissa esimerkiksi vitsailtaisi. Ettei kenellekään tulisi sellaista fiilistä, että joku vitsailee omalla kustannuksella.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Jos kuvausryhmä on tosi säikky, piiloutuu mikrofonin taakse ja kuvaaja kattoo vaan maahan, ni sekin on ihan tyhmää. ‘Me ollaan nyt töissä ja jostain syystä tää on nyt meidän työtä tänään. Ja nyt meidän pitäis vaan päästä yli kaikesta henkilökohtaisesta häpeän ja nolouden tunteesta ja suhtautua tähän vaan reippaasti.’ Ja mä uskon, et se on myös se mikä auttaa näyttelijää. En tarkoita, et kenenkään pitäis siellä mitään läppää heittää, mut sellanen normaalin palauttaminen siihen tilanteeseen.”

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

29) Epäasiallinen käytös ja seksuaalinen ahdistelu

Me too -liike toi ilmi epäasiallista käytöstä ja seksuaalista ahdistelua myös Suomessa. Aluksi esiin tuli häirintätapauksia elokuva- ja tv-tuotannoissa, mutta keskustelu laajeni nopeasti muillekin aloille. Av-ala on ollut erityisen tarkastelun kohteena, koska työ on julkista ja näyttelijän ja ohjaajan välinen valta-asetelma, näyttelijäntyöhön liittyvä fyysinen kontakti ja intiimit työtilanteet saattavat mahdollistaa asiatonta käytöstä muita aloja enemmän. Näyttelijöiden haavoittuvuus korostuu intiimikohtauksissa, joissa näyttelijät ovat usein vähäpukeisia tai jopa alastomia. Halusin tässä selvityksessä selvittää miten paljon haastattelemani tekijät olivat kohdanneet epäasiallista käytöstä ja seksuaalista ahdistelua juuri intiimikohtauksia tehdessään.

Haastatelluista näyttelijöistä jopa 30 prosenttia (12 henkilöä) kertoi joskus kokeneensa tai todistaneensa epäasiallista käytöstä tai seksuaalista ahdistelua intiimikohtauksia tehdessään. Yhdeksän näyttelijän kohdalla kokemuksia tuli ilmi useita. Naiset olivat kokeneet epäasiallista käytöstä miehiä useammin, mutta ikäviä kokemuksia oli myös viidellä miesnäyttelijällä. Haastatelluista ohjaajista vastaavia kokemuksia oli vain kahdella. Ohjaajien kokemukset liittyivät epäasiallisen käytöksen todistamiseen, kun taas kysymykseen myöntävästi vastanneista näyttelijöistä kaikki olivat kokeneet epäasiallista käytöstä tai seksuaalista ahdistelua myös itse.

En määritellyt tarkemmin epäasiallisen käytöksen tai seksuaalisen ahdistelun rajoja vaan jätin määrittelyn haastatelluille. Muutamien haastateltujen negatiiviset kokemukset intiimikohtauksista olisivat mielestäni täyttäneet epäasiallisuuden rajat, mutta haastatellut eivät itse pitäneet tilanteita epäasiallisina ja siksi ne on jätetty laskematta mukaan tuloksiin. Jotkut näistä kokemuksista ovat kuitenkin mukana tämän luvun sitaateissa⁴². Useampi haastateltu kertoi kohdanneensa epäasiallista käytöstä tai seksuaalista ahdistelua myös muissa kuin intiimikohtauksissa, mutta se ei ollut

tässä työssä selvityksen kohteena.

Vain kolmella haastatellulla oli kokemuksia fyysisestä ahdistelusta. 75 prosentilla seksuaalista ahdistelua tai epäasiallista kohtelua kohdanneista näyttelijöistä kokemukset liittyivät verbaalisiin ylilyönteihin. Eniten oli koettu ahdistavaa tai loukkaavaa ulkonäköön kohdistuvaa tai seksuaalisviritteistä huumoria tai kommentointia. Tekijöiden keskinäinen vitsailu on intiimikohtausten tekemisessä hyvin yleistä ja monelle huumori toimii jännityksen lievittäjänä. Huumorintaju on kuitenkin kaikilla erilainen ja joidenkin mielestä mielestä hauska ja vaaraton vitsailu voi olla toiselle epäasiallista ja ahdistavaa. Kaksimielistä tai seksuaalista huumoria tulisi siitä syystä intiimikohtausten kuvaustilanteessa välttää aina, jos läsnä on henkilöitä, joiden huumorintaju on itselle vierasta. Tuntemattomien kesken on mahdotonta tietää miten vitsit otetaan vastaan ja pahimmillaan huumori voidaan tulkita seksuaaliseksi ahdisteluksi.

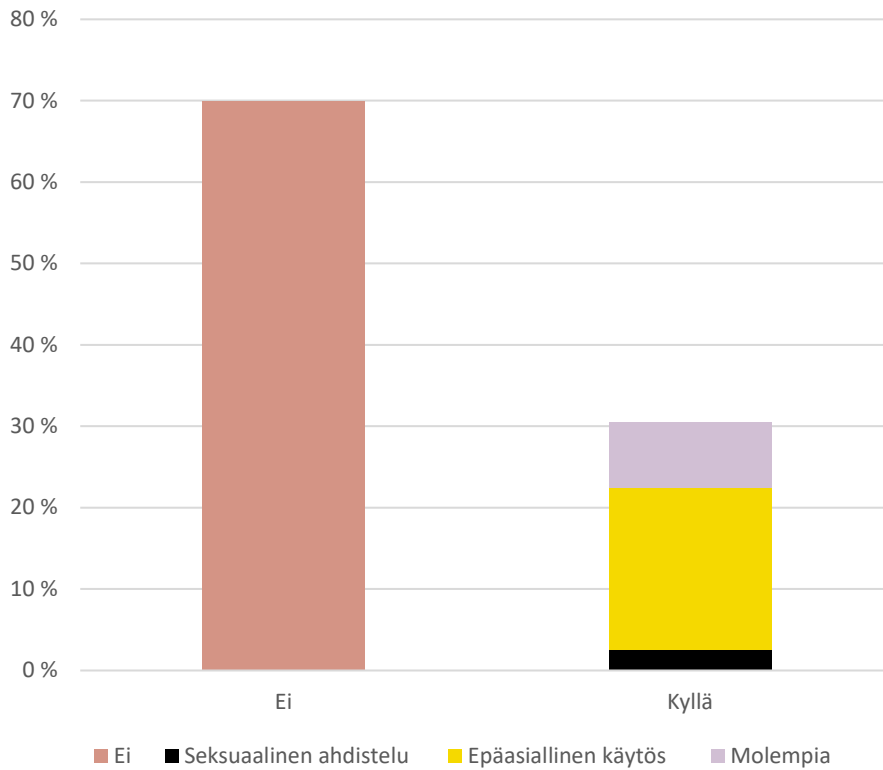
Toisen ihmisen ulkonäköön kohdistuvat vitsit ja kommentit ovat aina vaarallisia, mutta erityisen haitallisia ne voivat olla vitsin tai kommentin kohteen ollessa vähissä vaatteissa. Tällaiset vitsit voivat loukata syvästi ja tuntua vitsin kohteesta ahdistavilta riippumatta siitä onko kyseessä positiivinen vai negatiivinen kommentointi tai vitsailu. Kaksi haastateltua oli sitä mieltä, että uran alkuvaiheessa todistettu naisten esineellistämisen tai vähättely oli ollut "ajan henkeä", mutta vastaavaa käytöstä ei enää pidetty hyväksyttävänä. Huumorin varjolla tehtyihin kommentteihin puuttumista pidettiin vaikeana riippumatta siitä kohdistuuko se itsen vai johonkin toiseen.

"On naljailua ja asiatonta läppää, mut se onkin usein jonkun varjolla, ystävyyden tai ammatillisuuden varjolla. Sitä läpänheittoa ja vittuilua on ihan hirveesti. Ehkä se on jopa niin, et kun tekee jonkun vastaanäyttelijän kanssa, joka onkin selkeesti vain ammatillinen, ni se on harvinaista. Ne rajat on helposti niin hämärät ja sit sitä yllättyykin kun on vastassa täydellinen herrasmies, joka vaan kunnioittaa ja haluaa tehdä työnsä."

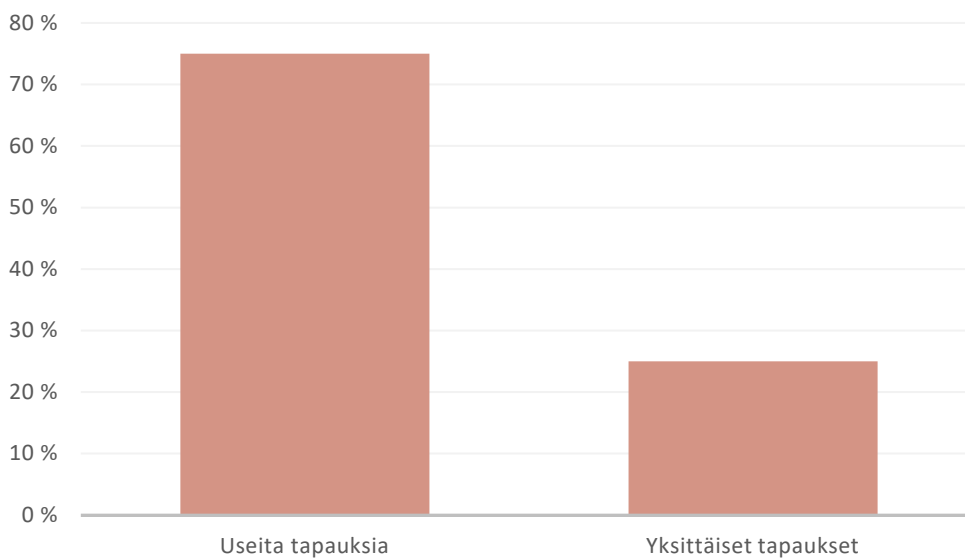
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

⁴² Sitaatissa on merkintä, jos haastateltu ei ole itse pitänyt tilannetta epäasiallisena käytöksenä.

Oletko kokenut tai todistanut epäasiallista käytöstä tai seksuaalista ahdistelua intiimikohtauksissa? (näyttelijät)

Kokemusten määrä

“Ajan henki oli ennen sellainen, naisnäyttelijöitä kohdeltiin vähän eri lailla. Jos oli diiva tai tähden asemassa, ni sit kohdeltiin paremmin, mutta nuorille naisnäyttelijöille oltiin aika törkeitä välillä. ‘Älä sinä ajattele, me ajatellaan tää’. Mut se oli aikakauden meininkiä.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Mihin sen rajan sit vetää? Nyt sitä kattoo tänä päivänä vähän eri tavalla. Aikasemmin ei osannu edes ajatella, et tästä vois puhua eri tavalla. Mut vaikee niitä on ollu nähdä muuten kuin ajan henkenä. Ei mitään räikeetä oo ollu, mut jotain sellasta kevyen huumorin taakse menevää esineellistämistä. Sellasta on esiintyny läpi koko touhun, muakin kohtaan ja itekin sitä tekee itseään kohtaan. Mut aika kilttiä. Tänä päivänä huomaa, et rakenteet onkin ollu snadisti vinossa, et sitä on pidetty tavallisena. Kun ei sitä oo tahalleen tehty, ei vaan oo tajuttu et vois mennä jotain muutakin kautta.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Negatiiviset kokemukset ei oo tavallaan liittyny minuun vaan vastaanäyttelijään. Niissä on ollut mua nuorempia naisnäyttelijöitä ja miesohjaajat. Siinä tehdessä on tullut harvinaisen selväksi ketä tässä kuvataan, kuka on katseen kohteena. Nainen on enemmän se objekti siinä ja se on ollut epäreilua. Sen tajuaa kaikki muut siinä hetkessä. Joku vihjaileva tai puolihuolimaton irrallinen lause ohjaajalta jää sellaseksi möykyksi siihen. Miten sitä kuvataan sitä tilannetta siinä? Miten tapahtuu rajanylitykset? Ne tapahtuu puolihuolimattomasti ja nopeasti ja ne pitäis pysäyttää heti. Kommentit on ollu huumorin varjolla ja sellasia, jotka ei ainakaan kevennä sitä tilannetta. Naisnäyttelijät on jääny yksin niissä tilanteissa ja ne on jotenkin vaiennettu tai ainakaan ne ei oo jatkanu sitä huumoria. Lähtökohtaisesti kaikki yrittää olla hirveän luontevia siinä ja kaikki tajuaa, että on kiire ni ‘rupeeksä nyt hankalaksi tässä?’ Se kiusallisuus yritetään pitää mahdollisimman kaukana siitä ja mitä enemmän sitä yritetään pitää poissa ni sitä enemmän se tulee siihen.”

*- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias
(ei koettu epäasiallisena käytöksenä)*

Kolmessa tapauksessa seksuaalisviritteinen kommentointi oli ollut haastateltujen mielestä selkeän epäasiallista. Kaikissa tapauksissa oli ollut ilmeisesti kyse vastaanäyttelijän kokemasta ihastumisesta tai viehätystä. Vastanäyttelijän kokeminen viehättävänä on toki sallittua, mutta sen tunnustaminen on harvoin järkevää eikä työtilanne tai etenkin intiimin kohtauksen kuvaustilanne ole asian julki tuomiseen oikea hetki. Kaikista kokemuksista tulee hyvin ilmi miten vaikea vastaavanlaiseen kommentointiin on kuvaushetkellä reagoida. Eräs ahdistavan kommentoinnin kohteeksi joutunut näyttelijä oli kuitenkin ottanut tapauksen puheeksi Me too -kampanjan aikaan.

“Nyt vasta muistan tällaisen, et kuiskataan rakastelukohtauksessa korvaan, et ‘Mun tekis mieli tehdä tää sulle oikeesti’ ja sillä seisoo. Siinähän pitäis lopettaa näytteleminen, mut en osannut. Mä oon aina ollut sitä mieltä, et oon pystynyt sanomaan, mut tää on sellainen tilanne jossa olin niin pöyristynyt, etten pystynyt sanomaan mitään. Musta tuntui vielä, että naisohjaaja kuuli sen kommentin, mutta ei reagoinut asiaan. Se varmaan luuli, et se on joku näyttelijöiden metodi. Muistan, et vilkaisin sitä kommentin jälkeen ja sen naamasta näki, et se oli kuullut tän.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Oli yks vähän iäkkäämpi vastaanäyttelijä, joka oli selkeesti vähän ehkä ihastunu muhun ja ne tuli vähän liian intiimeiksi ne sessiot. Sit se lähetti mulle muutaman tekstarin kuvausten aikana enkä osannu suhtautua siihen. Sit se loppu eikä sellasta oo ollu sen jälkeen, mut se meni selvästi jonkun rajan yli. Mä muistan, et yhden oton jälkeen se sano, et ‘huomasitsä?’ ja mä olin, et ‘mitä?’ Ja mä käsitin, et se tarkotti, et hän oli ihan kostuneena. Se oli kiusallista enkä osannu siihen oikeen suhtautua.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Seksikohtauksessa vastaanäyttelijä sanoi sellasen lauseen, josta saattoi ymmärtää, että se olisi halunnut tehdä asioita mulle oikeastikin. Mä mietin, että olisko nyt se hetki kun keskeytän tilanteen ja teen tästä numeron. Mulla olisi täysi oikeus tehdä niin, se paine siitä jos tuotanto myöhästyy ei kuulu mulle. Olin yllätynyt tilanteesta ja huolissani, et tekekö kyseinen tyyppi tällaista useamminkin. Mutta kun me tunnetaan vastaanäyttelijän kanssa, ni mä ajattelin puhua asiasta jälkikäteen. Sit mä puhuin asiasta sen kanssa Me too -kampanjan aikaan ja kysyin, että: ‘Ymmärräthän miksi tää ei ollut ok? Sä voit ajatella, et ihailu tai kommentointi ulkonäköön olis kohteliasta, mutta se ei todellakaan ole, jos on tällainen herkkä työtilanne’. Tyyppi ymmärsi mitä tarkoitin ja lupasi muuttaa käytöstään.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Viiden haastatellun kohdalla tuli ilmi myös vastaanäyttelijän fyysistä koskettelua tai ahdistelua intiimissä kohtauksessa. Kahdessa tapauksessa fyysinen ahdistelu oli kohdistunut miesnäyttelijään, mutta vaikka tilanteet olivat olleet epämiellyttäviä, ei niitä oltu pidetty epäasiallisena käytöksenä tai seksuaalisena ahdisteluna. On tyypillistä, että miesten on vaikeampi myöntää kokemaansa seksuaalista ahdistelua ja pääosin naisten kokemuksia julkituonut Me too -keskustelu on voinut miesnäyttelijöiden kohdalla vaikuttaa omien kokemusten vakavuuden arviointiin. Seksuaalisen ahdistelun ja epäasiallisen käytöksen uhriksi voi kuitenkin joutua yhtä hyvin mies kuin nainenkin, ja asiaton käytös ja fyysiseen koskemattomuuteen liittyvät loukkaukset tulee ottaa yhtä vakavasti sukupuolesta riippumatta.

“Sellaista on ollut tosi paljon, et joku tekee ylimääräistä, et laittaa käden jonnekin. Mut niihin mä oon aina heti reagoinut, sanonut et ‘idiootti’ tai ihan lyönyt vastaanäyttelijää.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Tietyt kokemukset on ollu ihan selkeitä, et vastaanäyttelijä käyttää hyväkseen tilannetta päästäkseen mun lähelle. Oon joskus tehnyt ennen kuvausta selväksi sen, että mä en halua, että tilannetta käytetään hyväksi, et mulla on kokemusta sellasesta. Et tää on täysin ammatti- maista ja teknistä ja haluan tehdä selväksi sen, et mä en oo millään tavalla kiinnostunut susta oikeasti. Se raja on helposti väärinymmärrettävissä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Kerran yksi avustaja rupes kesken kohtauksen yllättäen suutelemaan mua ja työns kielen mun suuhun. Se tuntu vähän epämiellyttävältä kun sitä ei oltu sovittu enkä mä tuntenut koko ihmistä. Se oli vähän liian innokas. Silloin mä vähän vetäydyin siitä. Se ei tuntunut kivalta.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

(ei koettu epäasiallisena käytöksenä)

“Joku olisi voinut kokea jonkun asian loukkaavana. Jos vaikka roolihenkilöllä on useampia panoja ja siellä on jotain avustajatyyppejä henkilöitä ja jollain saattaa olla joku muu agenda kuin se, et näytellään roolia. Et on hauska kokemus tehdä seksikohtausta ja vähän erilaisia intressejä. Jotkut läpät tai koskeminen on saattanut olla vähän ronskimpaa ja sit on pitänyt vähän suitsia. Sit on vaan asennoitunut siihen hetkeen. Vois olla hyvinkin erilainen tilanne, jos sukupuoliroolit olis toistepäin.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

(ei koettu epäasiallisena käytöksenä)

Yhden naisnäyttelijän tapauksessa fyysinen ahdistelu oli seurausta miehisen työryhmän keskinäisestä hauskanpidosta. Myös toisessa tapauksessa näyttelijän fyysisen koskemattomuuden rajoja oli rikottu huumorin varjolla. Tällaiset tilanteet ovat näyttelijälle nöyryyttäviä ja jäävät usein epäselviksi, jolloin niihin on vaikeampi puuttua.

“Jos tietyn kärjen tuo esiin ni kyllähän tää maailma ja ala on todella miehinen ja äijien välinen pornohuumori on välillä todella vahvasti läsnä. Yhdessä tuotannossa mulla oli kohtaus, jossa oli pelkät pikkuhousut, mutta rinnat paljaana ja muistan, että mun rinnoille naurettiin. Koko ryhmä, kuvaaja, ohjaaja, vastaanäyttelijä. Ohjaaja tuli kesken kohtauksen kokeilemaan mun rintoja, et ‘mikäs näissä oikein on’. Ja vastaanäyttelijä sano, et ‘joo näähän on ihan kivat, annas mäkin tuun kokeilemaan’. Se oli heti valmistumisen jälkeen. Edelleen kun mä nään tän kuvaajan, ni se on syöpynyt mulle niin, et muistan sen naurun ja pilkallisuuden. Olin todella objektina siinä.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Kerran makasin alasti ruumiina lavetilla lakanan alla ja vastaanäyttelijä nosti vitsillä lakanaa. Mulla oli silmät kiinni ja se meni tosi nopeasti. En ollut ihan varma oliko niin käynyt ja katoin muita näyttelijöitä, jotka oli kaikki vähän hämmentyneen näköisiä. En sit tehnyt mitään.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Epäasiallisen käytöksen kestäminen tuli puheeksi useamman haastatellun kanssa. Kaksi haastateltua naista kertoi oman ronskin huumorintajun suojelleen työtilanteissa, mutta toinen haastateltu oli luopunut huumorista tajutessaan valta-asemansa ohjaajana. Härskin huumorin omaksuminen voi olla huono suojamekanismi, koska itseään suojellessaan saattaa tulla loukaneeksi muita.

“Mä oon oppinut ennen tätä alaa miesvaltaisella alalla siihen, et mun pitää puhua ne härskimmät vitsit. Jossain vaiheessa ammatissa tajusin, et mä alan olla jo niin vanha ja pomon asemassa, et mua aletaan kohta syyttää seksuaalisesta ahdistelusta, jos mä jatkan tätä linjaa. Mä tajusin sen valta-aseman ja mä päätin sen siinä, et mä lopetan kaikki härskit puheet. Se on toki välillä vähän tylsää.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Koen, että epäasiallinen käytös oli tavallista urani alussa. Ajattelin, et mä kestä, et mä oon topakka muija. Mä väitin myös usein vastaan, mussa on se puoli. Ja mä oon aina leikkiny poikien kanssa, senkin takia mä oon varmaan aina kestäny sen ronskin huumorin hyvin.”

- näyttelijä, nainen, 50+

Ohjaajan epäasiallista käytöstä intiimikohtauksissa oli todistanut tai kokenut haastatelluista näyttelijöistä peräti seitsemän. Suurimmassa osassa tapauksista asiaton käytös ei rajoittunut vain intiimikohtauksiin, vaan alistaminen, nöyryyttäminen ja vallankäyttö oli ollut läsnä myös muissa työtilanteissa. Ohjaajan asiatonta käytöstä on käsitelty myös näyttelijöiden ensimmäisten ja negatiivisten kokemusten yhteydessä [luvussa 4](#) ja [luvussa 6](#).

“Yks ohjaaja kutsui koko työryhmän seuraamaan yhtä kohtausta missä mä heilun vähissä vaatteissa, ihan vaan ärsyttääkseen mua. Mä olin niinku mä en tietäis mitään. Yhtäkkiä vaan huomasi, et siellä oli kaikki maskeeraajat ja kaikki kattomassa.”

- näyttelijä, mies, 50+

“40–50 naisavustajaa alasti ja ohjaaja pyöri musta vähän liikaa siellä seassa ja valitsi ketkä menee eturiviin. Se oli musta outoa, mut siellä oli kyllä muutakin vallankäyttöä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Yksi naisohjaaja oli selvästi voyeristi. Tapasin vastaanäyttelijän siinä ekaa kertaa ja sit vaan sänkyyn ja se ohjaaja otti tuolin ja tuli siihen sängyn viereen. Siihen aikaan ohjaaja oli yleensä kameran takana, mut tää tuli siihen ihan viereen. Siitä tuli epämielinen fiilis. Sit myöhemmin mä tajusin, et se oli voyeristi, et se tykkää katella. Se tuli miesten saunavuorollekin. Kauhean kiva nainen muuten.”
- näyttelijä, mies, 50+

“Yhdellä ohjaajalla on tarve nöyryyttää ja alistaa näyttelijää ja siihen liittyy myös alastomuus ja häpäisy. Mut se ei liity vaan alaston- ja seksikohtauksiin, se läpäisee sen kaiken työskentelyn. Sitä mä en halua kokea enää uudestaan.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias
(ei koettu epäasiallisena käytöksenä)

“Ohjaajan käytös oli asiattonta alusta loppuun. Lähinnä kyllä väkivaltaa, se ei ollut kyllä alastonkohtaus, mut jos kesken kuvaa kameran käydessä lyödään, ni se on aika mälsää. Mut se asiattomuus ei kohdistunut pelkästään alaston- ja seksikohtauksiin. Ohjaaja on hyvä pukemaan sen metodiksi vaikka se oli ihan pelkästään sosiopaatin sadismia lähentelevää alistamista. Useimmiten sellasen jättää sikseen ja vaan miettii, et ’ton tyyppin kanssa mä en enää työskentele.’”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Ohjaajan auktoriteettiasema saattaa ehkäistä ohjaajiin kohdistuvaa asiattonta käytöstä eikä haastatelluista ohjaajista kukaan ollut itse kokenut seksuaalista ahdistelua tai asiattonta käyttäytymistä. Ohjaaja on harvoin intiimien tilanteiden keskellä ja siksi kuvaustilanteessa tapahtuvat, muihin työryhmän jäseniin kohdistuvat asiattomuudet voivat jäädä ohjaajalta huomaamatta. Seksuaalista ahdistelua ei ollut havainnut intiimikohtauksen kuvaustilanteessa ohjaajista kukaan, mutta epäasiallista käytöstä oli todistanut kaksi ohjaajaa. Ensimmäisessä kyse oli professorin epäasiallisuudesta intiimi-

kohtauksen kuvaamisen jälkeen ja toisessa työryhmän jäsenen huonosta käytöksestä. Lisäksi yksi ohjaaja oli todistanut epäasiallista vitsailua ollessaan itse näyttelijän asemassa, ja eräs haastateltu laittoi miesnäyttelijän seksuaalisen huomautuksen huonon huumorin piikkiin.

“Tein koulussa elokuvaa ja meidän professori ei ohjauksen opettajana kuvauspaikalla hirveesti käynyt, sain ohjata ihan omassa rauhassa, mut sit oli yksi seksikohtaus aikataulutettu yhdelle kuvauspaikalle ja hän oli katsonut aikataulusta ja tulossa paikalle opettamaan juuri sen kohtauksen ajaksi, mut me oltiin edellä aikataulusta ja kun hän tulee paikalle ni se kohtaus on kuvattu jo. Hän oli niin turhautunut, et hän meni sen lavasteen seinällä olleen tyttökalerin luo, kävi sen läpi ja sanoi: ‘aidot, aidot, silikonit, aidot, aidot’. Ja poistui paikalta. Tää oli hänen konttribuutionsa mun opettamiseen. (...) Varmaan on ollut jotain muitakin, just työryhmän taholta joku et harjottelija on jäänyt tuijottelemaan.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Mä oon ollu joskus sellasessa tilanteessa, et oli kuvamikaaja, joka oli ihan urpo. Kun kamerasta tuli kuvia mikseriin, ni se yhden nuoren naisen kuvan päälle rupes piirtämään, korosti sen rintoja ja sellasta ihmeellistä. Se teki sitä koko ajan ja mä näin sivusilmällä mitä se puuhaa. Jossain vaiheessa se tuottaja tuli mulle sanomaan, et ‘toi on niin noloa’ kun se oli välillä myös monitoreissa se kuva mitä se on työstänyt ja se näyttelijä näkee ite sen. Ja sit mä vaan sanoin sille tuottajalle, et ‘mee nyt sanoo sille, et lopettaa sen’ ja sit se loppui. Mut se oli hyvin vastenmielinen tilanne. Kun joku on noin rajaton ja imbesilli, ni miehetkin häkeltyy siitä ja ne ei saa sanottua, et nyt hei urpo lopeta. Sen takia se jatkuu vaan vaikka se pitäis vaan katkasta.”
- ohjaaja, nainen, 50+

“Se oli ihan dialogikohtaus mitä tehtiin ja mies alko jotenkin vitsailla siitä, et hänellä alkaa seistä tässä. Se on sellanen asia mihin tänä päivänä varmaan puuttuisin, mut sillon se on mennyt sellaseen läpänheittoon. Samalla miesnäyttelijällä on ollut muutenkin jotain seksuaaliviritteistä puhetta. Se toinen puoli on, et mähän itekin tykkään huonoista jutuista ja kaksmielisestä läpystä. Oon usein ite sanonut jotain tyhmää ja rikkonut tunnelman ja sit pitäis ottaa seuraavat otot ja mä oon ihan, et ‘ei helvetti’. Se on tosi huonoa ohjaamista ja varmaan joku olis joskus voinut kokea sen ikävän. Sitä on tullut kyllä paljon tietoisemmaksi näistä ja siitä valta-asemasta, et ite oon kuitenkin vanhempi naisohjaaja, et jotkut nuoremmat miesnäyttelijäthän voi kokea tosi ahdistaviksi nää jutut.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias
(ei koettu epäasiallisena käytöksenä)

Ohjaajan on valta-asemansa puolesta näyttelijöitä helpompi puuttua epäasiallisuuksiin, mutta haastattelumateriaalista tulee hyvin ilmi miten vaikeaa näyttelijöiden on reagoida kokemaansa

häirintään tai epäasialliseen kohteluun. Suomessa alan piirit ovat pienet ja moni näyttelijä pelkää leimautuvansa hankalaksi nostaessaan ikäviä asioita esiin. Jotkut toivoivat ulkopuolisten puuttuvan ikäviin tilanteisiin hanakammin ja myös toimivampaa edustajakulttuuria toivottiin. Tärkeintä olisi kuitenkin, että tekijät refleктоisivat omaa tekemistään paremmin ja korjaisivat haitallisia käyttäytymismallejaan. Moni oli Me too -keskustelun myötä näin jo toiminutkin.

“Jos tapahtuu jotain selviä ylilyöntejä niin työryhmänkin pitäisi puuttua. Tai jos ei varmasti tiedä tai uskalla puuttua, ni ainakin voi jälkeinpäin kysyä, että oliko tilanteessa jotain epäselvää.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Jenkeissä on edustajakulttuuri niin paljon pidemmällä. Jos on ongelma, ni se menee managerin tai agentin kautta, mitään ei sanota suoraan. Kukaan ei halua olla vaikea tai aiheuttaa mitään sellaista, et saisi hankalan maineen. Ja se on yksi isoimmista rakenteellisista ongelmista, joka pitää yllä vaikenemisen kulttuuria. Se oli se miten Harvey Weinstein tuhosi ihmisten uria, et se sano et ‘ei ton kanssa voi tehdä, se on hankala’. Siinä mielessä ihan perusteltu pelko.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Koen olevani ihmisten rajoja kunnioittava, mut Me too -kampanjan jälkeen sitä on jääny miettimään millasia vitsejä kertoo tai jos mä läppäsen jotain olkapäälle, ni kokeeko se sen väärän tyyppisenä. Sitä menee sellaseen hiustenhalkomiseen ja lillukanvarsiin, joilla ei oo loppujen lopuksi mitään tekemistä tän asian kanssa. Mutta ehkä on ihan hyväkin kattoo miten itse toimii, se on ollut ihan hyvä peili.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Me too:n jälkeen on joutunut tosi tarkkaan käymään läpi myös oman uransa ja sitä on ruvennut miettimään omia kokemuksia, et miks nää on mennyt näin. Ja on myös sellainen olo, et mä oon pitänyt monesta asiasta huolta. Oon jopa joskus laittanut vaatteidenvaihtotilanteessa silmät kiinni kun mua on vituttanut joku vanhempi miesnäyttelijä ja sen käytös, näyttääkseni esimerkkiä. Oon joskus teatterikoulussa tehnyt sen päätöksen, että musta ei tuu koskaan vanhempaa miesnäyttelijää joka tiirailee nuoria mimmejä.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

KUVAUSTEN JÄLKEEN

30) Kokemuksen purkaminen kuvausten jälkeen

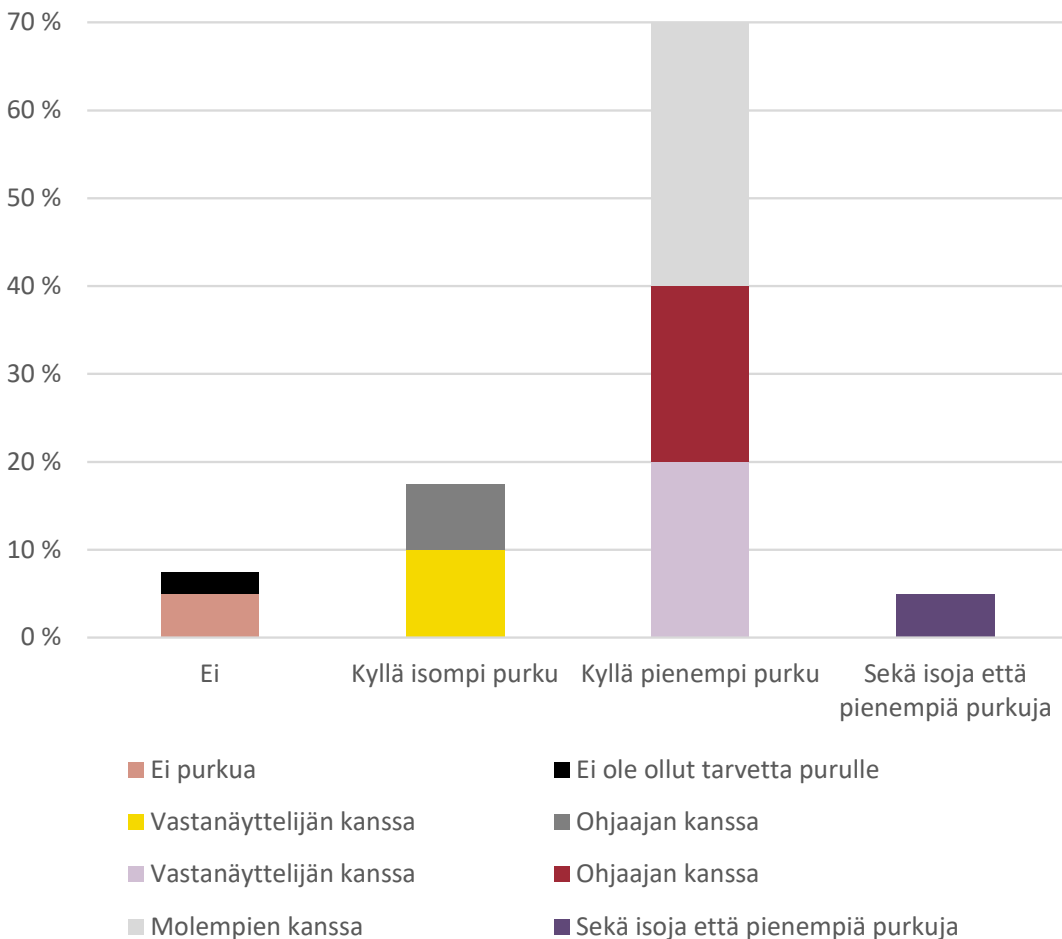
“Jos on herkkä näyttelijä, ni tällaset jää varmasti luuppina pyörimään moneksi päiväksi.”
- näyttelijä, mies, 50+

Haastattelumateriaalin perusteella intiimikohtausten tekeminen on tekijöille usein jännittävää tai kiusallista, ja kohtauksen tekeminen voi jäädä mieleen pyörimään vielä kuvaustilanteen jälkeenkin. Halusin selvittää olivatko haastatellut näyttelijät ja ohjaajat purkaneet intiimikohtausten tekemistä kuvaamisen jälkeen. Purkamisella tarkoitetaan tässä yhteydessä lyhyttä tai pitkää kohtauksen kuvaamisen tai kuvausten jälkeen käytyä keskustelua aiheesta tai tilanteen jonkinlaista kuittausta.

NÄYTTELIJÄT

Haastatelluista näyttelijöistä peräti 92,5 prosenttia kertoi joskus purkaneensa intiimikohtausten tekemistä kohtauksen kuvaamisen tai kuvausten jälkeen. 70 prosentilla vastaajista purku oli ollut pienimuotoinen, esimerkiksi tekijöiden välinen kuittaus siitä, että kaikki oli kunnossa kuvauksen jälkeen. Isomman keskustelun tai purun oli ohjaajan tai vastaanäyttelijän kanssa käynyt joskus 17,5 prosenttia haastatelluista näyttelijöistä. Sekä isoja että pieniä purkuja kertoi käyneensä kaksi näyttelijää.

Onko intiimikohtausten tekemistä koskaan purettu ohjaajan/vastanäyttelijän kanssa kuvauksen tai kuvausten jälkeen? (näyttelijät)

Haastatellut näyttelijät kokivat aloitteiden intiimikohtausten purkamiseen tulleen pääasiassa vaihdellen joko haastatellulta itseltään, vastaanäyttelijältä tai ohjaajalta. Viisi näyttelijää muisteli aloitteen tulleen aina ohjaajalta, kahden mielestä aloitteen keskusteluun oli tehnyt vastaanäyttelijä ja kolme näyttelijää oli käynyt intiimikohtausten tekemistä purkavia keskusteluja vain omasta aloitteestaan. Suurin osa haastatelluista oli pitänyt intiimikohtausten tekemisen purkamista hyödyllisenä ja pienikin kiittäminen oli auttanut varmistamaan, ettei kohtauksen tekijöille ollut jäänyt kuvaustilanteesta ikäviä tuntemuksia. Tilanteen purkamisen oli tuntunut mukavalta myös silloin kun kuvaustilanne oli mennyt hyvin.

“Vastanäyttelijän kanssa heti kuvauksen jälkeen on purettu päällimmäiset fiilikset, halattu ja naurettu hämmennys pois ja kiitetty tavanomaista enemmän toisen luottamuksesta.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Kyl mä oon pyrkinyt puhumaan jopa liikaa, ettei jää mitään. Oon halunnut olla tarkka hygieniasta, että kaikille jää hyvä fiilis. Varmaan tää korostuu Me toon jälkeen, mutta olen ollut sellaisesta ennenkin tarkka.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Ohjaaja soitti kuvauksen jälkeen ja kysyi fiilikset, se oli tosi hyvä vaikka kokemuskin oli ollut onnistunut. Vastanäyttelijöiden kanssa on purettu tilanteen kiusallisuutta.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Joissakin tapauksissa intiimikohtausten näyttelijät olivat käyneet kuvauksen jälkeen keskenään baarissa tai tupakoimassa purkaakseen tapahtunutta. Joskus tilannetta oli purettu näyttelijöiden kesken myös maskibussissa.

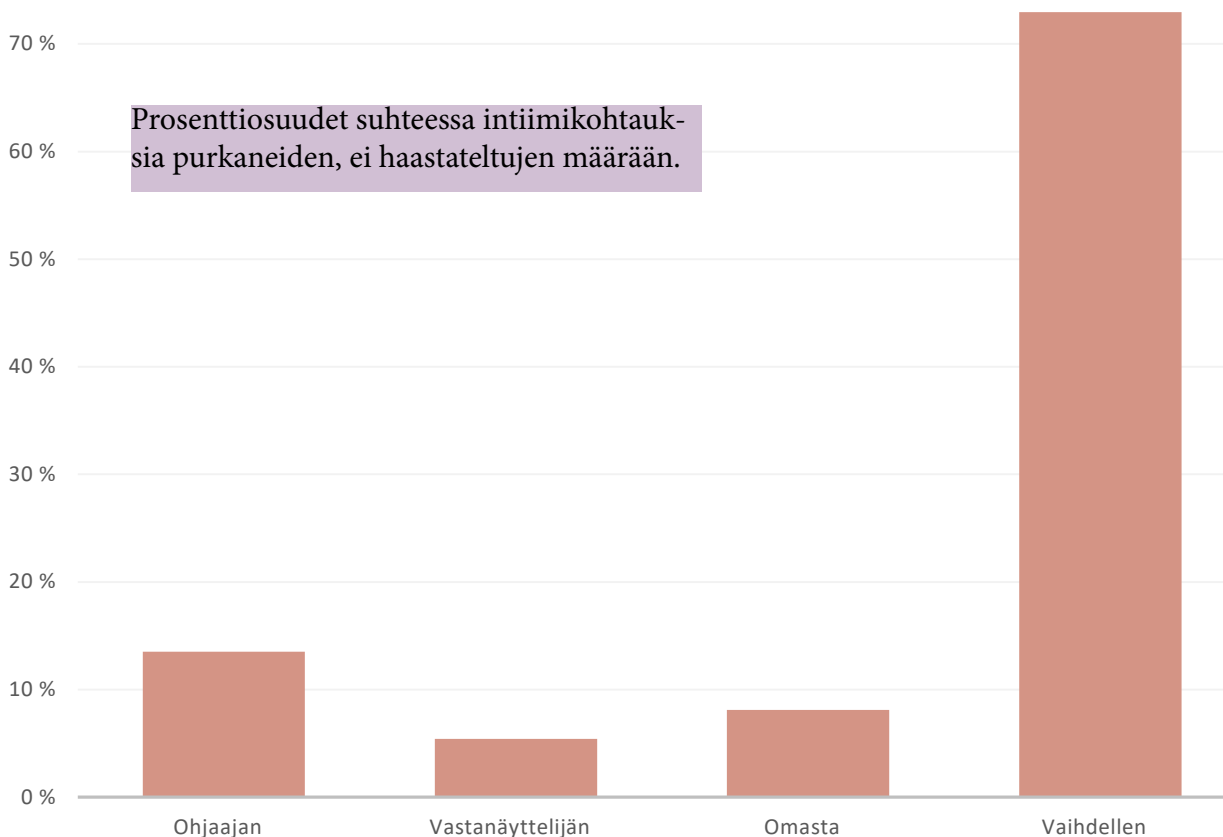
“Yhden näyttelijän kanssa käytiin kohtauksen jälkeen kaljalla kun oli hämmentynyt olo siitä miten asiat oli menneet.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Vastanäyttelijän kanssa mentiin kuvauksen jälkeen kylpytakit päällä partsille röökille. Oltiin posket ihan hehkuvan punaisina, niinku pariskunta joka on just ollu sängyssä, mut kumpikin on vähän sillee, et ’tähän on ihan sairasta, tää on todella erikoista, mut yläfemna, nyt se on tehty, nyt on enää tavallisii kohtauksii, sen ku kävelet kuvaan ja käyt dialogia ja muuta.’ Tuntui tärkeeltä, et sen sai jotenkin purettua. Toisessakin tuotannossa porukka jäi kuvauspäivän jälkeen tupakoimaan kuvauspaikalle rakennuksen ulkopuolelle, et saatiin vähän kattoo toistemme ilmeitä.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Kenen aloitteesta intiimikohtausten tekemistä on pääasiassa purettu? (näyttelijät)

“Maskibussissa kuvauksen jälkeen vastaanäyttelijä heitti kokemuksesta hyvässä hengessä läppää purkaakseen tilannetta.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Jotkut haastatellut näyttelijät kokivat, että hyvä ohjaaja varmistaa aina kohtauksen kuvaamisen jälkeen, että näyttelijöillä on kaikki hyvin. Monen haastatellun mielestä tämänkaltainen pieni kuittaus riittää hyvin tilanteen purkamiseen. Joidenkin näyttelijöiden mielestä laajempi keskustelu aiheesta olisi outoa ja turhaa, jos kohtauksen kuvaaminen on sujunut hyvin. Muutamat näyttelijät olivat keskustelleet ohjaajan kanssa paljon myös kuvausten ulkopuolella ja puhuneet siitä syystä myös intiimeistä kohtauksista jälkikäteen.

“Hyvät ohjaajat tulee kysymään ‘menikö kaikki hyvin’ vaikka sä tekisit juoksukohtauksen.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Musta se kuuluu ihan normaaliin käytäntöön, et jos tehdään joku otto ni kysytään, et ‘onks kaikki ok’. Se kuuluu ainakin omaan toimintamalliin. Tätä liittyy kaikkeen fyysiseen, vaikka olis väkivaltaa. Et mennäänkö liian pitkälle tai onks kaikki ok. Kun mennään iholle ni mä haluan varmistaa, että kaikki on kunnossa. Sit voi sanoa, jos joku ei tunnu hyvältä. Sit voidaan tehdä toisella tavalla. Mä uskon, että valtaosin asiat selviää kun sä pyrit kommunikimaan. Ja neutraalisti, ei niin, et sä haluat loukata tai hyökätä tai häpäistä toisen. Vaan puhutaan asiat asioina. Puhe on oikeestaan aino millä me päästään eteenpäin.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Ne on ollu aika ookoita ne tilanteet, et ei oo ollu tarvetta pitkälliselle reflektiolle, et ‘miten me nyt koettiin tää asia?’ Se olis saattanu tuntua myös kiusaannuttavalta jossain kohti. Reflektiollekin on paikkansa, mut sit jos aletaan käymään joka intiimikohtauksen jälkeen jotain keskustelua koko työryhmän kesken, ni sit se menee liian pitkälle. Sen verran pitää olla tuntosarvia ohjaajalla, et mikä se fiilis on.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Kohtauksen purkaminen oli tuntunut näyttelijöistä tärkeältä erityisesti silloin kun intiimikohtauksessa oli ollut mukana väkivaltaa tai jotain muuta ahdistusta aiheuttavaa. Kohtauksia oli purettu myös, jos vastaanäyttelijä oli ollut erityisen jännittynyt tai jos vastaanäyttelijä oli saanut fyysisen reaktion kesken kuvaustilanteen. Eräs näyttelijä kertoi vastaanäyttelijän pyytäneen seuraavana päivänä anteeksi epäkorrektia käytöstään kuvaustilanteessa.

“Varsinkin silloin näitä on halunnut purkaa, jos mukana on ollut jotain epämiellyttävää kuten väkivaltaa.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Jos vastaanäyttelijällä on alkanut seisomaan kohtauksessa, ni se on miesnäyttelijän puolelta purettu kohtauksen jälkeen. Muuten ei oo ollut tarvetta.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Jotkut haastatellut kokivat, että kohtaukset oli jätetty purkamatta juuri niissä tapauksissa kun purkaminen olisi ollut tarpeen. Muutama näyttelijä myös harmitteli sitä miten vähän intiimikohtauksia jälkikäteen puretaan.

“Vastanäyttelijöiden kanssa on ollut sellaista helpotuksen purkua, et ‘sehän meni ihan kivasti’. Se on aina helpompaa purkaa kun se menee hyvin. Sellasia ei kauheesti pureta, jos joku menee pieleen tai jos ihmisille jää ahdistava olo. Purkua ei hirveesti kyl ylipäätään tehdä, varsinkaan jos on mitään negatiivista, se on vaikeeta.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Sitä mennään vaan sit eteenpäin ja seuraavaan kohtaukseen vaikka ihan hyvin vois ottaa sen ohikiitävän hetken ja kuitata sen tilanteen. Se kaks minsaa siinä välissä ei oikeesti maksa.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Joidenkin näyttelijöiden mielestä päällimmäinen tunne intiimikohtausten jälkeen oli yleensä helpotus siitä, että kohtaus oli ohi ja siksi isompi keskustelu ei ollut tuntunut tilanteissa tarpeelliselta. Pieni purku tai kuittaus oli kuitenkin usein suoritettu näissäkin tapauksissa.

“Mä luulen, et kaikki on vaan onnellisia, et ne on ohi ja tehty eikä kukaan halua enää palata niihin. En mäkään oo koskaan palannut niihin. On sellasta varmaan ollut, et ‘onks kaikki ok’.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Kaksi näyttelijää oli yrittänyt purkaa vaikeaa ja ahdistavaa intiimikohtauksen kuvaustilannetta ohjaajan kanssa kuvausten jälkeen, mutta ohjaaja oli kieltäytynyt keskustelemasta aiheesta rakentavasti. Toisessa tapauksessa ohjaaja oli jopa syyttänyt näyttelijää tämän käytöksestä kuvaustilanteessa. Eräs näyttelijä oli ihmetelty, ettei haastavan raiskauskohtauksen jälkeen kukaan vastaanäyttelijöistä tullut purkamaan tilannetta tai kysymään näyttelijän vointia.

“Oon yrittänyt saada yhden ohjaajan purkamaan mun kanssa sitä mitä kuvauksissa tapahtui, kuvausten aikana ja kuvausten jälkeen. Mut se ei suostunut siihen. Mulle

olis ollu tosi tärkeitä, et se olis pilkottu palasiksi se mitä siellä kuvauksissa tapahtui, mut se sanoi, et ei se oo hänelle tärkeitä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mä yritin yhden jutun jälkeen. Soitin ohjaajalle ja puhuin jotakin. Yritin keskustella siitä, et mikä se kommunikaatio on tai mikä se fiilis oli. Mut se ei menny hyvin. Se ei ollut korjaavaa tai tukevaa tai yhteisymmärryksessä tapahtuvaa keskustelua vaan enemmän niinku seksuaalista häirintää se keskustelu. Ohjaaja sano mulle, et mä olen halunnut paljastaa itseni työryhmän edessä ja et mä nautin siitä, et mä olin alasti työryhmän edessä. Tämmösiä syytöksiä, jotka oli ihan absurdeja ja mä mietin, et mihin nää liittyy. Sen näkemys oli se, et kun mä menin kylpytakista sängylle ja vastaanäyttelijä tuli mun päälle, ni mä olin tietoisesti halunnut olla siinä alasti. Sit mä kysyin, et millä muulla tavalla mä olisin voinu mennä siihen kun mun piti olla alasti ja vastaanäyttelijän piti tulla mun päälle. Enhän mä voi mennä siihen makaamaan kylpytakissa kun se kylpytakki on saatava pois mun päältä ja alta. Se oli ihan älytön syytös ja tosi loukkaavaa. Mut sitähän ei tietenkään todistanut kukaan sitä keskustelua ja kun se tapahtuu kahden kesken ni se jää tavallaan vaan sellaseksi, et ’miks kukaan haluaa sanoa mulle näin ja yrittää häpäistä mua.’”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“On usein ollut niin, et vastaanäyttelijän kanssa käydään läpi, et ’oliks kaikki ok’ tai ’kiitos’, koska sä tarvitset sen toisen ja turvan ja luoton. Mut sitä ei tapahtunut yhdessä elokuvassa ollenkaan. Joukkoraiskauskohtauksen jälkeen ei tullut kukaan sanomaan mitään, ihan niin ku niitä olis kielletty.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Yhden haastattelun näyttelijän tapauksessa ohjaaja oli halunnut purkaa tuntemuksia jo ennen kuvausta, mutta se oli tuntunut näyttelijästä turhalta. Tällainen toimintatapa voisi kuitenkin olla tarpeen, jos näyttelijä vaikuttaisi ahdistuneelta ennen kuvausta.

“Yks ohjaaja tuli diskreetisti pukkariin ennen kuvausta ja kysyi fiilistä, mut mua vähän ehkä häiritsee, et fiilistä kysytään ennen. Mulle se latistaa sitä mun valmistautumista. Tietysti pitää kysyä, jos näytän siltä, et mua vaivaa joku. Mut on kiva, et kysytään fiiliksiä jälkeenpäin.”

- näyttelijä, nainen, 50+

Eräs miesnäyttelijä koki, että miesohjaajat keskustelivat kuvauksesta jälkikäteen yleensä vain naisnäyttelijöiden kanssa. Tämä saattaa liittyä joidenkin ohjaajien oletukseen siitä, että intiimikohtauksen tekeminen on helpompaa miesnäyttelijöille. Näin ei haastattelumateriaalin valossa kuitenkaan ole, joten kannustan tekijöitä purkamaan intiimikohtausten tekemistä näyttelijöiden kanssa sukupuolesta riippumatta. Pieni

kuittaus kuvaustilanteen jälkeen auttaa ohjaajaa varmistamaan, että tilanne on sujunut kaikkien osapuolten mielestä hyvin. Jos näyttelijöistä on aistittavissa ahdistuneisuutta tai ärtymystä kuvaustilanteen jälkeen, kannattaa ohjaajan käydä näyttelijän kanssa myöhemmin henkilökohtainen keskustelu aiheesta. Pieni purku on hyvä tehdä aina myös näyttelijöiden välillä intiimikohtauksen kuvaamisen jälkeen.

“Kukaan miesohjaaja ei oo purkanut, luulen et ne menee lähinnä naisnäyttelijältä kysymään, et onko kaikki ok. Mulle tulee enemmän purkamaan naispuoliset ohjaajat tai sit ne vaan on enemmän niitä, jotka ajattelee, et jotain pitäis purkaa.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

OHJAAJAT

Haastatelluista ohjaajista 60 prosenttia kertoi joskus purkaneensa intiimikohtausten tekemistä näyttelijöiden kanssa kuvausten tai kuvauksen jälkeen. 20 prosenttia vastaajista ei ollut pitänyt purkamista tarpeellisena, koska tilanteet olivat menneet sovitusti eivätkä näyttelijät olleet ilmaisseet tyytymättömyyttään kohtauksen kuvaamisen jälkeen.

“En oo kokenut tarvetta kun on suunniteltu yhdessä, toteutettu se mitä on sovittu ja se on todellakin sellainen ’business as usual’ muiden kohtausten joukossa. On joitakin kohtauksia joka jutussa, jotka on jollakin tavalla erityisiä, jotka aiheuttavat tarvetta palata ja käydä jälkikäteiskeskustelua, syystä tai kolmannesta, mutta seksi- tai alastomuuskohtaukset ei oo mun päässä koskaan olleet niitä.”

- ohjaaja, mies, 50+

“Kyllä sitä sit tullaan sanomaan, jos joku asia ei oo ok.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Mulla on sellanen olo, et mä en tuu mistään ulkopuolelta sen kuvaamisen jälkeen vaan mä oon tavallaan koko ajan siinä, ni mulla ei oo mitään syytä tarkistaa, et oliks tää ok, koska mun pitäis tietää se siinä kuvien välissä jo. Kyllä varmaan sellasta, et kun mennään kahville tai ruokikselle sen jälkeen, ni saatetaan sanoo, et ’olipas lystikäs meno’, mut se on enemmän sellasta post-puhetta, jota saattaa olla mistä tahansa kohtauksesta.”

- ohjaaja, nainen, 50+

Kolme haastateltua ohjaajaa kertoi purkaneensa tilanteet lyhyesti, useimmiten kysymällä näyttelijöiden tuntemuksia heti kuvauksen jälkeen. Intiimikohtauksen tekemisen purkamista pidettiin tärkeänä vaikka kaikki olisi mennyt kuvaustilanteessa hyvin. Eräs ohjaaja toivoi, että

purkuun olisi kohtauksen kuvaamisen jälkeen hieman enemmän aikaa.

“Olen kysynyt kuvauksen jälkeen onko kaikki hyvin, miten menee. Se liittyy melkein kaikkiin isompiin kohtauksiin tai haastavampiin olosuhteisiin.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Meillä oli ensimmäinen seksipäivä kuvattu niin juteltiin näyttelijöiden kanssa, että onko kaikki ok. Se oli lyhyt keskustelu, enemmän et onko kaikki ok, ootteko tyytyväisiä ja näyttelijät vastasi, että kaikki on hyvin.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Vois olla hyvä kertoa näyttelijälle kuvan jälkeen, että ‘tää toimii tosi hyvin’, et ‘tää maksaa sen vaivan et sä teet tän, vaikka sä varmaan olisitkin mieluummin vaatteet päällä töissä’.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Purkuaikaa pitäisi olla enemmän. Jos ei kuvaustilanteen jälkeen ole aikaa, ni sit pyrin tekemään sen myöhemmin. Sitä haluaa tuplavarmistaa, ettei vaan jäänyt mitään huonoja fiiliksiä.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Keskustelun tai isomman purun oli intiimikohtauksen kuvauksen jälkeen käynyt hieman yli kolmasosa ohjaajista. Monet näistä isommista puruista liittyi tilanteisiin, joissa näyttelijöitä oli jäänyt vaivaamaan joku tilanteesta tai kuvatussa materiaalissa.

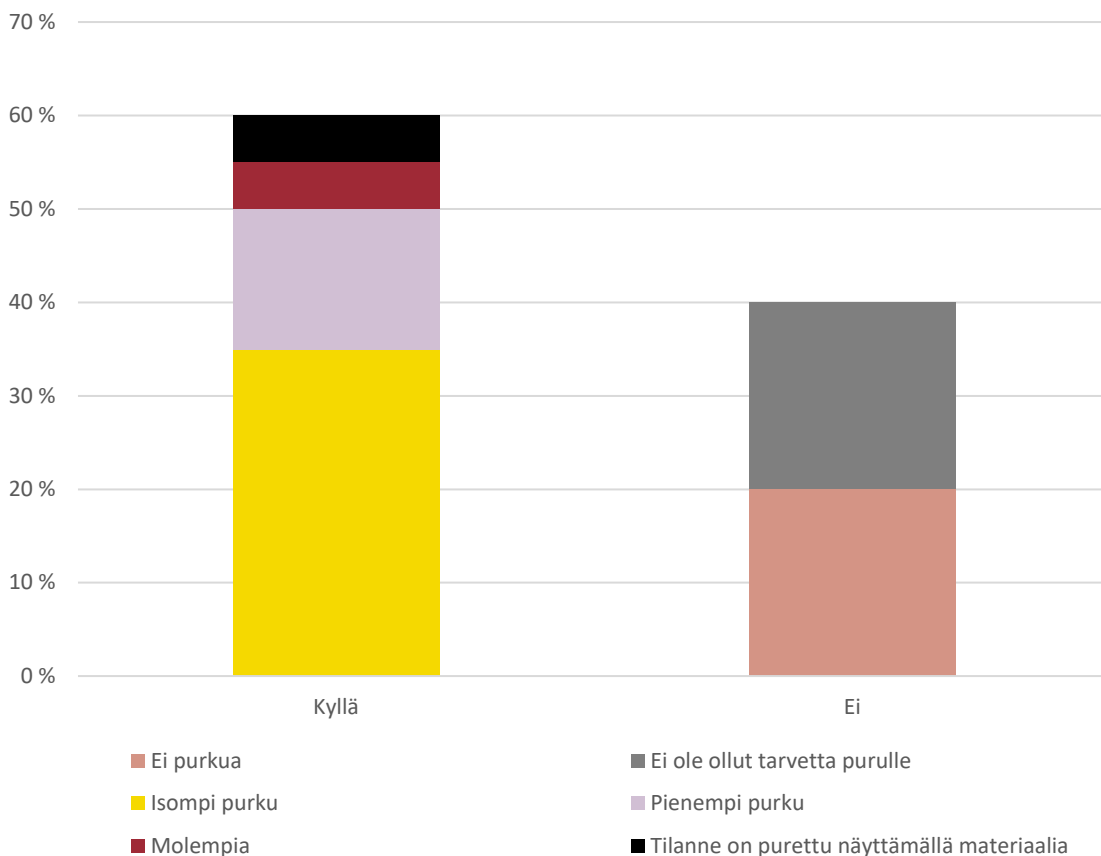
“Naisnäyttelijä otti kuvausten jälkeen puheeksi suuseksi-kohtauksen, jossa ei ollut näkynyt juuri mitään. Hänelle oli jäänyt tilanteesta epämukava olo. Se liittyy ehkä siihen, että näyttelijä koki, että oli jo tehnyt nuorena tällaiset kohtaukset, ettei enää tarvitse esitellä itseään millään tavalla.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Muutaman kerran kuvauksen jälkeen näyttelijä on pyytänyt, ettei käytettäis jotain kuvaa. Et hänestä on tuntunut, et on mennyt liian pitkälle itse tässä kohtaa ja tuli sellanen olo, et ei haluaiskaan et sitä käytettäis. Näissä tapauksissa oon kuunnellut ja jättänyt käyttämättä materiaalia, jota on toivottu ettei käytetä. Nää on tilanteita, joissa näyttelijä on tehnyt kohtauksen kunnolla ja antanut palaa ja sit jälkikäteen on tullut sellanen olo, et ‘olinkohan mä ite vähän liian rohkee tässä asiassa’.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Oletko koskaan purkanut intiimikohtausten tekemistä näyttelijöiden kanssa kuvauksen tai kuvausten jälkeen? (ohjaajat)

“Yhdessä jutussa oli yhdellä pääosanesittäjällä aika paljon tällaisia kohtauksia ja niitä kuvattiin yhden viikon aikana. Hirveen kiltti näyttelijä, ei puhunut matkan aikana mitään, mutta viikon lopulla huomasi käytöksestä, että häntä ahistaa ja oli vähän tiuskivia kommentteja. Sitten istuttiin alas keskustelemaan, et onks kaikki ok. Ja siinä kävi ilmi, et siitä tuntui, et alastomuus vaivasi, et ’tää on vaan pintaa’ ja ’onks tässä nyt vaan tätä’ ja ’mikä tässä nyt on tää jutun juoni’, ja siinä käytiin läpi miten se ripottautuu sinne tuotannon sisälle. Se maalautuu vähän toisella tavalla kun on tehnyt yhden viikon ajan niitä kameran edessä. Se oli ihan hyvä keskustelu ja se sit jatkui siitä ja tilanne muuttui seuraavalla viikolla kun tehtiin erilaista materiaalia. Tää keskustelu oli mun aloitteesta.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Eräs haastateltu ohjaaja oli purkanut seksikoh-
tausten kuvaamista näyttelijöiden kanssa useaan
otteeseen varmistaakseen, että tilanteesta oli
jäänyt hyvä tunnelma eikä lopulliseen tuotantoon
päätyisi näyttelijöille epämiellyttävää materiaalia.

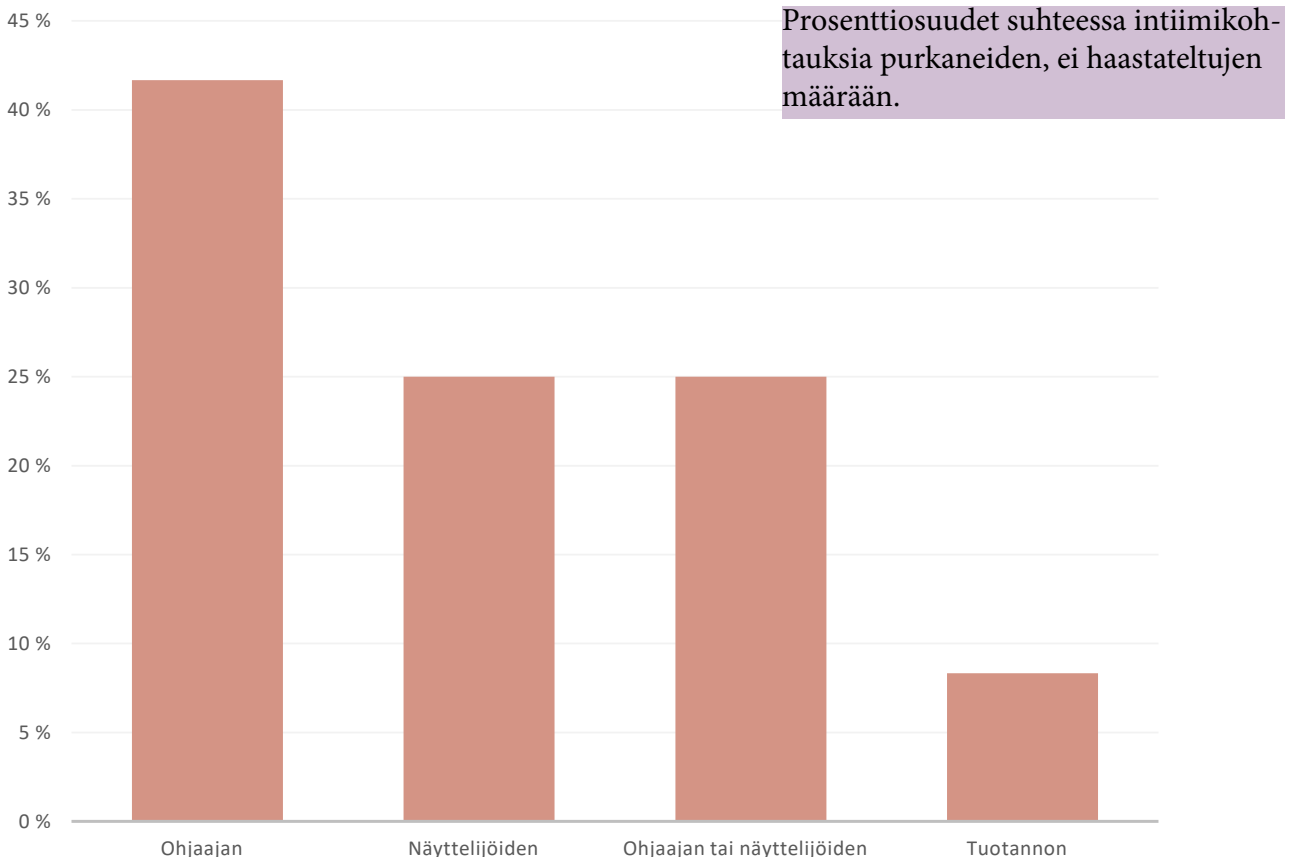
“Ajettiin seksikohtauksen kuvaamisen jälkeen näyttelijöi-
den kanssa samalla kyydillä pois kuvauksista kun runneri
oli päästetty jo pois ja se purettiin siinä automatkalla.
Vielä seuraavalla viikolla kysyin oliko siitä jäänyt jotain
mieleen. Näyttelijät tuli muutamaa kuukautta myöhem-

min katsomaan leikkausversion ja tarkistin, etten ollut
käyttänyt mitään kuvia mitä he eivät haluaisi päätyvän
lopulliseen versioon.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Ohjaajat olivat purkaneet intiimikohtausten
kuvaustilanteita näyttelijöiden kanssa pääosin
omasta aloitteestaan. Yhden ohjaajan tapaukses-
sa toive laajempaan purkuun oli tullut ilmeisesti
tuotannon puolelta.

“Purettiin yhteisesti seuraavalla kuvausviikolla. Mä luu-
len, et se tuli tuotannon aloitteesta, et ’olisko teidän hyvä
keskustella’. Siinä oli minä, ne muut ohjaaja-käsikirjoit-
tajat ja kaikki näyttelijät. Siinä kyllä keskusteltiin muis-
takin asioista, mutta puhuttiin näistäkin kohtauksista.
Naisnäyttelijät yritti selittää mikä se pointti oli syvimmil-
lään, et miks niitä vitutti ne kohtaukset ja niiden roolit
ylipäättään. Et kun on nuori naisnäyttelijä ni kuinka paljon
se ärsyttää, että just sinä saat sen roolin, jolla hädin
tuskin on nimeä tai ainakaan mitään ominaisuuksia. Ja
ne molemmat vielä samassa jutussa. Ja seksikohtauksista
puhuttiin jonkun verran, näyttelijät kiitteli minun toimin-
taani ja sanoi, et se meni hyvin kun minä tulin paikalle.
Mikä on varmaan ihan tottakin. Muissa jutuissa ei oo
purettu isommin.” - ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Kenen aloitteesta intiimikohtausten tekemistä on pääasiassa purettu? (ohjaajat)

31) Materiaalin suojaaminen kuvauksen jälkeen (ohjaajat)

Usein intiimikohtausten kuvausmateriaalissa on hetkiä, joissa näyttelijöistä näkyy enemmän kuin lopputulokseen on sovittu päätyvän. Tällainen materiaali jää yleensä aina leikkauspöydälle, mutta ennen sitä raakamateriaali saattaa monien työryhmän jäsenten nähtävissä. Esimerkiksi useissa tv-tuotannoissa kuvauspäivän materiaalista jaetaan niin sanotut dailiesit⁴³ tietyille työryhmän jäsenille, usein ainakin ohjaajalle, kuvaajalle, tuottajalle ja leikkaajalle. Joissain tuotannoissa dailieseihin on pääsy työryhmällä laajemminkin.

Kuvauspäivänä kuvatun materiaalin määrä voi olla digiaikana valtava, joten harva katsoo materiaalia kokonaan, mutta alastonmateriaalin löytäminen massasta on kohtauseroisten perusteella helppoa. Käytännössä on mahdollista, että raakamateriaalia jaetaan tai annetaan katsottavaksi tässä vaiheessa myös työryhmän ulkopuolelle. Tällaisen väärinkäytön mahdollisuus on pieni eikä sellaista tullut haastattelumateriaalissa ilmi, mutta tekijöiden on hyvä tiedostaa väärinkäytön mahdollisuus.

Ennen selvityksen tekemistä olin kuullut, että eräässä suomalaisessa tv-tuotannossa oli toteutettu intiimikohtausten materiaalin suojaamiseksi suppeampi dailies-jakelu, joten halusin selvittää oliko vastaavasta kokemuksia laajemminkin. Menettely osoittautui harvinaiseksi, sillä vain kolmella haastatellulla ohjaajalla oli kokemusta intiimikohtausten raakamateriaalin

suojaamisesta tuotannoissaan. Kaikki tapaukset liittyivät juuri dailies-jakeluun. Kannustan tekijöitä harkitsemaan vastaavaa menettelyä etenkin hyvin rohkeissa kohtauksissa tai jos intiimikohtauksiin liittyy alaikäisiä esiintyjiä. Menettely voi olla tarpeen myös näyttelijän ollessa hyvin tarkka rajoistaan alastomuuden suhteen tai jos näyttelijöiden alastomuuden rajoista on sovittu päätettävän vasta leikkauksivaiheessa.

“Tiettyjen kohtausten kanssa on tehty niin, ettei matsku ole ollut edes dailieseissä. Esimerkiksi avustajien tekemien salanauhojen ja alaikäisen näyttelijän kohtauksissa. Mutta näyttelijöiden kohtausten kanssa ei ole toimittu näin.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Dailiesit näiden kohtausten kohdalla on mennyt pienemmälle joukolle kuin yleensä.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

43 Dailies tarkoittaa kuvauspäivänä kuvattua raakamateriaalia <https://en.wikipedia.org/wiki/Dailies>

32) Materiaalin tarkastaminen kuvauksen jälkeen

Näyttelijät suhtautuvat hyvin eri tavoin intiimi-kohtausten materiaalin katsomiseen. Jotkut haluavat katsoa ottoja jo kuvauksen jälkeen, toiset halusivat päästä kommentoimaan leikkausversiota, jotkut eivät halua nähdä mitään materiaalia ennen lopputulosta ja muutamat eivät suostu katsomaan edes valmista tuotosta.

Myös ohjaajien suhtautuminen raakamateriaalin näyttämiseen näyttelijöille vaihtelee paljon. Puolet haastatelluista ohjaajista kertoi antaneensa näyttelijöiden joskus nähdä intiimi-kohtausten materiaalia kuvauksen jälkeen tai ennen leikkauksen lukitsemista. Ohjaajista kaksi perusteli materiaalin näyttämättä jättämistä sillä, ettei kukaan ollut pyytänyt ja kahden ohjaajan mielestä materiaalin näyttäminen ei ollut tuntunut tarpeelliselta.

Näyttelijöistä 20 prosenttia ei ollut koskaan pyytänyt saada nähdä kuvattua materiaalia, mutta 30 prosenttia kertoi nähneensä intiimikohtausten materiaalia kuvauksen tai kuvausten jälkeen. Näyttelijöiden yleisin syy tarkistaa materiaalia oli epävarmuus siitä mitä kuvassa tai kohtauksessa näkyy ja miten kuva rajautuu. Materiaalia oli tarkistettu sekä kuvauksissa että kuvausten jälkeen. Joskus kuvan näkeminen auttaa ymmärtämään ohjaajan vision kohtauksesta paremmin.

“Oon halunnut nähdä jonkun tietyn kuvakoon yhden oton jälkeen. Oon halunnu nähdä, et oikeesti rajautuu niin kuin on sovittu ja et mä ite myös tiedän konkreettisesti mitä kaikkea näkyy et voin pelata ite, jos jotain pitää peittää paremmin.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Yhessä jutussa mun piti olla alasti ja sit mä olin niin, et ‘en todellakaan aio olla’ ja tungin tissiteipit ja teippasin alapääni ja ohjaaja oli sillee, et ‘tehään tästä tällanen siluettikuva, ei näy mitään’. Ja mä olin, et ‘en mä suostu mihinkään’. Sit se ohjaaja oli niin, et sille oli tosi tärkeä se kuva ja mä sanoin, et ‘okei, mä voin kokeilla. Voin tehdä sen, jos mä saan nähdä sen ja jos se on mun mielestä too much, ni sit ei tehdä sitä’. Ja sit me tehtiin se ja se näytti sen ja kysyi, et ‘hyväksytkö sä tän, voidaanko me käyttää tätä vai tehäänkö tästä joku muu versio?’ Ja sit mä olin, et ‘menään tällä’. En mä ollu ajatellu, et mä tekisin sitä ollenkaan, mut en tiä miks mä sit suostuin. Olin vaan, et ‘ei tää oo todellakaan siluetti’, mut tehään vaan. Oli se kuitenkin niin

epämääräinen, et ei ollu mikään lähikuva ja siks se oli ihan eri asia. Ja mulla oli myös ne teippaukset ja tuttu vasta-näyttelijä, ni se oli aika ok. Mut siinä mielessä se oli ihan onnistunut tilanne, mä tiedän et jos mä olisin sanonut, et ‘ei se käy’, ni sit me oltais keksitty jotain. Mut toki mä siinäkin aistin sen, et se oli hirveen tärkeä ohjaajalle. Siitä ei oltu oikeestaan puhuttu etukäteen, en mä tiedä miten mä olin sit ajatellut sen. Mutta tässä jutussa luotin ohjaajaan ja meillä oli hyvä suhde, niin silloin on helpompi suostua ja tehdä yhdessä rohkeitakin päätöksiä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Myös ohjaajien kohdalla materiaalia oli annettu näyttelijän nähtäväksi useimmiten näyttelijän epävarmuuksien hälventämiseksi. Tämä oli tehty lähes aina näyttelijän aloitteesta.

“Joskus on ollut niin, et näyttelijä on sanonut kuvauksen jälkeen, et ‘nyt vähän arveluttaa, et voisinko mä nähdä’ ja sit mä oon näyttänyt.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

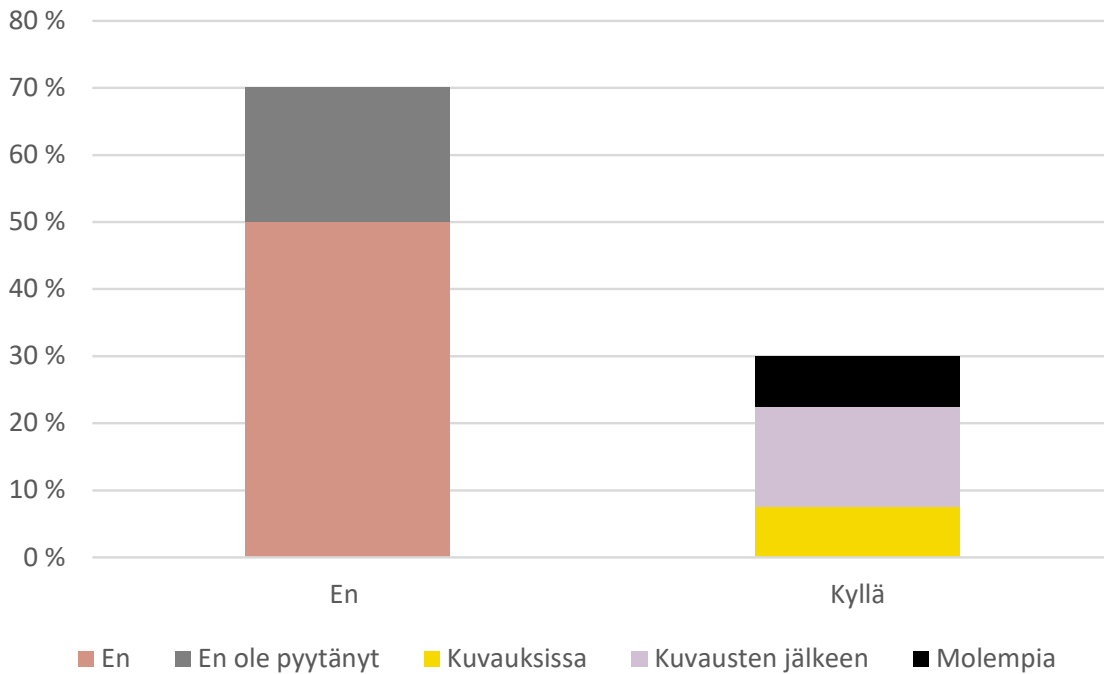
“Lähetin screenshotteja naiselle, joka oli ollut alasti, kun hänelle oli tullut jälkikäteen sellanen pelko, et miltäköhän se näytti. Ni mä leikkausvaiheessa otin screenshotit kaikista kuvista ja laitoin ne hänelle, et ‘käykö?’ Joskus on ollut näitä, et ‘mitä näkyy?’, ni yleensä en kutsu näyttelijöitä monitorilta katsomaan matskua, mut kyllä näissä kohtauksissa oon joskus jo kuvauspaikalla pyytänyt, et ‘tuu kattomaan, tältä tää näyttää’. Tai sit jos näkee, et toinen on hermostunut, ni sit sanoo, et ‘tuu kattoo miten kaunista tää on’.”

- ohjaaja, nainen, 50+

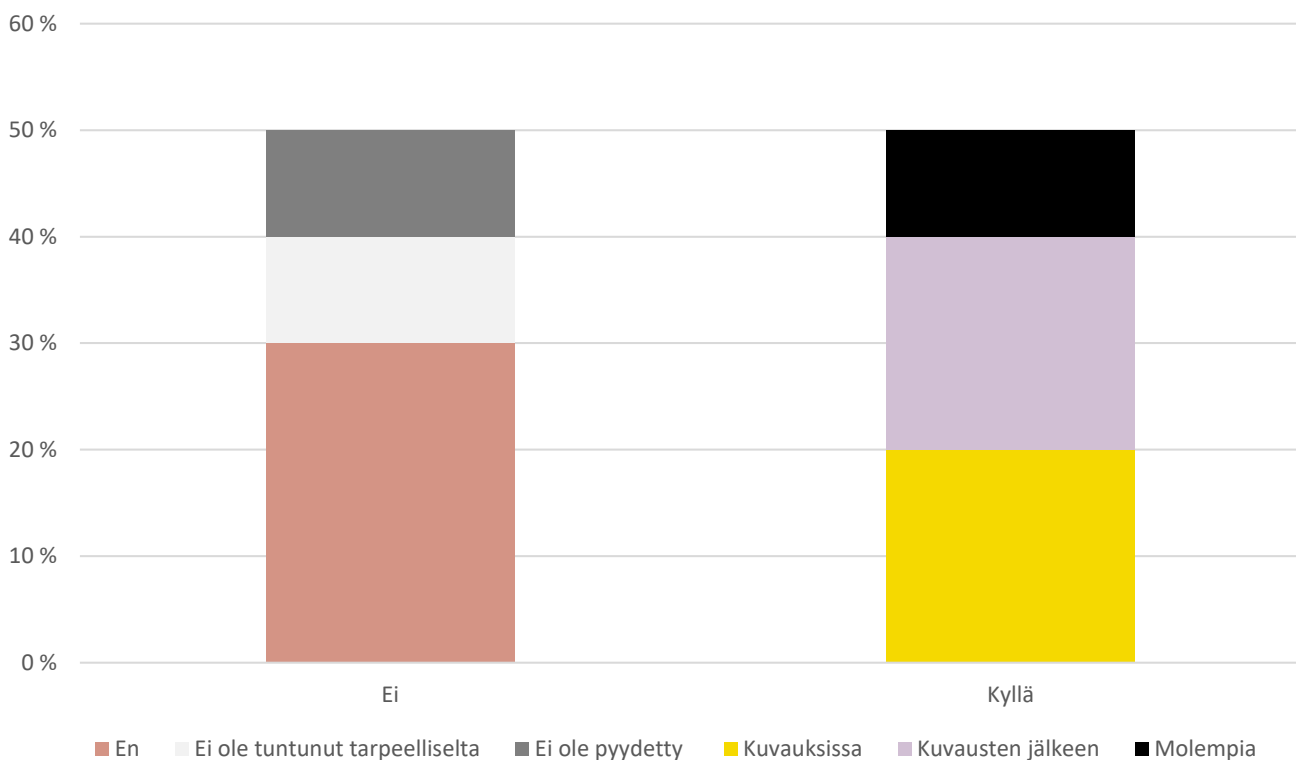
Kolmelle näyttelijälle oli tarjottu mahdollisuutta tarkistaa leikkausversio, mutta mahdollisuus oli jätetty käyttämättä. Jo pelkästään mahdollisuuden tarjoaminen voi auttaa hälventämään näyttelijän epävarmuuksia. Myös ohjaajat kertoivat tarjonneensa mahdollisuutta leikkausversion tarkistamiseen, mutta jotkut näyttelijät olivat kieltäytyneet mahdollisuudesta.

“Yhessä jutussa oli aika iso seksikohtaus, jota kuvattiin tosi pitkään ja monta kuvaa. Mä en ihan ymmärtänyt miksi sen pitää olla niin iso ja sit mä sanoin karonkassa ohjaajalle, et mä haluan nähdä sen leikkausvaiheessa. Siinä oli niin paljon kuvia ja mahdollisuuksia, mä en pysynyt kontrolloimaan sitä täysin enkä ihan nähnyt mitä kamera kuvas kun se oli mun takana. Mä olin menossa kattomaan sitä, mut mun tuttu oli jutellut sen leikkaajan

Oletko koskaan saanut nähdä intiimikohtausten materiaalia kuvauksen jälkeen tai ennen leikkauksen lukitsemista? (näyttelijät)

Oletko koskaan antanut näyttelijöiden nähdä intiimikohtausten materiaalia kuvauksen jälkeen tai ennen leikkauksen lukitsemista? (ohjaajat)

kanssa ja se oli sanonut, et se on leikattu tosi siistiksi. Ja mä sit luotin siihen. Suhteessa siihen miten paljon sitä tehtiin ni ei siinä näkynyt mitään.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Yhessä leffassa oli sovittu, et mä saan nähdä sen kohtauksen. En mä sit lopulta halunnut nähdä sitä kun mä tiesin, et ei sieltä voi mitään näkyä. Monesti on ollu joku tällanen, et ‘sit sä saat nähdä sen ja kommentoida, jos sun mielestä näkyy jotain liikaa’. En muista, et olisin missään lopulta katsonut, mut mulle on tarjottu sitä mahdollisuutta. Ne on ollu joko leikkausvaiheessa tai heti kuvauksen jälkeen.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Mulla on varmaan aina ollut näyttelijät kutsuttuna katsomaan leikkausta. Sitä en muista tuliko edellisessä jutussa kumpikaan näyttelijöistä, mutta se on ollut mahdollista eikä kukaan oo ainakaan joutunut pyytämään, et saisinko mä tulla kattomaan.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Varsinkin leffoissa on katottu näyttelijöiden kanssa periaatteessa lopullinen leikkausversio. Sit törmää myös siihen, et näyttelijät ei halua kattoo. Mut mä oon antanut mahdollisuuden siihen.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Vain kolme haastateltua näyttelijää kertoi nähneensä materiaalia kuvauksen jälkeen ja myös vaikuttaneensa lopputulokseen. Kaikissa tapauksissa kysymys oli ollut liiallisen alastomuuden poistamisesta.

“Oon pyydettyäessä saanut katsoa ottoja kuvauksen jälkeen. Oon halunnut tietää mitä siinä näkyy ja sanonut, et tätä ei saa käyttää, jos siinä näkyy enemmän kuin on sovittu.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Näin raakaleikkausversion, jossa näkyi muutamassa freimissä vähän liikaa. Oltiin sovittu, ettei mitään näy, joten jälkikäteen kuvasta blurrattiin kriittiset kohdat pois. Ohjaaja suhtautui pyyntöön hyvin.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Yhdessä jutussa meillä oli uintikohtaus vedessä ja ohjaaja huutaa kesken kuvauksen, et ‘ottakaa nyt yläruumiit paljaaksi’ ja se huus niin kauan aikaa, et mä ajattelin ‘joo, mut mä uin sit koko ajan täällä vedessä, ettei musta näy mitään’. Sit me kateltiin raakakopiota ja siel oli kuvia, joissa yläruumis paljaana vilahtelee. Sit mä vaan kirjoitin siellä puolihämärässä isoin kirjaimin vihkoon, että ‘TISSIT POIS VEDESTÄ’ ja annoin ohjaajalle. Se otettiin sit pois, se ei ollut perusteltua. Pelkkää tirkistelyä, markkinointia ja myyntiä.”

- näyttelijä, nainen, 50+

Jotkut näyttelijät ja ohjaajat pelkäsivät näyttelijän huomion menevän väärin asioihin, jos materiaalia katsoo kuvauksissa.

“Huomio voi kiinnittyä väärin asioihin, jolloin se tilanne voi myös pahentua. Esimerkiksi et kattookin vaan ulkonäköä.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Ekan leffan yhteydessä mulle sanottiin, et se on huono jos näyttelijät kattoo materiaalia. Sen takia mä en pitkään aikaan ikinä kattonu monitoria. On se vähän sitäkin, et missä se oma fokus menee sen elokuvan tekemisen aikana.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“En yleensä tyrkytä nähtäväksi. Siitä saattaa tulla väriä reaktioita tekemisen kannalta.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Haastattelumateriaalin perusteella näyttelijän tarve intiimikohtausten materiaalin tarkistamiseen voi olla perusteltu, jos näyttelijä on epävarma siitä mitä kuvassa näkyy. Materiaalin näkeminen kuvauksissa voi rentouttaa näyttelijää ja viedä pois turhia jännityksiä, kunhan huomio ei mene väärin asioihin materiaalia tarkistettaessa. Leikkausversion tarkistaminen saattaa tulla tarpeeseen, jos alastomuuden rajoista ei ole sovittu tarkkaan ennen kuvausta tai jos kohtauksissa näkyykin enemmän kuin on sovittu. Materiaalin tarkistaminen on harvoin tarpeellista, jos alastomuuden rajat ja kuvasuunnitelma ovat kaikkien tiedossa, suunnitelmista pidetään kiinni ja näyttelijän ja ohjaajan välillä vallitsee luottamus. Ohjaajan tulee kuitenkin leikkausvaiheessa varmistaa, että leikkaus noudattaa sovittuja rajauksia.

“Ne ei oo jääny mua koskaan kaivelemaan, et mä olisin halunnu nähdä ne. Oon aina ollu tietoinen kuvan rajoista ja siitä mitä siellä on nauhalla. Ei oo koskaan yllätetty, et ‘ups nyt kamera liikkukin vähän alemmas ku oli sovittu’.

Oon aina kokenut, että tilanne on pysynyt niissä sovituissa rajoissa. Valmiin leffan kattaminen ei siks oo koskaan yllättänyt tai nolostuttanut mua. Jos olis sellanen, et kamera liikkuu ja ‘improvisoikaa’ ni sit mä todellakin haluisin nähdä. Mut en mä kyllä suostuis sellasta tekemäänkään.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Mä mietin edellisessä leffassa, et pitäiskö mun pyytää naisnäyttelijä kattomaan leikkausversioo kun siinä oli yks kohta, jossa sen perse näkyy, mut sit mä olin sillee, et me ollaan niin puhuttu etukäteen, et mitä voi näkyy ja sit vielä loppujen lopuks näky vähemmän kuin mitä oltiin puhuttu. Mä luulen, et se näyttelijä oli varustautunut siihen, et sen rinnat näkyy ja niitä ei todellakaan näkynyt.”

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

33) Leikkausvaihe

Me too -keskustelun yhteydessä esitettiin epäilyksiä siitä, että jossain tuotannoissa olisi tarkoituksella jätetty kamerat pyörimään ottojen väleissä tai kuvattu materiaalia salaa näyttelijöiltä. Halusin selvittää oliko tällaista tapahtunut haastattelemilleni näyttelijöille intiimikohtauksissa tai oliko intiimikohtausten valmis materiaali jollain muulla tavalla yllättänyt haastateltuja. Halusin myös selvittää olivatko haastatteleman ohjaajat käyttäneet leikkausvaiheessa materiaalia, jota ei olisi alun perin tarkoitettu päätyvän lopputulokseen.

Haastatelluista näyttelijöistä noin kolmasosa kertoi joskus yllättyneensä valmiin tuotoksen nähtyään. Seitsemän haastateltua kertoi yllättyneensä negatiivisella tavalla, neljä näyttelijää oli yllätynyt positiivisesti ja kaksi haastateltua oli kokenut sekä positiivisia että negatiivisia yllätyksiä lopputuloksen suhteen.

Ohjaajista vain kaksi myönsi käyttäneensä intiimikohtauksissa materiaalia, jota ei oltu alun alkaen tarkoitettu päätyvän lopputulokseen, mutta räikeää materiaalin väärinkäyttöä ei ohjaajien haastatteluissa tullut ilmi. Ohjaajien jakamisissa tapauksissa ylimääräistä alastomuutta oli päätynyt lopputulokseen mukaan todella vähän. Toisessa tapauksessa ohjaaja oli lisäksi pyytänyt materiaalin käyttämiseen näyttelijän lupaa ennen leikkauksen lukitsemista. Toinen ohjaaja perusteli ylimääräisen materiaalin käyttämistä sillä, ettei alastomuuden rajoja oltu etukäteen tarkemmin sovittu ja sama näyttelijä oli suhtautunut aikaisemmissa yhteisissä töissä alastomuuteen luontevasti. Hyvistä perusteluista huolimatta kyseinen ohjaaja tiedosti tehneensä virheen käyttäessään alastonmateriaalia ilman näyttelijän lupaa.

“Kerran kuvaustilanteessa vastaanäyttelijä paljasti toisesta näyttelijästä vähän liikaa ja sanoin heti, että tätä ei tulla käyttämään. Leikkaaja oli kuitenkin tehnyt leikkausversion, jossa siitä näkyi kolme freimiä. Silloin soitin heti näyttelijälle ja kerroin tilanteen ja kysyin mielipidettä kohtauksen käyttämisestä. Näyttelijälle oli ok, että se pidetään. En missään nimessä olisi käyttänyt matskua kysymättä lupaa ensin.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Yhden näyttelijän kanssa oli saunakohtaus, oli puhuttu perusasiat et sauna ja alasti ja näin. Mut ei oltu tarkkaan puhuttu, et saako alastomuutta näyttää ruudussa. Siinä kohtauksessa on paras ja hauskin otto sellanen, missä vilahtaa naisen tissi. Ja mä mietin leikkausvaiheessa, et voiko tätä käyttää. Ja mun rikos oli se, et mä en kysynyt siltä näyttelijältä saako sitä käyttää. Perustelin itselleni sen tyhmän kysymättömyyden sillä, et me oltiin sovittu, et saunassa ollaan alasti. Ja se oli paras ja hauskin otto. Mut se näyttelijä ei oo ite koskaan sanonut, et se olis ollu mikään ongelma. Olin tehnyt aikasemminkin hänen kanssaan ja hän suhtautuu niin luontevasti alastomuuteensa.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Ohjaajista kaikki suhtautuivat salakuvaukseen ja ylimääräisen materiaalin käyttämiseen kielteisesti. Ohjaajat sanoivat olevansa hyvin tarkkoja siitä, ettei näyttelijöiden kanssa tehtyjä sopimuksia ja rajoja rikota. Yhden ohjaajan kohdalla sopimukset rajoista oli tehty näyttelijöiden kanssa vasta leikkausvaiheessa, mutta siitäkin oli ohjaajalla vain hyviä kokemuksia.

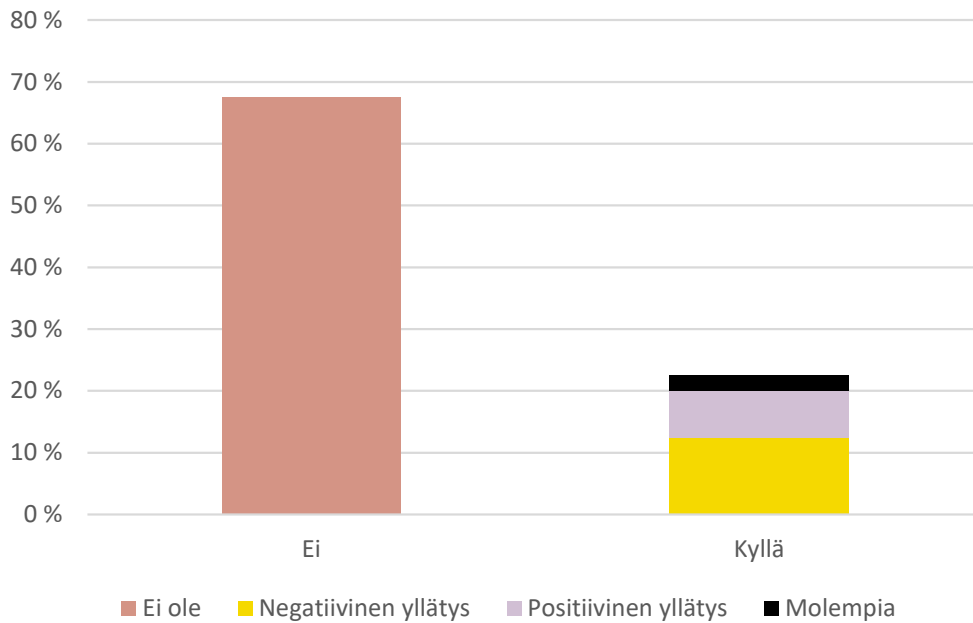
“Puvustaja tuli kuvauksissa sanomaan, että naisnäyttelijällä on niin iso kaula-aukko, että rinnat näkyy. Ja mähän en huomaa tollasta kun mä katon näyttelijän kasvoja ja silmiä. Ja sit se oli jännä leikkausvaiheessa, et meidän osatuottaja oli, et ‘haittaako se, et ne vähän näkyy’ ja mä sanoin, et ‘ilman muuta haittaa, tää on myös ihan sopparasia, mä oon luvannut et rinnat ei näy. Plus totta kai se haittaa, en mä haluu tässä kohtauksessa, et ne vie huomion.’ Hän ei ajatellut sitä yhtään muuten kuin et on hyvä ilmaisu tossa kohden. Tajusin, et toleenhan sitä hirveen helposti rikottais sitä sopimusta, et ‘tää on loistava otto ja me ei olla huomattu sitä’. Siinä mielessä oli tosi hyvä, et se luki naisnäyttelijän sopparissa, se oli ihan kirjallisena. Ei se tuottaja olis mitään vaatinut, mut et siitä ei tarvii ees lähteä keskustelemaan.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

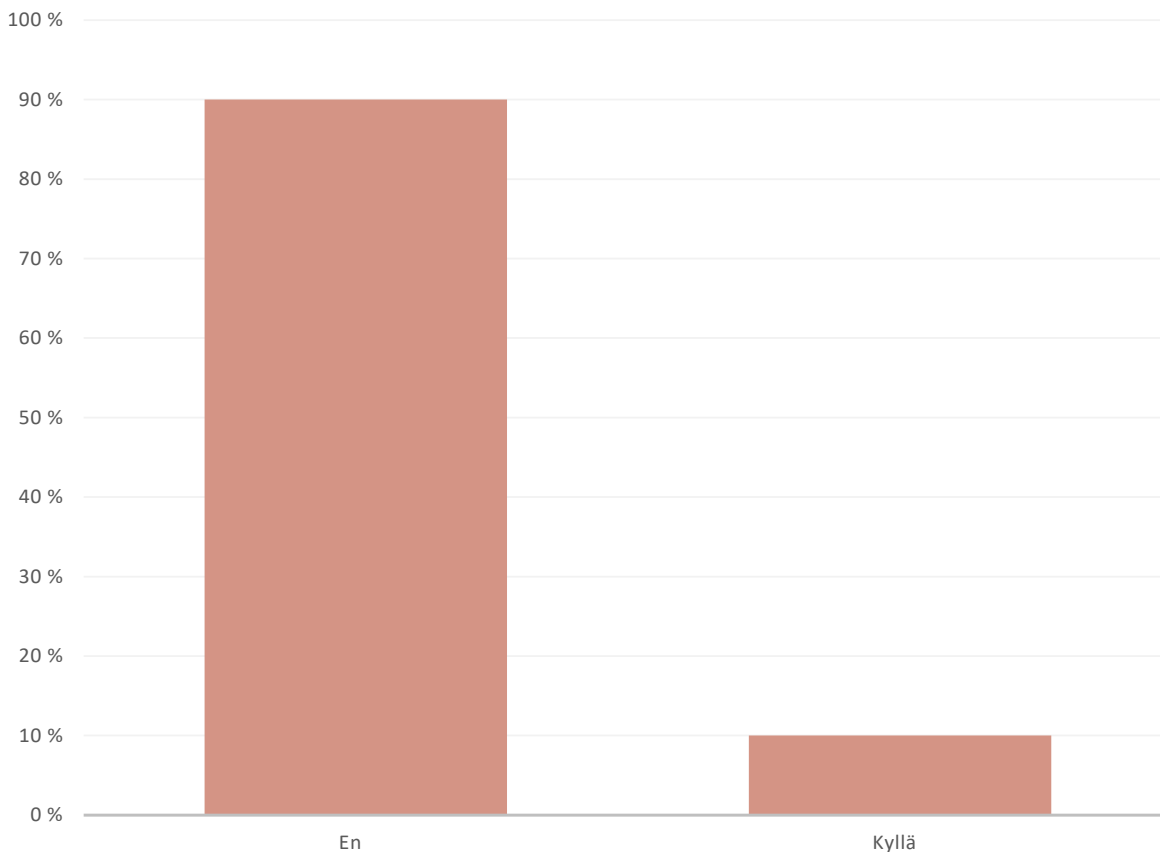
“Näyttelijät tiesi, miten tuun rajaamaan kuvaa ja sit jonkun oton jälkeen mä sanoin, et ‘Äsken näky enemmän ku oli sovittu koska te vähän liikutte ton kuvan aikana, mut mä zoomaan sen sisäänpäin.’ Ja silloin näyttelijä tietää, että mä oon antanut sanani siitä, ettei mitään näy. Olis ihan hirveetä ja salakuvausta, säälittävää runkkarin tirkistelyä jos mä kuvaisin jotain mitä näyttelijä ei tiedä. Ja sit se tulis ensi-iltaan ja siellä yhtäkkiä näkyiskin hänestä jotain mitä ei oo sovittu.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Onko valmiiseen tuotokseen päätynyt intiimikohtausten materiaali koskaan yllättänyt? (näyttelijät)

Oletko koskaan käyttänyt intiimikohtausten leikkausvaiheessa kuvamateriaalia, jota ei oltu tarkoitettu päätyvän lopulliseen tuotokseen? (ohjaajat)

“Se on menny niin, et näyttelijät on sanonut kuvauksissa, et ‘ihan sama, kuvatkaa vaan, mut sovitaan sit myöhemmin mitä käytetään’. Et he on antaneet suostumuksensa ja sit myöhemmin on sovittu. Jos on vaikka rintaliivit, ni se rajaa heti jo sitä miten voi kuvata ja mä tykkään mie-luiten siitä, et antaa luvan kuvata kaiken ja sit katotaan myöhemmin. Kuvaajan pitää tietty tietää, et kaikkea ei voi käyttää, et se pitää kuvata niin, et sitä materiaalia voi leikata myös toisin. Oon sit antanut näyttelijöiden leikkausvaiheessa nähdä materiaalia ja sit on sovittu mitä käytetään. Ei oo koskaan tullut mitään riitoja niistä, koska mä oon myös alunperin tiennyt sen, että pitää olla myös vaihtoehtoja olemassa.”
- ohjaaja, nainen, 50+

Vain kahden haastatellun näyttelijän tapauksessa oli selkeämmin rikottu yhteisesti sovittuja rajoja. Toisessa oli rajattu kuvaa eri tavalla kuin oli sovittu ja toisessa oli näyttelijältä kysymättä liitetty materiaaliin bodydoublen kanssa kuvattua materiaalia.⁴⁴ Useammassa negatiivisessa tapauksessa näyttelijä oli olettanut, ettei alastomuutta näytetä ja yllättynyt kun sitä olikin ollut mukana lopputuloksessa. Kohtauksen toteutuksesta tai alastomuuden rajoista ei oltu näissä tapauksissa tarpeeksi tarkkaan sovittu.

“Kun näin valmiin materiaalin niin mua yllätti, että mun nänni vilahti. Musta se ei ollut kiva vaikka en kyllä ollut varmaan sanonut ääneen, etten halua nännien näkyvän. Se vaan tuntui tosi turhalta. En ollut kuvatessa ollut tietoinen siitä, että se näkyy. Olin ollut siinä uskossa, että se rajataan ulos enkä siksi ollut yrittänyt sitä kropallani peittää. Sanoin katselussa, että nännin vilahtaminen tuntui pahalta, mutta enemmän mua vaan hävetti, että sanoin sen ääneen eikä siitä syntynyt keskustelua.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Kyl mä vähän yllätyin, et yhdessä jutussa vilkku munat saunakohtauksessa vaikka oli mielestäni tarkoitus kuvata niin, ettei kauheesti näkyis. Mun mielestä annettiin ymmärtää, et ei näy ja olin itse katsovinani, et jos mä oon näin, ni sit ei näy mitään. Mut sit oli joku leikkaus missä oli joka ukko kelteisillään. Se tuli vähän puskista.”
- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Yhdessä elokuvassa on käytetty kohtauksen loppu, jossa näkyi jotain enemmän kuin olin ajatellut.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Kaksi vanhempaa näyttelijää oli urallaan yllättynyt intiimikohtausten materiaalista sekä positiivisesti että negatiivisesti. Yhden nuoremman näyttelijän kohdalla negatiivisen yllätyksen oli tuottanut mahdollisesti valotusasteen muutos

värimäärityksessä. Seuraavista esimerkeistä käy hyvin ilmi kuinka valtava merkitys lopputuloksen kannalta on kuvakulmilla ja valaistuksella.

“Yhden leffan panokohtauksessa mun mielestä näkyi vähän liikaa, kuvakulma oli ällöttävä. Ehkä sitä näin viiskymppisenä ajattelee, et sitä vois ruveta kyselee et mitä ollaan tekemässä ja mitä tässä näkyy (...) Joskus on yllättynyt ihan positiivisesti, kerran oli yks kohtaus missä näytti siltä kuin olis jotkut hylkeet makaamassa toistensa päällä. Se oli tosi söpö ja realistinen.”
- näyttelijä, mies, 50+

“En ollut odottanut niin rosoista kuvaa, tyyliin suoraa päivänvaloo. Mut näin jälkikäteen täytyy myöntää, et se ratkaisu toimi siinä kontekstissa. Joskus on yllättänyt myös positiivisesti, et on ajatellut tehdessä et ‘ihan kauheeta’, varsinkin kun ei oo enää niin nuori ja sit onkin siunannut mielessään hyvää kuvaa ja valaistusta nähdes-sään valmiin jutun.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Oon mä pari kertaa ollu niin, et ‘eihän toi nyt niin varjossa ollut kuin sanottiin’. Et on myöhemmin nostettu jossain postissa sitä valotusta tai jotain. Et monitorilta se on näyttäny paljon pimeemmältä.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Positiiviset yllätykset olivat yleensä aiheutuneet intiimikohtausten materiaalin leikkaamisesta pois. Toisaalta näyttelijää voi myös ärsyttää, että vaivalla tuotettu kohtaus jää lopputuloksesta pois. Kannustan ohjaajia pohtimaan intiimikohtausten tarpeellisuutta jo käsikirjoitusvaiheessa, jotta näyttelijöiden ei tarvitse tehdä intiimikohtauksia turhaan.

“Yllätyin kun yhtä rankkaa seksikohtausta ei oltukaan käytetty. Et miksi tää sit tehtiin, jos tätä ei tarvittu.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Haastattelumateriaalin perusteella negatiivisia yllätyksiä intiimikohtausten lopputulosten suhteen voidaan välttää sillä, että alastomuuden ja kuvan rajoista on etukäteen sovittu ja näyttelijän ja ohjaajan välillä vallitsee luottamus. Silloin näyttelijän ei tarvitse pelätä lopputuloksen näkemistä ja yllättyä voi korkeintaan positiivisesti.

“Jos oon suostunut alastomuuteen ja luotan siihen, et ohjaaja ja leikkaaja on hyviä, ni sit on periaatteessa ihan sama mistä kohtaa sitä on leikattu. Vois olla jopa jännää mennä enskaan niin, et yllättyis et ‘ai tässä on tällanenin kuva’.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

⁴⁴ Jälkimmäinen tapaus on käyty läpi jo [luvussa 22](#).

34) Materiaalin leviäminen julkaisun jälkeen

“Kaikki missä mä oon ollut vähänkään alasti on päätynyt nettiin. Sitä on täysin mahdotonta kontrolloida tai saada sieltä pois.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Kyllä mä varmaan voisin näyttääkin enemmän, jos tää maailma olis toisenlainen. Mä myös suojelen mun lapsia. Nettiin päätyy kuitenkin kaikki.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Olin jo ennen selvitystyön tekemistä tietoinen siitä, että intiimikohtausten materiaalia vuotaa internetiin todella helposti, etenkin nykyään kun lähes kaikki elokuvat ja tv-sarjat ovat saatavilla suoratoistopalveluissa. Halusin selvittää miten hyvin näyttelijät ja ohjaajat ovat tietoisia materiaalin vuotamisesta kyseenalaisille sivustoille ja miten laajasta ilmiöstä todella on kyse. Käytin intiimikohtausten materiaalin leviämisen selvittämiseksi Googlen hakukonetta ja ikävä kyllä kaikista haastatelluista näyttelijöistä löytyi materiaalia internetin pornosivustoilta. Ohjaajien osalta selvittäminen oli haastavampaa, koska ohjaajien nimiä ei aikuisviihteeseen keskittyneillä sivustoilla mainita. Lopulta materiaalia kuitenkin löytyi 75 prosentilta haastatelluista ohjaajista.

Haastatellut näyttelijät ja ohjaajat olivat melko hyvin selvillä siitä, että intiimikohtausten materiaalia vuotaa internetiin. 67,5 prosenttia näyttelijöistä ja 30 prosenttia ohjaajista oli tietoisia tekemiensä intiimikohtausten päätyemisestä väärin yhteyksiin. Suhtautuminen asiaan vaihteli näyttelijöillä hyvin paljon. Toiset olivat hyväksyneet sen, että materiaali vuotaa helposti eikä sitä saa internetistä pois ja päättäneet jättää asian sikseen. Yksi haastateltu oli jopa huvittunut siitä, että joku oli nähnyt vaivaa asian eteen.

“Jos leffa löytyy netistä ni voihan kuka tahansa ottaa siitä screenshotin ja ladata sen nettiin.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Musta se tuntuu lähinnä sääliittävältä, et jos ei oo muutakaan ni antaa mennä. Se leffa on joka tapauksessa nähtävillä, mut eihän sitä toivois, et itestä tulee pornoklikkejä kun se ei oo kuitenkaan se mun työ.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Onhan ne kaikki päätynyt jonnekin suomiporno-sivustoille. Must se on vähän sellaista tuulimyllyjä vastaan taistelemista, et mitäs läksit.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Yhdessä jutussa painittiin toisen miesnäyttelijän kanssa vähissä vaatteissa ni se on päätynyt jollekin homoporno-sivustolle. Mun mielestä se on ihan hauskaa, jos homot tykkää tällasista vähän rouheemmista kehoista.”

- näyttelijä, mies, 50+

Osa näyttelijöistä suhtautui asiaan ahdistuneemmin ja joillekin materiaalin leviämisen pelko oli vaikuttanut omien rajojen tiukentumiseen alaston- ja seksikohtauksissa. Jotkut olivat myös yrittäneet saada materiaalia pois internetistä.

“Lapsen saaminen on muuttanut tosi paljon mun suhtautumista näihin kohtauksiin. Mua on ruvennu ahdistaa se ajatus, et netti on täynnä musta kaikkee runkkusivumateriaalia ja mun lapsi voi joskus mennä sen kavereiden kanssa sinne ja löytää niitä. Mua ahdistaa se ajatus. Et ne irrotetaan elokuvan yhteydestä ja mehustellaan niillä, tahallaan väärinymmärretään. Nyt lapsen takia tekisin monia vanhoja valintoja toisin ja tyylikkäämmiin.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

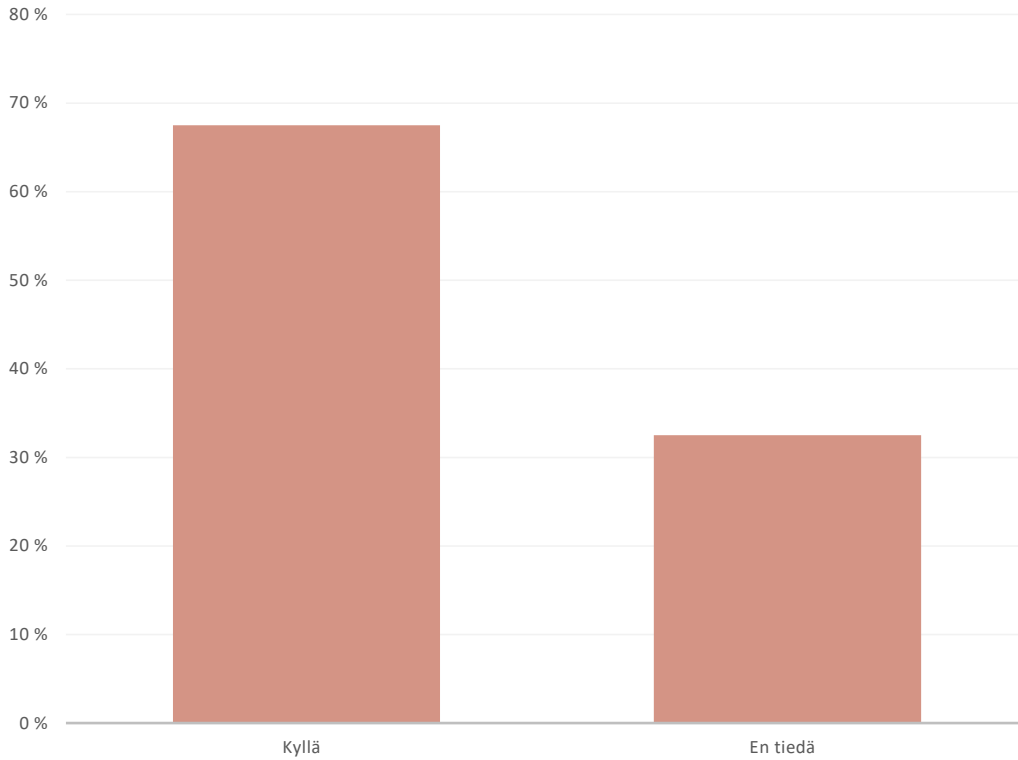
“Netin jälkeen suhtautumiseni on muuttunut. Freimejä ja kohtauksia voidaan irrottaa asiayhteydestä ja kuvakaappauksia tehdään jatkuvasti. Valitettavasti seksi myy ja naisia edelleen esineellistetään mediassa ja sen kuvastossa. Olen pyytänyt tuotantoyhtiöitä esim. ottamaan yhteyttä pornosivustoihin, jotka näyttävät ja rahastavat elokuvien eroottisilla pätkillä. Siinä on jo kysymys ihmisoikeuksista. Monet tuotantoyhtiöt suhtautuivat vakavasti, mutta käsittääkseni kukaan ei tätä toimintaa erityisesti valvo.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

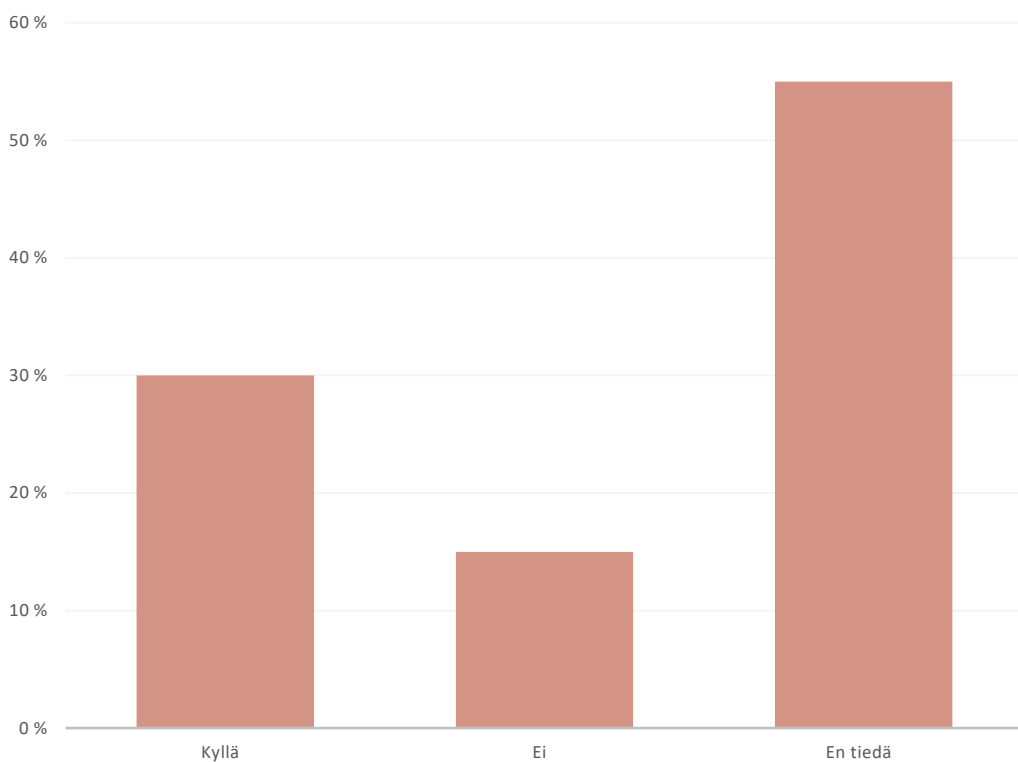
Ohjaajia intiimikohtausten materiaalin vuotaminen ei kosketa samalla tavalla henkilökohtaisesti kun oma vartalo ei ole esillä. Muutammat ohjaajat kertoivat kuitenkin ahdistuneensa siitä, että olivat asettaneet näyttelijät siihen asemaan, että kuvattua materiaalia voidaan käyttää väärin.

“Yhden elokuvan kohdalla lähti yhdestä näyttelijästä kuvakaappaus. Mä olin jotenkin niin tyhmä, et mä en tajunnut, et ihmisillä on kännykät leffateatterissa ja ne nappaa sieltä kuvia. En ollut ajatellut sitä asiaa. Ni sit yhdestä näyttelijästä lähti sosiaaliseen mediaan kuvia. Me laitettiin siitä viestiä ja se poistettiin. Se näyttelijä

Tiedätkö onko tekemiäsi intiimikohtauksia päätynyt väriin yhteyksiin? (näyttelijät)

Onko ohjaamiesi intiimikohtausten materiaalia päätynyt väriin yhteyksiin? (ohjaajat)

sanoi itse, et sitä harmitti se asia ja mä pyysin anteeksi. Ei sitä koskaan osaa ihan kaikkea etukäteen ajatella.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Rajattiin kuva vyötäröstä, mutta siinä oli rinnat paljaana. Ei voitu pelkällä lähikuvalla mennä ja näyttelijä oli ite tietoinen tästä ja sano, et ei tee sitä kauheen mielellään. Mä sanoin, et ‘mä koetan minimoida sen ajan, mut tässä kohtauksessa ei oo järkeä, jos se tulee sieltä peitettyinä’. Ni se kuva paljasrintaisesta näyttelijästä kai on jossain käsittääkseni ollut.”

- ohjaaja, nainen, 50+

Muutama vanhempi näyttelijä kertoi kuulleensa, että omaa materiaalia oli päätyntä eri maiden “pornoteattereihin”, mutta tällaisesta ei ollut viitteitä enää nuorempien sukupolvien kohdalla.

“Sellainen huhu liikkuu, että jotain rohkeita elokuvakohtauksia oli mennyt sellaisenaan Latinalaisessa Amerikassa pornoelokuvateattereissa. Mut siihen aikaan ne on ollut niille pornoa.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Olin Ruotsissa oopperassa ja hovimestarimies tuli sanomaan, että ‘oletteko te suomalaisen elokuvan näyttelijä’. Ja selvisi, että se elokuva meni jossain pornoteatterissa.”

- näyttelijä, mies, 50+

Yhden näyttelijän kohdalla internetiin oli päätyntä intiimikohtaus, joka ei ollut ollut mukana valmiissa tuotoksessa. Tapaus herättää kysymyksen siitä miten kohtaus on voinut internetiin vuotaa, mutta asiaa ei voitu tutkia tarkemmin, koska kohtaus oli sittemmin poistettu internetistä. Erään ohjaajan tapauksessa intiimikohtauksen materiaalia haluttiin käyttää toisen elokuvan yhteydessä ja materiaalia oli jo ehditty leikata mukaan elokuvaan. Ohjaajan päätöksellä klipit kuitenkin poistettiin.

“Kerran löytyi Youtubesta kohtaus, jossa olin alusvaatteilla ja kohtaus oli vielä sellainen, joka ei ollut päätyntä itse sarjaan. Se oli erikoista.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Kun yhden mun elokuvan julkaisusta oli kulunut puolitoista vuotta, muhun otti yhteyttä toisen elokuvan jälkituotantokoordinaattori. Elokuvan ohjaaja ja leikkaaja olivat leikanneet elokuvaansa mukaan mun elokuvasta useita lyhyitä pätkiä, joissa on intiimiä kanssakäymistä kahden näyttelijän välillä. Ohjaaja ja leikkaaja pyysivät lupaa käyttää klippejä ja sanoivat tuottajan jo antaneen suostumuksensa. Oli pöyristyttävää ja todella loukkaavaa, että toisen elokuvan tekijät halusivat käyttää intiimikohtauksia täysin uudessa valossa, uudessa teok-

sessä, uudessa yhteydessä. Jos olisin antanut luvan, olisin mielestäni aivan härskillä tavalla rikkonut sen luottamuksen ja suullisen sopimuksen, jonka olen aikoinaan tehnyt näyttelijöideni kanssa. Elokuvaani kuvatut intiimit kohtaukset on kuvattu vain sitä teosta varten, siihen kontekstiin ja siihen tarinaan. Ja siitä ollaan näyttelijöiden kanssa sovittu. Ei muusta käytöstä, tietenkään. Se olisi aivan eri keskustelu, joka pitäisi käydä näyttelijöiden kanssa ennen rakastelukohtauksen kuvaamista, jos materiaalia voisi käyttää tuosta noin toisessakin teoksessa! Intiimit kohtaukset eivät ole mitään erillistä materiaalia, vaan samalla tavalla dramaturgisia tarinaa edistäviä kohtauksia kuin ihan mikä tahansa muukin draaman kohtaus. Jos ne olisi käytetty toisessa elokuvassa aivan päinvastaisessa merkityksessä, olisi materiaalista nimen omaan tullut seksikohtauskuvastoa, jossa tarinattomat näyttelijät panevat ja suutelevat ilman mitään muuta syytä kuin suutelu ja seksi. Elokuvan tekijät eivät toki olisi käyttäneet materiaalia ilman näyttelijöiden suostumusta, eli en tarkoita että elokuvani materiaali olisi jotenkin helposti tai moraalittomasti päätyntä toisen teoksen käyttöön. Mutta en tiedä, olisiko näyttelijällä mitään mahdollisuutta estää tällaista käyttöä, jos minäkin olisin antanut luvan, niin kuin tuottaja oli antanut (tosin onneksi sillä ehdolla, että myös näyttelijöiltä ja muilta HODEilta kysytään). Ja itseleni tämä ainakin osoitti jälleen uuden delikaatin puolen intiimien kohtausten tekemisestä – joku voi todellakin haluta lainata materiaalia myöhemmin. Kaikenlaisen materiaalin lainaaminen toisessa teoksessa on varmaan herkkä juttu, mutta toki tällaisen materiaalin lainaaminen vielä ihan erityisherkkä.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Ohjaajien valveutuneisuus oli joissain tapauksissa toiminut ennaltaehkäisevänä keinona materiaalin vuotamista vastaan. Onkin hyvä, että ohjaajat ovat tietoisia siitä miten helposti materiaali leviää teoksen julkaisun jälkeen ja pitävät sen mielessä tehdessään intiimikohtausten ratkaisuja. Tämä ei toki tarkoita, ettei paljasta pintaa saa elokuvissa tai tv-sarjoissa näkyä, mutta kohtausten tarkempi pohtiminen voi vähentää turhaa alastomuutta ja seksillä mässäilyä.

“Yhdessä tuotannossa katottiin frame framelta sellaiset kohtaukset, joissa ei pitänyt näkyä mitään, mutta saattoi liikkeiden takia jotain vilahtaa. Varmistettiin, että sellaiset kohdat blurrattiin, ettei kukaan ääliö voi mennä ottamaan screenshottia ja levittämään sitä facebookissa. Kuudessa freimissä on poistettu genitaalit.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Kun mulla on ollut se periaate, et mitään ei varsinaisesti näy, ni oon tuottanut vaan vähän sellasta materiaalia, joka voisi kiinnostaa.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

35) Intiimikohtauksista syntyneet mediakohut

Seksiä tai alastomuutta sisältävistä elokuvista ja tv-sarjoista uutisoidaan iltapäivälehdissä usein “näyttelijä x rohkeassa roolissa” tai “paljasta pinta uutuuselokuvassa” -tyyppisin otsikoin. Harvinaiseksi käyneiden kulttuurisivujen ulkopuolella uutiskynnys elokuvien suhteen tuntuu ylittyvän vain, jos sisällöstä saadaan raavittua klikkiotsikoita. Halusin selvittää miten paljon haastateltavieni töistä on syntynyt kohua mediassa ja miten tekijät ovat itse kohuihin suhtautuneet.

Intiimikohtausten aiheuttamista mediakohuista oli kokemusta lähes 50 prosentilla haastatelluista näyttelijöistä ja neljäsosalla ohjaajista. Valtaosa haastatelluista näyttelijöistä suhtautui mediakohuihin negatiivisesti. Monet kokivat, etteivät toimittajat ole lainkaan kiinnostuneita itse sisällöstä ja näyttelijän sanat halutaan tahallaan ymmärtää väärin, jotta klikkiotsikoita saadaan aikaan.

“Se on kaikkien toimittajien lempiaihe, ei puhuta sisällöistä vaan seksikohtauksista ja ne aina nostetaan esiin, jotta saadaan klikkiotsikoita. Yritän miettiä etukäteen mitä sanon aiheesta. Kerran olen sanonut haastattelussa, että vastaanäyttelijän kanssa oli hyvät kemiat. Jutun otsikossa annettiin kuitenkin ymmärtää, että kommentti liittyi seksikohtauksiin, jolloin vaikutelma oli likainen.”
- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Kerran yksi toimittaja kysyi yhden elokuvan alastonkohtauksista ja mä kysyin, et ‘ootsä nähny elokuvan?’ Se vastasi ettei ollut ja mä sanoin, et ‘ehkä sun kannattais kattoo se leffa ja sen jälkeen sanoo, et siinä on rohkeita kohtauksia.’”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Kahden miehen välisestä kohtauksesta nousi kohua. Jälkikäteen toimittaja perusteli mulle kirjoitustaan sillä, että koskaan aikasemmin ei ole nähty tällaista kohtausta suomalaisessa elokuvassa. Se oli ehkä kolmas kerta kun miesten välistä seksiä näytettiin, mutta toimittaja ei ollut edes kiinnostunut siitä mikä on totta. Skandaalinhakuisuus on se tapa millä media tota hommaa pyörittää ja millä lehtiä myydään. Kyllähän se ylläpitää tietynlaista tapaa katsoa asioita. Esim. Tunte mattomassa sotilaassa: jos saunassa on nainen ja mies, ni miehen ‘rohkeudesta’

ei synny otsikoita.”⁴⁵

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Aina kun on jotain, ni se on ‘hyvin rajua seksiä’. ‘Näyttelijä X rajussa seksikohtauksessa’ juurikin yhdessä elokuvassa, jossa ei näy mitään. Kyllä se aina vähän hämmästyttää kun kirjutetaan jotain sellasta mikä ei oo ees totta. Et jos tää nyt on rajua, ni se on täysin vaan sen asian turhaa klikkihakua.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Myös monet ohjaajat olivat ärsyyntyneitä median huomion kiinnittymisestä väärin asioihin, vaikka ohjaajat eivät yleensä joudu kärsimään asiasta henkilökohtaisesti.

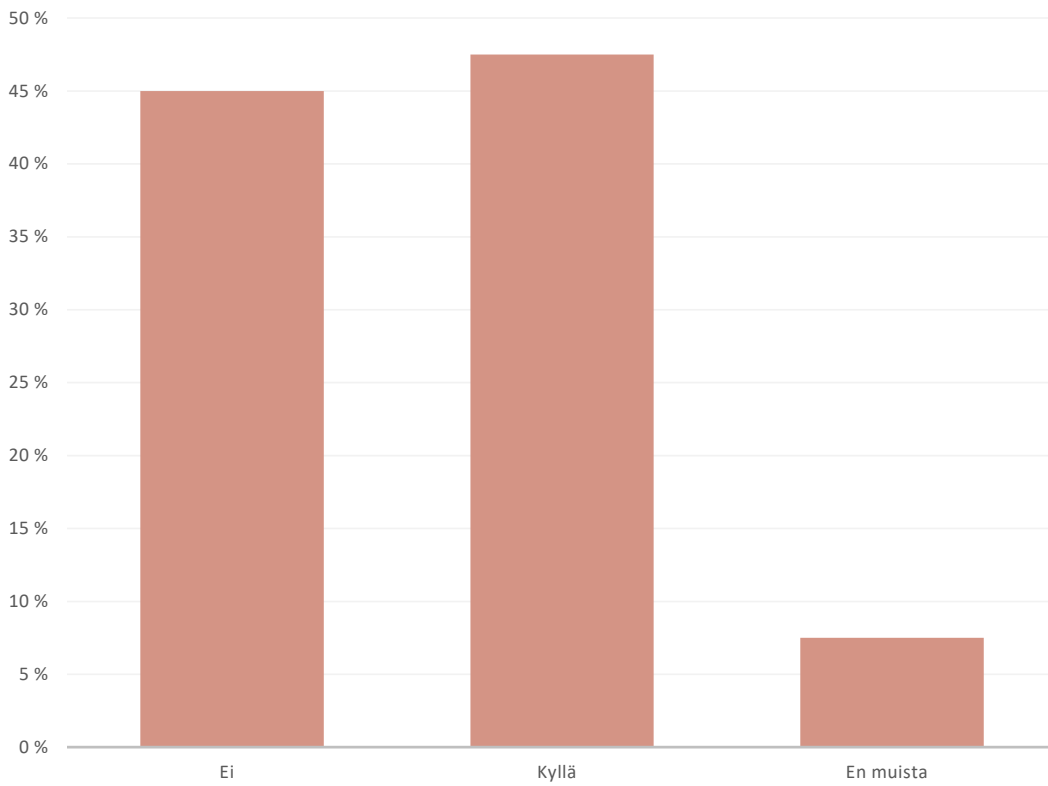
“Yhden leffan lehdistökiertueella olin tosi vihainen siitä, et mulle esitettiin kaikenlaisia mielenkiintoisia kysymyksiä elokuvan ohjaamisesta yms. ja kun tuli näyttelijöiden vuoro niin ensimmäiseksi kysyttiin aina nolostuneena sitä, et millasta oli näytellä näin intiimeissä kohtauksissa. Ei ees pelkästään mitkään iltapäivälehdet tai Seiska vaan maakunnissa kulttuuritoimittajat saattoi vaivaantuneena kysyä, et ‘täs oli tosi paljon tällasta intiimiä, et oliko erilaista tai vaikeeta näytellä?’ Minä ja naisnäyttelijä ruvettiin vähän niinku opettaa ihmisiä, et me vastattiin aina ensimmäisenä et ‘ne on kohtauksia siinä missä muutkin kohtaukset’ ja et ‘voi olla vaikeempaa näytellä ihmishuolun kanssa’. Näyttelijäntyo ei liiku sellasilla janoilla mitä toimittajat oletti siitä mikä on rohkeaa tai intiimiä.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Osaltaan tämä selvitystyökkin on syntynyt tarpeesta poistaa mystisyyden verhoa intiimikohtausten ympäriltä. Kyseessä on kuitenkin vain pieni osa näyttelijänammattia ja toisin kuin usein kuvitellaan, kohtausten toteutustapa on hyvin tekninen. Monet näyttelijät toivoivat, että media keskittyisi enemmän sisältöön ja lopettaisi näyttelijöiden seksuaalisoinnin.

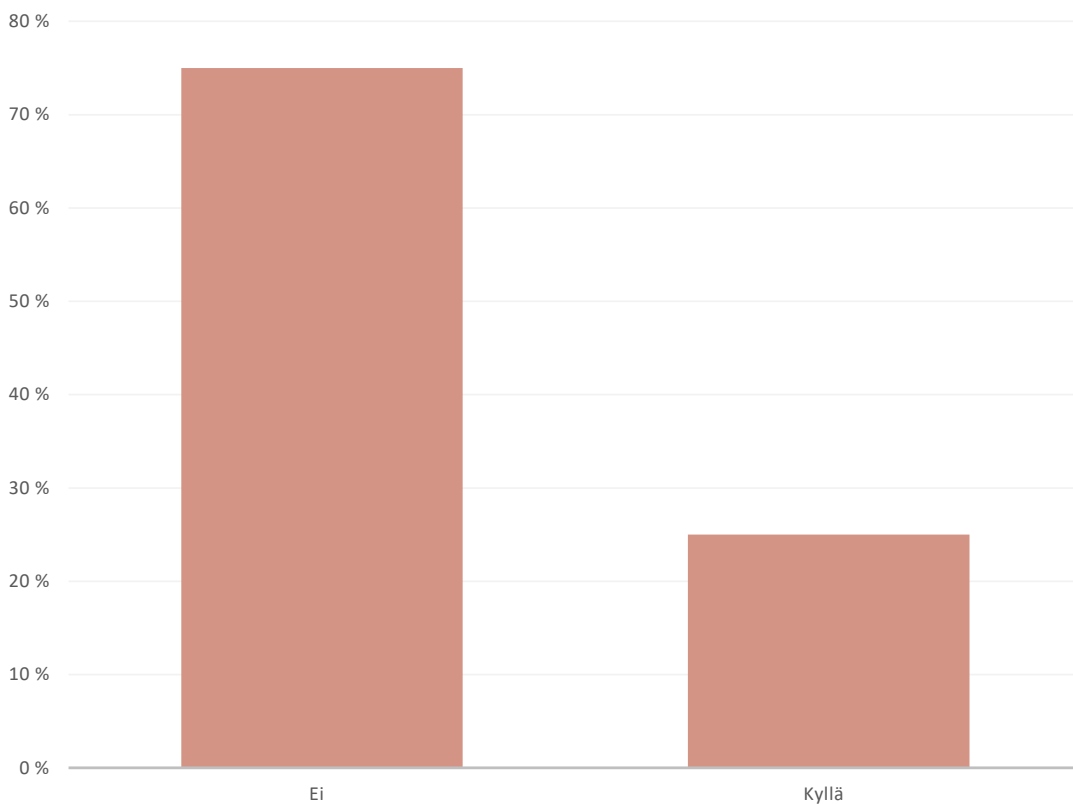
“Aatteleeko ihmiset oikeesti, et siellä kuvauksissa pannaan? Mun mielestä niiden huhujen levittäminen, et jotain ois joskus jossain oikeesti tapahtunut on tosi kyseenalaista mystifointia. Pornoteollisuus on sit asia erikseen. Miten tää sitten suhteutuu esim. fyysistä väki-

⁴⁵ Aku Louhimiehen Tunte mattomasta Sotilaasta media nosti esiin Paula Vesalan “rohkeat” saunakohtaukset, joissa myös Eero Aho esiintyy alastomana.

Onko tekemistäsi intiimikohtauksista syntynyt kohua mediassa? (näyttelijät)

Onko töidesi sisältämistä intiimikohtauksista syntynyt kohua mediassa? (ohjaajat)

valtaa sisältäviin kohtauksiin? Tuskin kukaan ajattelee, että kuvauksissa oikeasti tapetaan tai ammutaan.”
- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

Näyttelijöistä muutamat olivat jo tottuneet siihen, että intiimikohtauksista syntyy otsikoita. Kaksi haastateltua piti kohujen syntymistä jopa positiivisena asiana.

“Ainahan niistä syntyy kohua. Yhden elokuvan julisteestakin syntyi, siinä oli mun selkä. Tyyliin ‘kohauttaa rohkeassa kuvassa’. Musta siitä tulee joku tietynlainen vapaus kun vaikka pervot lähettää viestejä, et ‘mä haluan nähdä sun tissit’. Ni sit mä voin sanoa, et ‘mä voin ilmottaa sulle missä sä voit nähdä ne, et siitä vaan’. Ite on tehnyt ne valinnat ja ite on siellä, en ajattele niitä juttuja myöskään mitenkään hirveen rohkeina. Teatterissa oon tehnyt paljon rohkeampia juttuja.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Näyttelijä otti pressitilaisuudessa positiivisella tavalla paljaan perseensä puheeksi ja se oli oikein kivaa pr-työtä, kiitos vaan.”
- ohjaaja, nainen, 50+

“Mun mielestä kaikesta nostetaan kohua, mut mä oon ajatellut enemmänkin niin, et kaikki julkisuus on hyvää julkisuutta, et leffa saa katsojii.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Jotkut näyttelijät arvelivat tuottajien käyttäneen mediakohuja markkinointikeinona. Seksillä markkinoinnista tulikin todisteita tai epäilyjä jopa neljän ohjaajan (20 %) haastatteluissa. Kaksi ohjaajaa kertoi omaa elokuvaansa markkinoidun seksillä ja eräs tuottajanakin toimiva ohjaaja myönsi kokeilleensa seksin myyntivoimaa yhden elokuvansa kohdalla. Seksillä myymisen toivuutta myös kyseenalaistettiin.

“Yhdessä elokuvassa se oli meidän miettimää markkinointia, että korostettiin elokuvan seksiä. Mä olin puhunut, et mä haluan tehdä seksielokuvan. Mä halusin, et sitä mainostetaan seksillä, mut se ei yrittänyt olla seksikäs, se yritti olla ihan vakava elokuva. Mä en koe, et oltais tehty mitään väärin, mä halusin kokeilla senkin keinon kun vielä tuotin itse. Mulla oli oppimista asioista. Olis sitä voinut mainostaa muullakin tapaa. Kyllä se varmaan toimi niin, et sai katsojia, mut se on voinut myös vähentää katsojia. En tiedä mikä se lopputulos olis ollut toisenlaisella markkinoinnilla.”
- ohjaaja, nainen, 50+

“Markkinoinnissa otettiin käyttöön heikompien katsojalukujen parantamiseksi jonkun keksimä fraasi ‘2010-luvun Levottomat’. Se tuntui omasta mielestä valheelliselta, koska omassa leffassa seksiä oli todella paljon vähemmän

ja jos joku meni sitä sen takia katsomaan niin on varmaan pettynyt.”
- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Kun elokuvan traileri oli tehty ja tuottajat oli sanonu, et siinä pitää näkyä seksiä, ni mä en lähteny siihen taisteluun, ettei siinä näkyisi mitään. Sit se oli iltapäivälehdessä otsikossa, et ‘tämä näyttelijä rohkeissa kuvissa tässä elokuvassa’. Eli todennäköisesti tuotantoyhtiön masinoima, et on sovittu yhdessä lehden kanssa, et se traileri menee sinne ekana. Taas yritettiin markkinoida se edellä. No se ei toiminut, koska elokuva ei saanut paljoa katsojia eikä todellakaan vetänyt satojentuhansien runkkarien armeijaa elokuvateattereihin. Viimeinkin voidaan sanoa, et on todistettu se, että on turha ajatella, et alaston- tai seksikohtaukset myy. Se on naurettava ajatus, et se myis, se on niin vanhaa aikaa.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Haastatellut naisnäyttelijät olivat joutuneet intiimikohtauksiin liittyvien kohujen kohteeksi miehiä useammin. Kaksi haastateltua naisnäyttelijää kertoi suhtautuvansa intiimikohtauksiin varovaisemmin kyllästyttyään jatkuviin kohuihin. Nämä näyttelijät kokivat, että kohut vievät painoarvoa muilta kohtauksilta ja näyttelijäntyöltä.

“Ihan pienimmistä naurettavista missä ei näy mitään on saatu se kohu aikaiseksi. Ihan naurettavaa yrittää saada niitä klikkauksia kun toinen yrittää tehdä omaa työtään kunnianhimoisesti. Tai vaikka olis jossain julkisessa tilaisuudessa ihan normaali kaula-aukko, ni aina tulee otsikoita. Koen, etten voi laittaa mitään oikeasti avaraa kaula-aukkoa, koska se huomio menis vaan siihen. Oon ruvettu tosi suojelevaksi ja tarkaksi siinä ja koen, että mun pitää olla extra-varovainen just siksi, että aina syntyy joku kohu. Etten anna sitä materiaalia niille toimittajille tarjottimella, muuten mä vetäisin ite maton oman tekemiseni alta. Mulla on siinä oma taakka kannettavana.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Hirveesti keskitytään siihen alastomuuteen ja se nostetaan esiin. Yhen leffan Suomen pressipäivänä tuli iltapäivälehdessä toimittaja, nuori nainen haastattelemaan ja se kysyi kaikkia kysymyksiä vaan alastonkohtauksiin liittyen. Sit mä sanoin sille, et ‘mua vähän loukkaa se, et mä oon tehnyt ison osan ison budjetin ulkomaisessa elokuvassa ja sä kysyt kysymyksiä vaan mun 5 sekunnin alastonkohtauksesta. Siellä on paljon muitakin kohtauksia missä mä oon. Te ite haluatte seksualisoida sen, kai sä sen ymmärrät. Ei mieheltä kysyä tällasia.’ Sit se katto mua ja katto sen papereita ja kelas viis sivua kysymyksiä pois. Tuntu, et se tajus ite. Se oli varmaan käsketty kysymään niitä kysymyksiä, mut se ei voinut sanoa sitä. Se oli varmaan mun puolella siinä tilanteessa, se vaikutti muuten ihan fikselulta. Mutta aina tulee kohua: ‘rohkeassa kohtauksessa’ tai ‘tissi vilahdi’. Naisen alastomuus on se mihin fokus halutaan siirtää. Sen takia on tullu se, et en mä jaksa

olla näissä. Eka ajatteli, et ei niillä oo niin väliä, mut sit on tajunnut, et näköjään sillä on kun se fokus aina halutaan siirtää siihen. Ni siks mä en halua olla niissä myöskään, koska se vie painoa niiltä kaikilta muilta mun tekemiltä kohtauksilta. Kun itelle niillä ei oo ollu sellasta painoarvoa, on ajatellut et se tarina on tärkeä ja myös muut kohtaukset merkkää jotain. Se on ollu selkeesti myös itellä rajottava tekijä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Myös kaksi miesnäyttelijää kertoi muuttaneensa suhtautumistaan intiimikohtauksiin tai koko näyttelijäntyöhön jouduttuaan suuremman kohun kohteeksi.

“Yhden elokuvan jälkeen lähti niin lapasesta se jälkihomma siinä, se runnottiin lehdistössä tosi vahvasti läpi, et tuli seksisymboli-leimaa ja se väritti niin vahvasti myös mun yksityiselämää, et ’kaikki on seksiä’. Ni se väritti mun jotain ratkaisuja. En muista, et olisin hirveesti kieltäytynyt, mut se muutti mun suhtautumista niihin. Se leffa määrittäi mua niin paljon ja määrittää edelleen vaikka mukana tuli tosi paljon hyvääkin, se oli onnistunut leffa ja tuotti mulle paljon lisää töitä. Mut edelleen mä kannan sitä, et sitä seksi-sanaa liitetään mun yhteyteen hirveen usein. Sanon haastattelijoille aina, et se on harmitonta ja siihen suhtautuu koomisesti, mut omaan arkeen se ei ihan samalla tavalla istu. Tuli myös sellanen mielikuva seksin ammattilaisesta, et mua pyydettiin kaikkiin ohjelmiin puhuu prostituutiosta ja erotiikasta, ikään kuin olisin joku ammattilainen ja se seksi määritteli mun elämää isomminkin. Se seksi kiinnosti ihan hirveesti ihmisiä ja kun oli vielä mies, ni se olikin tosi kiinnostavaa ja sai ihan mahdottomasti huomiota. Huvittavaa on se, et se leima on seurannu 15-20 vuotta. En tiedä miten se haittaa, voi olla et siitä on hyötyäkin kun on töitä saanut, mut omaan minäkuvaan se tuntuu hassulta, sitä on vaikea käsitellä ja istuttaa kun se on tullu niin puun takaa.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Yhdestä elokuvasta syntyi kohua ja se vaikutti omaan ammatilliseen elämään. Mä pakenin koko sitä julkisuutta ja tein vähemmän näkyviä juttuja jonkun aikaa. Jostain syystä mulla on sellanen olo, et tv-/leffa-alan työnantajat ei halunnu mua käyttää sen jälkeen. Tää voi olla väärää kuvitelmaa. Se oli niin kova se leffan alasammunta. Koin, että sain jonkinlaisen leiman, ei katsottu niin suopein silmin mua näyttelijänä tai taiteilijana. Tää on oma oletamus tietenkin.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Vain yksi haastateltu näyttelijä oli selkeästi traumatisoitunut erään elokuvan aiheuttamasta kohusta ja jättänyt kameratyöt vähemmälle kohun takia. Muiden kohdalla elokuvaura oli jatkunut kohuista ja niiden aiheuttamista kolhuista huolimatta.

“Kyllä yhden leffan kohtauksista puhuttiin aika paljon. Tuli kuohuntaa ja kyselyitä, et ollaanko siellä oltu selvinpäin. Kun uralla on saanut tehdä niin laidasta laitaan monenlaista ni tuntuu, ettei se oo värjännyt tai määritellyt sitä. Se on jäänyt ’kaikenlaista sitä tulee pienessä maassa näyttelijä tehneeksi’ -kategoriaan.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Haastattelumateriaalissa tuli ilmi myös muutamia kohuja, jotka eivät liittyneet ainoastaan seksikohtausten “rohkeuteen” tai median sensaatiohakuisuuteen. Yhden näyttelijän kohdalla kohua oli syntynyt elokuvafestivaaleilla, todennäköisesti kulttuurierojen vuoksi.

“Lyhytelokuvasta oli kohu kun se lähetettiin Pikku Kakko- sen jälkeen. Yhdessä nuortensarjassa oli peniksenmittauskohtaus, jossa nuoret miehet mittaa munia vessassa ja runkkaa niitä pystyyn, et ne pystyy mittaamaan. Ja siitä tuli eduskuntakysely siitä asiasta, et miten Yle näyttää tällasta lapsipornoa lapsille. Vaikka siinä ei näytetty mitään. Eduskunnassa on siis katsottu mun sarjaa ja siitä on syntynyt välikysymys. Se liittyi lähetysaikaan ja kohdeyleisöön, mutta ne ei ottanut huomioon sitä että Yle areenassa oli eri versio kuin mitä televisiossa näytettiin. Runkkaus oli leikattu pois televisioversiosta. Mä oon ihan samaa mieltä, et YLE on ajanut niitä väärään aikaan, lähetysaika ei oo ollu paras mahdollinen.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Kohu alkoi siitä kun haastoin ohjaajan oikeuteen [body-doublen luvattomasta käytöstä intiimikohtauksessa]. Sitä ei olisi saanut tehdä. Sen jälkeen alkoi hirveä haukkuminen.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Leffa oli festareilla Venäjällä eikä kukaan muu tekijöistä päässyt paikalle, joten mä menin viemään sen kelan fyysisesti sinne. Vastasin ennen leffaa tiedotustilaisuudessa tosi paljon alastomuuteen ja seksiin liittyviin kysymyksiin. Illalla se näytettiin paikallisessa elokuvateatterissa ja paikalla oli satoja katsojia kattomassa. Leffaa oli mennyt joku 5 minuuttia kun alkaa ovi lätisemään. Koska yleisö oli kulttuuriharrastajia ni ne koki, et leffa oli vaan karmeeta pornoo. Mä istuin sit siinä ja olin sitä mieltä, et mä oon kulttuurivieras ja ilta jatkuu tästä kuitenkin mukavasti, mut sit kun tullaan leffan jälkeen ulos mennäksemme jatkoille, ni porukka sulkee kädet mun kohdalla ja yks nainen sanoo, et ’I can not watch you’. Et se oli niin pöyristyttävää se pornoilu siellä. Se pysäytti mut omalla tavallani ajattelemaan, et tää vapaamielisyyt tai tää kulttuuriliberaalisuus ja omat käsitykset alastomuudesta ei kohtaa, itselle ne oli ihan lastenleikkiä ne kohtaukset siellä. Mutta se yllätti, että elokuvan sisältö oli ehkä oikeesti heille liian kuumottavaa.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

36) Kehitysehdotuksia työtappoihin

Pyysin haastateltuja pohtimaan millaisia työkaluja he toivoisivat intiimikohtauksiin itselleen tai alalle yleisesti. Vastauksissa tuli esille haastateltavien tyytymättömyys alan nykyiseen tilanteeseen, jossa intiimikohtausten tekemiseen ei juurikaan kouluteta, yhteisesti sovittuja pelisääntöjä ei lähtökohtaisesti ole ja tekijät oppivat tekemiseen liittyvät asiat pääasiassa kokemuksen myötä. Alan työtappojen kehittämiseen tuli useita hyviä ehdotuksia ja lisäksi moni haastateltu toivoi tämän selvitystyön ja selvitystyön yhteydessä julkaistavan ohjeistuksen parantavan alan työtappoja intiimikohtauksissa.

KEHITYSEHDOTUKSIA OMIIN TYÖTAPOIHIN

Moni haastateltu oli tyytyväinen omiin työtappoihinsa, mutta erityisesti ohjaajat toivoivat itselleen lisää työkaluja intiimikohtausten tekemiseen. Kyseiset ohjaajat peräänkuuluttivat tarkempaa sopimuskulttuuria ja toivoivat itselleen parempia konkreettisia työkaluja sekä lisää tietoa näyttelijöiden suhtautumisesta intiimikohtausten tekemiseen.

“Haluaisin konkreettiset työkalut oppia vähän tarkemmin. Mä en hirveesti kuvasuunnittele tai storyboardaa, mut ehkä tällasiin kohtauksiin se piirtäminen vois olla aika hyvä kommunikation välineeksi. Sit mä haluisin et soppari-kulttuuri kehittyis sen verran, et näyttelijöille jo kirjoitettais soppareihin aika tarkasti seksikohtausten meiningit, musta tuntuu et sekin helpottais omaa kommunikaatiota, et siinä joutuis jo siinä vaiheessa miettii ja laittaa mustaa valkoselle, et mitä me nyt oikeastaan tässä tehdään. Kuvaukset on tavallaan niin hektisiä, et vaikka kuinka olis hyvät tarkoituksetperät, ni musta tuntuu, et kaikki tehdään siellä sellasia virheitä. Eli tarkempi etukäteissopiminen.”

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

“Enemmän olisi kiva kuulla näyttelijöiden näkökulmaa, että mikä on ok ja mitä on kokenut hyväksi tai huonoksi.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Intiimikohtausten monipuolistaminen ja kohtausten geneerisyyden vähentäminen oli useamman ohjaajan toiveissa. Ohjaajat toivoivat

saavansa työkaluja siihen, miten seksikohtaukset saisi organisoitua osaksi kokonaisuutta niin, että ne kertoisivat jotain oleellista henkilöistä tai kuljettaisivat tarinaa eteenpäin. Eräs haastateltu epäili, että kohtausten tarkempi analysointi ja parempi yhteistyö näyttelijöiden kanssa saattaisi johtaa toivottuun lopputulokseen. Myös läheisyyskoreografi voi auttaa parempien ratkaisujen löytämisessä.

“Mua jännittää se, et ajatellaanko tulevissa hankkeissa, et ‘miksi sitä seksiä pitää aina olla’ tai ‘pitääkö niitä ihmisiä nähdä jyytämässä ja mitä se nyt kertoo’. Tai että tää ohjaaja aina käsittelee seksiä. Sit mä oon miettinyt paljon sitä, et seksuaalisuus on kuitenkin niin tavallinen osa ihmisen elämää, ni miks se sit elokuvassa on niin special case? Et se on sit jotenkin kauheen uskaliaista tai ihmeellistä tai vaarallista tai rivoa tai erotiikkaa. Tohon toivois jotain työkaluja, et miten se sit oikeesti toteutuis seuraavassa leffassa se ajatus, et jokainen kohtaus on kohtaus tarinassa ja jokaisen kohtauksen pitää kertoa jotain tarinassa ja viedä sitä eteenpäin. Jos edellisessä elokuvassa ne jäi vähemmän kertoviksi kuin toivoisi. Ne kertoo tietyt asiat, mutta ei ihan yhtä paljon kuin haluaisi. Ni voisko seuraavassa onnistua tekemään ne kohtaukset niin, et ne ei olis yhtään geneerisen tuntuisia vaan niistä todellakin tajuaa sen, et ei oo kysymys mistään esteettisestä tai eroottisesta elämyksestä vaan dramaturgisesta kohtauksesta ja se ilmaisee enemmän kuin sen, et siinä harrastetaan seksiä jollakin tavalla. Et miten niitä vois rakentaa niin, et se todellakin onnistuis.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Ehkä mä haluaisin itse päästä parempaan selvytyteen siitä, et mitä mä haluan niissä kohtauksissa näkyvän ja tuntuvan. Se ei oo ollut mulle itselleni selvää vaan mä oon tehnyt niitä, koska se lukee siellä tai koska ’tää nyt kuuluu tähän’. Mut se ei oo ollut kauheen tarkkaa analyysia siitä, et mitä tässä pitäisi ilmetä. Oikeastaan se oleellisin asia on se, et sen kävis läpi ja myös näyttelijöiden kanssa. Kyl mä nyt oon käynyt läpi, et ’nää on pariskunta ja tässä on nyt tällanen tilanne’, mut se on ollut about it. Et menis pidemmälle siinä ja kehittäis sitä kohtausta näyttelijöiden kanssa yhdessä. Ei mulla oo tarvetta siihen, et mä haluan nyt sanella, et ’tää suhde on tällainen’ tai et ’mä näytän tällaisen seksikohtauksen’ tai ’hän kävelee asunnossaan aina alasti’. Vaan jos siinä vaiheessa kun kehittää sitä henkilöä tällasiin päätelmiin tulais yhdessä, ni se olis perusteltua. Et pystyttäis löytämään niitä keinoja myös yhdessä, et miten jostain henkilöstä kertoo. Et tulisko se sitten jotenkin orgaanisemmaksi osaksi sitä tarinaa ja henkilöä, et mä en sanele sitä, et ’nää nyt olis näin’ vaan löytäis yhdessä niitä keinoja? Et jos tässä on alistava suhde, ni missä se tulee esille? Tarviiko sen tulla seksin kautta ja jos tarvii ni miten se sit tulee? Ja sit ihan fyysisesti niissä tilanteissa, et jos tosiaan näytetään jotain, ni niiden asioiden tarkempi fyysinen läpikäynti ja koreografointi olis tosi hyvä asia. Ja jopa ehkä demokuvaaminen. Et pystyis näkemään mitä tässä näkyy kun ainahan se on sitä, et ’mitä tässä näkyy?’ Ja miten niitä ihmisiä pystyis kuvaamaan kun ne on päällekkäin, ettei aina tarttis ottaa kahta kuvaa. Se on vähän sama kuin tanssiminen. Et miten sen tekis kiinnostavalla tavalla.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

Näyttelijöiden kehitysehdotukset eivät olleet yhtä henkilökohtaisia kuin ohjaajilla vaan kohdistuivat pääasiassa alalle yleisesti. Muutama näyttelijä toivoi itselleen enemmän rohkeutta ja avoimuutta, jotta asioista olisi helpompi puhua.

“Itselle rohkeutta ja verbaalisia kykyjä, että osais puhua näistä asioista paremmin niin, että tulis ymmärrettyksi.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Toivoisin, et olis ite aina viisaampi ja avoimempi, ni sitä kautta sille luovuudelle vois antaa enemmän tilaa.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

KEHITYSEHDOTUKSIA ALAN TYÖTAPOIHIN

Alan työtavoissa intiimikohtauksissa on haastatelmamateriaalin perusteella runsaasti parannettavaa ja toivottavaa on, että alan tekijät, tuottajat ja rahoittajat pyrkisivät aktiivisesti parantamaan toimintakulttuuria esimerkiksi tämän luvun kehitysehdotusten myötä. Jotkut kehitysehdotukset voivat olla vaikeasti toteutettavissa, mutta osa ehdotuksista on suoraan ja ilman lisäresurs-

sien tarvetta sovellettavissa kaikkiin tuotantoihin. Monet haastateltujen tekemät ehdotukset ovat toki jo nyt käytössä osassa tuotantoja.

Kaikkein eniten haastatellut toivoivat alan keskustelukulttuurin kehittämistä eli lisää avoimuutta, rehellisyyttä ja kommunikointia intiimikohtauksien tekemiseen.

“Alalle yleensä puhumisen kulttuuria ja avoimuutta enemmän. Ohjaajan pitäisi myös etukäteen tarkistaa näyttelijöiltä, että onko tämän kohtauksen tekeminen mahdollista. Ettei pidettäisi itsestään selvänä, että näyttelijät tekee mitä vaan.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Rehellisyys ja avoimuus näiden kohtausten tekemisen suhteen. Kaikesta voi puhua ja tuoda rehellisesti esille sen mitä se vaatii näyttelijältä. Kannustan rehellisyyteen itseä kohtaan. Se on kaikista tärkeintä vaikka olis välillä pelottavaakin.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Avoimuus ennakkosuunnittelussa olis keskeistä. Silloin rooliin valmistautumisessa näyttelijä vois käydä läpi sen mitä on tulossa. Ne on aina vähän sellasia mustia aukkoja call sheetissä, et ’kohtaus X’. Muut kohtaukset on usein helpompi mielikuvaharjoitella etukäteen. Pitäis puhua mitä virkaa kohtauksella on ja mitä sä voit näytellä siinä, sit se ois ratkaisevasti helpompaa ja mielekkäämpää lähteä tekemään sitä. Mut kun siellä on se sykkivä ’closed set’, ni se herättää vaan kysymyksiä. Sopiminen ja säännöt vähentäis tietynlaista stressiä: et olis tiedossa hyvissä ajoin mitä kohtauksella haetaan ja miten se aiotaan tehdä. Sillä päästäis jo tosi paljon pidemmälle kuin sillä, et ’menkää ja olkaa niinku ’in love’ ja orgasmi nyt!”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Et ohjaaja tietäis mitä niissä tekee ja kertois näyttelijälle. Sit olis hyvä, jos jo kässäri- tai lukuharjoitusvaiheessa sais tietää enemmän mitä halutaan kertoa ja näyttää. Kun nää on usein kirjoitettu niin, et näyttelijälle jää kysymysmerkkejä. Ainakin niin, et ohjaaja sanois, et ’mul ei tässä vaiheessa oo tästä vielä näkemystä, mut palataan tarkemmin kun mä tiedän mitä se vois olla tai jos teillä on ehdotuksia.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Kommunikaation ongelmat liittyivät monien mielestä aiheen kiusallisuuteen ja kohtausten turhaan mystifointiin. Muutammat haastatellut kokivat, että Me too -liike oli jo antanut tarvittavan sysäyksen keskustelukulttuurin parantamiseen ja totuttujen (haitallisten) toimintamallien ja asenteiden muuttamiseen, mutta työtä on vielä jatkettava, jotta ikäviä tapauksia ei enää tulisi vastaan.

“Ne on tosi hankalia kohtauksia ja hankalimmat kohtaukset pitäis ensimmäisenä nostaa pöydälle. Ne varmasti hiertää näyttelijän mieltä: mitä kokemattomampi näyttelijä on, ni varmasti sitä enemmän. Sit se heijastuu koko siihen muuhun työhön.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Syy miksei näistä puhuta suoraan on sama kuin se miks kuuluu hyvin harvoin ohjaajan sanovan, et ‘me ollaan kaikki nyt jännittyneitä, tää ei oo rentoo, otetaan uudestaan’. Ikään kuin jos sanois ääneen, et jännittää tai tää on vähän noloo, ni sit kaikki menee pilalle tai joku taika särkyä. Nää kuplat pitäisi puhkaista, kaikesta pitää voida puhua suoraan. Ja et ohjaajat luottais siihen, et mekin osataan oikeesti ajatella. Jos on taitava ja analyttinen naisnäyttelijä, ni se ei oo uhka vaan siltä voi oikeesti saada jotain ratkasuja. Tällaset rakenteet on toivottavasti lopullisesti murskattu. Kaikilla on oikeus osallistua siihen miten se rakennetaan ja jokaisen on oikeus tuoda ilmi missä menee omat henkilökohtaiset rajat.”

- näyttelijä, mies, 50+

“Mä uskon, et tää Me too -keskustelu herättää tekijät pohtimaan, et ‘mitä tää juttu vaatii?’ Ja on hyvä, että myöskin näyttelijät uskaltaa vaatia ja sanoa. Et se ei oo pelkästään niin, et mä sanon mikä se asento ja toiminta on vaan et myös ne näyttelijät osallistuu siihen. On muutenkin tärkeitä, et olis luottamuksellinen suhde ohjaajalla ja näyttelijällä, mut varsinkin kun siihen liittyy alastomuutta ja oman kehon kanssa sinuiksi olemista.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

Yksi tämän selvitystyön tavoitteista on antaa ohjaajille tietoa näyttelijöiden suhtautumisesta intiimikohtauksiin ja päinvastoin. Toisen asemaan asettuminen voi auttaa kehittämään toimintakulttuuria ja ottamaan huomioon uusia asioita kameran molemmin puolin. Ohjaajien ja näyttelijöiden välisen kommunikaation parantaminen ja rehellisyyden lisääminen oli useamman tekijän toiveissa. Näyttelijät toivoivat ohjaajien artikuloivan suoraan ulos toiveensa kohtauksista ja ohjaajat toivoivat näyttelijöiden auttavan kiusaantuneita ohjaajia kommunikoimaan paremmin. Ohjaajia kannustettiin jakamaan kiusaantuneisuutensa tai heikkoutensa myös näyttelijöille tai vaihtoehtoisesti käymään asiat läpi niin hyvin, että lukitseva kiusaantuneisuus hälvenee ennen kuvauksia.

“Mä oon puhunut siitä, et ne on samanlaisia kohtauksia, mut eihän ne kuitenkaan ihan oo. Et mä vois kameran takaa suudella ketä tahansa kuka mulle ilmoitetaan vastaan näyttelijäksi ja se olis ok eikä se tuntuis miltään, ni se olis mulle ihan mahdotonta. Jos vois ymmärtää paremmin näyttelijän näkökulmaa, ni ehkä se antais parempia

työkaluja intiimikohtausten suhteen.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Ohjaajille: Kannattaa kokeilla rehellisyyttä, se on usein näyttelijän ja ohjaajan välillä hyvä asia. Älä valehtelee. Jos sä haluat jotain, kerro se, ni näyttelijä voi kertoa mitä se haluaa ja mitä ei halua sulle antaa. Ettei se jää sinne kuvauspaikalle sen selvittäminen.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Näyttelijän kannattaa jeesata ohjaajaa tässä ja ottaa itse ne puheeksi. Ei kannata olettaa, et kaikki ohjaajat pystyy käsittelemään avoimesti kaikkia asioita. Ohjaaja saattaa olettaa näyttelijästä jotain ja näyttelijä ei ookaan yhtään samaa mieltä, vaan oliskin valmis tekemään sen paljon paremmin. Lähtökohtaisesti on kuitenkin kyse näyttelijän ja ohjaajan välisestä kommunikaatiosta. Näyttelijä voi siis aika paljon auttaa ohjaajaa, jos ne on vaikka kiusaantuneita.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Ohjaajille pitäisi saada enemmän sitä, et ne jakaa heikkouksiaan. Se ei vie sitä vielä väärään suuntaan, jos ohjaaja sanoo olevansa epävarma tai vaivaantuvansa tilanteessa.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Ehkä jos voi ite välttää sen, et on ite vaikeena tai vaivaantunu. Se ei oo kivaa kellekään. Se pitää jutella niin hyvin etukäteen ja olla sen verran suora, ettei tuu sitä.”

- ohjaaja, nainen, 29–40-vuotias

Useampi näyttelijä toivoi ohjaajilta intiimikohtausten tarkempaa analysointia ja alastomuuden sekä itse kohtausten tarpeellisuuden huolellisempaa pohtimista. Näyttelijä on helpompi motivoida tekemään kohtausta, joka kertoo oleellisia asioita henkilöistä tai tarinasta kuin kohtausta, joka on kokonaisuudessa mukana turhaan tai esimerkiksi markkinointisyyistä.

“Et siinä olis semmonen, et analysoitais seksiä ihan samalla tavalla kuin muutakin toimintaa. Et miksi ja millä tavalla, miks nää kaks tekee sitä mitä ne tekee. Et se ei olis vaan asia, joka tapahtuu. Niitä motiveja vois myös purkaa, samalla sais enemmän sävyjä, sitä vois olla kiinnostavampi tehdä ja näyttellä ja katsoa. Se vois olla sävykkäämpää, niihin liittyy kuitenkin toiveita ja pettymyksiä.”

- näyttelijä, nainen, 50+

“Seksitilanne on elokuvissa kuitenkin tosi kiinnostava ihmisen käyttäytymisen kannalta, mut se jätetään ihan hyödyntämättä kun se on niin vaivaannuttavaa. Vaikka rooli olis kuinka kiinnostava, ni yleensä se seksikohtausta on kirjoitettu huonoiten. Koska se on välttämätön paha ja toivotaan, et se olis nopeasti ohi. Ja siks siinä on sellasia isoja mustia aukkoja, et ‘miten tää muka vois mennä sänkyyn nyt kun tää on tällanen tää henkilö?’ Et ‘kyllä tän nyt

pitää olla tässä'. Jos niihin sais mukaan sitä roolianalyysia niihin tilanteisiin, niistä tulis paljon kiinnostavampia. Siellä näkyis enemmän esimerkiksi estot tai perversiot tai eroottiset mieltymykset. Jos se kohtaaminen kerta siellä on, ni mennään sit tosi syvälle siihen, et miks se on ja kaivetaan kaikki sieltä esiin. Onko huonoa seksiä, hyvää seksiä jne."

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

"Että niitä tehtäis vaan kun se on tarpeellista ja että näyttelijäkin kokee sen tarpeelliseksi ja motivoituksi. Tehäisiin mahdollisimman konkreettisesti selväksi se mihin pyritään, koska siinä tilanteessa pitää pystyä antautumaan. Silloin ei toteuteta teknistä koreografiaa, siinä on tunteet ja aistit pelissä. Konkreettiset ja tekniset asiat pitää käydä läpi etukäteen."

- näyttelijä, nainen, 50+

"Keskustelut siitä, et 'miks tää kohtaaminen on mukana' tekee varmasti tosi hyvää ohjaajille, elokuville ja elokuvataiteelle. Monet näyttelijät on kuitenkin valmiita tekemään näitä kohtauksia, mut kaikkien etu on se, et tiedetään miks tää kohtaaminen on tässä ja mitä se kertoo näistä ihmisistä. Sen ei tarvii olla hyökkäys ohjaajaa kohtaan vaan kysymys ja tila perustella ja kuunnella."

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Myös rajojen artikuloinnin tärkeyttä korostettiin. Vastuun omien rajojen artikuloinnista koettiin olevan näyttelijöillä itsellään, mutta kannustusta rajojen ilmaisemiseen toivottiin myös ulkopuolelta. Näyttelijöille toivottiin iskostettavan paremmin se, että aina on mahdollisuus sanoa ei ja kieltäytyä tekemästä asioita, joista ei ole sovittu tai jotka tuntuvat pahalta. Monet näyttelijät totesivat kuitenkin, että kynnys kuvaustilanteen keskeyttämiseen tai ohjaajan kyseenalaistamiseen voi olla etenkin uraansa aloitteleville näyttelijöille liian suuri. Siksi intiimikohtauksista pitäisi aina puhua jo hyvissä ajoin ennen kuvauksia eikä näyttelijää saisi kos-

kaan painostaa tai syyllistää joustamaan rajoistaan tai toteuttamaan ikävältä tuntuvia asioita.

"On myös tärkeää näyttelijöiden käydä läpi mihin saa tai ei saa koskea ja mitkä on rajat. Näyttelijät voi parhaassa tapauksessa pitää jonkun improvaran kun tietävät mitkä yhteiset pelisäännöt on. Jos ei uskalla sanoa omia rajoja, ni ketä sit voi enää syyttää? Ohjaaja tai tuotantoryhmä vois painottaa nuoremmille näyttelijöille, et jutelkaa tää keskenään läpi mieluiten liian monta kertaa ja olkaa selkeitä. Mieluiten vaikka kuvausten ulkopuolella, ettei vaan jätetä kuvauspäivälle: et on varmuus siitä miten tullaan toimimaan ja mitkä on rajat. Tilanteet vois myös jollain tavalla purkaa jälkikäteen."

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

"Jos kohtaaminen tehdään diskreetisti ja hyvin, mutta näyttelijä ei itse tiedä miks kohtaaminen on mukana jutussa, ni sit se on näyttelijän oma ongelma. Ettei se oo ennen kuvauksia ajatellut tarpeeksi pitkälle, et mitä se tulee olemaan ja kysynyt asiasta. Ihan konkreettisesti: miten tullaan kuvaamaan, voiko olla suoja, onko mahdollista, et sen tekee joku bodydouble jne. Totta kai on eri, jos alaston- tai seksikohtauksia tulee vasta kuvauksissa. Pitäisi vaatia, et asiat on sopparissa ja jonkun tyyppin pitäisi tulla settiin tarkistamaan, et asiat menee niin kuin on sovittu ja kattoo vaikka monitorista, et mitään ylimääräistä ei näy. Voi olla, ettei näyttelijä tajua kiireessä kaikkea ja muut työryhmäläiset keskittyy vain omiin töihinsä. Sit näyttelijä vois keskeyttää tilanteen. Paljon on sellaista, et näyttelijät tulee ensi-iltaan ja yllättyy, et ai ne kuvas mun persettä."

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

"Myös nuorilla tekijöillä pitää olla sisäänrakennettua se, et voi sanoa ei ja sulla on sun oma keho ja mieli ja sä saat sopia sen mitä näytetään."

- ohjaaja, nainen, 50+

"Toivoisin, että näyttelijän päähän taottaisiin mitä on oikeus vaatia eikä se vaatiminen ole negatiivinen asia. Ihan samalla tavalla kuin jos kuvataan kylmässä kohtauksista, ni on itsestään selvää, että saa lämpöpusseja ja takin. Ihan samat itsestäänselvydet pitäisi olla myös alaston- ja seksikohtauksissa."

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

"Siitä tulee helposti näyttelijälle syyllistävä tilanne. Totuushan on se, et näyttelijä on yleensä suostuvaisempi ja kykeneväisempi yhteistyöhön mitä turvallisempi ja luottamuksellisempi filis sillä on. Et jos ohjaaja haluaa jotain enemmän, ni se kannattais tehdä sen luottamuksen ja turvan mukaan. Et ei tarvii suostua mihinkään. Ihan hyvä keino on antaa näyttelijän nähdä leikkausversio. Mut siihenkin helposti liittyy se syyllisyys ja paine, et 'jos mä nyt sanon, et sä et saa käyttää tätä, ni onks se mun vastuulla, ettei tää elokuva mee huonommaksi?' Ohjaajan olisi hyvä miettiä ite ne kynnyskysymykset, et miks haluaa jonkun jutun. Sen pitäisi olla perusteltua, et sä et aiheuta jollekin turhaa syyllisyyttä ja painetta. Jos ohjaaja oikeasti haluaa, et näyttelijä on jutussa alasti, ni sit pitää

kyetä perustelemaan se niin hyvin, et näyttelijällä on mahdollisuus kieltäytyä siitä ja sä otat siihen jonkun toisen tai sit se näyttelijä päättää tulla mukaan ja se on sen oma päätös. Mut niitä ei sais jättää viime tinkaan, koska siinä vaiheessa sä et voi enää vaihtaa sitä näyttelijää, sit se on vaan se syyllistys mikä sulla on siinä. Et 'mä oon jo tehny nää muut kohtaukset, ni mun on pakko tehdä tää, muuten mä oon se vaikee näyttelijä'. Siks pitäis puhua kaikki nää läpi ennen kuin yhteistyöhön ruvetaan.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Useampi haastateltu toivoi yhteisiä pelisääntöjä, rajoja tai yleistä ohjeistusta intiimikohtausten tekemiseen. Eräs haastateltu toivoi, että ohjaaja ohjeistettaisiin paremmin siihen, miten intiimikohtaukset kannattaa ottaa näyttelijöiden kanssa puheeksi.

“Toivoisin, että olis joku yleinen koodisto, koska sellaista ei selvästikään oo ollut. Se helpottaisi asioita tosi paljon, koska vois ainakin kattoo, et 'näät asiat tässä täytyy'. Mut en tiä onko mitään muuta reittiä kuin keskustella etukäteen ja sit keskustella jälkikäteen, et onko mennyt niin kuin piti vai onko ylitetty jotain rajoja.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Et ois selkeet tekniset säännöt. Vaikka jos lähetään kielareista, et 'kieltä ei käytetä'. Ihan sellaset tårta på tårta -säännöt, jos ei sit yhdessä sovita, et ne säännöt voi unohtaa. En mä voi ruveta rajaamaan sitä miten sä näyttelet sun rakastelukohtaukset, se on sun oma asia, mut et lähtökohtaisesti aina noudatettais niitä sääntöjä. Ja sit jos sovitaan jotain muuta, ni sen pitää olla yhteinen ja paineeton sopimus. Mut mikä luo sen paineen suostumaan johonkin sopimukseen? Se on hankala alue. Jos sitä tekee vaikka ekaa roolia eikä halua olla hankala.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Jos on näin, et on tilanteita joissa näyttelijöille sanotaan vaan, et 'harrastakaa seksiä', ni sit pitäis olla joku työkalu, et 'aloitteen seksikohtausten tekemiseen tulee aina tulla ohjaajalta'. Ja 'toiminnallisen käsikirjoituksen tuottaminen seksikohtaukseen tulee aina tulla ohjaajalta'. Ja sit joku et 'seksikohtausten kohdalla on oikeus nähdä kuvat, jos haluaa'. En näe mitään syytä miksi ei vois, koska se lisää sitä turvallisuutta.”

- ohjaaja, nainen, 50+

“Ehkä olis hyvä olla ohjaajille ohjeistus, et niille opetettais millä sanoilla peli kannattaa avata. Se kannattaa tehdä kysymällä: 'mitä tunteita tää sussa herättää, miltä tuntuu?' Sen jälkeen kertomalla mitä se on ajatellut, miten se näkee sen. Ja sit käymällä dialogia: mitä lisää me voidaan tuoda siihen, tuntuuko se oikealta vai väärältä. Et meillä on oikeus kyseenalaistaa ja käydä keskustelua. Näyttelijöille myös ohjeita siihen, miten rajat laitetaan ja millä sanoilla. Kommunikaatio on paras työkalu.”

- näyttelijä, mies, 50+

Osa haastatelluista tiedosti miten hankalaa on saada aikaiseksi yleispäteviä sääntöjä intiimikohtauksiin. Tämän selvityksen pohjalta on laadittu myös alalle yleinen ohjeistus intiimikohtausten tekemiseen⁴⁶, mutta monessa kohdassa kyse on ennemminkin suosituksista kuin säännöistä, koska tekijöiden työtavoissa on niin paljon variaatiota. Alalle yleisen ohjeistuksen avulla on kuitenkin helpompi käydä keskustelua intiimikohtauksista ja tekijät voivat ohjeistuksen sisältöä refleктоimalla luoda omat pelisääntönsä ennen yhteisen projektin alkua. Yhteinen ohjeistus ei siis missään nimessä poista tarvetta kommunikointiin tekijöiden välillä.

“On vaikee laatia yleispäteviä sääntöjä, koska tää on niin ihmisten välistä ja riippuu hirveesti ihmisestä, kommunikaatiosta ja kontekstista. Mä puhun ihan eri tavalla eri ihmisten kanssa.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Lähtökohtaisesti jos mä mietin itseäni, ni ennen kuin kukaan muu tulee mun rajojen yli ni mä oon jo ite mennyt niistä. Et se ei jää niistä kii, se on sellanen mekanismi. Mut jos ne rajat olis yleisesti olemassa, ni se vois olla helpompaa. Niitä rajoja on vaikee ihan just näin nimetä. Ne liittyy työhygieniaan ja perusturvaan, et ne asiat on olemassa. Että puolihuolimattomasti, sattumanvaraisesti ei voi tapahtua asioita, jotka kohdistuu muhun yksityishenkilönä. Ei voi kukaan tehdä sellasia päätöksiä sun yli vaan ne pitää sopia aina erikseen. Siinä vaiheessa tulee sellanen, et 'etkö sä usko tähän juttuun mitä me ollaan tekemässä, etkö sä halua antautua tälle?' Mut sillä ei oo mitään tekemistä asian kanssa. Loppujen lopuksi on kuitenkin aina kysymys intimitetistä ja miten se määritetään. Ei oo olemassa yleisluontoista antautumista, et mä annan oikeudet johonkin sellaiseen. Kaikki on sarja sopimuksia loppujen lopuksi.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Ohjaajan ja näyttelijän välinen suhde on kuitenkin kuin mikä tahansa ihmissuhde, et kaikki on siinä persoonallaan, joten ei sitä voi sanoa, et 'tee noin tai näin', mut tavallaan sellaset peruslinjat: et kenenkään ihmisen rajojen yli ei saa mennä.”

- ohjaaja, nainen, 41–50 -vuotias

Kuten koulutusta käsittelevästä [luvusta 3](#) kävi ilmi, vähemmistö haastatelluista oli saanut opastusta intiimikohtausten tekemiseen kouluttautuessaan alalle. Niinpä useampi kehitysehdotus liittyi intiimikohtauksiin liittyvän koulutuksen lisäämiseen. Pidemmille koulutuskokonaisuuksille ei koettu suurta tarvetta, mutta intiimi-

46 Ohjeistus intiimikohtausten tekemiseen kameratyökentelyssä on ladattavissa Suomen elokuvasäätiön sivuilta (ses.fi).

kohtausten tekemisen suullista läpikäymistä ja aiheesta keskustelemista toivottiin osaksi ohjaajien ja näyttelijöiden koulutusta.

“Teatterikoulussa pitäisi käydä läpi seksikohtausten tekemistä, jotta käytännön tietoa olisi saatavilla eikä väärinkäytöksiä tapahtuisi.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

“Nämä kohtaukset on vaikeita, mutta juuri siksi niitä on käytävä läpi myös koulutuksessa. Voisi saada koulusta rohkaisua siihen, et jokaisella on oma tapa kommunikoida ja tällaisia kohtauksia voi tehdä miljoonalla eri tavalla. Silloin ei tarvitse opetella näitä juttuja setissä.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Ainakin tällaisten keskustelujen käyminen opiskeluvaiheessa. Ei tarvii varmasti olla mitään nussimiskurssia, mut et nää asiat puhuttais auki. Vois katsoa alaston- ja seksikohtauksia ja purkaa ne auki. Se konkretian taso auttaa kaikkein eniten.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Nää asiat pitäis käydä teatterikoulutuksessa läpi. Pitäis puhua ja ymmärtää, et periaatteessa ei tarvii alastomuutta pelätä tai torjua sen takia, et sitä voidaan käyttää hyväksi, vaan pitäis uskoa siihen, et luottamuksellisen ilmapiirin ja sopimusten ja moraalien kautta sitä voidaan tehdä turvallisesti. Et kaikki tietäis, et on luonnollista kysyä ja vaatia ne perusasiat kuntoon. Jos se jää näyttelijöiden keskeiseksi, ni se ei oo hyvä. Ihan hyvin Teakissa voi käyttää kaks päivää siihen, et näistä keskustellaan.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

“Olis varmaan hyvä puhua siitä jo koulutuksessa. Ettei kenenkään rajoja saa rikkoa tai ylittää niin, että se vaurioitais tätä ihmistä. Ettei syntyis henkistä vahinkoa ja traumoja ihmisille. Sitä pitäisi tähdentää.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Kuusi haastateltua toivoi intiimikohtausten tekemiseen tai niiden valmisteluun enemmän aikaa. Alalla valitetaan usein liian tiukoista kuvausaikatauluista ja erityisesti ongelma tuntuu vaivaavan televisiosarjoja. Monet tv-tuotannot roolitetaan ja potkaistaan käyntiin niin nopeasti, ettei aikaa ole välttämättä edes harjoitteluun, joten intiimikohtauksia saatetaan päätyä tekemään kovalla kiireellä ilman etukäteiskeskusteluja. Tästä oli monella tekijällä huonoja kokemuksia ja siksi on ymmärrettävää, että intiimikohtauksia varten toivottiin lisää aikaa tai ainakin mahdollisuutta ajan käyttämiseen.

Ajan lisääminen on usein resurssikysymys, mutta uskon itse, että asia voitaisiin ratkaista myös kohtausten priorisoinnilla ja uudelleenjärjestelyllä. On esimerkiksi tyypillistä, että päivän

päätteeksi on kuvauksissa käytettävissä vähemmän aikaa kuin päivän aluksi ja siksi intiimikohtauksia ei kannattaisi ainakaan tiukkaan aikataulutetuissa tuotannoissa jättää tehtäväksi päivän loppuun. Vaikka aikaa tekemiseen toivottiin lisää, esitti eräs haastateltu näyttelijä myös toiveen siitä, ettei itse kuvaustilannetta pitkittäisi liikaa teknisellä säädöllä.

“Näinä aikoina se olis varmaan hyvä, et niihin kiinnitetäis tuplamäärä huomiota ja aikaa. Niistä vois tulla myös parempia kun on suunniteltu kunnolla.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Koen, että liian kiireinen aikataulu mahdollistaa väärinkäyttötapauksia tällaisissa kuvaustilanteissa. Toivoisin, että tuotantoyhtiöt ottaisi aikataulusuunnittelussa paremmin tän huomioon. Niihin kannattaa varata extra-aikaa. Vaikka se olisi yksi kuva, ni se voi viedä saman verran aikaa kuin kahdeksan kuvan kohtauksen tekeminen. Aika on tärkeätä, jotta ehdittäis käydä kaikkien kanssa läpi mitä tapahtuu ja kohtauksen tunnelmaan voisi asettua. Ja sit et jäis myös pieni hetki purkuaikaa kohtauksen kuvauksen jälkeen.”

- ohjaaja, mies, 29–40-vuotias

“Aikaa pitäisi olla lisää, tai ainakin siihen pitäisi olla mahdollisuus. Et se ei oo niin, et meillä ei oo muuta kuin kiire. Et jos tarvitaan aikaa, ni sit otetaan aikaa.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Jos siinä kykitään liian pitkään kaikkien skarppien ja muiden kanssa, ni se tekee tilanteen tosi hankalaksi. Siinä väistämättä alkaa tulla ajatuksia mukaan, siinä alkaa tulla sitä et “mä en pysty olemaan mitenkään luonnollisesti tässä, mä en pysty keskustelemaan mistään enkä voi yhdeksää minuuttia olla hiljaakaan”. Siitä pitäisi pitää huolta, ettei tilanne pitkity liikaa ja ala vaikuttaa stressaavasti. Koska eihän näyttelijän pitäis olla stressaantunut, se ei saa juosta suoraan myöhästyneenä taksista kuviin tai olla liian pitkään kiusallisessa tilanteessa. Tekniset ratkaisut pitäis tehdä niin, et ei vaihdeta linssiä sillon kun näyttelijät on siellä kroat paljaina.”

- näyttelijä, mies, 40–50-vuotias

Neljä haastateltua toivoi, että intiimikohtauksia olisi mahdollista useammin myös harjoitella. Harjoitusajan saaminen on usein resurssi- ja aikataulukysymys, mutta tällä pienellä lisäpanostuksella voi olla lopputuloksen ja tekijöiden hyvinvoinnin kannalta suuri merkitys. Yksinkertaisten intiimikohtausten kohdalla jopa pieni hetki maskibussissa ennen kuvausta voi riittää tarpeellisten asioiden läpikäyntiin, mutta ikävä kyllä tähänkään ei ole aina aikaa.

“Et olis rahaa siihen, et pystyis treenaamaan ennen kuvauksia ihmisen kanssa, jonka kanssa joutuu näyttelämään intiimiä suhdetta. Ekalla kerralla kun koskee ihmistä tulee aina joku reaktio ja se on mun siviilireaktio. Jos ne siviilireaktiot on tullu jo ennen kuvauksia, ni sillen mä en oo siviilinä siinä vaan voin olla heti roolissa. Eikä tarvi olla siinä selviytymässä ja yrittää peittää omia siviilireaktioita. Kun kaikki on käyty läpi turvallisessa harjoituslanteessa, ni sillen kuvaustilanteessa on selvät sävelet ja kuvaustilanteesta tulee kivempaa ja voi keskittyä työhön.”
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Et harjottelujakso mielletäis enemmän pakolliseksi elokuvantekoon kuuluvaksi. Ettei sitä joutuis joka kerta erikseen neuvottelemaan ja rakentamaan niistä mahottomista aikataulupalapeleistä. Et se kuuluis siihen, et samalla lailla kuin meillä on tää kuvausjakso, ni sitä ennen meillä on tää muutaman viikon harjottelujakso.”
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Sellanen mitä ite haluais, mutta harvoin on mahdollista olis, et viimeistään maskibussissa tai kun tullaan kuvauspaikalle pääsis molempien näyttelijöiden kanssa käymään sitä läpi. Monesti näyttelijät näkee toisensa ekaa tai toista tai kolmatta kertaa ja sit on tällanen kohta edessä. Ni olis hyvä, et ne pääsis etukäteen purkaa vähän sitä tilannetta ja kertomaan toinen toisilleen mikä on hyvä ja mikä ok ja mitä on juteltu. Nyt on aika paljon tullut ohjaajan kautta käytyä keskustelua, mut olis hyvä et vastaanäyttelijäkin olis isommin otettu huomioon.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Muutama haastateltu toivoi intiimikohtausten suhteen tarkempaa sopimuskulttuuria. Näyttelijöiden av-alan työehtosopimuksen puuttuessa työsopimuskulttuuri on hyvin kirjavaa. Vain pienellä osalla kameratöitä tekevästä näyttelijöistä on Suomessa agentti ja siksi on useimmiten näyttelijän omalla vastuulla vaatia intiimikohtauksiin liittyviä lisäyksiä sopimukseen. Monet näyttelijät pelkäävät menettävänsä työn vaatimalla yksityiskohtia sopimukseen ja usein myös tuottajat ovat haluttomia muuttamaan tuotantoon luotua sopimusohjaa.

Toivottavaa on, että tuottajat ovat vastaisuudessa myötämielisempiä intiimikohtauksia koskevia sopimuspykälä kohtaan ja että myös nudity rider⁴⁷ suomalaisessa sopimuskulttuurissa yleistyy. Lisäksi on toivottavaa, että lähivuosina saadaan näyttelijöille voimaan yleissitova av-alan työehtosopimus, jossa intiimikohtauksetkin on otettu huomioon.

“Kannattaa tarkistuttaa sopimukset näyttelijäliiton lakimiehellä, siellä voi muuten olla ihan mitä vaan, vaikka

että sun alastonkuva voidaan irrottaa leffasta ja myydä kolmansille osapuolille. Mä teen aina niin, että tarkistutan. Liitto on sitä varten, et se jeesaa.”
- näyttelijä, mies, 50+

Kolme haastateltua korosti tuottajan roolia intiimikohtausten tekemisessä ja niihin valmistautuessa. Tuottajien toivottiin olevan hereillä erityisesti nuorten ja kokemattomien näyttelijöiden kohdalla ja puuttuvan mahdollisiin väärinkäytöksiin. Yhteisten pelisääntöjen läpikäynti ennen tuotantoa tulisi myös olla tuottajan vastuulla.

“Uskon, että miehelle harvoin tulee niin hyväksikäytetty olo, koska naisen ruumis on kuitenkin se, joka pornoteollisuudessa on enemmän tapetilla. Voin kuvitella, että just teatterikorkeakoulusta valmistunut nuori näyttelijätär, joka ei tunne ihmisiä ja työtapoja ja menee ensimmäiseen elokuvarooliinsa, ni eihän se osaa tai uskalla tai kehtaa vaatia mitään. Siinä tulee tuottajan vastuu esiin, sen pitää olla tosi tarkkana kun on nuoria näyttelijöitä, jotka on innokkaita ja valmiita tekemään mitä vaan. Silloin täytyy tuottajan tulla sanomaan, että näin ei voi tehdä, tää on kiellettyä tai sopimuksessa kiellettyä. Peräänkuulutan viisaita tuottajia, jotka ymmärtää. Mitä tarkemmin asiat sovitaan, ni sitä harvemmin ne menee lakitupaan.”
- näyttelijä, mies, 50+

“Se on tuotantoyhtiöstä kiinni, et ne kävis läpi tietyt pelisäännöt jossain kickstartissa tai kun ne palkkaa ihmisiä.”
- näyttelijä, nainen, 50+

“Jos on sellainen ohjaaja, jolle on hankala ottaa asioita puheeksi, ni tuottaja vois varmistaa, että nää ja nää asiat on puhuttu läpi ja mitä on sovittu.”
- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

Muutama haastateltu toivoi suomalaisiinkin tuotantoihin ulkomaille jo yleistyneitä läheisyyskoreografeja eli koulutautuneita ammattilaisia, jotka keskittyvät intiimien kohtausten koreografointiin ja toteutukseen samalla tavalla kuin stunt-koordinaattorit taistelukohtauksiin.⁴⁸ Tieto läheisyyskoreografeista on rantautunut Suomeen vasta viime vuosina ja monelle tekijälle konsepti oli vielä haastattelujen aikaan täysin tuntematon.

Useampi haastateltu naisnäyttelijä kertoi rekrytoivansa intiimikohtausten tukihenkilöksi maskeeraajan tai pukusuunnittelijan valvomaan monitoria, jotta alastomuuden kuvaus pysyy sovitussa rajoissa. Tämä ei kuitenkaan kuulu maskeeraajan tai pukusuunnittelijan työnkuvaan, joten eräs haastateltu toivoi intiimikohtausten kuvaustilanteisiin henkilöä, jonka

47 Nudity rideriä käsitelty laajemmin [luvussa 14](#).

48 Läheisyyskoreografien työtä on käsitelty [luvussa 19](#).

tehtävä olisi juuri näyttelijöiden tukeminen ja auttaminen. Tähän tarkoitukseen läheisyyskoreografi on juuri oikea henkilö ja siksi on toivottavaa, että kyseisen ammattiryhmän käyttö suomalaisissakin tuotannoissa lisääntyy.

“Jenkeissä on jo intimacy directoreita, mä oon ihan varma, et me pystyttäis Suomessa luomaan omia versioita siitä ja hyödyntämään myös sitä mitä muualla on todettu.”

- näyttelijä, nainen, 40–50-vuotias

“Mun tuttu oli ollut mukana True Detectiven kakkoskaudella ja siinä oli ollut iso bordellokohtaus, jossa oli paljon avustajia. Sinne oli palkattu mukaan aikuisviihteen puolelta tyyppi koreografoimaan sitä. Se poisti ohjaajan harteilta sen, et sen olis pitänyt keksiä viidellekymmenelle avustajalle jotain pornokoreografiaa. Se kuulostaa helpotavalta. Jäin vaan miettimään, et olisko tollanen järkevää, et olis ihmisiä jotka olis oikeesti kunnolla perehtyneitä siihen. Sit samalla tavalla kuin taistelukoreografi tulee kuvauksiin, ni se tavallaan laukasee sen jännityksen siihen liittyen, et pitäis osata tehdä jotain mitä ei oikeesti osata tehdä. Et jos olis sellanen ihminen, joka on siinä asiassa niin ‘comfortable’, ni sit se vois ottaa vastuun siinä. Se tietää mitä ihmiset jännittää ja sit se vois tulla siihen ja käydä läpi sen mitä ne on ne dramaturgilliset ja moodilliset ajatukset mitä tästä halutaan ja se vois auttaa sen suunnittelussa ja vetää sitä.”

- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

“Monesti maskeeraajat on sellasia, jotka on tullu tueksi noissa tilanteissa. Et ne tulee ja sanoo, et ‘laita toi käsi vähän tonnepäin, ni sit näkyy vähemmän’. Tulee sellasia liittoumia, et ‘kato sieltä monitorista, et ei näy mitään’. Tai sit kun ne tulee laittaa jotain hiuksia, ni ne vaivihkaa korjaa peittoa. Olis hyvä, et olis joku tukihenkilö, ettei tarttis tehdä sitä tollee salaa. Vaan et se olis selkeesti, et tää henkilö pitää huolen siitä, et ne rajat pysyy. Välillä kuvauksissa kuitenkin tulee se, et vaikka on sovittu jotain, ni setti tai kuvaaja ei tiedä sitä. Mun mielestä tollasista asioista pitäis olla sit avoimia, et ‘tästä ei saa näkyä tietyt asiat, pidetään siitä huolta’. Et jos se nänni näkyy siellä, ni sit kuvaussihteeri merkkää sen tai se otetaan uudestaan. Sitä niissä tilanteissa mieltii usein, et ‘aa mun pitää pitää tää käsi tässä ja apua nyt tää varmaan vilahtaa, miten mä tässä oon’. Et oon mahdollisimman tässä tilanteessa, mut kuitenkin vähän peittelen itseäni. Mut et olis oikeesti se varmuus siitä, et ei vilahtele jotain. Et se tavallaan käytäis läpi kuka on vastuussa siitä turvallisuudesta. Et ei tarvii mieltää, et ‘nyt se pukusuunnittelija on pukemassa tuolla sitä toista näyttelijää vaikka mä tarvitsisin sitä’. Et jos tällöisiä kohtauksia tehdään, ni kuka on sun ns. tukihenkilö joka pitää huolen siitä, et sun ei tarvii olla alasti tai pienissä vaatteissa sekuntiakaan pidempään kuin on pakko. Ja jos on sovittu jotkut rajat, ni tietää, et joku tarkkailee niitä. Ja jos tulee joku tilanne, ni on selkeää, et kuka kantaa sen vastuun. Ja et se olis ilmoitettu, et ‘mä olen tässä koko ajan’ eikä se ihminen poistuisi kesken kuvauksen. Se olis musta tärkeitä.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

Jotkut toivoivat lisää tietoa intiimikohtausten suojavälineistä tai parempia intiimisuojia, jotta tekeminen helpottuisi. Lisäksi toivottiin enemmän keskustelua siitä miten miesnäyttelijän mahdollisen erektion tapahtuessa voi toimia tai reagoida.

“Haluaisin kunnan genitaalisuojat, en tiedä onko sellasia markkinoilla. Viimeksi mun vastaanottelijä teippaili itteensä jotain ihmeen kankaanpalasia jollain jesarilla. Se oli tottunut tekemään niin. Mut on vähän outoa, et ei oo mitään paikallaan pysyviä oikeita suojia.”

- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

“Siitäkään ei puhuta hirveesti, et millasia suojavälineitä on ja mitä missäkin voi käyttää. Tai jos tapahtuu jotain, tulee joku reaktio jos tilanteelle antautuu, ni miten voi viheltää pelin poikki tai mitä siinä kohtaa voi tai saa tehdä. Siitäkin kannattaisi sopia etukäteen. Et jos joku menee pieleen tehdessä, ni samantien käsi pystyy ja kamera poikki ja otetaan etäisyyttä. Toimintakohtauksiin on kaikki toimintatavat tiedossa, on polvisuojat ja muut ja tieto siitä miten nopeasti laitetaan poikki, jos joku menee pieleen. Jos vertais näitä toimintakohtauksiin, ni se olis varmaan paljon selkeämpää.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Siitäkin vois jutella kenen vastuulla on, jos miesnäyttelijällä seisoo tollasessa kohtauksessa. Miten sellanen avataan? Oon kuullut, että on jouduttu keskeyttämään kohtaus sen takia. Miksei näistä voisi puhua suoraan?”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Kolme haastateltua kannusti kuvasuunnitelman laatimiseen intiimikohtauksissa ja näyttelijät toivoivat ohjaajan käyvän suunnitelman läpi myös näyttelijöiden kanssa ennen kuvausta. Kuvasuunnitelman näkemisen tai siitä kuulemisen koettiin lisäävän näyttelijöiden turvallisuutta ja mukavuutta kuvaustilanteessa.

“Kuvasuunnitelma voi olla hyvä, sit siihen voi puuttua et ‘täs näkyy mun käsi ja sun perse, et voisko ne olla vaikka jonkun muun käsi ja jonkun muun perse’. Näyttelijä voi sanoo, et ‘mä en haluu tehdä tota, et hankkikaa muualta perse’. Näyttelijä voi myös itse pyytää storyboardia. Kun näyttelijä tietää mitä näkyy, ni sit ei oo näyttelemisen esteenä sitä kauhua, et mitä näkyy.”

- ohjaaja, mies, 41–50-vuotias

“Et käydään kuvasuunnitelma läpi, et kaikki tietää mitä on tarkoitus tehdä ja näkyä. Se voi tuoda näyttelijöille turvallisuutta tehdä ja olla. Jos sä oot alasti ja sua kuvaa kolme kameraa, ni jos sä et tiedä mitä kuvataan, ni kaikki mitä sussa on on näkyvillä.”

- näyttelijä, mies, alle 40-vuotias

Etenkin haastatellut näyttelijät kertoivat saaneensa intiimikohtausten tekemiseen liittyvää tietoa pääasiassa kokemuksen kautta. Kaksi haastateltua toivoi enemmän näyttelijöiden välistä kommunikaatiota ja solidaarisuutta, jotta tietoa olisi mahdollista saada muutenkin kuin "kantapään kautta". Myös eräs ohjaaja toivoi saavansa enemmän tietoa kollegoiden työskentelytavoista intiimikohtauksissa.

"Tietyt tekniset asiat on niin automatisoituneita, mut alussa ne ei sitä oo. Siks olis niin tärkeätä, et vanhemmat kollegat kertois miten teknisesti tällasia kohtauksia toteutetaan. Vois olla enemmän muihin näyttelijöihin yhteydessä, näyttelijöiden kollektiivisuuden ja tietojen jakamisen pitäisi olla paljon parempaa. Mä en oo saanu vanhemmilta naisilta kauheesti mitään ohjeistuksia eikä mulla oo ollu sellasta oloa, et mä vois in soittaa jollekin vanhemmalle naisnäyttelijälle ja kysyy, et miten nää tehdään. Pitäis olla niin, et 'meidän numerot saa tuotantoyhtiöiltä, jos tulee sellanen olo, et halua puhua'. Mä en ainakaan häiriintyis siitä, jos joku nuori naisnäyttelijä soittais mulle ja kysyis tällasia asioita."
- näyttelijä, nainen, alle 40-vuotias

"Sitä voi kattoo sen ohjaajan elokuvia, miten se on tehnyt niitä aikaisemmin ja kysellä kavereilta et millanen se on, voiko sen kanssa neuvotella mitään. Kannattaa kysyä vanhemmilta kollegoilta tai tyypeiltä jotka on ollu tekemisessä sen ohjaajan kanssa minkälainen se on. Sit pystyy edes vähän etukäteen kuvittelemaan sitä tilannetta."
- näyttelijä, mies, 50+

"Musta ois kauheen kiinnostava tietää miten toiset ohjaajat toimii. Näyttelijöiden ohjaamisesta on useita opuksia ja siitä pystyy lukemaan paljon, mut ei näistä kohtauksista oo paljoakaan tietoa. Et niitä avattais ihan kunnolla, et miten muut tekee ja miten kannattais tehdä. Eihän se vielä kerro sitä, et onks tää hyvä tai huono tai toimiiks tää, mut et jotenkin ei olis näiden asioiden kanssa yksin."
- ohjaaja, nainen, 41–50-vuotias

LOPUKSI

Aloitin haastattelumateriaalin keräämisen keväällä 2018, jolloin av-alan tekijät kävivät vielä Me too -kampanjan jälkimainingeissa läpi omia häirintäkokemuksiaan ja pohtivat myös omaa käytöstään kriittisin silmin. Näyttelijöiden haavoittuvuus intiimikohtauksissa ymmärrettiin ensimmäistä kertaa laajasti ja ala alkoi kiinnittää enemmän huomiota tekijöiden turvallisuuteen.

Yli kahden vuoden aikana alalla on tapahtunut positiivisia muutoksia: häirintää ja epäasiallista kohtelua on pyritty kitkemään ohjeistuksilla, tekijöiden turvallisuudesta intiimikohtauksissa on alettu huolehtia paremmin, alan oppilaitokset ovat lisänneet opetusta intiimikohtauksiin liittyen ja läheisyyskoreografia käytetään yhä useammassa tuotannossa.

Näyttelijöiden av-alan työehtosopimuskin on ottanut ensimmäisiä varovaisia askelia ja neuvottelut saadaan toivottavasti käyntiin jo vuoden 2020 aikana. Positiivisista muutoksista huolimatta intiimikohtausten turvalliseen toteutukseen ei edelleenkään kaikissa tuotannoissa kiinnitetä tarpeeksi huomiota ja kommunikaatio kohtausten toteutuksesta on monessa tuotannossa puutteellista. Tarve yhteisille peli-

säännöille ja toimintakulttuurin kehittämiseksi intiimikohtauksissa on siis edelleen olemassa.

Selvitystyön valmistuessa kesällä 2020 tilanne av-alalla on poikkeuksellinen: koronapandemia pysäytti keväällä lähes kaikki tuotannot ja kuvaukset ovat vasta kesällä varovaisesti käynnistyneet uudelleen. Intiimikohtaukset ovat nousseet ajankohtaiseksi aiheeksi, sillä niiden tekeminen turvallisesti on koronaviruksen uhan takia entistä vaikeampaa. Joissain tuotannoissa intiimikohtauksia vältellään ja toisissa näyttelijöitä testataan varmuuden vuoksi ennen läheistä kontaktia. Näyttelijöiden testauksesta huolimatta riski viruksen tarttumiseen voi olla olemassa.

Intiimikohtausten tekemiselle tulee olemaan fiktiotuotannoissa tarve myös jatkossa, joten epidemian pitkittyessä alan on pohdittava keinoja intiimikohtausten toteuttamiseen niin, ettei ketään aseteta hengenvaaraan. Tilanne on vaikea, mutta uskon, että asialla voi olla myös positiivisia seurauksia: intiimikohtauksia ei voida enää sivuuttaa vaan tekijät ovat pakotettuja keskustelemaan intiimikohtauksista ja niiden toteutuksesta. Toivottavasti tämä keskustelukulttuurin muutos jatkuu myös koronapandemian jälkeen.

KIITOKSET

Tämän selvitystyön tekeminen on aloitettu Helsingin Feministisen Salaseuran saamalla Koneen Säätiön apurahalla ja myöhemmin rahoittajiksi ovat tulleet Suomen elokuvasäätiö ja AVEK:n koulutusjaosto. Kiitokset rahoittajille. Suomen elokuvasäätiön viestintä- ja tutkimusosastoa on kiittäminen selvitystyön ja ohjeistuksen viimeistelyavusta, oikoluvuvusta, taitosta, painattamisesta ja jakelusta. Kiitos Reetta Hautamäki, Petri Peltonen ja Marjo Pipinen.

Valtava kiitos Helsingin Feministisen Salaseuran jäsenille tuesta prosessin aikana ja erityiskiitokset Amanda Palolle, joka toteutti kolme haastattelua. Läheisyyskoreografi Pia Rickman on auttanut selvitystyön läheisyyskoreografeja ja nudity rideria käsittelevien osien laatimisessa ja ollut apuna ohjeistuksen laatimisessa. Tuhannet kiitokset Pia!

Kiitos myös muut ohjeistuksen tarkastajat: Miia Haavisto, Kaisla Viitala, Roope Lehtinen,

Alexi Bardy, Selma Vilhunen, Markus Lehmusruus, Petri Kotwica, Zaida Bergroth, Oona Airola, Ria Kataja, Pelle Heikkilä, Sophia Heikkilä, Hannu-Pekka Björkman, Mari Vaalasaranta, Riitta-Maria Vehman ja Elina Kuusikko.

Haluan kiittää Näyttelijäliittoa avusta internetkyselyn järjestämisessä sekä kyselyn anonyymeja vastaajia. Kiitos kuuluu myös kymmenille keskustelukumppaneille vuosien varrella sekä useiden Facebook-kyselyideni vastaajille.

Kiitos kärsivällisyydestä Olavi.

Ja ennen kaikkea haluan kiittää kaikkia haastattelemani tekijöitä. Teidän avoimuutenne ja rohkeutenne ansiosta toimintakulttuuri intiimi-kohtauksissa toivottavasti vihdoinkin muuttuu!

LIITE 1: NÄYTTÉLIJÖIDEN HAASTATTELUKYSYMYKSET

TAUSTAKYSYMYKSET

Sukupuoli

Ikä

Ammatti

Intiimikohtausten määrä uralla (arvio)

YLEISET

1. Miten suhtaudut alaston- ja seksikohtausten tekemiseen?
2. Oletko kieltäytynyt töistä niiden sisältämien alaston- tai seksikohtausten takia? Miten työstä kieltäytymiseen on reagoitu?
3. Minkälainen oli ensimmäinen tekemäsi alaston- ja/tai seksikohtaus?
4. Onko sinulla positiivisia/neutraaleja kokemuksia alaston- ja/tai seksikohtausten tekemisestä? Millaisia? Mitkä tekijät ovat tehneet kokemuksesta positiivisen/neutraalin?
5. Onko sinulla negatiivisia kokemuksia alaston- ja/tai seksikohtausten tekemisestä? Millaisia? Mitkä tekijät ovat tehneet kokemuksesta negatiivisen?
6. Onko sinulla enemmän positiivisia/neutraaleja vai negatiivisia kokemuksia?
7. Oletko tehnyt raiskauskohtauksia? Miten ne on ratkaistu ja millaisia kokemuksia ne ovat olleet?
8. Oletko kokenut ulkonäköpaineita alaston- tai seksikohtausten takia tai oletko esimerkiksi urheilutai laihduttanut kohtausten takia? Onko sinulta vaadittu sellaista?
9. Miten suhtaudut suutelemiseen kameran edessä?

ENNEN KUVAUKSIA

10. Oletko tehnyt alusvaate-, alaston- tai seksikohtauksia koekuvauksissa?
11. Missä vaiheessa ja mitä kautta olet saanut tietää työn sisältämistä alaston- tai seksikohtauksista?
12. Onko tuottajan laatimassa työ sopimuksessa luenut jotain alaston- tai seksikohtauksiin liittyvää? Jos on, niin mitä?
13. Oletko vaatinut/pyytänyt saada alaston- tai seksikohtauksiin liittyviä lisäyksiä sopimukseen? Millaisia? Miten pyyntöön on suhtauduttu?
14. Oletko vaatinut alaston- tai seksikohtausten muuttamista/poistamista ennen kuvauksia? Miten pyyntöön on suhtauduttu?
15. Oletko keskustellut kohtauksista ohjaajan ja/tai vastaanottelijän kanssa ennen kuvauksia? Jos olet, niin millä tavalla ja kenen aloitteesta?
16. Onko kohtauksia harjoiteltu ennen kuvauksia? Jos on, niin millä tavalla?

TUOTANTO

17. Onko kohtauksia tehdessä ollut closed set? Kenen aloitteesta?
18. Onko kohtauksissa ollut koreografiaa? Kenen aloitteesta?
19. Oletko saanut nähdä kuvasuunnitelmaa tai onko sinulle kerrottu siitä?
20. Onko kohtauksissa ollut käytössä intiimisuojia? Millaisia? Kenen aloitteesta?
21. Onko kohtauksissa ollut koskaan käytössä bodydoublea? Kenen aloitteesta?
22. Miten ohjaajat ovat ohjeistaneet sinua kuvaustilanteessa?
23. Miten ohjaajat ovat muuten suhtautuneet kohtauksiin / käyttäytyneet tilanteessa?
24. Miten työryhmät ovat suhtautuneet kohtauksiin / käyttäytyneet tilanteessa?

25. Miten vastaanäyttelijät ovat suhtautuneet kohtauksiin / käyttäytyneet tilanteessa?
26. Millainen on hyvä ohjaaja alaston- ja/tai seksikohtauksissa?
27. Millainen on huono ohjaaja alaston- ja/tai seksikohtauksissa?
28. Oletko kokenut tai todistanut epäasiallista käytöstä tai seksuaalista ahdistelua tehdessäsi alaston- tai seksikohtauksia?

KUVAUSTEN JÄLKEEN

29. Onko kohtauksia purettu ohjaajan/vastanäyttelijän kanssa kuvausten jälkeen? Jos on, niin millä tavalla ja kenen aloitteesta?
30. Oletko saanut nähdä kohtauksia ennen leikkauksen lukitsemista tai oletko saanut vaikuttaa siihen, miten kohtaukset leikataan?
31. Onko valmiiseen tuotokseen päätyneet materiaali koskaan yllättänyt (esimerkiksi on käytetty materiaalia, jota ei ole tarkoitettu päätyväksi elokuvaan)?
32. Onko tekemiäsi alaston- tai seksikohtauksia päätyneet väärin yhteyksiin (esimerkiksi internetin pornosivustoille)?
33. Onko tekemistäsi alaston- tai seksikohtauksista syntynyt kohua mediassa?

LOPUKSI

34. Millaisia työkaluja sinulla on / on ollut tällaisten kohtausten tekemiseen?
35. Oletko saanut koulutuksessasi jotain työkaluja tällaisten kohtausten tekemiseen (jos olet opiskelut alaa)? Millaisia?
36. Millaisia työkaluja toivoisit itselläsi / alalla yleisesti olevan tällaisten kohtausten tekemiseen?
37. Millainen on onnistunut alaston- tai seksikohtaus tv:ssä tai elokuvassa? Tuleeko mieleen esimerkkejä?
38. Millainen on epäonnistunut alaston- tai seksikohtaus? Esimerkkejä?
39. Millainen on tarpeellinen / turha alaston- tai seksikohtaus tv:ssä tai elokuvassa?
40. SANA ON VAPAA

LIITE 2:

OHJAAJIEN HAASTATTELUKYSYMYKSET

TAUSTAKYSYMYKSET

Sukupuoli

Ikä

Ammatti

Intiimikohtausten määrä uralla (arvio)

YLEISET

1. Miten suhtaudut alastomuuteen ja seksiin omissa töissäsi?
2. Minkälainen oli ensimmäinen ohjaamasi alaston- ja/tai seksikohtaus?
3. Onko sinulla positiivisia/neutraaleja kokemuksia alaston- ja/tai seksikohtausten ohjaamisesta? Millaisia? Mitkä tekijät ovat tehneet kokemuksesta positiivisen/neutraalin?
4. Onko sinulla negatiivisia kokemuksia alaston- ja/tai seksikohtausten ohjaamisesta? Millaisia? Mitkä tekijät ovat tehneet kokemuksesta negatiivisen?
5. Oletko ohjannut raiskauskohtauksia? Miten olet ratkaissut ne ja millaisia kokemuksia ne ovat olleet?

ENNEN KUVAUKSIA

6. Oletko kirjoittanut alaston- ja/tai seksikohtauksia omiin töihisi (jos kirjoitat itse)? Miten paljon olet pohtinut niiden tarpeellisuutta elokuvan kannalta?
7. Miten pyrit ratkaisemaan käsikirjoituksen alaston- ja/tai seksikohtaukset?
8. Oletko poistanut alaston- ja/tai seksikohtauksia käsikirjoituksesta ennen kuvauksia?
9. Onko tuotantoyhtiön tai rahoittajan tai muun ylemmän tahon puolelta koskaan määritelty tai yritetty määritellä alaston- ja/tai seksikohtausten laatua tai määrää? Miten olet reagoinut, jos niin on käynyt?
10. Oletko kieltäytynyt ohjaustyöstä käsikirjoituksen sisältämien alaston- ja/tai seksikohtausten takia (jos teet myös muiden käsikirjoituksia)? Jos olet, niin miksi?
11. Onko näyttelijä koskaan kieltäytynyt roolista sen sisältämien alaston- ja/tai seksikohtausten takia? Miten olet reagoinut, jos niin on käynyt?
12. Oletko teettänyt alusvaate-, alaston- tai seksikohtauksia koekuvauksissa?
13. Missä vaiheessa olet informoinut näyttelijää roolin sisältämisestä alaston- ja/tai seksikohtauksista?
14. Oletko keskustellut tällaisista kohtauksista näyttelijöiden kanssa ennen kuvauksia? Jos olet, niin millä tavalla ja kenen aloitteesta?
15. Onko tällaisia kohtauksia harjoiteltu ennen kuvauksia? Jos on, niin millä tavalla?
16. Onko tällaisia kohtauksia varten tehty muita ennakkovalmisteluja ennen kuvauksia?

TUOTANTO

17. Onko tällaisia kohtauksia tehdessä ollut closed set? Kenen aloitteesta?
18. Onko tällaisia kohtauksia tehdessä ollut koreografiaa? Kenen aloitteesta?
19. Onko tällaisissa kohtauksissa ollut käytössä intiimisuojia? Kenen aloitteesta?
20. Onko tällaisissa kohtauksissa ollut käytössä bodydoublea? Kenen aloitteesta?
21. Oletko antanut näyttelijöiden nähdä kuvasuunnitelmaa tällaisissa kohtauksissa?
22. Miltä alaston- tai seksikohtausten ohjaaminen on sinusta tuntunut?
23. Millä tavalla olet ohjeistanut näyttelijöitä kuvaustilanteessa?
24. Millä tavalla olet ohjeistanut kuvaajaa/työryhmää kuvaustilanteessa?

25. Miten työryhmät ovat suhtautuneet tällaisten kohtausten tekemiseen?
26. Miten näyttelijät ovat suhtautuneet tällaisten kohtausten tekemiseen?
27. Onko näyttelijä joskus kieltäytynyt tekemästä jotain pyytämääsi alaston- tai seksikohtauksissa? Miten tilanteessa on toimittu?
28. Oletko työskennellyt amatöörien/harrastajien kanssa alaston- ja seksikohtauksissa? Miten olet ohjeistanut heitä?
29. Oletko todistanut tai kokenut seksuaalista ahdistelua tai epäasiallista käytöstä tehdessäsi alaston- tai seksikohtauksia? Miten olet reagoinut tilanteessa?

KUVAUSTEN JÄLKEEN

30. Oletko purkanut alaston- ja/tai seksikohtausten tekemistä näyttelijöiden kanssa kuvausten jälkeen? Jos olet, niin millä tavalla ja kenen aloitteesta?
31. Onko ohjaamiasi alaston- ja/tai seksikohtausten materiaali ollut jollain tavalla suojattua kohtauksen tekemisen jälkeen? Jos on, niin millä tavalla ja kenen aloitteesta?
32. Oletko koskaan käyttänyt alaston- ja/tai seksikohtausten leikkausvaiheessa kuvamateriaalia, jota ei oltu tarkoitettu päätyvän lopulliseen tuotokseen? Jos olet, niin miksi ja oletko informoinut siitä näyttelijöitä?
33. Oletko antanut näyttelijöiden nähdä tällaisia kohtauksia kuvauksen jälkeen tai ennen leikkauksen lukitsemista?
34. Kenellä on ollut final cut -oikeus töidesi suhteen? Onko se koskenut myös alaston- tai seksikohtauksia?
35. Onko ohjaamiasi alaston- ja/tai seksikohtauksia päätyneet väärin yhteyksiin, esimerkiksi internetin pornosivustoille?
36. Onko töidesi sisältämistä alaston- tai seksikohtauksista syntynyt kohua mediassa?

LOPUKSI

37. Millaisia työkaluja sinulla on / on ollut tällaisten kohtausten tekemiseen?
38. Oletko saanut koulutuksessasi jotain työkaluja tällaisten kohtausten tekemiseen (jos olet opiskellut alaa)? Millaisia?
39. Millaisia työkaluja toivoisit itselläsi / alalla yleisesti olevan tällaisten kohtausten tekemiseen?
40. Millainen on onnistunut alaston- tai seksikohtaus tv:ssä tai elokuvassa? Tuleeko mieleen esimerkkejä?
41. Millainen on epäonnistunut alaston- tai seksikohtaus tv:ssä tai elokuvassa? Tuleeko mieleen esimerkkejä?
42. Millainen on mielestäsi tarpeellinen alaston- tai seksikohtaus tv:ssä tai elokuvassa?
43. SANA ON VAPAA

LIITE 3:

EREKTIOKYSELYN KYSYMYKSET

1) Oletko pelännyt saavasi erektion alaston- tai seksikohtausten kuvaustilanteessa?

-Ei / Kyllä

2) Oletko käynyt aiheesta keskustelua ohjaajan tai vastaanäyttelijän kanssa etukäteen?

-Ei / Kyllä

2.1) Jos vastasit kyllä, millainen keskustelu oli kyseessä ja kenen aloitteesta se käytiin?

3) Oletko saanut erektion kuvaustilanteessa?

-Ei / Kyllä

3.1) Jos vastasit kyllä, ovatko muut paikallaolijat huomanneet erektion? Miten tilanteeseen on reagoitu?

4) Oletko pyrkinyt estämään tai peittämään erektion jollakin keinolla tai toimenpiteellä?

-Ei / Kyllä

4.1) Jos vastasit kyllä, millaisia keinoja tai toimenpiteitä sinulla on ollut käytössä? Ovatko ne osoittautuneet toimiviksi?

5) Vapaasti aiheesta

